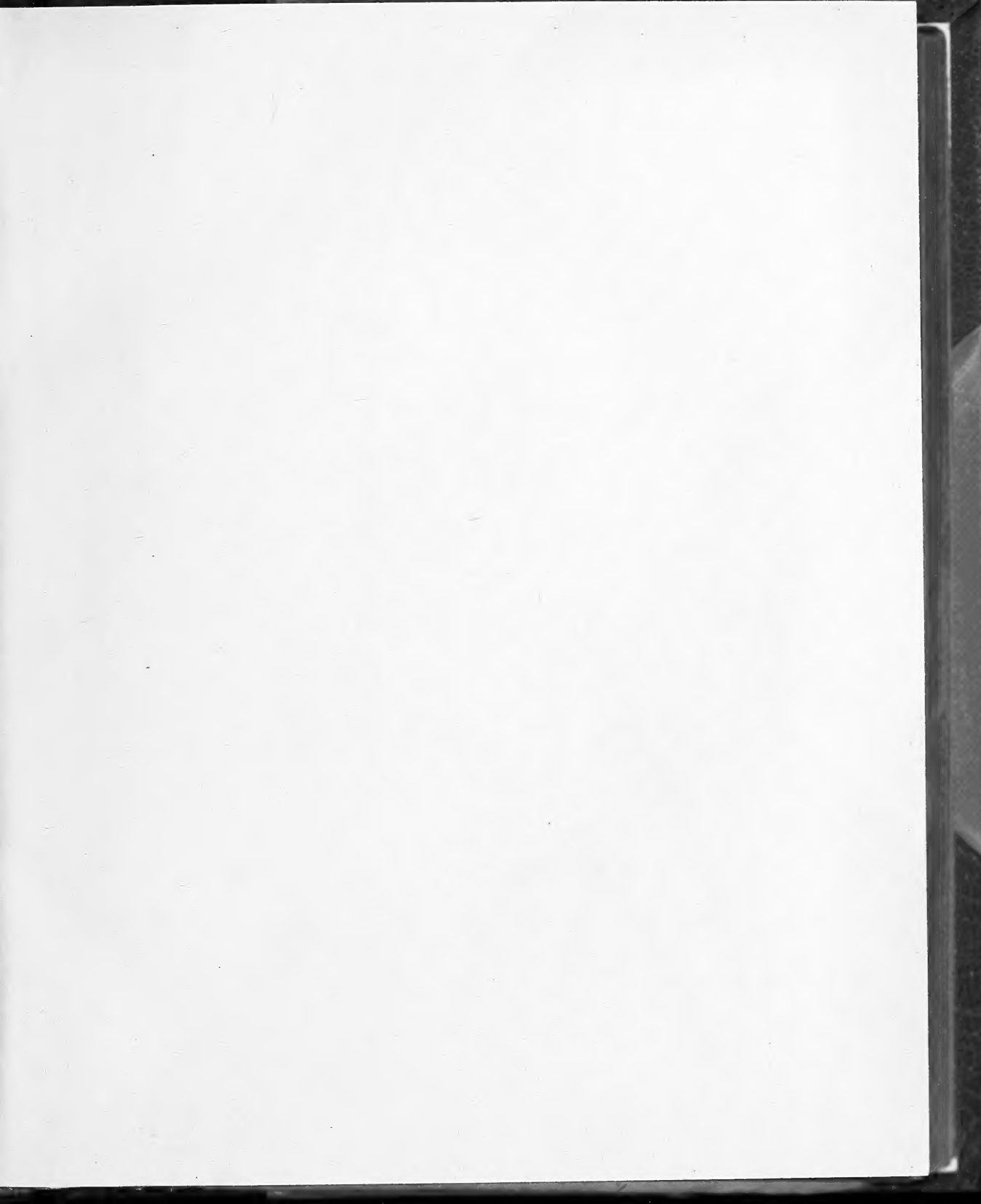

7/7/1982

S. 1301A

M

E

A

Su

MISCELLANEA CURIOSA
MEDICO-PHYSICA

ACADEMIÆ

NATURÆ CURIOSORUM,

SIVE

EPHEMERIDUM MEDICO-
PHYSICARUM

GERMANICARUM

ANNUS SEXTUS

ET SEPTIMUS,

Anni M DC LXXV. & M DC LXXVI.

continens

Celeberrimorum Virorum, tum Medi-
corum, tum aliorum Eruditorum,

In

Germaniâ & extra Eam,

OBSERVATIONES

MEDICAS, PHYSICAS, CHYMICAS,

cum

APPENDICE.

FRANCOFURTI & LIPSIAE,

Sumtibus JOHANNIS FRITSCHII, Bibliopolæ; Lipsiensis,

ANNO M DC LXXVII.

1830
MEDICAL HISTORY

THE HISTORY OF THE
ARTS AND MANUFACTURES

OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

BY
JOHN SMITH

PHILADELPHIA
1830

W. B. ALLEN, PRINTER

POTENTISSIMO

AC

INVICTISSIMO

ROMANORUM

IMPERATORI

LEOPOLDO I.

PERPETUO AUGUSTO,

GERMANIÆ,

HUNGARIÆ,

BOHEMIÆ,

DALMATIÆ,

CROATIÆ,

SCLAVONIÆ &c.

REGI,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ,

BURGUNDIÆ,

BRABANTIÆ,

STIRIÆ,

CARINTHIÆ,

CARNIOLÆ,

&

LUTZENBURGI,

WURTEMBERGÆ

ac

SILESIÆ

DUCI,

COMITI TIROLIS

&c. &c.

AU-

AUGUSTISSIME CÆSAR,

Olem, siderum Regem, olim Persæ, quem vel solum vel summum Numen, MITHRAM dictum, credebant, divino honore colentes, quotidie orientem reverenter salutabant, laudum præconiis immensa caloris & lucis beneficia prosequabantur, ac ritu devoto dexteram ori admoventes osculum labiis imprimebant.

Ignosce, CÆSAR INVICTISSIME, si TE, qui summum in Orbe Christiano imperium geris, *Naturæ-Curiositoties* accedere audentes, iterum augustum NUMEN TUUM, ceu SOLEM suum, salutatione supplici venerantur.

In Gloriam TUAM, coruscantium Clementiæ Gratiaëque TUÆ radiorum splendore illustre Nomen nacti, focoque in rimandis Naturæ inexhaustis

penetralibus conamina sua foventes,
deprædicandam assurgerent, nisi vere-
rentur, ne eo ipso Soli lumen inferre vel-
le viderentur.

Ad Thronum itaque MAJESTATIS
TUÆ supplices adrepunt, & in subjectio-
nis devotissimæ signum *Ephemeridum*
suarum Annum VI. & VII^{mura} modò sub-
mississimè deponunt, Bonitati Tutelæ-
que TUÆ Studia sua identidem confe-
crantes.

Vive, IMPERATOR OPTIME! Ma-
jestatis TUÆ radiis invictissimis hostiles
insultus, Germaniæ Horizontem obnubi-
lare conantes, fortiter disipa! ac citra
Occasum Augustissimæ Domus TUÆ,
Meridiani Solis instar, celsissima Impe-
rii culmina perpetuo tene!

S. CÆS. MAJEST.

subjectissimi

Naturæ Curiosæ.

CATA.

CATALOGUS

Doctrinâ & Genere Præcellen-
tissimorum Virorum,

qui Annum VI. & VII. Ephemeridum

Germanicarum Curiosarum Observationibus suis

Physico-Medicis gratosè communicatis, con-
decorare dignati sunt.

1. D. Daniel ANGELUS, Ill^{mi} Comitis Odoardi de Pepo-
lis, Castilionis, Baragacia, Sparvi &c. Comitis &
Senatoris Bononiensis Medicus.
2. ANONYMUS.
3. D. Jacobus BARNERUS, Practicus Lipsiensis, Col-
legii Augustani Adfessor.
4. D. Bernhardus BELOVV, Regia Maj. Suecica Medi-
cus ordinarius.
5. D. Johannes BUTZ, Physicus Geyslingensis.
6. Dn. Andreas CNÖFFELIUS, S. R. Maj. Pol. Secre-
tarius & Medicus Aulicus: Illustriss^{mi} Princ. &
Episc Varmiensis Archiater, Consul Marieburgensis.
7. D. Johannes DOLÆUS, Medicus Aulicus Nassoviensis.
8. D. Joh. Sigismundus ELSHOLTIUS, Sereniss. Electo-
ris Brandenb. Medicus ordinar. Academicus Curios.
9. D. N. FABER, Physicus Heilbrunnensis.

10. D. Joh.

10. D. Joh. Michaël FEHR, *Consul & Physicus Svinfur-*
tensis, Acad. Nat. Curios. PRÆSES, dictus Argonauta.
11. D. Martinus FOGELIUS, *Gymnasii Hamburgensis*
P. P. & Medicina Practicus, nuper defunct.
12. D. Joh. Christianus FROMMANNUS, *Gymnasii*
Coburgensis P. P. & Medicina Practicus.
13. D. Christianus Fridericus GARMANNUS, *Physicus*
Chemnitzensis, atque ejusdem districtus diversarum
praefecturarum Medicus, Academicus Curios.
dictus Pollux.
14. D. Ehrenfridus HAGENDORNIUS, *Practicus*
Gorliciensis, Academicus Cur.
15. D. Ludovicus HANNEMANNUS, *Physicus P. P.*
Kiloniensis, Academicus Cur.
16. D. Fridericus HULDENREICHIUS, *Physicus*
Uracensis.
17. D. Alphonfus KOHNIUS, *Physicus Ulmensis.*
18. D. Fridericus LACHMUND, *Practicus Hildesienfis.*
19. D. Joël LANGELOTTUS, *Serenif. Holsatiæ*
Ducis regentis Archiater.
20. D. Christophorus LIPSTORPIUS, *Stada Physicus.*
21. D. Daniel LUDOVICUS, *Archiater Ducalis*
Saxo-Gothanus.
22. D. Caspar MARCHIUS, *Serenif. Electoris Bran-*
denb. Consiliarius & Archiater, Academicus Cur.
23. Dn. Ericus MAURICIUS, *Camera Imperialis*
Assessor.

24. D. Chri-

AUTORUM.

24. D. Christianus MENTZELIUS, *Serenisf. Electoris Brandenb. Archiater, Academicus Cur. dictus Apollo.*
25. D. Georgius Abrahamus MERCLINUS *Junior, Practicus Norimbergensis.*
26. D. Joh. Matthias NESTERUS, *Archiater Beruthinus.*
27. D. Johannes PATERSONIUS Hain, *Physicus Eperiensis in superiore Hungariâ.*
28. D. Christianus Franciscus PAULLINUS, *Comes Pal. Caf. Poëta Laur. Illustr. Fructifera Societatis Collega dictus Vigilans: p. t. Reverend. ac Celsiff. Princ. & Episc. Monasteriensis, & Administratoris Corbeiensis Medicus juratus & ordinarius Corbeia ad Visurgin & c. Academicus Cur. dictus Arion.*
29. D. Carolus RAYGERUS, *Physicus Pofoniensis.*
30. D. Salomon REISELIUS, *Physicus VVormatiensis, Academicus Cur. dictus Amphion.*
31. D. Lucas SCHROECKIUS, Senior, *Reipubl. Augustanæ Physicus juratus, Collegii Medici p. t. Decanus.*
32. D. Lucas SCHROECKIUS, Lucæ F. *Physicus Augustanus.*
33. D. Godofredus SCHUBARTUS, *Practicus Bregensis, Academicus Cur.*
34. D. Simon SCHOLZIUS, *Physicus Thoruniensis, S. R. Maj. Poloniae Medicus.*
35. D. Gottfridus SCHULTZIUS, *Practicus Vratislaviensis, Academicus Cur. Eph. Coll.*

CATALOGUS AUTORUM.

36. D. Georgius SEGERUS, *S.R. Maj. Polonia Medicus, Physicus Gedanensis & Gymnasii ibidem P. P.*
37. D. Petrus SPECHT, *Reg. Maj. Sveciae Medicus.*
38. D. Matthias TILINGIUS, *P. P. Rintbeliensis, Academicus Cur.*
39. D. Joh. Georgius VOLCKAMERUS, *Reipubl. Norimberg. Physicus primarius.*
40. D. Henricus VOLGNAD, *Practicus Vratislaviensis, Academicus Cur. dictus Sirius, & Ephem. Collector.*
41. D. Georgius Wolfgangus WEDELIUS, *P. P. Jenensis, Medicus Ducalis Saxonicus, Academicus Cur. dictus Hercules.*
42. D. Daniel WINCKLERUS *Principum Ligio-Bregensium Consiliarius & Archiater.*
43. D. Gottofredus Christianus VVINCKLERUS, *Danielis F. Practicus Bregensis, Academicus Cur.*

CATALOGUS
OBSERVATIONUM
ANNI SEXTI ET SEPTIMI
EPHEMERIDUM GERMANICARUM.

* * *
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

1. De raphano monstroso. pag. 1.
2. De conquassatione sanguinis. *ibid.*

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.

3. De sudore verminoso. 7

D. SALOMONIS REISELII.

4. De literis intra ipsum fagi fissæ truncum inventis. 9

D. JOELIS LANGELOTTI.

5. De menstruis ultra convetum naturæ terminum salutariter
fluentibus. 16

6. De gravi ventriculi affectu, falso pulmonibus adscripto. *ibid.*

7. De mirabili calculi vesicæ curâ. 17

8. De singulari solis cum cephalalgia consensu. 18

9. De magno hîrudinum usu in cephalalgia. 19

10. De sudore atro & sanguineo. 20

11. De epilepsiâ transplantatâ in caniculam. 21

12. De copiosissimo liquoris limpidi ex aure sinistra profluxu. 22

13. De festu mortuo feliciter educto. 23

14. De mirando antipathix exemplo. 24

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNI.

15. De tremore linguæ post tertianam admirando. 25

16. De balsamo terræ catechu vulnerario. 26

D. JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII.

17. De equiseto subterraneo. 26

18. De sale ex aëre, & sulphure ex sole colligendo. 28

CATALOGUS

D. GODOFREDI SCHUBARTI.

19. De natta. 29

D. JOELIS LANGELOTTI.

20. Raræ citra suffocationem submersorum historix. 30

D. BERNHARDI BELOW.

21. De præparandi salem volatilem nasturtii aquatici modo. 31

22. De Vermicularis herbæ viribus & præcellentia. 49

23. De mirâ omnium membrorum circumgyratione. 50

D. PETRI SPECHT.

24. De quibusdam experimentis chemicis. 53

25. De rarâ repentinx mortis causâ. 55

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHRI.

26. De anevrismate & varicibus. 55

D. JOHANNIS MATTHIÆ NESTERI.

27. De fœtu monstroso. 60

D. DANIELIS WINCLERI.

28. De morbo à spectro. *ibid.*

29. De hæmorrhagiâ ingenti sexto vel septimo die post acceptum
vulnus. 62

30. De carnis vomitu cum sanguine. 63

31. De stramine *ἀνω κει* *νάτω* expurgato. 64

32. De epilepticâ à spectro 65

33. De steatmate sub mento. 66

34. De calculo ex pene exlecto. 67

35. De tumore circa lumbos à terrore. 69

36. De calculo in orificio penis urinam reprimente. 70

37. De excreſcentiâ in labio superiore. *ibid.*

38. De paralytico muto ex apoplexia cum febre malignâ. 71

39. De urinâ cruentâ hinc purulenta. 72

40. De deglutitione ablata in apoplectico. 73

41. De vulnere pectoris. 74

42. De anginâ in morbillis igneis. 76

43. De hæmoptoicâ passione. 77

44. De colicâ cum vomitu & lipothymiâ ob herniam. 79

45. De falsò gravidâ. *ibid.*

46. De tumore in scroto. 80

47. De

OBSERVATIONUM.

47. De tumoris in scroto temerariâ curatione.	81
48. De vomitu sanguinis.	82
49. De vomitu sanguinis à menstrui retentione.	83
50. De epilepsiâ cœcitate solutâ.	84
51. De herpete brachii lethali.	<i>ibid.</i>
52. De hydropo post tertianam.	85
53. De variolis cum petechiis nigris.	86
54. De phrenitide aphrodisiâ.	87
55. De hæmorrhagiâ narium.	<i>ibid.</i>
56. De sanguine vermiformi cum urinâ excreto.	88
57. De uteri prolapsu.	89
D. JOHANNIS DOLÆI.	
58. De podagra lacte curatâ.	90
59. De cutis tigris usu in partu difficili.	<i>ibid.</i>
60. De arteriotomiâ.	<i>ibid.</i>
61. De vulnerum à sagis illatorum mirâ curatione.	91
62. De lapidis hæmatitæ viribus.	<i>ibid.</i>
63. De præcoci mensium fluxu.	<i>ibid.</i>
64. De matre fœcundâ nunquam menses passâ.	92
65. De puellâ asciticâ curatâ.	<i>ibid.</i>
66. De lapidibus varias tum arborum, tum fruticum, tum animalium figuras exprimentibus.	<i>ibid.</i>
67. De sudore cœruleo dextri hypochondrii.	93
68. De ascitici exenteratione.	94
D. SALOMONIS REISELII.	
69. De nausæ & mictionis cruentæ causâ abditâ.	<i>ibid.</i>
D. LUDOVICI HANNEMANNI.	
70. De insolitâ lactis abundantia.	95
D. JOHANNIS GEORGII VOLKAMERI.	
71. Cadaveris virilis dissecti historia.	96
72. Difficilem partum facilitare.	101
73. Historia uteri ex virgine resecti.	102
D. CHRISTOPHORI LIPSTORPII.	
74. De vitulâ bicipite, anno LXXIII. Stadæ natâ.	103
D. GODOFREDI SCHUBARTI.	
75. De aquâ submersis. Responsum ad Ob. 20.	104

CATALOGUS

ANONYMI.

76. De submersis Svecicis Responſio ad Obſ. 20. 108
D. *GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.*
77. De epilepſiâ recurrente, à ſiniſtri pedis pollicis læſione ortâ. 112
D. *CHRISTIANI MENZELII.*
78. De ſudore luteo ab aſſumpto rhabarbaro. 113
D. *JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII.*
79. De Badiani Moſcovitico. 114
80. De ovo prægnante. 115
L. *CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.*
81. De miſctu fungorum. 116
DN. *ANDREÆ CNOEFFELII.*
81. De miſerando & inexplicabili aurium dolore, tres ſingulares caſus. 117
82. De arthritide vagâ, mirabili & exitioſâ. 119
84. De affectu ſcorbutico, arthritidem fixam mentiente, in vagam deſinente. *ibid.*
85. De aëris inſpirati per aurem ſiniſtram emiſſione. 121
86. De ſingulari & rarâ febris continuæ curatione. *ibid.*
D. *JOHANN. SIGISMUNDI ELSHOLTII.*
87. De ſulphure putatitico, cum pluviâ deſcendente. 122
D. *JOHANNIS MICHAELIS FEHRI.*
88. De urinæ incontinentiâ. 123
L. *CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.*
89. Reſponſio de aquâ ſubmerſis ad Obſ. 20. 125
D. *GOTTFREDI CHRISTIANI WINCLERI.*
90. De hæmorrhagiâ narium. 130
91. De venæ ſub linguâ ſectiõne funeſtâ. 131
92. De linguæ ſemiparalyſi. 132
93. De maniâ poſt variolas. *ibid.*
94. De dolore brachii intolerabili. 133
95. De phthiſis curatione. *ibid.*
96. De epilepſiâ & infantiâ à venæſectiõne ſub linguâ, 135
97. De obſtructionis alvi cauſâ mirâ. 136
98. De ulcere in maxillâ. 137
99. De

OBSERVATIONUM.

99.	De dolore brachiorum & crurum cum immobilitate.	138
100.	De <i>πυδαεθρονάκη</i> .	139
101.	De nodo calloso.	140
102.	De calculo vesicæ.	<i>ibid.</i>
103.	De phthisi ex fluore albo lethali.	141
104.	De lumbrico lato.	142
105.	De spasmi curatione.	143
106.	De hydropicâ à vulnere epatis, ejusque curatione.	144
107.	De epilepsiâ à lapsu curatâ.	145
108.	De ratiocinationis depravatione à variolis, subsequente <i>πυδαεθρονάκη</i> .	146
109.	De calculo renum.	<i>ibid.</i>
110.	De surditate post febrem malignam.	147
111.	De petechiis cum maculis veluti inustis.	148
112.	De ischuriâ undecim dierum curatâ.	149
113.	De vomitu sanguinis enormi.	150
114.	De singulari ilei curatione.	153
115.	De spicâ fecalis mirabili.	<i>ibid.</i>
116.	De scrophâ tripede.	154
117.	De rosâ salignis.	155
118.	De puero cum sex digitis in utraq; manu & dextro pede nato.	156

D. GEORGI WOLFFGANGI WEDELII.

119.	Folia quercus in æs mutata.	159
120.	Mutatio ♂ in ♀, seu ferri in cuprum.	158
121.	De vertigine cæcorum.	159
122.	De cancro in cancro.	160
123.	De spiritu Vitrioli regenerato.	161
124.	De suffusione tunicæ adnatæ.	162

D. MARTINI FOGELII.

125.	Ad historias submersorum Obs. XX. responsio.	162
------	--	-----

D. JOHANNIS ELSHOLTII.

126.	De artificii, quo oculorum humores restituuntur, vestigiis apud Veteres.	163
127.	Semen zinæ officinarum an sit genuinum?	167

D. GEOR-

C A T A L O G U S

D. GEORGII SEGERI.

128. De caprez moschiferz exuviis. 169
 129. De nuce Indicâ sive cocco minimâ cercopitheci faciem re-
 presentante. 172
 130. De historiis submersorum Obs. 20. iudicium. 173

D. JOHANNIS DOLÆI.

131. De ovario muliebri. 175

D. MATTHIÆ TILINGII.

132. De pulmonum calculo tussi projecto. 176
 133. De liene indurato, scirrhoso & fere lapidoso. 180

D. SIMONIS SCHULTZII.

134. De paralyfi lethali, hydropi superveniente. 183
 135. De abscossu umbilici, phthisin universalem detegente, & mor-
 tem producente. 185
 136. De aponia ex occulto amore. 187
 137. De febre tertianâ, in sene in ipsâ herbâ suppressâ. 189
 138. De plicâ explicatâ. 190
 139. De pica seu malaciâ puerorum. 202
 140. De singulari curatione rigoris & frigoris maximi in toto
 corpore. 203
 141. De palpitatione diurnâ ventriculi tandem sublatâ. 204
 142. De hydrophobiâ. *ibid.*
 143. De podagrâ contagiosâ. *ibid.*
 144. De vermibus vivis è bubone inguinali exeuntibus. 205
 145. De purpurâ epidemia malignâ infantum. *ibid.*
 146. De fraude medicâ salutari. 206
 147. De metastasi humoris per vias occultas : seu, de empyemate
 post pleuritidem notham per foramen cutaneum, à venâ medianâ
 incisâ, salutariter soluto. 207
 148. De motu quodam totius corporis, omniumque ejus partium
 horrendo & diurno, ex tremore & palpitatione mixto, tandem
 curato. 209
 149. De singultus diurni curatione. 210
 150. De arthritide vagâ perperam curatâ. 211
 151. De Judæis Medicis. 211
 152. De anginâ albâ sive notha periculosâ. 218
 153. De

OBSERVATIONUM.

153. De menstruo fluxu post duas septimanas ordinariè rever-
sente. 219
154. De foetore narium simili ei, qui ex fonticulo artificiali per-
cipitur. 220
155. De arthritide ferè annuâ tandem vomitibus & diarrhoea so-
luta. *ibid.*
156. De sphacelo interno fundi uteri in nanâ. 221
157. De magnâ carneâ excrescentiâ è scapulâ sinistra propendente
abscissa & feliciter curatâ. 222
158. De nullo panis estu, ex pravâ consuetudine orto. 223
159. De menstruis nunquam fluentibus. 224
160. De polypo vivo è vesicâ urinariâ cum urinâ excreto. *ibid.*
161. De febre tertianâ in sene post primam & secundam recidivam
profligatâ, post tertiam verò lethali. 226
162. De felis amore erga hominem. 227
163. De apostemate colli & phthisi consummatâ. 228
164. De tumore pectoris in apostema converso, à morbo comi-
tiali. *ibid.*
165. De paracenthesi in ascitico frustrâ adhibitâ. 229
166. De ciconiæ vindictâ. 230
167. De sudore quodam naturali & salutari. 231
168. De excrescentiâ uteri ulcerosâ cum sphacelo lethali. 232
169. De vivacitate anserum. 233
170. De sudore pingui & oleaginoso. 234
171. De euporistis quibusdam somnum conciliantibus, haut vul-
garibus. *ibid.*
172. De symptomaticis excretionibus, per omnia ferè corporis
emunctoria, diversimode factis, funestum morbi exitum indicantibus,
& non nisi morte sublati. 235
173. De dolore capitis periodico & vario. 236
- L. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.
174. De variis fungis fungosive excrescentiis. 237
- D. JOH. PATERSONII HAIN.
175. De vermibus in aceto pomaceo. 237
176. De argento vivo in majori quantumvis quantitate assumpto,
sex diebus in corpore retento. 238
177. De

177. De anatome epileptici. 239
- D. FRIDERICI LACHMUND.**
178. De dextrâ aure oclusâ. 239
179. De infante monorchite pene in abdomine delitescente. *ibid.*
180. De cranii fontanelâ in homine adulta. 240
181. De cranii fontanellâ in homine adulto quidem ossâ, leâ peculiari futurâ circumdatâ. 241
182. De anseri domestico cristato. *ibid.*
183. De infante bimulo nondum dentato. 242
184. De osse frontis virginis adultæ mobili. *ibid.*
- D. JOH. CHRISTIANI FROMANNI.**
185. De sudore post mortem. 243
186. De variolarum in facio præ'ervatione. 247
187. De convulsivis motibus à vermibus & remedio ad hos. 248
188. De vermino o in ovibus & juvenis reperto hepate. 249
189. De salubritate carniû animalium hepate vermino o laborantium. 255
190. De serpente è corpore rejecto. 262
- D. JOH. MICHAELIS FEHRII.**
191. De noxâ carnis animalium ægrotantium. 269
- D. SALOMONIS REISELII.**
192. Conjecturæ super Langelottianos diu submersos. *Obs. 26.* 270
193. De urinâ noctu lucente. 280
- D. N. FABRI.**
194. De anatibus auriferis. 285
- D. DANIELIS ANGELI.**
195. De calculi vesicæ grandioris spontaneâ excretionem. 285
- D. JOH. SIGISMUNDI ELSHOLTII.**
196. Hominis conceptio ex ovario. 287
197. De ovario humano atque tubis. 289
198. De gemellorum origine. 293
- D. JACOBI BARNERI.**
199. De antipathiæ exemplis notatu dignis. 294
- D. CAROLI RAYGERI.**
200. De lachrymis sanguineis. 294

OBSERVATIONUM.

201. De epilepsiâ infantum.	296
202. De quibusdam in dissectione recens natorum observatis.	297
203. De malignitate oculata catarrhum in pectore mentita,	299
204. De abortu bis venæ sectione impedito.	301
205. De observatis quibusdam in icteri curatione.	302
206. De calculo per scrotum excreto.	304
207. De alapâ lethali.	305
208. De gangræna spontanea tali cum asthma,	306
209. De oleo lini in hæmoptysi.	307
210. De phthisi & morte ex potu frigido.	309
211. De visus privatione omniumque membrorum tremore exto- tius corporis refrigeratione.	310
212. De epilepsiâ apoplexiæ superveniente lethali.	311
213. De catarrhis anno 1675. per autumnum grassantibus.	312
214. De sero lacteo V. S. extracto.	313
215. De serpente ex homine post mortem prorepente,	314

D. CASPARIS MARCHII.

216. De abscessu fistulosi in femore medicamento antimoniali curatione.	316
217. De scabie antimoniali medicamento brevi curata.	317

DN. ERICI MAURITII.

218. De novo contra podagram remedio, & lapidis Lazuli vi electricâ.	319
---	-----

D. JOH. FRIDERICI HULDENREICHII.

219. De hepate insolitæ magnitudinis, pendente quatuordecim libras civiles.	321
220. De calculo in vesiculâ fellis.	322
221. De calculis innumeris in substantiâ pulmonum repertis.	326

D. ALPHONSI KOHNII.

222. De capite fœtus septem annis in utero retento,	327
---	-----

D. JOHANNIS BUTZII.

223. De anatome hydropicæ.	328
----------------------------	-----

D. JOH. SIGISMUNDI ELSHOLTII.

224. De moxâ Sinensi antipodagricâ	329
------------------------------------	-----

CATALOGUS OBSERVATIONUM.

225. De cordis dissecti fragrantia.	332
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.	
226. De principiis rerum in genere.	333
227. De principiis chemicis.	334
228. De uvula gemina.	337
229. De Laconici coriariorum, Germ. Iohbad dißi, usu.	338
D. LUCÆ SCHROECKII.	
230. De raro passerum Canariensium colore.	340
231. De aloë Augustana.	<i>ibid.</i>
232. De intestinis foetus extra naturalem locum pendulis.	341
D. SIMONIS SCHULTZII.	
233. De singularibus vesiculis post aures menstrua ordinariè & intermediatè precedentibus.	342
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.	
234. De puerperâ incredibilem vermium copiam evomente.	343
235. De vano camphoræ ad extinguendam venerem usu.	<i>ibid.</i>
236. De universali contracturâ, aliisque miris symptomatibus à vermibus.	344
237. De singulari colicæ remedio.	<i>ibid.</i>
238. De purgatione ex merâ imaginatione.	345
D. HENRICI VOLGNADII.	
239. Rariora quædam naturæ sive luxuriantis sive ludentis exempla.	<i>ibid.</i>
D. GOTTFREDI SCHULTZII.	
240. De halone solari.	353
241. De manna abortûs causâ.	355
D. DANIELIS LUDOVICI.	
242. De foetus cervini 2. Novembris constitutio.	356
243. Inquisitio in majorem spiritus Tartari proventum.	358
244. De Experimentis cum calce vivâ factis.	365
245. De sale culinario anomalum quasi ammoniacale.	378

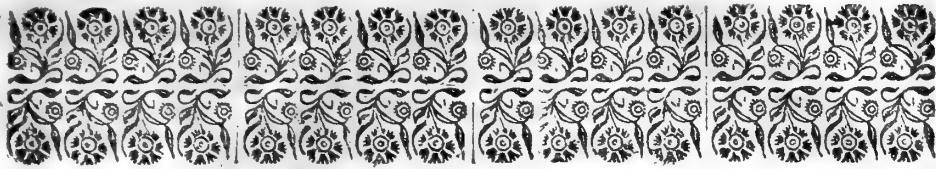
1
3
7
0
1
[1]
na-
im
er-
em

occurrunt

A

i. Mo-

EPHEMERIDUM
PHYSICO-MEDICARUM
CURIOSARUM
ANNI VI.

OBSERVATIO I.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII

DE

RAPHANO MONSTROSO.

Raphanus hic monstrosus anno 1558. Harlemi in terrâ fabulosâ inventus, anno verò 1642. ab ingenioso pictore, Jacobo Pinoy, vivis coloribus depictus, & D.D. Paulo Glandorpio, nuperrimo anno 1672. in originali (ut vocant) à consultissimo Dn. Secretario, Simone Zuckerbecker, Amico vetere, communicatus est.

[*In literis ad Coll. Ephem. mense Majo Ann. 1674.*]

OBSERVATIO II.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII

DE

CONQUASSATIONE SANGVINIS

THESES.

Cum cordis usus sit triplex, 1. sanguinis alimentaris præparatio, 2. spiritus vitalis elaboratio, 3. utriusque per pullum in univèrsum corpus distributio, id quod præstat *Motu* perpetuo, *Calore* animali vivifico, *Fermento* feminali; In eodem occurrunt

1. *Movens primarium, Anima*, quæ hoc loco audit Vis Pulsfica; sicut dum corpus vivificat, Anima; dum vult, Animus; dum scit, Mens; dum recollit, Memoria; dum rectum judicat, Ratio; dum spirat, Spiritus; dum sentit, Sensus &c. dicitur.

2. *Mobile*, seu sanguis.

3. *Via* seu vasa, advehentia, venosa, & evehentia, arteriosa. Præter hæc verò tria etiam necessariò attendendus est

4. *Motus*, qui fit cum κλόνω, seu CONQUASSATIONE. Sanguinis enim in corde motus nil aliud esse videtur, quàm conquassatio quædam continua, ut partes heterogeneæ dispositionem nanciscantur, debitis locis secernendæ, & purus sanguis arteriosus ad partes veniat.

Non intelligitur *Conquassatio*, verbi gratiâ 1. *Chymica*, quo modo conquassari dicuntur medicamenta: Nec 2. *Physica & Mathematica*, quâ ratione conquassantur nubes & aër; sed talis, quæ non solum propulsando sanguini apta nata est; verùm ut in œconomicis solet lac conquassari & concuti, pro segregandis partibus heterogeneis, ita hæc omnisque etiam reliqua sanguinis in aliis visceribus depuratio instituitur, tum, ut sanguis aptior fiat suis usibus, alendo & reficiendo corpori, tum ut consistentiam debitam servet illibatam.

In simili, ex parte, conquassatione œconomicâ occurrit dilatio & contractio, ut, quod modò in altum ascendit lac, iterum deprimatur. In corde est systole & diastole, quibus modò dilatatur, modò constringitur, & ad vasorum parietes alliditur, eoque magis attenuatur & subtilisatur sanguis.

Sic cum chylus cordi per venam cavam infunditur, conquassandus est, ut uniatur cum sanguine, & fiat rubicundus. Color autem rubicundus maximè est diffusivus sui, & facilè admittit alios colores, modò non sint oppositi, sed subalternati.

Sic aliso tali modo sanguine, seu conquassato ad segregationem disponuntur partes heterogeneæ & distinctæ in eo existentes, a libi postmodum secernendæ; homogeneæ verò, imprimis spirituosæ magis uniuntur & colliguntur. Humor enim alimentaris princeps est sanguis, ministerialis serum mite seu lympha. Uterque hîc se unâ exercet, & alter alteri suppeditat debitum.

In Pulmonibus omnes ferè hæcenus statuerunt, fuliginum fieri separationem; sed per fuligines latius intelligendi sunt vapores. Dico, hæc separari expiratione partes magis aqueas à sanguine, quod quilibet experiri potest, si afflet speculum, vel halitum colligat. Prout ergò se habet sanguis, ita & hi vapores: si scilicet salinæ, impuræ admiscantur particulæ, & illæ hæc excluduntur, quæ quidem ab aqueis his recipi possunt atomis: hinc malignitas solo halitu communicari potest: hinc phthisis, imò etiam, quod observavi, hæmoptysis, sunt contagiosæ.

In hepate, transcolato sanguine, bilis separatio fit, seu particularum magis sulphurearum & acriorum volatilium, quæ colliguntur in vesiculâ felleâ.

Lien ferositatem quandam acidam & mordicantem in recessu habet, unde sanguis per ipsius parenchyma filtratus debitam acquirit consistentiam, & aliquo modo inspissatur; vel è contrario, ne fiat nimis subtilis, impeditur. Ne verò nimis coaguletur, natura copiosis illum instruxit arteriis. Hinc etiam coagulo hoc affectus sanguis, citius postmodum deponit locis seu emunctoriis debitis sordes.

Per Renes præter aqueas partes lixivæ & volatiles magis segregantur, ne sanguis fiat fluidior: ubi notari potest, urinam post paucas horas à cibo redditam planè aqueam esse, nec sal in se continere, nisi paucissimum; coctione verò peractâ magis magisque salina evadit.

In emunctoriis capitis magis pituita; per cutis spiracula aciditas superflua segregatur.

Impossibile verò est, nisi conquassetur & concutiatur hęc modo sanguis, ut excrementitii tales humores secerni queant, ut moto lacte, simplici quidem motu, nunquam emergit butyrum & serum.

Fingamus, lac devehi ab arteriis & revehi à venis, seu ductibus & canalibus similibus infusum, nunquam inde separabuntur partes reliquæ, nisi conquassatio & concussio accedat.

Operæ pretium est, videre, quidnam conjungatur cum conquassatione lactis: ut partes separentur. *Motus* adest *continuus*, idem in corde: *Depressio* & *sublatio* systolen & diastolen cordis exactissimè

repræsentat. *Movens* adest manus, in corde *movens* anima. *Calor* quasi motu hoc conciliatur, qui separat heterogenea & congregat homogenea. Cor fons caloris, ubi ergo hic residet, ibi & separatio fiet, in partibus enim cæteris non est, nisi per *novitates* & restrictè.

Hinc actuatio & medicamentorum & alimentorum explicari potest. Ex iis, five per se liquidis, five cum liquoribus nativis communicatis vis ingreditur cor; concutitur ibi & conquassatione magis elicitur, quicquid in eis boni hæret, cætera ad segregationem disponuntur. Et, nisi conquassatio hæc fiat, medicamenta minus sortiuntur effectum. Purgantibus assumtis manifestè sentitur, Cor conquassationem moliri majorem, motu concitatori evidentem.

Idem ab aliis medicamentis maximè volatilibus manifestò sentiri solet, à fixioribus, absorbentibus minùs.

Quoad alimenta, bilis & succus pancreaticus videntur facti esse ob id etiam, ut chyli confectionem extra ventriculi parietia continuent, adeoque menstrui cujusdam vices subeant, cumque chymus in ventriculo à resolutione facta sensim acefcat, hinc diluitur à pancreatico succo, à bile verò partes acidiores præcipitantur, hinc utrique spissæcentes cum excrementis solidis excernuntur.

Sicut enim cor & sanguis, ita & ventriculus & intestina sunt causa sociæ. Natura non nisi nectar & Ambrosiam, seu Q. E., ex assumtis delibat & in usum suum convertit; terreum quod est, per longos intestinorum gyros, testudineo gradu propellit, ut, sicubi quid boni adhuc insit, evaporet, & in civitatem adscribatur, donec in crassioribus jam scybala fiant inutilia & fœtorem concipiant, sicque per janitorem, rectum intestinum, eliminantur.

Quin hoc modo alios quoque excrementitios humores ad infimum ventrem deturbat, qui partim suum usum habent, vel in stimulando leniter intestina, vel putredinem aliquandiu protrahentia, & balsamicâ vi conservantia, vel SEPARATIONEM UTILIUM SEQUIORUM adjuvantia & diluentia, ut bilem, humorem pancreaticum, pituitam, ut alia in locum exhaustarum particularum, succedant, jam officio sumpta, ut pars secedat, pars evaporationi, diluendo, continuandæ faciat.

Deductus per publicam & regiã viam chylus ad cor, fequestratis jam crassioribus, opus adhuc habet, ut deponat, quas fecum habet, excrementitias particulas. Liceat hoc loco paulò latius vocare excrementa, non inutilia solum, ut urinam & materiam tenuem per sudorem dissipandam; sed utilia quoque, ut semen & lac. Certum est, hæc debere separari; sed quomodo id fit? Coniuncta cum sanguine unam constituunt massam, homogeneam, *νατὰ Φυσίαν*. Sanguis ergò hic debito modo est præparandus, antequam talem naturam & formam, puta, lactis, feminis, bilis, induat. Ejus verò prima rudimenta ponuntur in conquassatione, quã aliæ atque aliæ imprimuntur figuræ.

Semen totum spumofum est, quod iteratæ sæpius conquassationi sanguinis debetur, quæ necessaria erat, ut tam nobile corpus exurgeret.

Cum nimio potu ventriculus gravatur, ut solet in ebriosis & bibacibus, in conquassatione sanguinis solum ferè emergit serum, cum paucâ bile, hoc delatum ad loca debita, nec evacuari, nec recipi potest, hinc restagnat, & varios morbos producit.

Quando multæ particule calidæ junguntur sanguini, ex conquassatione multa emergit bilis: inde icterus, quia non potest recipi omnis, quæ generata est bilis, in vesiculâ, ergò restagnat, & ad omnes defertur partes.

In febribus multa materia cordi infunditur, quæ segregari apta non est, hinc conquassatur à corde, quousque vincatur. Duratio conquassationis talis facit paroxysmum, in intermittentibus, modò longiorem, modò breviorẽ, prout materia vel copiã, vel qualitate, acris, acida, viscosaque peccat.

Conquassationem hanc aliquatenus continuari in arteriis totius corporis verò est simile, ut scilicet separationi magis apta reddatur materia quælibet. Sic plures arteriæ ingrediuntur vasa spermatica, crassiores tamen & majores, ut conquassatio eò melius fiat.

Saccharum, mel, cineres, &c. injecta lacti nunquam butyrum & serum inde separari sinunt, sunt enim naturæ salinæ, & hinc ununt invicem partes oleosas & serosas. Probabile est & in sanguine simile quid ea præstare, unde, cum segregari nequeant, particule impuriore, sed viscedine quãdam inquinentur; vulgato termino bile scit sanguis,

orientur obstructions, verbo, dulcia hæc & salina conquassationem, & exinde resultantem separationem nonnihil impediunt.

Quid verò est obstructio, nisi quando materia apta non redditur separationi, hinc eâ ad partes delatâ, recipitur quid pro quo, unde meatus & viâ sæpè coarctantur, & limosæ impuritates accumulatur.

Contrâ verò acida conquassationem videntur promovere. Infuso spiritu salis, vitrioli, aceto & aliis similibus, lac facilè coagulatur, & in butyrum & serum facessit. Acida pariter in corpore nostro separationem conquassativam, seu conquassationem separativam adjuvant, licet diverso effectû, pro ipsâ sanguinis dispositione, modò coagulent sanguinem, si sit fluxilior, & salibus lixivis abundet; modò dissolvant, vi incisoriâ, coagulatum, ceu ipso *Hippocrate* teste, & experienciâ, acetum sanguinis grumos dissolvere observatur.

Et hoc pacto explicari potest, quid sit transmitti materiam à corde, vel toto corpore ad partes, & si inibi sensim colligatur, per *συναθροισμὸν* id fieri dicitur; si desubitò *ἀθροῦς καὶ βίαιως, ἰσχυροῦς* audit.

Quomodo enim cor transmittere potest, nisi priùs conquasset & excutiat sanguinis particulas, quo facto mittere segregatas potest, quocunque tùm ipsius humoris conditio & qualitas, tùm partis recipientis intercapedo & dispositio permittit.

Necessarium autem est, hanc vitiosam materiam alicubi generari, quod fieri nullibi potest, quàm in ipso corde, ex suggesto tùm chylo, tùm per venas reducentes, sanguine.

Totum itidem corpus mittere dicitur, cùm depulsa in omnes partes materia locum cœco impetu quærit, ubi deponatur: invento tali, ceu in sede quadam decumbit, & pro imperio partis tonum labefactat.

Hoc etiam est *Ἀναχώρησις, Ἀγίησις & Ἀπόκησις* humorum *Hippocratica*, quatenus nondum excussis & segregatis à corde particulis allotriis placidâ defluit sanguis pace, segregatis verò & sejunctis turba oritur, pro copiâ, qualitate & dispositione pororum earundem.

Ut verò missis pluribus, quæ ex hoc fonte deduci queunt, ipsa res melius pateat, certum est, quod dato & concessio sanguinis in circulum motu, hæc ipsa tamen circulatio non sufficiat, nec animum curiosum exsaturet, nisi conquassatio hæc statuatur.

Circulatio enim, ut circulatio, sanguinem non reddit aptum ad segregandas particulas heterogeneas; sed has aptas redditas ad excretiva loca vehit, quo facto, quodlibet loco proprio excernendum deponitur, & transcolatur.

Neque novum id adeo est, quin apud ipsum *Hippocratem* hujus extant vestigia, v. g. l. *ᾠθι γονῆς c. 1. t. 11. seqq.* hanc conquassationem concedit, affirmans illud de femine, *ὅτι κλονέει ὑπὸ τῆς κινήσεως καὶ ἀφρέσι.* Subjungit *1. 12. κατὰ πρὸς καὶ ἄλλα ὑγρὰ ζύμπαντα κλονεόμενα ἀφρέσι.* Recensens ibidem *c. 4. t. 3.* quare pueri careant femine? ait, venulas ipsorum esse tenues & repletas, & prurimum ipsis non similiter accidere, *καὶ διὰ ταῦτα εἰδὲ κλονέει ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρὸν ἐς ἀπόκρισιν τῆς γονῆς, ἔπρῳτερὰ neque conquassatur in corpore humidum ad genituræ secretionem &c.*

Gemina his etiam sunt illa *Helmontii l. blas humanum §. 23. p. 147.* ubi, neque enim fat est, *inquit*, fermentum efficienter esse effectivum, ut sanguis animetur & vertatur in spiritum, illumque in sinu lævo cordis habitare: nisi motus concurrat pulsabilis, assimilatus motui, quod lac acidulum verâ transmutatione in butyrum mutatur, &c.

Consentit *Lowerus tract. de corde c. 2. p. 127.* Quò sæpius, *scribens*, in corde sanguis CONQUASSATUR, ad vasorum parietes allicitur, in habitu corporis à contractione musculorum agitur & concutitur, & denique per poros corporis urgetur: eò magis attenuari, & à stagnationibus istis liberari, necesse est; in quas aliter pars sanguinis nutritia satis prona est. &c. &c.

OBSERVATIO III.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.

D E

SUDORE VERMINOSO.

Stipendos equidem sudores alii, mellis enim sudorē recenset *Rhod. C. III. § 8.* epotæ cerevisiæ *Salm. C. 2. 28.* viridem, *Borell. III. 56.* nigerrimum *Zac. III. præ. Obs. 73.* vini rubri *Barthol. C. 4. b. 61.* *Sachs. Ampel. p. m. 395.* arenularum *Barthol. C. 1. b. 34.* *J. D. Horst. Man. ad Med. p. 1. c. 2. p. m. 123.* urinæ *Salm. C. II. 28.* statuarum *Barthol. C. VI. b. 93.* *Theatr. Europ. T. VI. p. 302. 632.* croceum *Hildan. C. VI. 77.* oleosum ac pinguem

piöllen-

Möllenbr. in Misc. Cur. ann. II. Obs. 19. Sudorem septem annorum, Tulp. III. 42. sanguineum, Arist. III. A. 9. L. III. P. an. c. 5. Maldonat. T. I. in Evang. Matth. c. 26. Fernelius L. 6. parh. 4. Tulp. II. 31. G. Herst. p. 2. Obs. 15. Drexel. p. 2. delic. gen. hum. c. 2. Donat. 1. M. H. c. 2. Thuan. L. XI. hist. Barthol. hypomn. 4. de cruce Christi. Libav. disp. de lacbr. cruent. §. 4. Becker. 1. Med. Mjcr. c. 5. Jonston. thaumat. nat. Cl. X. c. 3. G. Fabricius L. III. Annal. Misnic. Theatr. Europ. T. 2. p. m. 115. Mercurial. L. 4. V. L. c. 12. At verminosum sudorem, excepto Henrico ab Heer in Miscell. Curios. Ann. II. Obs. modo citatâ, à nemine unquam observatum memini. Accipe igitur, Excell. Dne, rarissimam historiam. In Pomerania paucis abhinc annis rusticæ filius, 12. anno ætatis variolis corripiebatur. Pauperçula mater, ob rem domi angustam, vetulam consulit, hujusque consilio filio Theriacam propinat in aq. card. bened. ægrumque ad sudorem componit. Quid fit? paulò post ægrotans in universâ cute intolerabilem sentit pruritum, rogat itaque matrem, ut fortiter ipsum fricet. Ipsa annuit: pruritus augetur. Tum æger: quæso, accuratiùs inspice corpus meum; respicit, mordet, vellicat, pungit & quid singula? Genitrix perlustrat nudum filii corpus, & ecce! minutissimos vermiculos albos, nigra puncta in capitibus gerentes, è poris partim egressos, partim egressuros deprehendit innumeros. Vidua profus attonita rem inauditam vicinis expositura nudum derelinquit filium, reversa semianimem reperit, qui tandem, syncope superveniente, eodem die finem vitæ fecit, ut ex ore amici cujusdam eruditi, viri rerum naturalium studiosissimi & fide plenissimi, habeo. Vides, Excell. Dne, Langium Prof. Lips. in judiciosissima disputatione de morbillis, an. 1660. habita, expulso veterum errore, rectissimè docere: Variolas & morbillos nil aliud esse, quam pullulaginem verminosam. Et ita omninò est, si conferas Obs. Rhod. C. III. 64. Borell. c. II. 72. & Obs. microsc. 31. Bartholin. C. V. b. 20. plures ut taceam.

[In literis ad D. Wedelium, Hassniâ Danorum.]

OBSERVATIO IV.

D. SALOMONIS REISELII

DE

LITERIS INTRA IPSUM FAGI FISSÆ
TRUNCUM INVENTIS.

Inter naturæ lascivientis ludos, quorum exempla passim occurrunt; meritò adnotandus est iste.

Neo-Hanovia ante annos ferè octodecim frustum è Fago, dum inter medullam & corticem funderetur, ostendit, literas majusculas Romanas in utroque intus latere. Pro ostento statim habitum omnibus oculis & omnia ad se provocavit, ita quidem, ut pro infausto signo juxta cum aliis, eodem tum anno 1654. incidentis magnæ Solaris Eclipseos prognosticis, in publica concione sit allegatum, donec ex aliis eodem curru inventis similiter inscriptis frustis (quod testantur, qui adhuc vivunt) miraculi specie extinctâ, re tamen saltim non ab omnibus cognita aut adjudicatâ, tandem veluti rarum quid ad Cancellariam deferretur. Ubi retentum diu, demum anni 1672. Augusto mense ad *Illustrissimi Comitis Hanoviensis Dn. Friderici Casimiri, Clementissimi Domini mei* Technophylacium delatum est, cujus figura & vera magnitudo facile apponi posset, si mereretur in æs incidi, quam verò interim penna substituat.

Frustum ipsum à majori trunco resectum in asses duos fissione divisum est, iisque conjunctis iterum, unicū fuisse agnoscitur, tres spithamas longum, palmò unò crassum, & triangulare est. In divisionis lateribus inscriptio per lineas quinque sibi suppositas, Latinis literis pollices seu uncias duas longis, verùm fissione mutilatis, Germanâ lingua, imperitâ manu facta est, quarum prima signata literis NES prænomine Joha-NES integram vocem conjecturâ secum fert; secunda CAS finis est cognominis nescio cujus; tertia DEM articulum *voy* notat; quartâ TEN syllaba ultima diei seu primum ers-TEN, seu tertium drit-TEN, seu alium similiter terminantem numerum supponit; quinta denique IS, & restauratâ totâ voce April-IS mensis nomen definit, quod hoc tempore plerumque ludant in cortice succulento Satyri & Fauni; Idiotæ autem, qualis est hæc scriptura, reliquorum mensium hibernorum casum, scilicet casum Genitivum in IS desinentem, non facile formare

sciant. In lateribus divisionis dixi, utriusque puta parietis, seu superficiebus fissuræ, literæ videntur: in altero rectæ & pronæ, in altero versæ & supinæ: Illic distinctæ colore pallido inter obfuscis & per longitudinem ligni, quasi effluentes circumcirca radios: hinc nigriori inter genuinum arboris hujus colorem discrimine notatæ; Illic lineolis per cuspidem cultri ductis, quasi sulcos incisionis adhuc ostendentibus; hinc extrorsum elevatis & exasperatis. Illæ in ipsius ligni superficie, colore solò, perfectè & distinctè (exceptâ solâ A, quæ medio sui angulo corticem affixum habet, in opposito latere foveolam relinquens) præter tenues dictas incisas lineolas signantur; hinc ex cortice nigro illinc abrupto & alicubi rimulis & sulcis diffractis & hiantibus, in aliud lignum immerso & velut ab artificis manu infixis & adglutinatis constant, quod evidenter in litera D. apparet, quæ facillè à reliquo ligni revelli posset, separatione scilicet per dehiscentem rimulam jam incepta & observabili. Præter has literas, literarumque notas & vestigia & radios utrinque una videtur ligni species, unus color, arctissimaque conjunctio, apparentibus quippe hinc nodis, illinc foveis & sinibus; illinc sulcis & alveis, hinc prominentibus festucis.

Extus autem cortice nudatum est lignum, videturque alio adhuc affere tectum prius fuisse, quàm cortice, quia ex abruptis ejus circulis crassities reliqua facillè conjicitur, & corticis externi nulla restant indicia, qui quidem aliàs vel vi detrahi vel sponte propter resiccationem resilire potuerat.

Quantum ergo suspicari possum, constat, literas vere in corticem incisas, nudatâ reliqua areâ, quæ aëri exposita nigrescere cœpit, superstites & eminentes extitisse, quibus postea aliud lignum, quod supra literas nodosum adspicitur, accrevit, ita firmiter, ut pro unico haberi facillè posset, nisi discrimen facerent partim diversæ fibræ seu undæ, seu venæ, & circuli, qui in interiori æquales & rotundi, in exteriori inæquales, tortuosi, ampliores & aliter ducti; partim inclusum alicubi corticis ipsissimi frustulum; partim quòd fissio faciliùs in coalitûs lineâ, quam alibi aliquoties frustra tentata, transferit. Quæ omnia meliùs occurrunt oculis, ubi ferrâ per transversum in inferiori parte recentem divisionem feci. In superiori verò pariter dissectâ non cognoscitur cortex, vel discrimen aliquod, cum totum lignum unius plane coloris & æquales quoq; circuli ii tamen abrupti majorè ligni revulsi partè præsupponant.

Disquiritur adeoq; *quomodo externum lignum & corticis literis & interiori ligno accrevit?* Aliqui putant à cortice proprio aucto & re-

crescenti tecta esse, quod in arboribus juvenculis & pinguibus, & præfertim fago fieri contendant. Quod verò hic vix locum habet, quia exterius lignum quoad colorem & texturam interiori planè simile, bene crassum adhuc, sed fissura diminutū & sine dubio cortice tandem suotectum, novum penitus & diversū lignum, conjicio, & dubito, an cortex ipse facilè tam lignosus intus evadat, de quo tamen inquirendū: An decorticat^o alius truncus vicin^o, vel studiò combinat^o, vel sponte sese maritaret, literasq; adeò & stipitem quasi cònubio texerit, in medio relinquo.

Hucusq; designatam Historiam cum figura & conjectura & dubitatione meâ Regia Societati Anglica, quæ circa vegetationem singularissima collegit, & partim edidit, ut exasciendam humillimè proponeret, tradidi Adfessori illius dignissimo, Dno Guilielmo Schrödero, prid. Kal. Octob. dicti anni, ostenso simul ipsò lignò, ne de rei veritate oculus dubitare posset. Quæ quod summo honore laudata Regia Societas serenissimâ fronte acceperit, & haud à vero abludere videantur, nomine ipsius Societatis Clarissimus Dn. Henricus Oldenburgius Londino 16. Jan. 1673. me certiore fecit. Unde valdè mihi gratulatus sum de tantâ gratiâ & assensu: magis gavisurus si resolutionem illius simul accepissem. Eam, verò cum ex Tripode ipso non audiverim, sperabam ex Actorum Philosophicorum oraculis editis, ubi de succi motu in arboris partes plurima consignata sunt, discere. Sed cum nec integra ad manus essent, neq; ea omnia ex Anglicò idiomate translata, hæsit animus. Interim famam harum literarum olim alibi etiã percrebuisse post communicationem ligni mei felicissimus Francofurtensium Practic^o Dn. D. Sebastian Scheffer, in memoriam revocabat, servatasque à Clarissimo suo parente iisdem quidem signis, sed sine notatione temporis, loci aliarumve circumstantiarum in museo suo monstrabat. Præter id verba Danica literis Latinis expressa: JENS HAMERS HOLT ER AFF KONGEN ARBEDT FOR EN TUFF in trunci cuneo discissi internâ facie Hafniæ in Regia Technicotheca servati, & Obs. 55. Anni II. Ephem. Naturæ Curiosarum notata legi, majoremq; fidem meis quoq; fore præbitura speravi: quemadmodum etiã binæ voculæ ^w s in suo literato ligno Fagino, quod Clariss. Dn. D. Witzelius Francofurti ostendit mihi, confirmant simili generatione nostrarum fidem & veritatem.

Posteà circa modum coalitionis lucem aliquam fœnerat^o sum tam ex Baconè Verulamio, quàm Joh. Dan. Majore. Ille Naturæ sumus interpres Histor. Natur. Experim. 479. Cent. 5. hæc habet: Debetur, inquit, & illud a-

liorū sermonibꝫ, quod tenella arbores specie differentes, si contigua ponātur, non ligata, in terrā fertili, sæpiusqꝫ irrigentur, ipsā luxurie incorporabuntur atqꝫ coalescent. Probabilitate id cetera hætenꝫ proposita anteit, cū præpediat ligatura, ne arbor ad naturæ legē intumescat, unione per motū commodiori. Ad quæ notandum, conjungi quidē arētē arbores, sed non coalescere in unum stipitem, nisi denudato utrinqꝫ; omni cortice, (tres enim sunt instar cutis, duræ & piæ matris, niger seu cinereus, viridis & alb^o) uti demum utriusqꝫ; arboris succ^o combinari & adglutinari queat: quod tam in infusione furculi aliunde abrupti aut adhuc in arbore viventis & declinati, in trunculum fissum vel excavatum in tubulatione (Pfeiffeln), quæ est in tubulū excavatum exentoqꝫ; furculo furculi decorticati ejusdē magnitudinis insertio, vel à cortice separatum, quam in inoculatione (ut liceat sic loqui) gemmæ observandum est, si quis cupiat felicem propagationem.

Hic Naturæ Curiosorum Hesper^o lucidissimus *Dissert. Botan. de Planta Monstrosā Gotorpiensi, ubi quædā de coalescentia stirpium & circulatione succi nutritii per easdem §. 23. ista largitur mihi. Lignosos etiam arborū stipites & ramos interdum coalescere. Fagos imprimis & Betulas sponte, ut quasi complexus matrimonialis dulcedo sic adumbretur. Quod imitati hortulani, ceraforum aut tiliarum stipites ita convolvunt, ut coitum, quem vocant, viperarum, vel columnas in spirā contortas referant, & ruptis mutuè corticibus, crescenteqꝫ ligni mole, firmiter tandē coalescant. Et §. 24. Nec minus arma interdum ac tropæa inventa inter findendum semimiraculosè fuerunt longè sub cortice, & circa internodia, nisi planè in aliqua mediètatè ligni. Quod inde accidit, quia dum recreverunt arbores & extense iterum in longum latumqꝫ sunt, arma istiusmodi, ob duritiem coëxtendi inepta, introrsum recepta cum tempore fuerunt, & cortices, vulnera deniqꝫ, ac internodiorum vel ligni fissuræ, coaluerunt.*

Verū nondum omnes mihi tenebræ hæsitacionis de tanta novi ligni supercrescentis crassitie, & latentium literarum origine discussæ sunt, donec *Cives Hanoici duo omne dubium sustulerunt. Alter auditā super eo ligno quæstione, quam proponebam, dixit, se hujus ipsius frusti signati arborem matrem ante dictos octodecim vel plures annos in silvā Rodebachiensis proximā, ad semitas positā & rescissā, cujus trunc^o adhuc superstes posset inibi monstrari, vendidisse huic Patrifamiliās, in cui⁹ domo hæc sint inventæ literæ. Addidit nihil novi hoc esse, & pro fide aliorū exemplorū misit aliud ex crassissimā fago fissum frustū, internè & externè, cornu cervini figurā signatum, ex austro scilicet & undiqꝫ supercrescente recente ligno constās. Quod loco picturæ hîc describere conabor graphicè.*

Frustrum ipsum spithamas quinque longum, septem digitos transversos in medio cum cortice suo crassum, supra & infra aliquantò tenuius, est exterior & nova ligni pars per fissionem separata ab interno stipite, in quo cornu cervinum incisum fuit, cujus adhuc superstes festuca adhæret. Cornu autem internè cuspidibus quinque formatum totidem palmis altum, palmo uno & amplius latum, ex cortice nigro quasi adusto & veluti cineribus, seu situ vel mucagine adsperfo, per medium rima fisso, distinguitur à reliqui ligni colore.

Quod juxta totius cornu latera cultri crassitie extensum intra duo albidioris coloris ligna oblitteratum tandem, ubi paulò supra vel infra apices contemplabis, pro cortice potiùs æstimandum, qualem etiam subtilem & quasi degenerantem corticem medium agnosces in nostro ligno. Per ligni crassitiem dextrâ simul & sinistrâ facie septem integros transversos digitos, apicum signa & vestigia tortuosâ & nodosâ viâ penetrant usque ad exteriorem corticem, ubi distinguuntur asperitate seu crispaturâ quâdam, eodem ductu ut internè à reliquo læviori cortice. In dextro intus crassitie lateri, (simul & internâ facie dextrorsum) hæret festuca tenuis rectis fibris, quæ ablata apices hætenus tectos nunc integros, nisi quantum fissione sunt rescissæ ostendit. Ubi subtus cornu nodosque apicum desinentes infra deletum medii tenuis corticis signum adspicitur, videtur esse unicum lignum, & exteriori ligno seu coaluisse, seu excrevisse fibris rectis & æqualibus. In sinistro latere extus in cortice sulci asperiorum impressorum apicum quinque notantur: intus, cuspidum insitarum seu infixarum profunditas & niger color ab alio ligno diversus, præsertim ubi lævigatæ fuerunt scalpro, describitur.

Alter vir gravis, nec tantum horticulturæ curiosus, sed & naturalium aliorum fatagens, incisionis modum & accretionis ita factum esse ex crebris ejusmodi signis, literis, & vulneribus unâ cum rusticis ipsis aliquot tum præsentibus, qui talia quotidie faciunt & vident, docuit. Quando enim sub literis incisione signatis, vel vulnere tortuò cortex detrahitur, novus ab exudante succo, felicius tamen unò quàm aliò tempore, inibi supercrescit, reliquus verò & vietus, succo novo annuas in tunicas & circulos adaugeto & indurato ampliatur, donec non tantum literas tegat, sed & multiplicato & in crassitiem magnam crescente ligno defendat. Unde etiam ratio patet, quod circa signa & literas, si sint multæ & amplæ, cortex quidem tenuis medius utrinque videatur, oblitteratus tandem & evanescens, quoniam non tam facile illuc obla-

fas ab aëre externo & vulneribus vicinias novus succus adglutinatur, quàm alibi, ubi nullum impedimentum fuit. Porrò si vulnus atque plaga magna sit, ut succus nimius defluat, & ab aëre externo lædatur, perit & emoritur arbor. Etiam si vulnus profundius sit, quàm cortex & in ipsum lignum incidatur, illic nullus cortex, qui latere possit, supercrescit, sed ipsò novò lignò immediatè tegitur. Utut verò ea dubitatione jam olim vir modò laudatus potuerit & voluerit me liberare, tamen opinionibus duabus præoccupatus, primò literas incisas, in cortice servato mansisse, detractò vicino nudatâque arbore; dein circulares fibras, veluti spermatica arboris stamina, non augeri numerò, assequi non potui.

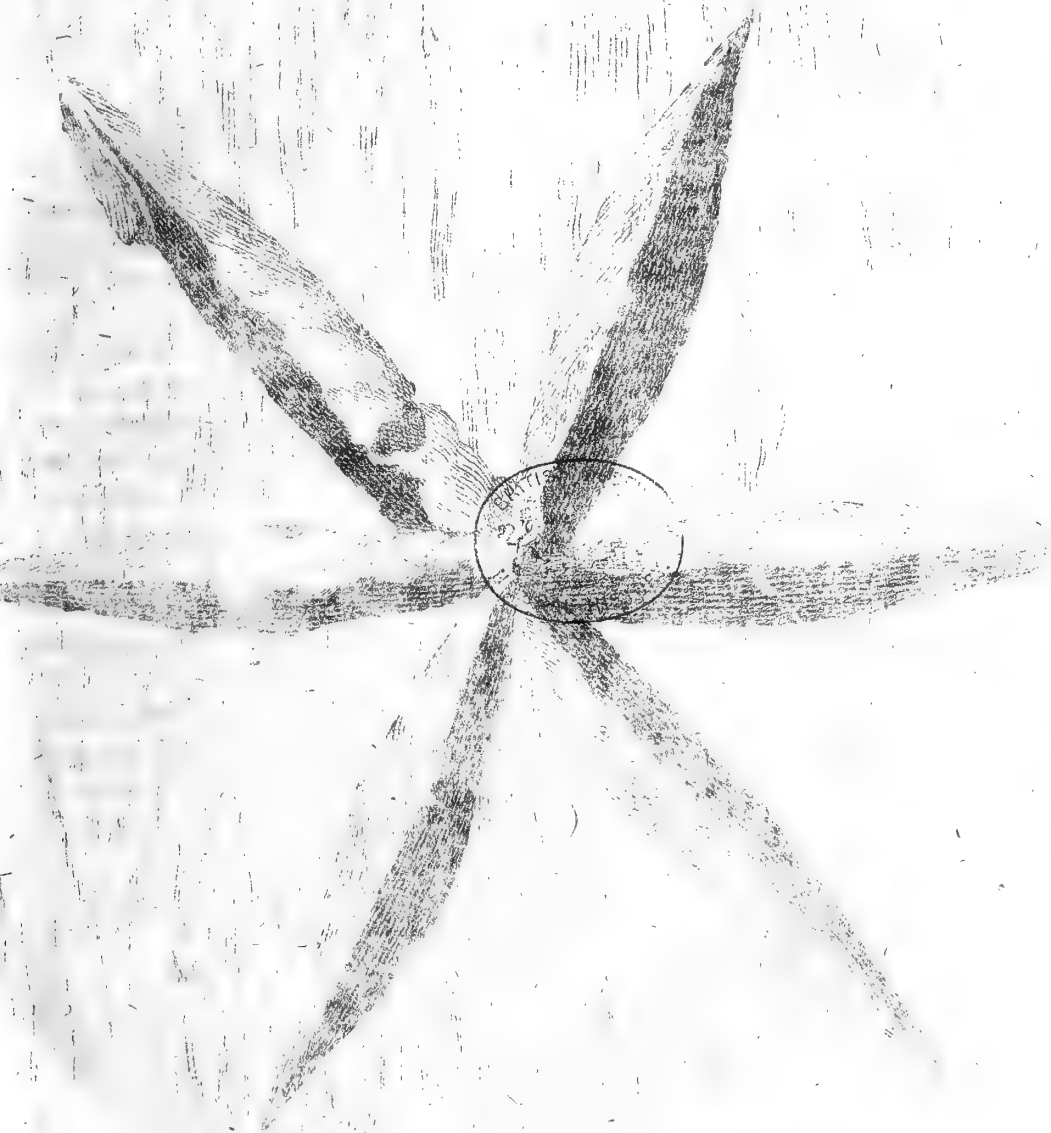
Confirmabat denique hanc novissimam demonstrationem aliis arcularius, asserens fieri facilè, ut arbori denudatæ vel vulneratæ supercrescat veluti cicatrix aut callus, & super hunc novum lignum, etiam detractò secundâ vice recentiori cortice, idque juglandibus esse familiare, ita quidem ut tertius aliquando cortex lignis intermixtus reperiat. Addebat, emori quoque facilè arborem cortice sic latente, fortassis propter aquam nigram illic sedentem & prostrato stipite fluentem. Insuper, ut apices & literæ tectæ externè hîc notantur, ita quemvis nodum, intus latentem, exterius signari in cortice nodosò & tortuosò.

Ex novâ ergò historiâ, similibus circumstantiis, crebris incisionum exemplis, tantâque crassitie ligni hujus recentis cervino signo supernati concludere licebit & *conjectaria* hæc eruere:

1. Asserem etiam alium seu majorem partem ligni, cortice tandem suò tectam esse in nostro frusto, imprimis cum & hîc non levia tam in externâ & abruptâ superficie, quàm in crassitie lateribus quamvis rudia eaque tortuosa & nodosa literarum signa appareant.

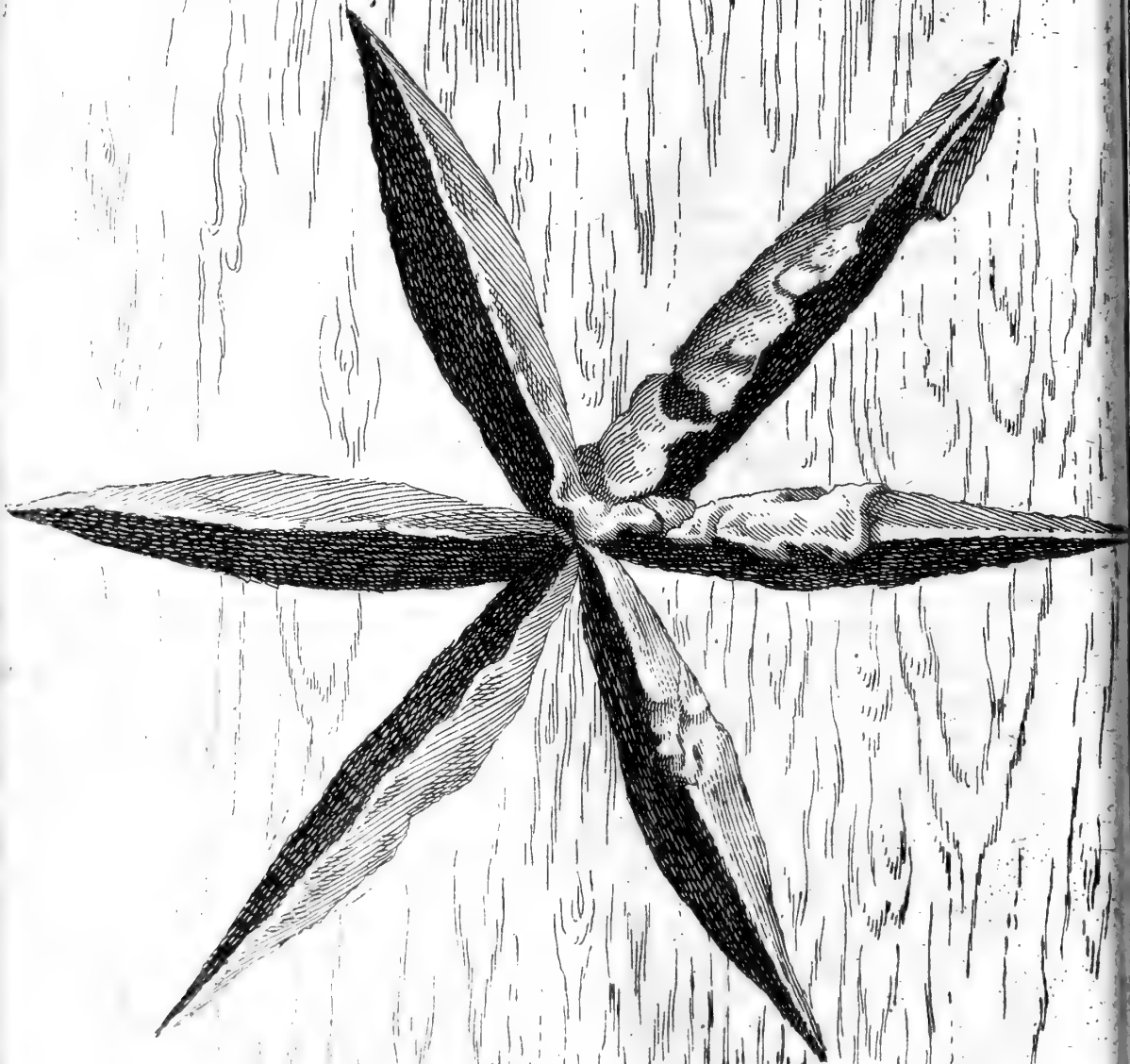
2. Eòdem utrinque modò adauctum supercrevisse lignum exterius, ita nempe ut singulis annis ex succo ascendente & adglutinato tunica una adcreverit in pectinem multiplicem cortice ultimùm tegenda, donec ad eam fatalis suæ decisionis magnitudinem surrexerit: quàm si ex circulis, (qui in *Actorum Philosophicorum Anglicorum 1669. n. 43. interstitia sunt tunicarum illarum, quibus arbores annua sua incrementa in crassitie recipiunt,*) æstimes septuaginta in cervino ligno: totidem annis auctam esse numeraveris.

3. Incisis literis & cortice solo detractò signatis corticem induruisse novum.

*in
publica
usq.*

Ad Ann. VI. N.º 4

novum, cui antiquus cortex succo quotannis in novam tunicam & circumulum aducto & indurato, ut in reliqua circumferentia, sic & supra ipsas literas extensus accrevit & induruit: non autem literas corticeas mansisse exertas detractō circumcirca cortice.

4. Licere quoque nobis hoc facile imitari. De quibus si quis dubitet, faciat experimentum, & intra annos aliquot ejus rei veritatem videbit ipse vel adeat moræ impatiens semitas in silvis, & spectabit tam in vulneribus aut signis recenter nudatis, quam novo post antiquum pullulante cortice ejus incrementa usque ad totius plagæ obvelationem in arboribus variis diverso colore & lævore facile discernendam, & exempla plurima obvia. Verum quod excurrenit hic discursus de literis his faginis nimis longè, condonabit, credo, lector benevolus, si apud *J. G. Schottelii Grammaticam Germanicam* (Zeutscher Sprach-Kunst vierdter Job-Rede) p. 100. ex *Olais Wormio & Magno atque Saxone & Martinio* discat, literas has faginas, Buch-staben/ tanquam membra vocum totiusque linguæ, prisca Germanorum vocè Letter/ litten/ lett/ significare seu baculum seu scipionem, quibus innitantur libri vel incedant, Aquilonaribus pro celebri hodiernarum chartarum genere & Epistolarum loco ad amicos in ipso ligno insculptas missas esse: adeoque non immeritò in memoriam, usum & gloriam illarum revocari, cum & hodiernum Icones multæ lignis incidantur, velut in æneis tabulis exprimentæ, & Chineses suos characteres lignis incidant, publicè edendos.

Post quæ omnia superaddendum duxi, quod supra laudatus *Excell. Dn. D. Scheffer* 13. Martii 1674. ad me perscripsit. *Quid agis, inquit, cum ligno tuo? Nec enim quippiam de mirando hoc naturæ opere Ephemerides adhuc dum continent. Apud nos præterito anno in fissuris lignorum binæ occurrerunt ejusmodi species, quarum altera continet stellam hujus figuræ, (radiatorum corticeorum sex, veluti foliorum salicis, sed tamen tribus lateribus constantium, ita ut media fibrâ, sua seu costa, seu lineâ elatiore faciat p̄missa triangulare, sed utrinque in cuspidem acuatam, & attenuatam) in ligno querino & habetur apud Prænobilem & Amplissimum hujus Reipubl. Senatorem Dn. Ludovicum Henricum Lersnerum; alteram exprime in scriptis Excell. Collegæ noster Dn. D. Witzelius.*

(In literis ad Collect. Ephem. Vratislaviam d. 16. Jun.

Ann. 1674.

*Estam verò in
Bibliotheca publica
Reipubl. Francof.*

OBSERVATIO V.
D. JOELIS LANGELOTTI

DE
*MENSTRUIS ULTRA CONSVETUM NATURÆ TERMINUM
SALUTARITER FLUENTIBUS.*

Nemo non experimentis vel leviter tinctus intelligit, quantum ad fanitatis conferant naturam disposita benè fermenta, & quantum contra damnum adjiciant eadem malè temperata.

Matrona quædam sterile experta conjugium dum ordinarium patiebatur menstruorum fluxum, incolumem dūcebat & ab omnibus noxis liberam vitam: sed cum deinde fluxus illi deficiebant, uno semper *febrili paroxysmō*, eoque *menstruo defectum hunc luere cogebatur*. Accessit tandem renum quoque calculus, ad quem expugnandum cum varia adhiberentur & fortia diuretica, iisdem medicamentis rediit (quod ipsa ægrota meritò mecum mirabatur) fluxus tot annis suspensus, etsi lege ætatis cessandum ei erat; & sic quoque *febris ista menstrua* in totum remisit, illa verò deinceps quoque satis benè valuit. Verùm quod declinatæ ætatis ratione haud aliter fieri poterat, suppressis denuò menstruis in noyam incidit, & scorbuticam Cachexiam, quã graviter afflicta, senioque confecta paulò post periit. Unde judicare unusquisq; potest, quantum illud sit beneficium, quod muliebri sexui purgatio adfert uterina.

Quare in illud, quoque unicè, incumbere soleo, ut destitutum plerumque uteri fermentum & mensium deficientem fluorem, quamdiu natura fert, elixire meo myrrhato revocem.

OBSERVATIO VI.
D. JOELIS LANGELOTTI

DE
*GRAVI VENTRICULI AFFECTU, FALSO
PULMONIBUS ADSCRIPTO.*

Cum sapiusculè FRIDERICO Slesvici & Holfatiæ Duci, Domino meo Clementissimo, gloriosissimæ memoriæ, valetudinis laborumque chymicorum causã adessem, sæpeque per jocum mihi Medicorum errores objiceret, hanc identidem in fidem rei exponere historiam solebat, nimirum Serenissimum Patrum suum JOHANNEM FRIDERICUM, Archiepiscopum Bremensem &c. cum

cum ex tussi continuâ & siccâ eâque post somnum invalescente, diu laborasset. & tandem contabesceret, à Medicis pro phthifico fuisse habitum, adeoque omnem curam in everrendis sanandisque pulmonibus collocatam. Et hætenus quidem ea federat sententia : sed cum deinde post mortem in causam mali paulò accuratiùs inquirerent, pulmones præter omnem opinionem intemeratâ substantiâ salvos reperere, ast, quod minus crediderant, *ventriculum tam male affectum*, ut faciliè iis fidem fecerit omnem ab eo mali causam subortam fuisse : tantam nempe putredinem conceperat, ut etiam ad levem contractationem in squamas & membranulas abiret ; tantum quoq; is foetorem exhalârat, ut chirurgus manum commodanti olfactum omnem abstulerit, ita ut nec medicamentis, nec morâ temporis, quamdiu vixit, restitui in integrum potuerit. Qui aderant singuli, tantum non animâ defecturi subducere se cogebantur. Et qui non ita pridem vivere desit Secretarius defuncti Principis, amicus meus, illum foetorem putidissimâ quavis aurâ olentiozem fuisse non semel mihi affirmavit.

OBSERVATIO VII.

D. JOELIS LANGELOTTI

DE

MIRABILI CALCULI VESICÆ CURA.

Calculum vesicæ pergrandem, & duos lotones cum dimidio aliquotque granis æquantem pondere, attulit mihi scæmina quinquagenaria Eckelfurdana, quem cum raræ commendent circumstantiæ, æquum ratus, ut illas quoque curioso vestro adspectui exhibeam. Misera illa consilium rogans, quâ nimirum ratione vitam tot jam molestiis fractam paulò liberiozem ab iis agere posset, conquesta mihi est, se totos annos duos immanes circa epigastrium dolores sensisse, nec tamen vel propriò aut aliorum instinctu cognovisse, quid ibi malè lateret, sed inprimis propter angustiam rei familiaris, medicorum operâ uti non potuisse. Tandem cum impendente vere melius haberet & cœli temperatior aura spiraret, svafère vicinæ scæminæ, ut animi relaxandi causâ unâ ad havem onerariam noviter constructam pertenderet, in quod faciliè consentiens, quantum vires permittebant, comitatum secuta & ad

C

oram

oram navis perveniens cum illam sublatō pede transcendere vellet, divaricatis cruribus medio epigastrio in rude lignum impingit, insidens ei instar eorum, qui equo vehuntur, quō casu ferē exanimata & à vicinis domum deducta, tantis cum doloribus circa inferiorem ventrem conficiari cœpit, ut omnes eam statim emorituram crederent: Sed ipsa illa jam ultimis confecta laboribus naturæ tamen victricis beneficio adjuncta, corpus aliquod solidum cum tanto fragore & tonitru, ac si lapidem fulminarem nubila emitterent, naturalibus est ejaculata. Quō sonitu percussæ assidentes mulierculæ, propiùs se lecto admovent, & quid ægræ accidisset, quarunt, quæ ut de dolore dextri femoris querebatur, lodice & stragulis retractis, quō suppetias ferre laboranti possent, reperiunt ibi calculum ingentem in pedem explosum formâ ferē eâ, quæ hic exhibetur.

OBSERVATIO VIII.

D. JOELIS LANGELOTTI

DE

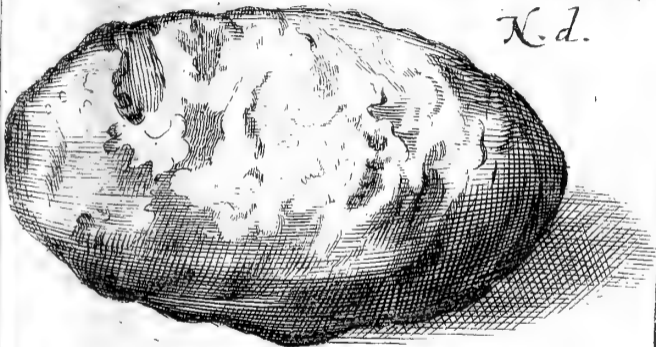
SINGULARI SOLIS CUM CEPHALALGIA
CONSENSU.

EX astris solem præcipuè & lunam conspirare cum corpore nostro eumque humorum fluxu, vetus est & vera sententia. Sed eundem illum consensum propter irregulares atmosphæræ motus & tempestatum mutationes sæpissimè variari, unumque præ alio magis affici, id sanè oppidò manifestum, referreque nunc libet, quid circa hunc solis sive effectum sive consensum in duobus præcipuè ægris observare licuerit, Nobili nempe virgine Gallâ, & archimagiro Sereniss. Principis nostri. Utriq; sole oriente intra ipsum ferē temporis momentum dolor capitis succedebat, & cum solis ad meridianum adscensu augebatur, donec in summo cœli vertice consistens doloris quoque ea esset acerbitas, illa exaltatio, ut archimagirus ferē ad desperationem adigeretur. Sed sole à meridiano sensim declinante doloris remissio fiebat, nec tamen antè cessabat, quàm sol horizonte elapsus in noctem vergeret. Duravit hic affectus per dies aliquot, donec ventosa cum profunda scarificatione universalibus præmissis virgini applicatæ levamentum doloris præstarent. In archimagiro ob-

stina-

-AD OBS. *f.* VI

N. d.

oram navis perveniens cum illam sublatò pede transcendere vellet, divaricatis cruribus mediò epigastrio in rude lignum impingit, insidens ei instar eorum, qui equo vehuntur, quò casu ferè exanimata & à vicinis domum deducta, tantis cum doloribus circa inferiorè ventrem confecerent: Sed ipsa à medicò men vidtricis beneficio fragore & tonitru, à naturalibus est ejaculæ, propiùs se lectæ quæ ut de dolore dextera, quò suppetias ingentem in pedem

O
D. JOH

SINGULARI

EX astris solem nostro cumque humorum fluxu, vetus est & vera sententia. Sed eundem illum consensum propter irregulares atmosphæræ motus & tempestatum mutationes sæpissimè variari, unumque præ alio magis affici, id sanè oppidò manifestum, referreque nunc libet, quid circa hunc solis five effectum five consensum in duobus præcipuè agris observare licuerit. Nobili nempe virgine Gallâ, & archimagiro Sereniss. Principis nostri. Utriq; sole oriente intra ipsum ferè temporis momentum dolor capitis succedebat, & cum solis ad meridianum adscensu augebatur, donec in summo cæli vertice consistens doloris quoque ea esset acerbitas, illa exaltatio, ut archimagirus ferè ad desperationem adigeretur. Sed sole à meridiano sensim declinante doloris remissio fiebat, nec tamen antè cessabat, quàm sol horizonte elapsus in noctem vergeret. Duravit hic affectus per dies aliquot, donec ventosæ cum profunda scarificatione universalibus præmissis virgini applicatæ levamentum doloris præstarent. In archimagiro ob-

stina-

stinatior fuit affectus solæque sanguinugæ ab immani isto dolore hominem liberârunt.

OBSERVATIO IX.
D. JOELIS LANGELOTTI

DE

MAGNO HIRUDINUM USU IN CEPHALALGIA.

Hirudinum usum, hisce in oris minimè frequentem, ad eò salutarem reperi, ut sævissimas quasque cephalalgias non aliò remedio promptius curaverim. Ex multis, quas novi, historiis unam deligam, eamque accuratius observatam. Anicula integrò ferè mense dies noctesque gravissima conflictabatur cephalgiâ: dumque omnia adhiberentur remedia, ad eò & spe & successu sum frustratus, ut tandem ad infrequentem, sed perspectum mihi hirudinum usum, confugere necesse habuerim: quibus ipsis tantum ægræ solatii, mihi que voluptatis accessit, ut semel iterumque indomitam cæteroquin cephalgiam sanguinugarum applicatione sanaverim: & in remedii quidem usu hoc se expertam jactabat anicula, quod quamdiu sanguis traheretur, ab hirudinibus floridus, nullam senserit morbi remissionem, sed cum continuatò tractu sanguinem emungerent nigricantem viscosum, à doloribus, ceu fascino quòdam, liberata fuerit. Quid ergò hic decernendum? ane hærebat in sinibus cerebri sanguis crassus & lentus, qui intus conceptò fervore orgasmû & tandem distensione membranarum contumacissimum dolorem intulit? sed nolo me immiscere causis exaggerandis, quas vestræ crisi reservâsse satius est.

Eundem illum hirudinum usum mihi quoque confirmavit illustris Heros, D. Johann von der Wycf / Serenissimi Principis nostri generalis militiæ Præfectus, qui cum aliquando Holmiæ Suecorum dies noctesque sævissima excrucietur cephalgiâ, ad eò, ut, quæ vis esse dolorum solet, mentis quoque alienationem pateretur, frustrâ adnicentibus archiatri, ut Regi suo fidissimum ministrum præsentî periculo eriperent. Tandem verò inter dolorum concertationes ipsi, de salute suâ sollicito, incidit remedium nimirum compertus ille hirudinum usus: itaque ultro applicationem illarum ad arterias temporales vehementius efflagitat, nec mora, applicatis illis sanguinemque trahentibus melancholicum, dolor

omnis est confopitus & suavissimi somni successu tot dierum vigiliæ pensatæ. Sed novò quòdam exemplò idem ille heros hirudinum singularem effectum in contumaciissimo linguæ tumore est expertus: induerat lingua ad partem sui dimidiam, idque ex bilis atræ defluxione, ita ut aridi instar ligni immobilis in ore hæretet vixque ulli usui sufficeret. Huic malo profligando tribus insudatum septimanis venæ sectio cum in brachio tum sub linguâ incassum instituta; itaque præstantissima remedia infeliciter usurpata; verum solis hirudinibus, quas Medici dissuaserant, linguæ admotis humor ille crassus viscosusque fuit eductus & æger opportunè liberatus.

OBSERVATIO X.

D JOELIS LANGELOTTI

DE

SUDORE ATRO ET SANGUINEO.

Sudorem atrum rarissimum deprehendi evolventi observationes quascunque facile patet. Certè *Marcellus Donatus*, ille, qui magno studio mirabiles nobis collegit historias *lib. 1. Histor. c. 2.* nec à se unquam, nec ab aliis observatum esse meminit sudorem nigrum, quare experientiæ defectum ratione ostensurus notat nigrum, & crassum seu melancholicum illum succum usque adeò extenuari non posse, ut per secretoria ista, seu tenuia feri cribella excernatur. Refragatur tamen huic sententiæ *Jul. Cas. Baricellus l. 2. c. 11.* de hydronosa natura possibilemque eâ ratione statuit, si crassus iste succus ab alio seroso fluido diluatur. Atque hanc experientia firmat. Talem enim atrii coloris *Hodgesius* in eleganti suo de *nupera Peste Londinensi* observatum adserit, ejusque multò luculentius exemplum præbet magnò suò meritò celebratissimus chymiatèr & Polyhistor *Olaus Borricius* in editis non ita pridem *Hafniensium actis* de fœmina quâdam primariâ ad plures dies atramentum exudante, de cujus causâ in ore suo satis ingeniosè differentem placet heic audire: *Mibi* (inquit) *in raro hoc phenomèno, salvis aliorum sententiis, non absolum videtur, dilutiorem sanguinis partem à nimio acido, quod in corpore tabido deesse utique non potuit, in nigrorem versam inter sudandum evaporasse.* Adjiciam ego nunc simillimum huic exemplum, quod modò

modò laudatus Illustris Dominus von der Wyl de semetipso mihi suggessit. Curaturus nempe Stralsundæ, quam ex incommodis castrensibus paralyfin scorbuticam sibi contraxerat auri diaphoretici ℞j. assumpsit, cumque in laconico suo, quod commodissimum invenit, se ad sudandum composuisset; adeò statim in sudores defluxit, ut, quæ curiositas est Viri Illustris, lintea & indusium tribus sudati humoris libris aucta notaverit; color autem laticis adeò niger, ut atramentum referret scriptorium & omnino acidam quandam auram spiraret. Testem oculatum penes se habuit Præcellentiss. D. Christoph. Schmidt, Archiatrum Megapolitanum & chirurgum ordinarium M. Ioh. Andersen. Postera die repetiit usum Ori diaphoretici, sed sudor subsequutus est flavus, & sic convalevit. Aliàs sudorem sanguineum hic loci me observasse memini in filia rhedarii Ducalis, scorbuto laborante, quæ paulò post vivere desit.

OBSERVATIO XI.

D. JOELIS LANGELOTTI

DE

EPILEPSIA TRANSPLANTATA IN CANICULAM.

Quod de cane habet *Robertus Flud*, eum in se podagram Domini & afflictionum periodos & morbi formam accepisse, huic ego similem observavi historiam de transplantatâ caniculæ beneficio epilepsiâ. Ancilla gynæcii Hufumensis ante annos aliquot subitò in epilepsiam inciderat tantâ cum membrorum convulsione & exagitatione, ut adstantes quosque commiseratione afficeret; nihilque ipsâ certius morte expectaretur, nam & probatissima quæq; remedia frustra adhibebantur: Adsueverat eodem in grabato canicula dormire ex illarum genere, quæ planè depiles sunt, atque sic plumarum valde amantes; hæc itaq; paroxysmis ingravescentibus nihil magis quam sui & caloris secura lectum quærit & se laborantis corpori applicat. Verùm illa, cum aliquandiu in lecto esset commorata; ingenti ululatu noxam invasisse corpus videbatur queri, ad quæm sonum conversi adstantes productum canem eosdem illos epilepsiæ motus, easdem contractiones representare cum stupore vident, & quò magis animal hoc convulsionibus percellitur, hoc minùs affectam ancillam jamque ad seredeuntem gratulabundi notant; Continuarunt eam, usque dum animam canis

nis effaret. Ancilla verò inſperatò hoc beneficiò liberata nunquam ab isto malo impoſterum tentata fuit, nec quoq; puerpera, quando nimirum arcana fermentorum ſemina erumpere ſolent, quidquam mali ſenſit, vel in liberos transfuſum, id quod non ita pridem maritus mihi retulit,

OBSERVATIO XII.

D. JOELIS LANGELOTTI

D E

COPIOSISSIMO LIQUORIS LIMPIDI EX AURE
SINISTRA PROFLUXU.

Certus Princeps ſanguinei temperamentis vertentis ſeculi Anno 1662. 12. Octobr. Romæ è cochliidiò 14. pedes longò prolapſus, capitis latere ſiniſtro in inferiores gradus tam validè impingitur, ut ſemianimis abſque ſenſu, motu & loquela ad integrum ſerè diem jaceret, vena demum aperta tantillum ad ſe revocavit collapſum Principem. Verùm ingens capitis dolor obortus & continuo inſeſtus tenore tam malè illum habuit, ut dies noctesq; ſine ſomno tranſigeret, nihil proficiente, quicquid Medicus primò vocatus ad mali emendationem tentarat. Ergò in tanto Illuſtriſſimæ Perſonæ periculo vocati ſunt Medici famoſiores ſeptem, & ipſe inter eos cubiculariùs Pontificis ſummi Medicus, qui collato invicem conſilio, utendum eſſe trepano unanimis clamant. Fit ſine mora apparatus, trepanum jamjam capiti applicandum erat, cum Præfectus, qui Principi aderat comes, ex ſiniſtra aure notat ſtillantem quendam ſeroſum laticem; ad quod ſpectaculum Medici invitati & ipſe chirurgus ab opere deſiſtunt, naturæque luſum mirantur. Interim durat exſtillatio liquoris & tamdiu continuatur, donec octo libras impletet. Ajebatque Illuſtris Dominus Præfectus, qui mihi hunc caſum retulit, duas ad minimum libras primò cum inciperet, linteis exceptas fuiſſe: curioſitate ergò adductus ſingulos Medicorum rogabat, unde tanta liquoris copia emanaret, ſed preſſit quiſque vocem, nec unus eorum auſus fuit indicium pronuntiare. Meritò ergò caſum hunc dignum judicavi, quem præcellentiffimis Curioſis Germaniæ ſiſterem, ut ii, cum Itali noluerint, pro eà quâ pollent penetrandi acie luſtrandum eum ſuſcipiant, & quos hic natura illa ἀπειθήσει καὶ μαθήσει aditus ſibi invenerit, liquidò aperiant.

OBSERVATIO XIII.

D. JOELIS LANGELOTTI

DE

FOETU MORTUO FELICITER EDUCTO.

FŒmina quædam honesta 35. annos nata, jam trium liberorum mater, quartum uterò concepit & ad quintum gestationis mensem benè se habuit, quando more apud nos recepto ad vicinam mulierem mortuam capulo inferendam invitata accessit, & ad horribilem cadaveris vultum adeò exterrita fuit, ut illicò magnum senserit corpore horrorem; ex quo inclinans ad deteriorem statum, nec tamèn vel cum febris, aut aliis gravibus symptomatis conflictata, quæ foetum mortuum comitari solent, firmiter credidit, quem percepit ante horrorem imaginarium fuisse, & nauseam corporisque gravitatem à solo mensium defectu orta esse. Itaque cum menses ferè duodecim essent elapsi, petiit à me medicamentum emmenagogum, quod ultrò, cum me adstipulantem haberet, obtinuit. Erant verò familiares mihi *pilula de sagapèno sale Iris duplicato & sale succini* permissæ, quò remedio nihil unquã potentius ad referendas uteri obstructions comperi. Istis assumtis cum *Ëpœta* est purgata, sed circa quatuor pomeridianã egrotare cœpit, idq; gravissimè & cū animi deliquio. Missi absq; mora *aquam meam melissæ compos. cum spir. cornu cervi succinato*, ex cujus usu consecuti sunt uteri motus, verique parturientium nifus. Sollicitata obstetrix officium fecit & paulò post foetum eduxit, omnibus quidem numeris absolutum & masculum, sed *exuccum & carnis instar fumata duratum*. Mirum sanè id mihi notatuque dignum visum, cum foeminam semper ad humidum temperamentum, cachexiamque scorbaticam propendere judicarem. Deinde cum nullæ adhuc apparerent lochia, sed tamèn vires se recipere putaret, post mensem à partu consiliò meò *pilularum* usum repetiit, idque cum longè optatissimo effectu, statim enim menses sunt secuti. Firmata deinceps valetudine bis etiam utero gessit & feliciter peperit.

OBSERVATIO XIV.
D JOELIS LANGELOTTIDE
MIRANDO ANTIPATHIÆ EXEMPLO.

Miratus sæpè sum latentes quorundam individuorum proprietates, inprimis quod nonnulli à certo cibi genere abhorreant, quò aliàs plerique & pro necessitate & animi voluntate vehementer capiuntur. Vidi illustres personas cum nihil non generosissimi potus suppeteret, solam aquam in deliciis habuisse. Nota est mihi scœmina, eaque opulenta, quæ vinum, cerevisiam, omniaque delicatiora aversata præter lac vaccinum pro potu nihil appetebat. Novi virum quendâ nobilem subalbido illo crassoque aurantium & limoniorum cortice delectatum esse, flavò acidòque, sociis concessio. Castanearum adstringentem facultatem nemo non experitur, attamen notavi, alyum quibusdam inde motâ fuisse. Vivit etiamnum in aula N. N. Nobilissima Domina 73. jam annos nata, quæ cum sæpiusculè in animi incidat deliquium, nullò aliò refici cupit, quam *aquâ merâ*, cætera omnia ceu damnosa respuens. Sed quid diutius hisce immoror, cum apud alios copia ejusmodi exemplorum reperitur, sed unum duntaxat addam, quod nunquam satis mirari potui, fuisse virum, qui ab omni sexu scœminço abhorruerit, adèd ut ne adspectum ejus sine insigni animi corporisque commotione ferre potuerit. Visum sibi talem esse, Chiliarcha Beckmannus, comes mihi quondam in itinere Anglicano gratissimus, testabatur. Is invitatus à Præfeto militari fortaliti N. N. & filiabus ejus formæ morumque elegantia eximiis assidere jussus, cum humanissimum se præberet, nulloq; non facetiarum genere cum iis certaret, conversus ad hunc Beckmannû præfetus; quid, inquit, cum video te adèd virginum delectari consuetudine; quid sit tibi hominem ostendam non plebejum, sed nobilissimâ satum gente, eumque strenuum militem, qui ne adspectum ferre mulierum potest. Ergo capitaneum illum vocari jussèrat mandata daturus. Accessit, & in conclave admissus ad adspectum formosissimarum virginum adèd commoveri visus est, ut statim exalbesceret, fronteque sudorum rivi descenderent, jamque animo defecturus erat, nisi missionem dedisset præfetus. Hoc tum temporis recentissimè sibi visum ceu incredibile & raris dignum

gnum annalibus mihi retulit Beckmannus, vir antiquâ virtute & fide, sed planè diversus à suprâ dicto Nobili, sexûs nempe scæminei perpetuus cultor.

[In literis ad Collect. Ephem. 26. Jun. Ann. 1674.]

OBSERVATIO XV.

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNI

DE

TREMORE LINGVÆ POST TERTIANAM
ADMIRANDO.

EX malè curatis febribus varia subnasci consecraria, ipsâ febre longè pejora, passim ex praxi constat. Memini, me aliquoties post *Tertianam* pessimè & per modum empiriæ tractatam, *fluxum aurium purulentum*, alibi verò *ipissimam observasse surditatem*. Quid? quod ante triennium in puella quadam rusticâ *Anasarcam* viderim subsecutam; ubi hoc memorabile sese mihi tunc obtulit; quòd exhibitis contra *Anasarcam* præfidiis, unde etiam evanuit, mox febris solitò redierit paroxysmo: curatâ verò per antifebrilia febre, *Anasarca* postliminiò ægram fatigârit. Inter singularia, puto, referri jure poterit ille *tremor lingvæ cum spasmo faciei conjunctus*, quem die 1. Maji 1674. in puerulo quodam rustico, annum cum dimidio tunc agente, observare licuit. Hic per aliquod tempus febrili quodam conflictatur paroxysmo, tertianam mentiente. Parentes, ut id hominum genus asolet, ad nescio quæ externa mox accessum faciunt. Cessavit quidem inde paroxysmus, sed in ejus locum succedit tremor modò dictus lingvæ, puerulo antehac insolitus. Adfertur itaque ad me alioquin optimè sanus, panemque similagineum me præfente comedens. Intueor eundem curiosè, animadvertique *velocissimum adeò frequentissimumq; lingvæ motum; ut viperam linguâ velociter vibrantem eum imitari dixisset*. Palpitante sic lingvâ & muscoli subsultârunt faciei. Quæsi in causam, an inter externa phialibus fuissent usi, an frigidam fronti in paroxysmo, ut solent, applicuissent? sed nullam dare potuerunt. Hinc nervina mox in usum traxi, jussique, ut de pulvisculo, quem ex C. C. antepileptico cum specifico cephalico concinnavi, manè & vesperi, quantum cuspidè cultri capi potest, ex rob sambuci exhiberent; lingvæ verò musculisque faciei frequenter illinerent aq. apoplecticam

meam cum spir. * succinato iustâ proportione remissam. Ita ex his unice integreque convaluit puerulus.

OBSERVATIO XVI.

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNI

DE

BALSAMO TERRÆ CATECHÛ
VULNERARIO.

Præter alia complura, quæ circa hocce subjectum hætenus feci experimenta, etiam hoc mihi sese obtulit. Scilicet aliud quasi agens affudi *Terra Catechu* pulverisatæ lixivium \ominus F ri proportione circiter quadruplâ. Vidi in momento veluti lixivium hocce purpureo tingi colore, atque in se Terram Catechu quasi absorbere, ut nihil sedimenti in vitro, ceu alias in ejusdem tincturis fit, vidisset. Miratus ego tam subitanæ Catechu metamorphosin, gustavi liquorem, qui præter lixivii saporem dulcore quodam remissus erat. Adservavi eundem per aliquot dies in loco temperatiore, & totus in gelatinam abiit rubicundissimam, butyri instar tractabilem.

Diutius verò adservando animadverti denique evaporatâ humiditate ejus suâ sponte concrevisse in florem plumâ leviolem, cum intermistis quibusdam particulis salinis, à \ominus F ri: Liquor hic egregium præstabit usum in ulceribus antiquis abstergendis & ad cicatrificationem perducendis. Sed de hoc aliisque ex Catechu mihi natis experimentis, *propediem*, si DEUS permiserit, hominesque faverint, *peculiari opellâ dabo plum.*

[*In literis ad Collectores Ephemerid. d. 18. Jul. Ann. 1674.*]

OBSERVATIO XVII.

D. JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII

DE

EQUISETO SUBTERRANEO.

Qui de natura plantarum universali accuratiùs scripserunt, inter cæteras divisiones hanc urgere solent, quæ stirpem omnem in radicem partitur, & superficiem. Per *superficiem* autem intelligunt, quicquid supra solum eminet: caulis nimirum

mirum, folia, flores: quâ de re conferri inprimis meretur *Job. Costeus Laudenfis lib. de Univers. Stirp. natur.* Et sanè constitit hæc tenus isti distinctioni fuis honos, constitissetque porro etiam, nî novarum rerum adeò ferax seculum nostrum *subterraneas prodere plantas*, insuper inciperet. Earum quippe radix non tantùm, sed unâ etiam caulis, & folia intus latere, ac per tellurem cuniculis actis serpere deprehenduntur. In capulo talem observaverat nuper Excell. *Erasmus Bartholinus*, studiorum olim in Italia socius, atque jam tùm singulari eruditione clarus. Et quamvis ad certam ipse speciem non retulerit novam illam stirpem, veluti ex Tom. II. *Ephemerid. Germ. Obs.* 170. patet; neque ex icone ibidem addita facilè quis divinaverit: conjecturas tamen de origine suas sat ingeniosè proponit, habitò respectu sive ad subterni cadaveribus solitos lupuli salictarii flores, sive ad asseres capuli ipsos; cum primis quod hujusmodi ramulos aut sarmenta circa conditoria, crebrò se invenisse, vespillo præsens testabatur.

At verò, nasci plantas subterraneas etiam in *libera terra*, & quæ conditoria nulla continet, certum est. Prænob. atque Exper. Dn. *D. Christianus Menzelius*, Consiliarius & Archiater Electoralis atque Collega noster honoratissimus, *Hippurin subterraneam* in agro Berolinensi haut procul ab urbe reperit, cui caules erant aliquot spithamas longi per tellurem reptantes, qui ipsi tamen cacumina in superficie breviter saltem hinc inde ostentabant: radicibus profundè adeò descendentibus, ut finem attingere non liceret. Asserit autem simul, fuisse *Equisetum arvense longioribus setis*, quod *Caspar. Baubinus in Pinace IX.* loco recensuit.

Sed præterea idem prorsus equisetum, affirmat, sibi occurrisse sub terra, dum fornicem sepulchralem pro se & familia sua hic in cœmeterio templi, quod à SS. Trinitate nomen olim accepit, construi ante annos aliquot curaret. Radices id, prioris instar, altissimè egerat, ramis passim per humum subrepentibus ad binos usque cubitos, priusquam cymæ alicubi emergerent. Quemadmodum igitur dantur *Nymphæa*, *Sagitta*, *Potamogeton*, *Ranunculi* atque id genus aliæ stirpes *aquatice*, quarum pars saltem major radices fundo infixas obtinet, extremis per aquæ superficiem natantibus foliis: ita dari etiam plantas *subterrestres*, & superficie-

tenus solummodò minimâ sui parte eminentes , haut est absurdum. Ne quid de metallorum , mineralium , gemmarum , lapidum & lapidescentium , imò lignorum , ossium , cornuum , concharum , fossiliumque aliorum in terræ gremio multiplici adeò proventu , hóc locò dicamus : cum ea sola animò perpensa , de stirpium quoque intra terram ortu admirationem faciliè tollant omnem.

Dum hæc commentamur , in mentem veniunt Autores nuperi , qui de rebus subterraneis scripserunt : Speciatim inclytæ famæ *Atbanasius Kircherus* opere incomparabili , quod *mundum subterraneum* nuncupavit , itemque *Johan. Joachimus Becherus* in *Physica* sua cognomine : at evolventi illos , non sunt visi de equisetis jam descriptis , nec de hujus generis stirpibus aliis quicquam adnotasse.

OBSERVATIO XVIII.

D. JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII

DE

SALE EX AERE, ET SULPHURE EX SOLE
COLLIGENDO.

Abstracto vitrioli spiritu , quæ restat materia , vulgò *coloborav* , sive caput mortuum nominatur , & aëri libero exposita , sale vi quasi magneticâ (quem *Magnetismum* hodiè nonnulli vocant) attrahit pro novo & adhuc præstantiore stillando spiritu : quæ methodus jam sic satis innotuit . Idem perfici potest *calcinatis silicibus* , qui noctu per æstivos menses sub tecto expositi , salinò liquore humectantur : Continet enim atmosphæra sive circulus aëris circa terræ globum motu perpetuò delatus , exhalationes varias quæ terrâ , quæ mari ascendentes : inter quas tamen *nitrosas* ob copiam prævalere vero simile est , ut vitriolacæ , salarmoniacæ , sulphuræ & congeneres non sint excludendæ.

At verò , ex ipsius *solis* radiis , *sulphur* legere , id demum mysterium est prioribus sæculis , excepto fortè ignem cœlitis rapiente Prometheo , ignotum . Vasorum vitreorum peculiari quòdam modò factorum & artificiosè dispositorum ope , collectos
solis

solis radios in pulverem fusci coloris, aut purpurei in rubrum vergentis, præcipitados fuisse, testatur *Kenelmus Digbeus Demonstr. immortal. anim. rational. Cap. VII.* hoc insuper subjiciendo, quod istac operatione per calidiorem anni tempestatem aliquibus diebus duæ ferè uncia illius pulveris purpurei colligi potuerint. *Subjicimus nos:* Quod si duo hæc principia [sal nimirum aëreus, quò de sub initium, & sulphur hoc solare] secundum artem conjungerentur, nisi *Lapis ille Magnus* atq; adeo expetitus felici hoc connubio nascatur, egregiam tamen quandam Panaceam inde proventuram valdè est probabile. Lectu certè oppido jucunda circa hoc argumentum complectitur *Auctoris incerti libellus recentissimus, qui nuncupatur AURUM AURÆ vi Magnetismi universalis attractum.* Magnetismum autem suum artifex ille non per vasa vitrea Digbæi, sed one nitri fixi conficit, utiturque istos Magnetismum

AD OBS. ANN
VI. N. F.

solis radios in pulverem fusci coloris, aut purpurei in rubrum vergentis, præcipitatos fuisse, testatur *Kenelmus Digbæus Demonstr. immortal. anim. rational. Cap. VII.* hoc insuper subjiendo, quod istac operatione per calidiorem anni tempestatem aliquibus diebus duæ ferè uncia illius pulveris purpurei colligi potuerint. *Subjicimus nos:* Quod si duo hæc principia [sal nimirum aëreus, quò de sub initium, & sulphur hoc solare] secundum artem conjungerentur, nisi *Lapis ille Magnus* atq; adeò expetitus felici hoc connubio nascatur, egregiam tamen quandam Panaceam inde præventuram valdè est probabile. Lectu certè oppido jucunda circa hoc argumentum complectitur *Auctoris incerti* libellus recentissimus, qui nuncupatur *AURUM AURÆ vi Magnetismi universalis attractum.* Magnetismum autem suum artifex ille non per vasa vitrea Digbæi, sed ope *nitri fixi* conficit, utiturque istoc Magnetismo promiscuè tam ad attrahendum salem aëris, quam solis sulphur. Utrumque enim æquè bene præstare, protestatur.

[In literis ad Coll. Ephem. d. 21. Aug. Ann. 1674. Berolino
Vratislaviam.]

OBSERVATIO XIX.

D. GODOFREDI SCHUBARTI,

DE

NATTA.

PRæterito die 13. Septembr. 2. hora 9. matutina, præmissis universalibus, foemina 27. annorum cum marito septuagenario, ad 6. annum in sterili matrimonio viventi, assistente chirurgo solertissimo, delineatam hanc Nattam ab uteri sinistro labio, pediculo lato pendentem, excidi, quâ peractâ sectione pependit 3xivß pond. civ. Caro præcisa erat alba, pinguis, spongiosa, sero citrino repleta, à quo fortè enata, accreta & hæctenus sustentata, nam in dissectione, præter venulas dictâ lymphâ plenas, nec venula, nec arteriola, & hinc ne guttula sanguinis apparuit. Serum autem quoque nutrire, admotum igni concrefcere, agglutinari, membræneumque fieri, sat notum, unde non impossibile ex sero superabundanti ejusmodi tumores produci. Sedulo inquisivi in arteriam illam à *Clariss. Hornio in Microtechn. S. 33. p. 90.* tumoris nutriculam, ac in fundo sitam, sed frustra. An etiam ner-

vis, præter vasa lymphatica, ad mentem *Warthonii adenograph. c. 37. p. 245.* aliquid concedendum, hæreo, nam subinde acutissimum dolorem afflicti patiuntur, ut & hæc nostra fœmina attestatur, cui præterea dicta Natta singulis mensibus instante menstruo fluxu cum dolore intumuit, fluentibus verò modicè mensibus detumuit. Intumuit autem cum dolore ob copiam & affluxum seri & distensionem tuberum appictorum, quâ de causâ tunc temporis se vix loco movere, scalas verò ascendere nullo modo potuit.

[*In literis ad Collect. Ephemerid. Bregâ Præslaviam.*]

OBSERVATIO XX.

D. JOELIS LANGELOTTI,

RARÆ CIRCA SUFFOCATIONEM SUBMERSORUM
HISTORIÆ.

TRonningholmiz Suecorum, ubi splendidissimum vereque regium Reginæ est palatium, vidi senem hortulanum 65. annorum, valentem adhuc satis benè, qui cum ante 18. annos alii submerso opem laturus paulò incautius per glaciem progrediretur, & ipse in aquas 18. ulnas profundas decidit, perq; 16. integras horas erecto corpore stetit, antequam rescitum, ubi extrahendus esset. Dixit verò mihi, se statim toto corpore obriguisset, omnemque sensum amisisset, usque dum caput suum conto paulò durius peterent: ex ore verò bullam satis amplam, quamprimum demergeretur, prorupisse, quæ immune id ab aquarum irruptione servavit, auribus iisdem planè repletis. Extractum statim pannis arctissimè obvolverunt, & sic ad lenem ignem sensim sensimque refocillarunt. Longâ nempe experientiâ Sveci compertum habent, nullum submersorum servari, qui statim libero aëri exponitur.

Aliud mihi, longeq; rarius exemplum, in schedâ his inclusâ, manu suâ consignatum communicavit *Clariss. Dominus Tilasius*, Regiæ Bibliothecæ Holmiensis præfectus, de muliere sibi notissimâ per tres dies sub aquis demersâ, retulitque eam consimili modo liberatam fuisse.

Omnem verò fidem excedit, quod Nobilissimus *Burmännus*, nuper è Gothiâ occidentali Holmiam redux, non mihi solùm retulit; sed postea

postea quoque coram *Illustri Domino Praside Kielmanno à Kielmans-Eck* firmissimè asseveravit, se in pago Bonefs parœciæ Pithoviæ concioni funebri senis cujusdam septuagenarii, *Laurentii Jona*, interfuisse, quâ Parochus in personalibus, ut vocant, retulit, eum adolescentem septendecim annorum, aquis submersum, septimâ demùm septimanâ reperi- tum, consimili modo, uti superius enarravi, ad vitam revocatum fuisse.

Quî verò fieri poterit, ut homo sine aëris beneficio tam diu- gnem vitalem in aquis gelidissimis, multoque nitro refertis, quales in Svecia observavi, conservare possit? Hæreo utique, nec mihi, etsi vo- latilium quorundam & insectorum exempla occurrant, plenè satisfacere possum. Meritò ergò ad perspicacissimos Naturæ Curiosos con- fugio, eos obnixè rogans, velint aliquando super his sententiam suam exponere, quæ forsan multorum in salutem cedere poterit.

Scheda Clarissimi Domini TILASII, Bibliothecarii Holmiensis Regii, hæc habet:

In provincia Dalia, quæ Wermslandorum vulgo dicitur, mulier quædam Margaritha Larsdotter nomine, ter aquis submersa fuerat, & quidem primâ vice adolescentula triduum integrum sub aquis duravit, reliquis duabus vicibus citius è periculo liberata. Mortua est Ann. 1672. nata septuaginta quinque annos.

[*In literis ad Collectores Ephemerid. d. 26. Novembr. Ann. 1674.*]

Judicia & conjecturas rogatu & suâsu Magnif. Dn. D. Langelotti, à viris quibusdam eruditis conscriptas B. L. infra suis locis inserta inveniet.

OBSERVATIO XXI.

D. BERNHARDI BELOVV

DE

PRÆPARANDI SALEM VOLATILEM NASTURTI
A QUATICI MODO.

Ad

DN. D. JOELEM LANGELOTTUM.

CUm non ita pridem de variis rebus, & inter alia de sale quoque vegetabilium volatili, sermones misceremus, Vir Excellentissi- me, & me, ante viginti octo annos, fermentationis beneficio,

ex aquatico nasturtio id obtinuisse, perciperes, non fundebas solum, sed urgebas etiam, ut præparandi modum cum curiosis secretiorum medicaminum indagatoribus communicarem.

Etiamsi verò silentii sipario eum involvere, quàm propalare, ob certas causas, maluisssem, cum è tam levidensi experimento, emolumenti parum orbi literato accessurum sciam, eo præsertim tempore, quo tot illustria ingenia in naturæ arcanis eruendis tantoperè defudant, mutare tamen sententiam hac vice volui, non gloriolæ aucupandæ studio (à cujus affectatione omnes, quibus hæctenus familiariter usus sum, alienum me semper fuisse norunt) sed ut tibi morem gererem, & noviter contractæ amicitix pignus apud te deponerem.

Hac verò methodo anno M. DC. XLVI. è bello Danico (ad quod à *Clementissima Regina mea*, in ægrotantium quorundam Magnatum gratiam, missus eram) redux, Halmstadii Hallandorum, regio indultu, aliquantisper subsistens, &, ne tempus inutiliter deflueret, herbarum aliquot antiscorbuticarum analysi incumbens, illud consequabar: Jubebam dictum nasturtium, abundanter ibi crescens, contundi, exprimi, expressum, affusâ aquâ puteali, donec inspissaretur, coqui, iterum exprimi, priori succo, cum siccati & combusti magmatis cineribus, misceri, in lagenam stanneam, ejus capacitatis, ut quarta pars vacua remaneret, infundi, orificium operculo ligneo, & triplici madafactâ vesicâ, curiosè, ne quicquam expirare posset, claudi, ac in fimo equino per mensem fermentari.

Èo exacto, fermentatum succum, cucurbitæ vitreæ inditum, juncturis benè oblitis, in furno collocabam, & mediocri calore, in primâ statim destillatione, sal volatile elegans, & planè crystallinum, ascendere, & alembici lateribus adhærere, conspicabar, quod, ut melius asservari posset, à subsequente spiritu urinoso solvi, & elui, permittebam, quamdiu venulæ in alembico descendebant.

Hic est genuinus sal illud volatile proliciendi modus, de quo, nulum à scopo aberraturum, sed omnes, vestigiis his insistentes, non solum ex isto, verum reliquis etiam Nasturtiis, Cochlearia, & aliis, sale volatili prægnantibus herbis, idem consecuturos, polliceor.

Mihi quidem deinceps id experiri non licuit, cum Nasturtium aquaticum tam copiosè in viciniâ nostra non proveniat, ut quantitas succi ejus haberi queat.

Cochleariam autem bis examini subjeci, sed cum fermentatio in loco, longè ab ædibus meis remoto, instituenda esset, & ipse, praxi præpeditus, curam ejus habere non possem, verùm amici cujusdam, stabulario concedere illam cogerer,isque in deferventis fimi locum recentem substituere neglexisset, utraque vice frustratus, non decenter fermentatum, sed omninò corruptum, & situ obductum succum, sperari, tædioque affectus, labores istos deserui.

In ligneis forsan vaseulis operatio non minùs succederet, si modò subtilissimo spiritui, summo, inter fermentandum, conamine exitum quærenti, ne evolare posset, exactè via præcluderetur.

Vitrea autem organa impetum ejus sustinere non poterunt, cum stannea lagena, è crassioribus laminis confecta, ante usum quadrata per fermentationem subrotunda evaserit.

OBSERVATIO XXII.

D. BERNHARDI BELOVV

DE

*VERMICULARIS HERBÆ VIRIBUS ET
PRÆCELLENTIA.*

Vermicularis herbæ in scorbuto virtutes, de quibus simul loquebamur, tam insignes in præmemorato bello deprehendi, ut illam, si non omnibus, nonnullis saltem adeò decantatis anti-scorbuticis palmam præripere, certus sim, dummodò ab usu ejus vomitus, quem excitare in dispositis solet, sequatur. Magnum enim morbo isto laborantium, & diversorum gravissimorum symptomatum syndrome ferè pessundatorum militum numerum, per DEI gratiam, feliciter restitui, paucis admodum, quos, ante meum adventum, per totam hyemem miserè afflictos, & morti vicinos, ipsa salus, ut Comici verbis utar, quamvis maximè voluisset, fervare non potuisset, amissis.

Curabam autem herbæ ejus, mundatæ & lotæ manipulos octo in cerevisiæ veteris libris octo, vase tecto, ad medietatis consumptionem, ebullire, & singulis, vel, si vires id non ferrent, alternis diebus, jejuno ventriculo, decocti ejus tepidi haustum,

E

(trium

(trium quatuorve unciarum) exhiberi, ac optatum semper eventum deprehendebam, hoc saltem observato discrimine, quod facilius & copiosius vomentes reliquis citius sanitatem recuperarent.

Quibus gingivæ corruptæ erant, aut dentes vacillabant, quod omnibus adeò erat commune, ut nonnullis septem, novem, imò undecim dentes, decidissent, decocto hoc calido, in quo alumen crudum, & mel rosatum, arbitraria quantitate, & pro affectus exigentia, soluta erant, sæpe in die os collui jubebam.

Quinquaginta, & plures, contracturas genuum fortissimas, & talorum ad poplitem retractiones, passi, decocto hoc simplici, aliquoties propinato, & herbâ coctâ, ac expressâ, rigidis in poplite nervis calidè sæpius applicata, fasciisque, ne decidere possent, alligata, DE O benedicente, brevi convalescebant.

Ulcerata tibiæ sicca, difficulter aliàs curabilia, post usum ejus internum, simplici decocto elota, iteratâ herbæ, in cerevisia coctæ, applicatione, nullo negotio sanabantur.

Reliqua etiam accidentia, præmissa *πικρότης* hujus exhibitione, convenientibus remediis facilè cedebant.

OBSERVATIO XXIII.

D. BERNHARDI BELOVV

DE

MIRA OMNIUM MEMBRORUM CIRCUM- GYRATIONE.

ANno MDCXLII. Pastor quidam Parœciæ Dingerum / in Ostrogothiâ, duobus milliariis Sudercopiâ distantis, opem meam implorabat, quem miris convulsionibus, per sesquiannum, adeò divexatum, ut toto illo tempore vix dormire, aut cibum capere, potuisset, domestici referebant.

Ad ægrum verò accedens, inveniebam eum dextri lateris paralyfi affectum, resupinum, seminudum, (infimum enim ventrem

strem lodice saltim texerat) pedibus elevatis, & lecti assamentis firmiter applicitis, sine intermissione ferè, & tam miserabiliter, afflictum, ut cœnare in ejus præsentia, nam è regione cubilis mensam straverant, prorsus nequirem. Tantâ enim vehementiâ omnes articuli successivè, ter dextrorsum, totiesque indè sinistrorsum, circumgyrabantur, ut sani brachii fragorem in proximo conclavi, ante cubiculi januam, decem ad minimum pedes ab ægro remotus, non obscurè interdum perciperem.

Imminentis paroxysmi prænunciator erat sanæ manus index, is enim, elevato brachio, convellendam sinistri hypochondrii partem, inter superius ventriculi orificium & lienem, bis tribus vicibus apice suo fortiter pulsando, luctæ locum designabat, ac sine morâ subjecta viscera ter dextram, totiesque sinistram versus, reciproçè circumagi, illisque liberatis, quantocyùs se in thorace similiter inquietari, licèt astantium visum hæc fugerent, patiens referebat. Postea omnes brachii articuli, ab humero, ad ultimum usque indicis condylum; deinceps cervix, & oculi, eodem modo rotabantur. Imò circa verticem quoque ac in resoluti lateris partibus omnibus, ab humero, ad pedis usque pollicem, similem prorsus motum, quamvis à nobis observari id nequiret, se sentire asseverabat.

Eo verò cessante, alter pollex, omnesque ^{con}sequenter sani pedis & lateris articuli, idem patiebantur, donec in loco, ab indice prænotato, desineret, &, furiis his agitato, delassatoque ægro aliqualis redderetur quies, quæ tamen levis admodum erat, & adeò brevis, ut vix centum verba inter hanc, & novam similis mali invasionem, profari quis potuisset.

Sciscitanti, quamdiu hanc sustinuisset pugnam, & quamnam ejus fuissent præludia, narrabat, se ante biennium è pago vicino, ubi infantem sacro baptismatis fonte abluerat, equo domum reductum, non procul ab ædibus suis, hemiplexiâ, in dextri lateris paralyfin postea desinente, correptum, &, à suis cubiculo illatum, ab usu calidiorum aliquot antapoplecticorum medicaminum, à Sacerdote vicino, & Gallico Chirurgo, subministratorum, in ingentem ventris tumorem repentè incidisse, & instar pilæ majoris, aère distentæ, inflatum esse, nec ullo artificio,

nisi sæpius & fortiter contentum in eo spiritum efflando, alleviari potuisse, semper tamen, aliquoties labore isto repetito, ventrem subsedisse, & ad naturalem statum rediisse.

Tandem verò, crebrò ab empiricis illis, exhibitis oleis carminantibus, tumorem quidem omninò defuisse, sed motum, hunc convulsivum, & membrorum agitationem, eidem successisse.

Rogabant amici, ut auxiliares ipsi manus porrigerem, cum autem, omnibus rationis trutinâ exactè ponderatis, morbum ejus non ex causis merè naturalibus, sed magicâ sagæ cujusdam incantatione, potissimum oriundum, me statuere, sicque naturalibus mediis non cessurum, regererem, faciliè quidem assentiebatur æger, ante biennium æditui sui, veneficii insimulatam, & baculo à se percussam uxorem, se non inultam id laturam, interminatam sibi esse, recordando, instabant tamen, ut, flebilis ejus conditionis misertus, appropriata nihilominus quædam remedia præscriberem, fore dicentes, ut, si non omninò virtute eorum convalesceret, mitiùs tamen forsan deinceps affligeretur.

Quod cum denegare illis nequirem, generosa & selecta nonnulla medicamina hîc fieri jubebam, utendique modum & seriem astantes docebam. A quorum usu etiamsi indomitus affectus non in totum cederet, multum tamen à ferociâ sua illum remisisse & longiores inducias concessisse, ipse æger lætabundus fatebatur.

Cum verò remedia ista munificentîâ viri cujusdam primarii nactus esset, & deinceps, ipse pauper & inops, plura id genus obtinere non posset, reliquam spem, morbo recrudescente, majoresque vires acquirente in sola Numinis misericordia, collocans, &, per dimidium ferme annum supplicationibus & precibus publicis in omnibus provinciæ istius templis, pro benigni ejus dimissione, ad D E U M fusis, placidè expirans, miseram hanc cum feliciore vitâ commutabat.

Et hæc est, Vir Excellentissime, quam in chartam con-jicere me volebas, de mirâ illâ membrorum omnium circumgyratione, incultiore quidem stylo exarata observatio, quam pro accu-
cura-

curatissimo tuo iudicio lucem videre publicam, vel oblivione obliterari finas.

[*In literis ad supra laudatum Dn. D. Langelottum Stockholmia mensis Septembris 12. Anno 1674. Et deinceps mense Novembri Vratislaviam missis.*]

OBSERVATIO XXIV.

D. PETRI SPECHT.

DE

QUIBUSDAM EXPERIMENTIS CHYMICIS.

Placebat in claves naturæ & artis celebratos solventia illa Helmontii famosa, tartari falis spiritum liquoremque Alkahest inquirere. Variè primo falis sub tartari volatilizatione occupatus, & eam, 20. retro annis per fermentationem cum tartaro crudo successivè lixivio falis tartari insperso, tentavi, at sine successu, quam tamen tibi feliciter cessisse intellexi, ex vitro in arena distillabam, sed blandiore calore non nisi phlegma stillabat, fortiori, fermentatione alembicum petebat materia: sic at eum ego obtinui. Tartarum calcinavi ad nigredinem, ita ut nullum in igne amplius emitteret fumum, nec fœtorem, adstabat in alio furno collocata in arena cucurbita, aquæ cum quantitate indeterminata communis, huic aquæ injiciebam per yices, sed tamen sine magno temporis interstitio candentem, ut eum igne eximebam, tartarum calcinatum, aptabamque statim alembicum, & distillationi subtilissimum, nec insvavis odoris obtinui falis tartari spiritum, quem à sale novo tartari rectificabam ad phlegmatis separationem: Hunc & laborem cum spiritu vini, loco aquæ experiebar simili modo ascendebatque in principio subtilissimus falis tartari spiritus, cum vini spiritu. Spiritum ex tartaro, facibusque vini distillatum, & ab oleo graveolenti accuratè separatum, rectificatumque ad phlegmatis separationem, æqvè purum obtinui ac ille erat ex sale tartari, nec gustu, odore, & virtutibus, ullam observare potui differentiam.

Distillabam semel ex vini facibus spiritum, capiti mortuo affundebam

debam aquam communem, quo salem fixum extraherem, erat aquæ quantitas librarum ultra 20. Lixivium verò ita debile reperi, ut evaporationis laborem non mereri mihi videretur, decantatam itaque aquam effudi, in magnæ vitreæ cucurbitæ inferiorem partem, quæ fortè ex fractura ad usus conservata mihi erat. Seponebam in locum, tectum quidem, sed aëre pervium; stabat sic neglectum à me lixivium, per annum circiter, cum occasione aliquâ vitro uti vellem, in quo lixivium asservaveram, reperi cum admiratione totum illud lixivium quantitate ea ferè, quæ initio ipsi fuerat, in solidissimum salem, glaciei ad instar, constrictum.

Junxi & salem tartari cum Mercurio sublimato communi, partibus anaticis, & distillando ex arenâ, in retortæ collum sublimabatur sal aurei coloris.

Ex terræ gleba cremabili, quæ conflagrata albicantes dabat cineres, quibus in Hollandia ignes suos faciunt, salem per aquam pluviam extraxi, coagulavi, phialæ indidi, clausi, & cineribus lento calore digerendum posui; fluebat sal leni calore instar ceræ, ubi phialam aperui, in momento totum vitrum replebatur candidissimo sale nitroso ex aëre attracto. Liquorem Alkahest, salinum esse & anomalum, ut judicavi, ex variorum & naturâ pugnantium spirituum connubio illum credidi exurgere. Confeci ergò quantitatem satis amplam summæ volatilis & fusilis illius salis ex urinæ & vini spiritibus rectificatissimis, invicem mixtis, hunc salem à Mercurio sublimato toties sublimabam, quoad ille nullum amplius penes se retineret, tum ab illo rectificatissimum tartari spiritum aliquoties cohobavi - - - tandem vini spiritum alcholyzatum de eo ter vel quater sevocavi, fundebatur sublimatus ille leni calore, instar ceræ, & à metallis sublimatus illa penetrabat, ut diffuissent in cellâ in liqvores.

Vitriolum ad rubedinem calcinatum simili planè modo tractabam; cum spiritum vini ab illo sevocabam, ascendebat unà cum illo in alembicum Mercurius currens, vitriolo sic præparato per retortam in arenâ igne satis moderato destillabatur spiritus smaragdini coloris, aciditatis gratisimæ, unaque in retortæ collum sublimabatur sal viride; indeque nec spiritus nec sal ullum cupri saporem referebat, caput mortuum verò cineritii erat coloris, in toto omnis rubedinis expers.

Mercurium sublimatum ante sic tractatum miscui cum hæmatite pul-

pulverifato, & ex igne aperto spiritum inde destillare volebam, sed igne adeò intenso, ut retorta liqvaretur, nec spiritus, nec Mercurius prodit, sed fixus remansit cum hæmatite.

OBSERVATIO XXV.

D. PETRI SPECHT

DE

RARA REPENTINÆ MORTIS CAUSA.

GAllus quidam, quadragenarius circiter, nomine Paris, sigillorum sculptor sine pari, dissolutam diu vitam vixerat; sanus hic sibi & aliis visus, festo Nativitatis Christi, cum amicis quibusdam lætus, ad multam noctem bibens & saltans, malè se habere cœpit, & cubiculum petens in lectum se conjecit; famulus dormire eum ratus, in quiete eum reliquit, at manè mortuum reperit. Contigit hic casus in Westrogotiâ in arce Lëckoe Illustrissimi Dni. Magni Gabrielis de la Gardè, Magni Regni Sveciæ Cancellarii, Domini mei clementissimi, qui attonitus ob tam improvísam rem, iussit, ut causam repentinæ istius mortis perquirerem. Dissecto cadavere, infimi ventris viscera omnia sana reperta; thóracè referato, apparebat massa quædam nigra, sacci ad instar in medio pendens, quæ pericardium erat, continens membranam cordis, parenchymatis penitus consumti loco, sanguine nigricante repletam. Pulmo dextrâ parte totus consumtus; sinister integer quidem, sed fuscis plenus maculis.

[In literis ad Dn. D. Langelottum, & mense Novembri Krattislaviam ad Coll. Ephêm. transmissis.]

OBSERVATIO XXVI.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHRI

DE

ANEURISMATE ET VARICIBUS.

IN gratiam alicujus hæmoptyci, de nobilitate sanguinis humani lufimus aliquando ita:

Purpureus cruor est, quò vivimus atqve movemur,
excellens animæ vis hominisqve salus:

Alveolis natura suis hunc fundit in artus
corporis, & dulci membra liqvore rigat;

Fervet

Fervet opus, ratioque valet pollentque lacerti,
cumque novis certat forma serena rosis:

At si vi morbi aut fortunæ lædimur ictu,
liberaque alveolis purpura dicta fluit.

Exanimes subito tetricus color occupat artus,
oraque sunt cerâ pallidiora novâ.

Languet opus, ratioque stupet, torpentque lacerti,
omnis & à fuso sanguine vita fugit:

Discite mortales pretioso parcere succo,
tâm vitæ fons est, quam necis author idem.

Gratiosus scilicet ille naturæ filius, *sanguis*, tâm sacrorum, quam profanorum oraculorum unanimi suffragio nobilissimum animæ domicilium perhibetur, & ipsissimum est calidum nativum, suis undique spiritibus & humido radicali seu balsamò vitæ perfusum; Quò clarius autem ejusdem excellit nobilitas, eò gravius quoque homini ex ejusdem profusione imminet periculum: Quapropter summâ ope niti decet, omnes eos, qui Medicinæ sacris initiati sunt, ut pretiosissimus hic thesaurus ac *κεμήλιον*, omnibus gazis anteferendum, sartum tectum in humano corpore conservetur, nec temerè aut trivole profundatur, quod quibusdam sanguisugis, tonsoribus & balneatoribus cum imperito vulgo, qui omnem malitiam unâ cum sanguine eliminari & extirpari posse autumant, frequens est: aut ex errore arteria tundatur, unde *aneurismata*.

In illustri loco hujus vicinæ, Anno 1655. tonsor quidam fœminæ jam sexagenariæ arteriam pro venâ hepaticâ in dextro brachio secat, statim sanguis profluit cum saltu floridus, brachiumque intumescit cum quâdam renitentiâ, empiricus hic sanguinis copiâ sat largâ, pro more, emissâ, quasi re benè gestâ vulnuscûlum deligat: Interea tumor ob sanguinis per arteriæ ostiolum in muscûlorum spatia effusi copiam indies attollitur, nec ullis fomentis discuti potest; Ipso tandem medicalastro ex desperatione fugiente: Menstruò post spatium alius adsciscitur chirurgus cum Medico, qui periculi magnitudinem attendentes, statim adstringentibus & arctâ ligaturâ tanto malo obviam decenter eunt, sed post festum & cassò effectû, vesiculæ enim plures & tubercula quasi aneurismatica circa medianam & cephalicam hinc inde oriuntur, quæ tractu temporis sponte rupta tantam sanguinis effundunt copiam, ut selectissimis remediis sisti non posset fluxus iste per 4. septimanas;

eò quod obingentem tumorem arteriæ orificium etiam sagacissimis oculis non pateret, donec in putredinem gangranosam abeunte toto brachio sanguis grumofus, ovorum gallinarum magnitudine frustillatim ac insigni cum fœtore exiret, ac omnis caro musculosa, quæ interim omnimodè computruerat (præter tendines nervosas arteriasq;, ossa ac perioftia) diffluet ad humerum usque. Tum demum in conspectum veniens arteriæ osculum convenienter obturatum, & caro ablata sarcoticis, probaque diætâ spatio bimestri integrè restituta fuit ad miraculum usque: Constat autem hæc venæ sectio plus minus centum imperialibus. Ist ein theuere Aderlaß. Similem sed funestam arteriæ, pro venâ, sectionem peregit in quodam Nobili quidam tonsor Bambergensis, qui ideò à defuncti propinquis in jus vocatus, sed intercessione Medici Ordinarij in tantum absolutus est à pœna, (non à culpâ) ex imprudentia (dicentis) peccavit, non datâ operâ *cist. med. p. 75.* Horstius ejusmodi errorem feliciter correxit, laudandò opiatò, superimposito emplastro stictico Crollii *post. Observ. p. 350.* Eodem ferè modo curatum est hîc aneurisma non minus periculosum, quod fœmina quædam filium proprium, jam septem annos natum baculo ad sinistram capitis partem capillatam, quâ carotidum transitus est, graviter percutiens, excitaverat, unde tumor pulsabilis, avellanæ primò magnitudine, nigricans, mollis & digitis cedens statim oboritur, & ocidui spatio intantum augetur, ut dimidiam capitis partem à futura sagittali per tempora & frontem ad oculum usque sinistrum occuparet. Consulti Medici anceps remedium certissimo vitæ periculo præferendum censentes, matre simul & chirurgo tumoris apertionem urgentibus, scalpello vulnuscum infligunt, floridique sanguinis parte quâdam emissâ, quâdam verò arctissimâ ligaturâ & stypticis cohibitâ, dum crebrò id agunt, brevi restitunt, & sollicitæ matri sanum per D. G. reddunt filium hunc unicum, idque eò quod in teneris adhuc omnia tenera & coalitu facilia, vel quod arteria læsa os subjectum habuerit durius, ut arctissimè potuerit constringi, hinc arterias temporum & frontis feliciter aperiri posse asseverat *Riolanus in Embirid. Anat. pag. 332.* Videatur *Schenck. lib. 5. Observat. Fabric. Hildanus* aliique.

Super his quæsitus *Clavissimus Bartholinus, P.P. Hafniensis & Archiater Regius* die 27. Octobris Anno 1662. Aneurismatis (respondet) lætum exitum viderunt pauci, adeò ægrè ferunt arteriæ habenas

sibi laxari. Nonnunquam tamen naturæ robur vitium superat, medicique manibus auxiliatur: Arcta ligatura miraculi instar subinde patentem hiantemque arteriam constringit, sed operæ eventum in minoribus tantum experimur. In majoribus enim, quia tunicæ crassæ, faciliè, nec rumpuntur, nisi à vehementi causâ, nec ruptæ consolidantur, propter perpetuum spirituosæ sanguinis affluxum quotidiè increfcit aneurisma: Facilius quoque in arteriæ tunicâ dilatata, quam profus ruptâ sperata consolidatio succedet. Denique à sanguine quoque, seu calidiore, adeoque ad impetum, promptiore, seu frigidiore & crassiore, ad motum signi pars curationis dependet vel interitus: Nos hîc nuper lethale aneurisma vidimus in juvene nobili ex lælo femore, nec mirabamur, quia arteriam magnam cruralem ruptam in apertione vidimus, undè in tantum tumorem femur excreverat profus quasi scirrhum, ut non tantum ea copia sanguis ex aperto post mortem femore effunderetur, quæ tres mensuras nostras impleret, sed ex sinibus inter musculos vastos efformatis sanguinem grumofum parenchyma hepatis maximi formâ & magnitudine referentem extraheremus. In isto vivo nec sectio tuta erat aut possibilis propter magnæ arteriæ & inter musculos delitescentis ingentem rupturam, nec ligatura sufficiens. Certè DEUM precari soleo, ut hujusmodi casus vel avertat, vel meæ curæ subtrahat, de quibus Patroclis illud ex *Stobæo sermone CX.* usurpârim: Collegisse, nempe, ista tam gravia, multaque non verba, sed mala in adeò breve vas fortunam. *Hactenus Bartholinus.*

Sed quod arteriis aneurismata, id venis sunt *varices*, nodosæ scil. venarum dilatationes, à stagnante ad valvulas & detenta ibi sanguinis crassiore parte oriundæ, hinc melancholicis sunt familiares & salutare, quos ab insaniâ liberant: *Hipp. 6. aph. 21.* & potissimum in cruribus parte corporis decliviori hospitantur, quandoque etiam in temporibus, ventre & scroto, unde hernia varicosæ. Plinius quidem mares tantum hoc malo affici credidit, sed is ridetur à mulierculis præsertim gravidis aut aliâ succiplenis, quibus in femore & cruribus illæ sæpius in ultimis mensibus admodum molestæ sunt, quas ideò vocant *die Kinds-Ädern*/adduntque, si in sinistro ex appareant femore, scællas, in dextro autem mascu-

masculos promittere, quod tamen experientia non respondet: post partum prodeuntibus ritè lochiis sponte obliterantur: *Hartmannus in Praxi* unguentum è butyro majali vel oleo rosaceo c. succo cancrorum commendat, quod profuit cuidam matronæ à septimo mense cum ejusmodi malo conflictanti; sudore nonnunquam minuuntur tempestivo; confert quoque arcta ligatura & venarum compunctio. *Riol. Enchir. Anat. pag. 408.* Sectio periculosa esse fertur, quin & ruptio quandoque lethalis, quod illa septem menses gravida *Anni Ephemerid. nostrar. III. pag. 380.* experta est. Ex venæ cruralis sectione quidam solatium quærunt, quod hîc in melancholico quodam observavi, qui crebrâ ejus sectione diu se à tantâ molestiâ immunem præstitit, sed is Anno 59. ob nimios in vindemiâ exantlatos labores phlebotomiâ cruris neglectâ plurimum sanguinis grumosi *ἀνω ἡγὴ κατὰ* rejecit, placidâ morte paulò post subsequente, nulloque extrinsecus vestigio rupti varicis apparente; Internas ergò, quas omnibus venis ob valvularum præsentiam communes esse volunt, ruptas tantæ sanguinis profusioni aucthores exstitisse, quis est, qui dubitare ausit?

Vidi quoque in non gravidis, sed sanguineis eas ruptas esse cum euphoria, vel tenuissimo potius ac impervestigabili osculo per anastomosin apertas ex consternatione ob incendium vicinum oborta, metuque excusso sponte iterum coaluisse, quod & *nostr. Jason, Johan. Laur. Bauschius, ὁ μακρῆς, in suo hematite confirmat pag. 26.* & similem historiam narrat *Panazol. pentecost. pag. 35.* Venæ saphenæ quoque sectionem profuisse testantur *nostra Ephemerid. A. III. pag. 91.* Sed cavendum, ne in ulcus diuturnum degeneret ejusmodi vulnusculum, quale notavit *Horst. Observat. post. pag. 360.* & *Fabric. Hildan. Cent. Observat. quarta.* Antiqui excisione ac ustione varices tollere ausi sunt, sed satis cum periculo. Videatur *Sennert, Instit. p. m. 1008.*

[*In literis Swinfurto Vratislaviam 11, Decembr.
Ann. 1674.*]

OBSERVATIO XXVII.

D. JOHANNIS MATTHIÆ NESTERI

DE

FOETU MONSTROSO.

Pæterlapso anno rustici & fabri ferrarii cujusdam uxor in pago Cöln prope Misniam, puellam peperit ~~hicipitum~~, unico equidem capite vittâ muliebri quasi adornato, atq. cum quatuor pedibus, brachiis & manibus duabus, ventribus verò ac thoracibus ad umbilicum usq. tam arctè in unum conglutinatis, ut ne lynceis oculis ullum in illis observari potuisset discrimen, uti schema hoc transmissum, à Dn. Fratre meo Philippo Erhardo Nesterø, Serenifs. Sax. Elect. ad Albim scholæ Oeconomo, mihi communicatum, abundè satis demonstrat. Deforme profectò est spectaculum. Simile monstrum, ni fallor, à *Valleriô-lâ* & *Cardano* etiam describitur. Ita ludit interdum natura nostra, & tales aliiq. errores circa conformationem foetus accidunt. Sic nuper monstrosus infans, posthumus quidè, natus est in pago quodam sesquihorâ Barutho distante, qui præterquam quod admodum gibbosus erat, antrorsum etiam valde elevatum & exporrectum habebat pectus. Vidi etiam nuperrimè virum quendam, qui à pueritiâ totus incurvabatur, ut, brutorum instar vultu prono incederet, duobus scipionibus inmixtus, nec oculos sursum extollere posset.

[*In literis ad D. Christianum Fridericum Garmannum, Barutho Cbennitium, d. 13. Decembr. Ann. 1675.*]

OBSERVATIO XXVIII.

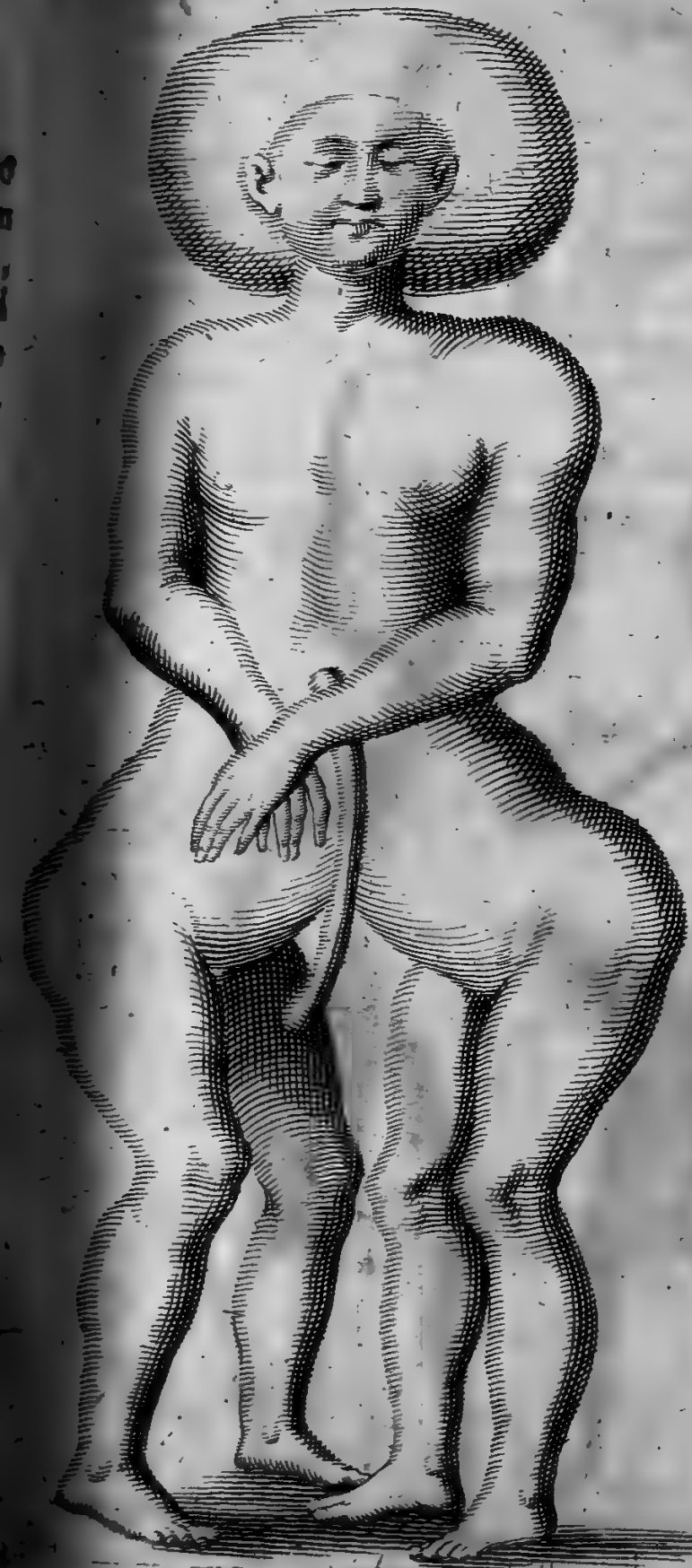
D. DANIELIS VVINCLERI

DE

MORBO A SPECTRO.

Nobilis quidam Silesius, sine omni diætâ vivens, crapulâ indulgens, diei maximam partem dormiens, noctem verò totam edendo potandoque consumens, ex ipsâ faciei inspectione videbatur cachecticus. Perpetraverat ante aliquot annos homicidium, noctu ebrius oberrando, frictoque gladio quemvis obvium petendo. Tandem contigit, ut anno vicessimo

Ad Ann. VI N^oe

E
T
A
L
I
A
I
R
I
S
C
I
I

cesimo quarto supra millesimum sexcentefimum Nobilis audiret mediâ quadam nocte curruum equorumque strepitus; aperiri videntur portæ domus, creduntur advenire non infrequentes ibi alias hospites. Ideo furgit de lecto ille, de fenestrâ prospicit, opinatus adequitare hospitem non minorem equo, cui insidebat, procero, & caput suum tangere. Exhorrescit hinc homo toto corpore. Manè immensum tumorem capitis & sentit ipse, & mirantur astantes. Accersitur pagi vicini balneator, applicat cataplasma ex emollientibus: erumpit tandem materia per nares, per aures, per duo in malâ sinistrâ foramina, in ipsum quoque palatum & pulmones. Vocor tandem & ego, summam virium offendo imbecillitatem, video materiæ purulentæ exitum non esse in inferiore, sed in superiore malâ, musculos ipsos albos & quasi excoctos, totam cutem verò quasi separatam; sequenti nocte materia summo impetu in tracheam irruens hominem suffocavit.

[*Ex communicatione Dn. D. Gottofredi Wincleri,
Danielis filii.*]

SCHOLIŌN.

Theodorus Byzantinus, referente *Wiero de Præst. Dam. l. 2. c. 25. p. m. 232.* in eâ fuit sententiâ: Viros fortes rarò vel nunquam Spectra videre, & hoc ideò, quod ipsi ob innatam constantiam hæc minime imaginentur. Sed hoc intelligendum esse de spectris falsis, quæ in imaginatione à timore impressâ consistunt, reverâ autem non sunt, puto. Diabolum verò modò hanc, modò aliam speciem, imò Angelî lucis, assumere, & sic spectrum verum exhibere posse, notum & experientiâ multiplici confirmatum est. Itaque & hoc spectrum pro verò & non imaginario habeo; strepitus enim curruum equorumque, quo somno obrutus ebrius expergefactus, imaginarium quid haud esse potuit. An verò Diabolus etiam virtute naturali ejusmodi tumorem capitis producere potuerit, videndum? *Wierus loc. cit.* putat: Dæmones humores & spiritus interiorum & exteriorum sensuum movere posse. Imò Sennertus scribit: Diabolum humores pravos in corpore latentibus agitare, vel etiam bonos corrumpere, in varias partes immittere, atque ita naturalem earum constitutionem mutare, imò violenter quædam, permisso DEI, in corpore humano pervertere;

præterea affectus varios, spiritibus & humoribus motis excitare & hocmodò varios morbos inducere posse. Videatur *Praxis ipsius l. 6. P. 9. c. 5. p. m. 408.* Cum itaque Nobilis hic cachecticus fuerit, Diabolus virtute naturali, vel saltem mediante terrore materiam peccantem & humores vitiosos facillè agitare, agitadosque in caput immittere potuit. Ubi ad majorem corruptionem haud parùm contribuit, & tandem materiam fluidam reddens, eamque exagitans trachæ influere fecit, & sic hominem suffocavit. Terror quid efficere possit, notum est, ita ut etiam à spectrorum terrore pestis observata, ut testatur *Ingolstetterus in Cist. med. p. m. 414.*

[*D. Gottofredus Christianus Winclerus, Danielis F.*]

OBSERVATIO XXIX.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

HÆMORRHAGIA IN GENTI VI VEL VII DIE POST
ACCEPTUM VULNUS.

IN conflictu exercitus Electoris Saxonix cum Cæsareo propè Lignitium, Nobilis quidam Misnensis, supremus excubiarum Præfectus in quâdam legione militum pedestrium, vulnus sclopeti acceperat in sinistro crure. Ecce autem post 6. vel 7. diem media nocte subito copiosus supervenit ex vulnere sanguis fluxus; quâ novitate ille perterritus mediâ nocte me ad se vocat, de vitâ suâ anxius. Ego verò illum bono animo esse jussi, id enim crebrò accidere in vulneribus sclopetorum, & provenire, quia sedatâ jam inflammatione, vasorum ora dilatantur, & hinc sanguis, qui prius inflammatâ parte & condensatis vasis retentus fuit, effluit liberius. Quo de eventu etiam Glandorpius in Speculo chirurgico. Et ita etiam docuit eventus, facillè enim sedatus est iste fluxus sanguinis, ægerque idoneis remediis convaluit.

SCHOLIION.

Chirurgi inter se digladiantur, num combustio sit vulneribus sclopetorum conjuncta, vel non? Paræus combustionem satis firmis confutat argumentis, & demonstrat: Glandem non posse ustione escharam inducere. Concedit id quidem Quercetanus, quoad glandem,

dem, non verò quoad pulverem pyrium; & distinguit distantiam loci, à quo provenit & exploditur glans, & simul an obstacula firma vel infirma adsint: idcirco dicit: Vulnura sclopetorum aliquando (si sc. è propinquo loco explodatur glans) cum, aliquandò (si distantiori loco) sine ulatione esse. Et huic opinioni calculum meum adicere non dubito. Etsi enim Paræus contra rationes à Quercetano allatas opponere possit, sc. incendium vestis & barbæ fieri scruti seu veteramenti glandibus alligati ratione; tamen cum idem incendium fieri videamus à glandibus, iis rebus carentibus, si modo è propinquo explodantur, meritò sententiam Quercetani approbamus. Si itaque hoc vulnus è propinquo illatum fuisset, dicerem post escharam remotam hanc hæmorrhagiam secutam, & saltem è venis, non verò arteriis (ubi periculo non caruisset) provenisse, & inflammationem per istam sedatam fuisse.

[D. Gott. Chr. Winclerus, Dan. F.]

OBSERVATIO XXX.

DE

CARNIS VOMITU CUM SANGUINE.

Mulieri cuidam nobili cachecticæ de compressione ventriculi, nausæa & appetitu prostrato diu conquestæ, remedium à me petenti, præscripsi purgans fatis lene. Purgata est ferè sine torminibus; sedatâ nihilominus purgatione vomendi conatus maximus supervenit, evomitque sanguinis immensi copiam, & cum sanguine frustra duo carnis, quorum unum colore & figurâ, non substantiâ, epar magni lucii repræsentabat; alterum erat fibrosum & quadantenus ad pulmonum substantiam accedens, sed tam grande, ut mirum videretur, quomodo per œsophagum transire potuerit. Delatas ad me cum sanguine carnes, quia primò pro sanguine concreto habebam, sanguine omni effuso, aquâ diligenter ablui, figuram tamen & substantiam modo indigitatam servabant. Easdem postea ægra exsiccavit & exsiccatas adhuc asservat. Quia verò propter immensam copiam sanguinis epar nimis refrigeratum fuit, postea pedes & venter intumuere, sed per idonea medicamenta his quoque vitiis correctis, nunc, DEI gratiâ, matrona vivit sana & incolumis.

S C H O L I O N.

Hujusmodi exemplum refert *Forestus l. 18. Obs. 19. in Schol.* sed frustum illud carneum exstitit colore album & sine sanguinis profusione fuit rejectum. *Thom. Rodericus à Vegâ ad l. 1. c. 5. de loc. aff. Gal.* annotavit profluvia frustorum carneorum fibrosorum ἀνω ἤτοι κάτω facta esse. Sed in causis rimandis, vel unde ista caro, uterque pisce mutior, Vegâ saltem exclamante: *sed rara hæc faciliorem habent, quam causam, admirationem.* Viscerum particulas non fuisse, testatur ægrorum convalescentia iis rejectis. *Amat. Lusitanus c. 7. cur. 23.* enarrat observationem: Excrescentiam carneam ab ore ventriculi pependisse. Quid si ejusmodi polypis similes excrescentiæ sive sarcomata & hæc fuissent? Et nisi quis ad incantationem confugere velit, aliam rationem & causam, vix inveniet; præcedente enim exulceratione id fieri posse, negari non potest.

[*D. Gott. Chr. Winclerus, Dan. F.*]

OBSERVATIO XXXI.

DE

STRAMINE ἀνω ἤτοι κάτω EXPURGATO.

S Artoris Bregensis filius, puer annorum circiter duodecim, mirabili correptus morbo. Subitò enim convellebatur, nunc brachiis, nunc pedibus, nunc utrisque, salvo tamen capite aut certè parùm læso. Multa contra convulsionem adhibita, contra vermes, & quicquid in causam venire posse arbitratum. Tandem præscripsi purgans ad humorem melancholicum potissimum expurgandum; Ecce magna circa orificium ventriculi sentitur angustia, lipothymia, nausea, sudor frigidus. Tandem per os egreditur straminis culmus integer adhuc longior 4. ulnæ parte. Hinc sedatur anxietas, incepit purgatio, dejecit per alvum stramen corruptum & semiputridum, idque per unum & alterum diem, hinc nullis aliis medicamentis adhibitis convalescit. Puto fuisse incantamentum.

S C H O L I O N.

Cum *Wiero* hîc sentio, sc. meras has fuisse illusiones & præstigia Dæmonis. An enim revera ejusmodi res corpori insint & inde rejiciantur, fatis longâ oratione prosecutus est *Sennertus l. 6. P. 9. c. 5. pag.*

413. & seq. Prax. Itaque crambem bis coctam afferre nolo. Neganti quidem obstat exemplum, à *Langio Epist. 38 l. 1.* prolatum, scil. in rustici cujusdam, qui sibi ipsi violentas manus intulit, ventriculo lignum teres & oblongum, & quatuor ex chalybe cultros, ac duo ferramenta aspera post apertionem reperta fuisse. Sed si præstigiatores manuum agilitate hominum oculos fallere possunt, (sunt verba Sennerti) quidni mille fraudum artifex? Itaque puto post apertionem demum à Diabolo istas res ventriculo intrusas esse. An verò purgans exhibitum ad sanitatis recuperationem quid fecerit, non dubitandum; materiâ enim corruptâ & semiputridâ ejectâ, cujus commotionis & evaporationis causâ convulsiones ortæ, istæ cessarunt. Glaucoma saltem oculis astantium à Dæmone objectum, ut materiâ istam pro stramine agnoverint.

[D. G. Ch. Winclerus, Dan. F.]

OBSERVATIO XXXII.

D. DANIELIS VVINCLERI

DE

EPILEPTICA A SPECTRO.

Honestâ quædam fœmina, morbo satis gravi vix liberata, & adhuc fistula in brachio iterum apertâ molestata, post nuptias peractas vix duas vel tres septimanas meliusculè sese habere visa, est. Accidit ex improvise, ut in viciniâ Musica audiretur, juvenculis ejusmodi acceptissima, illa de lecto surgens, fenestram aperit, at mox miseræ ex ipso tecto nigrum quippiam ante oculos pedesque videtur decidere, cum tremore & dentium stridore illa sese ad maritum in lectum confert, statimque de horrore febrili conqueritur. Ego adveniens manè bezoardicum præpino, sudorem provoço, cordialia præscribo. Sed illa crebrò in lecto exhorrescit tota, clauditur os, ut ne specillum quidem admitteret, tandem accedit epilepsia ipsa, miseramque post unum atque alterum paroxysmum è medio vivorum summo cum mariti mœrore eripit.

S C H O L I O N.

Matthias Untzerus l. 1. de Epileps. c. 16. §. 11. inter causas epilepsie

psia externas dæmonem seu spiritum malignum, qui corpus exagitat & materiam ad cerebrum defert, recenset. Et certè Diabolum esse spiritum malignum notum evadit è *Scholio Obs. 28.* ubi è cistâ medica Hornungi attuli, etiam pestem à terrore ortam. Si itaque pestem Diabolum per terrorem potuit inducere, quidni epilepsiam? Huc accedit, quod epilepsia vocetur morbus dæmoniacus, imò Theologus Anglus, referente *Thom. Willis in Pathologiâ cerebri c. 2.* audeat affirmare: plures dæmoniacos in Novo Testamento tantùm epilepticos fuisse. Puto itaque materiam acrem & malignam à præterito morbo adhuc in capite vel ipso cerebro superstitem latuisse, (residuum aliquid materiæ peccantis adfuisse, fistula in brachio testimonium exhibet,) illam verò Diabolum per terrorem spectri agitasse, & malignâ qualitate imbuisse, (malignitatem spectris induci testantur oris & nasi ulcerationes eorum, qui eâ viderunt) & sic per irritationem epilepsiam & per illius atrocitatem mortem induxisse.

[*D. G. Cb. Winclerus, Dan. F.*]

OBSERVATIO XXXIII.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

STEATOMATE SUB MENTO.

Illustris quædam Domina sub mento tumorem gerebat mobilem instar nucis avellanæ, nolebat admittere sectionem, quapropter discutientia adhibui, primò minor factus tumor, sed mox priorem recepit magnitudinem; applicui hinc fortia maturantia, quorum continuo usu tandem aperta cutis exiguo foramine, dilatavimus vulnus cum radice Gentianæ; deinde tumorem (quia nec dum dilatari vulnus ferro patiebatur, ita enim materia tota cum vesica, in quâ conclusa erat, potuisset eximi) se prodentem aperuimus, nihil egressum est materiæ, sed compressione tandem factâ fortiori, egrediebantur filamenta quædam, qualia in caudâ cancerorum mediâ inveniuntur, & ipsa vesica apparebat flaccida; quia ergo ex ejus retentione metuebamur novæ materiæ generationem, factâ compressione forti partium circumjacentium, eandem quadantenus extra-

pro-

propulimus, propulsam filo serico ligavimus, vulneri unguentum maturativum infudimus, ita tandem filo extra vulnus pendente ipsa vesica separata, extracta est. Quia verò caro, quasi verrucosa videbatur fundamentum vesicæ fuisse, hanc caustico potentiali cum unguento Ægypt, mixto exstirpavimus, hinc vulnus consueto modo consolidavimus. Tumor ab eo tempore non rediit, cicatrix etiam vix videtur, vulneris.

SCHOLIION.

Causam steatomatis non succum excrementitium, sed planè nutritium & à nutritione totius vel ejus partis, ubi nascitur, superfluum cum *Platero Tr. 3. c. 3. in Tit. de Causis*, statuo; cui sententiæ etiam adstipulatur *Marc. Aurelius Severinus de Abscess. anom. c. 13.* Est verò humor jam assimilatione aptus & saltem crassitie & abundantiam peccans, ut innuunt citati Authores. Si enim solâ crassitie peccaret & non simul abundantiam, hunc tumorem non procrearet, sed eò facilius assimilaretur & agglutineretur, humor enim crassior parte illâ, cui agglutinatur, esse non potest. Si quis accuratior inquirere velit, quinam humor ex 4. secundariis hic in causâ sit? Cambium eligerem; sed cum isti humores saltem imaginarii sint, plura non addo. De steatomate miro & magno videatur *Hæchstetterus Part. 2. Dec. 6. p. 472.* Inerat verò materia sebum referens, non verò ut in nostro filamenta, quod sanè mirum est, sed videtur viam fuisse angustam, per quam materia influxit, etsi materia non valdè differens & saltem fibrosior fuerit. Vidi sectionem steatomatum binis vicibus, sc. unius in brachio, alterius in humero, materia in ambobus erat instar adipis fibrosi. Ad curam quod attinet, satis artificiosè peracta est, & difficultate non caruit, quia ad placitum & nutum Illustris hujus personæ absolvi debuit, quæ aliàs in rustico longè minori negotio perfici potuisset.

[D. G. Ch. Winclerus, Dan. F.]

OBSERVATIO XXXIV.

D. DANIELIS VINCLERI

DE

CALCULO EX PENE EXSECTO.

Nobilis quidam vir sexagenarius, sed robustis viribus, secundis peractis nuptiis villam petens, redux in itinere summum circa pubem sentit dolorem, urinam emingens cruentam mox

omnimodâ urinæ obstructione laborans, dolor nullus ferè nisi angustia quardam, summum bibendi desiderium. Intumuit genitale in tantum, ut nullus asinus tantâ conspiciatur mentulâ. Ex fascino illi accidere suspicati sunt multi, cum viri officium nondum rectè se fecisse fateatur ipse; verùm quia de calculo suspicio erat, his nihil commotus. Injecta enemata, potiones propinatae cum vias dilatantes, tum urinam promoventes, nihil effectum. Applicata fomenta supra pubem, adhibita balnea aquæ dulcis cum herbis convenientibus, frustra omnia. Adhibiti cerei & in penem intrusi; nihil observari potuit, nec guttula urinæ exiit. Caput ex nimio potu nihilominus magis magisque intumescit, æger ex diuturnis vigiliis & angustia summâ defatigatus, suprema expectat. Tandem stylo ferreo tentamus canalem penis, qui summè tumidus & protractus extra corpus. Invenimus duram materiam, conjicimus esse lapidem, eoque magis, quia motu aliquatenus vehementiore non nihil urinæ egredi vidimus. Tentamus omnia, adhibemus peni eadem emollientia, infundimus in ipsum canalem lubricantia & dilatantia, inflare conamur; nihil efficimus. Ultimum restat: Sectio. Obstat ætas, repugnant vires quodammodò attritæ. At æger orat per DEUM sectionem sive moriendum sive vivendum institui. In nomine igitur DEI supra duritiem, penem ligamus, ne retrocedere possit lapis, deinde in superiore parte penem scalpello incidimus, mox in conspectum venit lapis, sed tam arctè conclusus, ut ne instrumento quidem moveri posset. Hæmorrhagia magna non est, sed mox sistitur. Comprimimus inferiorem penis partem, in supernâ cum stylo ferreo movemus lapidem, profilit cum saltu super lectum, & hinc magna urinæ copia, statimque levamen morbi, penis inflammatio idoneis medicamentis sedatur. Per urinam verò tempore satis longo materia purulenta in maximâ copiâ emingitur, signum cum abscessu quodam egressum esse hunc lapidem ex vesicâ, qui quantitatis erat zingiberis radiceis. Propter senium tamen non planè occludi vulnus potuit, sed remansit in superiore parte foraminulum, quod in exerzenda urinâ & semine ipsi incommodum facit, quia & per foramen consuetum & per hoc cum urina, tum semen effunditur. Alioquin benè sanus & omnia ritè peragebat.

S C H O L I O N.

Notus mihi fuit iste vir, qui 80. supervixit annum. Sectio ista in pene tantum periculi non portendit, quàm in perinæo, modò chirurgus sit circumspectus, ne venam vel arteriam lædat. Vocatus sum

aliquando ad filium honesti alicujus viri, annorum circiter duodecim, qui per dies novem retentione urinæ cum doloribus exquisitis laborabat, & ab insulso quodam chirurgo ut herniosus tractatus erat propter scroti tumorem. Adveniens, statim suspicor de calculo, aliumque chirurgum accerso, mox stylo argenteo exploravimus canalem, calculum durissimum opinione chirurgi magnitudine castaneæ statim animadvertimus; qui firmiter impactus & nullo modo mobilis erat. Cum extrema adessent, sectionem libenter instituissemus, sed vires erant admodum attritæ, & principium convulsionum conspicuum, itaque Prognostico relictus eâ ipsa, sequente nocte convulsus moritur.

[D. G. Ch. Winclerus.]

OBSERVATIO XXXV.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

TUMORE CIRCA LUMBOS A TERRORIBUS.

Honestâ quædam fœmina, agnata meâ, Pastoris in oppido quodâ Silesiæ uxor, de noctu surgit, alvum exoneratura, nesciens surrexisse etiam ancillæ matrem rusticam, sedentem in camerâ alterâ solo indusio indutam, crinibus canis & dispersis. Hanc dicta Pastoris uxor, spectrum credit, horrescit, contremiscit, febre corripitur; manens rem audiens ipsam, animum quidem recepit, sed tumorem circa lumbos animadvertit, qui cum dolore crescit, donec tandem adhibitis maturantibus purulenta materia exitum nanciscitur, ipsaque debitis remediis sanatur.

SCHOLIUM.

Materiam peccantem antea adfuisse, & per terrorem agitatam, robore verò naturæ expulsum esse, puto. Per terrorem humores agitari, nemo est qui dubitat. Per agitationem verò humorum & spirituum varios produci morbos, imò & apostemata interna, tradit Thom. Fienus de Vir. Imag. Quest. 10. p. 180. Si autem apostemata interna producat, quidni, si natura robusta, externa? Cum verò in Scholio ad Observ. 28. & 32. de hâc materiâ actum, plura proferte nos.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO XXXVI.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

CALCULO IN ORIFICIO PENIS URINAM
REPRIMENTE.

Laborabat boni parentis filiulus, 8. circiter annorum, variolis, conquerebatur de obstructione urinæ, de causâ eramus solliciti; Puer ejulare, de dolore ex retentione conqueri: videmus in extremâ parte penis variolam, de internâ idem cogitamus. Nihilominus quæ ad urinæ promotionem facere videntur internè, non negligimus, à balneo & fomentis propter variolas prohibemur. Nihil efficientes; ego tandem ipsum penem inspicio, particulam salis injicere volui, & expultricem stimulare. Video quid albi in orificio, existimo esse variolam pure plenam, acum accipio, tentaturus quid sit? durum offendo, moveo, motumque eximo, lapillus est. Exempto lapillo profluit urina. Æger puer recuperatis viribus sanus evadit.

SCHOLIUM.

Similem casum refert *Amat. Lusitanus* c. 6. Cur. 91. qui saltem herbam asplenium dictam incisam & butyro exceptam calidè loco affecto apposuit, & horæ spatio æger liberatus est. Calculus vesicæ procul dubio fuit, & non renum, pueri enim rarissimè hoc calculo laborant, & *Cardanus in Comment. Aph. 26. S. 3.* semel tantum vidit. Cum verò in variolis emulSIONES expellentes exhiberi soleant, illæ autem simul sint diureticæ, illas simul calculum è vesicâ pepellisse & meatui penis intrussisse, existimo.

[D. G. Cbr. Winclerus.]

OBSERVATIO XXXVII.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

EXCRESCENTIA IN LABIO SUPERIORE.

Venit ad me ex pago Loffen paupercula anus, inspiciendum præbet labium, quod mirum in modum excreverat, in medio labio ulcus fuerat, ex eo principio caro ista fungosa suum ortum habuit. Nullam aliam spem eam habere, quam sectionem

osten-

ostendo. Atilia paupertatem obtendit, aliud consilium expetit. Consulo ergo, ut tumorem cum fetis, equinis fortiter apprehendat, & indes arcius astringat. Fecit hoc, licet, ut ipsa postea dicebat, magno dolore, multis noctibus insomnibus, tandem tamen decidit caro ista superflua. Venit ad me lætior, ego unguenta consolidantia illi præscribo, quibus adhibitis in totum convaluit, Deoque gratias egit; Quia enim paupercula erat, & lino in fila ducendo se sustentabat, labium ad hunc laborem obeundum maximo erat impedimento.

SCHOLION.

De excrescentiâ ejusmodi carneâ in supremo vulvæ labro orta, exemplum refert *Marc. Donatus Hist. Med. Mirab. l. 5. c. 3.* Curatio cum fetis equinis est egregia & admodum conveniens, constrictâ enim arteriâ nutrimentum afferente, ut tumor tabescat necessum est. Unde verò ista arteria originem trahat, quæstio movenda. Arteria enim est pars spermatica, & non generatur extra uterum. *Marc. Aurelius Severinus de Absc. anomal. c. 13.* pro veris arteriis habere non vult, sed putat illas saltem aliquid simile esse, ut venulæ illæ in affectu, qui Arabibus zebel vel sebel vocatur, ubi textura rubra venulari in annatâ oculi tunicâ sive albo oculi videtur. Quod verò ad illum affectum attinet, cum *Sennerto l. 1. P. 3. S. 2. c. 15.* sentio: venulas illas reverâ existere, visum verò effugere, nisi sanguine valdè turgeant. Itaque, salvis aliorum judiciis, putarem: quod crescente istâ hyperfarcosi adjacentes arteriæ & venæ simul crescant, ut in pueris & nondum adultis fieri videmus, ubi arterias & venas cum aliis partibus augmentum acquirere nemo negare potest. Hoc quidem secundum naturam fit, sed quid naturam per errorem idem facere prohibeat, non video. Vocatur verò iste tumor encanthis sive hyperfarcosis, & oritur ex ulceratâ parte è materiâ affluente nutritiâ & ad glutinationem superflua.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO XXXVIII.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

PARALYTICO MUTO EX APOPLEXIA CUM

FEBRE MALIGNA.

Generosus quidam Dominus febre malignâ laborans, stuporem in dextro sentiebat brachio, post biduum supervenit sensuum omni-

omnium stupor, qui tamen mox retrocessit, at stupor non tantum occupavit brachium, sed dimidiam partem malæ, ut oris tortura quodammodo appareret, &, quod miserum, lingua dimidia simul paralytica, unde ne verbum quidem proferre ad mortem usque, quæ triduo vel quadriduo post sequebatur, potuit, sensus tamen compos & mentis.

SCHOLIUM.

Materiam pituitosam hæsisse in cerebro vel circa illud, quæ liquata à calore febrili sensim principio nervorum influxit, & ipsius obstructionem causavit, posset quis inferre cum *Horstio Observ. 16. de febr.* Cum verò hîc saltem stupor fuerit, à principio retrocedens & non permanens, quod materiæ proprium, existimo saltem vaporem narcoticum malignum huic malo causam præbuisse; Ægrotum verò potius vi febris malignæ, quam apoplexiæ ad plures detrusum esse.

[D. G. Cbr. *VVinclerus.*]

OBSERVATIO XXXIX.

D. DANIELIS VVINCLERI

DE

URINA CRUENTA, HINC PURULENTA.

Honestus quidam vir, ex aulæ Bregensis Ministris, diu dolore sinistri hypochondrii laboravit, curatus à quibusdam pro splenetico, excreto verò postmodum calculo, magnitudine nuclei perfici, aliter rem se habere comperit. Post annos aliquot redierunt iidem dolores, suspicio iterum erat de calculo, ideò ad hunc directà medicamenta. Verum cum urinâ demum magna prodibat sanguinis fatis floridi copia, ob quam evacuationem æger debilis reditus in lithothymiam semel atque iterum incidit, de nullo alio conquestus est dolore, nisi de imbecillitate omnium virium. Ad fluxum hunc nimium multa adhibita, tandem loco sanguinis effluxit purulenta, quædam materia, quæ indies aucta, donec tota egrederetur alba, nullo amplius apparente sanguine. Et tum æger cum talibus urinis etiam supervixit biennium. Postea redeuntibus iisdem doloribus apostema in dorso è regione renum exortum est, quod licet apertum & consolidatum fuerit, æger nihilominus tabefactus interiit.

SCHO-

SCHOLIUM.

Si post mortem apertio corporis licita fuisset, non opus esset conjecturis. Videtur verò per calculum adhuc latentem renem vulneratum & excoriatum, unde à venulâ simul læsâ fluxus sanguinis, quo extravasato & non in totum excreto, imò in grumos redactio & tandem in pus converso, apostema in renis substantiâ exortum; materia copiosè affluxa tandem in musculis adjacentibus fistulam excitavit, unde apostema externum in dorso, ut exemplum invenimus in *Foresto l. 24. Obs. 37. in fine Scholii* de Hadriano Junio Medico. Agrotus verò consumptionis renis causâ mortuus est, ut similem ferè casum recenset *River. in Obs. commun. à Formio Obs. 27.* Unde verò tabes à renum abscessibus & ulceribus? sciendum, æquè ac in pulmonibus putrescentibus febrim lentam ac putridam, & tandem hecicam à vaporibus putridis per venas & arterias, cordi communicatis excitari in isto affectu; ita ut ab illâ tandem humidum radicale exhauriatur, & homo consumptus fatis cedere cogatur.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO XL.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

DEGLUTITIONE ABLATA IN APOPLECTICO.

Senator quidam Bregensis apoplexiâ subitâ corruit, rediens ad se, omnes quidem sensus recuperavit, iudicium erat accuratum, memoria integra, paralytis in brachio non usque adeò insignis. At musculi deglutitioni inservientes resoluti, adeò ut nihil ferè deglutire posset, imò ne guttam quidem bibere sine metu suffocationis presentissimæ, in quo statu permansit, donec labalcentibus de die in diem viribus exstingueretur.

SCHOLIUM.

Platerus l. 1. Obs. p. 208. casum ejusmodi, sed cum loquelæ amissione, recenset, ubi ægrota saltem collutionibus oris sanitatem recuperavit; & putat id vitio 6. vel 7. conjugationis nervorum accidisse. Contra *Riv. rius in Obs. commun. à Pacheco Obs. 26. p. 335.* deglutitionem ablatam pro lethali signo habet, & à resolutis œsophagi musculis procedere putat. Fortassis *Plateri* casus saltem à vapore stupefaciente inductus, *Riverii* verò à materiâ. Quod ad partem affectum attinet, unum & idem dicunt, cum 6. nervorum conjugatio ramu-

los suos in œsophagi musculos immittat. Tristissimum ejusmodi casum in matre propriâ summo cum mœrore videre contigit, subito enim apoplexiâ tacta, cum dextri lateris paralyfi, sensibus omnibus abactis, & resolutis musculis istis, ita ut sine suffocationis periculo ne guttulam quidem assumere potuerit, secundâ die è vivis sublata.

[*D. G. Cbr. Winclerus.*]

OBSERVATIO XLI.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

VULNERE PECTORIS.

Miles quidam prædiarius Bregensis, ab altero vulneratur gladio acuto, vulnere penetrante per veras costas in cavitatem pectoris, non effluit sanguis multus, vulnus à chirurgo consolidatur brevi tempore. Consolidato vulnere æger incidit in febrem cum summâ respirandi difficultate; in consilium vocor, de vulnere certus fio, sanguinem in cavitatem pectoris confluisse suspicor, V. S. primò omnium injungo, mitigatus calor, melior respiratio. Adjungo roborantia, refrigerantia, pectoralia. Lateri dextro emplastrum maturativum applico, per noctem augetur tussis, expectoratur dimidiam pelvim plenam materiæ purulentæ, sanum se affirmat dextro latere, de sinistro conqueritur; inspicio vulnus, tumorem animadverto, locum tenui quasi membranâ clausum, aperiendum iterum vulnus syadeo, renuit chirurgus, tandem assentit, aperit, exsilit tanquam à venâ sectâ purulenta materia, eaque inclinato agro terram versus bene multa, servatur apertum vulnus, æger super latere affecto jacere cogitur, singulis diebus inclinato corpore egreditur materia, corpus purgatur, injiciuntur abstergentia, adduntur potiones vulnerariæ; æger sanitati pristinæ restituitur.

SCHOLIUM.

Chirurgus iste admodum ineptus fuit, cum de sanguine extravasato & in pectoris cavitatem influxo minimè sollicitus esset. Si enim vulnus dilatasset & corpus debito modo movisset, procul dubio sanguine

guine effluxo febris & alia symptomata præcauta essent. Curatio-
 nis methodus est accuratissima. Febris enim ratione V. S. optimè
 instituta, unde etiam symptomatum mitigatio secuta. Emplastrum
 quoque maturativum summoperè conduxit, quia materiam ad exitum
 aptam reddidit. Apertio vulneris rectè instituta & materia
 evacuata, quæ aliàs tetrus exhalationibus pulmonem putredine in-
 ficere, vel contactu diaphragma lædere potuisset. Corpus pur-
 gatum, ne humores peccantes affluerent. Abstergentibus lo-
 cus affectus mundificatus, & potionibus vulnerariis illi pristinus
 vigor restitutus est. Cum verò materia expectorata in cavitata
 pectoris hæserit, per quas vias expectoratio materiæ facta
 sit? inquisitione dignum esset. Torfit hæc quæstio multos
 ex eruditis viris, præcipuè cum non saltem materiam purulen-
 tam, sed & turundam, referente *Tulpio lib. 2. Observ. 15.* è ca-
 vitate pectoris rejectam esse, certum sit. *Marc. Aurelius Se-
 verinus in opere de Abscess. in Consultat. singul.* diligentissimè
 in has vias inquisivit; idemque prosecutus est in *Epist. Bar-
 tholin. Cent. 1. Epist. 68.* ubi illi placuit, hoc tum ad motus
 perennis vim, tum ad pulmonis superni, tum diaphragmatis in-
 ferni complosum referre. Sed hæc, quod ingenue fateor,
 captum meum superant. Quæ verò de amaritiei sensu in ore
 ab injectione amarâ percepto ex *Paræo* affert, saltem à vapo-
 ribus, quibus pervia sunt omnia, provenisse, quis affirmare
 posset. In luto itaque ignorantia tantoperè hærentibus auxi-
 liares manus nobis porrigit clarissimus & ingeniosissimus *Har-
 veus lib. de Gener. Animal. Exercit. 3. p. m. 43.* his verbis: *Per-
 foratio pulmonum, à me inventa (cujus modo memini) haud ob-
 scura & cæca est; sed in pennatis præsertim, patula admodum;
 adeo ut in struthiocamelo meatus plurimos repererim, qui digito-
 rum meorum apices facillè exciperent. Et paulò post: Imò verò du-
 bitare liceat, an non in homine etiam dum vivit, àër per dictos
 meatus in thoracis cavitatem penetret. Quomodo enim aliter em-
 pyricorum pus, & pleuriticorum extravenatus sanguis, illac effluant?
 In vulneribus pectoris (illatis etiam pulmonibus) àër per vulnus so-
 ræ erumpat? aut liquores in cavitatem pectoris injecti, cum spu-
 to reddantur?* Hactenus *Harveus*. Cui adstipulatur *Clariss. Bar-
 tholi-*

tholinus, Anat. reform. lib. 2. cap. 9. *Membranâ cingitur pulmo tenui, lavi, poris multis insignitâ, qui pori inflato pulmone follibus, satis conspicui. Quos aliquoties Johann. Walaeus pisci majusculi magnitudine in vivorum dissectionibus observavit. Hinc sanies thoracis penetrare potest, & per tussim exire.* Huic sententiæ calculum suum adjicit Clar. Lindenius *Med. Phys. lib. 2. cap. 6. §. 186. Perforationem talem membrana pulmonaria peculiare quid esse & eâ cognitâ nulli jam mirum videri debere posse, quâ prater naturam collecta sunt, in cavitate thoracis inde absorberi, & per arteriam asperam expui, esse tamen istum ab usum potius dictorum meatuum, & in casu extremae necessitatis tantum; usum verò esse perspirandi aërem in eandem cavitationem, quo circumfusum pulmonibus, hos refrigeret.* Et ita lux tenebris nostris tandem affulsit; Etsi enim in mortuis (subsidentibus omnibus) pori isti non admodum sint conspicui, tamen cum alibi, (ut in pennatis certò constat) oculis pateant, non video, quâ causâ commotus, quis dubitare velit eosdem in homine existere, & naturam in extremis iis uti posse; cum sæpe meatus obscuriores necessitate adacta sibi inquirat, ut è doctrinâ de abscessibus luculentum evadit, ubi natura oppressa sapius vias planè invias invenit, per quas materiam ceu sarcinam deponit. Ita ut *Marc. Aur. Severinus de abs. c. 7. p. m. 9.* scribere haut vereatur: *Vias per quas humor deponitur, non aque pernoscimus, sed ignorantiam nostram ingenuè facemur. Illud afferentes ex Hipp. quòd confluxus unus, conspiratio una, consentientia omnia, &c.*

[D. G. Cbr. Winclerus.]

OBSERVATIO XLII.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

ANGINA IN MORBILLIS IGNEIS.

Morbilli ignei admodum maligni apud nos grassantes, invasere honesti viri filium natu minimum, eo per aliquot dies morbo

morbo onerato, & alter in eundem morbum incidit, sed mox de summa deglutendi difficultate conqueritur, nihil tumoris intra vel extra conspicitur. Triduo vix exacto ante juniorem suffocatur, quem tamen & idem, sed longiore spatio secutus est.

SCHOLIŌN.

Morbilli ignei sunt tumores corporis in cute potissimum conspiciendi, omnium minimi, cum febre continuâ, putridâ, malignâ, & ruboribus totius corporis pruriginosis conjuncti, à sero bilioso, maligno & specificè corrupto, orti. Quam definitionem tradidi in Disputatione meâ inaugurali Thef. 2da. Et hi morbilli apparuere primum, apud nos Anno 1642. post obsidionem Bregensem; Lipsiæ verò paulò post, & quod nos in pueris, ipsi in puerperis annotarunt, ut testatur Disputatio ibi habita Anno 1655. à *Dn. D. Welschio*, vocant verò den *Friesel* / à panni *Fries* similitudine. Nomen quidem est diversum, res verò eadem, ut ex definitione ipsorum *c. 3. Th. 5.* unusquisque videre potest. Symptomata autem ista periculosa, ut angina, parotides &c. apud illos abfuerunt. Hæc verò angina vocatur latens, & à Græcis *κρυάγχη*, ubi muscoli interni laryngis inflammantur, & pro lethali habetur ab *Hipp. 1. aph. 34.*

[*D. G. Chr. Winclerus.*]

OBSERVATIO XLIII.

D. DANIELIS WINCLERI

D B

HÆMOPTOICA PASSIONE.

Tornatoris cujusdam uxor ad phtisim prona, per os magnam sinceri sanguinis copiam rejecit, adhibitis astringentibus tam internis, quàm externis, aliquoties sedatum est.

est malum. Cum ^{vero} ~~se~~ sapius redi^{ret}, viresque decreverent, tandem tussi sanguinem expuendo semper fluidum, extincta est. Suspicio erat de ruptâ venâ,

SCHOLIION.

Hippocrates 4. Aph. 25. dicit: Si cui sanguis per superiora erumpat, calamitosum. Idsanè verissimum deprehendet unusquisque in praxi, & præcipuè si vena rupta; difficulter enim sanatur & conglutinatur, & hoc ideo, quia medicamenta viribus integris ad locum affectum pervenire non possunt, nisi quis evaporationes à *Benedicto in Theatr. Tabid. p. 94. 143. 181.* commemoratas excipere velit. Quæ certè, si rectâ methodo usurpentur, in morbis pectoralibus multum conferunt, ut experientiâ edoctus sum. Curati hæmoptysi sæpissimè in phthisin incidunt, propterea quod sanguis extravasatus & non totus rejectus in pus vertatur, & pulmonum putredinis & exulcerationis causa existat, ut vidi Anno 1670. die 24. Decembr. ubi fœmina ad phthisin prona maximam copiam sanguinis, ita ut pelvim satis capacem ad medietatem impleret, rejecit tussiendo; sanguis erat egregii coloris & spumofus. V. S. mox institui in brachio, & astringenti sequenti fluxum cohibui: ℞. ∇ burf. past. plantag. portulac. āā ʒj. tussilag. ʒʒ. boli arm. præparat. lap. hæmat. præparat. corall. rubr. ppt. āā ʒj. sangu. drac. ʒʒ. syr. de symph. myrtill. āā. ʒʒ. sp. ʒl. g. vij. M. Deinde cum humores acres & biliosi aessent, & ab erosione hoc malum exortum cognoscerem, sequens purgans præscripsi: ℞. Rhab. fol. sen. s. f. āā ʒj. Myrobal. citr. ʒʒ. Infunde in decocti Tamarind. s. q. p. n. in express. dissolv. syr. de ros. sicc. ʒj. pulv. galap. gr. vij. sp. ʒl. g. iiij. M. Dejecit aliquoties, & remisit malum, ita ut non haberet, de quo conquereretur. Interim tamen potiones ex herbis & radicibus pectoralibus recentibus ad expectorationem & conglutinationem præscripsi, ita ut nihil neglectum. Sed tamen postquam per annum & eo diutius vixisset, phthisica obiit.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO XLIV.

D. DANIELIS VVINCLERI

DE

COLICA CUM VOMITU ET LIPOTHYMIÂ
OB HERNIAM.

Verbi quidam divini minister à juventute herniâ insigni laborans, subitò incidit in colicum seu rectius iliacum dolorem, cum vomitu crebraque lipothymia conjunctum. Advocatò summo manè, de compescendo vomitu & lipothymiâ, quod ante omnia sim sollicitus, rogor. Applicata fuère ventriculo pro compescendo vomitu multa. Ego herniæ memor, de eâ quæro, at æger valdè intumuisse scrotum, summumque dolorem conjunctum esse fatetur. Ego itaque clysterem præscribo, fomenta scroto admoveo: mox divinâ gratiâ aperitur alvus, cessat vomitus & lipothymia, tumor discessit, ægerque præter opinionem citò, tuto & jucunde restitutus.

SCHOLION.

Rectè Hipp. l. de art. dicit: Medicus sufficiens ad morbum cognoscendum, sufficit etiam ad curandum. Nemo hîc de herniâ sollicitus fuisset, nisi Medicus tam circumspectus fuisset. Fuit verò colica ab obstructione ab herniâ ortâ proveniens, quâ causâ per enema sublata necessariò & effectus cessabat. Mulierem quandam annosam ileo laborantem vidi, quæ officula parva de gallinis, earum pullis, & avibus amabat comedere, unde obstructio alvi & ab illâ ileus; omnibus methodicè, sed incassum adhibitis die quinto feces alvi cum lipothymiis crebris evomit & mortua. Puto valvulam Bauhinianam in principio intestini cæci sitam ab officulis obstructam fuisse.

[D. Got. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO XLV.

D. DANIELIS VVINCLERI

DE

FAËSO GRAVIDA.

Fœmina quædam honesta juvenis post diuturnam menstruorum emanationem, iterum eadem sentit & quidem rubra; apparuerunt signa nonnulla, quæ primis mensibus in gravidis solent apparere.

Putat

Putat se esse gravidam, quicquid dicatur contra de motu infantis. Ventre enim intumuerat & motum aliquem perceperat. Ita nonus mensis & dies expectabatur. Consulebantur obstetrices tam Bregenses, quàm Wratislavienses; consenserunt omnes. Ego contrarium sentiens expectavi tempus partus. At cum transit nonus, transit decimus mensis, venter iterùm suâ sponte subsedit, spesque cum prole nulla fuit.

S C H O L I O N.

Falsa ingravido fit: vel à molâ, vel à monstro, vel ab aqua, vel à flatu. A tribus prius enarratis non provenisse hanc falsam ingravidoem satis superque constat ex eventu, cum nihil ejusmodi excrementum sit. A flatibus itaque gravidam hanc fœminam asserere non dubito. Sunt quidem qui negant; flatus tanto temporis spatio in utero contineri posse, & inter illos *Platerus*, cui ad stipulatur ferè *Riverrius C. 2. Obs. 100.* ubi quidem concedit: Flatus in utero concludi posse, sed non longo temporis intervallo, quin excludantur & dissipentur. Sed *Sennertus l. 4. P. 1. S. 2. C. 10. p. 65. Prax.* omnes has cogitationes tam rationibus, quàm exemplis & Hippocratis autoritate ita refellit, ut nihil restitet, ne illi calculum adjiciamus.

[*D. G. Chr. Winclerus.*]

OBSERVATIO XLVI.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

TUMORE IN SCROTO.

Consul in urbe quadam, jam senex; alterum inchoarat conjugium, peractis nuptiis in scroto ingentem sensit dolorem cum magno tumore. Per literas expetit meum consilium, se herniosum factum scribens. At ego herniam cum summo dolore conjunctam esse nego, tam subito & vix fieri, nisi à violentissimâ causâ; quam cum ille negaret, me alterius esse sententiæ, nimirum apostemâ aliquod adesse vel in teste ipso vel in scroto; rem ergo tentandam potius per fomenta, & videndum, an quid possit intrudi in ventrem, si nihil horum fuerit, dolor autem & tumor crescant, locus rubeat, ad maturationem accedendum esse, quem in finem annotavi medicamen-

ta idonea. Quæ adhibita tumorem ad suppurationem tandem perduxerunt, sanitatemque amissam ægro reduxerunt.

SCHOLIUM.

Turpis senex miles, turpis fenilis amor.

Et si enim violentia nulla hic locum habeat, tamen ab agitatione & motu humorum peccantium, quibus iste scaturit, à coitu facto, hoc malum ortum esse, nullus dubito. Nam senes plerumque in hoc bello se strenuos præstare milites fatagunt, & plus faciunt, quam vires ipsorum permittunt. Itaque, ut turdus, sibi ipsis malum cacant. Casum ægro-tantis post nimium coitum refert *Borellus. c. 4. observ. 87.* Imò quosdam coitu extinctos videmus in *Hist. mirab. Marc. Donati l. 4. c. 17.* Et sunt, qui coitum parvam epilepsiam dicere non erubescunt. Ex quibus liquet, quæ commotio humorum corpori exinde accidat. Motus verò & agi-tatis humoribus natura insurgens, si fortis, farcinam in partem igno-bilem & ad receptionem aptam deponit, ut hoc exemplo manifestum evadit.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO XLVII.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

TUMORIS IN SCROTO TEMERARIA CURATIONE.

Miles quidam, natione Ital^o, infiliens equum, testem alterutrum magnâ vehementiâ ephippio attrivit, subsecut^o hinc dolor ingens & propter dolorē affluxus humorū, & hinc apostema; quia verò ille sine intermissione iter suum continuare cogebatur, summum quidem per aliquot dies sentit dolorem, tandem doloris impatiens ipse sibi cum cultro suo scrotum aperuit. Egressa est, ut ille retulit, materia purulenta cum sanguine mista. Bregam veniens me vocat, ego videns materiam esse optimè evacuatam, nihilque amplius desiderari, quam vulneris consolidationem, unguentum mundificans præscribo, emplastrum consolidans superpono. Convaluit ille paucis diebus.

S C H O L I O N.

Vidit fortassis iste miles aliquando in Italiâ operationem ejusmodi à Chirurgis peragi, eoque cordatior rem aggressus est. Et si doloris etiam atrocitas aliquem eò adigere possit. Causa hujus abscessus manifesta est & procatartica, sc. attritio sive contusio, quam inflammatio secuta, quæ neglecta affluxâ materiâ necessariò suppurata est. Fortunâ admodum secundâ usus est iste homo, ut eo tempore tumorem aperuerit, cum pus jam confectum & ad exitum aptum erat. Itaque cura subsequens nihil difficultatis habuit.

[D. G. Cbr. Winclerus.]

OBSERVATIO XLVIII.

D. DANIELIS VVINCLERI

DE

VOMITU SANGUINIS.

Nobilis quædam Vidua annosa, macro corporis habitu, sanguinem cum vomitu rejecit aliquoties, at in minore copiâ, de sinistro hypochondrio conqueritur. Ego primò, cum copia magna non esset, nihil molior, roborantia præscribo; sed cum postea sanguis non grumosus, sed floridus aliquoties magnâ copiâ rejiceretur, cum summâ virium debilitate, ad astringendum hunc fluxum me convertò, hypochondrio sinistro unguentum præscribo & emplastra, interna astringentia non negligo, roborantia cardiaca simul astringentia exhibeo. Et præter omnium opinionem ægram DEI benedictione in integrum restituo.

S C H O L I O N.

Anno tertio Ephemeridum Obs. 314. Dn. Avi mei in Scholio hoc de morbo mentio facta, ubi consideravi & locum affectum, unde tantæ sanguinis copia proveniat, & vias, per quas ejiciatur. Quoad primum lienem indigitavi, & hoc verum esse, luculentum evadit ex hac observatione, ubi dolor in hypochondrio sinistro notatur, ubi lienis regio. Ad secundum quod attinet, sunt qui dubitant per vas breve quicquam injici posse ventriculo, & quidem hac ratione, quod cavitatem ventriculi non ingrediatur, sed saltem in tunicas ejus inseratur. Sed ut hoc in integræ sanitatis statu verum sit, ita in morbofo locum habere non potest. Cur enim tam venæ, quàm arteriæ (quibus vas breve constat) non
tara

tam hic, quàm alibi locorum per anastomofin vel diærefin aperiri & per tantam ebullitionem fanguis in ventriculum effundi posset, nil obfarcire video. In quâ sententiâ confirmor à Thonero *l. 2. Obs. p. 140.* ubi exemplum refert è Valverdâ defumtum de Cardinale Cibone, qui vomitu sanguinis extinctus & apertus, in cujus abdomine videre licuit: Ventriculo compresso lienem turgescens, è contrario liene compresso copiosum sanguinem per vas breve in ventriculum restagnare. Quod meâ quidem sententiâ omne dubium diluit.

[*D. G. Ch. Winclerus.*]

OBSERVATIO XLIX.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

VOMITU SANGUINIS A MENSTRUUI RETENTIONE.

VIdua juvenula, constitutionis macilentæ, retentione menstruorum laboraverat, quam cum illa celavit, & tantum de ventriculo conqueritur, per noctem incidit in nauseam, & per vomitum magnam partem sanguinis floridi evomuit in ipsam cameram. Ego manè sanguinem respiciens, & de omnibus diligenter inquirens, menstruum retentum in causa fuisse animadverto, dirigo huc igitur curam, nec infeliciter. Menstruis enim rursus apparentibus, non amplius visus est hic vomitus. Illa interim nupsit iterum & aliquoties peperit.

SCHOLION.

Optimè divinus senex *aph. 32. l. 5.* dicit: Mulieri sanguinem evomenti, menstruis erumpentibus, vomendi finis. Cujus oraculi veritas vel ex hac observatione elucescit. Sed per quas vias id fiat, non unicuique liquet, cum ab utero ad ventriculum nulla sit via. Cum verò sanguis superfluus in venis retineatur, & ipsi exitus consuetus denegetur, necessum est ut ebulliendo regurgitet ad superiora, & nunc per hanc, nunc per aliam viam à naturâ oneratâ expellatur. An verò è venis mesaraicis in intestina, & per illa in ventriculum, vel per vas breve, ut præcedente scholio dictum, in ventriculum influat, non facile affirmare audeo, donec per autopsiam, sc. sectâ & apertâ personâ tali malo sublatâ, hujus rei certior evadam.

[*D. G. Chr. Winclerus.*]

OBSERVATIO L.
D. DANIELIS VVINCLERIDE
EPILEPSIA COECITATE SOLUTA.

Civis quidam honestus, constitutione melancholicus, subito in epilepsiam incidit, eâ recedente cœcus remanet per dies aliquot. Ego in consilium vocatus, scorbuticam dispositionem animadverto. Quapropter per clysteres materiam à capite revellere studeo, humorem melancholicum expurgo, antiscorbutica exhibeo; post aliquot dies visum integrum cum sanitate integrâ recipit patiens.

SCHOLIUM.

Crisis fuit, etsi perfecta, tamen admodum molesta. Epilepsia orta ex humoribus acribus scorbuticâ malignitate infectis, quibus in nervos opticos protrusis, epilepsiâ cedebat. Deinde materia peccans revellentibus magis magisque retracta, cum nondum fixam sedem habuerit, & tandem antiscorbuticis sale volatili gaudentibus discussa est. *Fabrit. Hildanus c. 5. Obs. 5.* duos ejusmodi casus refert, sc. ab epilepsiâ curatâ cœcitatem obortam, sed ab empiricis medicamentis fortioribus causatam. Etsi non videam, quomodo crisis etiam hoc loco excludenda, cum natura onere levata insurgere & reliquias molestas è corpore propellere soleat, etsi per errorem aliquando in partem nobilem sarcinam deponat. Interim tamen cum hæc cœcitas & prægressa epilepsia à scorbuto originem non traxerint, & fortassis à principio neglecta ad impactionem usque materiæ incurabilem eam fuisse dubitare nolo.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO LI.
D. DANIELIS VVINCLERIDE
HERPETE BRACHII LETHALI.

Nobilis quidam senex conquestus est aliquoties de pruritu in summo capitis vertice molestissimo. Incidit in febrim malignam cum horrore maximo. Propinantur bezoardica, intumescit collum, erysipelatode tumore descendente ad brachium cum vehementissimo calore & dolore, apparentibus vesicis ichore mordacissimo plenissimis. Pergimus in usu roborantium & bezoardicorum; Brachio repellentia nulla, sed extrahentia apponimus. At vires sensim decre-

decreſcunt, ægerq; poſt aliquot dies & ætate & morbo fractus & devictus ad alteram beatam vitam avocatur.

SCHOLIUM.

Criſis fuit imperfecta, etſi enim pars aliqua malignæ & corruptæ materiæ per herpetis excitationem excreta, tamen reliquiæ adhuc ſufficientes fuere ad ſuffocandos & extinguentes ætate exhaustos ſpiritus vitales. Calido enim nativo exhausto naturæ quoque vires languent, ita ut in expellendo, etſi excitata & ſtimulata, tamen ſegnīs evadat. De criſibus & earum cauſis hīc agendum eſſet, ſed cum ipſe *Galenus* l. 3. c. 19. Deos immortales invocet, ſe invitum de iis ſcripſiſſe, & in hiſce propoſitis anguſtiis quoque impoſſibile ſit, aliquid lectione dignum proferre, de iis hoc loco ſcribere ſuperſedeo.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO LII.

D DANIELIS VVINCLERI

DE

HYDROPE POST TERTIANAM.

Juvenis quidam tertianâ laborans, meſſis tempore in agro nimio æſtu ſitibundus aquam frigidam copioſè hauſit, hinc epate refrigerato in hydropem incidit. Totum abdomen in immenſum intumuit, adhibita aperientia & evacuantiâ hydragoga alternatim, ſudorifera itidem non neglecta, tandem ad diuretica animum appulimus; multum per urinam evacuarunt materiæ aquoſæ, in femore propè inguina prorupit materia ſeroſa, fluxitque benè multa, detumuit, roborantibusque exhibitis integram adeptus eſt præter omnium opinionem ſanitatē hīc ægrotus.

SCHOLIUM.

Quantum nōceat aqua frigida ex ipſo *Hippocrate de mt. vict. in acut. p. m.* 379. patet. Vidus Vidius quidem *Volum. 2. p. 219.* hæc protulit verba: *Præter victum plurimum valent ad refrigerandos & mædefaciendos febricitantes medicamenta frigida & humida, ſive intus dentur, ſive extrinſecus imponantur: proximè autem & nullo interſecto medio opus ſuum efficiunt ſive tactu ſentiantur frigida & humida, ſive facultate duntaxat talia ſint; ex internis medicamentis, qua tactu frigida & hu-*

mida sunt, efficacissima est aqua frigida, secundum Gal. l. II. Meth. cap. 9. qua ubi largè & præter consuetudinem bibatur, vim habet medicamenti, convenitq; febricitantibus omnibus, nisi cum febre jungatur alius affectus ipsam rejiciens, ut ventriculi imbecillitas, humorum cruditas, obstructio ac tumor aliquis viscerum. Haftenus Vidius. Quam cautè & circumspectè aquam frigidam commendet, ultima denotant verba, & quàm raro, præsertim apud nos, illam exhibere liceat. Nam quis ægrotans non de quatuor istis cautelis vel unicæ saltem subscriberet? Itaque vel hoc exemplo liquet, quantum ingurgitatio aquæ frigidæ noceat. Climati quidem aliquid dandum, & quod in Italiâ & Galliâ licet, certè apud nos non semper in usum trahendum. Historiam eorum, qui aquæ potu frigido perière, videre licet apud *Marc. Donatum Hist. mirab. l. 4. c. 6.* Et *Gal. l. de consuet. c. 1.* recenset historiam de Arione, qui frigidæ inassvetus, ad eam coactus, spasmo correptus, obiit.

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

[*D. G. Chr. Winclerus.*]

OBSERVATIO LIII.

D. DANIELIS VINCLERI

DE

VARIOLIS CUM PETECHIIS NIGRIS.

Variolis epidemicè grassantibus etiam hîc correptus est puer 7. circiter annorum, ad quem vocatus circa septimum, vidi variolas paucas, petechias autem nigras innumeras, foedum præbentes aspectum. Prognosticon de futurâ morte dedi, secuta est die sequente.

SCHOLION.

Nostrates solent has petechias maculas mortis appellare, nec sine causâ, iis enim apparentibus plerumque eventus tristis sequitur. Sed interdum decipiuntur à maculis scorbuticis, ita ut sapius viderim à plebe hâc de causâ pro conclamatis habitos feliciter evasisse. Sed aliquando petechias ejusmodi nigras cum totius cutis asperitate post variolas neglectas, & medicamenta spreta etsi ferè per mensem post illas sana videbatur, exortas in honesti viri filia vidi, quæ etiam cum prognostico, mortis alumna facta. Putavi materiam à variolis relictam magis

magis magisque corruptam esse, donec ad tantum malignitatis gradum perveniret.

[D. G. Cbr. Winclerus.]

OBSERVATIO LIV.

D. DANIELIS VVINCLERI

DE

PHRENITIDE APHRODISIA.

Juvenis quidam amore puellæ cujusdam ardens, cum spe exciderat, in gravissimum morbum incidebat, febrem nimirum cum vehementi delirio, quo nunc se Cæsarem, nunc DEI Filium esse somniabatur, aciem instruebat, nunc remeabat, nunc vincebatur, nunc resistebat, nunc ad judicium perveniebat. Tandem ad se rediens adhuc vibices monstrabat, quas accepisse à latronibus se dicebat. Balneum exposcens, quo concesso indies ad sanio rem mentem rediit.

SCHOLION.

Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis?

Amor etsi à principio nec delirium nec melancholia sit, tamen, si id, quod amat, nancisci non potest, multis sollicitudinibus & mentis perturbationibus, in delirium & melancholiam degenerare potest. Mœrore enim & curis melancholicos humores gigni & coacervari, neminem latet. Accedunt vigiliæ & imaginationes variæ ineptæ, ita ut vel mediantibus hisce solis homo ad mentis vacillationem pervenire possit. Balneum verò haud sine ratione concessum, exsiccatum enim corpus humectare, humores fervidos attemperare in hoc malo multum ad rem facit. Quapropter etiam balnea à Paulo l. 3. c. 17. commendantur in hoc affecto.

[D. G. Cbr. Winclerus.]

OBSERVATIO LV.

D. DANIELIS VVINCLERI

DE

HÆMORRHAGIA NARIUM.

Idem post biennium in febrem incidit, supervenit hæmorrhagia narium immodica, fluxit sanguis indefinenter, adeò ut æger ad summam virium

virium debilitatem & mortis periculum devenerit, vocor in consilium, genitalibus epithema, internè corroborans & astringens præscribo; sistitur mox fluxus hic sanguinis.

SCHOLIION.

Hæmorrhagia fuit critica & febrim procul dubio solvit, cum verò natura in excretionis quantitate exorbitaret, illam inter limites retrahere, necessum erat. Genitalibus refrigerantia applicavit, ideo quod morbi prægressi memor, seminis retentionem & fervorem haud parum ad fervorem sanguini conciliandum facere putaret. Civis fuit Bregæ, qui à retentione seminis fatuus erat, durante viduitate, uxorem natus statim ad mentem saniozem redibat.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO LVI.

D. DANIELIS WINCLERI

DE

SANGVINE VERMIFORMI CUM URINA
EXCRETO.

Nobilis quidam vir calculosus alias misit ad me, adventum meum expectans anxie. Venio, monstrat mihi sanguinolentum quiddam, digiti medii longitudinis, vermem representans ad unguem; ipse etiam vermem per urinam se eiecisse existimabat. Ego primo aspectu ejusdem sui sententiæ, tandem patinam aquâ calidâ plenam adferre jubeo, ita enim sanguine absterfo rectius quid rejectum me aspicere posse autumabam. Allatâ aquâ vidimus falsum illum vermem nihil aliud esse, quàm sanguinem multo mucò tenacissimo mixtura.

SCHOLIION.

Et si medicus ut Argus centum gauderet oculis, tamen vix satis circumspectus esse posset, ne ipsi aliquid ab ægrotis imponatur, vel glaucoma oculis ipsius objiciatur. Egregium exemplum extat in vitâ Heurnii, ubi Lipsius rejecta viscidâ pituitâ formam intestinorum representante, putavit se omnia intestina effudisse. Quem Heurnius post inspectionem bono animo esse jussit, & trophæa de morbo ipsius appellavit.

[D. G. Chr. Winclerus.]

OBSERVATIO LVII.
 D. DANIELIS VVINCLERI
 DE
 UTERI PROLAPSU.

HOnesta quædam fœmina primum post partum uteri laxatione vel prolapsu laborabat, ego quietem illi imperavi, uterum sensim retrudi jubeo, emplastrum adhibeo, balnea astringentia commendo, internè astringentia non negligo. Brevi convaluit, nihil de utero conquesta hætenus.

SCHOLIUM.

Rectè hic affectus laxatio uteri indigitatur. Uteri enim ligamenta tam facillè non rumpuntur, ut uterus totus prolabi possit. Fundus verò uteri relaxatur, ut inversus quasi saccus propendeat. Ex abortu repentino miram observavi uteri relaxationem sive prolapsum in illustrissimâ Comitissa quâdã, ubi non saltè uterus inversus propendebat, sed etiam simul intestinû rectû detrudebat exterius, ut duplex videretur procidentia. Obstetricem accerso, & malo optimè explorato ut circulû cerâ obductum utero intrudat jubeo, quo factò statim & uterus & intestinum rectum suo loco continebantur. Ablegavi ipsam deinde ad thermas. Dedi verò, ad corpus præparandum ad eas ipsi prius nodulum epotandum, in balneo autem sequens electuarium quotidie usurpandum. ℞. conf. ros. antiq. torment. āā. ʒjβ. diacyd. s. sp. ʒβ. corall. rubr. ppt. ʒβ. troch. de carab. Terr. fig. spod. āā ʒj. ras. ebor. priap. taur. āā ʒjβ conf. Alkerm. s. m. ʒj. cum syr. cydon. M. F. ele&. Exterius præscripsi ungv. Comitiss. pro inunctione ventris & dorsi post balneum. Ne vero obstructions hæc astringentia causarent, quod in thermis nocivum, addidi electuarium laxativum sequens ℞. pulp. tamarind. passul. āā. ʒvi. pulv. chalap. ʒj. M. de quo sæpius aliquid sumsit, cum necessitas requireret. Et hisce eam optimè restitutam deinde audiui.

[D. G. Cbr. Winclerus.]

OBSERVATIO LVIII.

D. JOHANNIS DOLÆI

DE

PODAGRA LACTE CURATA.

LImburgi ad Lhanam degit Dominus de VVallendorff, jam diu atrocissimis doloribus podagricis excruciatuſ, qui tandem curâ lactis, & optimâ observatâ diætâ pristinam recuperavit ſanitatem.

OBSERVATIO LIX.

D. JOHANNIS DOLÆI

DE

*CUTIS TIGRIS USU IN PARTU**DIFFICILI.*

Pincipiſſa Naſſov. Hadamarenſis Domina mea clementiſſima, pro arcano in partu difficili ſibi ſervat fruſtulum cutis tigris, femori ſiniſtro alligandum, quod ipſemet aliquando tentans, certum expertus ſum.

OBSERVATIO LX.

D. JOHANNIS DOLÆI

DE

ARTERIOTOMIA.

Multi medici adeò abhorrent arteriotomiam, ut nec de ea aliquid audire, multò minus eam celebrare velint; Ego poſſum teſtari, quod intra unius anni ſpatium plus decies tundi curavi arteriam temporalem felici cum ſucceſſu, in phrenitide, vertigine, capitis dolore contumaci, in melancholiâ hypochondriacâ, &c.

OBSERVATIO LXI.
D. JOHANNIS DOLÆI

DE
*VULNERUM A SAGIS ILLATORUM MIRA
CURATIONE.*

DEcus illud medicinæ, Dn. Geilfus, dum in aulâ Sereniss. Principissæ Nassov. Dizensis, Dominæ meæ clementissimæ, essem, mihi narravit, se nôsse quendam diu jam fistulâ in femore laborantem, ex quâ omnivariæ res, linteamina, frustula chartæ, pili &c. prodibant, multis frustra remediis adhibitis, tandem accessisse quendam, qui pro mago à vulgo habebatur, statim sanitatē promittentē. Ipse magus pulverem cineritio colore tinctum vulneri insperfit & paucos intra dies ægrum hoc pulvere sanavit. Pulvis erat, uti retulit prædictus Clar. Dn. D. Geilfus. cinis sagæ igne combustæ.

OBSERVATIO LXII.
D. JOHANNIS DOLÆI

DE
LAPIDIS HÆMATITÆ VIRIBUS.

Fœmina Limburgi ad Lhanam nimio lochiorum fluxu laborans, multa nec non optima remedia frustra adhibuit, tandem ex consilio sceminæ cujusdam lapidem hæmatitem manu tenebat. Quid sit? Illicò fluxus sistitur.

OBSERVATIO LXIII.
D. JOHANNIS DOLÆI

DE
PRÆCOCI MENSIIUM FLUXU.

HAc in viciniâ degit matrona valdè plethorica, quæ jam patitur fluxum hæmorrhoidum unâ cum menstruo, quamvis gravida duorum mensium. Eadem annum nondum egressa quintum, passa est menstruum fluxum, & est mater fœcunda trium filiorum.

OBSERVATIO LXIV.
D. JOHANNIS DOLÆI

DE ^N
*MATRE FOECUNDA NUNQUAM MENSES
PASSA.*

HAc in regione vivit rustica temperamenti melancholici, quæ affirmabat, se nunquam menses passam esse, singulis tamen annis se gravidam fieri.

OBSERVATIO LXV.
D. JOHANNIS DOLÆI

DE
PUELLA ASCITICA CURATA.

Puellula quædam annum secundum ingressa, hic Diciis ascite laborare videbatur. Parentes de salute filiolæ solliciti opem implorabant meam. Propinabam ea, quæ aliàs cum successu, in hoc affectu adhiberi sciebam; tandem etiam sirup. de cichor. cum rhab. tartarum vitriolatum & spiritum vitrioli. Ab assumtis medicamentis hæc ægra dejecit animalculum vivum serpenti simillimum, capite nigro præditum: sicque pristinae sanitati reddita fuit.

OBSERVATIO LXVI.
D. JOHANNIS DOLÆI

DE
*LAPIDIBUS VARIAS TUM ARBORUM, TUM
FRUTICUM, TUM ANIMALIUM FIGU-
RAS EXPERIMENTIBUS.*

Serenissimus Princeps Adolphus Schaumburgi ad Lhanam, quod est sedes ipsius, puteum fodi curavit, in quo magna lapidum scissilium copia, varias tum animalium, tum fruticum figuras experimentium inveniebatur, minimusque eorum vel arborem, vel plantam, vel animal exhibet, reservo mihi plures varios naturæ lusus experimentes.

*De hisce lapidibus sequentiâ Dn. D. Reifelinus in literis ad
Collectores Ephemerid.*

Misit mihi Dn. D. Dolæus lapidis frustulum frutices nigellos
in

in area lutea præsentantis, scissile, fragilius & mollius Italicis illis, nec minus pulcrum, distinctum tamen laminis illis figuris aliâque opaciore intermediâ materiâ, cum Florentinæ aliâque per totam suam substantiam sint figuratæ, promisitque meliora majoraque.

OBSERVATIO LXVII.

D. JOHANNIS DOLÆI

DE

SUDORE CÆRULEO DEXTRI HYPOCHONDRII.

Multi sudorem pinguem, alii oleosum, pars arenosum, quidam sanguineum & vini rubri &c. observant. Cæruleum verò à nemine hæcenus annotatum credo, quem tamen Francothalii, in Palatinatu inferiore in fabro lignario melancholico, præter propter triginta annorum (una cum Expertissimo Dn. D. Mogio, piæ memoriæ) observavi, qui æger, quoties morbo, epileptico simillimo corripiebatur, prægressa vertigine cum anxietate cordis, toties in terram corruit, sudorque cæruleus amyli cærulei (wie blaue Stercke /) colorem mentiens solum in dextro hypochondrio, ubi hepatis sedes est, erupit, quem sudorem linteis sæpius detersum uxor non mihi solum, sed & aliis spectandum exhibuit, color ex linteis haut facillè elui potuit. Paroxysmus bis vel ter per annum invasit ægrum, sudore profuso melius habere cæpit & exinde conclusit paroxysmum remissurum. Unde hic sudor & ex quâ materia, aliorum non minus Doctorum, quam curiosorum relinquam iudicio. Fateor in hisce ignorantiam meam, ast si conjecturari liceat, à bile æruginosa deducendum putarem.

SCHOLION.

In operario artis vitrariæ Nassovico (im Creutzwalde /) vidi sudorem in indusio ita copiosè crystallisatum & coagulatum, sive velis sublimatum, ut cultro posset abradi. Colorem verò cæruleum nuper observavi in foemina, quæ sæpè vomebat & tusiebat cum magna extenuatione, sputo spumoso quidem, sed & viscido, ita ut quasi succo cyani seu indigo esset tinctus. In alio autem, vomitum copiosissimum lasurei ipsius lapidis colore infectum. Cujus causam an ab æruginosa bile, an à succo pancreatico, an alius cujusdam humoris peculiari corruptione proficiscatur, meretur meditationem.

[D. Salomon Reifelius.]

OBSERVATIO LXVIII.
D. JOHANNIS DOLÆI

DE
ASCITICI EXENTERATIONE.

Iuvenis, annorum 18. rem murariam exercens, in arce Schamburgensi jam diu siti prægrandi imbecillitateque ventriculi laborans ascite corripiebatur, alvi fluxu superveniente, ad plures abiit. In cadavere à me exenterato mense Febr. 1675. magnam aquæ limpidx, nec non croceo tinctæ colore, quantitatem reperi, sic & intestinum rectum corrosum, glandulas mesenterii valde turgidas, & lapideam naturam induentes, jecur flavo tinctum colore, bilem in folliculo suo nigerrimam spissamque, amurcæ similem, ventriculum quoque pituitâ tenacissimâ repletum, pancreasque induratum offendi. Reliqua perscrutari nec fœtor nec tempus permittebat.

[Dn. D. Dolæus per literas ad Dn. D. Reiselium, 17. Jan. An. 1675.]

OBSERVATIO LXIX.

D. SALOMONIS REISELII

DE
NAUSEÆ ET MICTIONIS CRUENTÆ
CAUSA ABDITA.

Canis erat ejus habitus, qualis ad capiendos lepores adsueticus, sed multo minoris, ut ideo in gynæceo aleretur; is sæpissimè & ad quemvis motum vomituriebat, sed nil nisi mucum quandoque expuebat, crebroque cruenta mingebat, collo insuper tumefacto & strumoso apparente. Fastidia hæc cum ferre amplius tæderet, immo & in causas istorum symptomatum inquirere luberet, animal vivum dissecabatur, ubi posticè arteriæ asperæ utrinque duæ glandulæ, ovi gallinacæ minoris magnitudine adnatæ comparebant, in vesicæ autem orificio, ipsæque interiore cavitate tales quoque glandulæ accreverunt, quæ omnes cruento & fæculento quodam succo refertæ erant, quod profectò nemo vivente adhuc animali conjecisset. Lien quoque tuberculis quibusdam cruentis intus aspersus erat, & renes paucis pustulis, unde nutritionis errorem præsumo.

OBSERVATIO LXX.

D. LUDOVICI HANNEMANNI

DE

INSOLITA LACTIS ABUNDANTIA.

Mulier paupercula, pane atro vescens, undam bibens grvida, duodecim septimanis ante partū tantam lactis copiam habuit in mammis, ut coacta fuerit id evacuare, quæ statō dein & iusto tempore sanum & benè formatum foetum enixa fuit. *Buxtebuda 19. Novemb. An. 74.*

SCHOLION.

De generatione lactis diversæ plurium & doctissimorum virorum quondam fuere opiniones, ut quidam ex sanguine lac fieri penitus sibi habuerint persuasum. Contra eos primum ingeniosissimus *Prosper Martianus* doctissimè disputavit, quem sequutus *Marquardus Schlegelius* in disputatione, *Deusingius*, & alii hæcenus multi.

Alii propius scopo huic naturæ appropinquantes, chylum in stomacho elaborari autumant, cui natales suos debeat sanguis: hinc tot virorum clarissimorum de materia locoque fermenti illius in & extra stomachum generati, asserta passim ambulant, ut saltem eidem ventriculo virtutem concoquendi & fermentandi integram conferrent. Sed quo id confirment fundamento, videant illi, qui etiam post obitum inanem saltem stomachum membranaceum, sine qualicumque fermenti officinâ aut scaturigine invenerunt. Cum verò præter qualemcumque digestionem assumptæ in stomacho massæ nil fieri possit, qui deinceps se paulatim contrahens, eandem per pylorū excludat, hinc post reflexum ad orificium ventriculi inferius intestinum duodenum statim individuum pori cholidochi & ductus pancreatici conjugium in oculos venit. Unde effluentes paulatim ex utroque diversi saporis & naturæ succi materiam fermenti suppeditant, bolumque ex ventriculo cibi benè digesti egredientem fermentant, qui deinde per miros tenuium intestinorum anfractus variè actus, secundum meliorem sui partem virtute effervescente peculiari separatus in chylum faceffit & per mesenterium in receptaculum Pecquetianum se recipit: inde assurgens ille pectus permeat, donec in ramos axilla-

axillares se infinuat, unde rursus delabitur in cor cum refluxo ex hepate sibi occurrente sanguine se sociaturus. Ante verò, quàm thalamum cordis subintrat, descendens ex axillari ramus, evidenti fati itinere, in cisternam mammariam chylum mittit, unde pro ubertate illius major lactis copia provenit. Videatur præter alios *Excell. Dn. Herodius in primo Miscellaneorum curiosorum volumine obs. VI. fol. 25.* Suprà dicta paupercula, quamvis atro saltem pane, undâque simplici corpus suum foetu jam auctum reficere fuerit contenta, vegeto tamen inter labores spiritu vitali existente ex filigineo isto pane bene fermentato, & in stomacho suo cum aquâ benè impastato, lactei hujus cremoris prædromum in tenuibus intestinis in chylum verte-
re potuit, qui ex subclaviis tandem deorsum in mammas abundè affluxit; ut *Borellus* etiam testatur in suis observationibus, *Cent. 3. Obs. 82.* Quibus autem gravidis è mammis lac effluere solet, teste ipso *Hippocrate s. V. aph. 52.* foetum illæ gestare imbecillum creduntur, ni solidiores habuerint mammas. Hoc in subjecto, ubi ritè se habuere omnia, perfectus omnibus numeris infans, & incolumis tandem prodiit in lucem, in hunc usque diem vegetus & sanus.

[*D. Joh. Georg. Volkamerus, mense Febr. Ann. 1675.*]

OBSERVATIO LXXI.

D. JOHANNIS GEORGII VOLKAMERI
CADAVERIS VIRILIS DISSECTI
HISTORIA,

Vir quidam illustris, sexagesimum ingressus ætatis annum conqueri cœpit de insigni totius corporis debilitate, appetitu penitus prostrato, & nocturna turbatâ quiete: pulsus erat durus, celer, urina turbida, cruda, cum sabulo rubro. Hunc Medici quidam, quòd habitus fuerat pinguioris, rubrâ facie & hypochondriacus pro calculoso & scorbutico curarunt. Tertiâ vocatus septimanâ, Medicorum tam præsentis, quàm absentis judicium, visâ prius urinâ, explorato pulsu cæterisque, quæ Illustrissimum affecere patientem, accidentibus observatis, expendere sætegi; nec propter rubram istam in urinâ arenam calculosum, nec propter sequiorem totius habitum digestionemq; vitiatam, scorbuticum, quin hypo-

*J. Misc. Cur. Dec. 11.
p. 1. obs. 127. p. 320.*

hypochondriacum potius & hecticum eundem declaravi. Consveta in eo potus glacie refrigerati ratio, ventriculum non saltem debiliorem reddidit, omnemque abstulit appetitum, sed & propinque incumbentem in vesiculâ fellis bilem, lienem, non procul dissitum, pancreas, cæteraque vicina viscera mirè labefactavit; hinc licet exiguum saltem cibi assumeret, circa præcordia gravitatem, vespere virium imbecillitatem & calorem cum oris siccitate, noctu verò symptomaticum sæpè sudorem, de quibus frequenter conquestus fuit, expertus est. Sqvalebant præ ariditate inferius labium, ut tunicas inde frequenter detraxerit. Utrique igitur, tam hectico, quam hypochondriaco malo, ut comode subvenirem, unâ fideiâ duos dealbaturus parietes, suafu Galeni, balneum aquæ dulcis præposui cum optato, qui inde secutus fuit, successu. Quamquam enim tum in lecto vix se movere poterat, quarto post lotionem die iterum solus in hypocausto obambulavit. Me per aliquot dies absente, nescio cujus suafu, Illustrissimus à balneo fastidio & satietate abalienari cœpit, & internis saltem uti medicamentis deinceps decrevit. Nil ad votum fuit effectû, appetitus redire subinde cessavit, somni non caruere labore, decumbere gravius cœpit, nullo post-hac ad resurgendum nisu: Alvi excreta biliosa, urina continuè cruda, crassa, interdum albidior, absque omni tincturâ comparuit: Sic paulatim ad extremum se composuit diem. Sectum per me cadaver in frequenti Illustrium virorum conspectu, sequentia notanda nobis obtulit:

Abdomine aperto lien prorsus marcidus fuit unciarum XV.

Hepar librarum civilium trium cum dimidiâ fatis salvum, subtus livido colore apparuit.

Fellis vesicula omni exinanita bile fuit, lapillis siliceis diversæ magnitudinis referta, quorum major cicerem exsuperans, poro cholidocho inhæsit.

Stomachus, qualem ante excreverat, materiam mucosam, biliosam, fetentem, in exiguâ saltem quantitate continuit.

In renibus arenulæ rubræ fuerunt repertæ.

Intestinum cœcum lumbricum non male referens, quartamque ulnæ partem longitudine suâ adæquans, invenimus.

Cor unciarum IX. sub pinguedine fatis copiosâ in sicco prorsus & exsucco pericardio reperimus.

Pulmones parùm livebant.

Costæ sternum cinxere profus ossæ, nullâque cartilagine septæ.
Cranio dissecto cerebrum trium librarum & septem unciarum benè alioquin constitutum vidimus.

Processus falciformis antrorsum cranio arctè adhæsit, ad dimidiam sui longitudinem penitus ossæus.

SCHOLIUM.

Quod contra aliorum de urinâ mentem, cui rubrum inerat sabulum judicari, illud malè esse hypochondriaci indicium, eventus tandem docuit; dum renes post obitum Illustrissimi Dni ab omni calculo liberi apparuere, & præter exiguas, quæ jam cum sero renes intraverant, arenulas nil profus notare licuit. Et cum calculum in renibus illicò morbum indigitemus, cum sæpè citra omnem in suo moretur hospitio molestiam, tum demum se prodentem, quando catarrhi delabuntur. Multos solis ad renes desillationibus miserè tortos vidi, ut nil nisi lapidem renum accusarent, dum vixerunt, quorum tandem demortuorum cadavera cum cultro examinarentur anatômico, ne vestigium calculi ostenderunt. Econtra tot alios fuisse dissectos experientia docuit, quibus & renes & vesica lapillis onerati fuere frequentibus, per omnem tamen vitam nunquam de nephritico dolore conquestis, quod si proinde levis infestat lumbos molestia, potior cura desillationum eò delabentium, quam calculorum habenda erit, ut aliorum raptò vi purgantis medicamenti desfluvio ab ejusmodi æger sublevetur torminibus. Quantum enim multis aggravatum humiditatibus valeat caput, si imprimis excretiones per nares solitæ, aut circa os sphenoidæum impeditæ cohibentur, quæ deinceps per nucham deorsum affatim ruunt, pectus & dorsum, subjectaque viscera diversimodè incommodant, & ad extremos usque articulos decurrunt, cuius conjicere facilè licebit.

Bilem antiqui excrementitiis accensuere humoribus: hos secuta recentior ætas, eandem sæpenumerò ex corpore tanquam quid bonæ valetudini incongruum penitus ejicere tentavit, ac si pro diversâ coctione nunc vitellina aut porracea, glastea, nigra & æruginosa efficeretur. Si verò sanguis humorum nobilissimus vel tota peccat substantia, vel quantitate, vel qualitate, cur non ipsa quoque bilis, quæ non minus necessarius in corpore nostro humor est, iisdem delinquere potuerit

tuerit conditionibus. Ejus enim, si abundat, quantitatem adimere nimiam purgantibus; deficientem amarulentis juvare vel aliquantum restituere poterimus. In qualitate nocet, si nimis tenuis aut calida, vel si frigidior justo & vitelli instar condensata, si acris nimium & siccior, aut in lapides coagulatur, suæque in urinâ coagulationis indicia cum sabulo fecerit rubescente: vel si insipida prorsus humidaque fuerit & putrescens, quale quid in hydropicorum urinis observatur albicantibus: vel tandem, si penitus corrupta & æruginosa evadit, quam corrigere vix amplius medicamenta possunt. Bilem autem qui in corpore dixerit correspondere elemento ignis, quemadmodum calidum in corde nativum soli, anne is à veritate deviabit? Absque bile neminem vivere posse, vel ipsa dicat natura. Mori illum fuit necesse, qui per crebras eam ex corpore ejecit vomitiones, adeoque illâ omninò caruit, ut ostensum fuit in *Ephemeridum Tom. 2. Observ. 224. fol. 325. 326.* Sic multos in hydropem incidisse observavimus, qui cholagogis imprudenter usurpatis bilem nimis expurgarunt, adempto scilicet elementari illo calido jecinori, quo sine collabatur & flaccescit viscus hoc atque induratur, nec vasis amplius lymphaticis, quæ Authorem suum, Magnum sine exemplo Bartholinum agnoscunt, inibi que satis copiosè à dissecantibus conspiciuntur, transitus patet, unde scaturigo humidi primigenii obturatur, heparque penitus indurescit.

Calculos in vesicâ fellis toties generari, generatosque oculis anatomicorum fuisse objectos, infinita penè exempla docent, ut non amplius pro miraculo, sed morbo sint habendi. Si quis verò accuratius in eorundem ortum, causas atque symptomata inquireret, non parum lucis rei adferret medicæ. Quid enim aëris, aquarum locorumque occasio, quid frigidiorum nimis aut calidorum assumptio, dum vesiculæ bilis, immediatè stomacho incumbentis, prope pylorum sit regio; quid motus animi, qui hanc concitare valent, ad generationem talium calculorum faciat, facile colligere licet: quos præsentis sæpè obscurus in dextro latere sub præcordiis dolor, appetitus prostratus, frequentes nonnunquam, statis etiam temporibus vomitiones, crassiores & liquidiores, felle permixtæ dejectiones, urina malè colorata & alia haut levia produnt indicia. His, aliisque ad examen revocatis signis, tandem etiam de calculi hujus

curatione foret cogitandum : sed talia virorum in Universitatibus illustrium, quibus, quàm Practicis, plus ad demordendos ungues otii nonnunquam superest, defecationis ingenii acumini pensanda committuntur. Ad dispositionem quandam scorbuticam, dum vir Illustrissimus vixit, inclinasse eundem, non negârim: hujus verò decubitûs causam extitisse primariam, admittere non potui. Candida majorum simplicitas multum solatii posuit in obstructione venarum mesaraicarum, quæ toties, cum veram morbi causam indagare nequiere, ipsis pro clypeo inservit. Nostri seculi homines cum obstructionem istam vidissent carere suo fundamento, quæ ferè nunquam in dissectis comparuit cadaveribus, nunc ad scorbutum, sacram quasi anchoram, confugiunt, qui, quoties ex voto non succedit curatio, non saltem in abstracto, sed & in concreto morborum tinctura factis speciosa existit. Hinc illum scorbuto, hunc febre scorbuticâ, gangranâ scorbuticâ, & vel dentium scorbuto, podagram alius nuncupare maluit, extinctum vociferantur, seque ab ignoratâ morbi causâ immunes reddere conantur, dubii rerum suarum, nec non vitæ necisque nostræ arbitri. Aded etiamnum *η κρίσις χαλεπή, & scorbuto plena sunt omnia.*

Hæcticæ, quæ adfuit, indubium fuit argumentum, præter enumerata superius symptomata, consumpta omnis in pericardio humiditas, cujus in dissectione nec unius guttulæ vestigium superfuit. Hujus in febre hæcticâ defunctis lymphæ absentiam sæpius deprehendi, cum penitus absumpti, antequam emigrarent, si quandoque plorare vellent, nullas amplius lachrymas, ceu rivulos fontis cor ambientis effundere potuerint, sed ficcis saltem genis & diductis labiis miserabilem efformârunt faciem Hippocraticam. Laticis hujus in pericardio existentis ubertas universo sufficit corpori pro humido isto primigenio, calidum in corde nativum circumfluente: quod, si deficere inceperit, tabidum reddi hominem necesse est. Hoc sine antiqui balneis aquæ dulcis tepidioribus, æstumque cordis attemperantibus usos fuisse credendum est, ut, quod in centro præstare nequivere, in circumferentiâ, humectando universum corporis ambitum, præstarent.

OBSERVATIO LXXII.

D. JOHANNIS GEORGII VOLKAMERI
DIFFICILEM PARTUM FACILITARE.

INter complures sterilitatis causas nulla erit potior, aut favior, quam dum generosa in suos ortus semina exurgere, inque lucem prodire publicam nituntur, languentis interea naturæ vitio vanum sui desiderium relinquunt in mentibus parentum, suffocata quasi vitæ liquæ aurâ orbata. Primiparæ huic potissimum periculo objiuntur, dum vagis partus doloribus deceptæ, ad conatus pariendi præmaturo sæpè ausu satis masculè se accingunt, contra licet strepente viarum angustia, nondum ad enitendum fœtum satis matura. Multæ nationes gravidas suas balneis aquæ dulcis, antequam partus instat, immergunt, ut membra prius mollescant, & faciliùs relaxata diducantur, inunctis insuper cum unguento althææ, oleoque lil. alb. talibusque, ipsis naturalibus. Pleræque verò fœminæ ob insignem ventris molem cucuphas ingredi commodè nequeunt, quibus humiliori in sedili locatis sacculus herbis emollientibus, aut floribus fœni factus, & per calidam tractus aquam subjicitur bis in die, subsequente partium illarum inunctione.

His aliisque compluribus ad facilitandum fœtus exitum, in vanum sæpiùs admittis, quid mihi eâ de re olim cogitanti acciderit, in sexûs hujus debilioris gratiam patefacere non gravabor. Fructum balsaminæ rotundifoliæ repentis, sive maris, Bauhini primæ, *Momordicæ* vulgi, jam maturum, coccineo præditum colore, & spinis quasi asperum, diu multumque contemplatus, cum in manûs volâ arctè tenerem, ille suâ sponte dissiliit, seminaque sua forâs protrudit, ut aperta rursus manu illâ seorsim projecta elaberentur. Haud inanem huic fructui inesse signaturam subinde suspicari cœpi, quæ utero materno ad pariendum jam proclivi, ob quasdam tamen injurias sufflaminato divinæ instar virgulæ contingeret. Oleo proinde olivarum carnem fructus illius *Momordicæ* immisi, solique id expositum, virtuteque ejus satis imprægnatum, clysteriis ad unius uncia pondus admiscui, non vano inde subsequente successu.

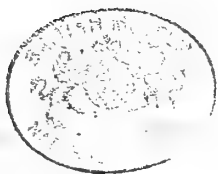
Id præcipuè commodi mecum exinde puerpera sensit, ut inani-
bus istis, vel etiam colicis doloribus discussis legitimum partûs tempus
attingeret, aut verò si terminus pariendi instaret, illa fortiore nisu ad

excludendum aptè fœtum feliciorè infantem exitu beàrit, seque à tam laborioso expeditam conatu immunem asseruerit à majoribus periculis. Fructus momordicæ pulpam cum butyro benè mistam obstetrices aliis pinguedinibus huic fini inservientibus commodè applicabunt. Quid fructus cucumeris asinini, quid persicariæ siliquosæ, noli me tangere dictæ, levi attactu dissidentes &c. in his difficultatibus, vel etiam promovendis secundinis possint, curioso naturæ scrutatori censendum & pensitandum relinquo.

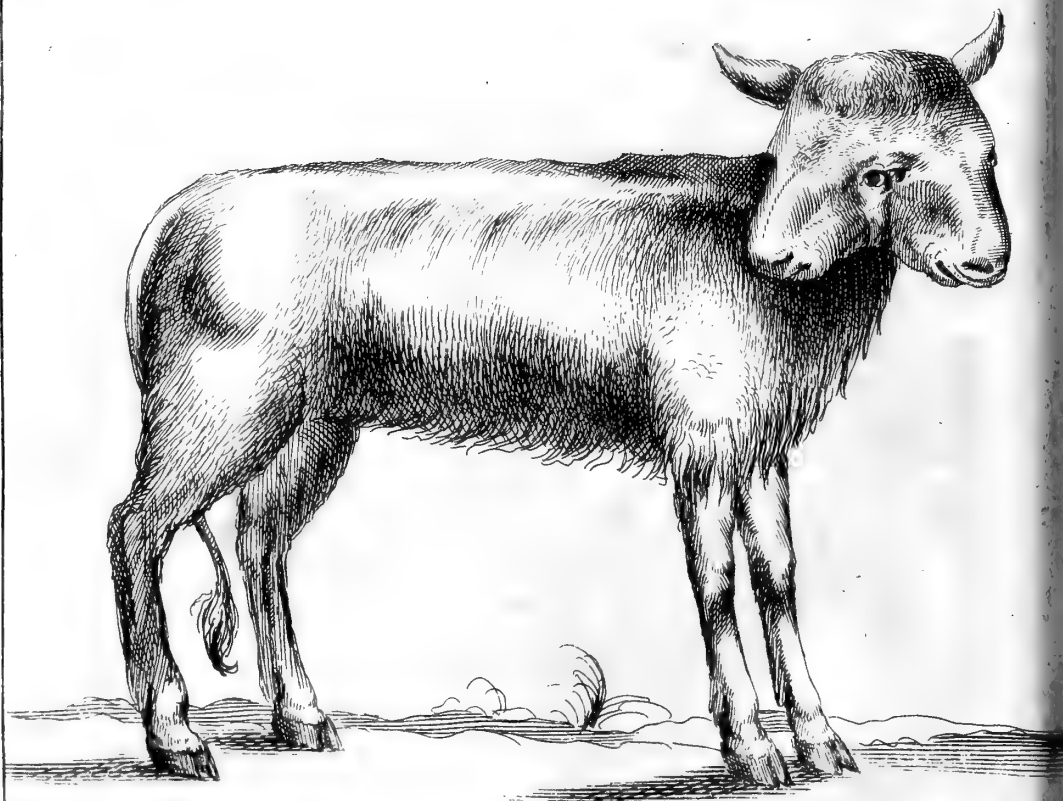
OBSERVATIO LXXIII.

D. JOHANNIS GEORGII VOLKAMERI
HISTORIA UTERI EX VIRGINE RESECTI

IN *secundo Ephemeridum Tomo Observ. 226. f. 328.* mentio fuit facta virginis, cui testes per hymenem propendentes ablati fuere. Dum verò tunc uterus valde tumens vi egredi cum summis circa inguina doloribus conaretur, chirurgus ad id accito author fui, ut immisso per myrtifoliarum caruncularum circulum specillo antrosum secundum longitudinem incisionem pararet, zonamque virginèam solveret, ut via prorumpenti isti moli pateret. Ille verò me absente, ignarus talis *εγχεριστος*, cum ullius virginis claustra nunquam aspexisset, speculo matricis violentam tentavit divulsionem, quæ etiam non sine dolore & qualicunque hæmorrhagiâ fuit secuta, remanente interim, suumque in locum se recipiente utero. Ad quinquennium virgo illa ab omni incommodo libera vixit: quo exacto tempore denuò graviter decumbere cœpit, & tensivo circa pudoris sinum dolore, miserè afflicta, chirurgus prædicto jam fati sublato, virum alium ad curationem admittere noluit, seque juratæ cuidam fœminæ commisit: quæ ductui nostro parens felicem ipsi opem attulit. Prominebat tandem pugni minoris magnitudine uterus admodum inflatus, in sinistrâ regione introrsum vaginæ arctè adhærens. Fœmina adsistens digito paulatim, per aliquot dies separare eundem studuit, cui tunc à latere vaginæ divulso funem injecit, & propè cervicem ligavit, indiesque sericum fortius constringens, paulatim tumorem istum diminuit, post quatuor septimanas corrugatam quasi & demortuam istam massam, quæ ficus instar compressæ apparuit, deciduam effecit. Formam uteri nondum, defloratæ omninò referebat, sed cavitate carebat, quæ suspensum, ut

* AD OBS. VI
N. a.

trum id corpus verus uterus esset, me tenuit. Cum verò & loci, unde pendebat, conditio, & præcedens utriusque testiculi amissio, & liber circa tumorem eminentem ambitus, mirusque qui ante prægressus fuit cum collo uteri malè affecti consensus, siquidem circa laryngem confirmile denuò ulc^o æquè fœtens hoc morbi tempore adfuit, in unum conspirârint, tantò confirmatiorem me reddidère, naturam sarcinam matricis inutilem, maleque conformatam foràs voluisse protrusam, quæ nihil unquam frustra fecisse voluit. Tamdiu stabit hæc ipsa sententia, donec tandem è vivis abierit, quæ tunc dissecta contrarium docere poterit. Longæviores autem alias utero privatas sæpè observavi fœminas; & hæc ipsa, post amissum sexus fœminini characterem, ab anno hætenus vegeta & incolumis vivit, quæ citra culpam suam non amplius virgo, nec mulier, nec deflorata audit, sexum alioquin meliorem semper averfata.

OBSERVATIO LXXIV.

D. CHRISTOPHORI LIPSTORPII

DE

VITULA BICIPITE, ANNO LXXIII. STADÆ
NATA.

Perpulchræ monstrosæ vitulæ bicipitis iconem transmitto, cujus skeleton asservatur in museo nostro. In occipitiò unicum solummodò observavi cerebellum, huic imposita erant *duo* cerebra meninge intersepta & distincta, quatuor habebat nervos opticos, quatuor oculos, quorum bini in fronte coaliti in una orbita perpulchrè & distinctè erant positi, una ipsi erat trachæa aspera, item, gula, lingua circa palatum erat una, postmodum bifida, ad utramque oris partem excurrerat.

[*E literis ad D. Ludovicum Hannemannum datis, & inde ad Dn. D. Volkamerum transcriptis.*]

OBSERVATIO LXXV.
D. GODOFREDI SCHUBARTI

DE
AQUA SUBMERSIS. RESPONSUM
ad Obs. 20.

ARduum sanè & audax opus est, animi sensibus abyssum maris pervestigare, & mente concipere, quid ibi agatur? Imò ut planius dicam, quomodo hominis mari submersi vita conservetur, ut sospes extractus reviviscat. Id ipsum *nobiliss. & pre-cellentissimum Dn. D. Langelottum* permovit, cum relatione aliorum quendam in aqua per sedecim integras horas, erecto & rigido corpore, exortâ bullâ amplâ præ ore, stetit, tandem extractum revixisse, adhibitis convenientibus: Nec non mulierem per triduum aquæ submersam à morte simili modo liberatam; Itidem juvenem septendecim annorum sub aquâ demersum septimâ demum septimanâ sine vitâ reperi- tum, & in vitam revocatum fuisse, percepisset, ut per literas supra modum humanas quæsierit; *Qui fieri possit, ut homo sine aëris beneficio tam- diu ignem vitalem in aquis gelidissimis & multo nitro refertis, servare possit.*

Notum autem est tritum illud: Cor est primum vivens & ultimum moriens; scilicet à quo omnes nobiles facultates & functiones vitæ hu- manæ dependent, sustinentur & destruuntur, unde *Piccolomineus* in- quit: *Cor primò vivit, vivens semper fervet, fervens agitatur.* Quibus innuere videtur, cor naturaliter à se moveri; cum autem nihil movea- tur, nisi etiam quiescat, hinc cordis naturales & nobiles functiones re- sultant, nimirum *Systole*, seu motus proprius & naturalis cordis, quo ventriculus dexter, repletus & dilatatus, se contrahendo in pulmones per venam arterialem sanguinem effundit, & *expirationem* efficit; post- quam verò sanguinem cor ita ultrò deposuit, & ad pristinum natura- lem statum rediit, quiescit per momentum vix sensibile; interim de- scendens diaphragma detrahit tensione quâdam nexuum pulmones, tunc disjunctis annulis trachæa dilatatur, & inspirando aëre impletur; interim dum *inspiratio* fit, vasa pulmonalia constringuntur, & sangui- nem, qui retrò in ventriculum dextrum remeare non potest, in fini- strum impellunt, unde *Diastole*, & sic vicissim: adeò ut cordis con- stric-
tricio

strictio sit causa inspirationis. Hinc *Aristoteles*; Pulmonum motus principium à corde esse; & *Hoffmannus in Galen. lib. 6. de usu part.* Cor est causa princeps motus, pulmo sequitur motum cordis, thorax motum pulmonum; nec non *Cesalpinus lib. 5. qu. Peripat. 5.* respirationem à corde fieri ostendit. His ita prælibatis, patet, quoties cor movetur, toties pulmones etiam moveri, ita, ut quot fiant systolæ, tot expirationes, & quot diastolæ, tot inspirationes, quamvis isti motus nonnunquam à quavis interna, vel externâ causâ augeri, imminui, vel totaliter inhiberi possint; unde respiratio vel sensibilis, id est, quæ copioso aëre indiget; vel insensibilis, cui sufficit aër, qui intra os & fauces reperitur, oritur. Sensibilis sæpè clausis ore & naribus sine noxa impeditur, sed non insensibilis, quæ tandem diu retentâ respiratione cessat, ut mors illicò sequatur. Itaque tot fiunt respirationes insensibiles, quot motus cordis. Hinc *Scherbius apud Hoffmann. l. c. C. 7.* Vivunt, inquit, quidam sine respiratione; id est, motu illo thoracis visibili, sed non sine usu respirationis, qui nihil aliud nisi insensibilis respiratio, quæ insensibili & ferè imperceptibili cordis arteriarumque motu conservatur, à nonnullis transpiratio dicta, sine quâ nemo sec. *Galen. lib. 6. d. loc. aff. C. 5.* ne per momentum vivere potest; sine illâ verò, scilicet sensibili aliquis non ad horas saltem, sed & ad plures dies vitam protrahere potest. Eodem l. c. teste: & *Avicenn. 1. Text. 2. Tr. 5. C. 12.* Quia ignis vitalis, ob alicujus morbi, seu alterius causæ violentiam, ad extremam debilitatem deveniens, non indiget, tantâ refrigeratione, ut necesse habeat pulmonum, aliorumque ad respirationem concurrentium instrumentorum motu, vel officio refrigerari, ideò hujus respirationis privatione, vel insensibilitate mortuus à vivente vix distinguì potest. Etenim, qui ex terrore in syncopen labuntur, pulsu & respiratione plerumque privantur, teste *Gal. lib. 2. d. Symptom. Causis c. 2. & lib. de Tremore C. 3.* ut attoniti evadant, quod *idem in l. 7. Aph. 14.* congruè expressit; quippe hoc *Platero* confirmante l. 1. *Obs.* qui feminam, præter alios l. c. commemoratos, aquis per horæ quadrantem submersam, frigore penè enectam, tandem deprehendit, ob terrorem mortis animo defecisse, tamdiu deliquio durante, donec è flumine extracta, refocillata fuerit.

In syncope autem cordis motum imminui, & subsequenter respirationem sensibilem, non verò insensibilem, abesse, donec cordis motus vel per se, vel adhibitis convenientibus, augeatur, & iterum vita

illæsa redeat, per se manifestum est, ut nulla probatione egeat. Porro se sæpè in syncopiciis & hystericiis observasse idem ait, quod per integram horam, nec pulsus, nec respirationis sensibilis vel minima indicia apparuerint, quæ tamen postea sine vitæ jacturâ redierint. Fiuntque sic affecti, etiam dum insensibiliter vivant, tam frigidi, *auctore Galen. l. 1. d. præfag. ex Puls. 4.* ut intensissimè rigeant, accedente præprimis causâ aliquâ externâ, ita ut, (velut *Plutarchus docet*) novacularum aciem hebetare soleant. Itaque non exigui momenti est terror ipse, qui ejusmodi homines in præcipitio constitutos corripit, quippe nonnullos & ex hoc solo extinctos, & subito suffocatos esse, patet in iis, qui à fulmine tanguntur, ii enim multo antè ex terrore, quam fulminis vi intereunt. Sic terrore interdum afficimur, ut non recordermur horum, quæ in ipso terrore gesserimus, quia extra sensus præterore trahimur, docente *Galen. l. 2. d. Motu Muscul. C. 6.* Quandoque etiam contingit, homines ex violentia animi passionum extra omnem vitæ sensum rapi, ut ne minimum vitæ superstitis signum præ se ferant, ex quo pro vivis æstimari possint, hinc factum est aliquando, ut vivi pro mortuis elati fuerint, annotante *Schenkie l. 1. Obs. 8.* aliisque.

Cognita igitur respirationis causâ principali, & modo, restat, ut quæstionem supra propositam excutiamus; Igitur, etsi sanguinea & perfecta animalia, ex his autem homo præcipuè, commodius aërem, aquâ inspiret, quâ scilicet sola aquatilia & frigidiora gaudent, fruuntur, & se tuentur: Attamen, ut supra dixi, cum ignis vitalis à causâ violentâ quâcunque oppressus, & ad extremum ferè debilitatus, tantâ refrigeratione non indigeat, ut necesse habeat pulmonum officio refrigerari, hinc firmiter mihi persuadeo, homini, aquis submerso, nondum verò suffocato, sed ex terrore in syncopen lapsso, vel apopleptico vel hysterice non dissimili, insensibiliter tamen spiranti, & extra vitæ sensum raptò, per totum rigido, aquæ vapores & halitus Otrosos pro caloris tam exigui, aliàs sec. nat. fortis, nunc saltem oppressi, spiritumque pabulo sufficere, eumque sat commodè saltem aquæ attacku appulsuque, Otrosæ seu balsamo naturæ refertæ sustentari, ut eò magis resistere, & insensibiliter vivere possit, accedente præprimis corporis habitu firmo, pectoris latitudine, juventute & virilitate, quâ spiritus & calor adhuc superabundant, vel cui fortè natura benignior anastomoses in corde pervias formavit, ob quas, ut in utero, liberè sine mo-

tu pulmonum sensibili sanguis moveatur, ita ut non aliquot horas tantum, sed integros dies, imò post triduum aquis immorari possit. Hoc artificio naturali urinator Siciliensis, annotante *Cardano lib. 2 de Subtilit.* ternis ac quaternis horis sub aqua latitavit, & in India occidentali urinatores margaritarum ostreis venandis avidi, passim per integram, horam sub aqua commorantur, imò Ægyptii non minus perfectissimi, urinando per aliquot horas deprædantur, teste *Nicol. Christoph. Radziwil. descript. Peregrinat. Hierosolym.* Non absimili modo aquæ submersi vitam sub aquis conservant, ut salvi pro mortuis extracti, & refocillati, reviviscant, attestante insuper *Zachia quest. Med. legal. C. 79. l. 4.* qui juvenem flumine per horam submersum, deinde extractum, aquæ copiam emisisse & revixisse; & *Alexand. Bened. lib. 10. c. 9. de curat. morb.* in undis submersum, post 48. horas recreatum, itidem revixisse, observarunt: ejusmodi plures casus qui desiderat, videat *Borell. Cent. 2. Obs. 2. Barthol. Cent. VI. H. A. 68, Schenk lib. 2. Obs. 1. Camerar. Syllog. memor. cent. 13. p. 1. nec non Sachsii Ampelograph. lib. 2. sect. 6. m. 1. c. 1. ex à Castro MSS. Obs. de resuscit. in aquam delaps. S. 30. &c.*

Aqua gelidissima nitrosa, cujus in propositâ quæstione mentio fit, consideratis supra dictis, nil præterea fermè contulit, nisi quod rigiditatem, ob quam & erectus substitit, oppressione ignis vitalis, extremorum & totius stuporem induxerit. Mora autem diuturnior superstite vitâ, robur ignis vitalis, habitum corporis robustum, juventutem seu virilitatem &c. In quibusdam fortè, licet rarò, ut supra dictum, anastomoses in corde pervias, quibus, ut in utero, liberè, sine motu pulmonum sanguis moveatur, arguit. Et cum plerique ob cohibitam potius respirationem insensibilem, quàm ob ingestæ aquæ copiam suffocentur, bulla ori adhærens, imò aër in eo contentus, respirationem dictam fovere, vitamque tueri & conservare potuit.

[*Ad Collectores Ephemer. 15. Martii 1675.*]

OBSERVATIO LXXVI.

A N O N Y M I

DE

SUBMERSIS SVECICIS

*Responsio ad Præcellentissimi Dn. D. J. Langelotti**Obs. 20.*

DE submersis & ab aquarum suffocatione præservatis liberatisque, quod Magnif. Tua meam sententiam requirit, id potius benevolentix erga me summæ acceptum refero, quam ut ideò mei iudicii acuminè quicquam tribuam. Id enim quo magis imbecille sentio, eò magis arduum & abstrusum resolutionis argumentum deprehendo. Iussu tamen Tuo, testandi solum obsequium & observantiam, paucissimis expedire conabor, conjecturam meam, censurâ Tuâ fretus, & exquisitiorem enodationem absolutamque decisionem ingenii sagacitate felicitateque præstantioribus meritò relinquens.

Quemadmodum verò totum negotium minorem difficultatem sine dubio pateretur, si inter Anatomicos certius de iis controversiis, quas hodiernum de naturâ, causis, instrumentis & modo respirationis toverunt, conveniret; quas *Bartholini, Malpighii, Graffi, Swammerdamii, Mayowii*, quivè hos proximè accedunt, exercent atque componant: Ita pariter propositorum trium casuum declarationi multum lucis conferretur, si specialiores circumstantiæ, imprimis in secundo & tertio submersorum exemplo, annotatæ fuissent aut annotari potuissent. Hæc ideò cum tantò majori difficultate involvantur, imò ibi aliquod naturæ virès superans adminiculum intercedere videatur, in medio nunc relinquam, atque de priore submerso solummodò agam.

Quò verò breviori viâ ad scopum tendam, præsupponere libet:

I. Cohibitâ respiratione aliquem vivere ad tempus, bene etiam longum, posse; modò sanguinis motus & circulatio, saltim parti-

particularis, in vasis, inquam, majoribus & vitalibus non supprimatur, etiam si valdoperè langueat, exemplo nimirum eorum, qui ab affectione hypochondriacâ & uterinâ suffocari dicuntur; aut etiam, cæteris paribus, ab embryone & pullo in ovo.

2. Abolitâ omni circulatione sanguinis nec respirare ullo modo, nec vivere posse hominem.

3. Respirare aliquem satis diu posse, prout quisque ampla & robusta organa obtinet, atque insuper affvesatione habitum, retinendi spiritum, sibi conciliaverit, nullo quamvis sensibilibus attracto aëre, hoc est, ore clauso, vel etiam naribus: Tunc enim aëris in ultima inspiratione attracti, admodum probabilem, & vel maximè insensibilem in pulmonibus circulationem celebrari crediderim, uno saltem lobo sese aliquomodo constringente, altero solo semet sublevantè, & interea aërem expirandum, recipiente, iterum iterumque vice inspirandi aliàs subministrandum. Ut hinc quoque sapientissima Creatoris providentia celebranda veniat, quæ utrivis pulmoni binos in homine lobos esse voluit, sine dubio, ut aërem respirationi necessarium, aliquando sine respiratione, intra se conservare, sicque se ab injuriis cum aëre recipiendo illapsuris, vitæque noxam illaturis, tueri queat: immò etiam ut homo cursum similemve laborem alium tantò pertinaciùs perferre possit. Eademmet causa videtur, quod animalia bruta ternis prædita sunt lobis, quippe ad duriores labores, concitatiores cursum &c. apta nata. Hinc cursores ut pernicitate valeant, ostrophiole obturant, ut circulationi aëris spatium in ore faciant, pulmonum capacitate solâ ad emetiendum suum terminum non suffecturâ. Non allegabo tubicines, qui semel haustum largiùs aërem ita intra pulmones condere asseverunt, ut idem satis diutinæ sonituum protrusioni sufficiat. Eodem beneficio uti sevevere, qui cantuum longissima modulamina inter multivarias vocis intensiones remissionesque ducendi artificiosè sunt celebres.

His præsuppositis, si quicquam ponderis inesse potest, conjicio in *sene illo 16. horas infra aquas detento, ut viveret,*

1. circulationem sanguinis non fuisse destructam, licet in extremis & externo corporis ambitu totus obriguerit; quin potius idem ipsi accidisse, vero simile, quod vino solet meraciori, intensiori gelu exposito, ubi melior pars in meditullio concentratur nec congelari so-

let. Cum igitur senex sexagesimo quinto anno adhuc bene valeat, octodecim retrò annis (quando demergebatur) tanto vegetiorem fuisse, adeoque sui eucrasiae sanguinis beneficium gelidissimis in aquis vel maximè expertum esse, probabile sanè est.

2. Eidem seni nec respirationem fuisse planè prohibitam, ex conservatâ sub undis vita, nec non iis, quæ suprâ innui, subsumptu facile est.

Accedit, quod bulla os obsidens, tum obstitit ne aquæ in os, vel ipsos etiam pulmones irruerent, spiritumque vel protruderent, vel saltem intercluderent; tum juvit, ut pulmones intra se conservatum aërem tutò & continuò recipere possent; nec non quò ventilatione eâ, utut debili & imperceptibili, sanguinis concentrati calor & motus conservaretur, sensu insuper non omni deperdito.

3. Omnium certissima conservationis tam diutinæ causa, ex constitutione, præcipuè conformatione pulmonum, nec non ipsius cordis desumi posset, si tam acuti essemus oculis, ut vivi hominis exta, intra corpus contenta, lustrare liceret, quod sæpius quidem Medico optandum esset, Zoili tamen detestatâ dementiâ. Operæ itaque pretium fieret, ut vel magistratus mandato, post solutum naturæ debitum, hominis istius cadaver anatomicorum permitteretur inquisitioni, quâ dubio procul manifestiores causæ oculorum manuumque fide confirmatæ venirent, & imprimis numné cordis foramen ovale adhuc pervium, quod, annotante anatomico, non minus ob ætatis senium, quam eruditionis expertissimæ ac incomparabilis, jugiter venerando, magno *Bartholino in Anatome novissimè renovata, p. 410.* ad 30. usque annum aliquando in homine patens repertum est, & in sene Patavino semet ille vidisse testatur; quodque in brutis præter quædam alia præcipuè amphibiiis, ut castore & avibus aquas amantibus, anate, buteone, cygno &c. semper patere solet: aut saltim membranulâ connivente obductum fuerit. Interea hujus rei certitudo fortasse eò major deprehendi potuisset, quo enormiora exempla mulier tribus diebus & senex septem septimanas demersi extiterunt, quorum jam tum vitâ defunctorum cadavera meritissimo, curiosâ sectione pervefigari debuissent.

De modo, quo bulla ori adnata fuit, si sollicitis esse lubeat, existimem, 1. aquam, tum nitro fœtam, adeoque suo modo pinguem lentamvé, tum frigore densam materiam, halitum expiratione demersi pro-

protrusum formam suppeditasse; quod probatione adeò non indigere videtur, cum puerorum experimentum, ex aqua lixiviosa bullas fingentium, analogiam aliquam suppeditet. 2. Positum demergentis corporis occasionem præbuisse. Nisi enim perpendiculariter homo descendisset, eundemque h. e. erectum positum servasset, bulla vel non nasci vel saltem non ita pertinaciter adhærere potuisset. Simile quid aliò quando contigisse mihi memini (& fortasse cuivis cæteris paribus id tentanti continget) ut dum vasculum vitreum stricioris longiorisque colli (ein Nonnen-Glass) in aliud vas altum aquâ plenum rectâ (i. e. sursum verso orificio) detruderem; subito orificium bulla occupavit, nec guttulam aquæ admisit, quamdiu perpendiculari hoc positu vitrum detinerem; quamprimum verò vitrum paulisper inclinarem, bulla extemplò recessit, atque aquam protinus admisit.

Quæri insuper hîc posset, quî factum, quo minus aqua per nares se insinuârit, & sensim sensimq; tot horarum spatîo confluens, hominem suffocârit? at probabile videtur maxime, nares à frigore mox contractas & congelatas fuisse, ut aquam deinde non admitterent.

Cæterum, quoad conservationem respirationis & motus in sanguine, peculiare quid ipsius aquæ nitrositatem contulisse, non adeò absurdum videri potest, si ingeniosissimi Mayovii mentem, quam tractatu de nitro & spir. nitri aëreo fusè satis & doctè exposuit, sobriè huc referamus; nec non quæ Tr. d. Respiratione p. m. 300. 301. & imprimis 305. §. itaque existimare &c. & quapropter &c. subministrat, ubi salem aëreum nitrosum respiratione attractum, autorem & restauratorem motus in sanguine constituit, atque tam diu hominem sine respiratione vivere posse, quam diu particula hæ saline à sulphureis in sanguine non subiguntur & absumentur, statuit. Immo superpondii loco adscribere juvat verba laudatissimi Autoris è Tr. de respiratione fetus in utero & ovo p. 323. Prout quisque magis aut minus se exercuerit, ita respiratione intensiore, aut non nisi remissiore opus habet. Et utique in affectibus soporosis, in quibus functiones animales penè cessant, respiratio tantum non suppressa esse videtur.

Quocirca cum fetus in utero & ovo, ab omni ferè motu præter unicum illum cordis, ferietur, particularum nitro-aërearum penus minutior, à materno sanguine arterioso, aut ab ovi liquoribus (quidni & in aquâ tali nitrosâ submersis) suppeditatus, eidem pro modulo suo abundè (aliquandiu) sufficit.

Denique ab ejusmodi insolentibus exemplis, naturam superans facultas, i.e. omnipotentis Dei providentia, (nam præstigias & illusiones Dæmonis, quicquid valeant, ne nominare quidem volumus) minimè excludenda, quam apud *Esaiam Prophetam* c. 43. ipse DEUS celebrat atque commendat: *Ne timeas, inquit, cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient* (vel juxta Germ. Interpr. non suffocabunt) te.

[*In literis ad D. Langelottum mense Mart. Ann. 1675.*]

OBSERVATIO LXXVII.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI

DE

EPILEPSIA RECURRENTE, A SINISTRI PEDIS
POLLICIS LÆSIONE ORTA.

Juvenis erat opificis discipulus, nomine Magnus Carol. *Wissend* / XVIII. circiter annorum, sani aliàs corporis & optimi temperamenti. Is in sinistri pedis pollice dolorem sensit ex reflexi unguis compressione, indeque prognato in circumsitâ carne tumore ortum. Hinc chirurgum accersit, qui, postquam variâ remedia incassum adhibuit, tandem d. 15. Januar. anni hujus 1675. ad sectionem devenit; quâ factâ animo acutum linquitur patiens & paulò post, cum interea chirurgus vultui ejus frigidam reficiendi causâ aspersisset, convulsivis motibus, abominabili spectaculo concuti incipit, qui eum ab illo tempore usque in hunc diem quotidie semel, bis, ter, sæpiusvé immaniter etiamnum exagitant, dum artus suos nunc flexere, nunc extendere, nunc antrorsum, nunc retrorsum, nunc sursum velocissimo jactu se projicere, nunc corpus in gyrum movere, nunc affectam partem ori admotam exosculari, nunc eam velut inde per suras ascendentem auram cohibiturus levi manu tractare ac demulcere, nunc alios varios mirabiles gestus pantomimi ad instar formare cogitur. Sentit enim missellus ab affectâ parte auram quasi quandam velut futuri paroxysmi præconem per totum pedem in abdomen perreptare indeque porrò per spinalem medullam in caput ascendere factâque in eâ multâ rotatione frontem occupare, ad quod ipse primum antrorsum præceps ingenti saltu ruit & deinde ipsâ hâc epilepsiâ miserabilem in modum corripitur, continuo interim seroso quodam ichore ex affecto

affecto pollice exstillante, frustra que hæcenus tentatis probatissimis etiam aliis remediis. Rarum profectò exemplum! illique non adeò ab simile, quod *Galen. l. 3. de loc. aff. c. 7.* de puero XIII. annorum; vel *Heurn. Comment. ad Aph. 7. sect. 5.* de juvene quodam annotavit, quibus *Willisii* sententia de particulis elasticis non malè roborari posse videtur.

[In literis 17. Martii Vratislaviam 1675.]

OBSERVATIO LXXIIX.

D. CHRISTIANI MENZELII

DE

SUDORE LUTEO AB ASSUMTO

RHABARBARO.

ANno 1649. cum ex Boruffiæ Academiâ Electorali Regiomontana me contuliffem Dantis cum medicinæ Candidatus, primo statim die, cum eò veniffem, horâ quartâ pomeridianâ, febrili horrore obrutus decumbere coactus fui. Cumque incertus adhuc effem de naturâ febris, nihil quicquam medicaminis fumpfi; sed noctem subsequenter calore satis acri ad usque sudorem paroxysmum finientem peregi. Manè *ἀνυγ* resurgens obivi munera mea. Tertiâ die, cum febris eâdem horâ pomeridiè me invasiffet, cum calore p. n. noctu in sudorem determinante, iterumque subsequenter diem sine ulla febre transgiffem, judicavi me tertianâ intermittente laborare. Postero die manè horâ 5. adhuc in lecto jacens ipsemet mihi medicus fumpfi pulv. *rhabarbari opt. ʒj.* cum pauxillo vini, nullo admixto alio ingrediente, quo bilem, tertianæ vulgò causam, per alvum deturbarem, brevi post subitò mador aliquis totò corpore erumpebat. Ego omnibus lecti integumentis à corpore devolutis, ex lecto ocyus exfiliëbam, ne sudor aliquis subsequeretur. Fore enim judicavi tunc, tantum abesse, ut purgaret rhabarbarum bilem, ut potius sudore isthoc medicamenti virtus impediretur. Verùm licet ego indufio interiore saltem tunc vestitus effem, illudque ventilationis causa quoque exuiffem, sudor nihilominus universalis ex toto corpore adeò copiosè promanabat, ut diffuere totus sudore viderer: nec erat medium declinandi istum. Cogebar itaque relinqui naturæ conamen, eodemque indufio sudorem abstergere, penitus rhabarbari (quod notandum) odorem subluteumque colorem

N

referen-

referentem. Hoc sudore post integram horam finito, nullum post-hac paroxysmum febrilem persensit, sed à tertiana mea liberatus, vegetus ad negotia mea accessit. Etsi autem quivis forsàn diaphoresin hanc primo intuitu rhabarbaro adscribere vellet; ambigere tamen non nemo posset, utrum sudor ille non primario acciderit ob naturam motum vitiosos humores febrisque causam crisi quadam ad ambitum corporis foras eliminantem, vel ex alià quâpiam causa. Quâ de re iudicium cuilibet integrum relinquo.

[In literis 7. Aprilis Vratislaviam 1675.]

OBSERVATIO LXXIX.

D. JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII

DE

BADIANI MOSCOVITICO.

Ingens anisi genus in Insulis Philippinis nasci, traditum jam literis est à *Carolo Clusio lib. VI. Histor. plantar. rarior. c. 25.* additâ etiam stirpis icone. Insulanis illis *Damor* nuncupatur, *anisum peregrinum*, *C. B. exoticum, Parkio.* Atque ejus quidem fructus angulosus cum inclusis granis singulis, valdeque levibus ac splendentibus ante hos XV. annos nomine anisi Canadensis mihi à rei herbariæ indefesso, dum viveret, cultore & Professore Lipsiensi Exc. Dni. D. *Leonardo Urfino* communicatus fuit. Plura hæctenus super hac planta, ejus diversa patria aut usu resciscere non licuit.

Posteaquam verò ex legatione sua Moscoviticâ anno 1674. in aulam nostram Nob. atque Ampliff. Vir Dni. *Joachimus Schulterus*, Sereniss. Elect. Brandenburg. Consiliarius & Cameræ Neomarchicæ Administrator, reverteretur, afferebat is secum feminis illius fatis magnam vim, titulo *confecti Badiani ex Siberiâ.* Admodum autem familiarem ejus usum hodiè esse in aulâ illâ Rhoxolanâ, atque usurpari non tantum à magnatibus cunctis, sed ab ipso etiam Czar, sive Magno Duce, affirmabat. Masticant scilicet manè jejuni unum vel alterum pericarpium, sugendo inde essentiam tantummodò sive substantiam succosam: quod restat, aut exspuunt, aut deglutiunt. Mirè hoc pacto roborari caput asserunt, & vertiginem præcaveri. Porro verò ex femine eodem *spiritum Moschi* eliciunt, qui ad nostram *aquam vitæ anisatam*, ut vocant, proximè accedit. Sorbent hunc ad dictos usus non tantum, sed prætereà ad expurgandum

gandum pectus à pituita & ventriculi promovendam coctionem. Quin & contra vertiginem temporibus illinunt.

Insuper, ne hoc obiter reticeam, *Rubi Idæi* tam uber ibi proventus est, ut *Rob* inde *Russi* conficiant, quemadmodum nos ex *cerasis*. Ejus scutulas aliquot insimul apportaverat idem *Dn. Legatus*: sicut & *seminalorum* ibi nascentium, quæ cum inter bellaria frequenter sibi apponentur, carnem ipsorum *pellucidam* prorsus esse, non sine admiratione observavit.

OBSERVATIO LXXX.

D. JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII

DE

OVO PRÆGNANTE.

Limonem citratum gravidum pinxit & descripsit *Floræ Pomonæq;* delictum *Jo. Bapt. Ferrarius l. 3. Hesperid. c. XIX.* itemq; malum aurantium fœtiferum *l. IV. c. VIII.* neque error hic subest naturæ aut lusus: sed constantia, etiam speciem servans. In lapidum genere prægnans quoq; ætites est, & nuper admodum analogum quid in regno itidem animali mihi observare contigit, dum *Generos.* atque *Consultissimus Vir, Dn. Carolus Mieg,* *Elect. Aulæ,* & *judicii Cameralis per Marchiam Brandenb. & Comitatum Ravensbergensem Consiliarius Ampliss.* ad me *ovulum* nucem *avellanam* æquans, & in ovo alio majore inventum mitteret. Nimirum in ædibus ipsius, cum pro usu culinario ova aliquot gallinacea rumperentur, in albumine unius prope vitellum, ovum aliud parvum jacebat *μαλακόδεσμον,* sive molli cute aut membrana tectū. Erat ea similis prorsus & colore & teneritate pelliculæ ovorum interiori, qua ipsa antea, quam putamen testaceum acquirunt, obvelantur, & quæ deinceps sub isto putamine perdurat. Postquam cuticulam hanc per latus unum dissecuissim, reperi intus albuginem debiti coloris & consistentiæ: nec minus ad cuspidem alteram punctum illud candidum, quod *semen galli* vulg^o nuncupat. Vitelli verò vestigium apparuit nullū.

Ejusmodi quidem, ut ita dicam, *prægnationis*, quæ ovum unum alteri includitur, mentio jam facta est *Ephemer. Curios. anni I. Obs. 36. & Anni II. Obs. 250.* Nobis autem ut ingenuè fatear, prima vice tum visa est. Meretur verò examen ea Observatio hoc tempore imprimis, ubi post *Theodori Kerckringii* editam Anno 1671. Anthropogeniam de ovario humano per totam penè Europam illustris jam viget controversia. Si quid conjecturæ valent, varii facile modi possent excogitari,

tari, quibus ovum ovo, dum in ovario gallinaceo ipsa concipiuntur aut latent, includi contingat. Plerique tamen nimis violenti aut difficiles aut absurdi videntur: & recurrendum hic quoque tutissimè erit aut ad errorem plastices, primo statim conceptionis momento commissum: aut ad seminalis cujuscunque virtutis abundantiam, atque lasciviens robur. Ab extra certè ovum ovo intrudi nequit, sed ab interno fieri principio istiusmodi generationes duplicatas, per analogiam vero similem, citata superius prægnantiũ malorum, lapidumque exempla vincunt.

[*In literis 7. April. Vratislav. missis 1675.*]

OBSERVATIO LXXXI.

L. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI

DE

MICTU FUNGORUM.

CIvis quidam Chemnicensis annos multos podagricis juxtim ac nephriticis doloribus cruciatus, ante annos si rectè memini octo aut novem, comprimis equo aut curru vectus, aut post alium concitatiores corporis motum, in cruentam incidit mictionem, quæ primò quidem aliquot dies, post aliquot hebdomadas, jam verò anni quadrantem & ultra duravit. Urina loturam carnis refert, grumosque sanguinis, sub quibus calculi non rarò delitescunt, admixtos habet plurimos. Dolores sentit circa regionem renum & diaphragmatis per intervalla adeò graves, ut in nullo loco quiescere possit, continuò exclamans: *Der Leib sey ihm inwendig ganz rohe/er schneide wie Messer drinne.* Unde dolores isti & constans cruenta mictio, absque singulari virium jacturâ sæpius miratus, tandem in urinâ fungos cerasæ cum pediculis referentes deprehendi, quos exsiccatos apud me servo. Renes igitur aut fungosos esse pronuncianum, aut fungos in cavitatibus alere. A calculis namque, quos magno numero egressit, potuerunt vulnerari & lædi papillares eorundem carunculæ, & ab urinæ acrimoniâ exulceratæ, in ejusmodi fungosam transire substantiam. Quod verò fungi sanguineo sudore continuò madescant, nemo nescit, nisi qui fungos non vidit. Dolores autem ad diaphragmatis regionem usque ascendunt, quod per externam membranam à peritonæo ortam cum Iumbis & diaphragmate renes communicant. An curam recipiat morbus dubito, eundem verò ulteriori disquisitione dignum existimo.

[*In literis Chemnicis Vratislaviam 14. Maj. 1675.*]

OBSERVATIO LXXXII.

DN. ANDRÆ CNOEFFELII

DE

MISERANDO ET INEXPLICABILI AURIUM
DOLORE,

Tres singulares casus.

NOtarius Proventuum Oeconomix Regix nomine Michael Dam, inexplicabili dolore auris dextræ affligebatur, noctes diesque ducebat infomnes, ac vix delirium effugit. Humor quidam primò fluebat ex aure, sed postquam chirurgus hujus loci emplastrum applicasset, & simul linteaminibus aurem benè munisset, desit fluxus, continuatis interim & simul ex parte auctis doloribus. Medicus quidam accersitus opii usum pro sedandis doloribus suadet, sed absque penitiori effectu, nisi quod ex memorati opii usu agrotus dormire infrequentibus infomniis horis duabus poterat, redeunte mox dolore. Tandem ex suafu alterius amici, qui me consuluerat, assumpsit pilulas ex *M. Ruff. & extr. Rhabarbari*, continuis quatuor diebus, manè & vesperi, cum euphoriâ remotis omnibus emplastris & linteaminibus. Pus incipiebat fluere copiosè, successit levis purgatio ex *pulv. rad. galap. ℥j. cum resina galap. gr. v. acuato*, & sic post tres septimanas restitutus est æger.

ALTER CASUS.

Vir magni nominis apud nos æquè tali dolore gravi aurium infestabatur, unica nocte cum horrendissimo dolore capitis noctem totam infomnem, sed miserandam consumebat, quid ageret, vix sciebat, nam dolor videbatur modum excedere. Hic sepositis omnibus externis, quæ suadebantur (exemplo enim erat affinis prædictus) statim consilio meo confugit ad pilulæ quarum sequens est formula:

℞. extr. belleb. nigr. c. sp. V. facti ℥j.

Mass. pil. Ruff. ʒ℥. resin. galap. gr. vi.

M. F. l. a. pil. divid. in p. ij. equal.

Manè primâ parte Pilulæ usus est, sedibus quatuor motis, cum alleviatione doloris; alterâ die secundam partem iterum priori similem assump-

psit, sequentibus sex sedibus. A meridie incipiebat pus fluere ex aure, quæ deinde tantum externo leni linteamine muniebatur, fluxus autem cum euphoria 14. diebus continuavit, & æger restitutus est.

TERTIUS CASUS OBSERVATIONE DIGNUS.

Vir quidam nomine Johann Lönherth, civis Risenburgensis in Prussia Ducali, dolorem auris gravissimum sentit dextræ: quinque, vel sex diebus continuavit dolor, & parùm abfuit, quin sibi ipsi mortem conscivisset æger. Confugit ad Mariæ-Insulanum ibidem medicum, qui omnem etiam cum pharmacopola ejus loci dant operam, ut restituant ægrum. Emplastra, linteamenta externa, fofus, & quæ necessaria videbantur, applicant, sed absque fructu, dolore quidem non aucto, interim tamen permanente in eodem, itaque tandem quærens auxilium tendit Mariæburgum. Chirurgus hujus loci omnem movet lapidem, quo possit dolorem hunc blandè sopire, propinat *laudan. Opii*. gr. iij. omni vespere, unde dormit quidem cum allevatione patiens, nihilominus effectu hujus exspirante, denuò uti prius dolor urget, donec post aliquot dies tandem tumor ponè aurem exurgeret, qui scarificatus, naturalem locum doloris mutat. Ab aure enim divertit ad lumbos, & rependo quasi ibi constrictionem causat, emplastris applicatis tendit deorsum in spinam dorsæ, circa regionem renum, deinde eo de loco expulsus in sinistro genu se figit. Sudoriferis autem attenuatus non quidem ad natale solum, sed ad aurem ipsam, & quidem carneam ejus substantiam redit, ibique rependo ac constringendo non quidem insignes dolores, sed tamen molestiam pariebat, ab aure autem iterum pugnæ magnitudine usque ad gulam ingens tumor se prodebat, ita ut suffocationem quasi minitaretur. Interea fluit pus ex aure, & quidem satis copiosè, patiens se domum confert. Sequuntur domi continuatæ lipothymia, nemo præsens potest ferre auxilium; Moritur in Domino.

Ex his itaque recensitis casibus, facili negotio quilibet medicus & chirurgus colliget, externa applicata circa hunc affectum potius damnum inferre, quàm prodesse, & tutius esse, sequi naturæ ductum, secundum Hippocratem, & quo vergat ducere, quàm topicis figere, quod ad volatilitatem videtur esse progeneratum. Experientia etiam testatur, plus posse unicâ die in talibus casibus medicum perficere internis

ternis, specificis materiam discutientibus & ad expulsionem præparantibus, quam topicis repellentibus, quæ plus ab extra impediunt, quominus materia peccans ad effluxum disposita suo fini potiri queat.

OBSERVATIO LXXXIII.

DN. ANDREÆ KNOEFFELII

D E

ARTHRITIDE VAGA, MIRABILI ET EXITIOSA.

Vir Nobilis, Colonellus de Görsdorff, alias bonæ conditionis & temperatissimus homo, arthriticis doloribus manus, pedes & dorsum per vices occupantibus succedente tempore in nuca & tandem in linguâ sentit mortis præfagia, nam collum quasi filo constrictum, anhelitus & respirandi libertatem, simulque linguæ motum & loquelam præpediebat, ipsam tandem ex ore protrudens ut ad duorum triumve digitorum latitudinem extaret, miserrimæ quidem non tamen statim insequentis mortis prodromus. Hic enim paroxysmus sex vicibus rediit, remittente toties dolore, antequam Nobilis diem suum obiret. Hic vel maximè notandum musculos colli ita fuisse constrictos, ut ne guttulæ quidem ad ventriculum pateret transitus, quodque maximam æger allevationem ex applicatione spiritûs salis ammoniaci cum aqua diluti persenserit.

OBSERVATIO LXXXIV.

DN. ANDREÆ CNOEFFELII

D E

*AFFECTU SCORBUTICO, ARTHRITIDEM FIXAM
MENTIENTE, IN VAGAM DESINENTE.*

Sutoris civitatis nostræ uxor, conquerens de omnium membrorum lassitudine & frigiditate, quam senserat cum dolore intercedente pûntorio exquisito sed fixo, & in furis & in dorso, superveniente etiam hemicrania sinistri lateris, quam apprimè gravem, aliquando sentiebat, quibusvis amicis commendata medicamenta applicavit, morbo tamen uti inceperat perseverante. Sæpius mihi meditati, quid in talibus morbis commodissimum & pro conservatio-
ne

ne ægri & curatione convenientissimum, non potui tamen desiderio satisfacere, dum vel Paracelsi ☿ è venis & arteriis tenuibus coagulatum, vel Helmontii laticem ad sordes depellendas destinatum, jam coagulatum (quem equidem modò nominatum Paracelsi ☿ modeste puto) resolvere & expellere conarer, specificis sic nominatis vel ☿ vi-
 triolato vel bezoardico minerali, aliquando quidem, sed parum voto respondentibus; propterea ad specifica acidum ex parte repellentia præcipitantia, bilemque alterantia confugi. Igitur ægrotam fœminam, recipere *herb. centaur. mij. absinthii m. j.* horum bene incisorum manipulum dimidium coquere cum lacte, & infusâ cerevisiâ lactis coagulatum facere, deque sero percolato, manè & vesperi haustum unum ebibere jussi. Continuatam tribus septimanis, potum varia symptomata subsequabantur; videlicet per totum corpus vagans dolor, brachia, pedes, latera, dorsum tandemque caput enormiter cum vertigine occupans. Præscriptis pilulis evacuantibus, quæ

R. Mas. pilul. Aloephangu. ℞.

Rhabarb. gr. xij. res. galap. gr. iiij.

Sex vicibus alvus est soluta, cum euphoria cessavit dolor: Deinde continuans ægra superscriptam potionem, 14. diebus denuò purgata, & Dei gratiâ sanitati restituta est. Certò certius possum affirmare, me iis medicaminibus plus opinione profecisse apud ægros. Hoc tamen hic loci annectere placet, quod talia medicamenta si jungantur acidis, virtutem suam medicamentoſam facile perdant, quâ ratione absinthium vino mixtum non respondet ita voto medentis, quam si vel extractum per se cum cerevisiâ tepidâ, vel cum lacte patienti propinetur. Effectum enim tali modo usurpati absinthii absque vino, etiam febres intermittentes absorbentis, felicem sæpiùs sum expertus. Hæc paucula, propter incipientes Medicinæ Practicæ communicare placuit, ne intentione medicationis statim ab initio specificis aggrediendæ, frustrentur. Qui majoris momenti medicamenta desiderat, inveniet in hujusmodi casibus non leve subsidium ex sequenti,

R. cinab. nativ. ℞. pulv. oculor. cancr. conchar. āā gr. xv.

laudan. opiat. gr. iiij.

M. F. pulv. pro unâ dosi, qui aliquot vicibus propinatus, ægrum maximè alleviabit.

OBSERVATIO LXXXV.
DN. ANDREÆ CNOEFFELII

DE

*AERIS INSPIRATI, PER AUREM SINISTRAM
EMISSIONE.*

Generosus ac Nobilis Dominus Bogislaus Radziensky, Illustrissimi Supremi Mareschalli Regni ac supremi exercituum Ducis, modo Serenissimi Potentissimique Regis Clementissimi nostri Aulicus, vir magni iudicii & æstimationis, insignes aliquando patiebatur dolores capitis, qui pus congestum indicabant, quod etiam largè fluere cœpit. Intermittit sæpius, & quando diætam servat, ne vestigium quidem puris apparet, sed quod observatu dignum, si aërem ore haurit, & os & nares comprimit, tam fortiter aër per aurem sinistram, ita ut candelam etiam posset extinguere, erumpit. Parum audit, sed si jejunos est, sonum & figurationem vocis, compressa altera aure percipit, & tamen etiam, si vult, aërem ex aure absque molestia propellit,

OBSERVATIO LXXXVI.
DN. ANDREÆ CNOEFFELII

DE

*SINGULARI ET RARA FEBRIS CONTINUÆ
CURATIONE.*

Idem iste Nobilis multorum adstantium titillanti admiratione ipsius etiam Illustrissimi ac Excellentissimi Domini, recensuit, quod febre continuâ laborans tribus diebus ita viribus exhaustus sit, ut vitæ simul cum anima exhalationem timuerit, nesciebat ipse præsentem aliquo remedio comitantem inextinguibilem sitim compescere, ardoremque febris mitigare. Erat etenim in castris, ubi ordinaria quies & cura deficiebant: Sibi ipsi itaque procuravit remedium. Jussit bonam quantitatem favi mellis virginæ adferri, & sex stoffos aquæ; quæ invicem mixta uno haustu (utor verbis propriis ipsius Generosi Domini) abs-

O OBSERVATIO LXXXVI. que

que intermissione ebibi, dormivi, maximè sudavi & convalui.

[*Æ literis ad Collectores Ephemerid. d. 13. Jul. Ann. 1675.
Vratislaviam.*]

OBSERVATIO LXXXVII.

D. JOHANN. SIGISMUNDI ELSHOLTII

DE

SULPHURE PUTATITIO, CUM PLUVIA DE-
SCENDENTE.

Æ Stivis mensibus haut infrequentes nobis esse solent imbres, qui delapsi relinquunt post se materiam flavam, platearum canalibus innatantem. Vulgus pro *genuino sulphure*, cum vaporibus à sole attractio habet: neque defunt, qui nescio quod malum omnino præfagium ex sulphureis ejusmodi pluyiis ducant, iratumque mortalibus cælum inde ominentur. Facere igitur haud potui, quin collectam materiæ illius portionem examini aliquando subjicerem. Posteaquam ergò colando depurassem, & in charta expansam perficcassem, particulam cultro impositam candelæ admovi, advertendo fumum quidem inde ascendere, flammam neutiquam: quin præter naturam sulphuris gliscere potiùs carbonum instar, fumumque emissum sulphuris, illum gravem fœtorem, minimè præ se ferre.

Porrò verò tantillum hujus materiæ calamo sive canaliculo exceptum, per candelæ flammam exsufflavimus, tentaturi hâc quoque viâ ipsius inflammabilitatem: & comperimus, accendi ipsum pari ratione, quâ solet pulvisculus flavus *musci terrestris clavati*, quem cingulariam nonnulli nuncupant. Mentionem hujus abundè fecimus in *Flora nostra Marchica*, adjungendo usum Moschis frequentatum ad ignes ludicros noctu exhibendos, quemadinodum *Adamus Olearius Itinerar. Persic. part. II. pag. 331.* adnotavit. Profectò sylvæ nostræ abundant hoc musco, ex cujus clavis per maturitatem hiscentibus pulvis iste decedit, & per humum copiosè spargitur. Inde à solaribus radiis in altum ferri cum vaporibus, vero perquam simile est, & cum pluyiis relabi. Cessent itaque mala omina, nec imbres istos nominare sulphureos amplius fas sit.

SCHOLIION.

Imò, præter hanc antheram musci terrestriſ clavati, propinquius arborum ipſarum, coryli, pini, ut taceam ſecale ipſum plurimasque alias herbas, conſimile & copioſum alcohol vegetabile ſulphureum abunde ſufficere poteſt, unde quoque ſylvoſa loca accolentes id *Φαυτό-μερον* frequentius obſervant. D. W.

[*In literis ad Collectores Ephemerid. menſe Auguſto
Ann. 1675.*]

OBSERVATIO LXXXVIII.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHRI

DE

URINÆ INCONTINENTIA.

Quondam etiam nimio præceps urina fluente
Irrigat exuvias, obſcænoque inficit imbri,
Ergo cinis cornu cervini proderit hauſtus,
Vel nepetæ ex vino tritum vel lacte capellæ.

ITa quidem *Serenus Sam. cap. de veſica & urina vitiis*; Sed Poly-
hiſtor *Plinius* aliud huic malo remedium opponit: Urina infantium (inquit *lib. 30. Nat. hiſt. cap. 15.*) cohibetur muribus elixis in cibo datis: Sed alter noſter & Germaniæ *Plinius, Conrad. Geſnerus* ex neſcio qua *Sereni* editione *in hiſt. anim. vivipar. cap. de mure*, p. m. 721. paulò aliter licet in eundem finem ſubſcribit, ſi urina præter voluntatem vel nimium fluat, cinis prodeſt (hauſto nepetæ ſucco)

Ex vino muris tritus, vel lacte capellæ.

Quot aliàs paſſim proſtent ad ejuſmodi malum tollendum ſpecifica remedia, jam inter omnes conſtat, & vel unica illa Nobiliſſimi noſtri *Pegaſi* obſervatio, *Anno Ephemerid. ſecundo* inſerta, hujus rei teſtis ſat locuples. Ego ex antiquatiſ unum proferam novo ſchemate veſtitum. Virgo quædam nubilis, conſtitutionis phlegmaticæ & vitæ ſedentariæ ac diætæ minus convenienti dedita, ab ineunte ætate & jam adultior, urinæ incontinentiâ

diu noctuque gravissimè affligitur, & licet variis remediorum generibus & inter illa fuillo quoque pudendo variè præparato sæpè multumque uteretur, eoque nomine non tam ex mali contumaciâ, quàm florentis ætatis reverentiâ, pudore non levi suffusa, omnium mortalium opem imploraret, nullo tamen vel ex ipsa, Epidauro adscito medicamento citius & felicius convalescere potuit, quàm quod suggestit q̄. ἀπὸ μηχανῆς interveniens plebeia quadam, tædiofi affectus pertinacia & juvenulæ εὐπειθεία comota; En, *inquit*, faciliè te salvam dabo, sanamque, si obtemperaveris. Filius mihi erat, pergit Thestylis, 15. circiter annorum, quem cum fabro ferrario in disciplinam tradere vellem, sed incontinentiâ urinæ à puero ad illum usque diem efflicim, laborantem, idque malum fabro indicarem, esto bono animo, *inquit*, facilius hunc tibi puerum curabo, quàm vulpes pyrum, comest. Domi mihi nascitur præsentissimum remedium, musculis aliquot devoratis, immunis erit ab omni hâc spurcitiæ filius tuus. Dictum, factum. Virgo sanitatis cupidissima, omnes statim angulos perquirat, & inventis aliquot musculis eos in cli-bano prius exsiccatos ac pulverifatos audacter devorat ovo frixo inditos, & statim à gravissimo hoc malo liberatur, mensibusque qui in 18. ætatis annum usque substiterant, prorumpentibus inculpatâ postea fruitur valetudine, redeunte sensim faciei colore, qui antea pallidus fuerat vel luridus potius, florido vividoque.

Ex hâc historia noto

i. Plebeiorum remedia non semper esse contemnenda: ὁ ἰατρίων ἰσοπέπν, ἢ πρὸς δὸν ἐξ ἑπιπέπν, præcipit Cous noster inter alia Medico necessaria, quod eleganter reddidit Clarissimus *Höf-ferus in suo Hercule Medico p. m. 77.* Neminem pudeat, *inquit*, quantumvis literatum aliquid addiscere, quod ad artis suæ perfectionem & ornamentum spectat, sive illud ab anu septuagenaria, sive ab eruditissimo quoque suggestum, modò non sit supersticiosum, lege divina prohibitum, aut alia ratione insanum, &c. Quale quid & hujus aniculæ erat, quæ pro qualibet dosi musculos num. 3. sumere, idque ternâ vice certaue die repetere jubebat, quod tamen ægra una dosi malo hoc defuncta, neglexit.

Nota 2. Mures domesticos in statu adversæ valetudinis citra noxam assumi posse, cum panis, caseus, lardum & frumenta, ex iisque ferè optimum quodque ipsorum sint delicia; hinc de caseo fertur proverbium, omnium optimum esse, quem mus arrosferit & pinguescunt inde, ut nonnullis populis (ut incolis in Calecut) in cibum veniant, à felibus expetantur & felinam quoque carnem vescam reddant, quâ itidem avidè vescuntur Liburni, Hispani & Galli Narbonenses.

Nota 3. Mictionem plurimam parvæ quidem dejectionis causam esse, ex *Aphor. Hipp. 83. s. 4.* sed & tardantium mensium obicem non levem, ob crassitiem sanguinis vasorumque angustiam, humore seroso sanguinis vehiculo ad renes potissimum derivato, quod medicorum nostri seculi Corypheus *Sennertus* quoque inculcat *l. 4. pr. p. m. 151.* Cavendum (*inquit*) ne menses moventia in horum suppressione indiscriminatim usurpentur, nam cum multa ex iis sint, quæ urinam simul movent, exhibita intempestivè potius nocent.

[*Eliseris ad Collectores Ephem. d. 29. Septembr. Anno 1675. Vnitilaviam.*]

OBSERVATIO LXXXIX.

L. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI

RESPONSIO DE AQUA SUBMERSIS

Ad Præcell. Dn. D. Joelis Langelotti

Observationem 20.

Observationes à magnifico Dno Langelotto communicatæ, ut raræ sunt, ita illi soli, quos æquus amavit Jupiter, causas eruent & dicent, non ego, meique similes, quibus ut circa ima subsistamus subsellia, genius aures vellicat. Revocant namq; nobis in memoriam, diu ventilatas quæstiones, an, & quam diu homo sub aquis vivere possit? Quod ad primam, nemini ignotum est, quam necessaria ad vitam tuendam sit respiratio, adeò ut ἀλυστον vitæ σημεῖον vulgò reputetur, & ille apud *Plautum* (*Mil. glor. Act. 4. sc. 8.*) an viveret alter periculum factururus

Tentabat spiraret an non.

Cum autem commodum objectum & medium, quo reciprocantes respirationis motus, in- & exspiratio, contingant, sit aër, ob tenuitatem partim, partim ob occultum vitæ cibum, aut materiam subtilem Cartesianam

tesianam, aut spiritum mundi decantatum, cujus vehiculum modernis Philosophis audit, quid ab aquâ sit expectandum in hoc negotio, cum primis si ad computum res deferatur, ubi proportio aëris ad aquam à Boyleo (*de vi aëris elast. Exp. 36. p. 255.*) qualis grani unius ad libram, seu unius ad 7600. & ultra, inventa, in proclivi erit colligere. Et quamvis aër & aqua quibusdam sint elementa symbolica, adeoque in se invicem transmutabilia, & aër sit aqua subtilis, si Drebbelio (*de nat. Elem. c. 9. p. 87.*) auscultemus, aut ex hypothese Cartesianâ aër ex terrenis quibusvis & aquis corporibus constare possit, aër etiam sit in & sub aquâ, & aqua in aëre, prout experimento præbavit Burghus apud Tackium, (*Phas. Phil. II. p. 236.*) aërque respiratione attractus, non ut elementum, sed elementatum, considerandus veniat; non tamen præcaveri potest, quin attractum in aquâ contentum aërem commitetur ipsa aqua, quæ in pulmonum cuniculatis partibus hærens, motum earundem inhibeat gravitate, & tandem penitus cessare faciat. Quam ob causam si, necessitate adacti milites, in medias undas descendere, & ab uno fluminis latere ad aliud tendere conantur, cacabis aut loriceis aquaticis, quales descriptas ac depictas dedit Schottus (*lib. 6. Techn. curios. c. 9. p. 393.*) se muniunt, in quibus aërem reconditum secum deferunt. Alium modum habet Fluddus (*uiriusq; cosmi Hist. vr. 2. p. 6. l. 1. p. 419.*) quando per canalem aquæ innatantem purum aërem in undis ambulantem inspirare docuit. Non possum me continere, quin addam quædam de stupendâ illâ navi Cornelii Drebbelii, quâ Jacobum Angliæ Regem sub Thamesis undis in navi undique coopertâ convivio excepit. Navigium illud duodecim remiges, præter transfretandos, tulit. Per longum canalem, supra aquarum superficiem emergentem, aërem hausisse navis incolas suspicatur quidem Harsdörfferus; (*Tom. 2. Delic. Philos. Mathem. part. 13. propos. 8. p. 493.*) aliam tamen rationem ex Digbaeo (*orat. de plant. veget.*) & Boyleo (*c. l. Experim. 41. p. 320.*) recitat Exc. Tackius (*Phas. Philos. III. p. 33.*) Drebbelium nempe, præter mechanicum navigii inventum, chymicum habuisse liquorem, quem præcipuum inter submarinæ navigationis arcana eluxit. Quotiescunque enim, pergit, puriorem aëris partem consumptam, vel nimium respiratione depravatam, & eorum effluviis, qui navigarunt, saturatam animadvertit, recluso vase, illo liquore completo, derepente turbato aëri talem vitalium proportionem restituit, qualis efficere potuit, ut respirationi aliquandiu inserviret, an dissipando vel

præcipitando crassas exhalationes, aliòve intelligibili modo, jam non vacat in examen proferre.

Nec sub aquis diu & commodè nos respirare posse ipsa organorum respiratori confecratorum diversa inculcat structura, ab eâ quæ piscium, & αἰφόμενοι ζώντων contigit machinis, unico namque cordis gaudent thalamo, pulmonibus omnimodè, aut veris saltem, destituta. Et si aër fumis & exhalationibus vini & cerevisiæ saturatus in momento strangulat pulmones, quid non aqua ipsa præstabit? Non negandum interim, quosdam per aliquod temporis spatium sub aquis vivos delituisse. Urinatores vocant, quorum historiarum passim commemorantur. Ichthyophagos non secus ac marinas beluas nando in mari valere scripsit *Solin.* (*Polyhistor. c. 58.*) *Situardus* è proceribus Norvvegicæ natando sub aquis loricam exuebat, deinde totus submersus, vestimentis etiam omnibus, ac tandem adhuc sub aquis degens, subuculâ, quæ extremum inter vestes locum habet, teste *Kranzio* (*l. 5. Norvveg. c. 8.*) sese nudabat. De *Colano Alex. ab Alex.* (*lib. 2. Dier. Genial. c. 21. f. 91. a.*) & *Cardanus* (*l. II. de subtil. p. 635.*) Hos sub aquâ durare vel à peculiariter aptâ corporis fabricâ, vel exercitio graduâli, benè monet *Boyle* (*defens. contra Fr. Lin. p. 147.*) Cælum hic quidam in scenam vocant, dum eos, qui sub piscis astro certo cursu stationibusque sideribus constitutis editi essent, nando plurimum valuisse, & præcipuos natatu nonnulli tradunt. (*Alex. ab Alex. c. 1. f. 90. b.*) Pulmonis amplitudinem allegat *Lemnius* (*lib. 2. de occ. nat. mir. c. 6. p. m. 260.*) & quo quisque hoc viscus habet amplissimum, multisque foraminibus pervium, eò diutius anhelitum cohibere potest, fundoque longiori spatio inhærere. Sic enarrantem audivi, subjungit, *Vesalium*, Maurum quendam urinatorem Ferrariam ex triremi adductum, qui unus longius producebat vocem, & continuo clamore absque respiratione insistebat diutius, quam quatuor robustissimi pugiles, idem rursus cohibito suppressoque spiritu ac naribus oreque occluso absque ullâ halitus animæque reductione cum illis certabat. Quo naturæ munere hoc erat consecutus, ut, semel atque iterum captus, elapsus sit, mergoque similis avi intima maris per semihoræ spatium penetrans, captivitatis jugum, morte acerbis, excussit.

Foramen ovale in foetu in considerationem hic ut veniat metur.

retur. Hoc aperto non opus est, ut sanguis per pulmones à dextro in sinistrum cordis circuletur ventriculum, tamque validus pulmonum ad respirationem motus non requiritur; sed nullus fere, & talis, quali foetus utero adhuc conclusus debiliter, (liberè namque respiratio fieri, censente *Lowero tr. de corde c. 1. p. 54.* non potest) respirat (*Vid. Harv. de motu cord. Exerc. Anat. 1. c. 17. p. 153. & Exerc. 3. p. 272.*) Et quamvis tractu temporis foramen illud à propriâ valvulâ homine nato & liberius respirante (quod observavit *Kerkring spicil. Obs. anat. 94. p. 187.*) claudatur, & tandem obturetur; non incongruè tamen judicat *Thruston (Diatrib. de Respiratione s. 22. p. 91.)* dum inquit: An usu & consuetudine à teneris susceptâ fieri possit, ut sanguis pro re natâ antiquas illas semitas repetat, mihi nondum compertum est. Quamvis illud fieri (sed rarissimè; *Pinaus* ter observavit, semel *Riolanus*, non simplici vice *Bartholinus lib. 2. Anat. Reform. c. 8. p. m. 275.*) posse, urinatores & animalia quædam alia non contemnendo prorsus argumento sint. Aves proinde, quæ diu sub aquis morantur, per omnem vitam anastomoses vasorum cordis superstites habere testis est *Slegelius*, (*de motu sanguinis cap. 7. pag. 61.*) Accedunt pori in septo cordis observati (*Th. Bartholin. c. 2. H. 67. pag. 292. & Cent. 4. hist. 20. p. 166. Sachs. Ocean. Macroscopic. §. 60. pag. 59.*) Hac solâ viâ, cordatè afferit iterum laudatus *Bartholinus (lib. 2. Anat. Ref. c. 7. p. m. 267.)* urinatores & suspensi aliquandiu vivunt & reviviscunt, motu pulmonum cessante. His quoque defectus lienis, docet *Alex. ab Alex. (c. 1.)* multum profuisse creditur, nam quibus deesset lien, natatu plurimum valere contendunt. Quod ad exercitium, si à primis annis urinandi tentetur & exerceatur studium, consuetudinem magni momenti futuram puto, quamvis & urinatores isti machinulas, aërem inclusum continentes secum portent, & spongias aliquas parvas oleo imbutas ore manducant. (*Conf. Boyle de vi aëris elast. Exper. 41. p. 326.*)

Quamdiu vero sub aquis vivi degere valeant, exactè definiri nequit. Quidam priusquam urinationi advesceret, absque respiratione spongiæque usu, vix per duo aut tria minuta circiter subsistere potuit, quod ex propriâ confessione annotat *Boyllius Defens. contra Fr. Linnum. p. 136.*) In Indiâ urinatores margaritarum ostreis venandis intenti, per horam integram sub aquâ latitant. *Colanus* ille, cuius nuper mentionem feci, ternis aut quaternis horis teste *Cardano*, (*c. 1. nisi exeret vel imponat nobis Cardanus*, addit, dum hæc allegat, *Boyllius de vi aëris*

aëris elastica Exper. 41. p. 331. velut piscis sub aquis versabatur. Quod verò semimortuū diuturniorem sub aquis moram trahere possint, ex transmissis *Nobiliss. Dn. Langelotti* observationibus patet, de hortulano, qui sedecim horas, & muliere, quæ tres dies sub aqua delituit, & tamen servata fuit. In undis submersi post octo & quadraginta horas revixere, retulit *Alex. Benedictus (l. 10. de cur. morb. c. 9. p. 396.)* Causas è suprà dictis quasdam hūc accommodari posse ut confido, ita conjecturā rem breviter adhuc explicare tentabo. Qui improvise casu fluctibus merguntur, perterrefacti animi eclipsin incurrere possunt; inde sublatā maximam partem respiratione, nec aqua in pulmones illabitur, & ita à suffocatione ad tempus præservantur. Probat id comprimis hortulani historia, qui à terrore & frigore ambiente rigidus, erecto stans corpore, fuit inventus. Nolim tamen ultra duos aut tres ad summum dies extendatur illa in aquis mora, cum facile spirituum totalis extinctio, & circulatorii sanguinis motus sublatio (quam nemo per naturam restituere valebit, *Thruston c. l. f. 4. pag. 11.*) subsequantur. Non igitur sine causā fidem excedere scribis postremam illam de juvene, septimā demum septimanā, postquam submersus fuerat, invento & restituto narrationem. Rectè interim ex aquis extracti, pannis involuti, ad lentum ignem sensim refocillantur. Cum enim in his saltem tactu (tanquam reliquorum sensuum fundamento, sine quo vita constare, teste *Themistio in l. 3. de anim. Arist.* nequit) obscure quamvis, vita persistat, ut exclamare cum Poëta liceat:

Tactus enim tactus, proh divūm numina sancta,

Corporis est sensus.

Quocirca ut ille restituatur, omnibus annitendum erit viribus. Calidā proinde abluabant veteres cadavera, ut si forte spiritus vitales his inessent, caliditate animati in vitam redirent. Ferrū etiam adhibendum erit candens, quo callidus ille Cyrenæorum Tyrannus, *Nicoocrates*, quæ per portas cadavera efferebantur, cauterisare jussit, ne quis vivus elaboretur. Apoplecticorum vertici id etiam applicare svadet *Willis (Tr. de anim. brut. part. 2. c. 8. p. 372.)* & Hermetem ferro candente mortuum suscitasse, apud *Borrichium* legimus (*l. 1. Hermet. c. 2. p. 29.*)

[Per literas ad Collectores Ephem, mense Octobri
Ann. 1675.]

OBSERVATIO XC.
 D. GOTTFREDI CHRISTIANI VVINCLERI
 DE
 HÆMORRHAGIA NARIUM.

DEcus illud Anglicum, inventionibus egregiis & scrutiniis naturæ latebrarum pollens *Cl. Harvey in Tr. de motu Cord. p. m. 48.* ita exclamat: *Ecce jam duo sunt genera mortis, extinctio ob defectum, & suffocatio ob copiam (scil. sanguinis in corde.)* Hujus defectus causa sæpissime existit hæmorrhagia enormis à quacunq; parte proveniens. Quantum negotii frequentissimè Medicis in praxi facebat hæmorrhagia nasium, unicuiq; patet. Itaque medicinæ proceres egregiè defudant, remediis approbatissimis congruè huic resistere, & thesaurum vitæ factum tectum conservare; & hoc non tantum sæculis præteritis, sed & hoc nostro, & præcipuè in Collegio nostro Curiosorum. Videatur in *Anno I. Ephemerid.* pulvis egregius *Dn. D. Hertodii Obs. 24.* Inspiciatur decoctum præsentaneum in *anno secundo Dn. D. Volkameri Obs. 223.* considerentur experimenta ad astra ferenda *Dn. D. Bernhards à Bernitz Ann. secundo Obs. 52. & sequ.* revolvantur, quæ *Dn. D. Wedelius Anno III. Obs. 106.* protulit; nec vitio vertetur, quòd meam hic spartam condecorando, ipsorum vestigia sequi & quicquid mihi in praxi meâ hoc in malo experiri contigerit, annectere haud pigeat.

Domina quædam generoso stemmate nata, vidua, annorum 59, intermissa ætatis decrepentes ratione, quæ assueta erat, venæ sectione, subitò enormi sanguinis fluxu è naribus infestabatur. Sanguis non guttatim, sed quasi venâ tursâ confertim emanabat. Auxilium à me efflagitanti, à mitioribus incipiens, saltem ad inhibendum aliquo modo fluxum, præscripsi epithemata refrigerantia & repellentia pro fronte & collo, veruntamen fluxus concitior factus, ut priusquam redire potuerim, sanguis ad lb. vj. effluerit. Chirurgus in propinquo habitans interim accersitus turundis, pulveribus sanguinem sistentibus imprægnatis, nares implevit. Me supervenientem ægrotæ anxie rogabat, ut removerentur, aliàs sibi suffocationis periculum imminere. Removi, acutum sanguis effluxit enormiter. Deliquia animi venæ sectionem dissuadebant. Itaque ven-

tosam

tosam magnam prius hepatis regioni, mox & alteram nuchæ adhibeo, & confestim fluxus retractus & sublatus est. Non satis laudari potest harum usus, non enim saltem in hâc dominâ id remedii genus proficuum expertus sum, sed etiam aliâ vice in fœmina, ubi nec V. S. sæpius iterata, nec sexcenta alia ab alio Medico adhibita, quicquam emolumenti adferrent, & omnia desperata & conclamata erant, quæ tamen ventosâ unica nuchæ apposita sanata est. Non ignoro, huic experimento opponi posse *Fabrit. Hildani Obs. 47. C. 2.* ubi inflammatio hepatis à ventosa ejus regioni apposita secuta. Sed ut in principio hæmorrhagiæ periculosum, ita in progressu, ubi magna sanguinis quantitas effluerit, vel corpori venæ sectione prospectum sit, haud inflammatio metuenda, satis superque refrigerato hepate.

OBSERVATIO XCI.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE
VENÆ SUB LINGVA SECTIONE
FUNESTA.

Celsus l. 2. c. 10. venæ sectionem æquâ lance pensitans, in hæc verba erumpit: *Sanguinem incisa vena mitti, novum non est, sed nullum penè morbum esse, in quo non mittatur, novum est.* Aureum hoc dictum utinam in omnium medicorum museis & chirurgorum officinis seu potius ipsorum animis aureis & quidem majusculis literis inscriptum esset! Nullâ verò venæ sectione plus ac sæpius peccatur, quàm eâ, quæ sub linguâ instituitur, ubi sæpè inconsulto Medico chirurgi solent revulsionem præpostero ordine parare à parte ignobili ad partem nobilem; ut sequenti observatione planum evadet.

Civis quidam Bregensis cum nuptiis privigni interesset, post horrorem febrilem erisypelate circa carpum manus dextræ affligebatur, quod fasq; deque habens potui cerevisiæ strenuè indulgit; inflammatur magis magisque brachium, imponunt repellentia & venæ sectionem sub linguâ instituunt. Delirium statim abortum, tandem Medicum requirunt, præscribuntur varia bezoardica, imponuntur evocantia & attemperantia, sed vires jam erant prostratæ, insaniebat semper, usque dum vitam cum morte commutaret.

OBSERVATIO XCII.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

LINGVÆ SEMIPARALYSI.

Jacobus Rolandus de Belebad, in *Aglossotomographiâ*, optimè inter ea, quæ ad vocem & verba formanda requiruntur, recenset: Linguam integram, seque libere debitâ cum promptitudine & agilitate moventem ab unâ parte ad alteram. Quod videre licet in *Ann. 3. Ephem. p. 587.* Et fanè hæc frequentissima causa est imperfectæ sermonis pronuntiationis, quæ nisi nativa sit, interdum arte nostra corrigi potest, ut sequens exemplum demonstrabit.

Verbi divini Minister concionari amplius non potuit propter linguæ laxitatem seu semi-paralyfin. Varia tam interna, quam externa in usum tracta, omnia incassum. Tandem hæc mixtura utramque paginam perfecit: *℞. mithrid. ʒj. extr. acor. ʒj. rad. aron. pulveris. ʒij. es. castor. g. vj. ol. carfunc. g. iij. M.* Semper paratam habebat hanc mixturam & quando in concionando hæsitaret, & lingua non amplius verba justè exprimeret, ad mixturam confugiens illinebat citò in suggestu linguam & statim melius habebat, sermonemque sic absolvere poterat. Tandem à diuturno medicamenti usu lingua in totum restituta est, ut illo amplius non opus haberet. Prodomi erant apoplexiæ, quâ post annos aliquot tactus obiit.

OBSERVATIO XCIII.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

MANIA POST VARIOLAS.

Fabrit. *Hildanus c. 6. Obs. 82.* gravissima & horrenda recenset symptomata relicta post variolas, & præcipuè illos affligentia, qui non secundum artis methodum curati erant. Quod non mirum videtur; Si enim variolæ sint malignæ, natura vero in ejusmodi tenellis non robusta sit, & illa in expellendo medicamentis convenienter adjuvantibus destituatur, necessum est, ut crisis fiat imperfecta, & aliquid vitiosi remaneat. Quod si in partem nobilem feratur,

feratur, gravia inducit symptomata & sæpius mortem ipsam, ut ex hæc meâ observatione videre licet.

Lanii cujusdam filia, 3. annorum post variolas valdè malignas (etsi nulla adhibita medicamenta) superatas in maniam incidebat, mordebat, quando potuit, parentes & astantes, diris illos devovebat, in faciem exspuebat, & ita furebat, ut vix in lecto detineri potuerit. Durabat id malum ad finem tertiæ septimanæ, nihil interim de cibo aut medicamentis assumebat, præter unicum, quo delectabatur, julapium. Et in hoc statu mortua est.

OBSERVATIO XCIV.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

DOLORE BRACHII INTOLERABILI.

Sillus dolor molestus est, certè scorbuticus superlativum gradum meretur; & id ratione salis scorbuticæ malignitate infecti & sæpè ad corrosivam qualitatem acrimoniâ suâ accedentis; quod interdum dolores ostocopos ferè venereis atrociores excitare solet. Cujus exemplum jam memoriam mihi refricat, quod tale est.

Aurifaber Bregensis scorbuticus in brachio dextro summo & lancinante afficiebatur dolore, qui totum occupabat brachium, ita ut illud ne minimâ quidem parte à corpore sine atrocissimo dolore dimovere, nec cibum capere, nec somno frui ullo momento potuerit. Præscripti varia purgantia, sudorifera, epithemata quoque, nullo emolumento; tandem sequens sacculus adhibitus dolorem omnem, sustulit. *℞. milii non excort. m. iij. sal. comm. mj. fl. chamom. herb. absinth. āā. mj. furs. trit. mij.* calefiant in tigillo, indantur sacculo & imponantur calidè.

OBSERVATIO XCV.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

PHTHISIS CURATIONE.

Phthisis vocabulum etsi omni corporis consumptioni attribuatur, tamen in medicinæ castris in consuetudinem abiit, phthisin propriè appellari eam corporis extenuationem, quæ ab ulcere pul-

monum originem trahit. Morbus sanè periculosus, non saltem quod medicamenta integris viribus ad partem affectam (nisi evaporationem excipias) non perveniant, sed etiam propter substantiam pulmonum ipsam. Cum enim ex Cl. Virorum, *Malpighii epistolis*, & eisdem præmissâ *Bartholini de pulmonum substantiâ & motu Diatribe* certò constet, substantiam pulmonum nequiquam esse carnosam, sed omnino membraneis constare vesiculis: membrana verò sit corpus spermaticum, quod absumptum non regeneratur, non mirum est, si id exulceratum & ab acrimoniâ puris erosum, haud facilè coalescat, præcipuè cum nulla fieri possit, ut in externis ulceribus, mundificatio & deligatio. Huc accedit consumptio totius corporis, quæ (si *Malpighio* credimus) inde proveniret, quod miscela sanguinis & chyli in pulmonum vesicularum cavernis (quem usum pulmonibus tribuit) turbetur, & sic corpus suo defraudetur alimento necessario. Et si verò malum admodum periculosum sit, tamen si, ut puto, superficialiter & in parte superiore pulmonum læsio existat, interdum curationem recipit, ut sequenti observatione demonstrare lubet.

In præcedente observatione memorati viri uxor post hæmoptysin sæpius molestatam, in phthisin incidebat adjunctâ hæctica. Expuebat tussiendo purulenta cruore tincta, aderat fuder colliquativus, respiratioque valdè difficilis. Tamen unico hoc medicamento præter spem & opinionem omnium DEO benedicente evasit. *R. rad. symph. maj. tussil. enul. mundat. āā ʒiiij. coq. in aq. f. f. q. ad mollit. Tunde & trajice per setaceum. R. Passul. major. minor. āā lb̄. coq. in brodio reliquo à radicibus & extrahatur pulpa eodem modo. R. salu. acut. beton. hyssop. veron. heder. terr. pulmonar. macul. āā. mj. coq. ad mollit. in brodio à passulis relicto. R. decoct. colat. sach. canar. lb̄j. coq. ad consist. coletur. Add. pulp. radicum & passul. amygd. d. exc. pinear. rec. probè pistar. a. ʒiij. cinam. ʒij. croc. ʒj. M. F. l. a. elect.* Eodem medicamento paucis mutatis filium meum 3. annorum, cui post petechias superatas vomicæ in pulmonibus quatuor vicibus collectæ & ruptæ, ita ut pus in magnâ copiâ expectoraret, macie valdè confectum & calore hæctico consumptum, DEO sic annuente, feliciter restitui.

OBSERVATIO XCVI.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

D E

EPILEPSIA ET INSANIA A VENÆ SECTIONE
SUB LINGUA.

HAud incongrue loquitur *Rozae* à *Prachien* in *Fragm. Spagy. de Phleb. c. 2. p. 25.* Sanguis in venis & arteriis contentus, sive illis paucus sit sive multus, thesaurus tamen est tum vitæ tum mortis, & complectitur seminaria sanitatis & morborum. Ideo non potest vel debet à quolibet impunè effundi, nec etiam ab aliis suaderi, quam qui seminaria & matrices morborum à nutritivis principiis discernere & separare sciverint, cum aque multa incommoda ac commoda derivari possint in hominem sine ratione ad phlebotomiam suadendam vel admittendam pronum. Ergo & *Galenus* & *Avicenna* quanto magis medendi artem exercuere, tanto semper timidiore erga phlebotomiam facti sunt, eò quod plus trahat phlebotomia ex naturali & bono & ex spiritibus, quam ipsa pharmaca; ut verbis utar *Scileri. l. de catarrh.* Prima igitur in morbis curandis sit cautela: an vena secanda? sed cum hæc non sufficiat, altera adjungenda: quænam vena eligenda? ubi multi perperam accipiunt sententiam *Walæi*, qui circulationi sanguinis insistens dicit: *nihil referre, quæ vena secetur, modo in superioribus superior, in inferioribus verò morbis inferior vena eligatur*, adeoque putant nihil discriminis esse in eligenda venâ. Sed *Clariff. ille Vir* hic loquitur de venis communibus & usitatis, sc. in brachiis & pedibus, & tamen secundum morbi sedem venam eligit. Revulsionis enim omninò ratio habenda, cujus proprium in contrarium avertere, & à parte nobili in ignobilem, minimè verò contra. In observatione meâ superiori enarravi infelicem venæ sectionis sub linguâ eventum, ubi sc. ægrotus, mortis alumnus factus; Alteram de eadem materiâ proferre animus est, ubi quidam per venæ sectionem sub linguâ in fauces mortis quidem detrusus, sed tamen ex illis ereptus est. Civis quidam *Bregensis* pleuritide spuria cum febre malignâ laborans chirurgi orem implorat, qui nescio quale julapium ipsi præbet ac simul venas sub linguâ aperit. Ægrotus circa vesperam saltare prius, deinde irasci, omnia

omnia frangere & præfentes verberare incipit, irâ percitus in epilepsiam fatis gravem incidit, ita ut furor epilepsiam præcederet, & illius remissionem infania sequeretur. Accersitus inveno ipsum sub manibus duorum virorum robustorum, quorum tamen robur non sufficiens erat ad eum detinendum; truculentus erat, omnibus mortem minabatur: nihil de medicamentis assumebat, omnia respuebat. Adhuc duos (ut quatuor essent) viros robore pollentes nactus, ut in lecto prostratus jaceret, curavi. Præscripsi bezoardica cum antiepilepticis mixta, occasione invigilans, quando epilepsia remitteret, tunc enim, os apertum manebat, ubi quantum cochlear unicum medicamenti caperet, saltem infundere potui. Cum parum in tam paucâ quantitate exhibitis hisce proficerem, sequens unicâ vice infundebam: *R. aqu. ceras. n. ziiij. lap. bez. or. ver. ℥β. M.* Horis duabus elapsis remisit epilepsia cum furore, sed tamen inconvenientia loquebatur, delirio adhuc durante, neque vel preces vel pastorem vel me ferre potuit. De V. S. cogitavi, sed impossibile erat propter inquietudinem. Medicamenta tamen tandem admittebat, paululum mansuetior factus, & post horam 10. vespertinam ad sanam rediit mentem. Dedi deinde antipleuritica, & paucis diebus ipsum annuente Divinâ gratiâ integrè sanitati restitui.

OBSERVATIO XCVII.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

OBSTRUCTIONIS ALVI CAUSA MIRA.

M Arcellus Donatus de med. hist. mirab. l. 5. c. 3. de mirabilibus carnis excrescentiis inquit: Non solum hujusmodi carnea excrescentia in partibus corporis nostri externis, verum etiam internis gigni posse, experimento comprobatum est. Et exemplum refert ex *Albucasi* de excrescentiâ carneâ in cordis ventriculo sinistro; item ex *Vesalio* & *Benivenio*, & ex *Fernelio* in orificio ventriculi. In Anno secundo *Ephem. Curios. Dn. D. Segerus* attulit observationem, de excrescentiâ ejusmodi in collo uteri. *Dn. D. Kerkringius Observ. 56.* meminit corporis glandulosi à fœmina nâta rejecti, tres palmos longitudine,

tudine, latitudine binos adæquans digitos, quod 7. pendebat uncias. Placet igitur his annectere historiam de ejusmodi excrescentiâ intestini adnatâ: Mercatoris cujusdam filiulus annum agens secundum ab initio vitæ semper obstructionibus erat obnoxius, omnibus consuetis absque emolumento adhibitis. Tandem ex improvise per secesum, excrevit massam carneam instar renis vervecis, in cujus medio conspicuus erat locus, ubi intestinis adhæsit; quo loco autem, incognitum. Obstructionibus verò alvi amplius non infestabatur, quod manifestum reddebat, hanc excrescentiam carneam tantummodò illis causam præbuisse.

OBSERVATIO XCVIII.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

ULCERE IN MAXILLA.

Angelus Sala Anat. §. P. 2. C. 4. p. 353. hæc de cerussa §ij verba habet: *Hoc pulvere non solum uti possumus extrinsecus in affectionibus nempe humani corporis externis, quarum curationes ad chirurgiam pertinent, in quibus cerussa maximum usum habere consuevit: sed quod plus est, etiam intrò assumi innoxie, imò cum maximâ utilitate potest: præsertim in curatione inveteratorum ulcerum, scabierum aut pustularum pertinacium, quæ ob maximam in corpore humano humiditatis copiam sanari non potuerunt. &c.* Quantum cerussæ hujus usus extrinsecus emolumenti attulit, in *Obs. 132. Anni secundi Ephem. Curios.* mentionem feci; nunc verò quod etiam intrinsecus, & quidem secundum veritatem verborum auctoris, egregium sit medicamentum, observatione sequenti demonstrabo.

Lanii cujusdam vidua ULCUS in maxillâ inferiore dextrâ externus non procul à mento multis annis apertum habebat, quod etsi chirurgi varia adhibuerint remedia, tamen sanari non potuit. Dedi purgans & cerussam §ij cum conservis cephalicis in formâ electuarii exhibui, & brevi tempore ulcus absque externis medicamentis exsiccatum & perfanatum est.

OBSERVATIO XCIX.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

DOLORE BRACHIORUM ET CRURUM CUM
IMMOBILITATE.

Clarissimus *Möllenbroccius* in præloquio Tractatus egregii de *Arthrit. vag. scorb.* dicit: *Eorum, qui scorbutum è numero morborum planè tollere & inter non-entia referre non erubescunt, contumaciam mirari nequeo.* Et hoc quidem haud sine causa, hoc enim malum tam familiare est, ut ille Medici nomen non mereatur, cui in praxi suâ negotium non fecerit. Etsi verò Protei instar mox hanc mox aliam figuram mentiatur, tamen ab exercitatis & diligentibus scrutatoribus agnoscitur, & idoneis remediis prosternitur. In nullis verò subjectis, ut in aliis, sic etiam in hoc morbo difficilior existit curatio, quàm in prægnantibus, de quâ religiosè institutâ sequens observatio testimonium exhibebit.

Tubicinis uxor gravidâ repente dolore brachiorum & crurum afficiebatur, non potuit se movere, sed quasi rigida fuit; Cum adhuc in primis ingravidationis mensibus versaretur, non ausus sum venam tundere vel purgationem instituere, sed sudoriferis & antiscorbuticis appropriatis rem peregi. Cum verò sibi restituta videretur ex improvise magnum sanguinis profluvium ex utero sive ipsius vaginâ potius abortum, ita ut abortus expectaretur; adhibui tam interna quàm externa corroborantia & astringentia. Inhibitus primo est fluxus ex parte, mox ex toto, ita ut justo tempore infans deinde natus sit. An ab antiscorbuticis, cum aperientia sint, apertio hæc venarum circa uterum ortum habuerit, dubius fui.

OBSERVATIO C.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

ΠΑΙΔΑΡΘΡΟΚΑΚΗ.

DIogenianus, octavi apud *Plutarchum* symposii conviva, ait: *Aliqui naturam parere morbos novos aque ac monstra censent. Monstra verò monstrant*, inquit *Weinrichius de monstr. c. 3. p. 18.* Morbi autem novi monstrant, se peccatorum novorum nova esse flagella. *Corn. Celsus in Præfat. post med.* morbum novum affert, sc. ubi carne ex partibus naturalibus prolapsa, æger paucarum horarum spatio è vivis sublatus sit. Videatur Paraphrasis super hunc locum *Zac. Lust. Hist. Princ. Med. L. 6. p. 919.* Placet novum hoc seculo exortum & à magno illo Neapolitano Chirurgo & Medico, *Marco Aurelio Severino* primo delineatum morbum & quidem à me, divina annuente gratiâ, feliciter curatum, teatro Curiosorum sistere, qui satis congruè à prædicto Authore *παϊδαρθρον* appellatur, & non saltem carnem, sed & ipsa ossa excedere solet.

Puella quædam 10. annorum post variolas tam in brachiis & manibus, quàm pedibus circa articulos tumoribus infestabatur duris, ægrè ad suppurationem pervenientibus, alii aperti erant, alii non, ex apertis ichor saltem effluebat tenuis, rariùs aliquid puris. Dedi decoctum ex *rad. chinæ & sarsaparilla*, admistis herbis spleneticis & hepaticis, imo & purgantibus, mihi ad mundificationem, sanguinis familiare. Jussi, ut ulcera *aqua calc. viv.* eluerentur & turundæ illinerentur sequenti unguento: *R. unguent. diapomphol. ʒʒ. sacb. saturn. ʒj. M.* tegerentur deinde *emplastro gryseo.* Ad tumores duros relictos tandem præscripsi *empl. diaphoret. Mynsicht.* Ita in integrum restituta est.

OBSERVATIO CI.
D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE
NODO CALLOSO.

IN observationis 326. *Scholio Ann. 3. Ephemer. Curiosar.* egi de gangliis, illa distinguendo ab exostosi & nodis callofis, experimentum addidi ad ganglia, nunc aliud communicabo ad nodos callofos à causâ externâ ortos, quorum etiam mentionem facit *M. Aurel. Severinus de Abscess. anomal. c. 18.* Illustris quidam Baro equos suos in stabulo lapillis strato visitans cecidit, genu allidens, dolorem sensit sub patellâ, paulò post verò excrescentiam quandam callosam. Chirurgorum operâ usus est per aliquod temporis spatium. Cum tumor nihil imminueretur, ad me confugientem sequenti emplastro brevi temporis spatio persanavi. *Rx. empl. diaphor. Myns. de ammon. For. ãã. ʒi. ol. ♀ ʒi. nigr. ʒi. M.* Sæpius tumores duros ad maturationem non aptos hoc emplastro discussi.

OBSERVATIO CII.
D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE
CALCULO VESICÆ.

Chrisophorus Guarinonius *conf. 300. p. 311. ait: Medicamentis vix visum est lapidem (de vesicæ calculo ipsi sermo est) solidum & disruptum.* Etsi veto cum illo quamplurimi de curatione desperant, ideo quod via ad vesicam sit longinqua, & interna medicamenta plerumque vires perdant, priusquam ad vesicam perveniant, tamen cum exempla non desint eorum, qui feliciter absque sectione curati, si morbus det inducias, experimenta approbata omninò in usum trahenda existimo. Videatur in *Ann. 2. Ephem. Curiosar. Obs. 124. Dn. D. Clozii & 220. Dn. D. Reifeltii*, qui pulveris feminis alicujus mentionem facit, qui in deplorato & jam sectioni destinato calculum comminuit & expulit. Hoc in

memo-

memoriam mihi revocavit, me aliquando mensæ Principis affidentem ab Illustrissimo Comite quodam audivisse, parentem ipsius à calculo renum, aliis incassum exhibitis, pulvere *sem. Bardanae* liberatum esse. Qui procul dubio in calculo vesicæ etiam conduceret. Pulvis compositus feliciter exhibitus annotatus est in *cista medicâ Hornungi Ep. 273. p. 484.* Addam itaque experimentum proprium.

Ipsè enim puero duodecim annorum calculum vesicæ comminui & frustulatim expuli unico hoc medicamento: *R. sem. viol. purp. ʒB. ∇. fragar. ononid. alkekeng. āā q. f. F. l. a. Emuls. add. asell. ppt. ʒj. sangv. hirc. ppt. ʒB. sp. lithontrib. ʒj. sp. terebinth. ʒB. M.* Dentur sapiens cochlearia duo. Frustula excrevit satis magna & ad nigredinem vergentia, ita ut cortex unus alteri superductus videretur.

OBSERVATIO CIII

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

PHTHISI EX FLUORE ALBO LETHALI.

IN Anno secundo *Ephemeridum Curiosarum in Scholio Obs. 26.* mentio facta est illustrissimæ personæ, quæ phthisi mortua est: cum verò brevibus id saltem factum, ego autem ipsius curæ à principio ad finem usque præfuerim, & omnia symptomata accuratè annotaverim, paullo prolixius morbum istum describam.

Persona ista erat ætatis XXV. annorum, constitutionis calidæ & ficcæ, dum virgo adhuc esset, sapiens & singulis, dum haberentur, diebus comedere solebat fructus 4. melonum integros, superbibens aquam fontanam frigidam, & balnea in aquâ frigidâ nocturno tempore instituit & sic per pravam diætam humores peccantes cumulavit; unde post matrimonium contractum, mutato aëre & vitâ cœlibe abscessus sub axillâ dextrâ prodiit, qui apertus, mundificatus & sanatus est. Postmodum scabie sicca laborare cœpit, adjuncto fluore muliebri, sive fluxu albo. Cum itaque horum malorum pertasa, & simul prolis habendæ amore arderet, nescio an pudoris causa, quod Medicis ea revelare noluerit, vel potius ab aliis persuasa, curæ medicæ nefandæ se concredidit. Quæ adhibitis balneis astringentibus è vitriolo, alumine &c. repulit humores peccantes per fluxum album & scabiem excretos, qui regurgitantes ad su-

periora tertio statim die scrophulas in collo ab utroque latere magnas parvis subsequenter produxerunt. Hinc tussis valida oborta, materiâ sc. acri & crassa ad pulmones delatâ, qui illâ infarcti tandem putredine affecti & exulcerati, unde febris putrida cum hecticâ accessit, viresque magis magisque dejecit. Expectorationes erant purulentæ cum sanguine mistæ, ita ut consummata inde phthisis, quicquid de pretiosissimis medicamentis ex consiliis præcipuorum Medicorum adhibitum, sequeretur, cui propter nimium potum (propter calorem p. n.) etiam hydrops conjungebatur, & tandem mors placida sequebatur; cum per sesquiannum cum hisce malis conflictata esset. Ubi & hoc notandum duxi, quod Hipp. l. 5. aph. 12. dicat: *Quibuscumq; eabidis è capite unâ capilli defluunt, si diarrhœa superveniente moriuntur.* Hæc vero persona illustris præsentis capillorum defluvio sæpius vexabatur diarrhœâ & quidem satis enormi, dejiciens semper serum multa bile tinctum, ita ut prima vice terrorem omnibus incuteret, & mors, propter vires debilitatas, expectaretur. Sed exhibitis remediis confortantibus pretiosissimis & hâc & aliis vicibus ab eâ evasit, ita ut recuperatis viribus eam ipsi emolumento fuisse animadvertere licuerit. Itaque oraculum Hippocratis intelligendum est de ea diarrhœâ, quæ è summâ naturæ debilitate & retentricis relaxatione, non verò ab expultricis robore originem ducit.

OBSERVATIO CIV.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI VINCLERI

DE

LUMBRICO LATO.

IN *Annus 3. Ephem. Observ. 229. Dn. D. Scholtzius* inseruit exemplum egregium de lumbricis latis, non unicuique in praxi obvium. Præter Authores, quos ille introducit de hâc materia scribentes, invenio *Drawitzius*, qui p. 126. chalapium pro peculiari antidoto summopere commendat. Quid mihi acciderit, & quidem ex improvise, enarrare animus est.

Puella 15. circiter annorum laboravit duplici tertiana, quæ ipsius vires valde dejiciebat. Dedi purgans: ℞. *spec. diasturb. c. rh. ʒʒ. cryst. ꝑ. gr. viij. pulv. chalap. ʒʒ. M. F. pul.* Dejecit sæpius & tandem

tandem cum fœcibus lumbricos latos ad 9. ulnas cohærentes. Febris statim cessabat. Dedi, si quid reliquum, sequentem pulverem, quotidie ad ʒʒ. ℞. *Sem. sant. ʒj. hyper. citr. āā. ʒj. rad. filic. Fl. tannac. āā. ʒij. ʘl. calc. C. Cust. preparat. āā. ʒʒ. M. F. pulv. Et in integrum restituta est.* Alia vice Pastor quidam exul attulit mihi in vitro ejusmodi lumbricum ulnas circiter 6. longum, quem uxor ipsius excrevit. Sed cum malè se non haberet, ordinavi, si quid superesset, allium in lacte coctum. Et amplius nihil animadvertēbat.

OBSERVATIO CV.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

SPASMI CURATIONE.

Veteres duas saltem admiserunt spasmi causas, sc. repletionem, & inanitionem, & quidem autoritate *Hippocratis l. 6. Aph. 39.* Sed ipse *Sennertus l. 1. p. 2. c. 28. quest. 1. Prax. p. 586.* tertiam addere haud dubitat, scil. irritationem, adducens auctoritatem *Hippocratis Aphor. 1. L. 5.* Impugnat hanc doctrinam de repletionem & inanitionem *Clariss. Willis, Pathol. Cerebr. p. 6. & seq.* & quia in anasarca & tabe convulsionem non excitantur, rejicere conatur hæc causas; nec irritationem contentus altiores causas indagare satagit. Spasmi sequentis causam ad inanitionem referri posse, facile concedo. Si verò alicui placuerit eam ad irritationem ab acredine & salfedine feri reducere, nec cum illo litigabo. Observatio verò talis est.

Anno 1667. vocatus sum ad acicularum fabricatorem, adveniēns inveni hominē ambulāntem celeri gradu per hypocauftum, spasmo pedes, manus imò cervicem convellente, ita ut propter doloris acerbiteriam jacere vel sedere non potuerit; nervi in cruribus retrahebantur, ut foveæ fierent pugni profunditate. De causâ sollicitus, inquiringenti dixit: se diarrhœam laborare & sæpissimè alvum exonerasse, materia excreta erat serum biliosum, ultimo sanguine tinctum. Ego *Aph. 4. S. 5.* considerans & epilepsiam metuens, cum periculum in morâ erat, neglectis abstergentibus ad constipantia & confortantia properans, sequens præscripsi. ℞. *conf. ros. antiq. ʒj. torment. ʒʒ. primul. ver. lil. conv. āā. ʒij. cort. aur. citr. cond. āā. ʒj. nuc. mosch. cond. ʒʒ.*

CARN.

carn. cydon. cond. ℥ij. decoct. ras. C. C. q. s. F. l. a. contusum. col. add. conf. Alkerm. de byacintb. āā. ℥j. corall. r. ppt. ℥β. terr. sig. bol. armen. ppt. āā. ℥j. fr. mastich. mentb. corall. āā. ℥β. M. dof. ℥ij. & quidem sæpius. Hisce usurpatis hęc ipsa die à spasmo immunis evadebat. Sed vires valde labefactatę erant, cum diarrhœa non totaliter sublata esset. Itaque sequens ordinavi. ℞. conf. ros. antiq. torment. āā. ℥j. rad. symphyr. maj. cond. cort. aur. citr. cond. āā. ℥iij. terr. sig. ppt. corall. r. ppt. bol. arm. ppt. āā. ℥j. Cum fir. cydon. q. s. F. l. a. elect. Cum verò artus valdè dolerent, nervis scil. à spasmo distensis, hoc oleum ordinavi. ℞. ol. lumbr. terr. vulpin. lil. alb. āā. ℥β. castor. ℥β. M. Illinantur nervi ubique. Pro viribus refocillandis dedi sæpius cochlear unum vel alterum sequentis aquę. ℞. aq. cord. citr. cord. ces. v. fr. āā. ℥ij. cinam. cyd. ℥β. spir. ceras. n. ℥iij. M. Cum tandem attritione ventriculi laboraret, hęc mistura profuit. ℞. ∇. mentb. ℥iβ. zedoar. ℥β. galang. cubeb. āā. ℥ij. sp. absinth. ℥j. mist. s. ℥β. elafach. anis. fenic. āā. ℥j. M. Et sequenti oleo ventriculi regio inuncta. ℞. ol. nardin. ℥j. mastich. mentb. āā. ℥β. absinth. dest. g. v. M. Et sic præter spem multorum convaluit.

OBSERVATIO CVI.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

HYDROPE A VULNERE EPATIS EJUSQUE
CURATIONE.

EGregiam observationem annotavit Exc. *Bartholinus c. 2. Ep. 73.* de hepate suppurato; ubi à stylo profundius in ulcus demisso, multum aquę citrinę effluxit certo signo incipientis hydropis. Hepate enim læso plerumque hydrops subsequitur, & quidem propterea, quod hepar quasi sanguinis colatorium, quo obstructo vel debilitato necessum est, ut segreganda à massâ sanguinea remaneant in corpore. Audiatur hujus exemplum haud contemnendum.

Fuit apud nos locumtenens, qui sclopeto vulneratus erat glande in ipsa hepatis substantia delitescente, cum foramine parvo, è quo sæpè parum puris effluebat, exterius relicto. Ille ne emplastro quidem locum munivit, ideo sæpius cuticula obliterabatur foramen. Quod cum factum esset aliquo temporis spatio præterlapso materiã purulentã coacervatã dolorem sensit, sed acu saltem apprehensã, ut ipse

ipse vidi, cuticulam aperuit, ubi pure evacuato, dolor extemplò evanuit. Consului, ut instrumentum sive canalem aureum sibi compararet: quo foramen apertum servaretur, sed ille hoc contemnens obtemperare noluit. Accessit verò hydrops ascites, quo totum corpus valde intumuit. Præscripsi hunc nodulum. ℞. rad. ireos nostr. ʒij. san. sicb. āā ʒj. herb. chamedr. fumar. agrimon, capill. ♀. hepat. āā M℞. Fl. acat. persic. āā ʒi℞. sp. aperit. fol. sen. s. f. āā ʒvj. rhubarb. ʒi℞. turp. alb. gumm. ʒvj. rad. mechoac. chalap. āā ʒij, sem. cartham. conti. ʒi℞. anis. ʒj. galang. ʒij. cort. aur. ʒ℞. ☉. ♀. ʒj. incis. contus. commixt. lig. in nodulo. De quo vinum infusum bibens quotidie, optimæ sanitati restitutus est.

OBSERVATIO CVII.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE
EPILEPSIA A LAPSU CURATA.

A Casu epilepsiam ortam cum rarioribus symptomatibus refert Dn. D. Schubart, Collega charissimus. Sed unde hæc orta sint symptomata, tam principium, quam solutio morbi ostendunt. Nam V. S. à principio intermissa, & sanguini affluxus liber ita permissus; in fine & solutione morbi videmus materiam peccantem, à sanguine concreto collectam, rejectam esse. Et ita sæpius errores committuntur, ob non accersitum à principio medicum. Afferam simile exemplum, ubi à principio rectâ methodo curâ institutâ, pessima symptomata facile manus victas præbuere.

Ancilla quædam spiritu vini onusta cecidit in glacie alliso admodum capite, attonita jacebat cum obmutescentiâ, usu oculorum & aurium privata, ita ut quasi mortua domum portaretur. Cum chirurgus adveniens, exploravimus, an aliquid fractum esset vel in capite vel aliis partibus, ast nihil animadvertere potuimus. Mox nobis præsentibus epilepsiâ corripitur, præcedente anxietate & angustia pectoris. A paroxysmo liberata, V. S. instituo in brachio dextro, & rediit ad se, remittente simul pectoris angustia. Dedi duabus vicibus pulverem contra casum, & capiti dolenti fotum è cephalicis adhibui, sic paucis diebus convaluit.

OBSERVATIO CVIII.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

RATIOCINATIONIS DEPRAVATIONE A VARIOLIS,
SUBSEQUENTE παιδαρθεγονία.

Amplifsimus Academiae nostrae Praeses, Anno 3. Ephem. Obs. 51. p. 86. egregiam historiam tradidit, de puero post febrim malignam & bulimiam superatam delirio affecto, & verba quaerentis semper repetente, quod sanè utrarum, sic quodammodo ridiculum. Ejusmodi cura etiam mihi contigit, in puero ejusdem ætatis, ubi tamen morbus in pædarthrocacem convertebatur, quam mors excipiebat. Ita ut recte Hippocrates: nil parvum, nil contempnas. Ita verò habet.

Civis cujusdam Bregensis filius variolis nigredine tinctis periculosissimis laborabat, cum vita vix servata & variolæ jam perfanatæ essent, non potuit ad quaesita respondere, repetebat enim semper quaestionem iisdem verbis. Dixi id à reliquiis malignitatis & fermentatione humorum inde excitata provenire, & naturam jam viribus restitutis malum ad articulos & juncturas propulsuram prædixi. Instituta itaque purgatione præscripti Θ c. c. vol. sæpius cum aq. card. ben. usurpandum, ad materiam peccantis discussionem. Sed pater ipsius, ut est vir morosus, obtemperare noluit & neglexit omnia. Brevi post sublato delirio materia, ut prædixeram, ad articulos delata παιδαρθεγονίαν procreavit, quæ non saltem manus & pedes, sed etiam spinam dorsi invasit, ita ut post multos & diurnos dolores defatigatus fatis cedere coactus fuerit.

OBSERVATIO CIX.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

CALCULO RENUM.

Fernelius l. 6. c. 13. de part. morb. & sympt. gloriatur, se novam comperisse causam vesicæ calculi, scil. unumquemque calculum vesicæ trahere rudimentum è renibus, quod in vesicâ persistens allatarum fordium adhæsu coagmentetur, dum verus, confirmatus.

matusque lapis fiat. Quod probare conatur, quia in omnibus vesicæ calculis in medio nucleum quasi invenerit. Hoc universaliter à veritatis semitâ quidem abhorret, cum etiam pueri, qui rarissimè calculo renum laborant, vesicas habeant sabulo & calculis scatentes, sed tamen in adultis si non semper, tamen plerumque vel ad minimum aliquando hoc accidere, sequenti observatione demonstrabo.

Civis Bregensis conquerebatur de dolore dorsî è regione renum, vomuit, urinæ retentio aderat, & difficulter nec sine dolore aliquid ejus excernere potuit. Adhibui enemata, dedi lithontriptica varia, balnea & fomentationes institui. Dolorum quidem acerbitas mitigabatur, & sentiebat calculum magis magisque descendere, permansit tamen in uretere per octiduum & eò diutius. Deinde ex improvviso omnes dolores evanescere, urina liberè fluebat, appetitus rediit, sed nullus exercebatur calculus, ita ut dubium nobis esset, an unquam calculus adfuisset, sed signorum syndromen animi trutinâ ponderans, & quod ante aliquot annos etiam calculum excrevisset, calculum adhuc latere firmiter persuasus sum. Quid sit, per 10. dies integrâ fruitur sanitate, deinde subito recrudescit dolor cum ischuriâ, dedi diureticum cum lithontripticis, & excrevit tum demum calculum magnitudinè fabæ. Qui procul dubio tam diu hospes fuit in vesicâ. Idem ante biennium dolore nephritico affligebatur, descendebat calculus in vesicam, ubi adhuc latet, & interdum liberum transitum urinæ impedit; cum verò id sine dolore fiat, medicinam non admittit, etsi ipsi prædixerim, calculum quotidie augmentum capturum & olim ipsi mortis causam præbiturum.

OBSERVATIO CX.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI VVINCLERI

DE

SURDITATE POST FEBREM MALIGNAM.

THonerus p. 117. Obs. gloriatur, se Ecclesiasten ex febre continuâ per metastasin materiæ, auditus difficultate laborantem sola ∇ Anhaltinâ cum bombace auribus immisâ, curasse. De successu etiam haud dubito, si materia non sit copiosa & potius vaporosa, quam insigni tenacitate & crassitie pollens.

Si enim hæc consuetudinã prædita nervum auditorium occupet & à calore p. n. induretur, haud ita facile tollitur, sed Medico multum negotii facit, ut sequenti observatione patebit.

Præfectus quidam aliquot pagorũ laborabat feбри continuã malignã cum pleuritide spuria, quibus idoneis remediis sublatis, febris lenta cum totali auditus abolitione sequebatur, ita ut maximos clamores & penetrantissimos sonitus ne minimã quidem parte perciperet. Crisin hanc esse imperfectam sive metastasin materiæ, nullus dubitavi. Cum vero de cephalalgia & dolore aurium simul conquereretur, abscessus futuros existimavi & discutientia dolores mitigantibus additis applicavi. Quibus quidem dolores evanũere, sed furdiras perseverabat cum febricula lentã. Corpus purgavi decenter alterantibus subsequenter. Febris cessabat, omnia munia exequi potuit, sanus alioqui præter auditum. Fetus applicavimus, cucurbitulas dorso & brachiis affiximus, caput decoctis herbarum lavavimus; aurium cavitati aquam Anhaltinam & alia discutientia indidimus, & sexcenta alia tentavimus omnia sine levamine.

Tandem fumum tabaci ordinavimus & cucurbitulas post aures affiximus, quibus tandem perfectæ sanitati restitutus est.

OBSERVATIO CXI.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI WINCLERI.

DE

PETECHIIS CUM MACULIS VELUTI INUSTIS.

Albertus Magnus *de animal. l. 7. c. 5. ait: Venenum aliud est calidum, aliud frigidum: calidum quasi comburendo interficit, & cito quasi adustum reddit locum morsus &c.* Quod ut verum, sic non mirum à venenis, extrinsecus advenientibus id fieri, sed ejusmodi humores cauterizantes etiam in corpore humano generari vel ita corrumpi posse, ut in vim causticam abeant, miratu dignum mihi videtur. Interim tamen hoc à semitã veritatis non alienum esse, testis est Hippocrates *l. 1. Epid. s. 3. agr. 9.* ubi Critoni pustulæ nigræ ante obitum obortæ, quod & sequens observatio in apricum deducet.

Scriba ministri aulici petechiis laborabat satis periculose. Contraxit malum per contagium à milite in eadem domo petechiis sublato. Petechiis verò medicamentis appropriatis expulsis apparuere simul paulò supra anum maculæ nigræ, quasi
caute-

cauterio inusta essent, & eschara relicta, magnitudine grossi argentei magni. Et tamen evasit. Humores cauterizantes in illum locum expulsos fuisse necessum existimo.

OBSERVATIO CXII.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

ISCHURIA UNDECIM DIERUM CURATA.

Nulla est regula, quæ non patiat exceptionem: *Salius* enim putat, si ischuriâ laborantes intra septem dies non mingant, eos inevitabiliter perire, nec posse evitare mortem, etiam remotâ causâ & lotio provocato, ob accensam febrim. Cui consentit *Sennertus* l. 3. p. 8. s. 2. c. 2. inquiens: *interdum quoque sanguis corrumpitur, & humores putrescunt, unde febres accenduntur, & nisi ante septimum diem mingant, pereunt. Etsi enim postea urina profluat, tamen ob febrim moriuntur. Forestus* verò l. 24. Obs. 29. in scholio hoc falsum esse dicit, & *Jachini* testimonium adducit eorum, qui ad 17. pervenerunt, & sani evaserunt. *Hæchstetterus* quidem p. 2. dec. 5. cas. 10. in schol. p. 431. distinguit inter ischuriam veram, quæ fit vesicâ repletâ, & spuriam, quæ ipsâ vacuâ existit. In Anno secundo *Ephem.* tria de hâc materiâ communicata sunt exempla, quorum primum in observatione 23. p. 39. existat, ubi ischuriâ spuriam affectus 15. diem supervixit & tandem mortuus est. Secundum *observ.* 30. p. 57. inveniendum; ubi die 12. cum omnia desperata essent, calculo excreto urina profluxit & ægra sanata est. Tertium *observ.* 176. annotatum, quæ ischuria fuit vera, & æger 22. diem supervixit & sanatus est. Impossibile esse puto ægrum tanto temporis spatio vitam producere posse, nisi materia serosa aliorum convertatur & quoad partem excernatur; ut etiam eruditè à Clar. Dn. D. Camerario in ultimâ citata observatione annotatum est, quod pars seri per unam atque alteram sedem quotidie abierit. Lubet casum annectere, qui mihi videre contigit.

Anno 1672. die 20. Martii misit ad me vir, officio aulico fungens, conquerens se præcedente die vesperi nauseam & vomitum passum, dolorem in dorso sensisse, urinam emisisse, sed post illam nihil ejus amplius excernere posse. Præscripsi ipsi potiunculam lithontripticam,

sed nihil levaminis sentiens, me accersivit. Adveniens invenio ipsum absque doloribus, sine nausæa, saltem de urinæ retentione conquirentem. Nihilominus de calculo mihi erat suspicio, cum è regione renum gravitatem quandam sentiret. Enema præscripti & lithontripticis perseveravi. Die 22. dicti mensis fortioribus calculum agressus sum & unguentum pro dorso ordinavi. Cum etiam sitis molesta esset, & febris jam accenderetur, julapium ambabus satisfaciens indicationibus, scil. calculum propellendo & feбри resistendo, dedi; sed sine effectu. Die 23. *terebinth.* ziiij, exhibui, à quâ alvus aliquoties soluta, sed urinæ vix cochlear unum effluxit. Et si vero vesicam vacuam esse tactu percipere potuerim, tamen ne quid intentatum relinquerem chirurgum accersivi & primo cereo, deinde cathetere vesicam exploravi; nihil vero effluxit præter parum sanguinis. Die sequente qui erat 24. d. m. cum febris augetur, vena in brachio secta, emulsio diuretica, cataplasma & unguentum tum pro dorso, tum lateribus & pube præscriptum. Die 25. 26. 27. varia diuretica & lithontriptica usurpata, & cum calculus in dubium ab ipsis Collegis vocaretur, & de renum inflammatione suspicio haud parya adesset, etiam venas in pedibus circa talos aperuimus. Exhibita itidem sunt diebus sequentibus alia, quibus affectus hic alias feliciter superatur; sed frustra. Tandem die 30. qui erat morbi undecimus, subito æger calculos duos femine ricini, quod referebant, paulo minores cum urinæ mensuris circiter octo excrevit; remittente febre, sanitateque optatâ redeunte.

Quem vero casus sæpè transit, tandem aliquando invenit. Vix enim annus elapsus est integer, cum in eosdem vir hicce scopulos impingens, ischuriâ denuò correptus est, quâ etiam die 13. frustra adhibitis quibuscunque artis remediis è vivis sublatus &c.

OBSERVATIO CXIII.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

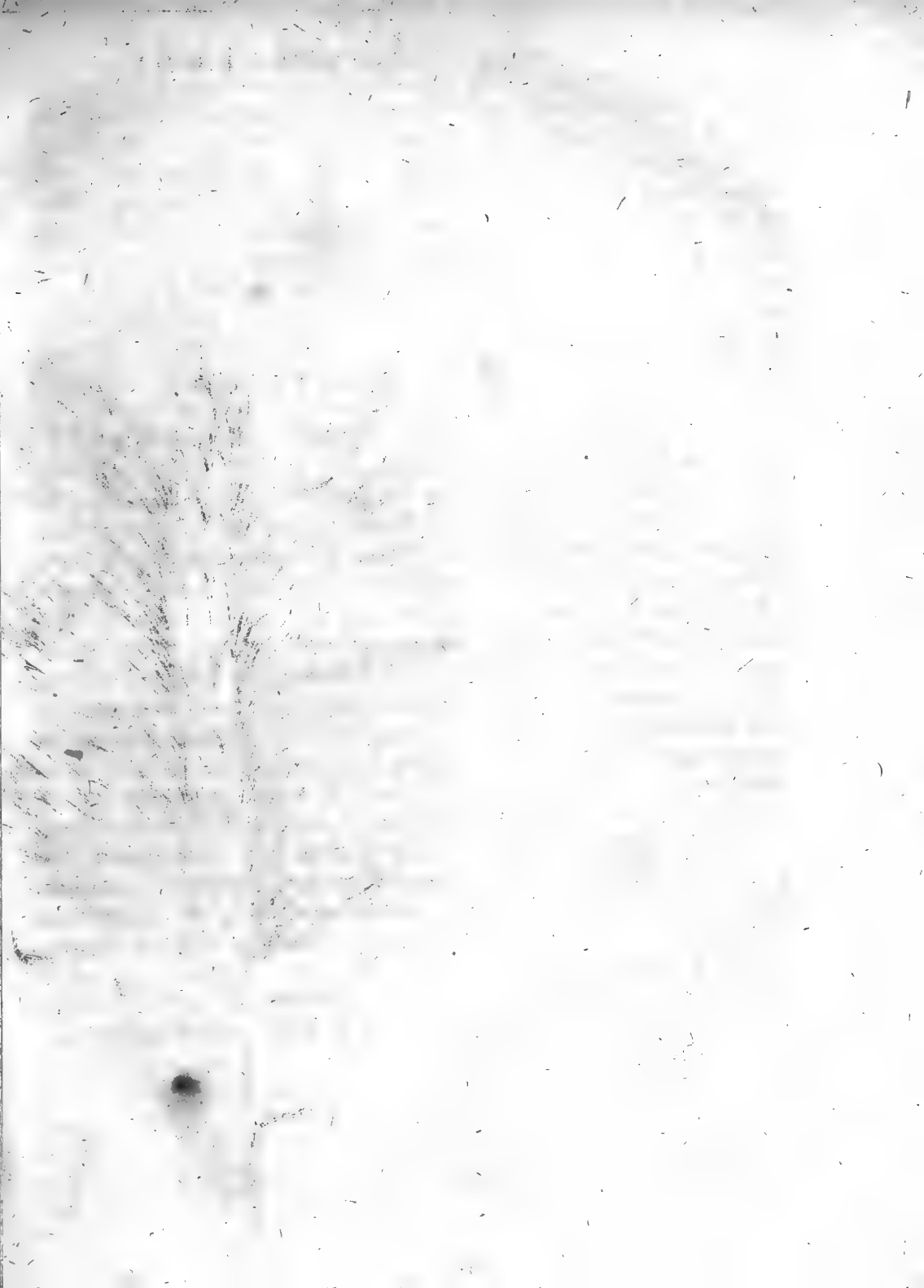
VOMITU SANGUINIS ENORMI.

A Vicenna *fen. 10. l. 3. tr. 3. c. 4.* non omne sanguinis sputum timorofum esse dicit, cum aliquod sit causa sanitatis apostematis in splene, quum videlicet natura sese deonerante expellitur. Et

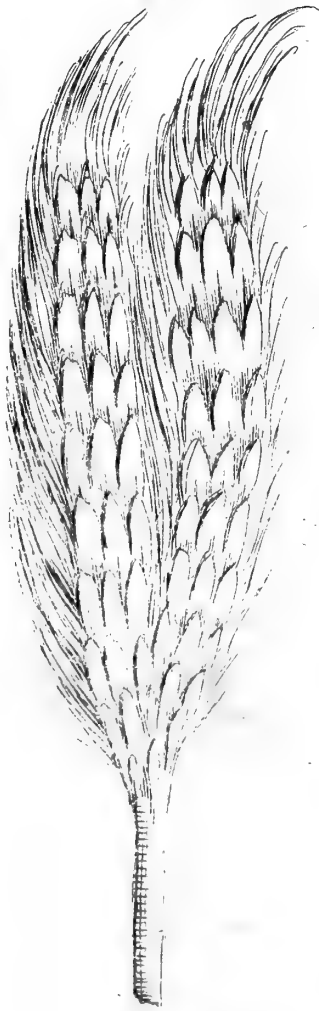
Rhasius

Rhabarb. l. 9. tr. 2. c. 2. refert exemplum mulieris splenetica, quæ sanguinis vomitu à morbo liberabatur. Cum verò sanguis sit vitæ thesaurus, ut vocatur à *Mesue l. 1. de re med. theorem. 1. c. 2.* ex quacunque parte nimis copiosè effundatur, periculo haud vacat. Videantur exempla mortuorum hâc de causâ in *Obs. 314. Anni 3. Ephem.* & in *scholio ejusdem.* De successu curæ felicioris hanc observationem accipite. Anno 1672. mense Majo ancilla viri alicujus è ministris aulicis, annorum viginti & aliquot, cœpit sentire inflationes & punctiones in hypochondrio sinistro. Illa V. S. aslueta Medico inconsulto sibi venam in brachio sinistro tundi curavit; sed nihil alleviationis exinde percepit. Die 12. dicti mensis malum valdè ingravescens majores & acutiores dolores & angustias excitabat. Die sequente sc. 13. natura irritata cœpit per vômitem ejicere sanguinis nigri & maximâ parte grumosi, floriditamen admisti ad lb̄ v. Ne itaque natura admodum irritata in excernendo nimium faceret, illam paulatim retrahere, ebullitionem compescere, & motum hunc aliqua ex parte sistere, necessarium duxi; memor *Aphorismi Hipp. 37. l. 7.* eos frigidis & adstringentibus curari debere. Præscripsi sequens: ℞. ▽ *burs. past. plantag.* āā ʒij. *oxymell. scyll.* ʒij. ꝑ. *℞. g. vj.* M. detur cochlear unum atque alterum per intervalla. Remisit vomitus. Sequenti die sc. 14. d. m. ad aperiendas obstructions lienis & sanguinis ab acrimoniâ mundificationem purgans exhibui. ℞. *rhab. opt. fol. sen. s. s.* āā ʒij. Infund. in *decoct. tamar.* ʒij. col. expr. fortit. add. *sir. ros. sol.* ʒij. *pulv. chalap.* ʒij. M. movit sedes II. cum euporiâ. Sed tamen die sequenti sc. 15. iterum rejecit ἀνω τὴν κάτω sanguinem valdè fœtētē cum summâ debilitate & lipothymiis crebris. Præscripsi sequens ℞. ▽. *scolopendr. veron. agrimon.* āā ʒij. *conf. ros. veron. fumar.* āā ʒij. ebull. parum col. add. ▽. *aperit.* ʒij. *cord. citr. cinam.* āā ʒij. *sir. corall.* ʒij. ꝑ. *℞. g. iv. citr.* ʒij. M. Detur sapius per cochlearia. ℞. *Unguent. deopil.* ʒij. *di. alb. empl. diach.* āā ʒij. *troch. de cappar.* ʒij. *absinth.* ʒj. *ol. aneth. verbasc.* āā ʒij. *cer. parum.* M. F. ungu. pro regione lienis. Enema quoque hâc die injectum, quod etiam sanguinem grumosum eduxit. Nihilominus die 16. revertebatur malum, & rejecit frustra satis magna & multa sanguinis coagulati. Dedi sequens pro duabus dosibus: ℞. *herb. veron. scabios. scolopendr.* āā mj. *adiantb. fl. chamom.* āā Pij. *viol. buglos.* āā Pij. *rad. gramin. asparag.* āā ʒvj. *jub. seb. seb.* āā no. viij. *coq. in f. q. ▽. l. col. lb̄. ꝑ.* add. *conf. ros. ℞. meliss.* āā ʒij. *citr. scabios.* āā

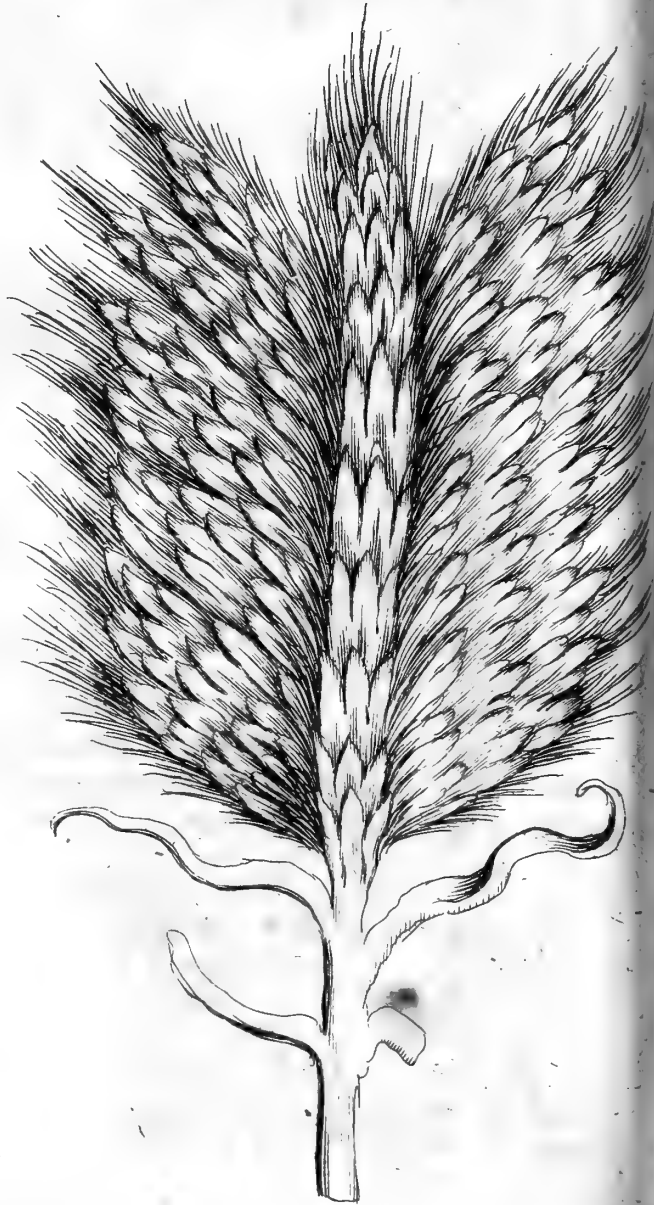
āā ʒʒʒ. Parum ebulliant & col. D. Prima dosis circa vesperam, secunda
 sequenti die manè exhibita. Inde alleviatio secuta, ita ut nihil fan-
 guinis nec per superiora, nec per inferiora rejiceret, nec gravitatem ul-
 lam in hypochondriis perciperet. Ad sistendū malum & venarum aper-
 tarum orificia conglutinanda consultum existimavi remedium sequens.
 ℞. *conf. ros. ꝑl. ʒj. fl. borrag. fumar. veron. citr. āā ʒʒʒ. rad. symph.*
maj. cond. cich. cond. āā ʒʒʒ. cort. aur. cond. ʒiiij. corall. r. preparat. lap.
hamat. preparat. bol. arm. preparat. āā ʒj. Cum sir. rib. q. s. M. F. elect.
 Sæpius de illo degustavit cum optimo emolumento, ita ut die 17. & 18.
 nihil ampliùs rejectum, nec nausea percepta fuerit. Die verò 19. ex
 improvise per vomitum rejecit frustra admodum magna sanguinis coa-
 gulati, ut portiones visceris alicujus referrent, inde febris excitabatur,
 lipothymia crebrò infestabant, omnium sensuum consternatio secuta,
 facies Hippocratica, labia pallida, pulsus debilis, inquietudines ade-
 rant, ita ut mortem instare nemo non putaret. Reiteratum electua-
 rium, sed non potuit hanc formam assumere, itaque cum *aq. carefol. &*
veron. factum est ex illo contusum, quod assumpsit & vomitum compe-
 scuit, tamen in ista consternatione permansit ad d. 21. deinde intu-
 muit tam in facie, quam in manibus & flavescbat cutis, sed paulò me-
 liùs se habuit usque ad 24. ubi tanta virium imbecillitas sine vomitu
 oborta, ut neminem ampliùs agnosceret, & animam agere videretur.
 Nihilominus confortantibus exhibitis vires recuperabat & diebus se-
 quentibus usque ad finem mensis magis magisque convalescebat. Con-
 tinuatus est usus contusi & simul herbae recentes pro jusculis ordinatae,
 ut *veron. scolopendr. meliss. agrim. fumar.* Quibus diligenter usurpatis
 convaluit. Cum verò pedes intumescerent, & propter tantam fan-
 guinis profusionem hydrops metuendus esset, *elix. propr. cum succ.*
 quotidie in jusculo exhibui; quo etiam ab hydrope praeservata & sana
 omnia munia domestica obibat, usque ad diem 30. Octobr. ubi ean-
 dem inflationem & punctiorem, ut à principio è regione lienis sentie-
 bat, quibus perterrita statim consilium meum petiit; *℞. el. propr. c.*
Jucc. ess. absinth. comp. āā ʒj. mane & vesperi mediante jusculo
 assumebat g. xv. & hoc solo iterum convaluit. Anno verò 1673.
 d. 23. Octobr. iterum sanguinem coagulatum vomere incipiebat, præ-
 cedentibus iisdem symptomatibus: anxia itaque me absentem expe-
 ctavit, rediens, dedi statim purgans: *℞. sir. de trib. de cich. c. rh. āā ʒʒʒ. cr.*
ʒj. pulv. chalap. ʒʒ. ꝑl. ʒtis g. ij. v. cinam. ʒʒ. M. deiecit aliquo-
 ties

N^o. I.

N^o. K.

ties materiam adustam sanguine permixtam. Vomitus remisit statim. Præscripsi nodulum, quo in vino infuso quotidie usa est, & deinde matrimonium iniit, adhuc sana degit.

OBSERVATIO CXIV.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
WINCLERI

DE

SINGULARI ILEI CURATIONE.

Barbari haud barbarè nec sine rationis æquilibrio ileum appellavere, miserere mei. Et id non saltem propter acutissimi doloris ad desperationem usque excruciantis atrocitatem, sed etiam propter excrementorum alvi in verso motu & ordine per os rejectionis tæditatem. Talem ego fæcum alvi rejectionem absque tamen atroci dolore aliquando vidi, cujus historix seriem proferre haud piget. Mulier quædam pauperula à prava victus ratione incidebat in pertinacem alvi obstructionem in tertiam septimanam durantem, ita ut fæces alvi, ut in ileo, per os rejiceret, & quidem cum tantâ anxietatis molestiâ, ut me rogatum mitteret, quo consentirem in adhuc viventis aperi- tionem ventris. Usurpata varia euporista & alia consueta, quæ fum- tus ipsius ferre potuere; Enemata fatis acria sæpius injecta, omnia sine emolumento. Tandem succum expressum è pomis Borsdorffien- sibus putridis sæpius bibit, & postquam ejus ad lb̄ vj. quantitatem ebi- bisset, alvus soluta & ipsa sepulchro jam destinata præter omnium spem & opinionem è mortis faucibus erepta est. Contractura mem- brorum quidem deinde per hebdomadas 18. laboravit, attamen & ab hâc evasit, & adhuc sana vivit.

OBSERVATIO CXV.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
WINCLERI

DE

SPICA SECALIS MIRABILI.

Anno secundo Ephemerd. Curiosar. obs. 112. spica hordeï singula- ris depicta est, quæ in Silesiâ in Comitatu Glacensi visa est. Spi-

cam aliam fecalis æque ac illa mirabilem appingere lubet, quæ Anno 1634. prope suburbia Strelæ non procul ab horreo quodam crevit. Animadversa à præfecto pagorum cameralium Sereniss. Principum Ligio-Bregensium custodiâ, ne ante maturitatem ab inscio abrumperetur, munita & 25. Augusti messa, Sereniss. Principibus transmissa & depicta est. Hæc spicis majoribus 18. uno culmo conspicua, & boni ominis causa grata fuit. Pestis enim anno præterito in Silesiagrassata est, & multa millia hominum ad plures detrusit, ita ut ducentesima saltem pars vitam servaverit. Iram igitur divinam placatam & Deum superstites paucos multiplicaturum & nutriturum ex hujus spicæ ubertate concluderunt. Nam interdum hæc aliquid ominis habere, altera duplex spica fecalis demonstrat, quam *Cl. D. Wenceslaus Scherfer à Scherffenstein*, Poëta Cæsareus Laureatus Anno 1647. die 23. Julii in deambulatione ex improvise invenit in agro non procul à Brega, & uxori gravidæ & partui vicinæ apportavit, quæ inde terfita, pro omine tacens id habuit, & subsecuta nocte filios gemellos enixa est.

OBSERVATIO CXVI.

D. GOTTOFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

SCROPHA TRIPEDE.

ETsi rationis rationalis animæ nativæ, seu intellectus agentis, ne quidem vestigium obtineant animalia bruta; attamen rationis per participationem communicatæ ipsi facultati sensitivæ, seu intellectus patientis simulachrum quodcumque gerunt, unde per analogiam quandam rationem obtinere dicuntur, ut loquitur *Deusingius de rat. & loq. brut. anim. p. 214. §. 92.* Quod etiam ex vi imaginationis, ab ipsis haud alienâ, patet. Quæ, quod etiam in brutis locum habeat, testimonium satis luculentum exhibet exemplum Jacobi Patriarchæ, qui virgas virides decorticas ovibus in canales & alveos aquarum præposuit. Etsi enim variæ & multæ causæ monstrorum recenseantur, tamen ut plurimum phantasia in culpâ est, & quidem etiam in brutis, ubi sc. facilius à scopo suo, absente animâ

Ad Ann. VI. Obs. N.º m.

CXVI

cam aliam fecalis æque ac illa mirabilem appingere lubet, quæ Anno 1634. prope suburbia Strelæ non procul ab horreo quodam crevit. Animadversa à præfecto pagorum cameralium Sereniss. Principum Ligio-Bregensium custodiâ, ne ante maturitatem ab inscio abrumperetur, munita & 25. Augusti messâ, Sereniss. Principibus transmissa & depicta est. Hæc spicis majoribus 18. uno culmo conspicua, & boni ominis causa grata fuit. Pests enim anno præterito in Silesia grassata est, & multa millia hominum ad plures detrusit, ita ut ducentesima saltem pars vitam servaverit. Iram igitur divinam placatam & Deum supersti-

gum, & quidem etiam in ortis, ubi ic. facilius à scopo suo, ablente animâ

AD ANN. VI. OBS. N.

animâ rationali, aberrare potest, ejus rei exemplum referam de scropha sylvestri tripede, quæ in Ducatu nostro capta & hîc depicta est; ubi tamen cum nemine litem institutam, num ex phantasiâ & imaginatione matris, vel aliis causis ita genita sit. Factum illud est Anno 1647. die 20. Januarii in districtu Bregensi, prope pagum Tscheplovitz hora 8. matutinâ. Longitudo erat ulnarum duarum cum dimidiâ propemodum; Altitudo ulna una & dimidia. Scapula sinistra saltem erat conspicua, pedis & scapulæ dextræ nullum indicium. Pes unicus glande plumbeâ trajectus, ita ut viva capta sit. Fissura ungulæ valdè elongata fuit, quia moles totius corporis isti pedi soli incumbibat, à dextra parte pili erant detriti, quod eâ fortassis arborum stipitibus, quietem captura acclinare se solita fuerit.

OBSERVATIO CXVII.

D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERIDE
ROSIS SALIGNIS.

MArte triginta annorum spatio Germaniam depopulante; proverbium multis in locis increbuit: *pacem tum futuram, quando in salicibus rosa effloruissent.* Anno verò 1648. id reverà contigit; cujus rei in memoriam ramus à viro fide digno, ceu teste oculato, tunc temporis depictus est, quem postmodum dono accepi, hic verò cupro incisum exhibeo. Folia florum rosarum exteriora, fuerunt quidem viridia, interiora verò alba & rubicunda, in medio flavedinis aliquid, ut rosæ solent, habebant. Constat ergò hinc, flores hosce salignos rosas illas esse, de quibus vaticinium vulgi omen captavit, non verò efflorescentias illas muscosas, de quibus Dn. Sigismundus Grassius in Anno III. Ephemerid. Curios. Obs. 64. egerat.

OBSERVATIO CXVIII.
D. GOTTFREDI CHRISTIANI
VVINCLERI

DE

PUERO CUM SEX DIGITIS IN UTRAQUE MANU ET
DEXTRO PEDE NATO.

Quantum vis imaginationis valeat in pręgnantibus, vix verbis exprimi potest; & quidem nostro ævo tanta est frequentia, exemplorum, ut non tam mirum sit, vi imaginationis fœtum à matre aliquando signari; quam potius quod non semper id faciat. Circumscripta tamen sunt tempora, quod enim natura primo gestationis tempore facit, medio haud perficiet, multo minus ultimo. Egręgię *Thomas Eienus de vir. imag. quest. 21. p. 340.* de iis, quę ultimo tempore fieri possunt, dislerit: *In sine pręgnationis possunt induci notę in colore, in pilis: ut macula rubra aut livida, aut pilis consista. Possunt etiam produci carnea aliqua adnascencia & tubercula &c.* Et paulo post: *Et sic mulier quinto aut sexto mense deterrita à pictura vel homine enorme caput vel pedem habente, posset adhuc producere fœtum, similem earundem partium magnitudinem habentem.* Exemplum adducam de fœmina honesta, quę quinto mense ingravidationis fœtum signavit.

Viri cujusdam honesti uxor pręgnans quinto mense accepit dono cancrōs egręgiā magnitudine, illos admirantis & manu contrectantis digitum minimum unus chelā comprimit, ita ut manui adhæreret. Illa perterrita quidem, cancrum tamen manu excussit, nil amplius de illo sollicita. Anno 1675. die 12. Junii justo tempore filium parit, qui in utraque manu digitum minimum habebat duplicem, unum debito loco positum, alterum ab illius articulo infimo dependentem, in sinistra quidem manu magis adhærentem, in dextrā verò plane pendulum. In pede autem dextro digitus minimus uterque articulo suo inserti, sed carne & cute ad supremum apicem usque sibi adhærebant, ut ferē chelyn cancrinam formarent. Cum tertiam septimanam infans complēvisset, ligatura prius instituta digitum firmiter adhærentem novacula abscondere curavi, mox alterā die absque ligaturā alterum. Quod sine magno dolore & profusione sanguinis factum, & vulnera haud difficulter sanata sunt, ita ut vix vestigium conspicuum sit.

[*Mense Septembr. Ann. 1675.*]

OBSERVATIO CXIX.

D. GEORGI VVOLFFGANGI VVEDELII

FOLIA QUERCUS IN ÆS MUTATA.

Miserat ad me *Dn. D. Esaias Waldmann*, alias *Geyger*, aliquot folia quoad externam faciem, quercus foliis ut ovo ovum similibus, partim complicata, partim expansa, fibrulis, nervisque tam affabre expressis, ut naturæ artificium vix satis mirari possis. Color æris instar dilutior, subrubellus, pondus metallo conforme, sonus leviter percussorum tinniens, ex quibus, ut & aliis natura hæc fati emicat licet non purum æs, sed immersum particulis aliis esse perspicuum sit. De origine verò horum quæsitus vir laudatissimus, uti ex patriâ, Hungariâ, ea attulit, eorumque & naturæ arcanorum aliorum optime gnarus est, sequentem in modum *Schmalzaldia* respondit:

Area transmissa quercus folia natales debent Hungariæ, & in eâ rivulo percelebri ad oppidum *Smolnicium* in provinciâ *Zepusensi*, non procul à monte *Carpatho* sito, qui quod ferrum corrodat, ejusque loco cuprum substituatur, satis ubique notus est. Sic *Florentiæ* quoque apud *Clar. Stenonem* me soleam equi cupream vidisse memini, quæ ferrea fuit. Juxta hanc aquam sitæ sunt quædam quercus, quarum foliis autumnî tempore forte fortuna in rivum hunc elapsis particulæ hæc, quibus totus scatet, sese mox agglomerant, instarque limi adhærent; hæc parvo temporis spatio tenuem foliorum substantiam rodendo consumunt, ipsa verò massa ex nimia atomorum aggregatione densata, si aëri sicco vel soli exponatur, durefcit, remanente formâ delapsi folii, & sic metamorphosis hæc accidit. Creditur hujus æris centenarius auri xxij . continere, an verò eventus voto respondeat, mihi nondum constat. *Videri pluribus hanc in rem potest Kircher. mund. subterr. Webrner e-pist. de admir. aquis Hungar. Thurnbeiser. de aq. miner. & alii.*

OBSERVATIO CXX.
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELI

MUTATIO ♂ IN ♀, SEU FERRI IN CUPRUM.

Affinia his sunt, quæ de mutatione ♂ in ♀ tum nativâ, tum artificiali inter chemicos agitantur. Hinc, cum id in Hungariâ fieri non solum fama constans, sed & autorum diversorum scripta assererent, inductus sciendi desiderio rei veritatem Serenissimus Princeps ac Dominus, *Dn ERNESTUS, Dux Saxoniae* &c. &c. gloriosissimæ memoriæ, ad Comitem Thökely literas ann. 1664. misit, ut, quidnam de hac mutatione constaret in Hungariâ, rescisceret indubiè. Respondit 1665. d. 30. Jan. Comes Stephanus Theökeoly, fieri transmutationem ejusmodi non in montanis Sacr. Cæs. Majest. ditionibus, sed in bonis Dominorum Chaky, Somolnock dictis, missâ unâ aquæ ipsius transmutantis & cupri ex ferro facti particulâ insigni, & additâ hâc schedulâ:

Descriptio, qualiter ferrum mutetur in cuprum
in Smolnick:

1. Ferrum, qualecunque sit, novum vel antiquum, artificialiter immittitur in profunditatem viscerum terræ ad centum ulnas, & ibi maceratur in aquâ tamdiu, donec resolvitur in lutum, quod coagulatur instar argillæ, posthac in igne destillatur, & fit purum cuprum.

2. Quod est crassum ferrum instar cultri, sicut solet fieri in fine massæ ferri, illud intra spatium 24. horarum liquefit, quod autem crassius instar unius digiti, vel duorum, illud intra spatium unius mensis & quodocunque unius cum dimidio.

3. Diminutio non una observatur, aliquando ex C. centenariis ferri fiunt XC. cupri, quandoque 84. 86. 87.

Extant hæc literæ & specimen transmutati ferri in rarithecio Saxo-Gothano, unde speciali gratiâ Celsissimi, nunc beatissimi Principis ante aliquot annos hæc ibidem excerptimus.

Dubium verò inter chemicos agitur, sit ne hæc transmutatio vera, an saltim separatio & collectio particularum venerearum beneficio ferri præstita. Prius statuunt plurimi, &, ut paucos solum nominemus, *Crusius physic. Hermet. p. 110. Majer. de sept. montib. planet. p. 122.* qui idem

dem Goslarix quoque fieri scribit; Præcipue verò legi hanc in rem merentur duo autores eximii, *Matthesius in Sarept. conc. 8. pag. 360. & Baccius l. 5. de therm. c. 12. p. 311.* qui allegat ex *Georg. Wehrner. l. de reb. Pannon.* sequentia: Ad Zepusium in Smolnicio sunt aquæ, quæ & ferrum erodunt, & lapidescunt: animantes verò epotæ enecant. Eruntur autem ex his montanis metalla ferrum præcipue atque æs, injectaque in eas aquas equi solea ferrea, seu frustum ex montis ipsius ferrariis erutum; viginti quatuor horarum spatio exeditur; cæmentique specie eliquatum excôquitur in fornace, fitque id ipsum cuprum nobilissimi generis.

Nos ergo utrumque observantes in hoc ipso processu, ferrum nempe erodi, liqueferi quasi & naturam suam perdere, aquas verò ipsas Θ tas id præstare & unâ communicare atomos ζ eas, hinc prædominantes, dicimus, ut ferrum mediantibus acidis spiritibus vitriolefcit, ita etiam non improbabile esse, id ipsum in cuprum symbolicum metallum posse abire, accessione nempe aliorum, quæ ejusdem particulas immutant. Hinc ubicunque fit destructio prioris formæ & productio novæ, ibi transmutatio est, licet non æque atque penitus essentialis. Pertinet huc quoque, quod *Olaus Wormius musei c. 10. p. 25.* spiritum Θ li scribit mutare ferrum in cuprum, quod quidem hoc loco latius diducere non attinet.

OBSERVATIO CXXI.

D. GEORGII VVOLFFGANGI VVEDELII

DE

VERTIGINE COECORUM.

Sunt ex Recentioribus, imprimis *Faber* & illum sequentes, qui circumrotationem hanc apparentem, seu vertiginem, primariò & proximè oculis & visus œconomix turbatæ adscribendam statuunt, secundariò verò pati phantasiam, adeoque principaliter oculos, adæquatè cerebrum affici. Ratio eorum est, quod credant certissimum esse, utroque oculo cæcos vertigine non affligi, & distinguunt inter nutationem & circumgyrationem, illam quidem cæcis convenire posse, hanc verò neutiquam putant. Juxta hanc hypothesin causa vertiginis est tumultuosus & confusus spiritus optici & vaporis excrementitii in oculi adyta influxus.

Verum

Verùm difficili hæc nituntur fundamento, seu rationem spectes, seu experientiam. Turbantur enim in vertiginoso nutu non solum sensus externi, hebetior fit visus, auditus obtusior, sed & interni. Quid ergò opus est, ut statuamus, primò spiritus animales tumultuosè & confusè irruere in nervos opticos, hinc demum ad cerebrum horum vitium redundare & tunc fieri vertiginem? Experientia quoque testatur, cæcos non nutatione solum, sed & circumgyratione tali vitiosâ & turbine laborare.

Exemplum hujus rei & exceptione majus testimonium notavi in cæco h. l. notissimo, viro doctissimo *Dn. M. Schmidio*, qui & per integrum annum gravissimâ & verâ laboravit vertigine, & nisi prospiciat sibi medicamentis aptis, autumnali vernoque tempore, facile hujus affectus reliquias repullulascere sentit. De hoc ipso verò & causis vertiginis in genere latius in *Exercit. nostris Pathologicis* acturi sumus,

OBSERVATIO CXXII.

D. GEORGII VVOLFFGANGI VVEDELII

DE

CANCRO IN CANCRO,

Lusus naturæ fecundantis circa ovum in ovo, citrum in citro & alia hætenus inter scrinia quoque rariorum repositos & annotatos, legimus, quale ovulum inter alia, in alio Göttingæ repertum, cum plura pro oleo ovorum parando confringerentur, *Dn. D. Trumphius*, Physicus t. t. Göttingensis ordinarius, dono mihi misit; Ast cancrum in cancro repertum & quidem in masculo, omninò rarum esse duco, præcipuè cum ex oviparorum genere & fœmellas esse constat. Tale verò videndum se obtulit viro integerrimo *Dn. Christopharo Zillingio*, J. U. D. & Practico Lipsiensi, amico meo honoratissimo, cujus relationem, pace ipsius, è literis ad me d. 5. Sept. 1674. hic adducam: Emerat, scribit, conjux mea cancos, quorum unus major reliquis isque masculus alium quadruplo minorem intus continebat. Hic ob loci angustiam ventrem versus utramque chelyn & caudam ita tamen compressam vertebat, ut fracta quasi videretur. Stomachus majoris vacuus erat, & in medio cancri ad caudam minoris situs. Minor intus recens quidem, sed carnis ferè expers præter caudam erat. Cauda ipsa in medio paulisper contusa, de cætero verò

verò cancer ipse totus atque perfectus erat, & quoad magnitudinem digitum minorem æquabat. Omnibus, quibus huc usque retuli, res insolens videtur, nec me iudice aliam quis afferet rationem, quam si cancrum minorem vix ovo exclusum à majore devoratum dixerit; eum verò deglutitum fuisse vix credibile est.

Sive ergò hunc insolitum embryonem in altero genitum dicamus, sive ab altero captum & deglutitum, seu denique læsione fortuità majoris præviâ factum esse, ut chelys ceu operculum & integumentum commune paulisper hians minori quasi latibulum quærenti hospitium concesserit, hicque ex hospite incola factus sit, quod videtur vero similis, non tamen res caret difficultatibus, præcipuè quoad hujus nutrimentum, vestis extimæ mutationem aliaque, adeoque hoc ipsum disquisitione ulteriori non indignum est.

OBSERVATIO CXXIII.

D. GEORGII VVOLFFGANGI VVEDELII

DE

SPIRITU ☉ LI REGENERATO.

Non nescio, quæ de spiritu ☉ li regenerato solent agitari hypotheses, quas adducere foret superfluum. Ausim dicere, pace doctissimorum virorum, qui secus sentiunt, non arcessendum eum esse ab aere, & inde in ☉ derivandum, sed aliunde & longè alia ratione, ut experimentis abundè demonstrari potest. Si enim noverimus, igne mediante concidere & concentrari vitriolatas salinas partes, in ☉ tione; si noverimus, spiritum ☉ li nil aliud esse, quam sal acidum fluorem adeptum, mediante phlegmate quantillo etiam protrusum, & tamdiu prodire spiritum, quamdiu vel atomus humoris tanquam vehiculum in eo extat, ut tandem etiam acerrimum oleum prodeat, facile est colligere, spiritum regeneratum ☉ li non ex aere instar phœnicis cujusdam revixisse, sed ipsum in ipsissimo ☉ latitasse, quod ideò prius, quam edulcetur, acrimoniâ non levè adhuc pollet, aerem verò laxiores solum poros reddere, & atomis aqueis junctis ac communicatis, ipsas partes salinas residuas, quæ cum terreis intimè sunt compactæ, aptas denuò reddere, ut igne subdito, si quod reliquum est, possit sub formâ spiritus elici.

OBSERVATIO CXXIV.
D. GEORGII VVOLFFGANGI VVEDELII

D E
SUFFUSIONE TUNICÆ ADNATÆ.

Patiuntur diversos affectus quælibet machinæ oculi partes, non solum interiori concamerationi inservientes, verum etiam externæ. Adnatam in ophthalmiâ inflammari sæpius experimur, ast eandem suffundi humore paulò rarius est. Pastor quidam in viciniâ primum in malâ propè oculum dextrum tuberculum quoddam passus, me consulebat, quod illo evanescente oculus ille ruberet, & tunicæ adnatæ cuticula tota circumcirca pupillam manifestè elevata sero turgeret fluxili, & hinc inde pro ipsius oculi motu mobili & tremulo, adeò ut pupilla & iris depressa subsidere in profundo viderentur. Aperire sanè non consultum duxi, sed dissipationem meditatus exhibui sudoriferum liquidum cum essentiâ succini alcalinâ, exterius verò præter vesicatorium nuchæ applicatum, balsamum ophthalmicum ex pinguedine viperinâ, & collyrium ex *croco metallorum* cum *aq. chelid. maj.* &c. ex voto sanitatem & vigorem pristinum brevi restituit.

OBSERVATIO CXXV.
D. MARTINI FOGELII

A D
HISTORIAS SUBMERSORUM OBS. XX.
RESPONSIO.

FOramen ovale iis, qui sub aquâ vivunt, hâc ratione existimo conferre: sanguis qui è dextro cordis ventriculo in pulmones per arteriam pulmonariam propellitur, nequit in sinistrum ventriculum permanere, nisi aër arteriæ asperæ furculos inflat atque distendat. Hinc enim arteriæ pulmonariæ ramuli comprimuntur, & conclusus in his sanguis protruditur in furculos venæ pulmonariæ. Ubi vero aër non potest distendere arteriæ asperæ furculos, sanguis per alios ductus ex dextro ventriculo in aortam, & ex

venâ

venâ cavâ in sinistrum cordis ventriculum non trajecto pulmone perlabi debet. Jam cum in infantibus recens natis & fœtibus tales ductus peculiare observemus, qui pulmonum vices suppleant, quàm diu in utero hærent, in submersis verò aër minimè pulmones subire valeat, ideoque ut in animalibus utero conclusis, ita in his à suo munere pulmones vacent, admodum mihi vero simile fit, per eosdem ductus, vel non satis coalitos, vel patulos, (quales in quadrimulis & quinquennibus, immò grandioribus natu pueris observarunt anatomici,) motum istum sanguinis absolvi.

[In literis ad Dn. D. Langelottum.]

OBSERVATIO CXXVI.

D. JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII

DE

ARTIFICII, QUO OCULORUM HUMORES RESTITUUNTUR,
VESTIGIIS APUD VETERES.

INter seculi nostri inventa refertur etiam enchiresis illa, qua oculorum humores sectione factâ expressi restituuntur. Eam hoc ævo, quantum ex epistolis *Franc. Joseph. Burrhi ad Thomam Bartholinum Hassnia 1669.* editis constat, primus exercuit Romæ Eques aliquis Neapolitanus, ob tumultus bellorum civilium exul, qui artem hanc Cels. Principi Joanni Paulo Jordano Ursino ibidem monstravit: & paulò post Florentiam profectus, Robertum Sothuel Equitem Anglicanum eandem docuit. Is porrò Robertus Sothuel cum Burrhum Amstelodami inveniret, ipsi arcanum ostendit, atque ita circa annum 1666. apud Batavos artificium hoc inclarescere cepit, æmulatore mox etiam felici *Theodoro Kerckringio*, quemadmodum patet ex ipsius spicilegii *Anatomici Observ. 100.*

Hæc fama cum ad aures nostras perveniret, tentavimus anno 1670. artificium hoc in pullis, anseribus, vervecibus, canibusque exercere, non irritò prorsus successu: quamvis minore apparatu, neque tam artificiosè compositis liquoribus opus esse, quam Burrhus prodidit, reipsa expertus sim. Quin imò si nihil prorsus instilles, tardius quidem redit perdita oculi globositas, atque iridis pupillæque nitor: redit tamen tandem, naturâ humores surrogante. Quod si verò facta incisione & expressione liquorem per siphunculum mox

immittas, mox etiam oculus & globositatem suam recuperat, & sive iridem sive pupillam spectes, alteri socio atque integro oculo similis evadit: remanente solo vulnere in cornea, id quod sequentibus diebus tam in longitudine, quàm in latitudine paulatim etiam immittitur. Unde patet, promptius omnia redintegrari, si liquor instilletur, quàm si omittatur: quamvis vero consonum videatur, liquorem illum instillatum, à subrogatis sive succedentibus denuò humoribus naturalibus, iterum per vulnus corneæ totum extrudi. Profectò cum inter alias aves anseris horni dextrum oculum summo mane tunc incidissem, humoresque adeò, ut bulbus in se penitus collaberetur, expressissem, anseremque absque instillatione dimissem: sub vesperam ejusdem diei, bulbum suam globositatem jamtum, ferè recuperasse adverti. Sequenti die globositati quidem nihil amplius deerat, itemque pupilla alteri similis conspiciebatur: Sed iris adhuc erat obscurior & minus vivida: cui etiam tertio vix die nitor suus redibat. Quamobrem omninò, ut superius dicebamus, præstat, operationem hanc adhibita instillatione perficere, quàm ipsam intermittere.

Dum verò isthæc experimenta illo tempore facerem, dubium mihi arduum de humore vitreo oboriebatur, an scilicet is, ob situm, adeò profundum, totus ulla ratione exprimi per vulnus corneæ possit. Quare ad indagandam rei veritatem pullo gallinaceo sinistrum oculum discidi, & post effluxum aquei spontaneum, expressi crystallinum totum, & vitrei tantum, quantum fieri mulgendo poterat. Ulterius collum pullo abscidi, & oculum dissectum planè erui, quo explorarem, num adhuc aliquid humorum intus remansisset. Inveni autem post expressionem satis violentam, restitisse nihilo minus aliquid de vitreo: at tantillum, ut pars ejus tertia circiter videretur. Mox etiam dextrum oculum in illo detruncati pulli capite discidi, & cum vehementia expressionem perfeci: deinde erutum oculum dissectui per medium, & adeò vacuum reperi, ut tunicæ interius tantum inaderent. Hinc manifestum evadit, *in vivente humorem aqueum sponte effluere, crystallinum à peritâ manu totum, vitreum maximâ ex parte posse auferri*: & quanquam portiuacula quedam vitrei altius aut retrò latens restet, tamen oculi œconomia priorum duorum expressione satis turbatur: imò adeò ut de cœcitate irreparabili inducta olim nemo dubitavisset. Id verò adnotatione dignum

dignum hic circa expressionem in mentem venit, quod, ubi vitreus humor inter exprimendum egredi incipit, appareant quidem in isto vestigia *ligamenti ciliaris* nigricantia: ipsum verò ligamentum ciliare, quoniam in circumferentia corneæ, firmiter oris duræ membranæ conjungitur, nunquam, nisi violentissima & cœcitatē perpetuam illatura expressio accedat, elabitur. Salvis itaque nervis & membranis humores natura universos in oculis reparat: illis vero læsis, etsi humores natura surrogaret, omnis tamen peribit visio. *Cl. Galenus* certè *lib. de oculo cap. 1.* atque alibi passim, jam statuebat, humorem crystallinum à vitreo, & hunc à cerebro nutriri: nutritio autem fit per surrogationem nutrimenti: igitur hæc quoque surrogatio humorum ablatorum ab intra non erit ad mentem etiam *Galenus* adeò absurda. Ratio itidem inde patet, quare *vulnera oculorum casu facta*, adeò frequenter cœcitatē inducant: læduntur etenim per illa plerumque non humores solùm, sed simul etiam membranæ, aut etiam nervi. Hæc autem vulnera non casu, sed peritâ manu inflicta, solos educunt leniter humores.

Alia etiam sub primordiis addiscendi hujus artificii difficultas mihi nascebatur, de explorando nimirum redeuntis visus tempore, præsertim in illis gallinis, quibus unum duntaxat oculum incidebam, altero servato, ut cibum miseræ capere possent. Itaque excogitabam pileolum sive vittam, ex panno xylyno confectam, quæ capiti imposta, oculum integrum sive sanum prorsus contegeret, relicto foramine pro oculo inciso. Septimo aut octavo ab incisione die examē ordiebar, & accommodatâ capiti vittâ atque alligata adverti, grana hordei à gallinâ cum quadam quasi præmeditatione & ad latus inclinato capite quidem colligi: rostrum tamen ad singula grana exactè dirigi, ipsamque nunquam hallucinari, argumento haud obscuro, aut ipsam perfectè oculo secto iterum cernere, aut certè à perfectione parum, & fortassis tantum, quantum à relicta adhuc cicatrice impediretur, abesse. Cicatrix enim ut penitus evanescat, vix septem menses sufficiunt.

Atqui, ne nimis diu recensendis his experimentis nostris, aut argumento jam tum satis per orbem literatum cognito inharere videamur: placet stylum vertere, & ad antiquitatem respicere, inquirendo, num *Artificii hujus vestigia apud veteres extant.*

Galenus sanè, cujus auctoritatem de humorum in oculis nutritione paullo ante quoque citabamus, humorem aqueum puncto oculo effluere, & in pueris etiam regenerari, jam olim vidit: verum hæ puncturæ Galeno visæ, casu saltem infligæ sine dubio fuerunt, non arte, neque ultra aqueum progressæ. Verum enimverò apud C. Plinium lib. XXIX. Histor. natur. cap. 6. extat insignis locus, & in quo operationis hujus non obscura facilè indicia agnoscas. Alii, inquit, terram substernunt lacerta viridi excæcata, & una in vitreo vase annulos includunt è ferro solido vel auro: cum recepisse visum lacertam apparuerit per vitrum, emissa ea, annulis contra lippitudinem utuntur. Et paullo post: Mustela etiam oculis punctu erutis, ajunt visum reverti, eademque quæ in lacertis & annulis faciunt. Tria autem hinc porismata deduci possunt: 1. Veteres lacertas virides & mustelas excæcasse, & quidem oculis punctu erutis. 2. Ab iisdem illa animalcula in vitris unà cum annulis tamdiu fuisse reposita, donec visum recipe- rent, atque ipso recepto fuisse dimissas. 3. Annulos istos tanquam virtute ophthalmica imbutos, postea contra lippitudinem fuisse gestatos.

Ad primum quod attinet, *Plinius* difertè lacertas excæcatas nominat, non cæcas per naturam aut morbum: imò de mustelis asserit, oculos ipsis punctu erutos fuisse, atque ita manualis necessariò intercessit operatio: non, quæ totos oculi globos evelleret, quippe visum hoc pacto nunquam recepissent: sed quæ punctura aut sectione, scalpelli humores evocaret, atque hæc ratione temporariam inferret cæcitatem. Ex altero membro constat, lacertas, mustelasque isthac ratione visu orbatas, absque ullo adhibito remedio, sola paulatim reparante humores natura, ipsum recuperasse: id quod in gallinis & anseribus pari prorsus modo nobis tentantibus evenisse, supra retulimus. In tertio effectus annulorum istorum contra lippitudinem continetur, quem quidem suo relinquam auctori, atque illis, qui transfusioni virtutum ab una re in aliam multum tribuunt: inter quos eminet *Henr. Cornel. Agrippa*, qui propterea hunc *Plinii* textum ferè integrum in *Philosophie sue occultæ lib. 1. cap. 16.* transtulit. Cæterum plura ex antiquitate loca jam non succurrunt, extare tamen non dubitamus; & quamvis plura haud extarent, ad ostendendam nihilo minus analogiam ille *Plinii* secundi tantisper sufficeret.

[Referri huc meretur insigne experimentum restituendi humores

res oculorum cum succo vesicularum ulmis quod refert *Heerius obs.*
 4. p. 71. seq.]

OBSERVATIO CXXVII.

D. JOHANNIS SIGISMUNDI ELSHOLTII

SEMEN ZINÆ OFFICINARUM AN
SIT GENUINUM?

Dubitandi ansa nonnullis fuit præbita, quod 1. semen illud multoties solum in Germaniâ non prodiret. 2. Quod solum eodem alia stirps, Tanacetum scilicet vulgare, aliquando creverit. 3. Quod tam copiosè profert, cum tamen sit exoticum. 4. Quod tam vili vendatur pretio. Quibus ducti rationibus nonnulli, semen Zinæ in officinis venale, ex Tanaceto colligi, aut ejus semine adulterari arbitrantur.

Ad I. igitur quod attinet, clima nostrum sic satis felix, temperatumque esse statuo, ut semen quodcumque vel ex ipsis Indiis allatum, modo vegetum & sationi aptum id sit, in terrâ ritè præparatâ, apud nos non pereat, sed plantam suam dubio procul prodat. De foliis autem intellectum hoc volo: siquidem quod ad floris fructusque productionem spectat, ad illum perfectionis gradum omnes promiscuè stirpes apud nos haut perveniunt. Exempli loco sit palma dactylifera, cujus semen solum folia protrudit, aucto etiam annuatim numero: cæterum ad florem aut fructum in Germania pervenire, nondum visa est. Quicumque igitur è loco natali semen fementinæ prolificum adeptus fuerit, & apud nos commodo tempore & solo severit: plantam absinthii santonici haut difficulter obtinebit. Neque opus aded est, stabilire hoc auctoritate *Matthie Lobelii*, quam is *Adversar. pag. 337.* disertis verbis dicat: *Solum nonnullis in locis vidimus semen zedoaria peregrinum illud, ex quo fruticulus surculosus renatus fuit, undiqueque seminibus gliscens, pluribus ferè quàm foliis: quodque semen nondum veterum, sed plenum & recens qui sit natus, si semet variis locis, facile plantam assequetur.* Neque me movet aded auctoritas *Jac. Theod. Tabernamontani*, qui santonicum suum vulgare apud nos in hortis ex semine recenti facile propagari, *part. 1. herbar. lib. 1. c. 5.* adserit. Quin potius nitimur canone generali paulò ante allato,

allato, ut experimentis pluribus firmato: *Non mori apud nos in terra commoda semen ullum facundum.* Quod verò Joanni Baubino, Ludovico Jungermanno; atque aliis, ex semine sancto, terræ vel pluries mandato, nihil prodierit: nisi vetustati seminis vel corruptioni tribuendum id sit, profectò immaturitatem ipsius accusarem. Tere digitis sementinam officinalem, & comperies, comas esse sive summitates plantæ florentis, abscissas antea, quam semina plenè maturuerint. Abscedunt enim fricando primum foliola floris exteriora: mox, si instes, etiam interiora & arctius completentia sive stipantia semen, quod figurâ oblongulum apparet, strigolum & viutum sive flaccidum, vigoremque præ se ferens nullum. Oritur inde, dum saccharo obducere tentant, tanta pharmacopœis difficultas in hoc semine, quanta in nullo alio, nimirum ob foliacea illa integumenta, frictione & oris halitu auferenda prius, quam sacchari liquamen hæere velit. Neque tamen illa foliola cuncta inter conficiendum auferre decet, sed semini propinqua pluscula relinquere, quæ unâ cum semine contento globulos quasi parvos junctim constituent: cum nuda semina ob exilitatem hætenus apud nos confecerit nemo. Manifestum, inde evadit, confectionem sementinæ in officinis non tam semine, quam floribus, aut certè maximam partem floribus constare, nec mirum amplius, si sata quibusdam multoties tam imperfecta semina, non creverint.

II. Neque majoris momenti est experimentum Joan. Bodei Stapelii *comment. super Theophrast. Histor. Plantar. pag. 1151.* quod his verbis exprimit: *Bis semen terræ commisi, quod in officinis seminis sancti nomine venditur, bis ex eo natum nobis Tanaceti genus est.* Curavit etiam illius Tanaceti effigiem adsculpi ibidem Bodaus, quæ Tanacetum vulgare prorsus refert. Atqui idem ipsi, quod Joan. Baubino & Lud. Jungermanno contigisse censendum: comas puta florum, cum seminibus nondum maturis, quales in tabernis prostant, etiam à Bodeo fuisse satas, quæ in terra computruerunt; iis interim immissa simul fuisse aliquot semina Tanaceti vegeta, quæ creverunt. Neque mistura illa feminum est tam infrequens, cum nobis inter semen Zinz non raro semina cumini, thlaspi, & similia quædam occurrerint: absit tamen, ut statim inde fraudem aut adulterationem universalem inferre velimus.

III. Argumentum etiam à copia sumtum parum concludit,
cum

cum stirps isthæc ex earum numero sit, quæ semine abundant, sive quemadmodum *Matth. Lobelius* loco citato loquitur, *seminibus gliscent.* Vero simile autem est, colligi illas florum cimas eâdem ratione, quâ nos solemus uti in similibus stirpibus, ex quibus strictis manibus folia aut flores aut semina celeriter & nullo negotio detrahimus, id quod Germani proprio verbo *abstreiffen* nominant.

IV. Idem quoque de pretio sentiendum, quod non valet esse ingens tum ob abundantiam in patrio solo, tum ob naturalem levitatem, qua naves gravare onerarias ista merx non potest. Et quamvis *Caspar. Baubinus Pinac. botan. lib. IV. sect. 2.* absinthii santonici quatuor species, Iudaicum videlicet, Alexandrinum, Ægyptiacum atque Gallicum afferat, & inter hæc Alexandrino, ut ex synonymis additis patescit, primas tribuat: credibile tamen est, à mercatoribus Batavis ob viciniam loci, ex Santonia, Galliæ Aquitanicæ provincia, hanc mercem hodiè majori ex parte Amstelodamum, unde nos accipimus, asportari. Vectura autem è regione tam propinqua, & itinere insuper maritimo, non potest magni constare: neque omnino præsumuntur mangones in tam vilibus rebus studium suum locare aut lucrum quærere, cum non desint ipsis in pretiosioribus & nequitia sua mage dignis, mangonia.

Ut igitur, quæ dicta sunt hæcenus, in summam contrahamus, semine Zinæ genuino, saltem Gallicano, officinas non destitui, concludimus: quin pro certo etiam habemus, ex semine fœcundo posse illud sub nostro climate nasci. Ad semen autem Tanaceti quod attinet, illud interveniente accuratâ inspectione ab altero non parum differreprehenditur: & licet adulterari semen sanctum cum isthoc exigua quantitate admisso forte non nequeat, operæ tamen vix pretium esse mangones experientur.

OBSERVATIO CXXIIX.

D. GEORGII SEGERI

D E

CAPRÆ MOSCHIFERÆ EXUVIIS.

Hoc Anno 1675. mense Junio, obtinuit Nobilissimus *Dn. Jac. Breynius* à patruele suo *Job. Breynio*, mercatore Amstelredamensi, exuvias capræ moschiferæ, quæ toto corpore suo, solis dentibus prominentibus exceptis, capræ seu

Dorcadis nostratis mediocris magnitudinis figuram refert. Exuviarum harum moschi odore fragrantium, longitudo, excluso capite, sex sunt quadrantes una cum semisse ulnæ nostratis. Latitudo verò maxima, quæ inprimis est circa clunes, integram ulnam vix superat. Caudæ vestigia apparent nulla. Pilorum color in dorso præsertim & lateribus circa extremitates suas variegatus est, & in quibusdam ex luteo castaninus, in aliis contra ex castaneo luteus. Unde maculis ad instar juniorum nostrarum caprearum, egregiè superbit. In abdomine cinerei magis sunt, in capite verò ex albo & cinereo castanei, ut & in collo, ubi insuper ex collectione alborum ad latitudinem digiti intortas efformant lineas. Longissimi porro pili sunt illi, qui circa clunes & in abdomine juxta pedes posteriores radicantur, ubi digitum medium longitudine æquant. Hinc cololum versus sensim abbreviantur, ita tamen, ut eousque auricularis longitudinem servent. In collo autem ipso breviores sunt. Qui verò caput & pedes investiant, omnium sunt brevissimi. Crassissimi præterea & durissimi sunt circa clunes & lumbos, subtilissimi & molliissimi in iliis, capite & pedibus. Omnes denique id habent commune, quod circa radicem præsertim sinuosis flexibus oblongè aliquantulum intorqueantur; & præterea aded sunt fragiles, ut vel ad levissimam etiam extensionem diffiliant. Cavo verò eos esse, prout nonnulli de cervinis referunt, ne quidem per microscopium observare licuit. Sunt tamen qua medullam suam fungosi. Cæterum in abdomine non longè à posterioribus pedibus, eminent tumor rotundus & durus, ovi gallinacèi mediocris magnitudine, pilis albis, iisque non flexuosis, sed rectis, & ad folliculi fastigium porrectis obfitus. Circa cujus partem inferiorem unica utrinque caruncula apparet. Qualis etiam, licet paulò major non longè ab istis in sinistro conspicitur latere. Is autem tumor nihil aliud est, nisi folliculus ille, in quo colligitur moschus. Cujus interiorem faciem scrutari non permittebatur, ob metum, ne pretiosis hisce exuviis de splendore suo quidquam decedat. Maxilla præterea superior pollice transverso excedit inferiorem. In superioris medietate utrinque dens unicus eminent, retrorsum versus nonnihil incurvatus, acuminatus, & ad latera aliquantulum compressus, duos pollices transversos longitudine suâ æquans. Præter hos binos autem nulla aliorum dentium apparent vestigia. In maxillæ inferioris parte anteriore quinque visuntur

Fig I.

Fig II.

NUX INDICA Sive COCCUS MINIMA CER COPI THE CI FACIEM REPRESENTANS. ex Museo Jacobi Breynij.

bs. J

VLC

inj

tur dentes, & tres alveoli, è quibus dentes exciderunt. Ocho igitur dentes anteriores in inferiori maxillâ habet hoc animal, qui omnes ut ex residuis optimè colligere licet, sunt incisores. Quorum duo, medium occupantes locum, nimirum quartus & quintus, reliquis sunt prominentiores, acutiores & latiores. Verùm, præter dentes hos anteriores aliis adhuc in inferiori maxillâ præditum esse dentibus hoc animal, inde patet, quia in faucibus frustulum dictæ maxillæ repertum est, cui duo inhæserunt dentes, caninus scilicet & molaris. Auris dextra, quæ quinque pollices transversos longa, & duos cum semisse lata, sinistram suâ excedit longitudine. Illi enim cartilago adhuc inest, quæ huic exempta, unde istius cutis exsiccata brevior evasit. Cornua adsunt nulla, imò ne quidem eorum vestigia. Pedes anteriores breviores sunt posterioribus, & à nostrarum caprearum pedibus nullo modo differunt. Meritò igitur quadrupedibus adnumeratur bifulcis. Iconem illius ex liberalitate Nobilissimi Breynii adjacentis monstrat tabula. In qua *Figura I.* ipsas exhibet exuvias ad vivum planè expressas. Ubi tamen oculos, linguam & dentes in maxilla inferiori posteriores de suo addidit Pictor. *Figura II.* repræsentat exteriorem folliculi faciem graphicè depictam, ubi locus superior, asterisco notatus, est ejus fastigium moscho in illo collecto, dum animal vivit, exitum præbens. Et sic quidem ex supra relatis patet, in quantum aliorum icones admitti possint. Illa nimirum, quam *Gesnerus lib. 1. de quadrup. vivip. pag. 696.* tradit, atque ab *Ant. Musa Brasavolo* se accepisse meminit, ideò vitiosa, quia in ea desunt dentes illi duo, è superiori maxillâ prominentes; & quia in fronte pilos repræsentat, instar antiarum elatos. Icon, quam proponit *P. Boymus in Flora Sinenfi sub Lit. Z.* satis est laudabilis, nisi quod in ea aures & ungulæ pedum sunt justo acuminatiores, folliculusque nimium exstet. *P. Kircheri* icon, quam exhibet in *China Illustrata Part. 4. cap. 7.* in omnibus convenit, nisi quod loco bifulcorum pedes pingat digitatos. *Calceolarii figuram*, quam ex ejus *Musei Veronenfis pag. 666.* in eruditissimam suam de moscho disputationem, Anno 1667. Jenæ habitam *Dn. D. Lucas Schröccius* transtulit, si talis est in ipso Calceolarii museo (neque enim istud evolvere licuit) qualem proponit ille, in plurimis est vitiosa. Aures enim pingit obtusas, cum sint subrotundæ: addit etiam caudam, quæ tamen naturaliter deest; folliculum quoque nimis exstantem exprimit; & denique pilos ita intortos refert, ac animal hoc esset villosum, quod tamen falsum.

OBSERVATIO CXXIX.
D. GEORGII SEGERI

DE

NUCE INDICA SIVE COCCO MINIMA CERCOPITHECI
FACIEM REPRÆSENTANTE.

CUm non ita pridem Nobilissimum Dn. Breynium inviserem, isque inter alia rara, illa præsertim, quorum descriptiones dedit in *Miscellaneorum vestrorum Curiosorum Anno Tertio* (nimirum: *Amomi Arabici ramulos, cum flosculis exsiccatis; Amygdalum holosericum Capitis Bona Spei; Lignum Guianense ex Citri & Coriandri misso odore & sapore; Radicem arboris Jacæ; Radicem Tausarghanæ, Tacamahacam liquidam; Resinam Ambra facie Guianicam & Terram Guianensem fetidam*) meis silteret tum oculis tum examini: remotis istis fructum mihi quoque ostendit exoticum, quem nucem Indicam, sive Coccum minimam Cercopithecii faciem repræsentantem nominavit. Convenit hæc nux cum fructu exotico 2. *Clusii*, à *Clusio Exoticorum Lib. 2. cap. 27. pag. 50.* descripto, qui à *Job. Baubino Hist. plant. univ. lib. 3. cap. 192. tom. 1. pag. 393. a.* retenta *Clusii* descriptione *Faufel* accedens nux; & à *Casp. Baubino Pinac. lib. 12. sect. 6. pag. 510. b.* Palma nucem ferens decima quarta, seu fructus exoticus *Faufel* affinis, vocatur, integer hic fructus rectè à *Clusio* dicitur esse sesuncialis longitudinis: est tamen paulò majoris, quam uncialis crassitudinis. Cutaceum putamen, quod cultri mediocris dorsum crassitie non superat, non est foris cinerei coloris tantum, sed potius cinerei cum fusco misti, ita tamen, ut in unâ medietate cinereus, in alterâ fuscus prævaleat. Internè putamen hoc rectè dicitur à *Clusio* multis constare fibris, quæ tamen similes potius sunt fibris involucri coccorum, quam nucis *Faufel*, quam itidem involucro suo inhærentem mihi tum monstravit *Breynius* noster. Quod autem dictum putamen infernâ parte gemino & duplicato calice munitum sit, supernâ mucronatâ existente, optimè monuit *Clusius*. Ubi tamen circa supernam partem notandum, quod putamen illud non ita desinat in mucronem, prout quidem *Clusii* figura id indicare videtur; sed quod tenuior quidam stylus, ex supernæ partis medietate singulari modo egrediatur. Cæterum cutaceo illo putamine remoto, in conspe-

ctum

Cum venit nux lignea, dura, superficietenus rugosa, oblonga & coloris ex flavo castanei. Hujus extremitas anterior rotunda est, posterior ob concursum triplicis processus acuminata. Tres autem isti processus ita formati sunt, ut medius duobus lateralibus incumbat, & ille quidem nasum, hi verò labia repræsentent compressa. Non longè etiam ab eadem extremitate tres conspiciuntur impressi, non tamen planè pertusi scrobiculi, pisi minoris magnitudine, circumcirca villis quibusdam nigris, instar ciliorum aut superciliorum, ornati. Quorum bini illi, ad nasi latera conspicui, unà cum naso larvam cercopithecii aut etiam leporis haud absurdè æmulantur. Et hanc quidem nucem ad Faufel non ineptè referri posse, monet *Clusius*. Nobilissimus verò *Breynius* non Faufel, sed nucis Indicæ, Coccus dictæ, veram speciem esse contendit. Et meritò quidem, cum & fibræ putaminis interiores, & tres illi scrobiculi, ei cum Coccis sint communes. Laudatus etiam *Breynius* nucem hanc, nec cum nucem Indicâ primâ larvam ostendente, nec cum aliâ ei simili, quas ambas *Job. Baubinus L. cit. cap. 183. pag. 378. a.* describit & depingit, convenire, facillè mihi persuasit, cum ut utramque conferrem humanissimè mihi concesserit. Adjacens tabula nucem à nobis descriptam, qua quantitatem & formam externam, exactè repræsentat. Ita quidem, ut *Figura I. & II.* eam cutaceo suo putamini adhuc inclusam, reliquæ verò *figura* eam à putamine liberatam exhibeant.

OBSERVATIO CXXX.

D. GEORGII SEGERI

DE

HISTORIIS SUBMERSORUM OBS. XX.

JUDICIUM.

Sancè affirmo, me quid in universum de tribus illis ultra justum tempus aquâ submersis, nec tamen suffocatis, scribere debeam, omnino ambigere. Dux namque posteriores, & imprimis ultima relatio, captum meum planè excedunt. Neque enim quomodo vel per solum triduum homo aquis submersus naturaliter supervivere queat, capere possum. Notanter dico, *Homo*. Nam quæ de hirundinibus, intra aquam per hyemem latitantibus, vulgò referuntur, qualia etiam ciconiis accidere meminit *Kircherus Mund. Subr.*

Lib. 8. Sect. 4. cap. 1. Tom. 2. pag. 89. b. ea homini applicari non possunt, quippe cujus respiratio liberum semper requirit aerem. Notanter etiam addo; *aquis submersus*. Neque enim melatent exempla, tam eorum, qui tempore pestis pro mortuis habiti, quam mulierum, quæ hysteriis insultibus suffocata quasi, (quale exemplum *Paræus Lib. 24. c. 19* refert) vixerunt. Quæ tamen cuncta nihil hic probant, cum non in aquis, sed in libero potius aëre decubuerint. Notanter denique subjungo; *naturaliter*. Hominis namque naturam, diutinam sub aquis moram, naturaliter ferre non posse, vel lippis ac tonsoribus notum. Unde quæ de famoso illo quondam in Sicilia urinatores, Nicolao, ex Archivo Regio recenlet *Kircherus Mund. Subt. Lib. 2. cap. 15. pag. 98.* si quidem vera sunt, huc quoque non faciunt. Siculum namque illum singulari planè constitutione partium, etiam internarum, præditum fuisse, vel ex ipsâ manuum (quidni & pedum?) deformitate monstrôsâ colligere licet; cum inter digitos ejus, in formam pedum anseris, cartilago ad natandum necessaria excreverit.

Missis igitur binis historiis posterioribus, primam ita breviter expedito. Hortulanum illum quadragesimo septimo ætatis anno in aquis submersum, duplici de causâ per sedecim horas suffocatum non fuisse conjicio. *Primò*, quia statim toto corpore obrigit, omnemque sensum ac motum amisit. *Et secundò*, quia ipso momento, quo demergebatur, bulla satis ampla ex ore ejus prorupit. Sic igitur subitaneus ille atque universalis rigor necessitatem debitæ & solitæ respirationis sustulit, relicta solum insensibili, ac ad vitam adèò languidam conservandam satis idoneâ, cui aër in bullâ, aquam arcente, sufficienter inserviebat. Cum enim bulla illa, non tam ex ore submersi proruperit, quam ab erumpente illius anhelitu, in aquâ os ambiente, excitata sit; aquæ autem Svecicæ, referente *Cl. Langelotto*, multo nitro abundant, ad tam languidam respirationem conservandam sufficientem in bullâ materiam fuisse, facile exinde liquet, quia respirationis materia non est purus aër, sed aër aqueis atomis, aut si cum recentioribus, & inprimis *Thrustono* ac *Moyowio* loqui velimus, tenuioribus & nitrosis particulis debitè refertus.

Cæterum dum in causis naturalibus explicandis occupatus sum supranaturales, & inprimis divinam providentiam ac misericordiam, homines in gravissimis periculis mirè conservantem, nullo modo excludo, immò eidem in hisce casibus primas tribuo, memor il-

lius Davidici ex *Psalms. 66. v. 12.* transivimus per ignem & aquam, & adduxisti nos in refrigerium.

[*Ad Collectores Ephemeridum d. 18. Octob. Ann. 1675.*]

OBSERVATIO CXXXI.
D. JOHANNIS DOLÆI.

D E

OVARIO MULIEBRI.

CL. Dn. *Kerckringium* aliosque præclaros viros ovarium muliebri descripsisse, atque demonstrasse, *hominem ex ovo esse*, luculenter constat ex eorum scriptis. Hæc ipsa ova, quæ tamen mallem vesiculas cum expertissimo *Fallopio* nuncupare, jam diu Lugduni Batavorum vidi, nec non jam pridem ad ova hæc demonstranda, præsentem experto chirurgo *Job. Wilhelmo Birkenbübl* Limburgensi, uterum vaccæ aperui, in testiculis vesiculas plures inveni, quæ tamen cuspidi cultri leviter solummodo tactæ humorem intus contentum in faciem explosere (quem humorem pro semine muliebri veterum reputo.) Ea propter vix credere possum, cum quibusdam ova sive vesiculas tales integras pervenire posse usque in uterum, & exinde fieri conceptum, sed in eam inclino sententiam, (salvis aliorum opinionibus) quod ab ejaculatione seminis virilis, quod per ductum Fallopianum pertingit usque ad istas vesiculas, facile illi seminis virilis, vesiculæ tales rumpantur, & isti duo humores refluentes in uterum jungantur, fermentationemque excitent. Quod tamen aliis, acutiore ingenio præditis discutiendum relinquo.

[*In literis ad D. Salomonem Reiselium, Ditzii Wormatiam.*]

QUæ de ovario muliebri optimè mones, alios sectionibus persvadendos esse; ecce præstiti. Decimus nondam excurrit dies, quo anatomico cultro fœminam 30. annorum hydrope ascite defunctam, subjeci, ad confirmandam & magis illustrandam hanc opinionem. Solum uterum aperui, præsentem industrio chirurgo *Job. Wilb. Birkenbübl*, & ductui Fallopiano Siphonem lacte repletum intrusi, effusum lac pervenisse ad ovarium seu testes usque jucundo spectaculo vidimus. Cum repetiissem hunc laborem, omnes vesiculæ, quæ antea erant integræ, evanuerunt, & lac cum humore in istis vesiculis contento in uterum refluxit.

[*Idem Dn. D. Dolæus ad eundem Dn. D. Reiselium in literis.*]

OBSERVATIO CXXXII.
D. MATTHIÆ TILINGII

DE

PULMONUM CALCULO TUSSI PROJECTO.

FAber lignarius quidam Embdanus cum assiduis destillationibus à capite in pulmonem esset obnoxius, cogebaturque hac de causa orthopnceâ laborans plurimas noctes infomnes ducere: Ecce quatuor mensium spatio difficultate spirandi ita premebatur, ut veluti suffocari videretur. Ego in auxilium vocatus, statim præscripsi medicamenta expurgantia, expectorantia; inter quæ præcipua erant *Elixir sulphuris & species diasulphuris Mynsibri*; quæ aliàs ad extergendos lentos humores in cavitatibus pulmonum infarctos à me usurpari solent. Cumque tussi siccâ oppressus anxietudine summâ & animi deliquiô premeretur, excretâ primò tenacis viscidæque pituitæ copiâ, eructavit innumeros ferè calculos duros, oblongos & asperos, quibus projectis, ad pristinam sanitatem, adhibitis aliis remediis commodis, hæc vice redactus est; quantumvis postea tabe consumptus tandem mortuus sit.

SCHOLION.

Quemadmodum quotidie calculos in renibus & vesica generari videmus; ita in singulis propemodum corporis nostri partibus eos gigni experientia docuit. Exempla collecta videmus apud *Marcellum Donatum lib. 4. de Medic. histor. mirabil. cap. 30. Sennertum lib. 2. part. 2. cap. 9. Institut. Gregorium Horstium lib. 4. obs. 4. Gothofredum Mæbium lib. 2. part. 2. cap. 13. Institut.* & alios. In pulmonibus ægroti nostri calculi generabantur ex humore pituitoso in bronchia pulmonum destillante; qui nimis diu ibi hærens accedente spiritu lapidificò ac ipsorum calore pulmonum in calculos concrevit. Sententiæ huic non refragatur *Casparus Hoffmannus* apud *Cratonem Consil. 91. pag. 245.* *Quin, inquit, aliquando pituita vetustate concrevit in grandinem atque etiam interdum in veros calculos: observatumque est à quibusdam, in valida tussi, calculos, bordei aut pisi magnitudine, rejeptos esse.* Nonnunquam etiam ex grumo sanguinis aut reliquiis puris eos generari exempla testantur.

Non

Non mirandum autem est, quod calculi & lapilli in pulmonibus nascantur; nam ossa vidit *Columbus* in pulmonibus *Francisci Capelli* non parva, *lib. 15. de iis, quæ raro in anatome sunt.* Et Senex quidam apud *Zacutum Lusitanum Medicor. princip. Histor. 37. obs. 8.* cum laborasset multò antea tempore importunâ tussi, è catarrhosa defluxione, originem ducente, & plurima diu tentasset auxilia, quibus tussis non quietior, verùm vehementior redderetur, tandem unò die cum suffocationis discrimine globulum crystalliformem avellanæ parvæ magnitudine molestissimâ tussi excrevit, durum & compactum, quò egestò, convaluit. Quid plura? Nonne in pulmonibus, aspera arteria, vitalium instrumentorum capacitate, animalcula muscis, strobylis, nucleis, cimicibus, vermiculis similia generantur, quæ tussi tandem rejiciuntur? Hæc omnia per tussim excerni è pectore, testes sunt fidelissimi *Autores Medici, Avenzoar. lib. 1. tr. 11. cap. 3. Alfabarnvius tr. 13. pract. cap. 1. de tussi, Ant. Musa Brassavola comm. ad aph. 79. sect. 4. Hipp. Th. à Vega comm. ad cap. 5. lib. 1. Galeni de loc. affect. Job. Schenckius lib. 2. observat. Medicinal. & Camerarius in obs.* Ita & vermes in pulmone genitos tussis causam esse, testis est *Aloysius Mundella* non contemnendæ autoritatis Medicus *dialog. 4. num. 42. Antonius Benivenius de abdit. morbor. caus. & sanat. cap. 77.* scribit, *Antonium Siculum*, qui molestâ quâdam tussiculâ laborabat, multos consuluisse Medicos, ac tandem marrubii succo cum melle devorato, interjectisque temporibus scyllam lambendo, verme ex ejus pectore unâ cum tussi propulso, sanitati restitutum. Vermium ex pulmonibus excretorum meminit *Fernelius lib. 6. parbol. cap. 10.* quòd fieri posse non negat *Galenus in calc. lib. 4. de loc. affect.*

Quare, si hæc in iis reperiuntur, quantò magis lapilli & calculi, quos natos in pulmonibus apud *Scriptores Medicos* legimus. *Galenus lib. 4. cap. 8. de loc. affect.* historiam describit cujusdam viri, diuturnâ tussi vexati, qui frustulum quoddam grandini simillimum excrevit. Notus certè fuit quidam *Paulo Egineta* ex iis, qui sanguinem è pulmone rejiciebant, qui temporis processu maximâ cum tussi & sanguinis copiâ, calculos quatuor aut quinque expuebat, asperos, tribulorum modò, ad magnitudinem siliquarum trium aut quatuor, ac deinde dolore levatus est, *lib. 3. cap. 31. Alexander Trallianus lib. 5. cap. 3.* virum quendam calculum exquisitè figuratum expuere observavit, non crassum humorem & viscosum, sed revera calculum, non asperum, sed eum valdè læ-

vem, durum & renitentem, ut in terram quoque projectus sonum ederet. Hic vir longò tempore tussi vexatus, non potuit, ne valdè tuffiret, liberari, quousque calculum expuisset. Idem voluisse *Aretæus lib. 1. cap. 12.* videtur, ubi de pulmonariis verba faciens inquit: *Tamet si his pulmo non suppuret, humorum tamen velati concretorum plenus est.* Refert *Genzilis*, quod vidit mulierem ferè suffocatam, quæ tandem expuit quoddam frustum in quantitate ossis dactyli, solidum, conglobatum & lapidosum è pulmone, subditque & dixit *Alkindus*, vidit patientem spuere per os, post sputum sanguinis lapides parvos cum tussi vehementi. Tradit *Anton. Benivenius de abdit. morb. caus. & sanat. cap. 24.* quendam *Henricum Alemannum* lateris dolore cum tussicula sicca per triennium vexatum, tandem calculum ad avellanæ magnitudinem expuisse, ac sanitati fuisse restitutum. Refert *Jul. Caesar Scalliger ad Cardan. exercitat. 108. num. 3.* se vidisse in pulmonibus *Alberici quæstoris* aliquot calculos, æquabili superficie, durissimos, colore argillacèd. Calculi ex pulmonum arteriis excreti meminit *Remb. Dodonæus cap. 23. obs. medicinal.* Scribit *Fernelius lib. 5. patholog. cap. 10.* se vidisse virum quendam, quoties exercitatione incalescebat, concitata tussi calculos è pulmonibus edidisse præduros, eosque modò hordei, modò pisi magnitudine. In nonnullis etiam ex orthopnoëa extinctis & dissectis, in pulmonibus veros calculos se deprehendisse refert *Victor Trincavellius lib. 10. de curand. part. affect. cap. 6.* Vidit eosdem calculos in pulmonibus, & manibus propriis extraxit *Columbus lib. 15. de iis, quæ rarò in anatome fiunt.* Eosdem reperit *Job. Kentmannus libro proprio de lapid. in humano corpore repert.* *Steph. Rodericus Castrensis lib. de meteor. microcosm. cap. 15.* se vidisse scribit in matrona quadam, quæ dissecta fuit, pulmones universos quasi grandine resperfos, & monialem se curasse refert, quæ granulosa quædam grandinis instar excernebat. *Zacutus Lusitanus prox. Medic. admirand. lib. 1. obs. 103.* se vidisse virum quadragenarium scribit, qui, orthopnoëa ex destillationibus à capite in pulmonem propagatâ, cum tussi sicca afflictus, nec non anxietudine summâ & animi deliquiò pressus, excretâ primò tenacis viscidæque pituitæ copiâ, eructavit calculum, durum, oblongum, asperum, ossis dactyli instar, & ita gravem, ut granorum 20. cum dimidio pondus æquaret; quò projectò, ad pristinam sanitatem, factis aliis præfidiis commodis, reductus est. Et *obs. 104.* Generosus quidam vir, trienniò, ex intervallis, quotidie septies, aut pluries, cum sicca

tussi excrevit tres quatuorve calculos, non magnos, sed qui granula sinapi æquarent, colore candidos, duros, minutissimæ grandini similimos. *Job. Wierus lib. 3. cap. 2. de præfig. demon.* refert, collegam suam lapillum fabæ magnitudinis habuisse, annò 1553. à se exemptum in Hospitali *Pisano* ex sinistro pulmone cujusdam adolescentis, phthisi demortui, qui jam diu tussi vexatus propè annos tres inceperat tabe marcescere, quâ tandem interiit. Lapillus fuit inæqualis, asper, non admodum gravis; pallescens atque ovalis. Et *lib. 4. cap. 17. in eodem opere* dicit, filium suum *Galeum*, *Medicinarum Doctorem* vidisse *Patavii* Nobilem *Germanum*, qui ab exercitio plures tussiendo rejecerit calculos, instar pisi, molles adhuc & friabiles. Virum *Briliensem* tabe affectum & tussi validâ in cura habuit *Petrus Forestus lib. 14. observ. 16. in Schol.* qui calculos gypseos (qui intra digitorum articulos, chira-grâ laborantibus, accrescere ex pituita solent) rejecerit: quamvis & hic tabe & phthisi consumptus obierit. Lapillos in pulmonibus Studiosi cujusdam rotundos, albos, tophaceos, uti & in testibus sectione se invenisse testatur *Felix Platerus in obs. præpr.* E pulmone lapidem vidit magnitudine grani *Maici Cardanus comm. ad aph. 79. sect. 4. Hipp.* In pulmonibus generatos atque per os excretos observavit lapides parvos, albicantes, duros supra modum *Cornelius Gemma lib. 1. cap. 6. Cosmocrit. & lib. 2. Cyclognom. pag. 76.* Vidit & sub curatione sua habuit quendam *Gerardus Bergensis lib. de calculo & arthritiae pag. 90.* qui per tussim plures excreverit lapides. *Cl. Daniel Sennertus Med. præf. lib. 2. part. 2. cap. 7.* idem in viro quodam docto & olim Professore *Academix Wittebergensis* observavit, qui grandines colore albo & duros è pulmone ejecerit, & tandem phthisi correptus ac mortuus fit. Calculos pulmonum friabiles complures annotavit *Phil. Salmuth. cent. 1. obs. 7.* Exemplum etiam vidit *Cl. Wolfgangus Hoëfer. in Hercul. Medic. lib. 2. cap. 2.* in primarii cujusdam civis uxore, *Waidhovii ad Ipsam*, quæ annis quatuor integris per vomitum quotidie bilem copiosam, per tussim pituitam, & nonnunquam calculos justè concretos rejecit: postea mense Martio annò 1655. tabe consumpta. Ab internis quoque causis, potissimum verò à pulvere calcis in asperam arteriam & pulmones immisso posse generari ibidem calculos historix testantur. De quibus, aliisque videatur *Gesnerus part. 1. cap. 12. de fossi lib. Ferdinandus Senior lib. de nephritid. Gordonius part. 5. cap. 18. Lili. Gilbertus Anglicus lib. 6. compend. cap. de lapid. ren. Arculanus in comm. ad cap. de lapid.*

vesic. Rbafis, Hollerius in comm. ad cap. 48. lib. 12. de morb. intern. Jacotius comm. in aph. 67. sect. 2. lib. 5. coac. Hipp. Sebast. Reib in Diss. Medic. Job. Schenckius lib. 2. obs. Medicinal. Thom. Bartholinus cent. 1. histor. 33. Act. Medic. & Philosophic. Hafniens. volum. 1. obs. 99. Hornungius eist. Medic. Epist. 244. Fabric. Bartholetus de Respirat. lib. 4. cap. 3. Petr. Pawinus obs. anat. 9. & præter alios Dn. D. Velsch. in Ephem. Curiosar. Physico-Medicar. Ann. I. obs. 158. p. 337. Dn. D. Dobrzensk. Ann. II. Eph. Cur. obs. 181. p. 278. Dn. D. Wedel. Ann. III. eandem Ephem. Obs. 16. p. 21.

OBSERVATIO CXXXIII. D. MATTHIÆ TILINGII

D E

LIENE INDURATO, SCIRRHOZO ET FERÈ LAPIDOSO.

Serenissimi ac Celsissimi Principis ac Domini, Domini *Ferdinandi Alberti*, Ducis *Brunsvicensis & Lüneburgensis*, Domini mei Clementissimi, Filiolus unius anni, convulsionibus epilepticis admodum erat obnoxius; cum his ita graviter affligeretur, ut tandem vitam piè cum morte commutaret, corpus ejus die 27. Januarii anni 1673. aperui, & lienem colore lividum & nigrum, substantiâ admodum induratum, scirrhosum & ferè lapidosum inveni.

S C H O L I O N.

Variis Lien morbis corripitur: patitur enim intemperiem quamlibet, obstructions, tumores varios, præsertim scirrhum; interdum inflammationem, & tum palpitare substantia deprehenditur, propter arteriarum multitudinem, quibus referta est; rarò abscessum patitur. Tunica sæpius incrassatur & cartilaginea fit. Sic *Realdus Columbus lib. 15. de is. que rarò in anatome contingunt*, lienem non modò scirrho laborantem se vidisse testatur, sed etiam extra cartilagine obductum, quod summa cum voluptate vidit *Stephanus Cornusius, Dn. D. Georgius Sebast. Jungius Ephem. nostr. Germanic. Curios. Ann. I. obs. 29. Vienne* in cadavere virili Lienis membranam in parte gibba potissimum in cartilagineum, faciliè à substrato splenis corpore separabilem abiisse vidit. Et *D. D. Christianus Rudnicus Anno 3. Ephemerid. Germanic. nostr. Curios. obs. 159.* in mercatoris cujusdam *Gedanensis*, corpore apertò lienem dimidiâ ferè sui parte ossèâ cartilagine incrustatum vidit, adeò durâ, ut acutissimo quamvis cultro vix discindi, sineque læsio.

læsione parenchymatis separari potuerit. Crassissimam hanc membranam corio bubulo similem reperit etiam *Thom. Bartholinus cent. 1. obs. 8.* ut levi operâ manu à parenchymate separari potuerit & exsiccati. Exsiccatam autem eam, quam in musæo suo asservat, glutinosum præ se ferre scribit. *Nic. Tulpinus lib. 2. obs. cap. 28.* lienem observavit costas pulsantem, qui ejus sententiâ cartilagineus fuit. *Joh. Riolanus Encyrid. Anat. & Pathologic. lib. 2. cap. 27.* tale quid sæpè observavit; quod factum est per inflammationem lienis, à quo tam valèdè costæ collidebantur, ut illius ictus perciperentur. Parenchyma ipsum induratur, scirrhosum & ferè lapidosum, ut in piè defuncto Principe, evadit. Sic lienem planè lapidosum *Petrus Forestus lib. 2. de incerto urina judicio* conspexit.

Vir celeberrimus & Anatomicus illustris *Thom. Bartholinus cent. 4. histor. anat. 6.* lienem in cadavere defunctæ mulieris dissecto invenit tantæ fuisse duritiæ, ut vix cultro cederet, nisi magnâ vi intruso. Inter secandum non dissimilis audiebatur sonitus, quem in lignis spongiosis discissis animadvertimus; & si clarius loqui licet, & colore, & duritiæ carnem fumo diutino induratam lien retulit, sive quod interceptis obstructisque vasis spleneticis exaruerit, sive quòd atro succo repletus nutritusque fuerit induratus. *Petr. Pawius obs. Anat. 61.* puerulum triennem aperuit, in quo lien admodum fuit induratus. *Theod. Kerkringius obs. Anst. 33. pag. m. 74.* exemplum adducit lienis & magnitudine & duritiæ peccantis, & disquirat ibi, annon intali casu audendum esset famosi præterito seculo Empirici *Leonardi Fiorovanti* facinus, ab ipso notatum in *Theſaur. vit. lib. 2. cap. 8. pag. m. 26.* qui *Panormi* fœminæ *Marulla* annorum 24. lienem oppilatum & tantâ mole auctum, ut corpus ampliolem non caperet, feliciter exsecuit, & à præsentis interitu restituit, præcipuè cum ex *Ballonio lib. 2. Ephemerid. p. 252.* *Thom. Bartholinus cent. 4. obs. 51. pag. 345.* adducat exemplum in vulnerato ad nothas costas ab imprudente lectore, qui ignoravit splenem foras apparere, fuisse eundem resectum, convalescente ægriò. *Hieronymus ab Aquapendente lib. Operat. Chirurgic. cap. 52.* de Empirico quodam scribit, percutiente malleo suo tam vehementer indurati lienis scirrhum: ut ipsius rimas; & æger vapulans ageret animam. Substantiâ ergò & habitu adeò firmus interdum lien redditur, ut etiam in totum indurari observetur. *Dodoneus in annotat. ad Benivenium* nonnullorum, qui ab ictero in ascitem delapsi erant, jecino-

jecinora vidisse refert adeò dura, & lapillis undique plena, ut novaculâ percindi non potuerint. Simile narrat etiam *Andr. Vesalius in Epist. de China ad Joachimum Rolands* de quodam viro *Senensi*, cujus jecur prorsus candicans superficie constitit non lævi, sed admodum inæquali, & lævibus tuberculis exasperata, anterior verò ejus pars & universa sinistra ad modum lapidis indurata. Vaccæ lienem planè induratum ac lapillis refertum ego quoque Rostochii vidi. Substantia porò hæc lienis fit vitiosa ob rem vel p. n. in eo contentam, vel ei adnatam. Ita lienis substantiam materiâ gypsea refertam vidit *Fabricius Hildanus cent. 2. obs. Chirur. 44.* Cùm nepos *Georgii Illustrissimi Hassæ Principis* hydrope die 21. Junii 1655. vix annum natus decederet *Cl. Horstius* in examine ejus viscerum notavit, quòd in hepate & liene foveæ aquâ plenæ apparerent, sicut ad *Thom. Bartholinum* amicâ manu perscripsit, *cent. 3. histor. anat. 81. & cent. 4. histor. anat. 25.* In nobilissima quadam matrona hydropica lienem apostemate infectum presumque puris copiam effudisse observavit *Paulus Motbuis.* In *Martino den Schlayer* typographo, qui, quod febriculâ tentatus, carnificis ministerium occuparet, hoc est, ipsum se è clavo fenestræ suspenderet, cessit in prædam novaculis publicis, & quem secuit *Dn. von Horn* / solus lien peccasse visus est; ablatâ enim, quâ tectus est, membranâ. totum lienis parenchyma instar crassæ & nigre amurcæ diffuxit, nihil in eo solidum, ut non creditum sit dissimile vero, ex corruptione melancholici visceris miserum in diliria actum jus vitæ suæ laqueo dixisse. *Olaus Borrichius* apud *Thom. Bartholinum cent. 3. epist. medic. 97.* se in ciue *Patavino* per triennium carcere detento, nigro arquato in maximis mœroribus defuncto, in gibba lienis parte adipem adnatum in candidissimum & durissimum lapidem concretum, in publica sectione reperiisse. Vesicam aquâ plenam duorum pugnorum magnitudine sub liene invenit *Volcherus Coiter*, uti refert in *Observat. suis anat. & chirurgic.* Vesiculas quoque lieni adnatas vidit *Platerus*; similiter & ego eas in liene ovis deprehendi, conformes iis, quæ hepati interdum adnascuntur. Lapidem in liene repertos fuisse referunt *Vesalius lib. 5. Fabric. corp. hum. cap. 9. Hollerius lib. 1. de morb. intern. cap. 48. in schol. & Fallopius in Obs. anat. ad Petr. Mannam Med.* Lapidem in liene nobilis & generosæ sceminæ *Christiane Verin* reperit *Thurnbeisserus* in *Exam. Urinar.* castaneæ magnitudine, subalbidum, alabastri mollitie, pondere unciarum duarum semis & drachmæ unius, laminis, ovo-

rum putaminibus invicem crustatim involutis, similibus concretum. Fuit hæc scœmina juvenis, formosa, quæ subinde plenilunii tempore gravissimè ex sinistro latere ad triduum usque affligebatur: quo exacto, dolor eo usque remisit, donec novum plenilunii punctum instaret. Calculos è liene ad vas breve, & exinde in ventriculum fuisse reiectos, asserit *Riverius in obs. communicat.* Et tandem *D. Luques* apud *Petr. Borellum cent. 1. obs. 4.* in liene hominis os cruciforme invenit, quod tamen fuisse existimavit vasorum orificia durefacta, quæ obcalluerant, ut in corde boum & equorum sæpè accidit, taleque est os de corde cervi dictum, quo in medicina adversus venena utimur. Rotundum quendam tumorem, instar steatomatis, undiquaque liberum, lieni à parte inferiore per connexionem membranæ ad hærentem, juglandem magnitudine, ipsum verò lienem colore & substantiâ æquantem in anatome cujusdam corporis humani vidit *Cl. Henr. à Moinichen* apud *Thom. Bartholinum cent. 2. Epist. med. 56.* Ab inflatione simili modo lien in tumorem effertur. Et tùm tumor & distentio cum aliquo dolore, sed sine sensu gravitatis & ponderis adest. Murmur & sonus editur. Compressus lien cedit. Inflammationem hanc excitant aquæ frigidæ largior haustus, cibi flatu pleni, ut pisa, castanæ, fabæ, &c. vel humores crassi & viscosi, qui à calore imbecilli vinci non possunt, & in vapores resolvuntur, qui lienem, quia spongiosus est, faciliè inflare queunt.

[*Ad Collect. Ephemeridum d. 24. Octobr. Ann. 1675.*]

OBSERVATIO CXXXIV.

D. SIMONIS SCHULTZII

D E

EPIGENESI IN MORBUM TOTO GENERE DIVERSUM.

Sive

D E

PARALYSI LETHALI, HYDROPI SUPERVENIENTE.

Simon Seidel, civis & lanio Thorunensis, vir robustus & plethoricus, annorum 59. cum jam à pluribus annis de magnâ ventriculi & abdominis flatulentia conquereretur, ea quotidie magis ingravescens, tandem in hydropem tympanitico-asciten erupit: cui ego, Anno 1674. 23. Januarii in consilium vocatus, sequentem positionem purgantem exhibui; *Rx spec. decoct. aperit. maj. mil. fl. chamam.*

mß. rad. fenic. ʒvj. Decoque l. art. in s. qv. aqu. Chamem. Colaturæ
 fort expr. ʒiib. adde elect. laxat. extr. fol. fenn. nostr. ʒß. ref.
 scammon. galapp. ā. gr. iij. crem. tartari ʒj. aqu. cinam. cord. ʒij. M.
 F. Haustus. A cuius usu, post dejectiones copiosas cum euphorâ solu-
 tus benè habuit, & nuptiis filix, die 30. Januarii celebratis interfuit.
 Sed primâ Februarii rursum malè habens me ad se vocavit, ubi tum ab
 obstructione alvinâ & distensione ventris à flatibus valdè angebatur.
 Urina erat tincta, pulsus parvus, sitis maxima. Præscripti ei istâ die
 sequens laxativum: R. aq. laxat. nostr. ʒiib. pulv. laxat. ʒß. Julepi rosat.
 qv. s. ad grat. dulced. M. pro una dosi, indeque blandas habuit de-
 jectiones. Cum verò constipatio alvi ipsi admodum molesta esset, or-
 dinavi ipsi sequens electuarium alternis diebus sumendum quantitate
 nucis moschatae vel juglandis: R. elect. laxat. extr. fol. fenn. nostr. ʒij.
 admiscendo ref. scammon. galapp. āā. gr. iij. crem. tartari ʒjß. misce
 exactissimè. Hoc ferè quotidie non sine optimo successu utebatur.
 Diebus ab electuario liberis, nonnunquam etiam circa vesperam istas
 rotulas assumebat: R. spec. diarrb. Abb. aromat. rosat. āā. ʒjß. ebor.
 prepar. ʒj. ol. dest. fenic. carui āā. g. v. sacchar. Canar. alb. in s. qv. aqu.
 cinam. cord. dissol. ʒiiij. F. l. a. Rotulæ; sumantur 13. vel 15. una vice. Sed
 respiratio indies difficilior reddebatur, vires autem debiliores: quare
 3. Februar. hunc pulverem ordinavimus: R. ol. dest. carui, cymini, anisi,
 fenisuli āā. g. ij. sacchar. Canar. alb. ʒiv. M. F. Pulvis. Post cuius
 usum etiam melius habuit. Dein istud linimentum pro inunctione
 totius abdominis: R. ungv. de arthanita, deoppilat. āā. ʒß. ol.
 rutac. ʒvj. Ol. dest. carui, fenic. cymini, anisi, āā. ʒß. M. Sed die 4. Fe-
 bruar. virium roborandarum gratiâ tal'è Julepum exhibuimus. R. con-
 serv. fl. anthos, borag. bugloss. violar. āā. ʒij. cum aqu. byssopi, capill.
 Veneris āā. ʒiiijß. Ebulliant in diplom. clauso. Colaturæ fort. expr. ad-
 misc. aqu. rosar. fragr. ʒx. aqu. cinam. cord. ʒvj. M. Cum interea lo-
 tium non nisi difficillimè & in paucâ quantitate redderet, assumptâ se-
 quenti mistura, illud copiosius effluebat, quæ talis fuit. R. elix.
 proprietatis Paracelsi, essent. absinth. āā. ʒj. spir. salis dulc. ol. dest. carui,
 cymini, anisi, fenic. āā. g. v. M. Dos. gutt. 9. ii. aut 15. Die 9. Febr.
 manè adhuc omnia in optimo statu persisterant, quâ etiam à meridie
 paracentesin circa umbilicum ad aquam educendam instituere vole-
 bamus; sed horâ tertia pomeridianâ, paralyti totius lateris sinistri ta-
 ctus est, motu & sensu tam brachii quam pedis ablatis, sed loquelâ &

senfibus internis usque ad mortem integris permanentibus, & quamvis naturam in depellendo affectu isto juvaremus, ut, *Rz. conserv. fl. anthos, salvia, lavend. betonic. lil. convall. ā. ʒij. cum aqu. betonic. ceras, nigr. fl. tilia, pæon. carduiben. ā ʒij.* Ebulliant in diplom. claus. Colaturæ fort. expr. adde *aqu. cinam. cord. ʒx. apoplect. Lang. ʒij. M. pro jularpio cochleatim sæpius sumendo.* Item *Rz. pulv. Marchion. ʒß. spec. dianth. diamosch. d. ā. ʒß. M. F. Pulvis pro unâ dosi.* Item *Rz. mell. ad densit. coct. q. s. spec. debiera cum agar. ʒj. troch. alband. ʒß. salis gemma ʒj. F. l. art. suppositorium; frustra tamen omnia adhibita sunt; nam die 12. Febr. horâ undecimâ nocturnâ placidè in Christo obdormivit.*

Cadavere post mortem aperto, humor paucus, sed flatus in magnâ copiâ reperiatur: quid mirum? cum statim post usum misturæ superioris descriptæ cum urinâ serum dies noctesque flueret. Atque hæc est vera epigenesis, cujus diversa genera describentem vide *Steph. Rod. Castrensem in Opusculo Quæ ex quibus libr. 1. cap. 11. usq; ad 17. Præsertim confer cum præsentī calu cap. 13. de epigenesi in morbum toto genere diversum.* Adde etiam *cap. 25. ejusdem libri de hydropis epigenomenis.* Quibus majoris elucidationis gratiâ operæ pretium videtur subjungere dignam *Caroli Pisonis* observationem, quæ *libr. sing. select. Observ. & Consil. de morb. à sero in præfat. Operis Edition, in quarto p. 33. Edit. autem in Octavo sect. 1. Theor. 3. p. 45.* reperitur, hisce verbis: Fluxiones omnis generis & affectus p. n. quorum causa materialis est serum, invadunt affliguntque præsertim sinistras partes: ex quo quia natura in his rectitudinem pro more servat cum viscere, quod est fons serosi humoris, hunc esse lienem, quippe sinistrum hypochondrium occupantem, arguere est.

OBSERVATIO CXXXV.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

ABSCESSU UMBILICI, PHTHISIN UNIVERSALEM
DETEGENTE, ET MORTEM PRODUCENTE.

Cum Christina Pickia, triginta novem annos nata, Gregorii Jetken, pistoris Thorunensis conjux, per tres ferè septimanas malè habuisset, & de tumore abdominis cum continuo dolore conquesta esset, se gravidam esse, à quibusdam mulierculis

Y

per-

persvaderi passa est, inque isto errore hucusque permanfit, donec indies malo incremente, Georgium Grunack, chirurgum ad se vocavit, qui ei *oleum anodynum* cum *chamamelino* mixtum porrexit, utque eo abdomen cum dolore tumidum quotidie inungeret, jussit: hoc factum in somno tertia ab inunctione nocte, scil. 21. Junii, anni 1674. materiae purulentæ ferè duæ libræ per umbilicum effluerunt, natura sibi in ipso umbilici centro parvulum foramen efformante, & abdomen à congestâ illâ materiâ vitiosâ liberante, non sine magno fœtore viriumque insigni prostratione. Ego eâdem die horâ pomeridianâ ad eam vocatus, offendi debilem, in abdomine autem circa regionem hepatis duritiem aliquam cum dolore animadverti, urina nonnihil erat tinctâ, pulsus parvus & debilis, pectus purulentâ sanie plenum, quam tussis crebra prodidit, quæ omnia atrophia artuum præsertim superiorum comitabatur. Appetitus cibi integer adhuc erat, sitisque nulla eam infestabat, singulis etiam noctibus placidè dormiebat. Sed à 24. Junii durities ventris disperebat: Chirurgus interim canaliculum plumbeum subtilissimum semper indidit, per quem dies noctesque coctum pus copiosè effluere solebat, superimpositis emplastris idoneis. Ego ipsi primum corroborantia præscripsi, deinde ob materiæ purulentæ in pectore contentæ copiam expectorantia. Die 26. Junii puris quantitas valdè imminuebatur, abdomine quoque naturalem formam acquirente, sed post deligationem vulnusculti à chirurgo, manè horâ 7. peractam, horrorem quendam percipiebat, tum etiam circa noctem subsequenter semper calorem præternaturalem aliquot horarum. A meridie puris quantitas major erat, abdomine ubique molli, pus autem per vasa umbilicalia foràs erumpebat, in quæ etiam chirurgus instrumentum ad medii digiti longitudinem immittere potuit, ad latera verò in carnem musculosam nullatenus: unde facile dignoscere potuimus, pus illud per venam umbilicalem tumore mox concidente ex hepate originem habuisse. Hinc venæ umbilicalis sectionem Anatomici periculosam esse demonstrant, ceu videre est apud *Riolanum Fil. Enchirid. anat. libr. 2. cap. 15. in confid. med.* Ideo etiam epomphalia medicamenta admota umbilico purgare, manifestum est. Scitum etiam ex Hippocrate, *abscessum ventris esse terminum umbilicum.* Sed & aquam hydropicorum interdum per umbilicum erumpere, ejusque affectus esse graves, hinc patet. Sic nos in præsentî casu coctum pus per abscessum umbilicalem usque ad mortem fluere observavimus: natura

tura scilicet illud undequaque ex visceribus putridis foras expellente. Postmodum ulcus in mammilla sinistra unum, alterum in sinistra narium exoriebatur: donec tandem totum corpus atrophiam consumptum skeleton representabat, & tum misera illa die 29. Julii hora media octava matutina placide obiit. A meridie hora media prima, cadavere a *Georgio Grunack*, chirurgo, aperto, inventum pus & sanies foetidissimi odoris, in vasis umbilicalibus, quae ex hepate ulceroso scaturiebant, & per umbilicum stillabant: hepar duritie & ulceribus tumidum quinque libras civiles cum semisse ponderabat: peritonaeum; mesenterium, omentum, pancreas, omnia plena puris, & vix non consumpta, intestina etiam aliqua ex parte corrupta, lien, renes & ventriculus bene constituta erant. Uterus purulentae materiae plenus & ulcerosus. Caro musculosa circa regionem hepatis eidem adhaerebat, & livido-saniosa apparebat. Diaphragma, mediastinum, putrida, pulmones a pure consumpti, maxime in sinistra parte, ubi nihil de parenchymate pulmonis conspiciebatur, imo pleura sinistra tota consumpta erat; dextri autem lateris superior pulmonis lobus nonnihil adhuc de substantia pulmonis habebat, flaccida tamen & ulcerosa: bronchia pulmonum, quae adhuc salva erant, usque ad principium asperae arteriae versus palatum pure scatebant: cor saluum, sed flaccidum, ejusque capsula humore vacua: totum corpus plane consumptum. Hinc (exceptis liene, renibus & ventriculo) praesentem affectum phthiseos universalis nomine appellandum censemus.

OBSERVATIO CXXXVI.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

APHONIA EX OCCULTO AMORE.

Describunt quidem plurimi Medici diversas historias aphoniae seu interceptae loquellae ex variis causis, ut de vocis amissione ex laesione nervorum, *Amatus Lusitanus cent. 2. cur. 70. Ant. Beniven. observ. med. cap. 91. Zacutus Lusitanus de PP. M. Lib. 2. Hist. 15.* de eadem ex crapula *Hæchstet. decad. 3. obs. 9.* de eadem cum convulsione ab ebrietate *Ronssens Epist. 12.* de eadem e casu ab alto cum fracta

calvariâ *Fr. Valleriola observ. Med. lib. 6. obs 4* de eadem ex diversis causis *Job. Schenkius in observ. Med. varia exempla lib. 1. sub tit. Lingu. p. m. 180. &c.* Item *Marc. Donatus bist. Medic. mirab. lib. 3. cap. 2.* collegerunt, ut plures alios brevitatis causâ reticeam. Verum cum de causâ in præsentē observatione expressâ nullam adhuc historiam invenire potuerim, quin eandem posteritati communicarem, intermittere nolui.

Commorabatur ante aliquot annos apud nos studiosus quidam Juris, natione Gvestphalus, Ephorus liberorum viri è præcipuis civitatis nostræ. Hic quodam tempore ex improvise mutus factus, ne verbum quidem proferre potuit, sed quasi attonitus, meditabundus in lecto jacebat. Ad quem ego vocatus in causam aphonix inquisivi, sed nullam manifestam indagare potui, adhibitis etiam remediis idoneis, tam internis quam externis, nihil profeci: sensus tamen omnes tam interni quam externi illæsi manebant, omnia intelligebat, & mentem scriptione, necessitate urgente, aperiebat. Durabat hic affectus per aliquot dies, nihil interim de cibo assumebat, parùm bibebat, calor ad tactum lentus erat, urinaque naturali similis. Tandem quadam die, me præsentē, museum virgine domesticâ egregiæ formæ intrante, primùm color faciei mutabatur, qui jam erat pallidus, mox rubicundus, statim etiam perspicuè loqui cœpit: pulsusque arteriæ latentem amorem monstrabat. Ab eo tempore ille semper sanus permanfit, neq; tale quid amplius passus est, abiitque postea hinc: sed post unum & alterum annum huc reversus est, virginem illam sibi desponsari cupiens. Verum illa tum temporis jam alterius mariti conjux erat, juvenisque ille indignabundus hinc profectus est. Aphonix ex visione cancrorum exemplum vide in *Anno II. Miscell. Curios. Med. Phys. Acad. Nat. Curios. Germ. observ. 145.* Dn. D. Franc. Matth. Hertodii, & Dn. D. Joban. Schmiedt *observ. 121. tertii anni*, Aphonix mirabilis subitanæ exemplum alterum.

OBSERVATIO CXXXVII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

FEBRE TERTIANA, IN SENE IN IPSA HERBA
SUPPRESSA.

CUm Illustrissimus & Reverendissimus *Dn. Mattheus Bystram*, Episcopus Argivenfis, Suffraganeus Culmenfis, & Parochus Thorunenfis atque p. t. Episcopatus Culmenfis Administrator, septuagenario paulò minor anno 1672. 28. Aprilis Thoronium venisset, & de dolore ventriculi, post tempus Quadragesimæ, conquere- retur, usus est è consilio meo die 30. Aprilis medicamento laxativo, præmissâ prius digestivâ potione: à quo ille non solùm per inferiora, verùm etiam per superiora blandè, sed sufficienter purgatus, die 1. Maij in febrem incidit, quæ tertiâ die reversa est: cujus causâ Reverendissimo ad ventriculum roborandum sequens remedium præscripsi: *R. elix. proprietat. Paracelsi ʒij. essent. absinth. ʒj. M.* de qua mixturâ singulis matutinis guttæ 11. 13. aut 15. cum jusculo sumantur. Sed ne paroxysmus febrilis tertiâ vice ipsum adoriretur, autor fui, ut horâ unâ aut alterâ ante paroxysmum hoc antifebrili sæpius experto uteretur: *R. ʒri alb. subtil. pulv. ʒj. salis absinth. lap. prunell. āā. gr. iij. nuc. moscb. gr. j. M. F. Pulvis.* Quo assumpto paroxysmus nunquam rediit. Verùm ad obstructionem alvinam tollendam sequente enemate Illustrissimus postea usus est: *R. spec. decoct. emoll. carminat. ā. Mij. caric. pingv. no. iiij. sem. lini leviter contusi ʒij. decoqu. l. a. in f. qv. aqv. font. colaturæ ʒix. adde elect. diacatbol. ʒvj. saccb. Thom. ʒx. ol. chamæm. malva ā. ʒvj. salis gemma ʒβ. M. F. Enema.* Tandem ad reliquias per sudorem, (ad quem naturâ inclinabat) expellendas, pulverem hunc pro duabus vicibus ordinavi. *R. pulv. rub. Pann. alt. ʒij. salis carduiben. lap. prunell. ā. gr. vj. M.* Et sic benedicente summo Archiatro, Illustriss. Dn. Episcopus in tam provectâ ætate à febris liber factus, huc usque sanus atque vegetus vivit.

OBSERVATIO CXXXVIII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

PLICA EXPLICATA.

Certum est, quamlibet ferè regionem aliquid habere, quod sibi jure quodammodo suo vindicare videtur: sic quoque & morbos quosdam nonnullis provinciis ita familiares esse, ut ejus quasi proprii dicantur, in aprico est. Appellunt hos Medici propter communem aliquam causam *ἐνδημῖς*, ac si dicas, vernaculos sive indigenas & proprios. Talis morbus à *Plinio* sceletyrbe & stomacace, à recentioribus scorbutus dictus, ad septentrionalis maris littus habitantibus communis est. Talis Neapolitanis podagra, Alpinarum regionum incolis, Hispaniæque finitimis bronchocele esse putatur. *Galenus* Alexandrinis elephantiasin familiarem scripsit. Judæos in primis leprâ contagiosâ divexatos fuisse, Sacræ Literæ testantur. De singulorum naturâ varii varia observarunt. Affectum cui à capillorum ceu glutine quodam inviscatione & invicem complicatione *Plicæ* nomen tribuitur, & qui Polonis in primis, hisque finitimis peculiaris est, vix quidam ex observatione propriâ, pauci ex relatione aliorum hucusque descripserunt. Hinc natura ejus nondum planè perspectâ, de eo aliquid certi statuere, haut facilè erit. Nos tamen auxiliante divino Numine, quicquid tùm propriâ experientiâ, tùm ex relatione aliorum hucusque collegimus, circa *plicæ* hujus explicationem nunc consignare studebimus.

Dictus est hic morbus *Plica*, quod capillos planè inter se complicit: *Plica* Polonica, quod Polonis, & in primis eis, qui inter Hungariam & Pociutium habitant, Russis & his finitimis (quamvis nostris temporibus totam Poloniam pervagatus, usque ad nos Prussos pervenerit) hinc licet primo ortu epidemius fuerit, jam endemius factus sit. *Schenkius observ. Med. lib. 1. obs. 3.* etiam Brisgois, Alsatis, Belgis, nonnullisque Rheni tractibus morbum hunc notum esse scribit: sed rarò à Medicis illorum locorum tale quid observatum est. Vocantur aliàs capilli ita convoluti ab hoc affectu *Tricæ incuborum*, quod vulgus capillos ab incubis intricari & noctu sugendo tractari putet, *Trichoma: morbus*

cirrorum, capilli enim intricati cirros repræsentant, & secti, nonnunquam sanguinem fundunt, quod autem alii negant. Germanorum appellationes sunt, die *Warenstechen* / *Warenwircung* / *Warenlofen* / *Schrottlins Zöpfse* / quæ eandem rationem cum Latinâ appellatione obtinent. Præterea *Wichtel Zöpfse* vocant, quod superstitiosè creditum sit ab infantibus non baptizatis, (quos antiqui *Wichteln* dixerunt) neci. *Juden-Zöpfse* / quod ab incubo Judæi specie fieri existimantur. A Polonis notatur nomine *Gozdziec* sive *Gwozdziec*, quo vocabulo morbus ipse exprimitur, item *Koltun*, quod propriè capillorum complicationem significat. Est itaque Plica *capillorum cuti capitis infixorum* & *in amplum distentorum involuta contorsio*, cum gravissimâ totius corporis artuumque tam superiorum quàm inferiorum, capitisque latione, & antequam capilli complerentur, magno dolore, sudore plerumque concomitante.

Subjectum ejus primarium seu radicale est hepar, vel partes succo sanguineo generando & separando destinatæ: *secundarium* & per sympathiam recipiens, cutis capitis secundum radices pilorum, & pili ipsi, ubi morbus firmatur, natura criticè ad illas partes sibi molestum deponere tentante atque perficiente. Apparet hinc pilos poris non destitui: & inde etiam quod unâ nocte omnes possint canescere ab apprehensione gravis mali imminentis vel præsentis. Unde suspicio vitam eis inesse, quasi alantur, per succi sibi appropriati intus susceptionem.

Neque tamen hæc affectio dicenda pilorum convulsio, quia ea tum propria est, tum analoga partium sensu & motu voluntario præditarum. *Subjectum adequatum* est totum ferè corpus, articuli & periostia &c. ut patet ex actionibus læsis & qualitatibus mutatis.

Quanquam autem motus hic naturæ, ut superius dictum, videtur esse criticus, non tamen simpliciter talis est, haud enim tota materia illic deducitur; vel si aliquando per abscessum ad illas partes morbus judicatur, id nimis longo obtingit temporis intervallo, secus ac fit in verâ crisi. *Galen. in Aphor. Hippocr. comment. 2. Aphor. 13.* Neque etiam appellare quis posset symptomaticum, sit enim ex interioribus ad exteriores, ex nobilioribus ad ignobiliores partes humoris pravi expulsio. Ex utroque igitur mixtum nuncupare lubet. *Causa πρῶτη & ἀρχὴ* seu antecedens est morbosus apparatus, sive dispositio talis humorum & partium, quæ ad effectum hunc generandum, sive aliunde susceptum, sive

congenitum magis apta redditur: quemadmodum sunt magnæ cruditates in tribus coctionibus cumulatae, sanguis multus, crudus, quocumque modo corruptus & venenatam aliquam conditionem adeptus. Ut enim malum hoc ob communem aliquam ejus regionis causam endemium sit, ita ut sæpè in una domo duo vel tres eo affecti reperiantur, non tamen absolutè contagiosum dicendum est, nam plurimi, licet cum ægris illis conversentur, non inficiuntur, sed qui *Αφ. Θεου* aliquam internam nacti sunt. *Causa περιστασιακή* morbosum apparatus in actum deducere valens, è triplici serie rerum naturalium, non-naturalium & præternaturalium Medicis dictarum, hic quoque peti potest. Inter res naturales dispositio hæreditaria multum facit, & immediata plerumque seminarii morbifici existit causa, quando cum generationum principiis in ipsum fœtum transfunditur. Præter quotidianam experientiam testis est oculatus *Cl. Sennertus*, qui *libr. 5. Med. Pract. part. 3. sect. 2. cap. 9.* de plicâ, Generosi cujusdam Poloniæ Comitum plicâ laborantis filium sexennem, plicas jam aliquot in pilis capitis habentem introducit. *Idem* militem quendam senem, plicam in occipitio à matre suâ, quæ septem plicas duarum ulnarum longitudine ad mortem usque alebat, hæreditate accepisse, *ibidem* asserit. Ætas quælibet ad morbum hunc suscipiendum apta est. In sexu maximam partem fœminas invadere nonnulli existimant, potissimum suppresso menstruo sanguine: sed falsum id esse, experientia testatur.

Inter res non-naturales est aëris mala constitutio eidem à vaporibus è terrâ & aquis, quæ in Poloniam ex montibus Ungariæ defluunt, exhalantibus, impressa. Sive quis cum *Fonsæca libr. 1. consult. Med. conf. 1.* eum etiam totâ substantiâ ob cœlestes influxus ab initio mutatum fuisse credere maluerit: qui unâ à maleficis unguentis eundem contagium sumpsisse ibidem suspicatur. Cibus & potus tam quantitate, quam modo assumendi peccans, morbo citius generando quoque aliquid addit. Poloni præsertim ejus provinciæ cibos crassæ substantiæ & in magnâ quidem copiâ assumunt, potui nimis indulgent, non solum cerevisiæ crassæ & potentis valdè lupulatae, verum etiam vini generosi & -us frumenti, atque mulsæ cum lupulo decoctæ: unde cruditates & exhalationes proveniunt. Sed peculiare quiddam aquis ejus loci, quarum quotidianus iis hominibus usus est, ad plicam producendam inesse, nonnulli rentur. Reliquæ res non-naturales quid hic præstent, facillè quis perspicere potest.

Res præternaturales mali hujus apparatus promovent, observatumque est, eos, qui in luem veneream propendent, vel eâ jam infecti sunt, facilius plicâ affici: tum etiam scorbutum cum hoc morbo magnam analogiam habere.

De causâ proximâ & continente intricata res est. Ad solum humorem viscidum causam referre, minus probabile videtur, sic enim in omnibus ferè regionib⁹ multi, qui ad viscidos humores generandos dispositi sunt, imò eis abundant, accedente aliquo aëris vitio, plicæ obnoxii essent; nullaqueratio est, cur solum ad capillos & partes superiores, non etiam ad inferiores, quo viscidi & lenti humores magis vergunt, vel alias partes materia hæc detrudatur. Quinimo nec vapore solo circumscribi potest; quia capilli secti sanguinem emittunt: quod tamen plurimi negant, egoque nunquam observavi. Præter alios tantum unicum testem verum hic produco, Per-Illustrem & admodum Reverendum Dn. Sebastianum Belenski, Canonicum Vladislaviensem & Præpositum Brzeziniensem sanctè affirmantem, quòd sibi plicas omnes absq; noxâ & sanguinis effusione aliquoties præcidi curaverit. Sed neque humor, qui corpori noxius est, idem pilis copiosum alimentum suppeditare potest, atque hinc capillorum inviscationem efficere, siquidem is potius capillorum luxurie causa existeret. Causa itaque plicæ proxima statuenda est *maligna glutinosa materia, cui sæpè humor atrabilarius permixtus accedit, peculiari modo cum vehiculo sanguinis in caput elevari apta ac ibidem firmata capillos inter se complicans; non aliâ ferè ratione, quàm ut arthritidis causa articulis insensa esse solet.* Evincunt hoc variâ & sæva symptomata malignitatem ejus satis arguentia, ipseque morbus curationem methodicam planè contemnens. Chymici fortè dixerint esse resolutionem sulphuris in succo sanguineo cum salis reverberati ad mordacitatem dispositi separatione: & modum determinatum esse ab originali aëris inquinamento, quod in minutis particulis inversam proportionem efficiens, resolutionem & separationem eam præstat. Sulphur quidem resolutum quum occupat sedem mentis, soporem inducit suâ visciditate, at quum per venas jugulares ad radices capillorum repit, unâ cum sanguine corrupto per modum partialis crifeos, implicationem inviscatam in capillis præstat; quod si capilli tum secantur (de quo inter signa) humor irritatus, qui salâ contemperatione separatam sibi admixtum habet, exhalationes in quaslibet partes subjectas, ad oculos, articulos, periostia &c. transmittit,

mittit, etenim continuo filo humor cohærens per irritationem etiam in ipsâ minerâ agitatus, sparsim venenatos vapores diffundit.

Quod hic affectus (de quo mox) tineæ in cute capitis similis fiat, nec tamen in ulcus desinat, est à sale, quod à glutinosa visciditate sulphuris resoluti cõhibetur: quod atrabilarius nonnunquam fiat morbus, est à salis in massâ glutinosâ assatione. Cum autem in articulis dolorem excitat, fit hoc à salis acumine, quod in loco frigidus & sicco ficcescit magis: sed hanc opinionem speciosam magis, quàm ad curationem morbi utilem, utpote cujus fundamenta nondum satis confirmata sunt, hic prolixè examinare superfedemus.

Multi sunt affectus, cum quibus plica communia quædam habet symptomata. Cum lue venereâ lassitudinem totius, colorem faciei immutatum, adustionem quandam & calorem, cruciatum ossium: cum scorbuto artuum dolores, contractiones: cum capillorum tineâ redundationem vermiculorum, (qui tamen rarissimè ægros infestant) cum *πυροδοει* immunditiem & squamulas furfuraceas; verùm facile ab iis discernitur, si reliqua graviora ejusque magis propria conjunctim cum his perpendantur symptomata.

Signa morbi talia sunt. In principio cum natura vitiosum illud sibi que molestum à partibus interioribus ad exteriores propellere tentat, color faciei in pallidum mutatur, ossa infringuntur, artus laxantur, caput, pedes, manus, omnesque artus, & juncturæ dolore atrocissimo infestantur, tinnitus aurium percipiuntur, convulsiones interdum excitantur: membra etiam contrahuntur & gibbi quandoque efficiuntur, si nimirum actio causæ ab initio vehemens fuerit. Dein naturâ superiore quasi existente, ad capillos præcipuè (ut in arthritide ad articulos) materia morbifica protruditur, unde nonnunquam furfurum & pediculorum in capite generatio, capitis spurcities, foetor, capillorum inter se complicatio & in cirros convolutio, ut eos nec arte nec labore ullo explicare queas, si verò seces aut radas (quod alii, immò plurimi, ceu supra dictum, negant) sanguinem fundent, plurimis etiam cirri sponte decidunt. Ungues insimul præsertim in pollicibus pedum scabri, longi, & instar cornu hircini, nigri evadunt, atque hoc tantum iis, qui hoc morbo graviter laborant, obtingit: quibusdam etiam planè decidunt, & post explicationem plicæ renascuntur, quod mihi oretenus retulit Illustrissima Comitissa à Dönhoff / Illustrissimi itidem Palatini Pomeraniæ &c. Dni Johannis Ignatii Bonkovskij

kovvskii conjux se in propriis digitis observâsse.

Prognostica quod attinet, maximo cum periculo malum hoc conjunctum est, & eò majorem habet laborem, quo sæviora Symptomata in pluribus partibus, ad quas materia detruditur, excitat. At naturâ vincente, cum materia ad capillos delata, eos in densos cirros deformavit, corpus à malis supra enumeratis liberatur, quod tamen sæpè longam temporis moram requirit, natura interim reliquias humoris peccantis ad capillos pedetentim deferente. Et sanè plurimi ejusmodi plicas, citra noxam, quoad vivunt, circumferunt, quanquam non sine deformitate. Existimarunt quidem nonnulli, si isti cirri temerè præcidantur, gravissimis malis corpus iterum obnoxium reddi, quia vehementia causæ per istam irritationem increfcit & motus materiæ ab ignobilibus partibus ad internas nobiliores revocatur. Oportet autem humores, quorum maturaciones progressu temporis contingunt, quæ vel foràs, vel intrò, vel aliò, quo expedit, tendunt, ducere, ut *Hippocrates libro de Humoribus* docet: hinc statuunt materiæ exitu denegato, evacuationeque ejus solitâ impeditâ, quosdam visu privari, alios gibbosos fieri, alios alia damna pati, prout humoris motus in hunc vel illum locum inclinât. Veruntamen expurgatâ jam in totum corporis profunditate ipsæ plicæ sæpè sponte decidunt, & si nò, fortasse tum medico earum resèctionem moliri liceret, modò de materiâ non amplius in corpore præsentè certus esset. Hoc quamvis difficile sit, attamen Medico cuncta accuratè pensitanti, & secundùm rationem agenti haud impossibile. Verum testati sunt plurimi, cirros illos post finalem conglutinationem illis sine omni noxâ præcisos fuisse. Nihilominus tamen mihi noti sunt quidam, qui post abscissionem cirrorum ad tempus visu privati fuerint, & dolores graviores artuum & capitis inde retulerint.

Curationem plicæ perfectam nemo sibi polliceatur, antequam ejus loci, ubi morbus hic endemius est, genium & incolas, cæteraque ad hoc pertinentia benè cognoverit, quod quantum ad morborum investigationem & depulsionem faciat, magnus *Hippocrates libro de aère, locis & aquis* satis demonstravit.

An verò hic ternarius ille indicantium numerus triplicem indicationem suppeditans, quâ primò præservatoria causam antecedentem tollit; secundò curatoria morbum causamque continentem debellat:

tertiò vitalis viribus pristinum robur restituit, locum inveniat, non sine causâ in dubium vocatur.

Quibus hæcenus in principio morbi *venesectio* instituta est, plus obfuit, quàm profuit. Illustrissimam Matronam Polonam, cui vena cubiti in principio secta est, confestim sævissimos in eo brachio dolores cum tumore œdematoso passam esse: pari modo in pedibus venâ apertâ, dolores acerbissimos in utroque crurè ad malleolos excitatos fuisse, testatur *Hercul. Saxoniam Med. Pract. lib. 10. de plicâ cap. 7.* Quibus nos etiam libenter suffragamur, plurimis plicâ laborantibus id affirmantibus, propriâque experienciâ edocti. Sed multò minus purgationibus exhibitis noxii humores superantur, quin potius commoti ita per totum corpus disperguntur, ut quosdam cœcos, alios claudos reddant, alios alio modo graviter afficiant: quod ij experti sunt, qui purgantibus medicamentis hunc affectum ab initio extirpare tentarunt, ex relatione ægrorum.

Quare plica methodicam curationem respuere videtur, siquidem generosis auxiliis magis irritatur. Itaque ingruente eâ leniens curatio instituenda: valida & extirpans post pilorum inviscationem & capitis immunditiem locum habere possit; sed omnes ferè post capillorum conglutinationem sani evadunt, quod nos aliquoties experti sumus. Quia autem motus hic naturæ ex parte criticus est, tutissimum, materiam vitiosam ad capillos, quo tendit, primò invitare & adducere, secundùm *Hippocratem Aphor. 21. lib. 1. & Galen. comment. in eandem.* Præsertim cum in morbis venenatis judicatio per abscessum ad partes externas & ignobiles fieri consueverit.

Fiet hoc leniter aperiendo poros cutis capitis per emollientia & laxantia externa; sed imprimis commendant capitis lotionem cum decocto *branca ursina*, sive acanthi Germanici, etiam Polonici dicti, & *sedileu semper vivi majoris*: atque *musci terrestriis*: forsan ob signaturam. Vide *Crollii de signaturis tract.* tum *Gvern. Rolincium de vegetabilib. plant. &c. lib. 2. sect. 8. cap. 5.* atque *Paracels. Portam & Quercetan. locis propr.* Quidam etiam magni faciunt *radices lupuli*: experienciâque constat, decoctum harum herbarum in ablutione capitis multum profuisse; quare vel istis vel additis aliis convenientibus hoc in casu utendum, in iisque tam diu subsistendum, donec omnes capilli in cirros abierint, & magna pars virulentæ, corpus à magnis imminentibus malis liberatura ad cutem capitis attracta animadvertatur. Verum ut *branca*

urfina decocta externè in ablutione capitis prodesse dicitur; ita contra ea potus ex illa paratus, & juscula internè usurpata admodum nocere, plurimi confirmant. Sed de musco terrestri hoc in affectu evolvat B. L. *Observ. 52. Anni. I. Miscel. Germ. Curios. D. D. Bernhards à Bernitz.*

Purgatio (ut jam dictum) fit moderata, incipiendo aliquando à vomitu, quem ob multas cruditates collectas, & in primis viis hærentes, aliquoties repetere haud inutile esset. Tum tutissimum erit, reliquias per alexipharmaca & sudorifica ad ambitum corporis expellere, præsertim ad pilos capitis, quâ in re prudens Medicus naturæ erit minister, eandemque illuc viam commonstrantem sequi non repudiabit.

Testes curationis istius adducam verissimos inter alios plurimos, primo Illustrè & Magnificum Dn. Josephum Johannem Stamirovsky, Venatorem Sannocensem &c. dein generosum & strenuum Dn. Sebastianum Machovvsky, S. R. M. tis Pol. Colonellum &c. tum nobilissimas Matronas, unam Generosi Dni Stanislai Jemielki, alteram nobiliss. Vladislai Niemoievvski conjugem, atque Johannem Koyen, juvenem: è quibus prima matrona tertia quaque die paroxysmum, ad modum febris tertianæ, cum horrore & calore, doloribusque capitis & homoplatarum per aliquot septimanas perpessa est, cujus terminus erat sudor copiosus totius corporis, usque dum materia vitiosa ad eutem capitis delata capillos complicavit, & morbo finem dedit: altera verò doloribus totius corporis, artuum omnium & capitis gravissimis, quasique ossa frangentibus, cum tumore pedum, maximisque cordis angustiis & continuis, non nisi per sudorem copiosum & capillorum conglutinationem liberata, per aliquot septimanas afficiebatur, & jam optimè valet. Juvenis Koye Warsaviâ huc veniens, morbo isto oppressus, primùm horrorem percepit, sequente mox calore p. n. continuo, concomitantibus doloribus capitis, artuum, sudoribus insensentibus foetidis, dejectionibus copiosis aqueis & tumore pedum, donec natura criticè ad eutem capitis & pilos ejusdem humores vitiosos transfulerit, cirri que illi capillorum mox omnes deciderint, sanitatemque integram ægro attulerint. Sed Illustris Dn. Venator Sannocensis, vir vix triginta annos supergressus præter calorem præternaturalem, dolores articulorum & sudorem nunquam intermittentem, etiam convulsivos motus cum dolore capitis incipientes percipiebat.

Generosus autem Colonellus, vir plus quàm sexagenarius, robustus tamen, ante pilorum contorsionem tantùm artuum doloribus divexabatur, quos semper hauſtu vini generosi Ungarici sudorem promoventis dispellebat; forſan hoc ex depravato quodam appetitu ad vinum factum: nam, ut mihi retulit ſupra nominatus Dn. Venator, proprium huic morbo eſt apud plurimos eo laborantes, ut ad hanc vel illam rem in cibo & potu magis inclinent, ceu ille ſæpè appetitu inſolito ad vinum ſublimatum & quidem benè aromatizatum in feſtabatur, quo ſi potiri potuit morbi ſævitia remittebat, ſi non, peſſimè ſe habebat, quod etiam alios mihi narrâſſe recordor.

Teſtis relationis hujus auritus eſt ſpectabilis *Georgius Merckner*, Scabinus Novo-Oppidanus, affinis & compater meus honorandus. Vivit etiam internoftrates in hunc uſque diem ſpectabilis *Jacobus Sachs*, Scabinus suburbanus, jam ſexaginta annos ſupergreſſus, qui ante plures annos morbo hoc correptus, graviffimè decumbebat, & à b. m. clariffimis Antecelſoribus meiſ Dn. D. *Georgio Mochingero* & Dn. D. *Chriſtophero Meiſnero* P. P. Ord. ut morbo aliquo venenato cum febre continuâ laborans, curatus eſt; medicamentis autem nihil proficientibus, poſt cirrorum aliquot explicationem convaluit, quorum adhuc duos habet, reliqui deciderunt. Ut hîc taceam Magnificos & Generoſos Dn. *Nicolaum Rey*, Hæreditarium & Dominum in Skoky majoris Poloniæ &c. ac Dn. *Nicolaum Lubſtowski*, Capitaneum Cruſzvvicenſem, atque Nobiliſſimi Dni *Andrea Niemoiewski* conjugem, quæ pro febricitante per ſemefre habebatur, utpote tertiâ quâvis die rigore & horrore febrili, atque calore ſuccedente, repentibus: inter noſtrates autem viduam *Weiffiam* plusquam ſeptuagenariam, & filium ejus *Georgium VVeiff*, ſutorem, pluresque alios.

Hoc verò notabile eſt ex relatione Per-Illuſtris & admodû Reverendî Dn. *Stanislai Belenſki*, Canonici Vladislavienſis & Præpoſiti Præzinenſis in viciniâ Cujaviâ, quod ipſi Medicus quidam Polonus (dolores atrociffimos circa orificium ventriculi patienti & per aliquot ſeptimanas oculorum caligine, tandem etiam totali cœcitate laboranti) antequam ſe plica explicafſet, juſſerit ceram virgineam ſeu albam oculis applicare cum tali prognofico, ſi poſt aliquot horas in cerâ crines apparuerint, illud certiffimum ſignum plicæ fore, quod etiam eventus edocuit, nam remotâ cerâ, plurimi crines ei adhærebant, moxque omnes capilli ſe in cirros contorſerunt, quorum illi, qui à partibus capitis dextrâ

dextrâ & sinistrâ pendebant, fuerunt (ut mox de hâc distinctione dicetur) rotundi, tenues & *masculi*, unus autem crassus & dilatatus in occipitio *femina* appellatus: post quorum explicationem dolor ventriculi, atque oculorum cœcitas statim cessârunt. Mirum sanè & disquisitione dignum, unde isti capilli provenerint? Id quod ego tempore desitutus, aliis discutiendum relinquo.

Hic obiter mentio facienda, plicam in illis locis, ubi endemia est, in *masculam* & *femineam* distingui: hæcque totum caput patientis horribili spectaculo involvit, ut non tam capilli, quam villosus aliquis pileus congenitus homini videatur, & ejusmodi species (quia ex nimia fortè humoris viscosi abundantia & nativi caloris defectu oriri creditur) plerumque pro desperatâ habetur. Talem ego primùm conspexi in Dn. *Stanislaw Bystram* Nobili Prusso: dein in Judæo quodam staturæ proceræ in nudinis horribilem mitram retro pendentem representante. Talem se quoque, & quidem in superiore capitis parte habuisse ante plures annos, *Illustrissima Dna Comitissa à Dönhoff* / *Illustrissimi Dni Palatini Pomeraniæ, &c.* conjux, mihi nuper narravit, in præsentia Rever. Patr. Soc. Jesu & Reform. Discalc. cui jam iterum, post decisionem, capilli nigri creverunt. Sed mascula, quæ propendentes aliquot ad instar funiculorum plicaturas habet, licet & illa contumax sit, sæpè tamen sponte consumpto fortè per calorem humore nocivo, decidit, & patientem à doloribus & molestiis absolvit: hæcque est communior & mitior, illa verò rarior & contumacior.

Cum autem (ex occasione scripti, quod sub ficto nomine *Theophrasti veridici Scoti* Doctoris Medici typis Universitatis Abredonensis in Scotiâ An. 1668. impressum prodiit, & sub titulo *Plico Maltix* seu *Plicæ* è numero morborum *αἰσθησια* apud Jacobum Fufflerum Bibliopolam Dantisci venditur) tam ab his prænominatis, quàm ab aliis quærerem, an non etiam capillorum illa convolutio & conglutinatio ex incuriâ quâdam proveniret, quod Polona gens rarè pectine capillos explicet, omnes mihi constanter contradixerunt, sanè & affirmando, licet quotidie aliquoties (tale quid jam in capillis animadvertentes, & antea etiam observantes) pilos capitis pectine explicare vulerint, conglutinationem tamen illam inhibere haut potuerint. Non possum igitur hâc in parte suffragari Theophrasto illi veridico Scoto Doctori Medico (suprà citato, quisquis ille fuerit, sententiam clarissimi & excellentissimi quondam alicujus Serenissimorum Regum Poloniæ

loniæ Archiatri, in tractatu præfato contra Vopiscum Fortunatû Plem-
 pium mordicus defendenti, qui plicam è morborum numero planè
 exterminare voluit, dicendo, eam ex superstitionum mulierularum
 cerebro natam, & in credulos aliquot Medicos transplantatam, cau-
 samque plicæ nullam aliam statuit, quam peccandi capillos negligenti-
 am: idemque plicam nil aliud, quàm superstitionum mulierum
 commentum tenet. Idem *Theophrastus veridicus Plico-Mastix in isto*
Tractatu, in Responsione ad Epistolam Theodori Skuminovii Episcopi Grati-
ano-Policani, & per albam Russiam Suffraganei, de plica ita scribit: Plica
est voluntarius morbus, si morbus debeat dici, & nullus habet, nisi qui non
velit cavere; nam affectatio credendi absque ratione ea, que fama inter
vulgus sparsit, illam genuit, & fama alas à credulitate suppeditavit. Plicam
enim ut sobolem fama genuit, amploque progressu auxit, quia non habuit
Medicos, sed plebem authorem, que quidem non purè ratione, sed affectu &
desiderio summo natos suos enutrire solet, proinde fingendo credunt, & cre-
dendo fingunt, & quicquid audiunt, credunt se vidisse, & quod vident, au-
gent & extollunt, imò assuefactio seu affectatio videndi insæta, deformia
& delira falsaque spectacula inducunt mentes hominum; ut primò amulen-
tur, que affectant, & ita, que primò vice apparent deformia, assuefactio-
ne longà pulchra solent apparere, ita peregrina primò facie displicent, postea
appetuntur: ita plicosi primo visu apparent horridi, consuetudine postea
contagiosè mollescunt, ita ut si unus in pago plicam gerat, postea plures vo-
lunt habere, & tandem omnes; sed nimis serò in ejusmodi deliria animad-
vertitur, præcipuè si sub auctoritate fide dignorum virorum descenderint.
 Idem ibidem pergit, impedita peccinatio capillorum retrorsum impedit
 transpirationem, impedita transpiratio obstruit meatus cerebri, meatus ob-
 structi inducunt apoplexiam, epilepsiam & paralyfin, que auferunt sua mu-
 nia membris, imò & crines complicati causant viscerum dolorem consensu
 membranarum partium, que obstruuntur; imò ego assero, dolorem visce-
 rum causare etiam plicam, quia egerum reddit sui negligentem, intermit-
 tendo peccinationem, & istos dolores provenire potius à colicà biliosà, at-
 que aliquando per metastasin aut pravam epigenesin in paralyfin transplan-
 tati cernimus, & ad istam transplantationem à membranosis partibus ad
 nervosas non parùm conferunt crines plicati, quia capillitia complicata ob-
 struunt futuras, ne fuliginosos vapores à cerebro expellant, & inde adimunt
 membris sua munia. Huc usque ille. Quæ quàm frivola sint, quilibet,
 nisi ab affectibus præoccupatus, videt.

Verùm meliùs sentit Episcopus ille Gratiano-Politanus, qui in Epistolâ suâ ad D. Vopiscum Fortun. Plempium tales quæstiones format: anne crines convoluti longo decubitu vel negligentia peccandi possint causare internum aliquem viscerum dolorem? vel hominem contorquere? vel adimere sua munia membris? & ita respondet: quâ trican- tur facilitate, eâdem extricantur, & nulla sequitur alteratio: in plicâ contrarium, inò huic malo non crinium tantùm plicaturâ, sed etiam unguium excretionè portentosa natura medetur; Nonnullis enim si fortè contrarius in capite prædominatur humor, venenum illud in ungues educitur, prodeuntque contorti, nigri, crassi, à formâ solitâ & colore humanorum ordinatio alieni: datoque casu, hos etiam ut capillos præscindere æquè periculosum, attamen bonus ille Doctor negligentiam peccandi capitis huic malo imponit causam, & forsan multis imposuit, tametsi hoc certum, quod capillos ad numerum frangere, & mollitiæ cincinnorum cum mulierculis certare à decore nostro, uti virili, sit longè alienum. Non curamus itaque Poloni hæc prostituta excrementorum capitis ornamenta, sed illa magis, quæ sunt de necessitate naturæ, ipsa illa 1. Corinth. XI. 14. docet nos, quod vir, si comam nutriat, ignominia est illi, mulieri pro velamine dati sunt, sed quis Hercules Augiæ stabulum expurgabit? Dummodo

Sine procul à nobis juvenes ut fœmina compti.

Honestas capillorum apud nos non muliebris: sed & glabritiem totius capitis Turcis Moschisque usitatam incusamus: medium pro more gentis & virili-decore retinemus, caput semper peccimus, sæpe lavamus, nec illud frivolum curatur à nobis, caput abluere nunquam &c. quæ ibi videantur.

Cur autem Germani vel Borussi culturæ capitis magis studiosi etiam plicâ afficiantur, non possum invenire rationem, si apud Polonos & Russos incuria peccinandi caput accusetur? sed quid opus est verbis, ubi rerum testimonia ad sunt? Longè meliùs & rectiùs sentit *Excellentissimus Dn. D. Martin. Bernhard à Berniz, S. R. M. Poloniae Personæ & Camera Medicus observ. 52. miscell. Curios. Med. Phys. Ac. N. C. anni II.* ubi simul modum plicæ curandi proponit: cui nos quoque ad stipulamur; statuentes, plicam è numero morborum nullatenus esse excludendam, quanquam non diffitemur, plurimos lue venereâ infectos, nec non scorbuticos, se plicæ pallio obtegere, cum hi morbi magnam inter se analogiam obtineant: in primis verò scorbutus varietate symptomatum

secundum individua plicæ admodum similis est; singuli enim ægri singularia accidentia patiuntur. Sed nos unicuique liberum sensum relinquimus, hancque controversiam nostram non facimus.

Effatum hoc nostrum & plurimorum Medicorum, qui de plicâ huc usque aliquid ediderunt, confirmat egregiè rarissimum exemplum, lectuque dignum de plicâ pudendorum muliebrum, cujus meminit *Dn. D. Johannes Paterfon Hain. observ. 221. Miscell. Curios. Med. Phys. Ac. N. C. anni III.* Cui nos Epiphonematis loco addimus historiam miram de plicâ resectâ, & post sedecim annos è clavo pendente, in loco ab hominibus remoto, in cœnobio quodam Poloniæ Majoris Ordinis S. Brigittæ circa Posnaniam, ad semiulnæ longitudinem accretâ monialis cujusdam ejusdem ordinis nomine Kozielska: quam mihi verâ fide retulit monialis altera S. Brigittæ Ordinis Constantia Mieszkowska, tum temporis Illustrissimæ Dominæ Comitissæ à Dönhof/ supra nominatæ domestica, in præsentia ejusdem Illustrissimæ Comitissæ. Aderant tum unâ duo Patres Soc. Jesu Collegii Thorunensis, & duo alii monachi Reformati discalceat. Ordinis cis Vistulam Podgurzienses: atque Georgius Grunack, civis & chirurgus Thorunensis. Cui lubet, adeat historicos de plicæ origine scribentes, præter alios in primis *Spondanum, Bzovium, Cromerum, Dlugoffum*, & inter recentiores, *Joachimum Pastorium in Floro Polonico. lib. 2. c. 14.* quorum plerique initium hujus morbi in annum Christi 1287. ponunt.

OBSERVATIO CXXXIX.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

PICA SEU MALACIA PUERORUM.

Picam seu malaciam (quos tamen affectus Medici quidam distinguunt) esse propriè morbum gravidarum, nonnunquam etiam virginum, certum est. Sed mihi notum est exemplum puelli lactentis, quem nutrix sæpius in horto in terrâ nigrâ nullo gramine tectâ depositum, ad eandem terram comedendam affvesecit, & quidem per longum temporis spatium, nemine id observante; donec tandem nutrix aliquoties animadvertens, puellum ab esu illius ter-

terram vix retinere potuerit, quoties scilicet hortum intravit, puellusque terram conspexit, cujus signum erat ploratus. Sed absentia horti comestionem terræ planè abolevit. Hic postea consul factus, sed jam demortuus mihi id ipsum narravit. Idem factitasse alium quendam puerum, sed natu majorem, scio, qui cum terrâ non potuit potiri, cretam comedit: uterque autem hypochondriorum tumorem & durtiem postea incurrit; & ni eis medicamentis aperientibus & obstructiones solventibus Medici prudentes citò obvenissent, malè cum iisdem actum fuisset; hic dein Pro-Consul creatus est, & in hunc usque diem sexagenario major Burggravii Regii vices p. t. obit, ac piè demortui istius consulis sororem germanam in matrimonio habuit. De picâ quâdam hæreditaria vid. *Greg. Horst. libr. 4. Observ. Medic. de morb. vi-seer. Concoct. Obs. 5.* sed imprimis ea, quæ *Excell. Dn. D. Mich. Febr. Misc. Germ. Curios. anni I. obs. 38.* de esu rerum absurdarum pulchrè congestit, atque quæ in scholio connotata sunt, ut cum præsentè observatio-
ne conferantur, operæ pretium esse duco.

OBSERVATIO CXL.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

SINGULARI CURATIONE RIGORIS ET FRIGORIS
MAXIMI IN TOTO CORPORE.

UT *Excell. Dn. D. Olaus Borrichius S. R. M. Daniæ Medicus & in Hassniensi Academia Professor P. tertianam exquisitam lagenis aquâ calente ferventibus, corporique hinc inde circumdati, & sudorem excitantibus, planè sustulit, ut videre est observ. 238. Miscell. Cur. Med. Phys. Germ. anni III.* Ita nos anno 1674. conjugem fabri Georgii Sessigs civis Thorunensis Novo oppidani primis mensibus ingravidationis, rigore & frigore totius corporis insolito aliquoties correptam, indeque valdè debilitatam, per lagenam aquâ calidâ plenam, plantis pedum suppositam, post sudorem copiosè erumpentem, ab eodem symptomate per DEI gratiam feliciter liberavimus.

OBSERVATIO CXXI.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE
PALPITATIONE DIUTURNA VENTRICULI TAN-
DEM SUBLATA.

E Adem fabri ferrarii uxor cum ultimis tribus imprægnationis mensibus, palpitationem ventriculi quotidianam gravem & diuturnam perpeffa fuisset, nullo alio remedio, quam *Requie Nic. ad Hij.* aliquoties ante cibum deglutitâ, à nobis feliciter curata est, & adhuc dum ante sesquiannum infantem sanum enixa vivit, quamvis sæpissimè urinas semicruentas & purulentas ab ulcere renis dextri provenientes cum dolore emingat, valetudinariaque sit: ulcere isto jam ab aliquot annis illam affligente.

OBSERVATIO CXXII.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE
HYDROPHOBIA.

Puella aliquot annorum viri plurimum Reverendi Dⁿ. Michaëlis Ringeltauben/verbi Divini Ministri ad S. S. Trinitatem Thorunii dignissimi, cum anno 1674. à catello domestico non quidem commorsa, sed tantùm salivâ ex ore spumante hinc inde in corpore nudo commaculata esset; octavâ pòst die, vehementi rabie correpta est, & licet varia medicamenta opportunè adhibita sint, abhorrens omnia liquida, tertiâ die placidè obiit: qualia exempla B. L. videat plura apud *Johan. Matth. de Gradibus, Matthiol. lib. 6. Dioscor. cap. 36. Calium Aurelian. libr. 3. acut. morb. Schenckium libr. 7. observ. & Aretaum lib. 1. de sign. & caus. morb. acut. cap. 7. Hieronym. Cardanum Contradiç. Med. 9. tract. 5. lib. 2. Jul. Palmarium de morb. contag. atque Fernel. libr. 2. de abdit. morb. caus.*

OBSERVATIO CXXIII.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE
PODAGRA CONTAGIOSA.

Podagram hæreditarium morbum esse, in aprico est: sed contagiosi quid possidere, me apud nullum Medicorum unquam legisse recordari possum; quemadmodum hîc Thorunii annularius quidam, nomine Herburger, ante plures annos, sed nostrâ memoriâ, emptis vestibus demortui p. m. spectabilis & peritissimi Martini Syveickarti, Scabini suburbani, & Pharmacopœi senatorii, podagrâ, foci mei, ab hæredibus, podagrâ mox correptus, posteaquam vestes aliquoties induerat, quâ usque ad mortem infestabatur, proptereaque à vicinis irrisus fuit.

OBSERVATIO CXLIV.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

*VERMIBUS VIVIS E BUBONE INGUINALI
EXEUNTIBUS.*

Puella quædam inter plebejas undecim annorum à primâ statim ætate, de dolore inguinis conquerebatur, donec tandem anno undecimo ætatis post gravissimum dolorem aperto per se inguine, vel etiam perrupto, duo vermes vivi exierint, quartam ulnæ communis partem longi, similes iis, qui in intestinis; ad inguen pervenisse, ac illud quoque perforasse, inde liquet, cum & liquidus cibus postea aliquoties per foramen illud forâs prodierit, puellaque illa etiam aliquot lumbricos cum fœcibus egresserit. Sed jam consolidatus bubo nullum tumorem exhibet, dolore tamen aliquando ingravescente, puellâque semper valetudinariâ existente. De lumbricis nonnunquam ventriculum, intestina, umbilicum, ventrem, hypochondria atque inguina perforantibus, vide *Schenckium libr. 3. observ. Med. & præsertim Nicolaum Tulpium libr. 3. observ. cap. 12. de verme ex inguine prodeunte*; similia exempla videantur in *Miscell. Curios. Germ. anni I. obs. 145. 146. & in Append. p. 35.*

OBSERVATIO CXLV.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

*PURPURA EPIDEMIA MALIGNA
INFANTUM.*

A a 3

Cum

CUm anno 1664. hyems mollis & pluviosa effet, grassabatur apud nos vere primo insequente purpura epidemia maligna, quæ per totam æstatem & autumnum usque in hyemem sæviebat, plurimosque infantes utriusque sexus, & duodecimum annum attingentes (nam ultrâ hanc ætatem vix ascendebat) perimebat. Plerique secundâ die morbi, nonnulli etiam primâ moriebantur; illi solummodò evadebant, qui nulla faucium inflammatione vel tumore œdematoso (variabant enim ista pro diversitate naturarû) infestabantur. Tum omnibus ab isto morbo liberatis, post copiosum sudorem (nonnullis etiam diarrhœa, sed tantùm unius vel alterius diei critica profuit) squamæ decidebant, rubore cutis evanescente. Tandem, præsertim natu majoribus, tumor totius corporis, instar leucophlegmatix, & infimi ventris sequebatur, qui per aliquot septimanas miseris molestus erat, sudoreque etiam solvebatur, interdum etiam urinâ largius profuente. Evasis tùm etiam per divinam gratiam filiola mea unica, nondum annum supergressa, tum etiam privigna mea. In curatione admiscebantur sudorificis bezoartica. *Excell. Dn. D. Sigerus*, tum temporis Collega meus charissimus, hiscæ fidem dabit.

OBSERVATIO CXLVI.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE
FRAUDE MEDICA SALUTARI.

Dicum illud *Plauti in Captivis*:
Qui cavet, ne decipiatur, vix cavet, eum etiam cavet:
Etiam cum cavisse ratus est, sapè is cautor captus est.
commodè ad præsentem casum accommodari potest: quem mihi, dum viveret, narravit p. m. Antecessor meus Dn. D. *Chr. Meisnerus* Phys. prim. &c. de pellionis & civis Thorunensis piè defuncti Gregorii Bieners conjugæ, etiam demortuâ, quæ jam ab aliquot annis pulmonum ulcere laborans, medicamentorum à præfato Medico (ut in morbis chronicis fieri solet) præscriptorum pertæsa, tempore nundinarum hyemalium, à quodam circumforaneo capsulam pilularum emit, de quibus certam dosin alternis diebus deglutire debebat, quam maritus, ipsâ insciâ, Medico domestico monstravit, eique uxoris mentem revelavit. Hic pilulis e capsulâ ejecis formavit alias ex pane cum
syrupo

siropo aliquo ad magnitudinem istarum, quibus illa ad circumforanei præscriptum fruendo delectabatur: cumque interea siropis à Medico domestico ordinatis & aliis pulmoniacis medicamentis usa fuisset, accidit, ut appropinquante vere & æstate sibi jam convalescere videretur. Retulit itaque tum Medico, se non ab illius medicamentis morbo eluctatam esse, sed ab illius Medici peregrini pilulis, qui nundinis Trium Regum præteritis hic præsens erat. Sed Medicus mittendo ei circumforanei pilulas, referendoque, quales loco illarum assumpserat, ipsam rubore suffusam, mutam reddidit. Atque sic fraus fraude delusa est.

OBSERVATIO CXLVII.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

METASTASI HUMORIS PER VIAS OCCULTAS: SEU,
DE EMPYEMATE POST PLEURITIDEM NOTHAM
PERFORAMEN CUTANEUM, A VENA MEDI-
ANA INCISA, SALUTARITER
SOLUTO.

R E Æ sanè *Stephanus Rodericus Castrensis* in eruditissimo tractatu, qua ex quibus, inscripto lib. 3. cap. 2. scribit: *Metastasis seu humoris in morbis transmissio, non solum per vias manifestas, sed per occultas etiam fit. Nam præter vias unicuique cognitatas, per quas quicquid fluxibile in corpore est, fertur, sunt alia incognitæ, quarum nos contemplatio in admirationem deducit. Et libro eodem cap. 3. ita pergit: Cum Metastasin per vias incognitas fieri audis, intelligito incognitas nobis, naturæ verò, quæ licet cognitione non utatur, dirigatur tamen à cognoscente, cognitatas: unde Hippocrates 6. Epidem. sect. 5. text. 2. è versione Foesii, Natura, inquit, ipsa sibi per se, non ex consilio motiones ad actiones obeundas invenit, partim quidem ut nictare, partim verò etiam quibus lingua subservit, & quæcunque alia id genus. A nullo quidem edocta natura citraque disciplinam ea, quæ conveniunt, efficit. Galenus accessus exponit vias, aut impetus ad agendum, ut scilicet natura sive in diavoias sine consilio vel edocta in eas actiones feratur, quibus exequendis accommodata habet instrumenta. Hoc argumentum latissimè prosequitur*

1. de usu part. cap. 3. & ejusdem operis lib. 15. cap. 7. & 6. de loc. affect.

cap. 6. Cæterum *Hippocrates*, apud quem prius νόσων φύσις ἐν ἡγί, natura morborum medicatrix dicitur; adjungit paulò post: adinvenit natura sibi accessus, nempe vias; quapropter non solùm loqui videtur de admirandis actionibus, sed de viis etiam, per quas natura ista medicatrix metastasin humorum efficiens morbis medetur, constat hoc, quia utriusque rei exemplis utitur &c. Huc usque citatus *Autor*, cujus verba paulò prolixius hic recensere volui, ut eò melius præsens casus singularis & contemplatione dignus intelligatur.

Virgo quædam Thorunensis, Dorothea Kriegerin, honesti Johannis Georgii Zöbners, civis & negotiatoris apud nostrates non infimæ notæ privigna, annorum septendecim, constitutionis gracilioris, complexionis phlegmaticæ, incidit anno 1675. hyemali tempore in pleuritidem spuriam sinistri lateris à pituitosâ causâ, cum paucâ bile permixtâ, originem ducentem, sed à causâ procatartica, scilicet saltatione longâ, & sudore subsequente à frigore externo suppresso in actum deductam, post suppressionem sanguinis menstrui, huc usque inordinate, utpote pituitâ copiosâ permixti, indeque orta obstructione, fluentis: cui jam à longo tempore singulis noctibus gravis fuit sudor oleaginosus, foetidus, coloris crocei, tam in capite, quam in dorso, etiam indusium tingens, & pingvedine quâdam inficiens.

Huic ego perspectis signis, inter quas urina crassa & tincta erat, dolor cum puncturâ sinistri lateris gravativus, pulsus celer & validus, respiratio difficilis cum quâdam dyspnœâ, tertiâ die morbi è venâ medianâ dextri lateris sanguinis ultra sex uncias extrahere jussi, qui merè pituitosus erat: dein remisso paulatim dolore laterali, sed calore adhuc superstite, alterâ die post è venâ popliteâ utriusque pedis ad sanguinem magis revellendum & menstruum fluxum proritandum (qui etiam postridiè, quamvis in paucâ quantitate apparuit) aliquot uncie ejusdem eductæ sunt: tum statim calor remisit, puncturæ lateris desierunt, gravativo tantum dolore residuo cum difficultate spirandi manente. Sanguis autem eductus pallidus erat, tunicasque quasdam secundinis similes representabat, qualem ego quidem nec vidisse unquam, nec è minoribus vasis extractum fuisse, me legisse recordor. Interim hæmorrhagia narium, ut antea, ita & nunc continuabat, urina concocta apparebat, dyspnœâ non remittente, quam mox sputum tenue sequebatur, Aphorismum illum *Hippocraticum lib. 5. apher. 8.* qui pleuritide laborant, nisi intra quatuordecim dies supernè per sputum repurgentur

is in empyema fit transmutatio, verificans. Quanquam *Aretius* hic interdum vigesimum diem terminum constituat: *Galenus* verò in commentario non solum empyema, sed quamlibet in pus mutationem intelligat. Sed dum nos materię evacuationem per sputa cocta è pectore expectabamus; Ecce novum emergens intervenit, scilicet puris cocti albi instar lactis, paululum tamen ad colorem croceum inclinantis, per foramen cutaneum à venâ incisâ nondum consolidatum, excretio, quæ quidem metastasis materię per vias occultas nobisque incognitas pectoris & lateris dolorem sensibiliter sustulit, sed cubiti illius manus, ut & homoplatarum dolorem majorem excitavit, sputo liquido, salso, per aliquot septimanas continuante: quod tamen postea salubriter & cum euphorîâ cessavit, fluxu menstruo reverso, virgineque ad hanc usque diem feliciter & pancreaticè valente.

OBSERVATIO CXLIX.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

MOTU QUODAM TOTIUS CORPORIS, OMNIUMQUE
 EJUS PARTIUM HORRENDO ET DIUTURNO EX
 TREMORE ET PALPITATIONE MIXTO,
 TANDEM CURATO.

Quid tremor sit, quid palpitatio, docent Medici: quæ differentia inter utrumque affectum, quæ utriusque causæ, iidem explicant, ad quos lectores remittimus; nunc motum quendam ex utroque compositum, horrendum & diuturnum describimus. Ante plures annos adolescens quidam *Johannes Georgius Bort Lubacensis*, artem chirurgicam apud *Petrum Puls Chirur- gum Thorunensem* addiscens, hoc affectu prehendebatur, magno, horrendo, & aliquot hebdomadas durante: quo cum unâ loquelam amittebat, nihil audiebat, apertis oculis nihil videbat, nullum odorem percipiebat, nihil intelligebat, comedebat tamen & bibebat benè; indeque solum & motu isto mirabili vitam ipsi inesse, indicabat, neque enemate applicato, nisi fortissimo, aliquid egerbat. Comitabatur symptoma hoc sudor quidam diaphoreticus, foetidissimus & consumptivus: patiensque jam ab omnibus pro desperato habebatur. Sed tamen, divinâ clementiâ, post usum medicamentorum facultati tam

animali, quàm vitali prospicientium, à B. Dn. Doctore Meisnero & nobis præscriptorum, natura se recollegit, quamvis post longam temporis moram. Hic deinceps omnibus sensibus recuperatis, intellectu loquelâque integris, hinc abiit. Adolescens aliàs robustus & staturæ magnæ. De palpitatione alterius mandibulæ *vid. Lal. à Fonte consil. 61. fol. 179. Math. de Gradib. consil. 18. &c. de Tremore vid. Fernel. consil. 17. Frambessar. consil. 3. Mercat. consil. 1. Montagnan. consil. 145. De Tremore universi corporis Massam Part. 2. epist. 18. & de pluribus aliis particularibus tremoribus diversos autores.* Dum ista concipio, habeo sub curâ meâ honestam quandam matronam Cracoviensem, quæ tremore totius corporis post febrem catarrhalem laborat ex debilitate & virium magnâ prostratione, ab humorum plenitudine: sed indies per DEI gratiam calor iste febrilis lentus remittit, unaque tremor, utinæ etiam coctæ apparent, cum spe convalescentiæ.

OBSERVATIO CXLIX.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

SINGULTUS DIUTURNI CURATIONE.

Singultus omnium ferè Practicorum consensu inter expultricis facultatis ventriculi symptomata meritò refertur, excepto *Platero*, qui eundem ad depravatam respirationem rejicit. Hunc nos jam aliquoties etiam contumacissimum sustulimus sequenti misturâ, quam B. L. fideliter communicavimus. *Rz. vini cydon. rinct. rosar. ãã. ʒj. syr. cydon. ʒß. extr. zedoar. gr. xv. ol. dest. cort. aurant. gr. iiij. laud. opiat. gr. ij. M. pro potiuncula cochleatim sumendâ.* Inter alios autem, qui hâc misturâ feliciter & cum fructu usi sunt, est cum Magnificus p. m. Proconsul Dn. Th. B. scorbuto simul confirmato laborans: tum Dn. *Henricus Brückmann*, Scabinus Vet. Civit. jam *en à yiois*, atque Erasmus Reitel Bibliopegus & Aedituus Marianus eodem symptomate per annum infestatus, nuperque periculose & tantum non lethalter correptus, vir sexagesimum annum supergressus. Eâ ipsâ misturâ fermè olim excellentissimum Dn. Henricum Schævium Phil. & Med. D. atque Gymnasi nostri Rectorem meritissimum, jam piè demortuum, beatè etiam defunctum Matthiam Klimpel, civem & mer-
cato-

catorem Thorunenſem opulentum, ab eodem ſymptomate liberâſſe meminimus. Quibus remediis magnus noſter *Hippocrates* febrem ſingultuoſam fugaverit, inveniet B. L. in *libr. de rat. viſt. in morbis acut. edit. Fœſ. ſect. 4. p. 71.* De ſingultus differentiis à cauſis deſumptis videatur idem *Hippocrates lib. 5. Aph. 58. & lib. 7. Aph. 17. & 41.* atque *Tobias Knoblochius in comment. Hippocr. Aphorismorum: tum Hollerius in comment. & ſchol. ſuper eodem Aphorismos, p. 307. 313. 434.*

OBSERVATIO CL.

D. SIMONIS SCHULTZII

DE

ARTHRITIDE VAGA PERPERAM CURATA.

Quam periculolum ſit in arthritide vagâ humorum motum, iisdem turgelcentibus & ſe moventibus, turbare ac retropellere, edo&us nuper in quâdam matronâ, hiſce teſtor. Applicabantur externis partibus emplaſtra repellentia, internè dabantur refrigerantia, humorisque peccantis motum ſiſtentia: quanta tum ſequebatur cordis anguſtia? ut ferè in ſyncopen inciderit; ſed mox adhibito tantùm pulvere cordiali, cum aquis bezoarticis temperatis, ſudoreque moderato ſuccedente, reſtitutio virium ſuccedebat, cordis anguſtia ceſſabat, pulſusque anteâ tremulus liberior factus eſt. Conter cum iſtis *Mart. Panſam. Conſil. Antipodagr. 1. Controverſ. 7. p. 188. & Johann. Piſtorium in Conſil. Antipodagr. cap. 9. p. 64. & c. atque Liberatum de Liberatû Podagr. Polit. lib. 4. cap. 6. p. 238, 239. & c. ibid. in Append. pag. 253. & c.*

OBSERVATIO CLII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

JUDÆIS MEDICIS.

SI in aliquâ regione, certè in noſtrâ Poloniâ tritum illud *Textorianum* in ſyllog. *Ænigmat. Epist. 86:*

*Fingunt ſe Medicos omnes, idiota, ſacerdos,
Judaus, monachus, biſtrio, raſor, anus;*

verum eſſe, quotidiana experientia comprobatur: ut rectiſſimè querela illa, quam *Philippus Camerarius Cent. 1. Oper. ſubciſiv. t. 52. p. m. 235.* in-

stituit, Polonis applicari possit: Plenus est orbis jam medicastrorum & medicastrarum, quæ non solum de medicamentis in gravissimis & acutis morbis rectè præparandis multa narrare, quam probè haud scio, possunt; sed etiam remedia ista ab ipsismet confecta, nullâ habitâ ratione causæ morbi aut ætatis vel temporis, magno periculo ægrotantium adhibere audent. Unde accidit, ut docti & periti Medici aut rectè uti suâ arte impediuntur, aut absterriti hisce ineptiis, quæ plerumque in illos redundant, omninò desistant. &c. Verùm de his in præsentiarum plura loqui non est jam nostri instituti. De Judæis tantùm, qui se in Poloniâ plurimè pro Medicis promotis venditant, aliquid scribere, nostrum propositum est. Sunt plurimæ civitates, tam in majori, quam minori Poloniâ, & aliis diffusè hujus regni tractibus, ubi præ Christianis, non solum Judæi chirurgi, sed etiam Medici ejus gentis tolerantur, & apud plures Magnates, non tantùm secularis, sed etiam Ecclesiastici ordinis primum locum obtinent. Quam autem periculosum, istis hominibus hâc in arte credere, vitamque suam concedere, id ego præsentì observatione ex probatis authoribus Theologis, Jurisconsultis, Medicis, historicis & politicis demonstrabo. Prodeat itaque inter Theologos primum *Frid. Balduinus Cas. Conscient. lib. 2. cap. 6. Cas. 5. p. 190.* ita scribens: Præter horrendas blasphemias, quibus Judæi Christum & beatam ejus matrem afficiunt, immani insuper odio contra Christianos flagrant, quos intolerabilibus suis usuris & fraudibus expilant & exhauriunt, rem licitam se facere putantes, quia erga alienigenas, inter quos Christianos censent, fœnerari sibi concessum putant lege Divinâ, *Deuter. 23. v. 20.* Sanguinem Christianorum sitiunt, & dum adultos in potestate suâ non habent, infantes miris modis clam excruciasse leguntur: sub specie medicæ artis, quam nusquam didicerunt, multorum vitæ insidias struxerunt, veneno puteos inficiunt, etiam Magistratui suo quotidie in precibus suis, quas *Velanische modim* vocant, imprecantur, ut Deus eos perdat, annotante *Antonio Margaritâ* Judæo baptisato, qui de Judæis sanctè affirmat, quo quis sit erga ipsos humanior, eò crudeliores ipsos esse erga Christianos: cogitant enim ex singulari DEI providentiâ fieri, & infallibile signum redemptionis suæ esse, quod ab iis, quibus in corde suo pessimè convitiantur, ipsi amentur & beneficiis adficiantur. Post hunc videamus *Johannem Müllerum in Judaismo ex Rabinorum scriptis detecto part. 2. cap. 5. p. 1434. &c. usque ad p. 1458.* ubi talem quæstionem proponit: An Christi-

Christianus bonâ conscientiâ Judæum medicum in morbo adhibere possit? Et an etiam Christianus Medicus cum Judæo medico consultare & curare obligatus sit? ubi contrarium statuit, & ex multis rationibus id negat, quarum argumenta cum paulò prolixiora sint, ibidem videantur. *Arnoldus Mengerling in Scrutinio Conscient. Catechetico cap. 6. ad secund. Præcept. p. 414.* ita statuit, non posse sine læsione conscientie Christianum, Medicum Judæum in morbo corporis ad se vocare: cum certum sit, Judæum Jesu Christo maledicere, & de medicinâ suâ nihil in nomine Jesu exhibere, sed in omnibus ei contradicere. *Idem in Informatorio Conscientie Evangelico supra Domin. Trinit. 24. p. 1068* & c. id ipsum prolixius explicat & confirmat. Confer cum istis *Historias Thalmudicas Christophori Helvici* & in primis *ibidem Georgii Nigrini Consilium in Appendice.* His adjuuge *Georgii Dedekenni Thesaur. Consil. & Decision. volum. 2. Politicæ continentem, p. 52.* & in primis à pag. 151. usq. ad p. 156. atque *Consilia Theologica Wittebergensia part. 1. p. 1047. 1057. 1058.* & c. Tum *Ludovic. Duntem in Decis. Cas. Conscient. sect. 2. quæst. 27. p. 636. ibidem quæst. 31. p. 642.* Tandem *Adamus Contzen Soc. Jes. Presb. lib. 8. Polit. cap. 17. p. 595. §. 7.* de istâ materiâ eruditè disserit, & cur Judæi à Christianis pellendî, *ibid. libr. 6. cap. 44. §. 6. & libr. 4. cap. 25. §. 10.* edocet. Transeamus jam à Theologis ad Ictos & reliquos. Quæ de hâc materiâ consignavit *Schneidewinus, vide ejusdem libr. 3. super Instit. Justiniani Tit. 1. p. m. 388.* & c. *Philippus Camerarius oper. sub cifu. Contur. 1. cap. 42. p. m. 200.* ex *Roberto Gagvino* recenset: Afflictos fuisse multos leprosos, qui Judæorum hortatu susceptum ab eis venientium puteis per omnem Franciam infundere conjurâssent, ut si qui potum inde haurirent, aut interirent, aut elephantie virus inciderent. Itaque pharمون sanguine & lotio humano, herbisque quibusdam lethiferis confectum panno involventes, in puteos demittebant, lapide adhibito, ut ad aquæ fundum citò deferretur. Id quum in provinciâ Narbonensi à leprosis factum Philippus cognovit, veneficos omnes flammis ibi punivit, inquiri per reliquum regnum leprosos jubet, utque de crimine confessos, unâ cum plerisque Judæis vindex flammæ corripere. Fuisse per id tempus constat Judæos 40. Vitriaci, ob id ipsum in custodiâ habitos, eosque mirabile in sese facinus perpetrâsse.

Nam quum se morti addictos jam minimè dubitarent, duos ex eorum numero delegerunt, qui reliquos occiderent, ne Christianorum

manibus sumerent supplicium. Vetusissimus illorum atque junior execrabile ministerium exequuntur. Omnibus interemptis, quum duo tantum homicidii autores superessent, senior, ut se necet, juniorem orat. Hic seniore occiso, quum se solum videt, direpto auro, quod apud interemptos erat, funeque ex dissectis linteis facto per fenestram se demisit, sed cum & corporis & auri gravitate funis, quo se deorsum mittebat, dissolveretur, in fossam delapsus crus fregit, atque ita in fossâ procumbens deprehensus est, & tandem supplicio affectus. Judæorum autem cadavera cremata sunt. Hujus rei quoque mentionem facit *Paulus Æmilius*. *Idem Camerarius Centur. 2. Horar. subcisivar. cap. 61. p. m. 257. 258.* refert alteram historiam Medici Judæi loco pharmaci venenum propinantis. Atque *Cent. 3. cap. 11. p. m. 34. 35. &c.* de Judæorum imposturâ plurima ex aliis fide dignis exscripsit. Inprimis autem ea, quæ *Georg. Christoph. Waltherus in Tract. Juridico-Politico de Statu, Juribus & Privileg. Doctorum omnium Facultatum* congeffit, digna sunt, quæ hic citentur *cap. 6. §. 24. p. 72. 73.* De Judæo quæritur, an ille Doctor creari queat? Intelligimus autem omnes eos, qui adhuc in summâ cœcitate, præfractaque mente Christi Salvatoris mundi nativitatem, passionem, resurrectionem & ascensionem in cœlos pertinaciter negant, palabundi hinc inde incertis sedibus vagantur, & contra fidem Catholicam detestabilia indies committunt, ita etiam vox Judæi usurpatur in *T. C. de Judæis & Cælicol. teste Wesenbecio in ff. ibid. n. 1.* non autem intellectum volumus populum DEI peculiarem, qui eâdem nobiscum fide salutem æternam quæsit & adeptus est. *Aëtior. 15. v. 11. Jacob. Benius de Privileg. IC. totum Privil. 64. num. 4.* distingvit inter Doctores Juris & Medicinæ, & in Medicinâ eos Doctoris titulum assumere posse, in Jurisprudentiâ repelli putat, & consentit *Udalricus Zasius ad rubr. ff. de Just. & Jure*, addens rationem, ideò Judæum Medicinæ Doctorem esse posse, cum talem esse non sit dignitas, quod tamen iterum restringit ad chirurgos & empiricos, non ad Medicinæ Doctores, sicque discedit à priori suâ sententiâ, quæ etiam omninò est improbanda. Nam ut infra docebimus, & Medici eâdem dignitate fulgent, aut certè fulgere debent, quâ Jurisconsulti aut Theologi, neque datur differentia. Negamus ergò in solidum cum *Martino Uranio in C. Judæi. n. 7. de testibus*, quem Dom. Limnæus alibi quasi affirmantem allegavit, cum tamen additionator hoc statuerit (qui fuit

non

non Martinus Uranius, sed *Frid. Prenninger*) in *Addit. ad C. super eo de testibus n. 2. Lic. C.* putavit in Medicinâ infamiâ laborantes admitti posse ad Doctoratum, sed ipsi in hâc quæstione rectè non credere vult ad assem Dom. *Limæus lib. 3. c. 4. n. 24.* sicut & ego, imò potius sic argumentamur: Infamibus nō patent portæ dignitatum: Atqui Medicina est dignitas. E. Medicina non patet infamibus; si non infamibus, utique nec Judæis, qui gravissimâ nominis labe apud omnes Christianos laborant, suntque vel maximè infames, (1.) quia vestitu à personis honestis discernuntur, *Ordin. Polit. Francofurt. anno 1577. Rubr. Von der Juden Kleidung.* (2.) sunt usurarii publici, quos ipso jure infames esse docet *Text. in C. Porro 3. Quæst. 7. vid. Dn. D. Johann. Herman. Stamm, Assessorem cameræ celeberrimum in exquisito Tractatu de servit. person. lib. 1. Tit. 5. c. 1. num. 14.* ubi multos allegat & probat, Judæos in nullâ facultate Doctores creari posse. *Idem Autor. c. 12. pag. 205. §. 74.* Ex hoc generali præsupposito medicastroorum genera facilè inveniri possunt, qui omnes indigni Medici titulo, multò minus verò Doctoris. Et primò quidem abhinc arceo Judæos, & nullatenus probo, quod in Doctores Medicinæ promoti sint, minùs ut promoveantur, sicut *supra c. 6. §. 24. p. 11.* fusius demonstratum est. *Textus 1. est apertus in Jure Canonico C. nullus 28. q. 1.* ubi dicitur, quod nullus eorum, qui sacro sunt ordine, aut laicus aliquem Judæorum in infirmitatibus suis vocet, aut medicinam ab eis percipiat, & si laicus est, excommunicetur, & ideò recipere medicinam à Judæo, est peccatum mortale. 2. *Textum adduco Juris Civilis in L. ult. C. de Judæis,* ubi dicitur, quod nullum honorem, nullam dignitatem, nullam præminentiam inter Christianos possint habere; Et per hanc L. infert. Dr. quod non possint doctorari, cum Doctoratus sit dignitas & præmentia: & ita sentiunt *Fr. Ripa in tr. pestis C. de remed. ad pestem, n. 32. Everh. Speckhan cent. 2. qq. Juris 90. 14. Latherus de censu libr. 3. cap. 21. n. 45. Kormannus in Respons. Juris: Ob und wie die Juden unter den Christen zu dulden? art. 9. §. 46.* Contrarium tenent *Additionator ad Uranii Lecturas C. Judæi de testibus n. 7. Mandes in Prax. sign. Tit. de Licent. Doctor.* Argumenta proferuntur hæc (1.) text. in L. generaliter §. fin. ff. de Decurionibus, ubi permittitur Judæos promoveri posse ad dignitates. E. & ad Doctoratum. Sed respond. Illud intelligendum esse de ipsis Judæis inter sese versantibus, non inter Christianos. (2.) Ita argumentatur: si servi possunt esse

esse Medicum. l. 1. §. ne autem C. Comm. de serv. manumiss. sequetur, posse & Judæos, qui sunt servorum instar, esse Doctores & Medicos: quum medicina sit ars sine dignitate, ut tradit *Glossa ad T. C. de Profess. & Med. lib. 10.* cujus capaces sunt & servi & Medici: sed negatur posterius: Doctores enim Medicinæ æquè sunt in dignitate constituti ac Doctores Legum. *Rol. à Valle conf. 67. n. 8. lib. 3. Cephal. conf. 117. n. 23. & conf. 111. n. 20. lib. 1.* Cujus rei clara est decisio apud Br. in *L. omnes in fin. C. decur. lib. 10.* ubi tenet: Judæum non posse doctorari in medicinâ, quia ex doctoratu consequatur dignitatem, cujus ille capax esse nequit: quod autem apud Romanos servi etiam fuerint Medici, ut patet ex *D. l. 1. §. 5. comm. de serv. manumiss. l. 2. in pr. C. comm. legat. l. 26. ff. de oper. libert. L. 41. §. 6. de fidei commiss. libert.* id restringit *Freher. lib. 2. parerg. c. 16.* ad empiricos & chirurgos, qui usu magis, quàm arte sibi aliquam mendendi facultatem comparârint: & testatur *Clar. Berneggerus in notis ad Suetonii Cesar. C. 4. n. 2. L. C.* non omnes Romæ Medicinam profitentes servos, sed plures ingenuos fuisse, eos quidem præcipuè, qui ex Græciâ rei & artis faciendæ gratiâ Romam profecti. Tales autem fuisse Magnatibus Romanis amicos, locum *Taciti 4. Annal. c. 3.* ostendere: Sumitur in conscientiam Eudemus amicus ac Medicus *Liviæ* specie artis frequens secretis, & *Diatrib. 5. in Suetonii Caf. c. 42. n. 2.* (quæ eodem Dn. Berneggero Præsidente, & me Respondente 13. Maij 1662. ad disputandum Argentinæ proposita fuit) iterum inculcatur, errare omnes, qui Romæ medicinam profitentes, servos fuisse putant. Sic enim ipse *Suetonius in August. c. 91.* Artorium Medicum Augusti amicum appellat, & apud *Tacitum 6. Annalium 50.* Charides Medicus, Tiberii Cesaris amicus. Huc usque *Waltherus.* Sed pergamus.

Quanto odio Judæi in Christianos flagrent, connotavit nonnulla *Sebastianus Münsterus in Cosmographiâ suâ, & quidem libr. 2. Editionis Latine p. m. 230.* quod anno Christi 1475. Tridenti coriarius quidam ibidem civis amiserit in hebdomadâ sanctâ, quam pœnosam vocant, puerum natum annos duodecim: quem postea in fluviolo *Rusch* appellato, intra domum *Samuelis* Judæi inventum post rigidum examen, præciso priapulo & genâ dextrâ, à Judæis, cruci affixum, & corpus forcipe convulsum in fluvium projectum, ibidem invenerunt. *Idem Münsterus ibid libr. 3. p. 457.* Judæos circa annum Christi 1348. fontes infecisse, unde pestis per totam Europam gravissima exorta est, in plurimis locis multos pueros Christianorum necâsse, atque monetam corrupisse,

rupisse, refert. Hujus ut & prioris facinoris meminit quoque *Johann. Ludov. Gottfridus in histor. chron. quat. Monarch. part. 6. p. 660. & 718.* qui itidem *p. 610.* recenset, quod Judæi in civitate Sarragossâ Hispaniæ anno Christi 1248. puerulum Christianum septennem cruci affixerint & occiderint. Inter medicos, *Philippus Theophrastus Bombast abHohenheim Paracelsus Chirurg. magn. part. 1. libr. 5. p. m. 319.* Judæorum imposturas in medicinâ depingit, & *ibid. p. 334.* expressè scribit, si Judæi per annum fortè unum sanaverint, certè contrâ centum occiderint. *Johannes Langius epist. med. lib. 1. epist. 1. & lib. 3. epist. 6.* inter Pseudo-Medicos etiam Judæos numerat, & *epist. lib. 1. 71.* plurima eorundem flagitia enarrat, atque sub finem ita scribit: Prudenter & sanctè Pontificum decreta sub poenâ exauſtorationis aut excommunicationis caventur, ne quis Christianus sacris initiatus, vel laicus cum Judæis convivetur, lavet, aut eos ad infirmos accersat, aut medicinam ab eis accipiat. *Idem Langius epist. lib. 3. epist. 6.* Judæos Medicos, Christianos impunè occidere pluribus demonstrat. Hisce adjuge historiam, cujus *Foreſtus Observ. Medic. lib. 26. obs. 1.* mentionem facit de perditissimo quodam Judæo Medico impostore Lugduni Batavorum & Mechliniæ ob facinora publica flagellato, ejusque præpostera curatione. Hinc rectè *Paulus Zacchias Quæst. Medico-legalium tom. 2. quæst. 3. edit. in fol. p. 449. ita statuit:* Eum Medicum non solum non errare, sed maximè secundum Canonum constitutionem facere, qui Medicum Judæum aut alium quemque extra Christianam religionem in socium renuit; nam acceptando hujusmodi Medicos in socios, mortaliter peccat, ut omnes Canonistæ docent, & ex Medicis *Codronchus lib. 1. de Christian. med. rat. cap. 37. & Mercurial. lib. 2. errorum popul. cap. 18.* Huc usque *Zacchias.* Quanquam itaque aliud est, cum quæritur, an legibus permissum sit, Judæis Doctoris titulum conferre? aliud etiam, cum quæritur, an Christiani bonâ cum conscientia Judæos Medicos in morbis consulere possint? & aliud quoque, cum quæritur, an Medicus Christianus cum Medico Judæo consultare absque conscientia læsione queat? Nos tamen præmissis citatis autoribus eorumque rationibus trutinatis & benè perpensis, breviter nos expedientes, omnia simpliciter negamus. Sed cuncta hæc (ut alios plurimos testes perfidiæ Judæorum Medicorum brevitati studentes omittamus) pulchrè in unum congeſſit *Simon Syrenius, Med. Doctor & ejusdem Professor, in Academia Cracoviensi olim celeberrimus in Appendice Herbarii Polonici, de Judæorum odio immani &*

atroci ergà Christianos, qui Tractatus dignus est, ut à Proceribus Regni Poloniæ diligenter legatur & benè ponderetur. Sanè si id fieret, impossibile esset, ut Judæi & eorum Medici in Poloniâ diu subsisterent: quinimò quam ocyssimè inde expellerentur. Quod ut tandem aliquando fiat, faxit DEUS Ter Optimus Maximus, populique sui misereatur,

OBSERVATIO CLII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

ANGINA ALBA SIVE NOTHA PERICULOSA.

Anginam tam veteres quàm juniores Medici distinguunt, in exquisitam & notham. Nothæ species, quam nos albam appellamus, febrisque aliquando expers est, & occupat fauces orisque interiora, & provenit à frigida & pituitosâ destillatione acri in dictas partes decumbente, cum tumore quodam & gustu ablato: quam Germani den weissen Ansatz solent appellare, quæ interdum contagio non vacat, interdumque febrem lentam conjunctam habet. Vide *Fernelium Patholog. lib. 5. cap. 9. Dan. Sennertum prax. Med. lib. 2. part. 1. cap. 24. & Melch. Sebizium spec. Medic. Pract. part. 2. cap. 29.* quam *Leonellus Faventinus de medend. morb. cap. 19.* ita describit: Phlegmatis in anginâ nothâ est multa humiditas in ore, & viscositas, quod si est corruptum & putrefactum, adest vapor salsus: & si non, saltem apparet in ore insipiditas & longa extractio, si est viscosum. Hoc nos affectu tentatas ante plures annos observavimus duas matronas, unam Nobilissimam conjugem Illustrissimi Dni Nicolai Smogolecki, Castellani Gedanensis & Capitanei Lipinensis &c. alteram honestam Annam Goldneriam, peritissimi & integerrimi Johannis Schultzen, civis & Pharmacopœi Thorunensis maritam; illam non ita pridem in Poloniâ subito mortuam, hanc verò ante aliquot annos hydropè extinctam. Periculosus hic morbus utrique fuit, & nisi ambabus adfuisset ferè sine intermissione dies noctesque chirurgus solers Antonius Statlender cum famulis, malum illud serpendo, & indes incrementum sumendo, utramque strangulasset. Appetitus ad cibum nullus propter ablationem gustus fuit, febris lenta, quam sequebantur continuæ spuitiones

per aliquot septimanas ad consumptionem ferè totius musculosi habitus. Harum posterior maritum fermè infecisset, cum uno cum illâ poculo uteretur. Sed per DEI gratiam utraque illarum tandem pristinæ valetudini restituta est. Alteram harum mecum aliquoties visitavit Excellentissimus Dn. D. Segerus, tum temporis collega meus honorandus. Sed ante octodecim annos præterpropter, eodem symptomate cum febre continuâ putridâ luctantem sublatam fuisse viduam honestam Catharinam Halffensingeriam recordor; Talem anginam albam ut morbum puerorum epidemium olim Antverpiæ in Brabantia grassantem describit *Carolus Battus Medicus Dordracensis in Hollandiâ, vernaculâ ibidem linguâ in Tract. de morb. pueror.* quâ lue plurimi infantes tum occubuerunt: donec tandem vetula quædam, viridium ranarum ori applicatione usque dum mortuæ deciderint, reliquos ab eâ liberaverit. Hunc ego quidem authorem nunquam vidi, sed in manuscriptis collectaneis atque catalogo quodam librorum Lugduni Batav. typis impresso, citatum legi: cujus unica epistola invenitur in *Miscellaneis Medicis Henrici Smetii lib. 12. n. 20. p. m. 724.* Ejusdem epistolæ quoque mentionem facit *Johann. Anton. von der Linden, in libro descriptis Medicis.* De angina puerorum ejusque variis differentiis prolixè discurrentem curiosus lector *Sebast. Aufrum de morb. pueror. cap. 33.* & *Nic. Fontanum super illum commentantem* adeat.

OBSERVATIO CLIII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE
MENSTRUO FLUXU POST DUAS SEPTIMANAS ORDINARIE REVERTENTE.

Menses post quatuordecim elapsos dies ordinariè jam per annum fluxisse, & quidem decenti copiâ & quantitate in puellâ plebejâ Catharinâ, conjugî meæ ancillante, ab anno ætatis decimo quarto usque ad decimum quintum & ultra, præsentè observatione testor: cujus mater nuper me propterea consuluit: sed quandoquidem illa nihil præter naturam patitur, imò sana est, muniaque sua obitè debite, naturalem hunc motum nullo modo cohibere vel immutare eidem svasi, quanquã tale exemplum me nunquam legisse vel audivisse, recordari possum.

OBSERVATIO CLIV.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

FOETORE NARIUM SIMILI EI, QUI EX FONTICULO ARTIFICIALI PERCIPITUR.

Qui fonticulos artificiales sive in brachio sive in femore habent, solent plerumque foetorem quendam ab eis percipere; sed ego aliquoties observavi ejusmodi etiam foetorem apud plerosque è nare istius lateris, ubi fonticulus est, provenire: quemadmodum id quoq; mihi fonticulum in sinistro brachio gestanti contingit. Causam istius rei indagare rationemque reddere forsàn non ita difficile erit, præsertim si locum illum *Hippocratis libr. 6. de morb. vulgar. sect. 6. Aphor. 1.* connotatum prius benè intellexerimus, qui ita sonat: *Corpus humanum tam feràs quam intrò spirabile est.* Distinctum hoc esse symptoma ab ulcere illo narium putrido & graveolente, quod ozæna à Medicis dicitur, quilibet videt: nam hoc etiam absque fonticulo reperitur, & causam ulcus narium agnoscit, de quo Practici consulantur.

OBSERVATIO CLV.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

ARTHRITIDE FERÈ ANNUA TANDEM VOMITIBUS ET DIARRHOEA SOLUTA.

Civis quidam nostras, pistor, David Rümpler, septuagenario major, robustus aliàs, & huc usque vix aliquo morbo tentatus anno 1674. 16. Julii, corripitur arthritide dextri femoris à coxendice usque ad extremum pedem & digitos, nihil proficientibus purgantibus medicamentis per epicrasin adhibitis, neque scarificationibus, donec tandem, post sudores naturæ motu excitatos, sensim dolores remiserunt, aut potius omisso crure dextro, lævum oc-

cupa-

cuparunt, sed præscripto sequente electuario sudorifero blando, decima Decembris ejusdem anni in totum evanuerunt. Electuarium sudoriferum tale erat: *R. Rob. juniperi, è succo sambuci cum sacch. ā. ℥ij. fir. sambucini ℥j. M. pro aliquot dosibus.* Anno Christi 1675. 13. Martii, denuò dolores reversi sunt, & brachium dextri lateris usque ad extremitatem manus occuparunt, graviores prioribus in femore. Institutz sunt purgationes aliquoties cum euphoriâ, præsertim hoc electuario: *R. Elect. laxat. extr. fol. fenn. nostr. ℥vj. D. S. Sary Confectlein auff 1. mahl.* Dein scarificationes & sanguisugæ applicitz, plurimum sanguinis serosi extraxerunt: sed tamen dolorem omnem haud sustulerunt. Sudabat postmodum in Laconico per plures dies, assumpto prius electuario sudorifero superius descripto, cum euphoriâ: sed parùm levaminis sensit, neque etiam emplastra, neque inunctiones anodynæ, neque suffumigationes ex blandioribus articulos roborantibus & materiam discutientibus aliquid profuerunt; quin dolores nonnihil remittentes, postliminiò reversi fuerunt, exortis interim hinc inde in superficie corporis seu cutis pustulis pruriginosis. Tandem 13. Junii noctu post vomitus biliosos plurimos naturæ vi promotos biduanos atque diarrhœam triduanam, non absque virium prostratione, arthritidis illa diuturna planè desit. Sed stupor quidam digitorum, manus utriusque & præsertim minimorum ista consequutus, adhibito aliquoties vapore decoctionis formicarum cum myrmecio, tandemque applicato emplastro nostro miraculoso, etiam sublatus est, naturâ pristinam robur & motum manuum acquirente.

OBSERVATIO CLVI.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

SPHACELO INTERNO FUNDI UTERI IN NANA.

ANNO 1675. Dominicâ S. S. Trinitati sacrâ, venit Thorunium Illustrissima Comitissa à Dönhoff/ Illustrissimi Dni Johannis Ignatii Bonkovski, Palatini Pomeraniæ, Regni que Poloniæ Senatoris, Skarzewiensis, Koscierinensis &c. Capitanei, Terrarumque Prussiæ Thesaurarii, conjux, cum nanâ Russâ triginta sex annos natâ, jam per octiduum nephriticis doloribus gravissimè divexa-

tâ : quibus tandem paulùm sopitis, novum symptoma supervenit, morbilli purpurati cum febre continuâ, qui cum alterâ die mox evanuisent, naturâ jam à doloribus nephriticis summè debilitatâ succumbente, accedentibus levissimis convulsionibus, eadem vitam cum morte commutavit. A morte ipsius Illustrissima Domina causam ejusdem mortis repentinæ indagare cupiens, ut sectio cadaveris institueretur, rogat: quam etiam me præsentem peregit Georgius Grunack, chiturgus; ubi tum cor inventum est flaccidum sine ullâ pinguedine, & absque humore in capsulâ ejus, pulmones lividi, ren sinister itidem omni pinguedine destituebatur, in quo calculus phaseoli magnitudine reperiendus est, ren autem dexter naturali similis fuit, in quo etiam calculus, qualis in sinistro, sed minor latitabat, in ureteribus nihil, vesica ab urinâ vacua, uteri autem fundus tam ab extra, quàm ab intra sphacelo correptus fuit: qui etiam absque omni dubio tam repentinæ mortis causa erat. Hoc in casu etiam epigenesis *Steph. Roderici Castr.* pulchrè confirmatur, de quâ eundem *vid. Opusc. que ex quibus.*

OBSERVATIO CLVII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

*MAGNA CARNEA EXCRESCENTIA E SCAPULA SINISTRA PRO-
PENDENTE ABSCISSA ET FELICITER CU-
RATA.*

Nobilis quædam virgo Polona, cum jam per aliquot annos excrecentiam carnosam, fungum representantem in scapulâ sinistrâ fovisset, eamque indies excrecere animadvertisset, ponderis illius pertæsa anno 1675. tempore vernali in ipso Majoro Thorunium venit, opemque meam implorat, cui ego nihil aliud, quàm abscissionem excrecentiæ illius svadere potui. Illa annuens, Georgium Grunack, chirurgum, ad se accersere jubet, eidemque carneam illam molem (cujus crassities circa principium seu originem trium digitorum erat) monstrat: qui etiam, Christo auspice, curam aggressus, filo sericeo contorto excrecentiam constringendo tam diu tractavit, emplastris etiam idoneis circumpositis, ne aliquid mali emergeret, cavit, ut tandem trium septimanarum & quatuor dierum spatio à cor-

à corpore feliciter separata & novâ cute superinductâ, virgo à molesto illo sacco liberata fuerit. Huic aliquoties ob dolores gravissimos hoc opiatum à me præscriptum fuit. *R. sr. papaverini ʒj. laud. opiat. opt. dissol. gr. iij. aqu. cinam. cord. ʒB.M.* Ponderavit excrementa illa tres libras civiles & duodecim uncias. Varias mirabiles carneas excrementas (sed huic pondere inæquales) describit *Marcellus Donatus lib. 5. med. hist. mirab. cap. 3.*

OBSERVATIO CLVIII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

NULLO PANIS ESU, EX PRAVA CONSUETUDINE ORTO.

Optimè sanè *Melchior Sebizius de aliment. facultat. lib. 2. cap. 115.* panem præcipuum hominis alimentum appellat : qui *Nonio* à pascendo: *Isidoro* à πᾶν, quod omne significat, *libr. 20. orig. c. 2.* dictus : idque propterea quoniam cum omni cibo apponitur : vel quod omne animal illum appetat. Solus panis & per se, & cum omnibus ferè alimentis comeditur. Sine pane nulla esca placet. Multi à caseo, vino, lacte, ovis, piscibus & aliis rebus abhorrent, à pane, quod sciamus, nemo hominum, dummodò secundâ utatur valetudine. Hæc ille. Sed *Johannes Bruyerinus de re cibariâ libr. 6. c. 1.* de pane connotavit, quod noverit quendam eximæ literaturæ virum, cui hoc peculiare fuit, multis carnibus, parcissimo autem pane vesci : unde illi in pœnam contigit fetidissimus oris halitus. *Idem ibid.* scribit, quod sibi tantum unam puellam videre contigerit in Belgicâ Galliâ Chauniaci, annorum sedecim, quæ nunquam panem degustârat, nullosque alios cibos, præter serum lactis, adeoque ab illis abhorrebat, ut vel panis momento in serum injecto, nauseâ tentaretur : Hucusque *Bruyerinus.* His nos subjungimus historiam conjugis *Christophori Seïdlers*, Civis & *Zythopectæ Thorunensis*, vicini mei, quæ ex malâ consuetudine panem solum rarè comedit, cum butyro rarissimè, cum carnibus vel obloniis nunquam : est tamen mulier sana, evsarca, nondum trigesimum annum transgressa, ac aliquot liberorum mater. Consuetudinem hanc à primâ statim ætate contraxit, & adhucdum stricte observat, imò se aliter facere non posse affirmat ; ita ut jam consuetudo ista prava in naturam abierit. Maritus ejus as-

firmat, eam per totum vitæ curriculum panis pro decem grossis Polonicis vix comedisse.

OBSERVATIO CLIX.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

MENSTRUIS NUNQUAM FLUENTIBUS.

Recenſet experientiſſimus ille Medicò - Chirurgus Bernenſis *Gvil. Fabricius Hildanus libr. Obſerv. Centur. 5. Obſerv. 41.* hiſtoriam miram, de menſibus perpetuò ſine noxa retentis, ſeu de matronâ quâdam quadragenariâ, (cujus nomen ibi videatur) quæ nunquam fluxu menstruali laboravit, tum durante virginitate, tum etiam in ipſo matrimonio: in quo tamen ſeptem liberos peperit, & quidem feliciter, quorum major pars adhuc in vivis eſt, & athleticè optimeque valet. In puerperio lochia quoque exigua fuiſſe affirmat; &c. Nos autem præſente caſu exhibemus juvenculam quandam viginti ſeptem annos natam, Annam, honeſti Johannis Steiners pellionis, non ita pridem civis Poſnanienſis, jam verò Thorunenſis, conjugem, quæ hucusque nunquam tam in virginitate, quàm in matrimonio, menſes paſſa eſt, mulier egregiæ formæ, ſana atque vegeta: ſed nunquam etiam prolem habuit, & quamvis diverſis medicamentis, Poſnaniæ degens, ad promovenda menſtrua, uſa fuerit, omnia tamen, fruſtrâ adhibita ſunt. Quid ulterius cum ipſa agetur, Deo vitam & valetudinem conſervante, in poſterum ſignificabimus.

OBSERVATIO CLX.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

POLYPO VIVO E VESICA URINARIA
CUM URINA EXCRETO.

DOrothea Johannis Rampffers molendinorum Thorunenſium exactoris conjux, ſex hebdomadarum ſpatio, poſt tertium partum proliſ in utero extinctæ, ſentiens magnam ventris cum dolore circa pubem inflationem, urinæque retentionem, tandem cum impetu quodam urinam excernens, animadvertit

tit aliquid duri cum urinâ in matulam profiliisse, quod exemptum representavit corculum pulli gallinacei, magnitudine extremi digiti indicis articuli, in superiore extremitate latiore friabilem lapidem, in inferiore verò angustiore carneam substantiam, ex sanguem tamen, exhibens, seseque movens, hinc vitam ei insitam indicans: quod obstetrix vesicæ murem appellavit, in ignemque projicere jussit. Nos autem polypi nomine ad similitudinem pisciculi ex sanguis marini insignire voluimus; à cujus excretionem dolor & inflatio infimi ventris statim cessârunt. Non itaque solùm in mari, sed etiam in vesicâ hominis urinariâ ex sanguia generantur: ut etiam ab inde homo microcosmus de jure nominari possit. Confer cum his *Franc. Tidicæum*, Clarissimum nostrum quondam Antecessorem in *Microcosmo suo* diffusè & prolixè talia pertractantem. Quod autem non solùm calculi, sed etiam vermes & alia similia animalcula in vesicâ generentur, nemini mirum vel incredibile videatur: nam ante nos id observarunt plurimî. *Aloysius Mundanella dialog. 14.* fœminam quandam maximam urinæ difficultatem & dolorem in mingendo vehementem patientem, tandem aliquot vermes sex digitos longos, vivos & rubentes eminxisse scribit. Sic *Dodonaus in annot. ad cap. 77. Ant. Benivenii Observ. mirand.* viro cuidam vermem in vesicâ multis modis molestum, denique per penem sponte egressum fuisse refert. Ita *Scholiographi Höllerii ad cap. 50. libr. 1. de morb. intern.* cum arenulis & calculis duos vermiculos capite acuto corniculato, ventre & dorso testulâ inductis excretos observarunt. Idem *Cardanus comment. ad aphor. 76. sect. 4. Hippocr. & Rondeletius in hist. Aquatil. cap. de cancr. fluviar.* testantur, *Argenterius de cognosc. morb.* se draconem alatum cum urinâ redditum vidisse recenset. Sic *Ambr. Paræus Oper. med. Chir. libr. 19. cap. 3.* scriptum reliquit, Ludov. Duretum post longum morbum, animal vivum, colore rubrum, cætera millepedi simile cum urinâ excrevisse, Hisce adjuuge *scholion Observ. 50. Anni primi Miscell. Curios. med. Phys. Acad. Nat. Germ. Curios.* ut alios plures brevitati studens reticeam, suis locis reperiendos. De Polyporum naturâ & generibus tractat *Plinius Natural. histor. lib. 9. cap. 28, & 29. Item lib. 32. cap. 11,*

OBSERVATIO CLXI.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE
FEBRE TERTIANA IN SENE POST PRIMAM ET SE-
CUNDAM RECIDIVAM PROFLIGATA, POST
TERTIAM VERO LETHALI.

PRudenter sanè *Hollerius commentario super Aphorismum 12. Hippocraticum sect. 2.* hæc verba annotavit : Post crisin, hoc est, excretionem criticam, tum relicta materia tum dispositio morbosa recidivas facere consueverunt ; nisi antevertamus purgatione vel alteratione. Accidit tamen aliquando, etiamsi nulla subsit materia, nulla morbosa qualitas, ut fiat recidiva ob intemperantem victum ægri, quum scilicet plura sumpsit quàm conficere possit. Recidit etiam in morbum sæpè convalescens propter externas injurias. Patet hinc, Aphorismum duodecimum sectionis citatæ secundæ, qui ita sonat: *quæ in morbis post crisin relinquuntur, recidivas facere consueverunt; non simpliciter, sed cum certo respectu intelligendum esse, id quod etiam præfens casus demonstrat.* Cum anno Christi 1668. Illustrissimus & Reverendissimus Dn. Johannes Rozycki, Episcopus Chelmenensis, Abbas Mogilnensis, & S. R. M. Poloniæ Thesaurarius, Regniq;ue Poloniæ Senator, septuagenario major, Thorunii, ut Commissarius Regius degens, 11. Augusti in febrim tertianam exquisitam incidisset, ab eâque adhuc in isto mense per medicamenta opportunè eidem à Nobis exhibita, fortunante Deo, scilicet purgationem lenem, venæ sectionem, & pulverem nostrum antifebrilem ab eâdem liberatus esset ; accidit, ut ex pravo victu, nempe fructuum horariorum atque vini cerasitis nimio usu die 2. Septembr. recidivam passus fuerit : quæ iterum benedicente summo Archiatro, beneficio pilularum nostrarum antifebrilium feliciter profligatâ, hinc sanus usque ad Abbatiam Mogilnensem novem miliaribus Thorunio distantem profectus sit, ibidemque usque ad anni 1669. ultimos dies mensis Aprilis satis vegetus, in istâ præsertim ætate, permanfit : ubi tum ex nimio esu lactis coagulati & cremoris ejusdem secundâ vice in febrim tertianam recidit, ad quem ego die 2. Maij veniens, post secundum paroxysmum, lene evacans porrexi, subsequente autem tertio paroxysmo venam dextri brachii

brachii medianam incidere jussi, tum ventriculo corroborantibus prospiciens febrem denuò, Deo propitio, abegi. Sed cum ille ex lactici-
niis, quibus admodum delectabatur, accedente ira, tertia vice in fine
Junii, recidivam incurrisset, tertiâ Julii, viribus prostratis, vitam cum
morte commutavit, ad quem ego 4. Julii ejusdem Mensis vocatus ac-
cedens, cadaver, cum permissione domesticorum aperire jussi, in
quo omnia secundum naturam inventa fuere, præter peritonæum &
mesenterium atque pancreas, quæ singula non nihil corrupta & sa-
niosa deprehendebantur, hepar etiam durius, quam secundum natu-
ram esse consuevit, erat. Apparet inde, quam vera fuerit hoc in casu
Clarissimi Hollerii superius citata annotatio. De recidivæ febris præ-
cognitione vide sis *Zacutum Lusitanum de PP. M. lib. 4. bist. 21.*

OBSERVATIO CLXII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

FELIS AMORE ERGA HOMINEM.

DE felibus scribunt naturalium rerum scriptores, illas amare do-
mos, in quibus educantur, redireque ad eas, licet dominos
novos accipiant ædificia; contra canes amare dominos, non
domos: quod etiam experientia quotidiana testatur. Nos
autem contrarium demonstrabimus sequenti notabili exemplo. Ante
plures annos educabatur Thorunii, in ædibus Excellentissimi atque
plurimum Reverendi Domini Petri Czimermanni, SS. Theol. Licenti-
ati, eiusdemque in Gymnasio patrio P. P. & Rectoris celeberrimi,
Tèmplique Mariani Pastoris & Eccles. Senioris olim meritissimi, socer-
i mei colendissimi, felis, quæ cum filiolo ejus Johanne à primâ statim
ætate magnam familiaritatem & amicitiam colebat, & quidem tantam,
quæ nisi morte dissolvi non potuit. Scilicet cum puellus ille ægro-
tare cœpit, felis semper lecto assidebat lectulo, mortuo etiam eo, in-
dividua cadaveris erat socia, usque dum funus domo efferretur:
nam tum felis tristis angulum quendam ædium intrans ibidem mortua
inventa est. Cujus rei insolitæ memoriæ ergò piè defunctus Theo-
logus, selem istam imagini puelli demortui appingi curavit, quæ ad-
huc hodiè apud hæredes asservatur.

OBSERVATIO CLXIII.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

APOSTEMATE COLLI ET PHTHISI CONSUMMATA.

FRidericus Walthey / Bibliopegus & ædituus Marianus Thorunensis, septuagenario propinquus à multis annis phthisi laborans, afficitur tandem etiam apostemate ingenti supra clavicularam dextram in collo, quod quamvis diu Antonius Statlender, Chirurgus, deligasset & tractasset, inhibere tamen haud potuit, quin ab acrimoniâ humorum, carne musculosâ planè consumptâ, ulcus depascens usque in cavitatem pectoris pertingeret, ubi tum in creatu puris, motus lorum pulmonis dextræ partis, per illud foramen conspiciebatur: tantæ enim magnitudinis erat, ut Chirurgus pugnum in illud immittere potuerit. Quamvis itaque medicamenta pectoralia appropriata diligenter adhibita fuerint, viribus tamen dejectis bonus ille vir naturæ debitum persolvit.

OBSERVATIO CLXIV.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

*TUMORE PECTORIS IN APOSTEMA CON-
VERSO, A MORBO COMITIALI.*

Nobilis, spectabilis & consultissimus Dn. Petrus Czimmernann, S. R. M. Polon. & civitatis Thorunensis à Secretis, postea Scabinus veteris Civitatis designatus, ac Juris Consultus acutissimus, affinis meus charissimus, cum post exaltatos studiorum & peregrinationum varios labores, in Aulis tam Electorali Brandeburgicâ, quam Regiis Poloniæ, ut Waravizæ, Cracoviæ, Leopoli, Secretarius Residens Urbis Patriæ per plures annos esset, atque ex vita (qualis in Aulis esse solet) inordinatâ, morbo comitiali gravissimo contracto, valde infestaretur; animadvertit tandem tumorem pugni majoris magnitudine ex motu illo convulsivo magno supra os pectoris sternum dictum congestum; Hunc Chirurgus Antonius Statlender emplastris discutientibus abigere volens nihil effecit, sed materia ibidem suppurata in ulcus abiit. Verum isto postmodum con-

soli-

solidato, viribus autem à morbo indies magis deficientibus, natura succubuit, virque ille vitâ longiore dignus, præproperè, eheu! occubuit. Cum autem post tumoris illius congestionem morbus epilepticus primùm mitior factus fuerit, denique etiam in totum cessaverit, non frustrâ suspicamur, materiam epilepsiam causantem illuc à naturâ propulsam fuisse, quæ translatio à *Stephano Roderico Castrensi in opusculo quæ ex quibus, metaptosis dicitur, de quâ Autorem citato loco libr. 1. cap. 2. & 3. evolve.*

OBSERVATIO CLXV.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

PARACENTESI IN ASCITICO FRUSTRA ADHIBITA.

Nobilis Andreas Esken, Hæreditarius in Kutschvval, annorum 46. præterpropter, cum hucusque extra civitatem utut opulentus, cœlebs admodum parcè & frugaliter vixisset, ex vitio diætæ primum ventriculi dolorem cum siti, dein hypochondriorum intumescentiam percepit, quæ tandem hydrops ascites sequebatur. Hic anno 1660. in autumno Thorunium venit, morbumque suum mihi exposuit: cujus signa erant, urina tinctâ & rubicunda, sitis magna, appetitus cibi nullus, dissipatio alvina, urinæ retentio frequens, noctes insomnes, tumor totius infimi ventris & hypochondriorum intensus, atrophia artuum superiorum & inferiorum, viriumque maxima debilitas. Institutz fuerunt purgationes per epicrasin, adhibita tam externa quàm interna alterantia & corroborantia, sed sine ullo fructu. Tum anno 1661. alterâ à Circumcisione Christi Salvatoris die, adjuncto mihi jam piè defuncto Dn. D. Meisnero instituta est paracentesis sub ipso umbilico versus partem sinistram, naturâ ipsâ per vesiculam umbilicalem viam monstrante, per Antonium Statlender Chirurgum. Talem paracentesin *Galenus libr. 14. Meth. med. cap. 13. & comment. super Aphor. Hippocr. 27. sect. 6.* hydropicis & herniosis adhiberi svadet. *Paulus* autem non omnibus aquæ intercutis generibus, sed ascitæ tantùm convenire scripsit: ejusque tres in universum differentias statuit; unam sectione factâ directè sub umbilico tribus digitis interpositis, si ab intestinis origo fuerit; aliam etiam factâ à sinisteriore umbilici parte, si primariò jecoris af-

fectui malum feratur acceptum : tertiam autem à dextrâ ejusdem parte, si à liene vitium traxerit originem. Scalpello ejusmodi sectio fieri debet, aut aculeo intra peritonæum adacto, deinde in foramen immissa ænea fistulâ, per eam humor sensim effundendus pro cuiusque virium ratione, cavendo ubique subitam cumulatamque vacuationem. Hucusque verba *Pauli*. Idem nos quoque hæc in parte observavimus, factâ incisione, ut superius dictum, impositoque canaliculo argenteo eduximus aquam in abdomine stagnantem pedetentim à semilibrâ incipiendo, tum ad libram devenimus, quotidie bis, aliquando etiam ter, pro re natâ, ad multarum usque librarum quantitatem. Aquaeducta fuit citrini coloris, odorisque foetidi, videbaturque sibi patiens aliquantum vegetior. Verùm omnia in pristino statu permanebant, indicantia scilicet dyscrasiam & corruptionem viscerum infimi ventris, quam anatome corporis extincti postea aperuit. Quare vires indies debiliores, ægrotum, ut animæ curam adhiberet, admonuerunt : quæ cum peracta ille ultimis Januarii diebus placidè animam Salvatori suo reddidit. A morte cadavere aperto, nullum viscus sanum & integrum repertum est, peritonæum, mesenterium, pancreas, singula consumpta, intestina livida, hepatis & lienis aliquot frustula tantum veluti lacerata dependebant, renes vix conspicui, uno verbo : & ante mortem piè defunctus vivum cadaver erat, apud quem post mortem astantes præ foetore maximo non diu subsistere potuerunt.

OBSERVATIO CLXVI.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

CICONIÆ VINDICTA.

De ciconiarum pietate, castitate, prudentiâ, gratitudine & societate cum hominibus multa observârunt & annotârunt rerum naturalium scriptores, sed de vindictâ illarum me hucusque nihil invenire potuisse fateor. Hanc ego observavi in exterâ ciconiâ erga meam in horto educatam ante aliquot annos. Missi mihi sunt è vicinâ Cujaviâ bini ciconiarum pulli, mas & fœmina, qui in horto meo extra urbem *auff der Mocheras* educati ibidem quasi domestici fuere ; sed fœmina mox in fluviolo dic *Stadrbach* dicto,

dicto, hortum ex unâ parte perfluente, ex incuriâ submersa est, mare remanente, qui jam usque in tertium annum cum anseribus & anatibus domesticis familiariter vixit. Interea accidit, ut, cum peregrinæ ciconiæ, vere adventantes, ciconiam meam in horto animadvertent, aliquando peregrina advolans & glotterans, domesticam meam adorta est, cum eâque vehementer pugnare cœpit, tamdiu, ut peregrina domesticæ meæ crus fregerit, & nisi opportunè vir in horto habitans advenisset, ciconia mea succubuisset, quæ postmodum post sanationem cruris circumspectior fuit. Videns enim peregrinas ciconias æstate volantes, se semper abscondit, incola horti teste. Certamen illud ex vindictæ cupiditate ortum fuisse, quod peregrina ciconia meam intellexerit horti domesticam factam, consortium aliarum reliquisse, extra controversiam est; nam huic ferè simile quid legitur apud *Wolffgang. Franzium in animal. histor. sacrâ part. 2. cap. 8. ex Physica Neanderi de ciconiis Ilfeldiensibus*, ad quem autorem, brevitati studens, curiosum Lectorem remitto.

OBSERVATIO CLXVII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

SUDORE QUODAM NATURALI ET SALUTARI.

Quemadmodum pluribus hominibus certis temporibus diarrhœa salutaris esse solet, ita etiam sudores nonnullis familiares & sanitatî proficuos aliquando fuisse, certum est. Vivit inter nostrates honestus Johannes Reichart, civis & Sabarij, qui mihi nuper bonâ fide retulit, sibi sudorem singulis ferè septimanis ita esse familiarem, adeoque proficuum, ut eundem profigno valetudinis haberet; vice versâ, quando sudor ille sistitur, se statim varia corporis incommoda pati: quæ etiam anno 1675. hyeme expertus est, ubi bonus ille vir ex suppressione istius sudoris graviter decumbebat, mihi que causam morbi detegebat, scilicet sudoris retentionem, cui ego diaphoreticis remediis, præmissis tamen præmittendis, naturam juvare studui, atque hâc in parte bono cum successu naturæ imitator exstiti. De sudore septem annorum, & quidem hæreditario tractat *Tulpius Observ. libr. 3. cap. 42.*

OBSERVATIO CLXVIII.
D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

*EXCRESCENTIA UTERI ULCEROSA, CUM
SPHACELO, LETHALI.*

Honestâ Matrona multorum liberorum mater, Ursula Schadin, piè defuncti Balthasaris Lemcken, Civis & Negotiatoris Thorunensis relicta vidua, cum jam ante aliquot menses (post terminum menstrui fluxus à naturâ præfinitum, diu exactum) menstrua inordinatè fluere percepisset, cum magno dorsi, coxendicum & adjacentium partium dolore; inde quotidie debilior facta, meam implorat opem. Cui ego ex lege artis nostræ diversa ad id facientia præscribere cœpi remedia, continuante filium, me decumbente, Dn. D. Johanne Blümickio: verùm illa nullum inde levamen sentiens, eorum pertæsa, indies pejora symptomata cum atrophîâ totius corporis experta est. Interim menses pedetentim primò, postea etiam in totum cessârunt fluere: nihilominus eadem semper languidior facta, & lecto affixa permanens, tandemque febrè cum gravissimo horrore partium extremarum per aliquot horas, & calore intensissimo longiore, inordinatè aliquoties correpta, per aliquot septimanas, sine omni cibo, solo potu cerevisiæ secundariæ contenta, vitam prorogavit, vomitibus denique primùm biliosis, inox atrabiliaris succedentibus. Sed spatio octo dierum ante mortem, menses cum gravissimis pubis doloribus iterum rediére, post quorum mox remissionem tumor è vulvâ prominens rubicundus & ulcerosus apparebat, purulentâ & fœtidâ saburrâ ex eo indefinenter fluente. Tum misera illa die 12. Augusti anni 1675. post levissimas convulsiones piam animam Salvatori suo placidè reddidit. A morte autem partes inferiores circa pudenda & nates, anticæ & posticæ, à sphacelo nigerrimæ & corruptæ conspiciebantur, unâ cum tumore propendente.

OBSERVATIO CLXIX.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

VIVACITATE ANSERUM.

DE anserē scribit tam genere quā doctrina Illustrissimus *Franciscus Baconus*, *Baro Verulamius*, *vicē-Comes S. Albani*, *Regniq̄ Angliæ quondam Cancellarius in Histor. vitæ & mort. sub Tit. longavit. & brevit. vit. in animal. Aphor. 27. p. m. 84.* ita: Anser quoque ex longævis; licet herbâ & id genus pabulo nutriatur; maximè autem sylvestris; adeò ut in proverbium apud Germanos abierit; magis senex, quā anser nivalis. Certum est ex rerum naturalium scriptoribus, vitam anseres in multos producere annos. Ducentos annos excessisse testatur *Gratarolus*: Sed ne juranti quidem se crediturum scribit *Aldrovandus*, ut refert *Jonstonus in Thaumatochr. Natur. class. 6. de admirand. avium, cap. 5. de ans.* Hic ipse in *Historiâ Natur. de avib. lib. 4. tit. 2. cap. 2.* hæc verba consignavit: Anser sexaginta annos attingit, si Alberto credendum. Non dedisset fidem *Cardanus*, nisi carduelem tredecim annis in caveâ educatam scivisset. *Melch. Sebizius de aliment. facult. lib. 3. p. 831.* paulo aliter verba *Grataroli* recenset, scil. ad hunc modum: vivunt anseres satis diu, præsertim feri. *Gvil. Gratarolus* scribit, vivere annos viginti: (nisi ibi aut hîc sphalma typographicum commissum sit) *Albertus Magnus*, sexaginta spiritum ducere refert: quod videtur ἀπὸ τοῦ. Hisce nos subnectimus historiam verissimam de anserē cygnei coloris viginti annorum & quidem mare, qui hodie adhuc nutritur in ædibus honestissimæ Matronæ *ANNÆ MERCKNERIÆ*, Nobilissimi & Amplissimi quondam Consulis *Thorunensis Constantini Preussen*, Juris Consulti Doctissimi, Amici mei, dum viveret, integerrimi, relicte viduæ, qui hucusque satis vegetus agmen aliorum anserum, qui ibidem aluntur, semper ducit, & cum sceminis coit. Hic raritatis gratiâ, ac ob magnitudinem, quâ alios superat, & albedinem insignem à viduâ illâ tam diu asservatur: qui sine dubio adhuc plures annos supervicturus est. Quod autem suprâ citatus *Fr. Baconus l. cit. Aph. 32.* de gallo gallinaceo, eundem brevis esse ævi, scribit; id refutatur exemplo galli in ædibus præfatæ viduæ ad annos quindecim enutriti, sed nuper suffura-

ti: nisi hoc unicum exemplum pro singulari habendum sit, id quod ego Curiosis ulterius indagandum relinquo.

OBSERVATIO CLXX.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

SUDORE PINGVI ET OLEAGINOSO.

Describit *Dn. D. Valentinus Andreas Mallenbroccius Miscell. Curios. Germ. anni II. Observ. 19.* sudorem pingvem & oleosum in nobilissimâ quadam virgine jam maritali à se observatum: talem nos quoque in virgine quâdam juvenulâ Thorunensi fere per annum durantemprehendimus, cuius in antecedentibus observatione quâdam de metastasi humoris per vias occultas &c. mentio facta est, hisce verbis: Dorothea Kriegeria virgo annorum septendecim, constitutionis corporis gracilioris, complexionis phlegmaticæ incidit anno 1675. hyemali tempore in pleuritidem spuriam finistri lateris &c. cui jam à longo tempore singulis noctibus gravis fuit sudor oleaginosus, fetidus, coloris crocei, tam in capite, quàm in dorso, etiam indusium tingens, & pingvedine quâdam inficiens. Quod rarissimum symptoma, & ceu rectè præfatus nobilissimus Medicus statuit, vix à quopiam hac usque observatum, hic singulariter curioso Lectori exhibere volui, cui non ingratum futurum confido.

OBSERVATIO CLXXI.

D. SIMONIS SCHULTZII.

D E

EUPORISTIS QUIBUSDAM SOMNUM CONCILIANTIBUS, HAUT VULGARIBUS.

Retulerunt mihi bonâ fide Religiosi quidam Patres Soc. Jes. ut & Monachi & Moniales, se secretum quoddam paucissimis notum, in cœnobiis suis pro conciliando somno, in usu habere, & quidem infallibile, quod mihi tandem post multas preces vix communicant, scilicet ossicula auditus porcelli, sive affati, sive costi, exempta, exsiccata & in pulverem redacta, interneque assumpta: quarum experimentum quilibet sine noxâ pro re natâ facere poterit.

Multi

Mulierculæ quædam nostrates aures leporinas abscessas, & pulvinari suppositas somnum conciliare credunt: aliæ linteola sanguine leporino pone aures educto intincta ad id adhibent. Item infusum ligni cynosbati, atque liquorem vermiculorum in ejusdem spongiis enatorum. Aliæ unguen illud, seu unctuosum crassamentum, quod rotis molaribus adglutinatur, (*das sich den Mühlrädern / als eine graue Salbe ansehet /*) temporibus illitum ad inducendum somnum deprædicant. Quædam lac suillum tam potum quam cum linteis temporibus & fronti tepidè applicatum idem præstare pro certo experimento habent, quod etiam plebejis nostratibus familiarissimum est. Nonnullæ denique commendant calvariam sive cranium humanum, pulvinari, sed inscio ægro (forsan ob terrorem) subditum. Succus quoque nasturtii aquatici cum aceto naribus illitus immoderatas vigilias arceat. Pinguedo itidem lucci piscis eodem modo adhibita excellit. Plurima alia, sed superstitiosa, ut & trita, omnibusque nota lubens reticeo. Unicum tantum addo ex *Johannis Langii epist. Medic. libr. 3. cap. 6. p. m. 910.* ad somnum conciliandum, reliquis nil juvantibus, scil. pulverem ex foliis & sem. hyoscyami albi sacculo capiti dormituri, vel pulvinari suppositum. *Idem* aliquando sanguisugas post aures accommodavit, & remotis eis granum unum opii vulneribus imponi felici successu solitus est, ut loco citato legi potest,

OBSERVATIO CLXXII.
D. SIMONIS SCHULTZII.

D E
SYMPTOMATICIS EXCRETIONIBUS, PER OMNIA FERÉ CORPORIS EMUNCTORIA, DIVERSIMODE FACTIS, FUNESTUM MORBI EXITUM INDICANTIBUS, ET NON NISI MORTE SUBLATIS.

Puellus quinquennis Viri pl. Reverendi Johannis Gyzicki ad D. Mariæ Thorunii Concionatoris Polonici filiolus unicus, ante sesquiannum febre continuâ correptus, primum diarrhœam continuâ, dein vomitibus vexabatur, quibus utrinque subsistentibus, maculæ purpureæ hinc inde cum pruritu quodam erumpentibus: sed mox iis evanescentibus, sudore copioso resolutivo molestabatur: quo etiam cessante, hæmorrhagiam narium per aliquot dies

Ee 2

passus

passus est : tum faucium & gingivarum putredine, cum foetore & ulcere angebatur. Ista subsequebatur ex aure sinistra ichor quidam ad mortem usque fluens gravis foetoris : tandem urina sanguinolenta : quibus omnibus ultima rerum linea, mors, colophonem imposuit. Causam tam febris continuæ, quam concomitantium symptomatum magnam humorum putredinem non sine ratione accusavimus.

[Ad Collectores Ephemerid. Ann. 1675. 14. mense Novembr.]

OBSERVATIO CLXXIII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

DOLORE CAPITIS PERIODICO ET VARIO.

NOvi virum quendam è præcipuis civitatis nostræ annorum LIII. qui ante plures annos patiebatur dolorem capitis periodicum gravissimum, singulis diebus recurrentem, & per tres horas durantem, instar febris reciprocantis semper postponentem : qui tandem post quintum paroxysmum brevissimum desit, nihil neque purgante medicamento, neque venæ sectione proficientibus. Symptoma hoc post aliquot annos revertebatur, sed tantum tertiâ die, verum longiore paroxysmo, eademque horâ, scilicet septimâ matutinâ, sævitiam suam exsererat, sexque mensium ferè spatio, frustra tam internis quam externis medicamentis adhibitis, durabat. Tertiâ denique vice idem malum postliminò quatuor annorum curriculo exacto, quolibet octiduo, sed anticipando, recurrebat, atque tum per DEI gratiam, præmissâ purgatione vernali, ac venæ sectione institutâ, fonticuloque in sinistro cubito adhibito planè cessavit, & hucusque post aliquot annorum decursum nondum rediit. De capitis dolore in autumno sæpè recurrente vide *Forssum lib. 6. Observ. 24.* Item *Poterium Observ. & curat. Medic. cent. 3. c. 3. & 4. Tulpium lib. 1. cap. 13.* De hemicraniâ periodicâ vide *observ. celeberrimè Tb. Bartholini in Miscell. curiosarum Phys. Medic. acad. nat. Curios. Germ. Ann. I. Observ. 51. p. 149.*

OBSERVATIO CLXXIV.

L. CHRIST. FRIDER. GARMANNI.

DE

VARIIS FUNGIS FUNGOSISVE EXCRESCENTIIS.

BRITISH MUSEUM

BRITISH MUSEUM

Ad Ann. VI. Observ. N° 5.

Ad Ann. VI. Obs. N° 4.

Globulus plumbæ, fungo
arctissime inhaerens.

Inferior con-
fracti ossis
pars.

Superior con-
fracti ossis
pars.

QUæ de fungis nuper promisi, subnectere potuisssem, nisi præter spem in Dissertationem ferè excrevisset epistola. Transmitto interim (ut eò accuratius depingatur,) os feræ cujusdam ante annum in sylvâ prope *Stolbergam* inventum. Videtis in illo miras & fungis similes excrecentias, quibus à sclopeto fractum natura consolidare tentavit. Recordationem, dum hæc scribo, subit illa *Alex. Benedicti lib. 1. hist. part. corp. bum. c. 14.* narratio: Vidimus, scribit, in Getâ vulnerato genu sagittâ cornu nigrum rupicaprae capitis simillimum (è vulnere) prodiisse, materiamque quæ in ossis substantiam converti debuisset, in corneam naturam aëris afflatu conversam, continueque gummi modo indurescentem.

Herbis etiam fungos adnasci non semel conspexi. Experientiam in cinaræ hortensis foliis & caulibus quilibet facere poterit. Si namque folia & caules à radicibus separati per hyemem in hortis relinquuntur, verno tempore non solum fungi oblongi illis adnati deprehenduntur; sed & grana nigra pseudo-melanthii aut nigellastrî, ut vulgo vocant, semen referentia, de quibus alibi proluxius, se conspectui insimul objiciunt nostro.

Fungorum plurimi è terrâ erumpentes semen habent, si curiosè examinentur, forma, quamvis minori, alceæ Ægyptiacæ semen ferè exprimente.

De fungis in corpore humano observatis in proximis plura.

[In literis ad Coll. Ephemerid.]

OBSERVATIO CLXXV.

D. JOHANNIS PATERSONII HAIN.

DE

VERMIBUS IN ACETO POMACEO.

IN aceto pomaceo ex pomis sylvestribus facto, quod neglectum steterat ferè per annum in lagenâ papyro leviter obturatâ, in quo multæ faeces ad fundum resederant, enati sunt multi vermes plane tales, quales in pomis ex putredine fieri solent, & in eâdem magnitudine, capitibus nigris & parum ad os aduncis. Cum igitur aër frigidior (nam lagenâ in fornice stabat,) vexaret vermes hos, subito frigus fugientes, ex lagenâ repere inceperunt, & penes papyrus in mensam delapsi catervatim jacebant, reliqui adhæserunt papyro demortui.

OBSERVATIO CLXXVI.
D. JOHANNIS PATERSONII HAIN.

D E

ARGENTO VIVO IN MAJORI QUANTUMVIS QUANTITATE ASSUMTO SEX DIEBUS IN CORPORE RETENTO.

Milles quidam à longo tempore obstructionibus petitus cum multis purgationibus magis adhuc intestina exsicasset, eò devenit, ut aliquot purgationibus frustra sumptis, clysteribus etiam aliquot retentis, in ingentem circa umbilicum inciderit dolorem, ita ut totas ædes clamore repleret. Exhibitum illi fuit argentum vivum pondere viginti unciarum. Resedit paululum dolor, & cum argentum vivum non exiret, post horas quatuor exhibitum illi est purgans valdè forte, quod tandem alvum solvit, & quindecim habuit largas sedes. De argento vivo autem nihil apparuit. Tertiâ die cum alvus iterum adstricta esset, accepit clysterem, qui nihil eduxit. Igitur quinta die prius purgans fortè repetiit, habuitque quatuor sedes, de argento vivo tamen ne guttula exivit. Sextâ igitur die accepit clysterem ex solo oleo lini, quod quidem aliquot scybala eduxit, de argento vivo adhuc nihil, nec conquestus ille, quod vel minimum malè haberet. Tandem noctu ad finem sexti diei per se habuit sedem duram, & cum illâ argentum vivum exivit, deerant tamen uncix circiter duæ, quæ fortè ex incuriâ illorum, qui excrementa diluebant, effusæ sunt. Nam octavâ die iterum dimidiâ circiter uncia exivit, nec amplius quicquam de Mercurio deprehensum, illeque ab illo tempore nihil mali passus. Sed hoc observatione dignum, quod in prima exclusione Mercurii, dum excrementa abluerentur, aliquid de Mercurio apparuerit, quasi cum stanno amalgamatus fuisset, nec sese permiscere voluit reliquo Mercurio, sed supernatabat; erant circiter drachmæ duæ. Cum autem paululum terebatur cum aquâ salitâ, ad genium suum rediit. Fortè si diutius in corpore hæssisset, magis arrosus fuisset, & tum insigniter nocere potuisset.

OBSERVATIO CLXXVII.
D. JOHANNIS PATERSONII HAIN.

DE
ANATOMIE EPILEPTICI.

Chirurgus ex majori Polonia artis suæ benè peritus scripsit nuper, Nobilem quendam anxietate cordis diu vexatum, infinitisque usum remediis tandem epilepsia correptum, per duos dies mortuo similem jacuisse, tandem satis cessisse. Aperto cadavere post mortem reliqua viscera salva inventa fuisse (ut ille ait) solum ventriculum repertum tenuissimæ membranæ instar.

[*In literis ad Collectores Ephemerid. 28. Novembr. ann. 1675.*]

OBSERVATIO CLXXVIII.
D. FRIDERICI LACHMUND.

DE
DEXTRA AURE OCCLUSA.

Refert *Thom. Bartholinus Hist. anatom. rar. Cent. 6.* de puero octo annos nato, cui sinistra auris à nativitate fuit clausa. Huic simile exemplum hîc Hildesiz accidit; Anno enim 1674. mense Januario *Dn. Andree de Laca* uxor peperit filiolum, cujus sinistra auris rectè conformata erat, dextræ lobus tantum apparebat, foramen verò nullum inveniebatur. Ego quidem aperire volebam, sed infirmitas corporis sectionem admittere non videbatur. Post sex hebdomadas epilepsiâ mortuus est.

OBSERVATIO CLXXIX.
DN. FRIDERICI LACHMUND.

DE
INFANTE MONORCHITE, PENE IN ABDOMINE DELITESCENTE.

Ludit, inquit *Tb. Barthol. histor. anat. rar. Centur. 4. histor. 22.* subinde natura in membris generationi inservientibus, aliquando in defectu, nonnunquam numero excedente: addo, aliquando ea saltim abscondendo, ut ex sequentibus patebit. Cum anno 1674. d. 7. Octobr. Nobil. & Stren. *Dn. Frider. Wilhelm à*
Step-

*Stopler, Hereditarium in Binder, Werstett & Leckstett, una cum Amplisf. Dn. De Zigenweide, 7to celeberrimo, animi recreationis ergò inuiforem, inter alia aiebat hic nobilis, quod haberet in pago suo Leckstett rusticum quendam, cuius filius circiter quadraginta hebdomadas natus pene careret & pro confirmandâ relatione rogatu meo, patrem accersiri iubebat. Is quamvis verum fateri tum nollet, circa vesperinum tempus tamen filium ad ædem nobilis apportabat, ubi prægnobilis Viri narrata vera esse deprehendi. Ego verò istâ inspectione non contentus, altero die matutino tempore, ipse casam adii, & puerum diligentius tra&avi, nil tamen, nisi præputii vestigia quædam inveni, lotium reddentia, scrotum, quod valdè parvum erat, unum tantum testiculum in se continebat. Interroganti, an semper sine pendulo pene esset, pater respondit, more rusticorum: Das hat kein Noth. Wenn man ihn vor dat Fûr helt un streppelt / so kan he wohl her vor frupen. h. e. Præfiscine! Si illum igni admoveas atque titilles utique penis emergere solet. An verum hoc sit, equidem nescio, nolebat enim me præsentem monstrare, si tamen res ita se habet, credo annis pubertatis magis foci, quàm flagellorum usu in re venerê, de quo raram historiam edidit olim *Joh. Henr. Meibomius à Tb. Barth. iterum recensitam*, hîc opus futurum.*

OBSERVATIO CLXXX.

DN. FRIDERICI LACHMUND.

DE

CRANII FONTANELLA IN HOMINE ADULTO.

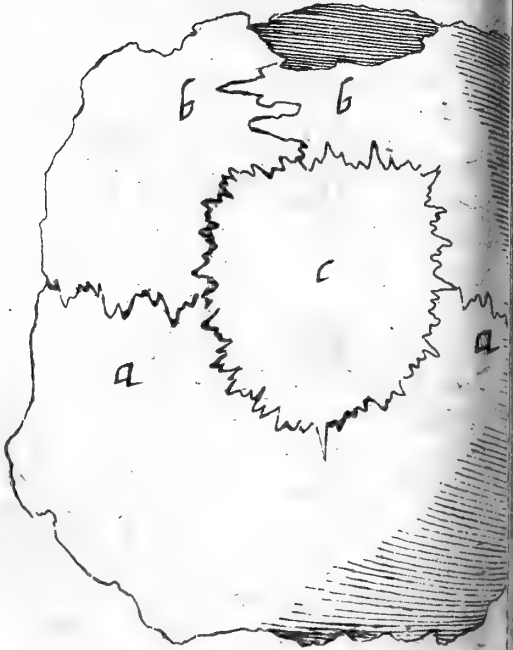
IN infantibus recens natis inter futuram sagittalem & coronalem, partem membranosam reperiri, fontanelam dictam, seu fontem pulsatilem, notum est. Mulierculæ nostrates ajunt: Der Kopff ist noch nicht zugewachsen: in aliis tardius membrana hæc in os degenerat, in aliis, quod perrarò accidit, in provectiorem ætatem permanet, uti ex quadragenario *Tb. Baribolini in anatom. reformatâ* constat. Simile exemplum anno 1554. observavi Jenæ in amico & convictore meo *Domino Joh. Jansonio, LL. Studiofo Auricensi*, (quæ urbs sedes est Comitum Frisiæ orientalis) cujus jam annum ætatis 23. agentis, cranium nondum erat clausum. Et licet observatio hæc meritò inter memorata dignas referenda sit, adhuc tamen dignius & rarius illud mihi esse videtur,

R. M. ...

July 1881

Ad Ann VI Obs N° 9.

vic
mi
c
S
big
eg
qu
Est
ra
re
bra
est
ura
A
rib
qui
ner
bab
vel

videtur, quod fontanella pollicem circiter lata calvitie erat deforma-
 mis, licet capilli toto reliquo capite provenerant.

OBSERVATIO CLXXXI.
 DN. FRIDERICI LACHMUND.

DE

CRANII FONTANELLA, IN HOMINE ADULTO QUIDEM OS-
 SEA, SED PECULIARI SUTURA CIRCUMDATA.

Suturarum lusum ferè indies observant diligentes anatomici, in-
 ter quos facile princeps est & familiam ducit, non solum soler-
 tissimus ille animalium dissector, sed etiam ossium compactor seu
 sceletorum elaborator accuratissimus *Th. Barbolinus*, qui etiam
hist. anatom. rar. Cent. 1. pag. 79. histor. 51. multa circa suturas observavit;
 ego, qui quanquam in praxi potissimum occupatus sim, horis tamen,
 quantum fieri potest, subsecivis in anatomicis me exerceo, sequentia:
 Est apud me cranium furis cujusdam ad supplicium dati, in quo sutu-
 ra sagittalis, versus coronalem in loco eo, ubi fontanella infantibus
 recens natis solet esse, in utrumque latus dividitur, & quamvis mem-
 branosa illa substantia, sive fontanella sit ossea, peculiari tamen suturâ
 est circumdata; Cujus cranii figuram hic addere placet, ubi a. *su-
 turam coronalem*, b. *sagittalem*, c. *fontanelam osseam* designat.

OBSERVATIO CLXXXII.
 D. FRIDERICI LACHMUND.

DE

ANSERE DOMESTICO CRISTATO.

An te triennium quidam ex rure amicus, cui curiositas mea erat
 nota, me donabat anseri domestico, qui totus cinereus, sed
 magnâ eaque candidâ cristâ præditus erat. Ego primo aspe-
 ctu cristam hanc arte insertam fuisse putabam, sicuti capo-
 nibus non solum cornua, sed etiam fasciculi pennarum solent inseri,
 qui tamen non statò tempore, more aliarum pennarum decidunt, &
 iterum crescunt; contrarium tamen reperi, cum in hunc usque diem
 habeam. Crista hæc radicem habet in vertice, unde scapus, calami
 vel caulis instar erumpit, se in pennâ omninò candidâ, apta rotundi-

tate expandens. Propter singularem raritatem & elegantiam, figuram capitis cum cristâ hic addendam esse existimavi.

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. FRIDERICI LACHMUND.

DE

INFANTE BIMULO NONDUM DENTATO.

Quoniam infanti recens nato dentibus non opus est, idcirco illi etiam natura in nativitate non dat, quanquam interdum, sed rarò ab illa recedit, uti ex *Plinio lib. 7. cap. 16.* de M. Curio & Cn. Papyrio notum, & à me simile exemplum in *Ephemerid. ann. III.* in partu licet monstroso est observatum: latitant tamen in alveolis, donec tempore opportuno, quod in aliquibus mature, in aliis tardè fit, erumpant, & solent frequenter incisores primum in conspectum venire. Mulierculæ nostræ præfagire solent, ex tardis dentibus vitam longam, ex maturis brevem. Sed uti multæ mulierum opiniones, nugarum & stultitiæ plenæ sunt, ita & hæc, quod confirmat filia Dn. Georgii Schneckers, civis & Mercatoris apud nos inter primarios; Hæc circa septimum à natali mensem maximè salivabat, & digitis gingivas terebat, ut ego cum parentibus conjecturam faceremus, tempus erumpendi dentes præstò fore; Sine tamen successu, nam post aliquot dies meliusculè se habuit, postea iterum aliquoties infirmitatem passa est, unde semper dentes in procinctu esse credebamus, sed semper contrario effectu. Anno 1675. iterum in morbum incidit & d. 8. April. placidè mortua est, quàm vixisset annos 2. menses 2. dies 8. & quidem sine dentibus, quod observatu dignum puto.

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. FRIDERICI LACHMUND.

DE

OSSE FRONTIS VIRGINIS ADULTÆ MOBILI.

Virgo prænobilis & generosa annorum 26. conquerebatur, quod maximis & continuis capitis doloribus à teneris unguiculis infestaretur, causam esse dicens, quod cranium nondum esset concretum. Ego inquirebam, an forsan fontanella nondum

dum ossa facta esset, illa respondebat, quod non; sed in risu vel tristitia & fletu aut forti loquela ferè pollicis latitudine cranium dehiscere. Ego rei certitudinem percipiendi cupidus, caput tangens inveni, quod os frontis esset mobile, & à syncipite se divelli pateretur, ita ut digitis quasi cerebrum posset attingi.

[*In literis ad Dn. D. Johann. Dan. Majorem, P. Kiloniens. mense Decembri Ann. 1675.*]

OBSERVATIO CLXXXV.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

D E

SUDORE POST MORTEM.

ROdachii anno hujus seculi LXV. civis cujusdam infans morbo corripitur. Tertium prostratæ valetudinis diem ubi superat, quartum calore præternaturali accedentibus convulsionibus inopinâ demum morte finit. Levior intumescencia, quæ vivum affecerat, leviori quidem parentum animos metûs vinculo primùm constrinxerat; sed ubi lac maternum faucibus avidioribus, e mortuali præprimis die, traxit, curas quoque ad nutricis pectus attraxit ille graviores, & labore suò internò ac ultimò internum adauxit parentum dolorem. Corpusculum animulâ suâ destitutum, seipso vivo longius & rigidum sic à morte evasit, ut ferè eorum, qui indusium brachiolis accommodare laborarunt, industriam eluserit. Examine illud (veto ceremoniarum ritu tertiò die loculo inclusum ad cœmeterium, ut terræ mandetur, deportatur. Referatò hic vulgi spectatum venientis gratiâ, more in oris nostris (veto, loculo, infantis facies sudoris guttulis referta cernitur. Facies mira præsentium mox invitat faciem & in admirationem trahit. Ad naturæ vires sudorem in corpore calore vitali prorsus destitutò, referre ausus fuit nemo: magna verò pars ad occultiolem & sublimiolem causam fuit facilis. Nonnulli ex ipso sudore velut effectû, ejus causam, sopitum scil. & latentem hoc in corpore vitalem facultatem tacitè secum collegerunt, & infantis ad sepulcrum deportationem maturam deinceps exprobrarunt. Mœstissimi parentes & avus raro hòc casu & maledicorum insultu perturbati per Fratrem meum dilectum M. JOH. FRIDERICUM, Diaconum ibidem, meum de hoc sudore judicium re-

quisiverunt. Anni petito, & extemporaneum iudicium tum dedi, quod brevi post in Disputatione quadam publico eruditorum examini submissi. Casum, quia ad paucorum manus Disputatio venit, spectatissimo naturæ curiosorum Collegio jam communicare placet. Subjungam etiam datam tum temporis *Πήρουσιον*. Rarus autem est casus ille, neque similis exempli vestigium vel in *Henr. Kornmanni tractatu de miraculis mortuorum* vel in *libro I.* (secundi editionem orbis literatus adhuc expectat) *tractatus elegantissimi eodem titulo, de miraculis mortuorum*, insigniti, sed doctiori calamò exarati *Dn. Lic. Garmanni* vel in aliis, quos evolvere licuit, adverti, nisi quod *Kornmannus part. 5. c. 8.* suspensi cujusdam cadaver plurimum sudoris per 14. dies effradisse scribat: quam historiam admirationis aliquid habere scribit *Zacchias*. [*D. Sam. Ledelius* deinceps observavit in Pastoris cujusdam scorbatici & melancholici corpore non tantum vivò continuum, sed & defunctò triduanum sudorem largissimum, qui faciem cum toto corpore madidam reddidit. *Vid. annus 3. Ephemer. nat. Curios. obs. 83.*]

Ut sudorem istum infantis labore & sudore nostro feliciter detegamus, præsupponimus *sudoris* nomen sumi *late & improprie* pro quavis materiæ vaporosæ vel liquidæ roris in modum in quocunque subjecto collectione. Ita lentiscus mastichen sudare dicitur, & *Renodæus de mat. med.* mastichen definit, quòd sit gummi-resina è lentisco exudans. Sic statuz apud veteres sudasse leguntur, cujus rationem *Theophrastus* dat *lib. 5. hist. plant. c. 10.* quia ex cedro conficiebantur, cujus materia nata est humorem exudare. Fenestræ, specula, cantuari, poma, parietes sudare quoque hybernò tempore dicuntur, *proprie & quidem vel strictè*, pro materiæ vaporosæ in cute animalis viventis roris in speciem collectione, quòcunque illa promanarit modò, sive excretionem, sive expressionem, sive partium solidarum exolutionem. Tribus enim his modis sudorem exire dicit *Stephan. Rodericus Castrensis lib. qua ex quibus pag 45.* Excretionem qui prodit, caloris florentis est index; qui expressionem tumultuantis; qui partium exolutionem deficientibus, non simpliciter, sed respectivè: *vel strictissime*, pro eo, qui caloris vitalis ope per cutis spiracula prodit. Adhuc *Crato confil. à Scholtzio collect. 381.* tres requiri vult conditiones, calorem mediocrem, materiam tenuem & cutis meatus apertos. Sudor ille in infante non fuit verus sudor, quia mortuus erat infans, adeoque omnis in eo calor vitalis abfuit: id quod etiam partium rigor & ob hunc induendi

duendi indusium difficultas prodidit. Inter notas autem finitæ vitæ etiam membrorum rigiditatem referri testatur *Paulus Zacchias quest. Medico-legal. lib. 4. tit. 1. quest. ult.* Ergò nec caloris seu florentis, seu deficientis soboles sudor ille fuit. Caloris quidem defectum sudorem quandam sive ἐφίδρωσιν sequi admittimus, sed ut partialis, non totalis ille defectus sit, requiritur. Si enim totalis oriatur, pororum in refrigerato corpore sequitur constrictio, eorumque parietes in se invicem collapsi omnem sero exitum denegant. Sed si quidam in corpore supersit calor vel spiritus, qui externam corporis compagem (utut debiliter & insensibiliter id fiat) suffulcire queat, non omnis sero egrediendi potestas denegatur. Ergò ad impropriè sic dictum sudorem, ille infantis erit reducendus. An verò sudoris proventus ad naturales, an verò supernaturales causas sit referendus, in disquisitionem inducitur meritò.

Nos prius asserere non dubitamus, quamvis res ipsa suâ non careat difficultate, propter quam etiam meliora docenti cuivis assurgere erimus parati. In hanc verò sententiam me deduxerunt circumstantiæ in infante observatæ. Tumore quòdam, dum in vivis esset, fuerat correptus ille, & è morte conciliandi coloris s'vavis gratia linteola vinò calente madida faciei crebrò imposuerant domestici, ex quò rara cutis substantia laxior aliquando permansit, & in hac tenuior materia quietè subsistere potuit. Remittente demum manuum in applicandis linteolis industriâ, subsidente sensim cute tumidâ, & concidentibus in seipos pororum parietibus contenta in his materia tenuis fuit expressa, quæ sudoris indolem & speciem expressit. Atque hoc ita fieri posse, confirmo verbis, quæ facit *Dn. D. Libavius contempl. de cruent. cadav. pag. 244.* Omnino, inquit, si sit rigida cutis, sudor ex interna commotione non prodit. Extans in summo, nudari potest subsidente mole: potest etiam protrudi balitibus, aut per alluvionem gigni aquositas. Sic nec à veritatis tramite secundum eundem autorem aberraverimus, si dixerimus, halitus fermentationis ope incipiente putredine excitatos & per dispositam cutem protrusos à frigoris ambientis potestate ad sudoris speciem cogi: vel incipiente sanguinis putredine spiritus, sal & sulphur à motu suo regulari cessare, & in confusio-nem agi: deinde in cavitatibus conclusa inordinatè fermentescere, & corporis totius ac viscerum intumescencias facere. Quod dum fit, hærens in rara corporis superficie materia vaporosa sub roris & sudoris

specie per illam ebullitionem extruditur. Ebullitio enim genus fermentationis est, asserente *Martino Schockio*, curioso fermentationis & fermenti examinatore *cap. 8.* Eum sanguinis motum genarum in cadaveribus rubor quandoque subortus testatur. Notavit idem quoque *Platerus in cent. Posth. Quæst. Medic. Paradox. num. 8.* quod cadavera, quæ Anatomix causâ pluribus diebus servantur, post flavescentem illum colorem, quo, postquam expirarunt, pallent, exactis aliquot diebus rursus nonnihil in malis & carnosioribus locis rubeant: sanguinem quoque levi commotione ex venis nondum lectis & ad interiora emanare dicit. Rarò autem in cadaveribus observatur sudoris talis proventus, quia rara est in cadaveribus illa ad sudorem dispositio, cum calore vitali destituta exterioris corporis compage arctius constringantur spiracula, quam ut ab halituosis exhalationibus intus conclusis referari queant. Neque (ut objectionem declinemus) in cadaveribus eorum, quos hydrops peremit, abdominis, licet multo humore surgeat, superficies, similem guttularum apparatus exprimere potest, tum quia in nimia abdominis extensione pororum ad extima tendentium ductus à subjacentibus partibus carnis obliteratur & detorquetur; tum quia aqua fluctuans extra ordinariam ad poros viam, quam venæ & arteriæ sternunt, degit, & ob crassitiam subtiles meatus deinceps, post mortem ob vitalis caloris ablationem magis constrictos, decurrere nequit. Halituosa enim materia seu aqua resoluta sudoris est materia, ita ut aqua, quæ primùm fuit in statu collectionis, abeat caloris ope in statum dispersionis, & ad cutis superficiem delata redeat demùm ob ambiens frigus (quod ita etiam æstivò tempore secundùm quid respectu majoris caloris dicitur) & similium copiosorum unionem in statum collectionis, & sudor vocitetur. Sed an prior, an verò posterior ratio in infante illo locum habuerit, ego laborare nolo, cum accuratorem & feliciter horum indagacionem scrutator non nisi præsens, vix autem per relationem absens reportare queat. Unius circumstantiæ observatio omne sæpè punctum fert: eâ autem neglectâ, in arenoso solo extruitur tota verborum moles, quæ circumstantiæ illius afflatu demum protinùs corruit. Quid naturaliter in tali casu fieri queat, ostendisse sufficiat.

OBSERVATIO CLXXXVI.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

DE

VARIOLARUM IN FACIE PRÆSERVATIONE.

Variolarum in facie proventum in tantum, non in totum, præcaveri posse, Matronæ cuidam Nobilissimæ serid, sed serid, pervasit rustica quædam. Plethorica cum illa esset & carnosiori habitu prædita, sæcunda propterea pustularum mater evasit, lætiorque earundem in corpore, præsertim verò in facie, orta seges, de qua tamen ægra formæ periculum metuens minus lætabatur. Proventum illarum sanitatis & formæ curiosa optimè ad præscriptum meum; sed maturationis tempus ultimum ad svasum muliercularum observabat. Pustulas, ut facilior esset crustarum messis, oleo nucum inungebat, infausto nihilominus fidere. Istæ enim abeuntes expressa sui vestigia in facie reliquerunt. Rustica dicta Matronam sanitati, non autem formæ pristinæ, restitutam brevi post accedens de formæ jactura condolet, eamque præcaveri potuisse innuit. Isti præservativum scire desideranti ait, uberem variolarum proventum in facie inhiberi, si mox primo invasionis tempore pedes vaporibus ex decocto herbarum emollientium surgentibus aliquoties foveantur. Judicium de hoc postea Fœmina Nobilissima ex me meum quæsivit, cui idem improbari non posse indicavi, quod sanguinis fermentantis ad inferiores partes sic fiat revulsio. Pedes enim cruraque à vaporibus non tantum incalescunt, sed & emolliuntur, eorumque vasa ac carnosæ partes dilatantur: hinc quia copiosius in his sanguis colligitur, sanguinis ebullientis à partibus superioribus quædam fit revulsio. Confirmat jam & experimentum & sententiam meam, præservativum simile, quod tradit *Fr. de le Boe Sylvius Prax. Med. lib. 4. tr. 1. cap. 9. §. 76.* ubi: *Habent, ait, aliqui etiam in more positum, quo faciem à multitudine variolarum liberent, illasque ad pedes usque derivent, ut in lac bubulum calens infantium pedes immergant, & quidem cum primum erumpere incipiunt variolæ, quod successu non caret, quamvis non sine notabili pedum detrimento, qui tunc variolis replentur, à quibus dolores ibidem excitantur gravissimi, succedente diurnâ pedum debilitate; consulitur tamen sic formæ.*

Non

Non autem in facie tantum, sed & in toto corpore, in totum, non in tantum variolarum proventum, statim in principio & quando adhuc inferi sunt, ita ut ad incrementum seu statum pervenire nequeant, supprimi posse statuit *Dn. D. Langius Miscell. curios. cap. ult.* hypothesis propriâ, veterum rejectâ, fretus, morbillos (inter quos & variolas nullam discretionem observat) à putredine scaturiginem suam adipiscentes esse animatam ac innumerorum minutissimorum vel atomorum ad instar insensibilium vermiculorum pullaginem. Verum, quod salvâ tanti Viri authoritate dixerò, quia hæc sententiâ productum & quod concomitanter se habet, cum causa confundere, hypothesis etiam nondum firmo talo stare videtur, variolas in totum supprimi posse, propter hanc & alias rationes, alibi forsan indicandas (neque enim disceptandi locus hic est) ut credam, adduci non possum.

OBSERVATIO CLXXXVII.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

D E

CONVULSIVIS MOTIBUS A VERMIBUS
ET REMEDIO AD HOS.

Filiam 8. annorum consilii conferendi gratiâ ad me adducit mater, cujus caput, brachia & crura in continuo erant motu, & quidem caput à dextro in sinistrum & contra; brachia & crura sursum deorsum ipsâ invitâ agitabantur, adeò ut neuter pes ullibi permaneret fixus. Cui malum hoc originem debeat, dubius primum fui. Ad convulsivos autem motus referre non dubitavi. Nulla præter motum istum inordinatum offensæ valetudinis aderat nota; omnia sua debite fungi munere videbantur: urina tantum pallida & fermè aquosa viriditatis leve dabat indicium. Omnibus in ægra bene ponderatis vermes hanc convulsionis speciem producere conjeci, licet evidentia illorum signa alia non adessent. Ea enim, fatente *Foresto l. 21. obs. 28. scbol.* nonnunquam adeò obscura & symptomata adeò multa & cum aliis morbis communia sunt, ut doctissimos aliquando medicos fallant. Suceurrit tum observatio apud *D. Thonerum lib. 2. pag. 49.* quam sibi quoque communicatam tradit *D. Greg. Horstius Epist. Med. sect. 7. de filia 14. annorum,* quæ à vermibus non tantum ingentem colli contractionem, quasi laqueo injecto fauces præcludente, cum imminente suffocationis periculo, sed utriusque in super tum brachii, tum cruris motum

motum convulsivum passa, ita ut crus modò dextrum, modò sinistrum ad nates usque invitâ ægrâ, quasi funiculis agitata, alternatim fuerit flexum. Nostram ægram mitius quidem animata colluvies, ut ex didicis videre est, tractavit, gravem tamen sibi remediorum omnium apparatus primum respuit; respuere autem desit & tandem emigravit, oblatò aliquoties haustu aquæ stillatitæ raphani rusticani, aliis aquis ob acrimoniam temperatæ; quam etiam commendat *D. Sebizius lib. 2. de alim. facult. p. 400.* ubi hóc condimentò, esu scil. raphani illius rasi fœminam quandam aliis remediis frustra usurpatis plurimos eiecisse vermes notat. Vermibus XI. è puella nostra aquæ dictæ usu ejectis, convulsivi motus brevi cessarunt.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

DE

VERMINOSO IN OVIBUS ET JUVENCIS REPERTO HEPATE.

ANnis, nimirum LXIII. & LXIV, quibus mactatarum ovium, vitulorum & juvencatum hepar, reliquis visceribus nullam præternaturalis constitutionis faciem exprimentibus, vermes prosectoribus obtulisse, fidem fecit experientia abunde, & qui mense primò anni 65. mihi fuit à servitiis, laniò, eò tempore, quò frequens est mactatio, nullius hepar sanum laniario se imposuisse edixit; Communis ea corporum dispositio acerba fata & brutis & œconomix multorum invexit. In gregibus hoc in Ducatu oviariis præcipuis quatuor, *Schafhof, Wolbach, Goffenberg & Watzendorf* junctim spectatis 3000. oves, cum olim fuerant numeratæ, vix quadraginta tandem superfuisse relatum. Suo vulgus malum hoc idiomate *Egeln*, & hepar verminosum *Egelichte Lebern*, q. d. hirudinosum (ut *ovocælo-mièiv* liceat) appellavit, quod vermis hirudinem sive sangvisugam, Germanis *Egel* dictam, primâ facie referre videretur: vel quia ad opilionum quorundam mentem esu numulariæ, serpentariæ, quam Germani *Egel Kraut* appellant, malum hoc contractum. Quæ tamen sententia displicet: quanquam *Jonstonus* etiam *c. 5. Not. regn. veget.* scribat, herbam hanc ovibus noxiam esse, & degustatâ ea ulceribus pulmonis tabidas interire. Verum experientiæ hoc respondere dubito, præsertim cum facultate, ut *Matthiolus* habet, glutinandi, cohibendique ea

polleat, adeoque vulneraria sit, ac *centummorbia* à mirifica in vulneribus medendis facultate salutetur. Quid? quod ejus in pratis omnium ætate lætus, mali autem in brutis proventus aliàs rarus. Non ergo ab effectu, sed potius à similitudine, quòd vermes hi numulariæ foliis latitudinis & rotunditatis ratione sint similes, nominis notatio est arcessenda, inde etiam *PfenningKraut* vocatur (*Casp. Hoffmannus de Medic. officin. lib. 2. cap. 161.*) Vermes enim è suis castris lanionum digitis expressi, figuram & quantitatem continuam si quæras, omnes breves fuerunt & rotundi: at sibi relictis, injuriamque nullam porro metuentes se quasi explicuerunt, & lati facti, unguis latitudinem referentes, capite acutò eoque minimò, ad capitis acus formam, extremitate autem ad rotunditatem vergente, sed in fine acuminata præditi, molles, quique colore suo atropurpureò, vel quem nonnulli retulerunt, rubro, generationis materiam satis prodiderunt. *Discretam quantitatem* seu numerum si expetas, in aliis pauci, in aliis multi, manipulum quandoque excedentes reperiebantur, pro concessò scilicet ad multiplicandum temporis spatio. *Materiam in qua* sive *subjectum* & quidem *speciem* si attendas, ex *feris*, *cervi* & *leporis* priori fuerunt anno, qui in districtu maximè Rodacensi vel mortui reperti, vel in campis & nemoribus oberrantes virium crurumque auxilio destituti omnem venatorum laborem maturarunt. Sed inestrura hæc fuit strages, quæ dicto spatio terminata venatorum curam simul terminavit. Demortuorum autem & moribundorum corpora hepar & pulmones putrilagine corruptos & sphacelatos exhibuerunt, cervorum hepar similem vermium sæturam edidit. Inter *domestica* præprimis *ovibus* & *juvencis* calamitas hæc fuit infesta: equinum, caprinum & suillum genus ab hoc malo mansit immune. Si *ovatem*, oves fuerunt sine discrimine omnes tum seniores, tum agni: quin & foetuum utero conclusorum hepar simili labe infectum fuit repertum. *Vitulorum* quorundam, non omnium, hepar fuit vitiosum. Anniculorum autem & biennium, sive juvencorum juvenearumque omnium, laniorum testimoniò, faccus fuit vermium, & è quibusdam innumeri vermes prodierunt. Armenta autem & boves annosi malò hoc non, vel rarissimè laborarunt, tum quia durior & siccior eorum constitutio sine dubio putredinis jugum excussit: tum quia stenum, alimentum siccum, totò annò devorant. Si *partes* respicias, subjectum fuit *hepar*, quod in nonnullis in insignem excreverat molem, idque solum. Rarò cum hepate *pulmo* in ovibus

& juvenis fœturam illam concepit. Sedem & in *intestinis* prolem hanc fixisse, ac intestina perforasse, sed rarò, itidem fuit observatum. Hepar subjectum fuit tum ratione parenchymaticæ substantiæ, tum ratione vasorum, venæ cavæ & portæ: quandoque & vesica fellea, vermes habuit. Rarò aliàs homines & bruta professoribus vermes in hepate genitos exhibent: bruta verò tum temporis frequentissimè oculis usurpandos dederunt.

Materia proxima, ut omnium vermium accidentariâ lege in animalibus genitorum, unanimi Physicorum suffragiò, ita & horum fuit substantia corrupta, putrida, sive sanguis sit, sive hepatis portio corrupta, sordidaque. Omne autem putridum ex se & suâ naturâ vermes generat, id quod vir perspicacissimus *Albanus Kircherus* experimentis irrefragabilibus comprobat *scrutin. de Peste sect. 1. cap. 7.* *Causa* autem, quæ putridam reddidit substantiam, vel remota est vel propinqua. *Causam remotam*, cum malum sit commune, communem quoque esse censendum. Communes verò causæ præter aërem, cibum & potum aliæ possunt esse nullæ. *Aër* quidem ratione (non substantiæ, quæ quia simplex est, & subtilissima, mutari nescit) accidentium variis exhalationum è terra & aqua & rebus putridis effluviis & vermiculis infectus corpus nostrum alterare & immutare potest: sed pulmonum substantiam, quam totam subit, cordisque regiam citius, quam hepar invadit, malitiæque & pravitatis sigillum incessanter sanguini & spiritibus cor transeuntibus imprimit. Plurimorum autem brutorum pulmones vitio tum caruerunt omni. *Aqua* accidentium variorum ratione pariter spectata cum varias in corpore distributa partes alluat, nocivis imprægnata qualitatibus ad ruinam disponere videtur partium compagem facilius. Et sanè quasdam novis qualitatibus anno LXIV. fuisse adulteratas piscium nonnullis in aquis strages arguit. Aquam vase conclusam folique expositam mox in vermes animari quotidiana docet, tum in maritimis navigationibus, tum intra privatos domuum parietes, experientia, inquit *Kircherus l. c. pag. 65.* Num seminiò vermium fœcunda aqua à brutis hausta animata evasit in corpore, vermesque hepatis dulcedine allecti, fixam ibi collocarunt sedem? Ego licet aquarum adulterationem datâ ratione convictus non negem, posteriori tamen vacivas aures præbere prohibeor, tum quia dissitis etiam in locis aquarum vigore superbientibus calamitas illa hepatica fuit suborta: tum quia partes œcono-

miæ animalis reliquas dulcedinis laude æquè conspicuas advenæ isti non occuparunt. Ad *victum communem* igitur sive pabulum idque adulteratum tum pluviarum frequentiam, tum rubiginum vehementiam, confugere malo. Frequentissimi anno LXIII. pluviarum recursus ante facti, quam suam ruricolæ in segetem immitterent falcem, humidius brutis sub dio commorantibus dederunt nutrimentum. Qualis autem ratione qualitatum cibus, talis sanguis, qualis sanguis, talis partium constitutio. Humiditas verò excedens latam putredini sternit viam, cui auxiliatrices manus æstus insignis pluviosum tempus excipiens tulit, cujus injuriæ bruta impatientia largiori aquarum potu majorem æstuantibus & ex præcedente nimis humido pabulo labefactatis visceribus asperferunt labem. Accessit frequens siderum saliva, ut *Plinius* loquitur, h. e. roris noxii illapsus. *Meurerus quest. meteor. p. 321.* noxium rorem vocat minutissimas guttas illas, quæ splendente sole tacitè depluunt, rebusque nascentibus adhærentes sunt exitio. *Virgilius lib. 1. Georg.* rubiginem appellat:

*Mox & frumentis labor additus ut mala fruges
Esset rubigo.*

Scilicet ut rubigo ferrum; ita ros ille noxius lædit vegetantia. *Kecker-mannus l. 6. System. Physic. c. 10.* mannam rusticorum vocat, ad differentiam mannae nobilis, quæ medicinalis est, de qua *Galenus l. 3. de alim. facult. c. 39.* Germanis *Meel-Thau*, ros farinaceus, & *Honig Thau*, ros mellitus, *Mill-Thau*, ut conjicit *Meurerus in comm.* à caseorum vermiculis, qui nominantur *Millen*: quod interdum ex aspersione istiusmodi liquoris nascatur pellicula, intra quam materia conclusa virtute cœlesti concipiat spiritum vitalem, & fiant vermiculi instar eorum, qui nascuntur in caseis putridis. Ros ille mellitus cruda plurima in se continet, & vaporem incoctum, qui proinde adhærens oleribus, plantis, arborum foliis & gramini ea faciliè corrumpit, abique in virus, quod quidem dulcedine pecudibus imponit; at calore urente rubiginem satis affert, cum destituatur humido alibili, variisque interdum ludat figuris in fructibus & foliis, inquit *Dn. D. Tackius diss. Physico-chymic. de Rore pag. 20.* qui serpentum figuras ex uredine in pomis aliquando conspectas fuisse subjicit. Mali hujus avertendi gratiâ superstitiosa antiquitas Robigo Deo Robigalia, ut *Varro* loquitur, Rubiginalia *Servius in comm. ad d. Virgil. loc. ait*, publicè instituebant: quo de vide *Rosinum cum notis Dempsteri p. 43.* Neque vegetabilium

bilium tantum, sed & animalium constitutionem ros ille putrefactus labefactat, eò magis, quò majori ille pollet malignitate & acrimoniâ. Robur dictis addunt ea, quæ ex *Phil. Hœchstettero* idem *Dn. Tackius l. c.* adducit, virginem ordinis *S. Dominici*, cùm remoram habuisset ad tempus menstruorum & consilio alterius monacha hausset aquam pluviam, quæ ex nube cælò serenò decidit, quam rorem farinaceum seu mellitum vocant, & unde pecudes profluvium ventris solent pati, quod diarrhœa biliosa vocatur, nos choleram dicimus, & ex quo perire solent, menses quidem uberes promovisse, sed inordinatos cum bebetudine subsequente oculorum animique defectione & convulsione. Noxio hoc rore juvenca & oves nostrates largiùs insuper inescatæ eam sine dubio hepatis labem contraxerunt. A viro fide digno accepi, seruri ann. *LXIII.* ambulantem in calceo & pileo suo, herbarum arborumque foliis materiæ flavæ desuper ortæ, veneni ruricularum opinione, non mediocrem quantitatem observasse: ejus autem vestigia in stagnis nigredinem retulisse. Similis materiæ coloris ratione fertilem pluviam in oppidi nostri plateis notavimus. Materiam illam multi dixerunt sulphuream, sed rectius forsam arsenicalem vel auripigmento affinem: quamvis & his surgeat sulphur, sed putrefactum & corruptum, & præter hoc sal causticum ac adurens, & mercurius reliqua principia uniens & necans, ut habet *Petr. Job. Faber Panchym. lib. 4. cap. 45. & Secrer. chym. l. 3. c. 10.* Malignitatem desuper ortam adaugent aquarum inundationes excrementitiam serpentum, bufonum & lacertarum ex antris materiam, variasque virulentarum quisquiliarum sordes eluentes, & in pascua cum limo deponentes. Anno *1617.* diuturnis pluviarum diluviis temporum pascua cæno oblita, non nisi virides comas limoso solo, nec diù rictò decoctas exerebant, quas armenta boum carpentia repentina putrilagine in faucibus conceptæ, suffocata interibant: vixque enectæ, bubulis colonisque nil sibi tale verentibus mox pœnitendam cedebant in alimoniam; par namque calamitas saturatos adoriebatur comessatores. *Kircherus h. c. pag. 97.* Ad eò pabulo inquinato si bruta vescantur, conceptæ virulentæ truculentiam non possunt non incurrere. Depravatum enim alimentum depravat sanguinem, & hic viscera ad patiendum apta, pravitatisque ideam recipiendum prona. Secretiori similis malignitatis communicatio fieri potest ratione, quam *Galenus l. de Elem. cap. 9.* tradit: *Sata atque planta, cùm terram subeunt, trahit unum quodque, quod terra inest, suæ naturæ consentaneum; cùm verò id, quod trahi-*

sur, inquinatum fit, coguntur ea etiam inquinari, fungorum putridarumque rerum copia augetur. Vitiatâ itaque terrâ vitiantur vites, arbores, segetes, ægritudinemque, concurrente præsertim iniquo siderum influxu, concipiunt, & malè se habent. Es werden ungeschlachte Jahr / ut cum nostratibus loquar, etiamsi serena cœli facies nulla procellarum imbriumque acie confusa, vel urentis caloris gradu excedente infamis exoptatam fructuum ubertatem promittere videatur: & ut verbis *Kircheri* itidem, quæ facit pag. 166. utar, vegetantia noxiò humore repleta, & se & ex eis alita terræ animantia conficiunt, undè rectè *Abensina* de contagione, si corrumpantur arbores, & vegetabilia corrumpuntur & animalia, quæ ea comedunt.

Sed cur hepar præprimis, non cor, lien aut ventriculus concepta malignæ putredinis labe augustum vermibus domicilium aperuit? De pabuli conditione hepar testari veteres non latuit. Apud *Bassianum Landum* lib. 22. *hisor. human. p. 197.* qui *Vitruvium* citat, legimus, quæ suscepto de salubritate locorum ex hepate augurio oppida condita antiquitus inceperunt. Jecur enim, si vitiosum offendebatur, infalubrem eo loci fore habitationem, aut victus aut aëris culpâ id evenire conjiciebant, inquit *Dn. D. Schenckius Exercit. Anat. 6. l. 1. sect. 2. cap. 25.* qui & hoc addit: Mos sanè opilionibus nostris non ignotus, qui ovianos greges locaturi aut translaturi jecur pasti pecoris inspicunt, hòc modò de telluris bonitate fertilitateque judicium facturi. Quod autem jecur præprimis putredinem concipiat, spuriumque vermium fiat marsupium, substantiæ rationi hoc imputandum censemus. Ea enim, ut *Galenus 4. de usu part. 12.* ait, sanguis est mediocriter condensatus, mollis, insignis magnitudinis, dulcis, calidi & humidissimi temperamenti, atque hinc ex alimento humido & pravo, & ex hoc genito sanguine, quem omnium abundantius suscipit, facilius quam viscera reliqua *ἀγρία* laborare & ad putredinem disponi potest. *Αγρία* fructus est profluvium, quod biliosum reddit caustica & urens rubiginis facultas, suæ qualitatis characterem humoribus imprimens, inde diarrhœa biliosa seu cholera in brutis nascitur. Sed si nulla fermentationis lege humorum pravorum fiat leparatio & excretio, majorem hepar sufferre tenetur mulctam. Ventriculus, cum malignitas involucris alimenti crassioribus conclusa lateat, illam cum alimento à se expellit, adeoque ita affici nequit. Cor quidem communicatum ab inferioribus chylum infectum admittit, sed impressò sanguinis caracte-

re citò in arterias illam transmittit, omnemque à malignitate intentam injuriam calidi, quò abundat, spirituumque ope amolitur. *Lien* numerosà arteriarum sobole instructus spirituum vitalium ministerio pariter maligni hostis atrocitatem eludit. *Hepar* verò arteriis & spiritibus vitalibus non ita munitum latum ingredienti & diutius hic commoranti hosti concedit campum, qui fractas jam ante ab intemperie humidà vires magis frangit, ut nec suo feliciter fungi munere, nec sanguinis per venas ad cor circulationem debito sibi modo undequaque promovere queat. Subsistens itaque alicubi materia prava putredinemque conciplens ipsam deinceps hepatis substantiam inficit, & causa putredinem hepatis inferens, proxima audit. *Hepar* ita affectum materiam generationi vermium uberem & aptam, locumque caloris suavitate spuria sobolis exclusioni congruum subministrat. Quid si ingressum cum alimento venenum soli hepatis specificà qualitate contrarium fuerit? Non enim omnia venena cordi, sed alia huic, alia illi, alia illi visceri esse infesta Medicorum testantur filii. Quamvis verò ovium quarundam pulmones heterogenam illam vermium prolem exhibuerint, per consensum tamen raptò ad pulmones circulationis lege sive sanguine verminoso sive seminii apparatu, ex hepate id fuisse subortum dixerim. Vermes, qui sunt sui multiplicativi, multiplicati dulcem hepatis & pulmonum substantiam depascunt facile.

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

DE

SALUBRITATE CARNIUM ANIMALIUM HEPATE
VERMINOSO LABORANTIUM.

Observatio præcedens sequentem hanc mox eo ipso tempore peperit questionem: *An carnes animalium hepate verminoso laborantium sint salubres?* Quò fidere stadium hoc decurrem; perlectis prænotatis, sequentibus accipe.

I. *Salubre alimentum* dici in genere & vulgò omne id, quod nullam evidentem corpori humano infert noxam, sive ex eo chylus & sanguis optimæ notæ generetur, sive non, modò in corporis substantiam cedere queat. Deinde *in specie* id, ex quo bonus & laudabilis sanguis generatur. Bonus autem sanguis is dicitur, qui neque justò calidior, neque

neque humidior, neque frigidior, neque siccior est. Non est quoque tenuis, non crassus, non pingvis, non lentus, non acer, mordaxve, non amarus, falsus aut acidus; breviter, qui perfectam nactus mediocritatem. *D. Sebizius l. de alim. Facult. cap. 4. pag. 42.*

II. *Vires alimentorum investigandi modos & vires secundum Galenum l. 1. alim. facult. c. 1. esse duas, rationem & experientiam. Ratio medium seu principium, ex quo tanquam ex notiori intellectus id, quod est ignotum colligit, notat. Experientia autem est ejus, quod sæpè & eodem modò contigit, memoriâ comprehensio. Rationes, quibus de alimentorum facultatibus aliquid statuitur ab odore, sapore & consistentia, inprimis autem à sapore secundum Galenum sumuntur. Videatur D. Herm. Grube Commentarius doctiss. de modo simpl. medicamentor. facult. cognosc.*

III. *Corruptionem hepatis vel totalem esse vel partialem. In totali nulla ejus est actio: in partiali autem languida quidem est, non tamen nulla; sicut in partiali cerebri læsione & vulneratione actio animalis continuatur, quod è continuato animalium operationum exercitio legitimus. His præmissis dicimus:*

I. Si vox *salubris* in genere & vulgari modo sumatur, salubres sanè & carnes animalium hepate verminosò laborantium erunt proclamandæ: neque enim de injuria suæ constitutioni exinde evidenter illatâ ullustum temporis fuit conquestus, & si quis unquam morbos atrociores ex illarum esu contraxisset, cautior ex hoc factus ad usum rediisset nunquam. Si verò salubre alimentum posteriori capiatur modò, nemo carniarum illarum usum salubrem dixerit, sed inter alimenta κακόχυμα, mali succi, quæ sanguinem procreant vitiosum, caro erit referenda. Sanguis autem vitiosus is est, secundum *D. Sebizium l. c.* qui à bono supra descripto recedit. *Hujus farinae, inquit, in genere sunt, quæ acria, amara, salsa, acerbæ, acida nimis, fœtida, corrupta, putrefacta: in specie verò ex animalibus sunt caro caprarum, hircorum, bubulorum, ovium, vaccarum & boum senio laboribusque confectorum, leporum, cervorum, urforum &c.* Hoc nomine igitur inter cacœchyma carnem illam referre quis dubitabit? Sed num deteriorum & forsan ad tempus recondi aptarum qualitatum eadem fuerit ferax, propter quas carniarum illarum usus præ cæteris magis fuerit formidandus, ulteriorem meretur disquisitionem. Dicemus autem:

II. *Qualitates, si quæ adfuerunt, deteriores investigatu fuisse difficiles.*

ciles. Neque enim suffragantem habuimus rationem, neque experientiam. Non *rationem*: quia adducta illa ex Galeno ab odore, sapore & consistentiâ sumta indicia, quibus ratio alimentorum vires scrutatur, nobis investigantibus parum conduxerunt. Nam odoris, saporis & consistentiæ ratione inter carnem sanorum & morbosorum differentia occurrit nulla: ideo & rejectis solis visceribus labe infectis caro in macellis fuit venalis. Pinguedinis color ad majorem solito in quibusdam vergens flavedinem rem nonnullis fecit suspectam. Et sanè de nihilo conjectura ista non est. Cum enim affectum hepar suo fungî officio, h. e. biliosa, quæ in venis portæ continentur, & per arterias advehuntur, coquere & secernere nequeat, fit inde, ut ex illius in sanguine redundantia pinguedo tincturam illam, quam reliquis facilius imbibit, referat. Non *experientiam*, quia ullius valetudinem carnis istius esu fuisse concussam, evidenter ea testatum non fecit. Sed quia à posteriori nihil fuit colligere, à priori per alia media in qualitates carnis devenire laboravimus.

Quare itidem prænotavimus &

1. Ambabus id, quod è veritatis puteo hausit *D. Schenckius humor. corp. human. histor. general.* excepimus: *Quicquid ex parte qualitatum materia nutritia consideratu necessarium est, hoc alio modo non admittitur, quàm quatenus è ἡγήσιν σύγκρατον bene contemperatum est: ab hoc enim ubi deflexerit, alimenti nomen non meretur, nec sanitatem, sed morbum generat.*

2. Coctionis officinâ laborante id, quod coquendum offertur, ad debitas naturæ leges concoqui non posse inficiatur nemo. Nihil enim ultra vires suas operari potest.

3. Ratum est Medicorum effatum: Vitium primæ coctionis non corrigi in secunda, nedum in tertia. Sic igitur vitium primæ coctionis sanguinis, quæ in corde fit, non corrigitur in secunda, quæ fit in hepate. Si fuerit neglecta in hac, non fiet correctio in tertia, quæ in privatis fit partibus.

4. Quale nutrimentum est (ultimum & in fine) tale erit nutritum. Qualis enim est materia, tale est materiatum. Si nutrimentum est laudabile, laudabile inde evadit nutritum: si vitiosum illud, & hoc tale erit.

5. Fervente nutritionis actu totum alimentum transmutatur, nec ulla fit ibi heterogenearum partium secretio: ea enim jam ante in or-

ganis huic negotio destinatis fieri debuit. Per poros quæ sit transpiratio & partium halitusarum exclusio non tam à partibus nutriendis privatis, quàm à toto, & potissimum à corde ea provenit. Illud vero variolarum causâ procreante comprobamus, quæ sanguis est menstruus vitiosus à partibus spermaticis & sanguineis in novimestri nutritione attractus, quem foetus totum nullâ intercedente partium heterogenearum secretionem trahit: suo autem tempore, ubi irritata fuerit natura, impurioris materiæ sequestrationem instituit.

His itidem prænotatis, inferitur

III. Corruptio hepatis totalis vel totali vicina si fuerit, macerati animalis carnem, experientia teste, nutrire quidem, sed malè, adeoque ejus usum insalubrem esse, quia 1. caro illa à temperie & crasi debitâ recessit, etiamsi gradus recessus indigitare nequeamus, recessum tamen factum esse ex eo colligimus, quia 2. sanguis, è quo caro generatur, à sua temperie recessit. Sanguinem à sua temperie recessisse, 3. neglectum hepatis officium prodit, quod est affluentem à corde sanguinem ab impuritatibus biliosis & serosis liberare. Hoc autem hepar corruptum vermibusque scatens præstare nequit. Heterogeneis itaque partibus illis retentis omnem debitæ temperiei vigorem sanguis, & ex quo deum nutriuntur, partes amittunt. Quæ omnia prænotatorum veritate nituntur. Sunt quidem & alia alimenta cacochyma, quæ crassi humanæ naturæ convenientem non habent, caro v. g. leporina, quæ sicca est, crassa, sanguinisque melancholici procreatrix: ea tamen temperiem habet suæ speciei convenientem, & mixtionis legibus congruam, constitutioni verò nostræ non inimicam, quia illa compages firma est, nec ullo putrilaginis vitio de vitalitatis ponte ad resolutionis fundum dejicitur, ut caro illa in præsentem quæstionem veniens. Nec sanguinis & partium nutriendarum temperies tantum perit elementaris, quæ ipsis ut sunt mixta competunt, sed & vitalis, quæ sanguini & partibus aliendis ut sunt partes animatæ competunt. Posterior hæc temperies à naturali statu recedens ad totius substantiæ morbos spectat, oriturque à putridis è corrupto & putrido hepate, ejusque sobole pravâ consurgentibus exhalationibus, quas, cum putrida malignitatis habitum facillè induant, illius simpliciter expertes haud dixerim. Nam ut à minori ad majus colligamus, si vermes in intestinis stabulantes malignitate, convulsionum & epilepticorum insultuum causa totum conspurcant, quanto magis ver-

mes in hepate corrupto geniti malignitatis aurâ affigent totum. Continuo malignæ auræ appulsu vitæ regia cor confoditur, impressum partibus vitalitatis sigillum sensim obliteratur, & cum vitalis irradiatio non continuetur, languescunt, atque sic regii ministri, hepatis scilicet culpâ, cor cum toto tandem succumbere cogitur. Deficientis irradiationis signum præcipuum splendoris oculorum est amissio, quod in ovibus advertentes lanii nonnulli mactationem maturarunt, & corporis ad cadavera mox abjiciendi carnem venalem protulerunt, sed quo coëmentium & comedentium emolumento, è dicitis sanitatis studiosus facile cognoscit.

Verùm his omnibus vel maximè concessis annon malignitatis & pravitatis tinctura ignis & culinaris & animalis ope in chyli & sanguinis officinis extrahi & separari potuerint? quærenti dico, fieri quidem quandam correctionem & suppressionem, sed non totalem iniquiorum qualitatum everisionem, quia debitam illam crasin ignis culinaris & animalis reducere nesciunt, tum quia altius sunt impressæ & confirmatæ alienæ qualitates, tum quia specifica hæc operatio, si vel maximè speranda, agens suum specificum requirit. Ad hæc si prava cacochymorum alimentorum qualitas utroque illo igne non edomatur, neque in carne, quæ in quæstione est, edomabitur illa. Cucurbitæ & melonum frigiditatem, carniū induratarum crassitiem, cydoniorum vim adstrictoriam nec curiosa coqui manus nec vegeta naturæ nostræ virtus delet: premit quidem, sed non opprimit. Narcotica cerebrum, lepus marinus pulmones, cantharides vesicam cum cibis assumta recto tramite petunt, & ventriculi in coquendo ac segregando laborem, cordisque in sanguificando industriam eludunt. Recipiens nimirum recipit non ad modum imprimētis, sed ad modum receptivitatis suæ. Reservatis sic in corpore nostro ex carnis vitiosæ esu largiori quisquiliis putridis & malignis, iisque in substantiam nostram conversis, corpora ipsa disponuntur ita, ut malignarum febrium feracia, & propagato, exhalationum ope, seminio, alia ob affinitatem mox capacia fiant: aut admoto ab extra stimulo, variis ventris profluviis & tormentis affligantur. Diu in corporibus nostris qualitatum pravatum apparatus recondi posse, variolæ docent: diu venena in corpore sopita latitare posse, experientia comprobat, ut proinde ex læsionis evidentis absentiam ad incolumitatem absolutam absolute colligere non liceat, nec illam vulgò in aliis casibus (vetam

sequelam jaçtare : Efus hujus & illius nec heri nec nudius tertius mihi nocuit ; Ergò salubris est.

Dictis jam si opponis hæc : venena & venenata animalia devorantibus noxam non inferre. Ergò nec carnem horum animalium. Illud variis ex authoribus transfumtis exemplis ostendit inprimis *Gasp. à Reies Elifio jucund. quest. campo, quest. 63. pag. 482. Cass. Scotus Physic. curios. l. 3. c. 26. pag. 526. Leriùs in historia navigat. in Brasìl. Americanos* bufonibus vesci minimè exenteratis & tostisrefert. Viperis, quæ venenatæ sunt feræ, tum canes tum feles sine noxâ vescuntur, atque etiam homines multis in locis, ait *Angelus Abbatius de admir. viperanatur. cap. 4. p. 22. Bz. I.* sic frustraneum fore omnem ciborum delectum insimul erit concludendum, quod absurdum. 2. ex particulari uno & altero non protinus universale licet inferre. Si vel maximè concedamus, quosdam quorundam venenorum usum non læsisse, longè plures tamen à plurimis fuisse læsos experientia dicat. 3. De multarum historiarum fide viri doctissimi non sine ratione dubitant. 4. Distingu. in quibusdam animalibus venenatis inter totum & partes. Tota vipera est venenata, sed non totum viperæ. Carne ejus, abscissis capite & caudâ, abjectisque interaneis tutò utimur & in Medicina & in culina, eòdem *Abbatio* teste. 5. Distinguenda sunt venena, quæ vel pura sunt, vel simul juncta substantiæ alimentosæ: vel summæ activitatis, vel lenta & ignava : vel propriè & improprie dicta. 6. Constitutio spirituum vitalium vel communis est, vel specifica seu alexipharmaca, ut cum *Highboro* loquar. 7. Distingu. inter desvetudinem & consvetudinem. Assvescere venenis posse & quidem lentis, in exigua quantitate sumtis eos, qui alexipharmaca spirituum dispositione gaudent, non usque adeò repugnabimus ; conditionibus autem illis deficientibus sanitas & vita deficiunt. Hominem se novisse *Gasp. à Reies* dicit, cui uxor & focus, ut illum paulatim interficerent, quotidie in cibis venenum in minimâ quantitate (sextam grani partem sublimati) subtilissimè permiscuerunt ; sed post mensem malè ita habere cœpit, ut lecto traditus intra 9. dies perierit. Contra *Cardanus* quendam ex arsenici ʒj. illæsum permansisse scribit. Bufones autem in America ob regionis illius temperiem venenò carere, ipse *Leriùs* existimat.

Partialis autem & incipiens si fuerit hepatis corruptio, carnis efus minus lædit, quia minus & sanguis & caro à statu naturali & temperie

perie recefferunt. Nam tum minor ex hepate vaporum putridorum & malignarum exhalationum seges oritur, & in carnem virtutis robore adhuc conspicuam quasi superficietenus traducitur. Traductam autem deinceps armata aromatibus coqui manus, & ventriculi calor fortis (modò fastidium ex imaginatione absit) infringere, cordis autem robor & decens corporis exercitium per referatos corporis poros profligare possunt feliciter. Sententiam nostram binis obfirmamus historiis, quarum alteram *Dn. D. Schenckius l. c. pag. 38.* tradit: alteram *D. Thonerus lib. 4. observat. Med. pag. 211.* recitat: Ita ille: Decertatum Patavii & Venetiis viginti abhinc annis inter lanios & incolas urbium gravissimè fuit, quod illi ex Ungaria boves advectos, emtos & mactatos in macello venditassent, quos tamen cives lue quâdam infectos fuisse noverant, siquidem fluxu cruento alvi tentati plurimi perierant, translato nimirum ab uno ad alterum contagio. In consilium vocati sunt Medici Patavini, ut sententiam dicerent, qui statuerunt carnem hanc innoxiam esse esui, licet affectu quodam contagioso laborassent boves. Etenim non modo esse hoc contagium privatum & particulare, certo animalium generi proprium ex pabuli vitio contractum, sed & omnem istam malitiam sanguinis contractam fuisse & emendatam à prævia agitatione gymnastica consueta boum mactandorum, quemadmodum etiam constaret, quod & esui gratissima illorum caro, neminique inde morbus excitatus. Laudo & Medicorum sententiam, & *D. Schenckii Hist. pag. 109.* Illam idè, quia ab extra potissimum communicato contagio salvis visceribus oborta est in sanguine fermentatio & demum malignantis materiæ subsecuta excretio. Excreta itaque fuit, non ut in juvenis nostris in corpore retenta. Natura autem, quod ipsi etiam bene agenti sæpius ex accidente evenit, succubuit ob maximam in excernendo spirituum jacturam, tum ob excretionum frequentiam, tum ob malignitatis vehementiam. Quia verò vix omnis malignitatis navus excretionem illâ eluditur, idè & *Hist. pag. 109.* ista placet: Addimus nos: quasdam ejusmodi carniûm nauseam & fastidium parere, si edantur, & si in dispositum corpus inciderint, latentem in herba anguem excitare. Unde non indifferenter omnibus concedenda est & suadenda. Longè aliter se res habet cum illis, qui integra & laudabili sanitate fruuntur, de quibus optime dixit scripsitque *Hippocrates*, sanis omnia sana esse, *lib. de alim. & diar. Thoneri* historia hæc est. Quæstio & controversia inter lanios & alutarios orta, utrum car-

nis ovinae efus, si oves scabie infectae, homini sit innoxius, illis affirmantibus, his autem negantibus, ita fuit decisa, rejecta illorum opinione velut erronea, horum autem assertione comprobata. Etenim si pellis scabie inquinata, caro itidem impura est aestimanda, cum fons & causa effectrix massae sanguinae statuenda ipsum hepar, si id recte dispositum ac temperatum, sanguinem probum ac laudabilem solet progenerare; sin vero devertat ad illam intemperiem, praesertim calidioram & siccioram, vel prava sit infectum qualitate, exin vitiosos ac corruptos humores pullulare in proclivi est, quos natura, cum ad nutritionem inepti, sequestrare & a massa sanguinea separare consuevit, eos per venas velut tubulos a centro ad circumferentiam propellens. Cum igitur ovis scabiosa, facilis conjectura, sanguinem in venis insimul pravis humoribus inquinatum, qui ex venis capillaribus extillant, se in carnem & cutim insinuantes scabiem concitant, cum regulae illae philosophicae perquam verae; qualis causa, tale causatum, qualis materia, tale materiatum, quale alimentum, tale alimentatum: exin a pravo sanguine caro haut proba provenire potest, & consequenter talis caro insalubris, varia morborum genera causare solet &c. Omnia haec dictis nostris congruere nemo non advertit.

OBSERVATIO CXC.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

D E

SERPENTE E CORPORE REIECTO.

CAsum adjicere placet singularem, anno LVII. notatum, & mox in prima disputatione, quam in Illustrissimo Atheno, quod Coburgi est, habui, thesibus ventilationi publicae subjectis praemissum. *Barbam Bretterin*, vidua paupercula, annorum circiter 26, constitutionis alias sanguineo-cholericae; sed deinceps ob mariti violenta morte perempti obitum melancholica & valde contristata, extra urbem in tenui diversorio ad urbis compluvium, lacum paludosum sito cum binis natis degens variis morborum injuriis per integrum annum fuit exposita. Epilepsia enim, torminibus ventris, mensium suppressione, uteri suffocatione, externarum partium dolore, cardialgia, vomitu, urinae ac alvi suppressione laboravit subinde. Scorbuticam mineram in ipsa latitare lotium prodidit: omnia autem symptomata

ptomata ex illo fonte derivare sana diffvasit ratio, rationem tamen omnium penetrare mihi non licuit. Ordinata pro ægræ facultatibus domestica remedia curationis spem quandoque aliqualem, sæpe nullam fecerunt. Ipsa facta est, se ægram in parentum suorum ædibus per multas haud raro septimanas Medicorum industriam defatigasse: majorem autem mihi laborem & curam tum symptomatum gravitas, tum summa illius egestas creavit; imò hæc animum alias inserviendi paratum revocavit; eum tamen laborantis precibus exoratus non potui non reddere. Suffocationis periculum fuit frequens. Versipellem autem uteri affectionem, quæ suffocatio dicitur, hic ludere primuratus, rationem vaporibus ex utero exhalantibus, quamvis fluctuante non raro animo adscripsi. Sed fluctuationem demum verba, quæ aliquando fecit ægra, animalis cujusdam intus latitantis suspicionem injicientia sedarunt. Diligentiori hinc inquisitione facta num arctior eam noctu somnus sepeliat, in præfenti quidem statu id negavit, ante verò sibi in stramine hiante ore recubanti soporem fuisse familiarem, quàm morborum agmina ingruerent, retulit. Interrogata de infectis, boam pluviis concitatis fœtore se prodere, bufones verò & ranas in domo sua infectis perviâ aliquoties sibi in contubernio conspectas, & jam nuper è cæmentitio pariete vivum quoddam velut serpentem, rictum lucii instar ostendisse respondit. Quærenti de oris fœtore & famis tolerantia, illum sibi ferè intolerabilem, fame verò nunquam gravissimâ, quandoque nullâ se urgeri dixit. His & aliis persuasus mulierem reptitium quoddam animal in corpore tuo fovere & nutrire, audacter exposui, quibus patiens, quod non tantum reptilis cujusdam animalis motum intra se, sed & expressum velut è catello surgente suctus sensum perciperet, facile annuit. Arma igitur domestica in id direxi, & pulverem ex *rad. raphani marini & angelice*, quem *Tabernæmontanus* ad serpentes & vermes corpus humanum insidentes commendat, eoque salamandram ex viro, & tres ranas è fœmina quadam se exturbasse *lib. 1. herb. c. 13.* scribit, bis cum vino & bis cum *aqua cardui benedicti*, ad eosdem hospites à *Trigo*, quod ejus ope è puero serpentem jecisset, *lib. histor. stirp. 2. c. 114.* laudata exhibui; decocta item ex *absinth. canaser. centaur. min.* & similibus amaris ordinavi, ut magis magisque versus crassa intestina descenderet animal. Per superiora enim id evocare ob suffocationis periculum, tutum non erat. *Allium* item, quod assatim comestum *Erasmus*, referente *Gesnero l. de serpent. cap. 5.* prod-

esse scribit, crudum & coctum dedi. Mulieri autem huic epilepsie non impræsentiarum tantum, sed & jam olim obnoxie affatim exhibere, non erat consultum. Lac quoque tepidum per inferius guttur sibi ipsi ad pelliciendum injecit, ejusque vaporem sæpe ab infra admisit. Illud injectum quandoque nonnihil cruoris, aliquando exuvias secundinarum instar vaccæ, quibus ægra ipsa comparavit, eduxit. Mire autem à dictorum exhibitione tumultuatum est animal, sic ut quodam die ad inferiora se receperit. Accito mihi de maximis circa uteri & inferioris gutturis regionem cruciatibus, frictionibus & rosionibus internis, doloribus item se parturientis instar corripì, sibi que aquam profluere fuit conquesta: quæ omnia ex uteri cum intestinis, vesicæ item cum iisdem & utero consensu deduxi. Expellendi conatum svasi, sessionem dissvasi, interim ut lac calefieret, ejusque vapor ad inferiores admitteretur, extemplo imperavi, de bestia tandem in auram ad votum proditura tacito lætatus animò. Verum mora tum in comparando tum in calefaciendo lacte sensim, epilepsia verò tandem superveniens prorsus expunxerunt. Redeunti mihi incolam superiora repetiisse, & jam in latere sinistro degere, se vero per aliquot dies ob perpeffos circa anum dolores graves sedere non potuisse; menses item hæcenus suppressos in illa lucta copiosè redeuntes brevi post iterum substituisse, narravit. Die 3. August. aperuit ægra, se debilem, lactis desiderio heri captam, domesticæ (vasu mulieris, cochlearia aliquot sumfisse, atque hinc quidem se *Ὀφελαν* quandam sensisse, hodiè verò bestiam per superiora exitum, cum magno suffocationis periculo, sibi ægræ intentato quæsiuisse, superveniente postea paroxysmo epileptico: cujus lactis esu bestiam ad superiora fuisse pellectam, respondi. Denuò igitur curam auspicias d. 5. August. *Mercurii purif.* ʒj. cum brodio carnis exhibui. Extra ad ventrem ordinavi hoc: *Rz. ungu. de arthanit.* ʒiʒ. *ol. de absinth. hyperic.* ā. ʒvj. *cera* parum, adde *argenti vivi* ʒj. *F. ungu.* Brevi post bestia indignationem suam transmissis ad caput malignis vaporibus, gravissimam circa frontem cephalalgiam inferentibus, testata est, ita ut à prandio me avocarit ægra, mihi que lachrymola non dolorem tantum, sed & foetorem intolerabilem, scybala interiora referentem, exposuerit. Ad dolorem ordinavi seq. linim. *Rz. ungu. alabastr.* ʒij. *ol. cham. rosac.* ā. ʒiʒ. *M.* Item hoc errhinon: *Rz. aqu. majoran. rutac.* ā. ʒj. *M.* Quiescente animali dolores remiserunt; illo autem tumultuante hi recruderunt,

in tan-

in tantum, ut & tumor circa sagittalis futuræ initium in capite fuerit notatus. Et hæc illæ fuerunt exhalationes, quæ delatæ ad synciput diris ægram cruciatibus confecerunt, delatæ verò ad nervorum principium epileptici insultus fuerunt auctores. Præsentem me bestia egressum per superiora moliebatur, sed ab *absinthii* viridis, quod ægra bruti instar devorabat, usu, regrediebatur. A meridie, quia animal jam inferiora occuparat, pilulas cum potione amarâ dedi seqq. *Extr. mechoac. comp.* (cujus descriptionem *Dn. D. Martinus Dippoldus*, Medicus quondam hujus loci experientissimus p. m. communicavit) *℞. extr. absinth. ℞. extr. angelic. gr. vij. aloes gr. xj. diagrid. gr. ij. cum sir. de absinth. q. s. F. Pilul. N. xvij.* Nulla hinc *κάρτα* dejectio, sed *ἀνώ* lentæ viscosæ & flavæ materiæ evacuatio præter intentionem secuta. Sic nauseabundus stomachus medicamentorum usum differre iussit. D. 8. August. iterum vocatus, supinæ præsens suffocationis periculum bestiam per os egressum meditantem minari adverto. Facies tumida, collum inflatum, venæ distentæ, reciprocus quasi vomendi & deglutiendi conatus aderant. Dum in auxiliando hæreo! en *tabacum* (quod ad dentium dolorem ægra in promptu habuit) cum fistula conspicio. Ad candelam igitur haustum tabaci fumum diductis dentibus in fauces aliquoties insufflo. Ægra auxiliandum præsentaneum sentiens, mox in hæc erupit verba: *Ich fritze Luft; reficior.* A conflictu expetenti pulveris reliqui ex *rad. angel. & raph. mar.* quem hætenus ob vaporosam raphani substantiam negaveram, usum concessi: quo cum cerevisia sumpto bestia quasi injuriam potione illatam ultura, vellicationibus, rosionibus & variis tumultibus aliquandiu enormiter excruciauit scæminam. Expetenti eidem postea venæ sectionem, sibi olim singulo anni quadrante ad præservationem mali epileptici suetam, ob vires prostratas negavi, præprimis, quod in nupero illo mensium fluxu sat larga sanguinis quantitas, propriæ confessionis tenore, fuerat evacuata. D. 10. Aug. iterum accitus suffocationis periculum itidem amovi. Veteris corii fumum mulieri epilepticæ infensum, per os impellere non licuit, quem tamen *Marcus Gattinaria*, referente *Matthiolo Comm. in lib. 2. Dioscor. c. 42.* cuidam viperam in ventriculo foventi profuisse notavit. Cum enim, *sic*, innumera adhibita fuissent medicamenta, ipsaque alioquin efficacissima, tandem hausto per trajectorium fumo, immanis fera fumi nidorem persentiens, per anum egredi à circumstantibus visa est. Nostra verò æ-

gra post tabaci fumum paroxysmo epileptico corripitur: quo finito lacrymis iterum & alta voce illatas sibi à bestia dolorum injurias exposuit. Remeantis itidem animalis conatum largo absinthii esu & pulveris *Tabernamentani* usu inhibuit. D. 11. *bezoardicum animale* & pinguedinem in defectu olei ciconiæ cum brodio carnis. D. 12. § *vi-vi* 3j. cum *consero. ros.*: & hora 2. pom. has obtuli pillulas. & *extr. mechocac. comp.* ʒj. *extr. absinth. rad. angelic. aloës. ā. gr. viij. resin. scammon. gr. iiij. cum syr. de absinth. q. s. F. Pil. N. vij.* Pillulis vix deglutitis convulsionibus ipsaprehenditur (vetis, quibus finitis ventrem linimento supra præscripto inungere jussi. Binas noctu provocatas alvi dejectiones cum quodam impetu factas, foetus exclusioni, non ratione quantitatis, sed motus, similes mane seq. diei narravit. Manus quidem in tenebris explorandi causa se emisisse, nullius verò vivi præsentiam se potuisse advertere; à primâ autem dejectione animi sibi obortum fuisse deliquium retulit. Manè ex cruentatis multum linteis luculentum hæmorrhagiæ narium prægressæ legit testimonium. Ter eadem die alvi sensit beneficium: prima autem ejusdem dejectio minimas cochleas, testa destitutas representavit; altera flava, tertia verò atramenti instar fuit nigra. A meridie epileptici insultus breves & leves fuere; quos vesperi ventris intumescencia angustiam pariens excepit. D. 14. purgans aliud specificum præscripsi, sed, quod mirum, dejectionis spe excidit ægra, ingentes iterum experta capitis dolores, & varios animalis tumultus, cui ad superiora revertenti statim crudi tabaci esu in defectu candelæ obviam iit. Die 15. *iberiaca* ʒj. cum *aq. acetosa* & *scordii* exhibui, sudoris verò elicium, ne minera in intestinis latens maligna in venas raperetur, inhibui. A meridie autem ab epilepsia immunis cordis angustiam sensit. Die 16. debilis & e-nervis redeuntes à meridie epilepsiæ labores, breviores tamen subiit.

His igitur medicamentis incassum hætenus adhibitis tandem duro huic nodo duriorẽ quærendum esse cuneum statuens, de *Mercurio vitæ* cogitare cœpi, cujus ope *Job. Henr. Erstadius Catalog. test. veritatis chymiatr. obs. 94.* se bufonem vivum è puero decenni per superiora eiecisse scribit. Viam autem per superiora legere, animalis in muliere nostrâ crassities inhibuit. Promovendæ igitur ad inferiora operationis gratia *Mercurii vitæ* granis tantum duobus *extracti mechocac. comp. gr. xvij. junxi, & in pilul. forma d. 17. August. post 7. matut. non neglecto è tepido lacte chymate, dedi, dato insuper monito, ut quocun-*
que

que posset modò editum animal meis reservaret oculis. Bestia Mercurii ingressi præsentiam fugiendo & singula intestina perrependo durissimis itidem & longis ægram doloribus ad necem usque confecit, sic ut mulier humum jam prona jam supina peteret, jam extra, jam intra ædes se reciperet; nec prima alvi dejectio hora II. facta ipsi fuit levamento, sed ad primam usque horam dolorum series fuit protracta, quâ tandem, facta in culina dejectione altera, gratam percepit alleviationem. Regressa postea frigidi cujusdam ad crura appulsum sentit, cujus causam indagatura mox humi serpentem cœrulei coloris, longitudine cubitali, crassitie insignis in gyrum circumvolutum conspicit. Muliere manum ad furcam fornacariam extendente serpens in altum se vibrat: illâ ictum extensis brachiis meditante, succinctorio hic involat. Ægra perterrita, auxiliò, quòd sola in ædibus esset, destituta emissâ altâ voce regreditur. Quâ verò ratione in contubernium fuerit regressa, se nescire mihi post quadrantem redeunti dixit. Eam tum humi prostratam velut lipothymiâ correptam offendi, sed ex pulsu somni præsentiam legi. Excitata temporis punctum, quò ad se redire posset, petiit, & postea rem ita actam exposuit. Sic data serpenti effugiendi in cameram culinæ proximam reservandis lignis lignorumque ramentis dicatam, aliaque latibula quærendi occasio spem meam ad irritum rapuit. Mulier cum post exclusionem *iberiaca* ʒj. in *aq. scordii* hausisset, elapsò horæ spatiò tantam abdominis inflationem & cordis angustiam, subsequenter paroxysmis epilepticis gravissimis incurrit, ut sibi jamjam ad plures abeundum exclamaret, mihi que ac adstantibus actis gratis extremum vale diceret. Sed vesperi remiserunt ea symptomata. Die seq. mulieri de maxima debilitate & totius abdominis quasi ulcerosâ constitutione conquerenti tum *aq. cordiale*, tum oleum olivarum cum cerevisia dedi, & quæ fortunæ ac corporis ratio permisit, seqq. diebus ordinavi. Epilepticis autem insultibus, ut ante serpentis gestationem fuit infestata, sic post eam accedente pertinacissimâ alvi obstructione correpta fuit sæpè. Illorum tamen remissionem tandem *castorei* & *pulv. rad. pœon.* medicamentorum causâ specificè agenti *superficè* oppositorum usus creavit, facta à natura peccantis materiæ morbillorum ferè specie ad exteriora expulsionem.

Mirum mihi semper fuit, ægram tanto laborum & dolorum oneri fuisse ferendo. Mirum serpentem è calido corpore in auram frigidiorum propulsum impetum mox in mulierem fecisse. Mirum eandem

Speci

dem ab epoto vino, ut facta est, fuisse magis molestam, cum *Aristoteles* & *Plinius*, ille *lib. 8. hist. anim. cap. 4.* hic *lib. 10. hist. nat. cap. 42.* vinò serpentes mirum in modum delectari, literarum suarum monumentis consignarint. Serpentem quendam mulierem inhabitasse, tùm symptomatum eo præsentè præsentia, illò vero excluso, eorundem remissio, tùm curandi ratio ac propria mulieris confessio confirmarunt. An vero in eam incantamentorum maleficiis fuerit coniectus, an ex ovò serpentis cum aqua lacustri incautè hausto fuerit genitus, an denique dormienti mulieri in os, inde per fauces & œsophagum in ventriculum irreperit, sub incudem disquisitionis tùm temporis revocavimus, quam hoc loco omittimus, & saltem, quæ nostra fuerit sententia, subjicimus. Vero autem similis nobis fuit visum, mulierem in ædibus suis reptilibus perviis, somnum humi incubando stramini aperto ore capere sœvæ, serpentem, minorem tamen, intra corpus per fauces aliquando admisisse: præsertim cum juvenula diurnis laboribus fessa ita semper sopore fuerit sepulta, ut, referentibus vicinis, vix altum clamorem & concussiones validas à suscitantibus illatas perceperit. Nec me oris ac faucium angustia vel sensus acumen turbat. Neque enim tanta ea est, ut transitum serpenti minori neget; at in angustos admodum meatus serpentes se intrudere posse, aliàs constat. Hoc verò à graviore somno quasi obtunditur.

Serpentes clanculum adrepentes in os patens, & inde in ventriculum dormientis sese conijcere jam olim notavit *Hippocrates lib. 5. Epid.* ubi adolescentis cujusdam historiam habet, cui vino meraciori ingurgitato serpens, *Arges* dictus, in os ingressus est. *Tragus* locò supra citatò simile ferè exemplum habet. *Gesnerus lib. 5. de serpent. pag. 17. b.* idem adseverat, & è *Cardano* historiam adducit: quibus calculum suum *Olaus Magnus lib. 13. cap. 9.* adjicit. *Virgilius* idem *lib. 3. Georg.* his voluit innuere:

*Ne mihi tùm molleis sub dio carpere somnos,
Neu dorso nemoris libeat jacuisse per herbas,
Cum positis novus exuviis nitidusque juventâ
Volvitur, aut catulis testâ aut ova relinquens.*

D. Greg. Horst. epist. med. sect. 6. exemplum habet mulieris, cui in gramine hiante ore dormienti serpens irrepsit, quem post exantlatos dolorum labores varios satis adultum tandem, cum nauseam & vomitionem q̄. strangulantem in horto incurreret, cum cibis assumtis unâ

rejecit,

rejecit, eumque avidè corpus vicissim petentem protinùs palá, ferrò, acutiori munitá, duas in partes divisit.

[Coburgo Svinfurtum ad Dn. D. Febr. mense Decembr. ann. 1675.]

OBSERVATIO CXCI.

D. JOHANNIS MICHAELLIS FEHRII.

DE

NOXA CARNIS ANIMALIUM ÆGROTANTIUM.

VExatissima quæstio est inter Medicos pariter & plebejos, lanios potissimum & alutarios, num caro animalium morbidorum, e. gr. scabiosarum ovium, aëris rigore, aut fumo, aut sale, aceto, baccisque juniperi, aut etiam igne culinari aut caloris nostri innati robore ita corrigi possit, ut edendo sit innoxia; ac negativam summò tuetur jure Dn. D. Frommannus P. P. Coburgensis, præsertim in cacoehymicis & otiosis, minusque laboriosis hominibus, ubi tantum abest, ut malitia ista aut ab aëre, fumo, sale, aceto, aut ope ignis culinaris aut naturæ robore vinci possit, ut potius ab eadem vitus & infectus Archeus noster majori postea malo viam sternat, aliisque nobiscum viventibus tractu temporis funestum quandoque contagium attrahat, cujus exemplum refert Borell. cent. 2. obs. 32. juxta tritum illud,

*Quo semel est imbuta recens conservat odorem
Testa diu.*

Multò minus ignis culinaris malignitatem istam evertere poterit, nec fumus, sal, acetum, aut baccæ juniperi cum herbis salutaribus, id quod notabili quâdam historiâ ab Amico nuper mecum communicatâ confirmo:

In tractu Wirtembergico paganus quidam sordidâ captus avaritiâ morbidam & ad collum tumefactam suam macrat, eamque in frustra dissectam & sale largiter conspersam in cadis aliquandiu macerat, post fumo exponit solito diutius, induratâ ita, &, ut putabat, egregiè correctâ carne sæpius & opiparè cum domesticis suis vescitur Euclio, idque demum exactò à macratione suis trimestri integrò, sed tristi cum eventu, vix enim octiduum abierat, en uxor & maritus simul caput dolent, intumescit facies, vertigine corripuntur & crebrâ lipothymiâ ambo; venæ sectio statim instituitur, offertur theriaca, sed maritus brevi expirat; ejusdem filius 12. annor. eodem modò maloque correptus,

patrisque subitanè obitu percussus & ipse repentè moritur: Contagium hoc grassatur statim in omnes, quotquot hâc morbidâ carne in victu usierant.

Magni igitur interest Reipublicæ, ut à Magistratu politico certianionibus constituantur carniû inspectores & in ejusmodi morbida pecora severius inquiratur, ne venûm illa publicè exponantur, aut privatim aliquod contagium suscitetur, quòd pluribus deinde exitiosum sit & funestum: Rei quoque Medicæ plurimum interesse videtur, ut non tam quadrupedum, quam volatiliû, aquatiliû & insectorum, quæ quidem ex iis nobis vesca sunt, aut in usum medicum vocantur, præsertim autem vegetabiliû, quorum à condito mundo creberrimus semper usus fuit ac esus primarius, Nosologia & corruptio accuratius investigetur, plenius excolatur, & egregio hoc colophone diæteticæ suam complementum adornetur, quod impensè desiderat *Nobilissimus Velschius*, augustum illud Augustæ urbis orbisque literati, cum primis autem Chori nostri Asclepiadei fidus in curiosissimâ sua *Hecatost. 1. p. 128. & alibi.*

[*In literis ad Collector, Ephemeridum d. 13. Decembr. ann. 1675.*]

OBSERVATIO CXCI.

D. SALOMONIS REISELII.

CONJECTURÆ SUPER LANGELOTTIANOS
DIU SUBMERSOS OBS. XX.

CAsus submerforum, quos Clariss. *Dn. D. Langelott* proposuit, primus, quo quidam *per sexdecim horas* in gelidissima aqua obrigit, sed post extractionem tepesfactione servatus fuit, rarus quidem est: alter verò, quando post *tres dies* mulier demersa liberata fuit, rarior: tertius denique quo *Burmannianus* adolescens *septimâ demum septimanâ* in vitam revocatus, fidem omninò, (ut ipse loquitur) excedit omnem. Quærit ergò Excellentiss. Vir, *quomodo homo sine aëris beneficio tamdiu ignem vitalem in aquis gelidissimis, multo que nitro refertis conservare possit?* Verùm cum quidem absit à me longissimum dubitare de veritate istius historię, quandoquidem & *P. Borellus Medico-Physicar. hist. & observat. 2. Cent. 2.* referat, *Nobilem Dn. de S.P.* sub aquis submersum diu remansisse, & tandem reperi- tum pro mortuo habitum, fuisse ad vitam revocatum ad motis cordi panis

panis assi micis aqua vitæ calida imbutis, idque sæpè renovando, reliquis verò partibus frictionibus rubefactis, idque in lecto calido, diuque in posterum vixisse; Rationes autem ejus veras reddendas, cum mihi ipfi promittere nequeam: liceat tamen conjecturas meas substituere, sed Physicas solùm. Nam si de divinâ conservatione quæstio sit, minus dubia erit hic, quàm quæ fuit in arca Noë in incluso illic aëre, & à tot animantibus factore orto, quod *Sal. Gesnerus* *Disput. in Genesin* notavit. Itaque

Non impossibile esse, ut vivat homo diu sub aquis sine respiratione, seu ut vitalis ignis sine aëre diu conservetur, concludo:

1. *Ab Analogiâ insectorum volatilium, amphibiorum & aquaticorum.* De insectis & volatilibus quibusdam fieri, ut per totum hyemem sub limo aut in foraminibus lateant quasi emortua, redeunte dein solis vel hypocæusti calore reviviscant, dubium est nullum, idque affirmat de hirundinibus & ranis *Job. Sebefferus Upsaliensis Prof. in Actis Philosoph. Angl. n. 19. cent. 3.* Ranas extrâ aquas respirare, non æquè intra aquas oculis cernitur, si vitro incluseris. Aquatica plurima, capite sub aquis dum versantur, pastumque quærunt, ut anates, buteones, castores, anseres, olores, non respirare, Zoologi testantur.

2. *Ab exemplo urinatorum & fetus uterini & morbosorum quorundam.* Ut alatorum perniciem, quadrupedum ferociam, sic & aquaticilium mores imitari conatus est homo. *Urinatores* enim, veluti mergos sine ullo artificio apertis oculis, auribus & naribus sola adsvestatione edoctos, sine ullâ respiratione longo spatio vivere posse, testes sunt & antiquiores & recentiores. Nam de artificiosâ retentione per fibulam corneam & inspiratione per dolium, aut tubos aliasque artes sub aquis dicere nihil juvat.

Herodotus ait, *Scyllam* fuisse *Urinatorem* *Sacyonium Themistochlis* ætate, qui etiam in naufragio ad *Pelium* facto, multam pecuniam *Persis* servaverit, plurimamque sibi lucratus sit.

Nicolaus quidam, *Colapiscis* cognominatus ex *Apuliâ* oriundus, à puero aquis assuetus degebat inter marinas beluas multos dies continuos illæsus, & profunda pelagi scrutabatur, futurasque tempestates prædicebat, citante *Cardano l. 2. de subtil.* Idem famosissimus *urinator* continuâ conversatione in aquis ita à naturâ suâ degeneraverat, ut potius amphibium diceretur, quàm homo *Regisque Siciliae* mandato se demisit in fundum *charybdis*, indeque attulit mirandam relationem

conditionis illius loci, quam historiam prolixè narrat *Atban. Kircherus in Mund. Subter. lib. 2. cap. 15. p. 98.*

Nic. Christ. Radzivilius Dux, epist. 3. itineris Hierosolym. scribit: Ægyptios piscatores sub aquis turbidis diu jacentes, manibus pisces capere, prædones sub aquis se detinere, ut prætereuntes naves aggrediantur, eosque quod ipse viderit, respiraturos, caput non exerere aquis, sed aperto ore spiritum emittere. Porro certum esse, quod totum diem sub aquis possint occultari, & respiraturos natare sub altitudine aquarum capite tamen non exerto.

Baro Verulamius L. 4. de Augm. Scient. urinatores Delios & piscatores Perlarum mirificè anhelitum cohibere posse affirmat: & *Histor. vitæ & mortis Atriolor. mortis, hist. §. 17.* tempus determinat, dum ait, perpetuò illos usu & consuetudine *decuplum temporis* ad minimum retinere anhelitum, plusquam pro ratione aliorum hominum. Cui concordant in *Actis Philosoph. Reg. Soc. in Angliâ Num. 43. Cent. 2. Responso D. Phil. Vernattis de Java minore.* Diutissimum tempus, quo margaritarum piscatores in hisce climatibus sub aquâ durare possunt, est circa *hora quadrantem*; nec aliâ ratione, quam consuetudine utuntur: nam margaritarum piscatio non amplius sesquimensè durat, nec piscatores diutius sub aquâ in fine tempestatis, quam in initio manent, Hic ad Bataviam reperitur expertissimus mersor, qui stipendia solummodò pro quærendis anchoris, tormentis bellicis &c. in portu submersis meretur. Ipsum sæpius vidi dum descendebat, meumque spiritum exire inhibui, sed decies sub aquâ permansit diutius, quam meum spiritum potui continere. Sed nunquam ut descendat inducitur, nisi integrum aquæ vitæ poculum ipsi propinetur. De quibus sic judicat *Bartholinus l. 2. c. 10. Anat. Ref.* Hi sine dubio vel transpiratione solâ vivunt, sicut in apoplecticis fit & suffocatione uterinâ; vel anastomoses in corde pervias habent, quibus ut in utero, libere, sine motu pulmonum, sanguis moveatur. Quibus addas, urinatores istos propter longam advetudinem, cujus magna vis est, securos & audaces, prædæ & lucro inhiantes instar mergorum pastui intentorum sine ullo metu sese demittere & spiritum facillimè retinere, ideoque apertis oculis & auribus vident, & audiunt sub aquis, atque fluctibus innatant levissimè: cum contrâ qui timidi sunt, & natate imperiti, vel ob subitaneum illapsu & frigus consternati, nesciunt quid agant, per arterias ampliatas pro spiritu attrahunt aquam & tandem suffocantur: hinc oculos

culos confusi & turbati vario motu & aquarum illusione lædunt; auribus aquarum præcipitem illapsum sentiunt, majusque periculum metuant; & inquietudine istâ corpus æqualiter elevare nesciunt, sed profundissimè delabi patiuntur. Talem mentis turbationem & pejoris metum sentiunt hydrophobi, & qui improvise aquarum delapsu terrentur frigidarum præsertim, dum apertissimo quasi singultiente ore, & corporis totius emotione suffocationem effugere conantur.

Fœtum in utero vivere, nec tamen respirare, omnes consentiunt: sed ut statuit, quem instar omnium adduco, Tb. Bartholinus Anat. Reform. lib. 2. c. 9. ventilari à matre, patulis anastomosibus, & lib. 1. c. 36. solam transpirationem & materni sanguinis ventilationem sufficere embryoni, cujus sunt immobiles pulmones, nisi vagitus uterinus superveniat, Rob. Boyle in nov. experim. physico-mechan. citante Clariss. D. D. Franco in Satyra med. continuat. 6. p. 12. aëre, ex quo reanimat respirationem, ex Hipp. præsupposito in membranis præter humores contento, ut vult Gualter. Needham. in Diuquisit. anatom. de format. fœtu c. 3. qui cap. 5. peculiariter tres in fœtu anastomoses observari docet, foramen ovale, canalem arteriosum in corde & venosum in hepate, quæ eodem nato confestim obturantur; & c. 6. Bartholino aliisque qui cum ipso faciunt, contrariatur circa amphibiorum respirationem, allegans se nullum urinantium animalium vidisse, cui foramen ovale post partum non fuerit occlusum. Credit enim Bartholinus lib. 2. cap. 8. in aquaticis semper patere, quia sine pulmonum usu instar fœtus in aquis subinde degunt. Eamque Thomas Corn. Consentinus progymnas. Physico 7. tam firmiter comitatur, ut non dubitet, quin arte & curâ ductus illi peculiare animalium in utero non respirantium possint præservari integri, & eò redigi, ut crescant & perficiantur cum aliis partibus animalis, ita ut adulti etiam possint vivere vitam amphibiorum, consuetudine scilicet spiritum contrahendi obstructis ore & naribus, exemplo urinantium, quos allegat.

Apoplecticos fortes sine pulsu & respiratione vivere adhuc; itemque suffocatas ab utero, ecstáticos & catalepticos & suspensos. Quosdam in deliquiis, febribus malignis aliisque morbis rigidos & pro mortuis habitos, etiam ex sepulchro rediisse & revixisse, in quibus respiratio siluit, docent præter quotidianam praxin historiarum, quas habet Kornmannus c. 16. de miraculis mortuorum, & Wierus de præstigiis Damonum. Forestus 10. de cerebri morb. observ. 79. & Job. Matth. cent.

diff. med. quest. 5. & Baro Verulamius Atriolorum mortis histor. S. 34. Imò *Jul. Caf. Claudinus Respons. 14.* decidit ipse quæstionem, an vita in hominibus, ablata respiracione, perseverare possit? affirmatque exemplo mulierum hystericarum solam transpirationem satis superque sufficientem esse.

3. *A sine respinationis & usu pulmonum.* In tot ferè vias abeunt hæc Philosophi & Medici, in quot ramos aspera arteria. Alii pro culcitra & substerniculo, alii pro cribro, alii pro præparatorio spirituum, alii pro follibus pulmones accipiunt, alii magis, alii minus necessarios & utiles laudant.

Pulmonem (adeoque respinationem) *ad vitam absolutè non esse necessarium*, sed ad cordis commoditatem, quæ sunt aëris cordi præparatio pro spiritûs lucidi alimoniâ convenienti, & caloris ventilatio & refrigeratio, præter vocis moderationem vult *Th. Bartholinus lib. 2. c. 9.* Hinc quo major vel minor calor est in animali, eò simpliciores vel artificiosiores apparatus circa respinationis instrumenta, vel nullum fabricata est natura parens: Unde pisces pulmonibus carent, alia animalia uno cordis sinu prædita: unde foetus in utero, & aquatica capite sub aquis versantia, cum respinatione & refrigeratione tanta non indigeant, singularem habent & servant per totam vitam conformationem cordis, vasorumque ejus, canaliculum puta & foramen ovale; quod præter ipsum notavit *Henr. Regius Philos. natur. li. 4. c. 11.* Unde animalia longius vel brevius anhelitum cohibere possunt, prout majori vel minori indigent refrigerio, sec. *Verulamium.* Quandoquidem verò ipsa refrigeratio, quam quærimus, non ab aëre expectanda, secundum *Sperlingium*, qui *Exerc. 2. de aëre propos. 5.* contendit Aërem non esse respinationis materiam, sed aquam, quia hæc proprie refrigerat illi admista, qui indifferens sit ad caliditatem, frigiditatem, humiditatem & siccitatem; ut itaque pro submersis nostris facile refrigerationem sub aquis sicut pro foetu in utero inveniamus: quamvis neque aëri patrocinium suum denegandum est. Nam ut homini & brutis pro respinatione & refrigerio solo, aqua sola non sufficit, ita nec aëre ipsis sub aquis pisces carere possunt, quoniam ii in aquâ glacie totaliter & diutius cooperta suffocantur. Mixta enim sunt omnia, & pelagus ipsum *Hippocrati de flatibus*, particeps est spiritus. Ubi verò diligenter examinandum esset, (quæ verba sunt *quest. promisc. 21. num. 19, Actior. Philos. Angl.*) utrum frigus potius, an defectus alterationis

feu fluxus, aut ventilationis aquæ, an verò aëris defectus pisces perimat.

Præter refrigerationem pulmonibus usum proprium assignat *Bartholinus* in inspiratione aërem cordi præparare pro spiritibus lucidâ alimonia convenienti. Spiritus enim vivus, inquit *Baro Verulam. hist. vita & mortis Atrior. mortis histor. §. i.* videtur tribus indigere, ut subsistat: motu commodo, refrigerio temperato, & alimento idoneo & convenienti inquam. Quemadmodum enim aër purissimus, qualia de monte *Periacacca* refert *P. Acoffa*, occidit aut nocet secundum *Marcum Marci*, ita nec occlusus aut præcalidus aut frigidissimus convenit: nec foetidus, aut effluviis noxiis carbonum, mineralium, calcis & gypsi pestifer; nec subito nimis mutatus: unde in casu primo refertur, nullum submerforum servari, qui statim libero aëri exponatur. Cœterum quomodo spiritus iste vitalis nutriatur, & quid sit, inter tot tamque varias opiniones quis arbiter erit? *Sennertus* in *de cons. & diff. spirituum* insitum non ex elementis esse, sed illis superiorem docet, sed alibi aliter. In quem idè *Herm. Conringius de calido innato c. 5.* egregiè animadvertit, atque probat, calidum cordi innatum ignem aliquem esse, à cordis substantiâ distinctum. *Tb. Willis. Exercit. physiolog.* ipsam vitalem & sensitivam animam igneam declarat. At ingenuè *Mæbius* inquit: Hic ignis calore quidem elementarem naturam redolet, sed virtute occultiores easque imperscrutabiles qualitates repræsentat, quas in hâc humanæ mentis imbecillitate nemo satis explicare poterit. Interim ipse *Sennertus* spiritum dictum calidum esse innatum vult, quod alii ex humido radicali, spiritu insito, & calore primigenio constituunt, eaque omnia nutriri suo simili, id est, cibo, potu & aëre ritè præparatis. Ubi tamen iterum maximè differunt Auctores. *Higermorus* aërem ad spiritus vitalis generationem non concurrere asseverat, negando aëris substantiam thalamos cordis ingredi posse, qualitatem verò admitti concedendo. *Willisus* ut ignem elementarem, ita & vitalem nutriri pabulo aëreo duplici, nitroso & sulphureo per aërem disperso. *l. antea cit.* ostendit. Quod pabulum, cum & in aquâ inveniamus, monstrante illo ipso, pro submerforum nostrorum salute fecisse credendum est.

Porrò *Job. Swammerdam. lib. de respir. & usu pulm. sentit (ex censurâ Actor. Reg. Soc.)* quidem omnes Philosophos, qui hætenus investigarunt naturam usumque respirationis, umbram duntaxat ipsius,

nihil de ipsâ verâ substantiâ cepisse, statuitque respirationem esse motum thoracis & pulmonum, quo aër nonnunquam impellitur per nasum, os & arteriam asperam in pulmones; & inde rursus expellitur, in *Anteriorem sanguinis elaborationem*, per ejus refrigerationem & separationem fuliginosorum ejus vaporum; & in perductionem ejus hâc ratione ad ultimum & supremum perfectionis fastigium ad conservationem vitæ animalium: An tetigerit, judicent alii. Paucis additis *Henr. Regius Medicina lib. 1. c. 7.* respirationis usum facit, ut aër impulsus non fugâ vacui, sed ætheris pulsu refrigeret & fermentet sanguinem, & fuligines atque vapores secum ejiciat. Contrâ *Alex. Maurocordatus Constantinopolitanus in Dissert. Philosophico-Medita de motu & usu pulm.* demonstrare satagit, pulmones non esse flabella cordis, quæ (refrigerando) ventilent & fuligines expellant aut muscas procul arceant, sed esse pneumaticum circulandi sanguinis instrumentum & cordis calorem accendere, instar follium, quorum ministerio ignem accendimus, adductis non levibus argumentis, quæ inibi videantur. Quibus affinia sunt & *Gualteri Needham. disquisit. anat. de format. factu,* qui pulmonum munus asserit, perpetuâ suâ agitatione *comminuere sanguinem*, & sic debitæ circuitioni aptum reddere: & *Thomæ Corn. Consentini*, qui respirationem ideò necessariam esse evincit, ut sanguis per aëris impulsum *moveatur*. Verùm ne tempus teramus aliorum opinionibus accumulandis, acquiescamus in promissis *Dn. Hooekii*, qui *num. 28. cent. 5. Act. Phil. Angl.* confidit per experimenta defectum iri, quis sit *verus respirationis usus*, cui interim per experimentum follis præservantis vitam canis per integram horam probari videtur, uti simplex pulmonum motus sine novo aëre nihil ad animalis vitam contribuat, dum æquè superstes maneat; pulmonibus quietis ac motis, ita nec pulmonum depressionem seu quietem mortis immediatam causam esse, aut sanguinis circulationem impedire, sed defectum potius *novi aëris supplementi*. Mitteremus itaque etiam *Johannis Mayow. tract. de respirat.* sententiam, nisi novum illa nostris daret submersis argumentum suæ conservationis. Asserit enim ille ex aëre inspirato non nihil vitæ prorsus necessarium sanguini communicari, quo, quicquid sit, exhausto, inutilis factus est aër, neque amplius respirationi idoneus, vocatque hoc nitrum aëreum, quod partibus sanguinis sulphureis commixtum fermentationem debitam quandam efficiat: facere illud nitrum explosione suâ ad motum cordis, & ideò per tempus aliquod sine

sine respiratione vivere licere, quia sanguis in pulmonum vasis contentus, & satis aëre imprægnatus motui cordis saltem momento temporis sustinendo sufficit.

Nitrum ergò hoc aëreum sive à subito frigore & congelatione exteriorum partium coactum adhuc latuerit, sive sub aquis, quæ fortè illo non carent, auctum, certè, non deperditum, sed potiùs conservatum fuerit, isto tempore potuit sufficere ad servandam vitalem flammulam.

4. *A comparatione aliarum facultatum.* Feriari aliquando non saltem per dies & menses, sed & annos *naturalem* facultatem tam necessariam pro conservando & restituendo corpore, *Fortunius Licetus* inter alios, multique alii ostenderunt.

Animalem quoque facultatem pariter sensitivam quàm motivam quiescere, in cogitatione adedò intentâ, ut nihil cogitare nos sentiamus, ut nihil videamus etiam apertis oculis; ut audiamus quasi attoniti & abrepti nihil, in ecstasi, catalepsi, paralyti, aliisque soporosis affectibus patet. Quid ni ergò & *vitalis* possit facultas aliquandiu vel otiosi vel gliscere sine flamine inspirati aëris in submersis, tanquam sub cinere tectus ignis?

Favet hic nobis casus singularis & admirandus verissimus, quem proponit *Gregorius Horstius* in *Σκέψις, Physico-Medica de cadavere juvenis, sclopeto occisicruentato sepius & sine conditurâ ad septimanas septem usque sine fœtore & putredine spectato.* Ubi pro veritatis investigatione problema subjicit: An corpus humanum post mortem aliquot septimanis colore & habitu floridum, incorruptum, absque putredine incipiente naturaliter, nullo artificio accedente, durare possit? pro Affirmatione fundamentum tertium ponit: Non esse de necessitate *δωδόμεως θρεπτικῆς*, facultatis nutritivæ & sensitivæ, ut semper animam rationalem actu cooperantem habeat. Conclusionem infert: Non esse impossibile corpus humanum in humiditate & siccitate temperatum & juvenile, violenter occisum, per septimanas aliquot (septem) in habitu & colore viventis respondente conservari posse naturaliter. Accommodat problema ad casum suum præsentem; affirmativè tam propter interna principia, calorem nativum fortissimum insitum, qui per violentam mortem in momento aut paucis diebus non potuit extinguî, sed remansit, non quidem perfectè, sed eo modo ut conservationi atque defensionis à putredine per id tempus sufficiens esse potuerit. Influ-

ens enim perit statim in morte, cum insitus sensim ad interitum tendat; quam propter externa principia, inter quæ causa sine quâ non fuerit aëris constitutio temperata. Quem si nostris casibus applicemus, eandem de non impossibili conclusionem inferemus, persuasi nimirum

5. *A dispositione submersorum istorum peculiari.* Robusti enim hi nostri in juvenili aut virili ætate constituti, præditi humido primigenio & calido innato tenaciori & vegetiori, quam facile in aliis invenire sit, quod ex ipsorum longævitate post restitutionem apparet, (qualem tenacitatem in insectis dissectis & post dierum aliquot spatia adhuc viventibus & moventibus experimur) ipsa hieme in frigidissimam & nitrosam aquam illapsi, nervis factis rigidis, stupefacti non traxerunt spiritum, aut loco spiritus vel aëris subsequenter aquam, ideoque nec suffocari potuerunt, sed mansere quasi cataleptici (instar quorum hos Clariss. D. D. Seb. Schefferus esse censet in literis 30. Aug. 1675.) languescere quidem interim igne vitali, concentrato tamen propter circumstantiam aquæ frigoris, sed nondum extincto, sed servato eoque, donec majore vi (ut ille conto) excitati in aërem redeuntes ventilatione iterum eguerint planè, velut embryo in auram exiens ventilatione aëris opus habet, qua in carceribus uteri conclusus non indigebat. Quippe si in Horstiano inanissimi cadavere color sine putredine ulla servatus fuit in temperato aëre, cur non magis præsentè adhuc anima in frigido conclusus calor & corpus quasi conditum potuit usque ad resurrectionem durare. Immo si vera est relatio, quæ tamen *Mæbio* omnem fidem ferè superat, *L. B. n. de Herberstein in comment. rerum Moscovit. de Lucomoriæ populis*, eos naribus glacie pituitæ obstructis quasi mortuos jacere per hiemem, & singulis annis reviviscere; facile in submersis & frigore rigidis, patebit conservationis ratio, cum & in *Helvetiarum* alpium speluncis venatores carnes prædarum suarum diutissime didicerint frigore condire.

6. *A conservatione alimenti Lampadum æternarum*, quarum tamen fidem in dubium vocat *Ken. Digby Demonstr. Immort. animæ rat. tract. 1. c. 7.* & si fuerint aliquæ, artificiosa quadam alimenti circulatione fieri posse putat. Hæ si luxere tam diu, & maximè celebris illa maximi *Olybii* in agro Patavino erata, ut post *Hermol. Barbarum Petrus Apianus, Bartholomæus Amantius, & Fort. Licetus* auctores sunt, mutare possunt nostro vitali sub aquis incluso igni à frigoribus concentrato & circulato lucem aliquam & fomitem.

7. *A resuscitandi aliis modis.* Supra laudatus *Borellus Cent. 3. obs. 58.* refert à servo, Dominum suum sepulturæ condendum in sufflatione diutissimâ in vitam veluti à Propheta puerum revocatum fuisse, cum alleratur; ægros conclamatos sæpissimè revocari ad pristinum habitum, & in Indiâ quædam sit medicorum secta, quæ morbos omnes solaturat in sufflatione. Neque prætereunda hic alia resuscitandi submersos ratio, quâ proni in terram extenduntur, & plantis pedum baculo percutiuntur, quales observationes binas citat *Sachsius ex M.S.S. D. P. Castro in Ampelograph. l. 2. sect. 5. capit. 3.* ubi addit: sed oportet, ut submersi ultra horas aliquot in aquis non jacuerint. Nam ut demonstrat *Paul. Zacchias in quest. Med. Leg. L. 5. tr. 2. quest. 11. §. 3. & 4.* suffocati moriuntur potius ob cohibitam respirationem, quàm ob aquæ ingestæ copiam: quæ tamen suo sensui & experimentis relinquenda. Adjungenda quoque *Baronis Verulamii observatio Atriolorum mortis bist. §. ult.* ubi inquit: Audivi etiam de medico adhuc vivente, qui hominem, qui se suspenderat, atque per horam dimidiam suspensus manserat, in vitam, fricationibus & balneis calidis reduxerat; quique etiam profiteri soleat, se non dubitare, quin suspensum quemcumque ad tempus prædictum revocare posset, modò cervicem ei per impetum primæ demissionis non fuerint extractæ. Neque negligenda denique illa ratio, qua quidam *Libitinæ* tradendus oleo quodam destillato præcalido vertici infuso revocatus fuit, planè ut sartagine fervefacta vel cucurbitulis capiti applicatis, (quibus *Fracastorius* nutu indicatis, sed quod non intellectus esset, neglectis, periisse creditur) excitari solent.

Ex his igitur tenuium argumentorum filis unitis fortius vinculum nodumque nectimus, & probabiliter, si non demonstrativè concludimus, submersos Langelottianos propter tenax humidum radicale instar insectorum & volatilium, retento propter frigus catalepticum è torpente spiritu, refrigerato & ventilato satis simulque nutrito & condito sanguine, otiante quoque vitali facultate, in florenti ætate, robustoque corpore, per rigidissimum frigus repellens, circulato intus alimento vitalem flammam potuisse servari, fortiorique tandem sensu excitari & moderata recalcificatione resuscitari naturaliter, divinâ tamen sic jubente Omnipotentia.

Sed objiciet fortè quis, cui usui ista tam otiosa & anxiosa disquisitione de revix credibili? Ei cum *Scaligero* respondebo. Sapientius *Arifoteles*

Stoteles : Ubi res constat, si opinio adversetur rei, quærendam rationem, non rem ignorandam. Et si vel nullum aliud commodum inde oriretur, quam quod submersos aliosque inanimes revocandi & vitam in iis quærendi, diversi modi uno intuitu jungantur, & caveatur, ne submersi statim (velut apoplectici, ecstatici & suffocati ab utero non ante tertium diem) sepeliantur, suffecerit mihi. An aliis factis fecerim, judicent ipsi.

Verum enim verò fortè omnem denique scrupulum movebit, si consuleretur *Mart. Carceus de Karczagh-Uúzallasa Cumano-Ungarus*, qui in *Disputationis Chymico-Medica sub Sylvio habita Corollariis* hæc habet : Datur vita humana salubris & sana absque respiratione.

Per diem si respiratio ac pulsus absit, non statim mors est.

Imò sæpè anima rationali ex corpore exeunte vita manet.

Daturque vitalis ignis (in corde extincti) per artem accensio,

Ut & hominum agonizantium per elixiria ac balsama vitæ Chemicis nota, ex orci faucibus ereptio & quasi resuscitatio.

OBSERVATIO CXCIIL.

D. SALOMONIS REISELII.

DE

URINA NOCTU LUCENTE.

ANno Salutis 1674. 23. Novembris, qui pluviosus erat & sextus à Novilunio, hora sextâ vespertinâ domum rediens ante portam ædium mearum minxi in tenebris ad basin columnæ saxæ, ubi sæpè prætereuntes homines aut canes suam alliferunt urinam, & juxta quam ex aulâ impuritates per canalem aquæ defluunt. Hic in angulo quem terra & columnæ pes facit, inter mingendum & aliquandiu post oculos perstrinxit, fluor igneus instar ligni putridi aut sulphuræ flammæ lucens, & more lumbrici reflexus & undulans, mox stans & immobilis (quæ figura ideò apparuit, quod per & super & juxta canalem fluxit, antè canalem verò confluiturina) cujus tamen vestigia aut fomitem superstitem neque in obscuro, neque admotâ luce ampliùs observare licebat, ubi redirem cum domesticis, quos ad videndum vocabam & experiendum, an illis admejentibus idem contingeret. Nec verò vel mihi eâdem nocte, sequentiumque aliquot noctium eâdem aliâve horâ mictionem repenti,

tenti, vel illis statim similia facientibus tale quid obtingit. Quod tamen eò magis ad mentem revocabam, cum simillimum mihi circa seculi hujus quinquagesimum & octavum circiter annum evenisse meminero, quòd urina, quando noctu ad murum mingerem, defluens, & guttis suis scintillarit, & filo suo luxerit.

An olim, an hodiè cum secundo vel adverso omine lux hæc affulserit, non recordatus neque observans, neque anxius fui, sategi tamen causam ejus veram inquirere. Quapropter & consului varios scriptores, & rogavi Medicos aliosque literatos, ut communicent, si ejusmodi in urinâ lumen observârint: verùm nihil offendi præter propriam mox secutam observationem *Dn. Georgii Ludovici Pettenkover Med. Lic. Wormatiensis*. Huic 1. Martii 1675. hora octavâ nocturnâ, ipsa quidem plenâ lunâ in virginis signo & ad ortum stante, ita tamen ut ejus radii à proximo muro, qui dorso mingentis oppositus erat, interposito impediti fuerint, cùm in horto suo sub cælo libero eam excerneret. Luxit autem satis clarè instar crystalli undulante quodam flumine, tamdiu donec in terram arenosam colata seu absorpta fuerit. Tetigit igitur digito adhuc lucentem lympham, sed in digito nihil lucidi remansit, sensit tamen aliquid mucosi, quod à cerevisiâ, quam præter morem eo die biberat, crassiusculâ provenisse suspicabatur. Scrutatus etiam candelâ illicò, nullum reperit fomitem vel materiam. Tentanti deinde & eâ ipsâ, aliisque noctibus, nihil iterum apparuit luminosum.

Reverso itaque sole & emenso totum cælum ipsa denuò Novembris 23. diei nocte & sequentibus periculum feci, noctibus talia experiri. Frustrâ.

Equidem splendidissimum modernorum medicorum lumen *Jb. Bartholinus tract. de Luce hom. & brut.* multa eruditissimè sparfit, nihil autem de lucente urinâ, nisi quod *cap. 6.* à bile splendentem & igneam, quæ ab *Ætuario* aurea dicitur, à colore scilicet, non à luce in tenebris sic dictam urinam refert, quæ verò significatio hujus loci non est. Neque inter insecta lucentia lumbricos, qualis figura apparuit, numerat. Tacet etiam in *epistolarum Centuriis*, ubi quædam de lucentibus profert, de urinâ. Clariss. quoque *Sachsus* post illum *Gammalog. l. 1. cap. 15. §. 6.* & appendice, de luce concreatâ cancrorum aliorumque, plurima quidem congescit: item in *Scholio ad Observ. 138. ann. 1. Ephemer. nat. Curios.* de scolopendriæ luce innatâ agens, ut &

Schottus Physicæ Curios. append. c. 3. ad lib. 12. & Magia Pyrotechnica l. 2. part. 3. recentiora afferens nihil de urinâ lucente producit, unde mutuari possem, in quo mens dubia hæretet. Neque Baro Verulamius in Imp. Phil. de luce & lumine: neque Reies in Elys. campis: neque P. Borellus in Observat. Physico-Med. inter varias igneorum & lucentium historias ullum exemplum urinæ suppeditat: neque Ampliff. Præses, noster Job. Mich. Febr in Hiera picra, ubi meteora majoris & minoris mundi comparat omnia. Neque tandem Nobiliff. Christi. Adolphus Baldunius Nat. Curios. Hermes in Phosphoro Hermetico sive magnetæ luminari nuperrimè edito, ubi lucem quandam scintillantem si non in omnibus, tamen plurimis corporibus naturalibus esse, & ex iis quasi effluere, ex pluribus auctoribus monstrat, mihi hic præluceat. H. Martini in anatom. Utr. p. 100. lucidam & splendentem & ardentem & igneam & scintillantem vocat à spiritibus præternaturalib⁹ & igneis in corde & arteriis, eorumque non tam copiâ quàm acumine profectam: & p. 109. Ignei coloris urinam adducit propter salem, quem adurat calor: & p. 110. valdè lucidam ratione spirituum, quos exacuat calor, ut contra turbidam & turbatam ob evanescentes aut extinctos spiritus judicat. Sed nec hæc lux, nec hic splendor, qualis vel in frigidissimâ & purissimâ aquâ elucet, nostræ est significationis, cum vel in ardentissimâ febrî intensissimî ruboris emissâ nequicquam luceat in tenebris, quemadmodum nec ille splendor, quem observare datur, ubi terga vertenti in obscuro loco urina defluit, & ab opposita cœli luce translucida apparet, tam in guttis, quàm filo seu linea fluxus.

Utut ergò desperem veras producere causas mallempque dicere quid non sit, quàm quid sit, neque velim illam de lucis, luminis & ignis naturâ litem facere meam, cujus vis & fulgur Plinium absorpsit, plurium sublimiorum mentium aciem perstrinxit; attamen pauca ad lucem hanc modicam meditatatus sum obscurus in obscuro, veluti noctuis nocturnum lumen sufficit: Non à reflexione radiorum lunarium provenisse illam, ex cœli positu constat, quòd utrinque in meo & amici casu impediti fuerint: Non à candelæ aut lampadis proximè vel remotè stantis, per experimenta facta sensi, & potest alius experiri: Non à reflexione ullâ luxisse, quia etiamsi incidissent hic radii, similem lucem non procreassent, sed aliam, quæ originem sui objecti mentiri aut tegere nequiverit. An à materiâ aliquâ nitrosâ, mucosâ, glutinosâ, ceu fomite ortum duxerit, nolo definire, sed

& ne-

& negare, cum & amicus mucosum quid senserit post deflagrationem & mea in nitroso loco accensa, & ostraceorum in viscido humore apud *P. Zacchium in Philosoph. Opt. p. 48.* atque carnis agnæ lux in pinguedine & membranis apud *Bartholinum* & alios hærerit, & calx viva propter salem resolutum exardescat, & ignis fatuus in uliginosis pinguibusque locis maximè flagret.

Ovum tamen ovo non similius videtur, quàm urinae nostræ aqua marina salsa noctu coruscans, ubi remis fortiter percussa, ut habet *Baro Verulam. hist. nat. exper. 35. & de Augm. scient. lib 4. c. 3. exir.* quam spuma maris ferventior fortiter agitata noctu lucens, ut idem notat *Nev. Org. l. 2. apb. 13. instant. 11.* Hispanis vocata pulmo marinus; quibus etiam consentit *Dn. Monconys*, qui in *T. 1. Itinerar. Lusit. p. 13.* scribit, quòd aqua multum ejiciat luminis. Hæc siquidem salsa est, variis corpusculis foeta, coloris varii, agitatione & collisione lucescit noctu, in quibus omnibus urina nostra convenit, differt verò, quod mari lux hæc nocturna ferè perpetua, urinae rarissimè accadat.

Marinae hujus lucis non urentis ratio reddita à *Cartesio Pr. Philos. part. 4. §. 91.* lux primi elementi: & *Bartholin. cenr. 1. Ep. 12.* lux quædam insita, cujus ad originem noscendam Apolline interprete opus sit: Natura verò tota latius excussa à *Nicol. Papin. in tract. de la lumiere de Mer.*

Si tamen urinae hanc lucem ab insitâ productam dixerim, fortè non erraverim, cum illa in oculis, aliisque multis rebus splendeat, quanquam quid sit nesciam. Sin verò spirituum calidorum exhalationem attendas, quibus refertam urinam esse & supra dictum & nemo diffitebitur, omnium optimè vocabis hoc phænomenon *ignem lambentem*, cujus exempla plurima leguntur, & natura à multis expenditur. Etenim *Cartesius de Meteoris c. 7. num. 14.* ignis fatui & lambentis causas assignat sine vel cum vento, si tantum exhalatio subtilis & penetrans, quæ nempe salis naturam participet, alterius pinguis & sulphureæ poros ingrediatur, & sæpissimè etiam solam diversorum corporum mixturam igni producendo sufficere, ut in calce vivâ aqua adspersa & scæno. Cui non repugnat *Schottus*, qui ut *Phys. Curios. l. 11. c. 9. §. 2.* causam ignis fatui refert ad collisionem partium in exhalatione pingui & viscosâ, qualem post extinctionem veluti spermatis ranarum invenisse *Rob. Fludd*, quæ vice speculi redderet stellarum lumen: ita *c. 11. §. 2.* ignis lambentis materiam raram ac subtilem exhalationem aut calidos atque arduos spiritus è corpore animalis e-

missos cum *Fromondo* statuit : subtiliorem adeò quàm in igne fatuo & tenuiorem, quæ velut in spiritu vini flamma luceat, non urat, cujus particulæ secundùm *Jonston. in Thaumato-graph. Class. 2. c. 4.* velut in aère torante guttulæ sint singula specula lumen reflectentia. Lucem enim quandam esse, quæ noctu duntaxat luceat, non igneæ quidem illam naturæ (neque enim diu durare posset) sed mitioris cujusdam & materiam in qua est non consumentis, in multis tum naturæ tum artis operibus apparet, scribit *Conr. Gesnerus de Lunariis herbis, pag. 1.* Et porrò: Placidæ verò illius mitisque lucis, non igneæ sed æthereæ potius particulas quasdam continent fortassis & gemmæ quædam & plantæ & animalia & nonnulla artis opera, ut dicemus.

Cùm ergò in urinâ quacunque partes aqueæ, salinæ, sulphureæ, terreæ, spirituosæ inveniantur, quas accuratissimè per ignem examinavit *Tb. Willis in Dissert. epist. de urinis*, spiritus insuper genitilis & vitali & animali lucidis generatus lucidus quoque sit, & in meâ & amici calidæ atque spirituosæ corpusculorum variorum exhalationes offenderint fundi nitrosas salinasque particulas; quomodo non accedente frigoris nocturni antiperistalsi moveri & accendi potuerunt, quomodo non spiritus ipsi lucidi lucidam quoque urinam reddere quiverunt? Ubi tamen dubius hæreo : Cum non semper idem effectus sequatur, & urina semper aut sæpè lucida appareat, cum quidem perpetuò & in meâ & aliorum eadem sint causæ. Quanquam & hoc non negaverim, solennem mihi olim fuisse lacteam urinam, qualem *Placerus* observavit, fortè à seminis copiâ aut calore, aut irritatione à cibis acribus & inprimis raphano ortam, quæ flammæ huic nutrimentum porrigere potuisset, qualem verò tum temporis non observavi.

Colophonem imposuissem, nisi inter ignis lambentis an fatui exempla lux quædam *Lichtenbergensis* mihi crucem magis figeret, quàm lucem præberet. In castello enim gentilitio *Illustriss. Comitum Hanoviæ Lichtenb.* plerumque ante tempestatem in fastigiis tectorum, turtium apicibus metallicis, etiam bipennium mucronibus faculæ adhærent quasi sulphureæ à multis retrò memoriam annis; unde vel ipsam arcem appellatam credidère. Quod fortasse nihil rarum esset, nec præter naturæ mores, quando multæ ibi mineræ vitrioli, cupri, ferri & salis latent, nisi hoc fieri solum pacis tempore affirmant incolæ, belli vero tempestate nunquam apparere.

[In literis ad Collectores *Ephemeridum* die 21. Decembr. ann. 1675.]

OBSERVATIO CXCIV.

D. N. FABRI.

D E

ANATIBUS AURIFERIS.

Ulmae Svevorum area est domuscujusdam, silice constrata, in qua si ferventur per unam alteramve septimanam anates, auri fini grana in ventriculis omnes generant. Et ne à sabulo aliave ipsius areæ materia provenire putes, illa prorsus everta novo silice, terrâ, arenâ constrata ante annum fuit: pari effectu cum priori tempore. Ab annis autem tribus id observatum est. *Dn. Weikmannus*, senatûs apud Ulmenses secretioris assessor, & rerum naturalium indagator solertissimus, atque pinacothecæ famosissimæ possessor dignissimus, ipsemet in duobus corporibus experimentum ante paucas septimanas fecit, in quorum uno 16. in altero 27. grana lenticulis atque milii semini æqualibus auri purissimi reperit. Sit Oedipus ergo, qui hæc divinet necesse est.

[In literis Heilbrunnâ Heidelbergam ad Dn. D. Georgium Francum scriptis, & D. Sal. Reifolio mense Decembr. anni 1675. communicatis.]

OBSERVATIO CXCIV.

D. DANIELIS ANGELI.

D E

CALCULI VESICÆ GRANDIORIS SPONTANEA EXCRETIONE.

Inter calamitates, quæ humano corpori infestæ sunt, illique præmaturum exitum ante fatalem terminum portendunt, non infima esse videtur renum & vesicæ calculi affectio, imprimis quo materia illius in molem majorem excrevit, quoniam ardua & difficilis est curatio, immò interdum nulla locum habet, cum remedia per os assumpta integram virtutem ad renes & vesicam pervenire non valeant, ut adeo, nisi ipsius naturæ accedat beneficium, ferè uricum (quod vesicæ calculum spectat) sectio videatur auxiliium. Rectè itaque mihi facere visus sum, si pro præsentis epistolæ argumento de *nephritico dolore seu calculo* non vulgare sed dignum admiratione exemplum breviter exponam.

Annus est, & quod excurrit, ex quo mulier quædam, nomine

Angelica Rubini quinquagesimum quartum annum ætatis suæ agens, circa solstitium hyemale, de quo rectè Poëta:

*Morborum siquidem cursus redit actus in orbem,
atque in se sua per vestigia volvitur annus,*

lumborum gravitate ad coxendicem excurrente primò affligebatur, postea morbo incrementa sumente, atrocissimo dolore circa regionem dorsi & renis sinistri, secundum longitudinem ureteris ad vesicam usque & pubem, cum stupore cruris, nausæâ, vomitu, anorexiâ, tumore infimi ventris & summis mingendi conatibus vehementer premebatur, adeo, ut interdum, & nisi urinam excrevisset turbidam sabulosamque, erecta vix incedere valeret.

Et quamvis multis, præcipuè ex acidulis, uteretur remediis, cùm à medicis tum à mulierculis domesticis præscriptis, incassum tamen & sine successu: donec solertis naturæ potestas, quâ sui individuo succurrere semper studet, calculum è rene sinistro per ureteris ductum ad vesicam impelleret. Hinc ægra circa renes quidem sublevamen habere persentit, de cruciatu tamen & dolore circa vesicæ fundum cum frequenti micturientis stillicidio conqueritur. Chirurgus advocatus, cum cathetere explorasset calculum, adseruit, solam in excisione calculi curationis spem superesse. Ægra sententiam hanc toto pectore formidans anxie renuit curam, sed mori mavult, quàm hujuscemodi passiones subire; cum rarissima existant exempla eorum, qui calculo prægrandi laborantes, sectione ab illo liberati sint: proinde se curatrici naturæ potius committere voluit, cùm & ætas jam declinaret, & vires morbi diuturni violentiâ attritæ essent.

Neque spes hæc, quamvis diu satis vitam nimis miseram duceret, eam tandem fefellit. Siquidem cum minus de salute cogitaret, calculus singulari naturæ solertiâ ad orificium vesicæ exterius protruditur. Ego ad eam die S. Catharinæ anni 1675. vocatus consului, ut pro viribus, si non per civitatem, saltim per cubiculum deambularet; antequàm vero egrederetur lecto, pudenda probè inungeret *oleo scorpionum*. Hoc meum consilium illa exequitur felicissimo cum successu: vix enim aliquot molita erat passus, cum calculum excerneret oblongum porosum (prout ex formulâ & magnitudine annexæ schedulæ videre est) coloris cineritii, subfuscum; uncias duas cum semisse pendentem, non sine magnâ plurimorum admiratione. Subsecuta est moderata sanguinis profusio, quâ inhibita, confestim, ab omni dolore

Ad Ann: VI. Obs. CXCIV.

N° IV

Angelica Rubini quinquagesimum quartum ætatis suæ agens, circa solstitium hyemale, de quo rectè Poëta:

*Morborum siquidem cursus redit actus in orbem,
atque in se sua per vestigia volvitur annus,*

lumborum gravitate ad coxendicem excurrente primò affligebatur, postea morbo incrementa sumente, atrocissimo dolore circa regionem dorsi & renis sinistri, secundum longitudinem ureteris ad vesicam usque & pubem, cum stupore cruris, nauleâ, vomitu, anorexiâ, tumore infimi ventris & summis mingendi conatibus vehementer premebatur, adeo, ut interdum, & nisi urinam excrevisset turbidam sabulosamque, erecta vix incedere valeret.

Et quamvis multis, præcipuè ex acidulis, uteretur remediis, cum à medicis tum à mulierculis domesticis præscriptis, incassum tamen & sine successu: donec solertis naturæ potestas, quâ sui individuo succurrere semper studet, calculum è rene sinistro per ureteris ductum ad vesicam impelleret. Hinc ægra circa renes quidem sublevamen habere per sentit, de cruciatu tamen & dolore circa vesicæ fundum cum frequenti micturientis stillicidio conqueritur. Chirurgus advocatus, cum cathetere explorasset calculum, adseruit, solam in excisione calculi curationis spem superesse. Ægra sententiam hanc toto pectore formidans anxie renuit curam, sed mori mavult, quàm hujuscemodi passiones subire; cum prægrandi laborantes, trici naturæ potius contra res morbi diuturni viol

Neque spes hæc, eam tandem fefellit. culus singulari natura tur. Ego ad eam die pro viribus, si non per antequàm vero egredere *pionum*. Hoc meum cessu: vix enim aliqu oblongum porosum (dulæ videre est) coloris se pendentem, non sine est moderata sanguinis

lore ac insuperabili penè malo libera, nullo ferè artis ingenio feliciter ex orci faucibus evasit, & in hunc usque diem, dum hæc scribo, bonâ fruitur valetudine.

[In literis ad D. Vollgnadium Bononiâ 31. Decemb. ann. 1675. scriptis]

OBSERVATIO CXCVI.

D. JOH. SIGISMUNDI ELSHOLTII.

HOMINIS CONCEPTIO EX OVARIO.

Jusseras nuper, Illustr. Domine, ut per compendium traderem, & in tabulâ quasi exiguâ depingerem Tibi rationem, quâ conceptio hominis ad mentem recentiorum absolvatur: cum tot de isthoc argumento à Joanne Hornio, Theodoro Kerckringio, Regnero Grafio, Joanne Suammerdam, & denique Cl. Ruifchio proximis retro annis criptos cum suis iconibus libellos evolvere, Tibi occupationes tuæ graviores haut permittant. Accipe sis igitur illum modum, quem quidem nos partim ex lectione istorum scriptorum, partim propriis quoque observationibus animo concepimus.

In coitu nimirum prolifico semen virile irrigat non tantum uteri fundum; sed & pars ipsius spirituosâ sive *aurea seminalis* per vas deferens sive ductum brevem ad ovarium usque penetrat, adeoque ovum cæteris maturius aut magis dispositum ac porosum virtute suâ (ut loquuntur) fermentativâ fecundat. Intumescit inde per modum velut inflammationis ovum, rubescit & distenditur tuba, suamque proboscidem ad ovarium digitis quasi arcuâ amplectendo contorquet; quemadmodum illam tubarum rubescentiam, distensionem ac contorsionem in recens gravidâ Amstelodami dictus modò D. Ruifchius anno 1673 publicè ostendit. Labentibus hinc tribus aut quatuor diebus ovum illud adèd crescit, ut ovarium suum ad exclusionem stimulet: & quamvis in non gravidis ex ovario in tubas nullum foramen manifesto compareat, in recens gravidâ tamen idem Ruifchius observavit aperturam, quæ pisum majus admittebat: quin immò vidit illum ovarii locum, in quo ovulum olim sederat, post exclusionem densâ spongiositate, villisque rubicundis obsessum, perinde ut in uteris recentium puerperarum conspici etiam assolet. Atque hæc per abscessum quasi facta exclusio, sive translatio ovi ex ovario in tu-

bana

bam & hinc in uterum, procul dubio genuina ratio est nausæ aut vomitus, qui sub initium conceptionis & primis post fecundum coitum diebus accidere foemellis consuevit. Porro vero ubi ovum à proboscide tubæ exceptum est, facilior omnino & innocuus delapsus in uteri cavitatem ut plurimum datur: quod si forte tamen in medio tubæ ovum hæreat, *conceptio tubalis*, sive tubaria [de quâ ante annos jam tum septem epistolam ad *Exc. Huxbolzium, Medicum Hassiacum*, longiore vitâ dignum, vulgavi) non sine matris exitio miseræ contingit. Cæterum ovo non hærenti, sed ritè in uterum delato quæ eveniant ulterius, & qui illud incrementa sua capiat ibi, hæc recensere nihil attinet: neque enim à veterum doctrinâ hæc parte multum recedit Neotericorum cura, nisi quod exactius multa explicent hi ipsi, quemadmodum quod ad ossium formationem attinet, apud *Theodericum Kerckringium in Osteogeniâ* suâ per singulos menses videre licet.

Verum enim verò, experitur hæc de conceptione hominis opinio idem cum aliis novis inventionibus fatum, formanturque à multis contra ipsam variz *objectiones*. Earum *Ima* solet esse hæc: Cum nihil à se ipso moveri conslet, quidnam illud sit, quod ovum ex ovario in uterum propellit. Atqui facilis est responsio, ovum scilicet semel fecundatum non moveri à se ipso; sed excludi ab ovario stimulatò, sicut idem in gallinis accidit, dum ova grandescunt.

II. *Objiciunt*, quod metus sit, ne ovum, per tubæ angustias penetrans, rumpatur. Ast tubæ etiam in non gravidis tam sunt pervizæ semper, ut flatum & aquam per canaliculum admittant: in gravidis verò quantum distendantur, (immane vero quantum in conceptione tubali) supra fuit relatum. Deinde etiamsi fortassis ovum aliquod interdum frangi contingat, nihil inde damni, nisi quod conceptionis hæc vice spes pereat, aliâ vice adimplenda.

III. *Objiciunt*: quare, cum bina sint ovaria non semper gemelli nascantur. Ad hoc reponi potest, rem ita se habere in Scotiâ & forte aliis nonnullis regionibus, ubi foeminz uno partu ut plurimum binos, quandoque etiam plures foetus edunt: sub nostro autem climate, quod gemelli rarius nascantur, nisi ex cælo atque astris causam deducere placuerit, varia tamen impedimenta hujus rei alia ex vitio conformationis, obstructionis, compressionis, aut intemperiei dextræ sinistræve tubæ intervenientia, afferri possunt: attestante hoc sectione cadaverum

rum foemininorum, dum partes illæ generationi dicatæ in alterutro latere non rarò malè affectæ conspiciuntur.

IV. *Objiciunt* : Quare ab uno coitu, sicut in gallinis fieri creditur, haut singula utriusque ovarii ovula simul foecundentur : ita enim ad subsequendas sanè generationes, a juno, iterato coitu nullatenus opus foret. Responderi potest ; quo minus hoc fiat, diversa partium obstat constructio. Oviductus enim gallinarum rectus est, & laxior : in homine vero angustus & adeo tortuosus, ut aura seminalis non nisi avum proximè adjacens ordinariò attingere possit, haut vero juxta per univèrsum penetrare ovarium. Quod si vero ad plura ovula quandoque auram illam penetrare contingat, plures etiam concipiuntur foetus.

Cæterum his forte adhuc validiores ab aliis rationes, in contrarium poterunt opponi : nec adeò vituperandos arbitramur illos, qui in examinandâ tanti momenti opinione, antequam ipsi subscribant, strenuè laborant. Inde enim quæ & quanta elicere confectaria liceat, perspicaciores faciliè divinant. Nobis totius argumenti brevem tantummodo summam tradere, fuit propositum.

[*Eadem hac epistola ab ipsomet Dn. Autore communicabatur per literas d. 21. Jan. ann. 1676. Berolino ad D. Henr. Vollgnadium scriptas.*]

OBSERVATIO CXCVII.

D. JOHANN. SIGISMUNDI ELSHOLTII

D E

OVARIO HUMANO ATQUE TUBIS.

PAuci præteriere dies, cum ad Te, *Vollgnadi*, mitterem de *hominis* ex ovario conceptione observationem. Nunc autem ad illustrandam illam nova mihi emerfit occasio, dum mulier triginta circiter annos nata, & sex jam tum liberorum mater, homicidii convicta die 14. Januarii anni currentis 1676. hic *Berolini* non tantum gladio percussa, verum etiam ad anatomen Curiosis destinata, fuit. Cætera præterii : ad partes autem genitales quod attinet, in ovarium & tubas accuratius porro inquirere, mearum tunc partium esse arbitratus sum. Quæ igitur die XVIII. dicti mensis adverti, cape sis.

TUBAS uteri veterum plurimi aut planè ignorarunt, aut aliud ipsis nomen forte tribuerunt, sicut *Andreas Vesalius* sub titulo vasorum

deferentium pinxisse videtur, *lib. V. Corp. human. fabr. c. 15.* Alii pro cœcis habuere duobus, uti *Adrianus Spigelius libr. VIII. c. 22.* & *Nathan. Highbornus libr. I. corp. hum. disq. P. IV. c. 4.* Contra Nos, cum *Joh. Veslingio syntagm. anatom. cap. 7.* atque aliis neotericis, & *tubas esse insignia,* admodumque conspicua *vasa & in uteri fundum manifesto patere,* sine hæsitatione adserimus.

Præmam thesin quod attinet, operæ me prætium esse facturum existimavi, si integrum organum à vicinis partibus separatum, & simul ejusdem in uteri cavitationem (id quod à nemine hætenus per iconem præstitum memini,) depingerem. Est igitur *in figura I.*

- A. *extremum latum, quod magis rubet, & laciniatum est, proboscis non absurdè appellatum.*
- B. *denotat medium capreolis crispum, & sensim angustatum.*
- C. *extremum angustum uteri fundum in summitate penetrans, atque in latere interno*
- D. *valvulâ oblongâ clausum.*
- E. *notat uteri punctis tantummodo expressi carnem crassiam.*

Altero adserto fides accedit ex inflatione per canaliculum factâ, si is in proboscidem intrudatur: exit enim ore insufflatus ær per extremum angustum C. in ipsam uteri cavitationem. Quod si aquam, lac, aut coloratum similem liquorem ore contentum per canaliculum impellas, pariter is transit, & adeo quidem manifestè, ut dubitationi locus relinquatur nullus.

Innotescit hinc etiã, valvulam in uterum patere, sed retrorsum neutiquam: admittit ea quidem tantisper stylum, sed non altius, quàm ipsa extendi retro possit. Accipiendum equidem hoc erit etiã de liquoribus, quos frustra aliquis per valvulam sursum pellere (nisi violentiã interveniente) tentaret: & quamvis extremitas C. satis angusta in cadavere appareat, in vivente tamen magis patere prorsus vero simile est.

De proboscide notandum, laceram illam & quasi attritam à *Fallopio* primùm in *Observ. anatom. pag. 472.* deinde ab aliis quoque, & à nobis talem semper observatam: neque de laciniatâ illius figurâ amplius dubitandum; Scrupulum tamen injicere possit, quod *laciniæ* soleant esse rupturæ indicium. Quod si proboscidi *laciniæ* illæ non sint naturales, oportet ipsam testibus antea adhæsisse: ab istis autem per incuriam, dum intestina extrahuntur, communiter abrumpi solere.

Fig. III.

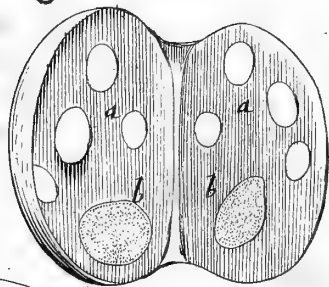

Fig. I.

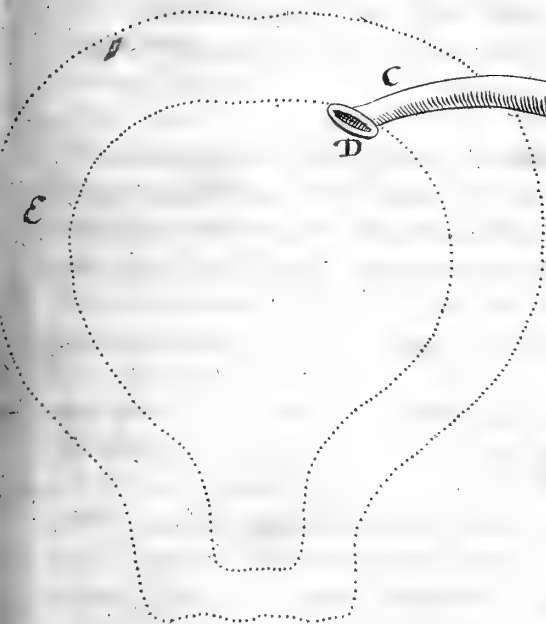
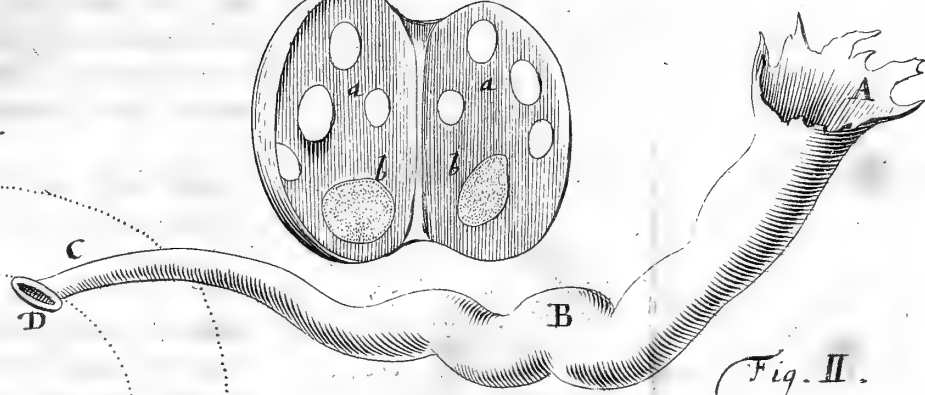
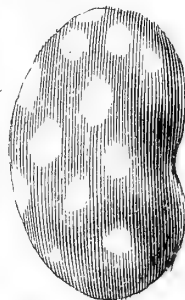

Fig. II.

deferentium pinxisse videtur, *lib. V. Corp. human. fabr. c. 15.* Alii pro cæcis habuere ductibus, uti *Adrianus Spigelius libr. VIII. c. 22.* & *Nathan. Highmorus libr. I. corp. hum. disq. P. IV. c. 4.* Contra Nos, cum *Job. Veslingio syntagm. anatom. cap. 7.* atque aliis neotericis, & *tubas esse insignias*

ad
ha

in
ej
pe

fi
tr
a
p
ci

n
q
ia
(
a
v

E
à

amplius dubitandum; Scrupulum tamen injicere posset, quod *lacinia* soleant esse rupturæ indicium. Quod si proboscidi *lacinia* illæ non sint naturales, oportet ipsam testibus antea adhæsisse: ab istis autem per incuriam, dum intestina extrahuntur, communiter abrumpi solere.

Nihil

Nihil tamen hic determinatum eo, quin potius ad indagandum hoc propono dubium, num per circumspectam magis dissectionem connexio tubarum cum ovariis forte reperiri possit. In figuris sane *Julii Casferii Placentini*, nimirum *lib. VIII. tab 18.* ita pinguntur tubæ, ut suâ proboscide testes attingant: atqui *tabula seqq. 19. & 20.* hâc parte mox iterum variant. Quin & concordat *Thoma Bartholini tabula anatom. reform. edit. noviss. pag. 152.*

OVARIA porro sive testes obvelat membrana satis valida: eam cum in dextro per longum scinderem, effluebat humor ex albo citrinescens. Sinistrum servabam integrum, sed utrumque in ferventem aquam per medium horæ quadrantem simul conjiciebam. Tunc extracta induruisse animadverti conspicuis *Fig. II.* per superficiem ovulorum eminentiis: quæ tamen ova post dissectionem magis in conspectum se dabant, suis singula cellulis albicantia, atque inde facile exemptilia. Speciatim in sinistro, quod divisum *Fig. III.* repræsentat, pluscula quidem *lit. a. a.* visebantur ova, hic quidem per medium scissa: in unâ vero ipsius cellâ *lit. b. b.* quæ cæteris major, nucleum cerasi æquabat, haut ovum, sed materia spongiæ obscurè rubenti profus similis hærebat: immò qualis videtur illa fuisse, quam *Ruischius* Amstelodami vidit in recens gravidæ ovario, nominando ipsam *densam spongio-sitatem, villisque rubicundis obsessum locum*, in quo ovum antea sedem habuit, perinde ut uterus recentium puerperarum. Profecto si quid conjecturâ assequi licet, ex hâc cellâ devolutum fuit ovum pro conceptione gemellorum, quos postremo partu fœmina isthæc ediderat. Quod si itaque apparatus tam operoso, & novis subinde per attenuatam ovarii membranam foraminibus (quale quidem foramen à solerte naturâ in muliere recens gravidâ factum, & pisum majus æquans *Ruischius* d. 15. April. 1673. se vidisse testatur) ad singulas conceptions opus est: tolerari nullo modo poterit opinio *Theod. Kerckringii*, qui *Anthropogen. cap. 1.* tam à conjugatis, quam virginibus talia ova sæpissimè & fermè insensibiliter, excerni asserit. Et quamvis sibi ex relatione quorundam hoc constare, addat: manet tamen incertum, cum aliæ hâc de re interrogatæ, contrarium affirmant: quicquam scilicet tale nec instante purgatione menstruâ, nec stimulante libidine, nec ullo alio tempore sibi, etiam observantibus, accidere.

Porro verò ad *ductum* illum *brevem* quod spectat, qui titulo vas deferentis communiter ab ovario ad uterum, aut potius ab utero

ad ovarium, tendit, non penetrare is mihi hoc in cadavere in cavitate visus est: Cum tamen alii hunc ductum pervium invenerint, fidei ipsorum nihil ibo derogatum. *Jobannes* sanè *Vestlingius Syntagma anatons. cap. 7.* nominat ductum testium, & pingit ibidem titulo *vasis deferentis*. Vasa autem præsumuntur esse non profus solida, sed quovis modo pervia. Quin immò præter hunc ductum ad fundum uteri porrectum, alteram adhuc ab eo exiliorem sæpiusque delitescentem & ad uteri cervicem protensum statuit. Unde me arbitro ductus prior *uterinus*, alter *cervicalis* dici non absurde posset. Uterque autem eo fine, quo non tantum in cavitate uteri, sed etiam in cervice, adeoque locis pluribus, pro excipiendâ aurâ seminali canales adessent, fabricatus à naturâ videretur.

Denuo autem in mentem hîc venit epistola, quam de *conceptione tubariâ* anno 1669, cum hæc de ovario humano nova opinio ignota adhuc esset, conscripsimus typisque mandavimus, icon ipsi inserta non duplicem uterum, quemadmodum *Benedictus Vassalius*, chirurgus Parisiensis, Programmatis impressi autor crediderat, sed fœtum extra uterum in medio tubæ conceptum ostendit. Jam verò hic fœtus non poterat primum in uteri cavitate amplâ concipi, & deinde per angustum tubæ extremum præsertim renitente valvulâ superius descriptâ, sursum in medium tubæ trudi: contra autem vero magis consonum videtur, principium propagationis suæ desuper accepisse hunc fœtum, & illud quidem (sive semen matris, sive ovum animatum fuerit) in mediâ viâ, dum descendebat, hæsisse atque ob impedimentum aliquod ibi substitisse. Singulari certè argumento, non fieri in utero conceptionem, nisi ex testibus aut ovario aliquid descendat. Descensus autem ille non est momentaneus, & qui in ipso coitu necessario contingat: sed potest ad aliquod forte tempus differri, donec nimirum natura foramen per ovarii membranam, quasi quadam specie apostematis paraverit. Unde si primis à coitu diebus vacuos damarum cervarumque uteros invenit *Harvejus*, mirum adeo potest esse nemini: quin immò perspectâ rei veritate ipsemet *Harvejus*, si hæc attigisset tempora, suos de *generatione animalium* libros, hæc fortassis parte, tantisper fuisset immutaturus.

OBSERVATIO CXCIH.

D. JOH. SIGISMUNDI ELSHOLTII.

DE

GEMELLORUM ORIGINE.

Quantopere hætenus gemellorum origo philosophantium animos torserit, in propatulo est. Qui in cellulas uteri causam retulere quondam, suam in rebus anatomicis prodiderunt ignorantiam. Seminis copia, aut in partes divisio, non explebat etiam mentes acutius cernentes: multo minus uteri paullo major, quam foeminis communiter esse consuevit, amplitudo. Ita problema hoc inter incerta, ad nostrum usque ævum jacuit.

Meministi vero, *mi Vollandi*, haut ita pridem in observatione nostra de ovario humano atque tubis ad Te misâ, pingi cellam ovarii unam grandiusculam, & materiâ rubenti spongiæ simili obductam, ex quâ suspicabar tunc, devolutum fuisse ovum pro conceptione gemellorum, quos postremo partu foemina illa ediderat. Profecto hæc in opinione ego roboror indies, & naturæ magnum ibi mysterium videre mihi videor. Illius enim cellæ præ cæteris omnibus capacitas insignis quid arguit, nisi in ipsa hæsisse aut ovum simplex reliquis majus: aut ova duo, cæteris æqualia? De priori si unicum peperisset foetum mater, nemo dubitaret: jam vero, ubi de gemellis, hoc ultimo partu editis constat, posterius verum esse conjicio, nimirum cellam istam haut complexam esse ovum simplex, sed bina ova, membranâ tantum tenui intersepta. Cellæ enim suis singulæ septis carneis sat crassis, velut in iconibus dictæ Observationis nostræ apparet, ab invicem distinguuntur, atque ova ut plurimum simplicia complectuntur: quotiescunque vero in cellâ unâ geminatum ovum hæret, istamque cellam aura seminalis in ecstasi venereâ attingit, tunc ex ovo illo gemello in uterum devoluto, non nisi gemelli, me iudice, nasci poterunt. Atque hanc esse veram atque unicam gemellorum originem, huc usque incognitam, arbitror.

Ad trigeminos quod attinet, cellam unam interdum trina (fortassis etiam pro pluribus plura,) ova continere, probabile est: neque absurdè adeo hinc inferretur, in foeminis Scoticis esse ovaria eâ fecunditate disposita, ut cellæ pleræque plusculis farciantur ovulis, cum gemellorum atque trigeminorum partus ibi sint adeò frequentes.

[In literis ad D. Henr. Vollandium d. 28. Jan. ann. 1676.]

OBSERVATIO CXCIX.
D. JACOBI BARNERI

DE

ANTIPATHIÆ EXEMPLIS NOTATU DIGNIS.

Rosas, cinamomum &c. naturaliter quosdam ferre non posse multis constat exemplis, inter rosas hîc Lipsiæ virginem exspirasse animam, ad eò floridam ætatem hanc istiusmodi decet tumulus, b. m. D. D. Lange Professor Lipsiensis recenset in *miscellaneis curiosis*. Hæc dum scribo, viro cuidam Illustri tinctura aliqua Olibis suavissima cum spir. rosarum facta offertur, ille sumptis ejus saltem 4. guttis ad eò malè habere incipit, ut extra lectum agere vix possit, sanguis ei summoperè ebullit, & vertentibus 24. horis quadragies soluta alvus est cum virium insigni prostratione, ac faciei concidentia. Rosas nec ille ferre potest, ac refert, quoties earum odorem saltem haurit, toties se intensò capitis dolore affigi. Sed hoc vulgare est. Naumburgi civis aliquis est, qui absinthium planè averfatur, ei pharmacopœus ibi aliquis salis absinthii fixi, aliquot grana propinavit, sed absumptis iis non minus consueta symptomata, deliquium, stomachi subversionem passus est, atque hoc ab iis notari meretur, qui alcalifatis specificam proprietatem denegant. Addi hîc potest, consuetudine sæpè istiusmodi antipathiam contrahi; Annæbergæ novi Concionatoris alicujus, qui caseum naturaliter averfabatur, filios in gratiam patris à caseo se abstinuisse, factum tandem est, ut eum similiter filiique ac prorsus abhorerent. Fuit apud nos *Elbingæ* Primarius Pastor, qui porcelli assati caput videre non potuit, carne licèt ejus vesci, modò hoc non sciverit, valuerit.

[Ad Collectores Ephemeridum mense Febr. Ann. 1676.]

OBSERVATIO CC.
D. CAROLI RAYGERI

DE

LACHRYMIS SANGVINEIS.

Lachrymabile vivimus tempus, quod si non infanti sed vel cordato Herculi, ut inquit *Hæchsteterus*, lachrymas extorqueret cruentas, quid mirum? Sed parvulum tantum omnium, quæ geruntur, ignatum vobis sistam Heraclitum, sanguinem lachryman

tem.

tem, non ut rem portentæ similem & ominosam, sed tanquam curiosam vestris non indignam Ephemeridibus. Frustra namque sunt superstitiosi quidam, qui ex talibus lachrymis, quas naturalibus ex causis probabimus, malè Reip. ominantur. Non enim tales lachrymæ, sed pessimi mortalium mores DEique contempus, ut cum *Barth. c. 1. observ. 1.* pergami, Resp. evertunt. Emendemus in melius mores, me sponfore nihil lachrymæ nocebunt cruentæ, nihil mali portendent. Interim considerandæ omninò & minimè negligendæ veniunt Medico curioso, qui illas inter rara, imò rarissima, naturæ reponit, inque illarum causas inquirat, quarum diversæ hinc inde apud Authores reperiuntur. Nam, teste *Aëtio Tetrab. II. f. 3. c. 63.* fit sanguinis eruptio ab angulis oculorum maximè pueris ob assiduos ejulatus ac distensiones apertis circa palpebras vasis. *Dodon. c. 15.* tales notavit in virgine sanguinea, menstruis non obsequentibus, cum sanguis per inferiora expurgandus, factâ regurgitatione ad superiora, per canthum exitum sibi fecit oculorum: In vetula ictericâ per aliquot septimanas sanguinis fluxum ex oculis loco lachrymarum observavit *Forest. l. II. c. 13.* Puellæ undecim mensium aliàs sanæ, vegetæ, optimè valentis quater distinctis vicibus & diebus sanguinem lachrymantis meminit *Hechsfeterus Dec. I. Obs. L.* Cui planè simile, quod hîc accidit annò 1674. mense Aprili post festum Paschatos.

Viri cujusdam Generosi hîc ad Danubiî ripam habitantis filiolus, quindecim vel sedecim circiter mensium, habitu plenò & sanguineò præditus, optimè valens, nihil ante nec post conquestus, post levem commotionem ad ploratum, guttulas aliquot lachrymavit sanguinis, & hoc ter, vel quater in die. Exterrita mulier, quæ curam ejus gessit, Parentibus indicavit, & hi Avo, tertio vel quarto die mihi supervenienti quoque narrarunt omnes. Ego ut tardioris in talibus soleo esse fidei, factâ inquisitione diligenti, ab omnibus rem unò ore percipio, in infante nihil, in oculis, in genis, reliquaque facie nihil deprehendo, statim in mentem venit illud *Aëtii*, & cum aliàs valdè iracundus sit pusio, vehementibusque deditus clamoribus, credo vas aliquod capillare in cantho oculi ruptum, sanguinemque extillasse, salvò manente reliquò oculò, nulloque subsequente in eòdem livore, aut sugillatione, sanguine scilicet non intra, sed extra cutim effluente. Sic cognitâ causâ timor apud circumstantes & ratione significationis, & ratione pueri, qui in hodiernum usque diem vivit, beneque valet, evanuit.

OBSERVATIO CCI.
D. CAROLI RAYGERIDE
EPILEPSIA INFANTUM.

Sæpius apud nos infantes recens nati, vel etiam ad semestre spatium accedentes, derepentè sine ulla manifesta causa, quandoque cum quandoque sine magnis clamoribus epilepsiâ corripiuntur, emoriuntur, ut suo merito hic *νόσητα παιδίων* ex Hippocr. sententia audiat, vix enim denos inter centenos reperire licebit infantes mortuos, qui non convulsionibus, vel illis certè supervenientibus, mortui. Novi in illustri familia aliquot successivè epilepticos obiisse infantes, omnes sex vel septem septimanis à partu, ita ut desperabundi parentes in proximè nascituro inustionem occipitii, more in Italia, in primis Florentiæ, receptissimò, instituire decreverint, ad avertendum, vel præcavendum hunc gravissimum affectum. Alios notavi, qui à convulsionibus servati ad primum tamen usque septennium statò tempore singulis annis semper recidivam passi, reliquò tempore benè & extra ullam molestiam constituti. Varias & diversas vulgus promit hujus mali causas, nec minùs operosi sunt Practici, nunc cœli constitutionem, nunc horam nativitatis, nunc cerebri imbecillitatem, nunc aliud incusantes. vid. *D. D. Melch. Sebit. Diss. de infant. & puer. morb.*

Cùm mense Martio anno 1674. Viennæ essem, Mercatoris cujusdam ex primariis, in vicinia ubi diverteram habitantis, filiola 24. septimanarum per aliquot dies alvi profluvium biliosum cum torminibus clamoribusque die ac nocte passa, hoc ipso die suasu adstantium sceminarum, licet satis debilis, purgata fuit *fir. ros. mosch.* Circa vesperam post unam vel alteram operationem, extremè debilitata, in consilium vocor. Vidi statim fatalem instare terminum, & cum epilepsia finem vitæ prædixi, id quod & factum, nam mediâ nocte supervenere convulsiones epilepticæ per tres horas durantes, & alterò die mane mors. Simili planè fatò ante annum ejusdem ætatis obiit ipsi filiulus. Hinc avidus sciendi morbi causam parens petiit, ut interesset apertioni corpusculi; nihil autem in aperto cadavere invenimus, nisi intestina inflata, distenta, vacua, & paucò excremento bilioso, liquido, hinc inde fluctuante repleto. Ventriculus inflatus continebat materiæ pituitosæ spumantis, & quasi adhuc fermentantis quantum binis cochlearibus excipi

excipi potuisset. In hanc materiam pater & chirurgus causam funestæ epilepsiæ conjiciebant, quos in sententiâ reliqui. Mihi verò verissimilius visum, infantem hunc, & præcedentem ut & plerosque omnes multo meconio bilioso, quod omnibus recens natis solenne & à me studiosè solet expurgari, abundasse, quâ saburra biliosa insequens nutrimentum fuisse corruptum, & lac coagulatum, unde tormina, & propter exhalantes ad caput vapores malignas, epilepsia. Observavi namque sæpius, si excrementum hocce connatum statim post partum vel robore naturæ vel medicamentis benè expurgetur, infantes præservari, si minus morbo hoc vel vexari vel enecari penit⁹. Unde author fui, ut, si in posterum ipsis nasceretur infans, statim parum vel de *fir. rosar. moscb.* vel de *elect. de mann.* exhiberetur. Id quod feliciter etiam suasi Illust. præfatis Parentibus, quippe binis infantibus, quos postea habuere, nihil tale quid evenit, sed salvi & incolumes adhuc vivunt.

OBSERVATIO CCII.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

QUIBUSDAM IN DISSECTIONE RECENS
NATORUM OBSERVATIS.

Non abs re erit Pathologicis interserere Anatomica & inprimis talia, quæ non parum lucis subministrabunt præcedenti observationi. Deficientibus aliquando corporibus anatomix subjiciendis aduكتورum, Anatomicus noster *Lud. Gayant*, *Chirurgus Paris.* satis notus, dissectionem instituit in binis infantibus, justò tempore, sed mortuis, exclusis. Masculus erat alter, alter fœmella. Separatâ cute tenella remotisque integumentis abdominis inter binas peritonæi tunicas vasa apparuere umbilicalia, vena scilicet in fissuram hepatis sese insinuans. Duæ arteriæ iliacas ingredientiæ & urachus, ligamentum illud suspensorium vesicæ, nullò modò vel cavus, vel in vesicam pervius, quippe nec inflata vesica elevatus ipse, neque flatus per illum in vesicam pelli poterat, qua ratione ergo infans per hunc urinam deponere, aut per umbilicum mingere queat, non vidimus.

Experimentum facturi, quo modo circulatio sanguinis fiat in embryone, cum is, qui in adulto fieri solet, impossibilis, connivente penitus dextro cordis ventriculo & impediens regressum sanguinis in aortam valvulis semilunaribus in sinistro cordis sinu. Immi-

fimus itaque primò per canaliculum flatum in venam umbilicalem parùm incisam, qui redditus per foramen, factum in arteriis umbilicalibus, intumefcente prius hepatis substantia. Mox ad meliorem certitudinem per syringam infusus liquor cœruleus, qui intra breve tempus primo ex arteriis cruorem expulit, mox & ipse secutus. Ut ita clarum, venam umbilicalem embryonis communicare cum arteriis uterinis matris, indeque sanguinem arteriosum ferre ad hepar, ubi depuratum, & in nutrimentum commodum pro infante aptatum, per cavam ascendentem mediante foramine ovali paulò supra diaphragma existente, inque hoc subiecto optimè conspicuo, venam intrare pulmonalem, sive arteriam venosam, exinde in auriculam cordis sinistram, sinistrumque cordis ventriculum, ex eo per aortam in omne corpus. Refluum autem vel superfluum per arterias umbilicales iliacas insertas ad placentam deportari uterinam motu planè circulari, sed longè diversiori, quàm in adultis. Remoto peritonæo intestina cum ventriculo exiguo sub mole hepatis satis magna & ambas hypochondriorum partes replente, vix conspicuo, apparebant repleta meconio nigriori in colo, rubicundiori in ileo. Gustatum à quibusdam adstantibus illud quod in colo erat, amarumque instar bilis deprehensum, quippe quâ parte colon circa hepar annexum fuit vesiculæ felleæ, ibi primò colorem mutavit, apparuitque nigricans & sublividum. Inquisitum num ductus aliquis adesset, per quem immediatè ex vesiculæ biliaria bilis deponeretur in colon, sed nihil inventum. Conclusum ergo, saburram istam biliosam tantùm per porum cholidochum satis hic conspicuum eo derivari, & longiori mora colorem hunc acquirere, ac proinde, inprimis si peculiari modo corrumpitur, gravissima inferre symptomata. Illud quod in ileo, prima fronte inspidum, sed paulo post ex acido amarum habebatur. In ventriculo nihil erat, quàm mucus quidam inspidus, an rudimentum fuerit futuri fermenti, dubium? Exigua tamen moles ventriculi nos certos reddidit, nihil fœtum per os nutrimenti accipere, quod legitima via descenderet in ventriculum, illumque taliter qualiter extenderet, id quod postmodum in alio infante, tribus vel quatuor post partum diebus mortuo observavi, ubi statim grandior ventriculus cum reliquis lacticis apparuit. Renes quasi glandulæ erant conglomeratæ, quod iterum infantibus solenne, secus ac adultis. Renes succenturiati sive capsulæ atrabiliaria magnæ erant, apertæ satis amplam cavitatem & liquoris quiddam atramento similis

Continebant. Remoto diaphragmate, paulo infra cor apparuit in vena cava ascendente foramen ovale magnum satis, habens insignem valvulam, refluxum sanguinis impediens, exinde immisso stylo aditus patuit in arteriam venosam, inque sinistram ipsam auriculam, hoc foramen in alio infante tribus vel quatuor à partu diebus membrana clausum vidi. Pulmones parvi, exigui, non admodum rubicundi, instar parenchymatis hepatis vel portiunculæ carnis ex utroque latere cordis jacebant, in aquam merfi subito fundum petebant, unde constitit infantem in utero non respirare (alias aëre distenti fuissent) illumque fuisse ante exclusionem mortuum. Nam si semel tantum extra uterum respirasset, aër in pulmonibus detentus submerisionem impedivisset. Ut de experimento certi essemus, immisimus pulmones agninos in aquam, qui supernatarunt, utcumque incisi sint & aër omni vi expressus fuerit, foetus verò pulmones fundum petierunt. Deinde cum uterque foetus post mortem exclusus sit, & utriusque pulmones toties, quoties immerfi fuissent, fundum petiissent, unum sumimus, perque asperam arteriam inflavimus, unde lobi statim distenti sunt, mox omni conamine expresso iterum flatu natarunt nihilominus, nec mergi potuerunt. Argumentum credo indubitatum ad convincendas infanticidas & indagandam veritatem, an infans in utero mortuus vel demum post partum quocumque modo strangulatus vel occisus? In cæteris visceribus aut corporis partibus nihil notatu dignum occurrit.

OBSERVATIO CCIII.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

MALIGNITATE OCCULTA CATARRHUM
IN PECTORE MENTITA.

MOrbi qui ab initio blandiuntur, plerumque mutato schemate sub finem sæviunt, & dum apertè jocantur, occultè jugulant. Quod si de ullo, certe de malignâ feбри dici potest, quam merito *P. Neucranz. de purp. c. 12.* morbum fallacissimum, *Anton. Menjot.* vaserrimum atque versipellem, & *Hæchst.* quovis vertummo mutabiliorem, varias induentem larvas, modo hanc, modò illam faciem formamve mentientem, *Dec. 1. Obs. 6.* appellant, quæ ita quandoque & ingenium & mores suos occultare novit, ut nec lynceis
N n 2
possit

possit observari oculis, semperque quo seigniores ciet turbas, eo res ægrotantis deteriori loco sitæ, quoniam furtiva mansione magis radicatur, firmioresque nanciscitur malignitatis nervos, ut inquit præfatus *Menjot. in febr. malign. hist. & cur. p. m. 49.* Vera hæc esse sequens probat historia. Circa finem mensis Aprilis anni 1674. huc venit Hungarus quidam robustæ alias naturæ, nomine *Michaël Todt*. Habebat ille nescio quos dolores in pede, undetamen rectè curatus, remanente aliquâ eorum imbecillitate, quam ex prioribus doloribus provenientes credidit, & neglexit. Non multo post languore corripitur universali totius corporis, cum tussi valdè urgente, & ut apparebat cum gravi catarrho in pectore. Deambulavit hinc inde quanquam languidus, prostrata omnis appetentia, calor nullus, nulla sitis. Dedi, cum diatam non semper observavit bonam, *aquam laxativam* & post *elix. propr. Panac.* unde rediit appetitus, sed tussis exasperata, sumisit *decoct. pector. ʒij. mann. el. ʒi.* quo quinquies purgatus. Sumta cœna decubuit, mediâ nocte expergefactus, de calore extraordinario & siti vehementissimâ conquestus. Manè ipsum accedens, corpus quidem observo plus justo calidum, in pulsu nil nisi aliquam debilitatem. Circa vespèram vehementissimè delirare cœpit, præposterè ad omnia respondens, corpus summè calebat exterius, lingua arida, vultus torvus, nihil tamen mutatò pulsu. Aperta vena brachii, exhibita sudorifera, alexiteria, sed ille tertio die, postquam delirare incepit, obiit. Latuit sub specie catarrhi malum, diu cum natura aliàs robusta confidatam, donec prostratis viribus unò impetu mentem & vitam ademit. Sanguis qui in V. S. emittebatur, floridus erat, nullum vitium notabile habens, quod sæpius in malignitate observavi, & notavit hoc etiam *Menjot. l. c. p. 57.* Quod miremur, ait, sanguis iste profugus (è naribus scil.) ac plerumque ille ipse etiam, qui secundâ venâ educitur, rutilus optimusque apparet, quod venenosa qualitas sensum lateat, solisque patefcat facinoribus, vel quod venenatæ putredinis foculus altior, & Aristis que limitibus circumscriptus.

OBSERVATIO CCIV.

D. CAROLI RAYGERI.

D E

ABORTU BIS VENÆ SECTIONE IMPEDITO.

Mulier

Mulier utero ferens sectâ venâ abortit *Hipp. 5. Aph. 31. & Den. ab Altom. lib. de ut. ger. c. 4.* observavi, inquit, absque controversia ulla, sanguinis missionem utero gerentibus, pro preservatione abortus, fluente vel non fluente ex uteri vasis quibuslibet sanguine multo aut exiguo, in primis vel in mediis sive ultimis mensibus nullo pacto faciendam fore. Rationes, quibus hæc adstruit *vid. in seqq.* quas tamen refutat *Primeros. de morb. mul. l. 4. c. 2.* & cum aliis tempore necessitatis gravidis omnino venam secandam comprobat. Longè quippe alius apud nos sanguinis detrahendi modus, quàm apud veteres, illi enim ad libras sive cotylas, nos ad uncias tantum detrahimus, & sic minimè alimentò suo privatur fœtus, sive minor sive grandior factus; quo respexisse etiam videtur in *aph. Hipp. Rod. à Caspr. de morb. mul. p. 2. l. 3. c. 21. Holler. in Comment. ad cit. aph.* Et V. S. abortum bis impeditum sequens probat historia.

Civis hujus loci honesta uxor quartò mense gravida diè 18. Maij. anno 1674. in febrim incidit continuam biliosam, cum profluvio alvi, extremò capitis dolore, vigiliis, aliisque gravissimis symptomatibus, sed convenientibus tractata remediis convaluit, & licet semel in brachio & sub lingua apertâ venâ, servatus infans. Quatuor elapsis septimanis, novis corripitur doloribus quasi colicis, quod pro malo omine habui, dedi potiunculam aliquam mannatam, ad expurgandam saburram biliosam, quâ scatebat, ac exinde doloribus colicis frequenter obnoxia, sed frustra, quippe statim revomuit. Clysteres curavi applicari ex solo lacte vaccino, quos commendavit. Aliquando inter ingentes dolores sensit aliquid offluere sanguinis per uterum, cui tamen statim convenientibus remediis maturè prospectum. Inde melius sibi habere visa, nonò abhinc diè derepente enorme sanguinis cum multa aqua patitur profluvium fœtu extremè debili. Præscripsi pulverem ex mag. corall. smaragd. bol. Arm. & lap. hamat. præp. in vino rubro ter vel quater chalybeato sumendum. Umbilico admovi carnem bubulam parùm assatam, & aromatibus conspersam, toti ventri imposui cataplasma, ex herbis & rad. adstringentibus, renesque sine lumbos curavi inungi unguentò *Comitissa cum sanguine drac. & bol. Arm.* ita diem insequentem satis benè transegit. Tertia diè iterum sine magnis doloribus aut validis conatibus sanguinis ad sextarium effluxit, jamque ipsa obstetrix diffidere rebus incepit, tantum sollicita, in procinctu credens abortum, ne post partum enormis, ut jam semel factum, sequere-

tur hæmorrhagia. Captò itaque ex arena consiliò, ut vel infanti, vel matri succurrerem, suadeo V. S. in brachio & sine mora sanguinis uncias tres extraho. Horà elapsâ, sensit quoddam quasi exiguum frigus, omnia membra percurrans, cessarunt omnia symptomata, materque cum infante indies melius valuit. Quatuor elapsis septimanis denuò planè similibus afflicta symptomatibus, adhibita eadem, & omnium rogatu, repetita V. S. cum felicissimo successu. Post tres tamen septimanas, nescio qua ex causa, ad viam commota, accedente etiam aliâ animi perturbatione, inopinatò & derepentè abortit puellam perfectam & benè conformatam, quæ absque dubio, si sibi pepercisset, ad legitimum servata fuisset tempus.

OBSERVATIO CCV.

D. CAROLI RAYGERI.

D E

OBSERVATIS QUIBUSDAM IN ICTERI
CURATIONE.

Æ State Anno 1674. cœlò non admodum æstuosò in primis mense Junio valdè frequens apud nos erat icterus; nunquam plures vel vidi, vel sub cura habui ictericos. Omnes autem eò modò corripiebantur cum gravissima scilicet præcordiorum compressione, morfu ventriculi, nausea, cibi inappetentia, constipatione alvi &c. quæ omnia tandem excepit effusio bilis per totum habitum corporis. Urinæ usque ad finem morbi erant ex viridi nigricantes cum sedimento viridi crassissimo in fundo. In quadam fœmina ab initio tenues & croceas observavi urinas cum dextri hypochondrii tumore, sed purgato corpore, urinæ ut aliis turbabantur cum insigni ægrotantis alleviatione. Convaluere omnes ritè tractati & cholagogis bene purgati; V. S. adhibui nullas, cùm morbus non in sanguine, sed in exsuperantia biliosi humoris fuerit. Quidam tamen curabant sibi venam aperire in apice nasi, ad citius profligandum fœdum faciei colorem, quod quidem risu excepi primâ fronte, cùm in usitatum apud nos, & proverbii locò venerit [für den Fürwitz am Nasen-Spißel lassen.] Inveni tamen, quod *Galenus* incisionem hujus venæ commendat in continuo dolore capitis, & *Botallus lib. de cur. per sang. miss. p. m. 337.* asserit multoties, se suasu ac instituto Medici cujusdam

dam Empirici, cum juvenis chirurgiam exercuisset, eam administrasse in vetustis oculorum affectibus, nec non in diuturnis capitis doloribus, utiliore autem observasse in nasi rubore, quam in supradictis affectibus. Edoctus itaque aliis probatis Medicis usu venisse, licet in aliis affectibus, tentavi quid in hoc valeat. Hinc aliquoties curavi institui, sed dubio successu, nam æquè citò curabantur ac pristinum colorem recipiebant, quibus aperiebatur, quàm in quibus intermittebatur. Nonnulli applicabant regioni ventriculi tincam piscem, quam etiam commendat *Schröd. in Pbarm. sua l. V. cap. prop. & ex Kentmanno confirmat Conrad. Gesn. l. 4. de aqu. b. v.* Ictericis aliqui tincam viventem alligant umbilico, donec immoriatur, postredie rursus aliam, idque etiam tertio repetunt. Tinca immortua, intus ac foris veluti crocò tinctà redditur, & plerique hoc remedio restituntur. Ego autoritate munitus, in nonnullis reiteratis vicibus, applicari jussi, sine effectu in morbo, & sine alteratione coloris in pisce. Quædam tamen aliquando ex adstantibus honesta Matrona, mihi pro certo affirmavit, sibi in juventute ictericæ, hoc remedium à celebri quodam Medico fuisse commendatum, applicuisse etiam unam viventem umbilico; aliasque duas utrisque pedum plantis, perque 24. horas reliquisse. Remotæ, quæ in plantis pedum erant, nihil de colore mutaverant, at illa, quæ supra umbilicum jacuerat, eâ parte, quæ cutim contigerat, tota fuerat crocea. Iterum probavi, & ut dixit illa, per 24. horas reliqui, sed frustra. Erit tamen ulterius probandum, cum tantis viris fidem omnem denegare non possim.

Dùm hæc in chartam conjicio, ad Virum quendam Generosum hujus Civitatis vocor: qui hydropota, ante aliquot dies, in convivio, suis convivis, variorum sanitatem, aqua præbibens, in horrendos ventriculi morsus, & cardialgiam incidit præscripsi *aquam physogonam, Manag. cum spir. arant. spir. nitr. & julepo rosaceo*, credidi, namque à nimia aqua refrigeratum ventriculum, ita flatibus torqueri, sed parùm inde alleviationis habuit, quievit tamen per noctem. Altero die mane ipsum visitans, totum inveni ex effusione bilis flavo colore tinctum, & ictericum, cum maxima admiratione, suasi purgans, quod tamen in crastinum differre ipsi placuit. Circa vesperam novi invadunt dolores, & superius orificium ventriculi instar cordis vehementissimè pulsare cœpit, (quem pulsum sive palpitationem ventriculi sæpius jam in colica in primis nostrate observavi) dedi *ss. nitr. cum magist. ocul. S.*
perl.

perl. corall. & in instanti omnis evanuit dolor, nec rediit. Reliquias i&eri purgatione & acidulis Egranis sustulit.

OBSERVATIO CCVI.

D. CAROLI RAYGERL

D E

CALCULO PER SCROTUM EXCRETO.

Circa festum S. Michaëlis anno 1674. nostratis Pharmacopœi ad rubrum cancrum, duorum annorum filiolus dysenteria aliquot diebus laboravit, urinam non nisi cum difficultate & in minima quantitate reddens, inguinibus & scroto distentis ac duris existentibus. Calculum hic subesse statim prædixi, jussi applicari clysterium emolliens cum multo oleo scorpionum, quibus jam ante adventum meum sæpius usus erat, & altero die dedi laxativum ex *ermst. diacarb. Norib. cum aqua frag. tint.* *¶ ri & spir. sal.* quo accepto tam malè se habuit infans, continuo clamabundus, ut clamosâ morte, ceu nostri ajunt, moriturum eum crediderint adstantes. Reiteratum clyisma, & applicata fomenta externa de *melil. alb. malv. par. & saxifrag. sem. lini. fœni gr. & cepis alb. rec.* quo dolor parum cessavit, quiescente quidem ad horam unam, vel alteram infante, sed in eodem vigore manente affectu. Catheterem abhorrebant pater & adstantes, cæteroquin nullum supererat auxilium, jamque in septimum diem penitus suppressa urina, quæ jam ante, ut dicebatur, à tribus septimanis parcè nec sextâ parte potui respondens, fluxit. Tentavi candelâ cereâ, vel explorare calculum, vel viam facere urinæ, sed irritò conatu. Ita ad extrema redactus misellus, abdomine jam mirum in modum tumidò, nihil amplius videre videbatur, nihil deglutiebat, pedes ac manus tantùm parumper movens, dentibusque stridens, hinc metuebamur, ne cum epilepsia ultimum nobis diceret Vale. Ita in agone propè constituti parvuli, exploro inguina, & scrotum, cum jurato hujus Civitatis chirurgo, *Alexandro Schele*; invenimus hocce in sinistra parte, aliquatenus mollius, quam antea, in primis in loco quodam, nummi Hungarici magnitudine. Decrevimus hic lancetta aperturam facere, ne planè prognosticis relinqueretur æger, annuit pater, succedit feliciter, vix enim chirurgus instrumentum intra cutim adegit, ecce profilit urina, instar loturæ carniùm, non admodum saturatæ

turata, ad sextarium unum; Vulnus clausum, & infanti adhibita confortantia. Redii post tres horas, jam melius se habebat, & tanta per emplastrum ligaculumque feri effluxit copia, ut in lectulo super expansum corium quasi stagnaret. Aliquot diebus elapsis, paulò infra vulnuscum à nobis factum sponte natura molitur aperturam, & intra tres dies, dum emplastrum remove vult chirurgus, unà extrahit calculum pisi majoris magnitudine. Detumuit abdomen, ægrotus melius in dies valuit. Sed lotium nunquam per locum legitimum; sed semper per hanc aperturam fluxit, quare omnibus modis prospectum, ne in consuetudinem abiret, sed sensim tamen coaluit, per loca legitima successivè profluente urina. Dedi sæpius decoctum *Foresti cum herbis vulnerariis*, nihil autem magis conduxit, quàm *pirivius salis cum sir. de alb. Fern.* sumtus.

OBSERVATIO CCVII.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

ALAPA LETHALI.

COrnu ferire taurum, equum ferire calce, dentes hiante rictu natura dat leoni, inquit Poëta: Pugnat proboscide elephas, rostro aves, aculeo apes, breviter, cuncta propè animalia naturaliter armis suis instructa sunt; solus homo inermis, ut cum rex sit omnium animalium, instar regis apum aculeo careat, magisque prudentiæ, quàm armorum imperiò valere sciat. Sed pro! quot furor arma ministrat? Non sufficiunt ex ferro & chalybe facta, ipse suis abutitur membris, sæpè brutorum quàm suo generi clementior, nec unà tantum parte ceu ista animalia, sed propè omnibus corporis partibus alter alteri non lupo, sed Diabolus, qui primus homicida, evadit. Inter omnia autem membra nullum promptius in vindictam & cædem, quàm manus, unicum aliàs ad pulcherrimas res instrumentum, non semper armis instructa, sed pugno vel vola ad id sufficiens. Hinc tot alapæ leguntur lethales apud *Beniven. Observ. Med. c. 110. Hild. c. 6. c. 11. Hipp. de morb. vulgar. l. 5. c. 21. Melch. Sebitz. prod. exam. vuln. Tb. Barb. in act. Med. anno I. p. 86.* His & aliis hæc adjiciam.

Ortâ in vico quodam Austriæ *Sundersdorff* nominato lite inter duos venatores, senior juniori alapam dedit, hic illam vindica-

turus ensẽ stringit, prohibent adstantes, remque inter pocula componunt, succedit, porrigunt dextras, ille deprecatur, hic condonat; At dũ junior dextram conciliandi gratiã porrigit, senioreẽ volã in faciem inopinatõ ferit, En, dicendo, tibi tuam alapam, statim senex concidit & exspiravit. Captivatus alter, & in jus protractus capitis sententiam quidem evasit, ad compedes tamen damnatus, in quibus ipsum vidi in arce prædicti Gundersdorff. Mirabile autem, quomodo levi istã volã percussione, nullõ aliõ superveniente symptomate, in uno momento fuerit extinctus. Qui casus alium mihi in memoriam revocat, non quidem funestum, sed tamen notabilem. Civis quidam hujus loci, uxori suã, post aliquam altercationem colaphum dedit, ut ad proximum scamnum conciderit, lividis manũs vestigiis in genis remanentibus. O&iduo elapso nullis aliis præviis symptomatibus, in hæmoptysin incidit illa adedõ violentam, ut intra duas horas ultra quinque libras sanguinis expuerit. Adstantes omnes hunc affectum effectum dixere alapæ inflicte, quod tamen negavi, nec potuisse causam fuisse asserui, nisi valde per accidens, commovendo nimirum eam ad iram, quã calefactus & attenuatus sanguis venam rupit pulmonis, & ita cum impetu profiliit, potius tamen ex alia causa fuisse arbitror. Cæterum administratã V. S. & exhibitõ pulvere ex *lap. ham. præp. mag. corall. & ocul. S.* iterum convaluit.

OBSERVATIO CCVIII.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

GANGRÆNA SPONTANEA TALI
CUM ASTHMATE.

Illustris quædam Matrona *Köpschinit* in pago trans-Danubiano habitans quinquagenaria diu podagrã divexata nodosã, vulnusculum aliquod exiguum in talo dextri pedis, sponte scilicet ibidem apertiente nodõ podagricõ, jam ab aliquot annis habuit. Die 1. vel 2. Novemb. anno 1674. postquam bene valens cubitum ivisset, derepentẽ noctu corripitur paroxysmõ asthmaticõ, quõ ita torquebatur, ut rarissimẽ decumbere, crebrius sedere, deambulare autem planẽ non potuerit. Adhibita in principio, quæ adhibenda videbantur. Octavo morbi die, paulõ ante adventum meum, iterum corripitur paroxysmõ asthma-

asthmaticô, tam vehementi, ut inhibita respiratione expiratura fuerit visa, cui supervenio, frictions & necessaria alia adhibeo, quibus respiratio quidem levior facta, sed sensum in utroque pede ad usque genu abolitum, viderique sibi pedes glaciei instar frigidos querebatur. Continuavi frictions linteis calidis, quin & lateres admovi calidos, ita sensum & calorem acquisivit pes sinister, non item dexter, cujus planta quasi emortua erat, remanente supra calcaneum circa malleolum horribili, & intolerabili dolore; vulnusculum erat lividum, indolens, ex quibus omnibus indubitata signa sphaceli collegi, multus fui tota nocte, ut tantum dolores demulcerem. Manè adveniente chirurgô dilatari vulnusculum lanzetta, quin & pedis partem superiorem ad explorandum, an omnis sensus evanuerit, hinc inde scarificari jussi, effluxit sanguis nigricans, & in momento omnis cessavit dolor, applicata deinde quæ sphacelum impedire solent, sed latius vagatus, tertia die ad genu ascendit, jamque & in altero pede eadem mortificationis intrinsecæ & insensationis sentiebat initia, quæ tamen blandissima mors superveniens solvit. Credo cum ultimis mensibus nullos penitus habuerit dolores podagricos, regurgitasse illam materiam, seu serum podagricum ad pectus, & generasse asthma, quod autem in pedibus stagnavit, quos tumidos, & aquâ plenos habuit, calorem extinxisse naturalem, sphacelumque hunc introduxisse lethiferum. Observavi namque quò latius serpebat sphacelus, eò magis defecisse asthma, & liberiolem fuisse spirandi facultatem. Nihil enim novi in podagra, imprimis nodosa, talem fieri metastasin humorum ad partes nobiliores, vid. *Thom. Barthol. de morb. bibl. §. 11. p. 65.* Noti mihi, qui epileptici facti & per pediluvia accersita podagra optimè iterum valere. Item alius, qui colicâ immani torquebatur, superveniente autem podagrâ nihil penitus sensit.

OBSERVATIO CCIX.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

OLEO LINI IN HÆMOPTYSI.

Magnarum virtutum aliàs oleum lini commendatur in peripnevmonia, phthisi, doloribus colicis, maximè autem celebratur in pleuritide, adstipulante *Gesnero*, qui *l. 1. Epist. 49.*

inquit: Ego multoties in istis pleuriticis doloribus, nihil melius expertus sum, quàm oleum lini propinatum, hocque statim respiracionem facilitavit, sputumque promovit. Proinde studiosè apud nos aservatur ad solem deparatum, qui modus optimus & tutissimus mihi videtur, nam clarificatio, quæ fit per lixivium ad mentem *Hæfferi in Herc. med. l. 2. c. 2.* intuta, & quam *Reusnerus* cum cepâ assatâ *Obs. 67.* proponit, ingrata, vix enim non aliquid de lixivii acrimonia aut cepæ graveolentia retinebit. Hungari recenter expressô delectantur, cum dulce omnisque ingrati saporis expers, verùm minus salubre est, à recrementis & fecibus nondum purgatum. Nonnulli etiam extrinsecus adhibent, ventrem eodem inungendo, aut linteo imbuto tegendo, ad solvendam alvum in constipatione, quod & quandoque cum successu factum recordor, cum oleum lini laxandi vim habeat, teste eodem *Gesnero*. At nuspiam adhuc memini me legisse, aut observasse, quod conducatur in hæmoptysi, fortè à nemine adhuc tentatum. Referam ergo quod à me observatum.

Sub initium anni elapsi 1675. visitavi sæpius foeminam quandam honestam, quinquagenariam, quæ fluxum patiebatur menstruum jam à longo tempore, non quidem adeò largum, continuum tamen. Jam verò catarrho satis molesto divexabatur, cui ex meo consilio medebatur *jusculo ex hedera terrestri, charesfol. pulmon. matrissylv. liquirit. &c.* factô. Aliquando summô mane ad illam vocatus inveni cum stupore ultra mensuram excreti sanguinis floridi, qualis è pulmonibus solet egredi, hunc inter quartam & quintam matutinam sputô rejecerat. Statim curavi aperiri venam in brachio, & dedi, quamvis invitæ *rinct. lap. hemat. aliquot guttas in sir. de symph. Fern.* sed exiguo cum fructu. Nam circa vesperam iterum rediit sputum, & ultra triduum manè & vesperi continuavit. Refractaria erat patiens, & omnia remedia respiciens, obstinatè mortis cupida. Ita anxius, cum ab adstantibus in absentia mariti summoperè rogatus, libenter auxilium tulissem, nescio quomodo inter loquendum mentionem feci olei lini, quod ipsi placuit. Suasi; illa statim cochleare unum sumsit, ejusque usum continuando per aliquot dies penitus convaluit. Credidi ex ruptione vasis in pulmonibus ortam hæmoptysin, oleum lini verò vi sua balsamicâ & emplasticâ iterum consolidasse. Non sine successu postmodum in aliis tentavi. Nam valdè tum temporis grassabantur catarrhi, & apud plurimos credo, à defluxionibus acris & mordacibus subsecuta hæmoptysi,

hæmoptysi, quibus pro sistendo sputo sanguinis tincturam primò lapidis hæmatitæ, mox pro consolidatione oleum dedi lini: unus tamen ex iis factus phthiicus & mortuus. Pharmaceuticæ is erat deditus, qui ex esu nucum tam recentium, quam postea aridarum in catarrhum, mox in hæmoptysin incidit, quam excepit, licet omnia, quæ poterant, adhibita, phthisis & mors. Asserebat is mihi se jam semel passum fuisse hæmoptysin in Suecia, cum Holmiæ theriacam dispensasset, & catinum non admodum gravem sine violentia ab igne remove-re voluisset, sed remisisse post usum convenientium medicamentorum, jam verò quinque elapsis annis hinc iterum theriacam dispensaturum eodem denuò correptum affectu. Non penetravi, an huic dispensationi quidquam tribui potuerit, cum parva nec multis indiguerit viribus, potius autem, ut dixi, ex esu nucum contractam tussim, & ex ea propter validam pectoris commotionem, prius consolidatam venam ruptam arbitror.

OBSERVATIO CCX.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

PHTHISI ET MORTE EX POTU FRIGIDO.

EX labore sudanti, frigida potio perniciosissima, inquit *Celsus* l. 1. c. 2. quod summa fatigatio & delassatum corpus labore aut sudore (dum pusillus intus relictus calor ad extra expansus, tam magna violentia exsolvitur) extinctionis periculo laboret, affatim sumta frigida, ait *Cald. de Hered. in tract. de pot. var. c. 4.* Inde enim, *pergit*, vidimus familias, quæ mane antiquò splendore illuxerant, vesperi tristi orbitate deslevisse, potu gravissimo, sed eventu misero inopinatam mortem illorum, qui splendoris vanitatem in aquæ summa frigiditate posuere. Hinc etiam *Hipp. 6. epid.* Frigida quæ sunt valde, venas dirumpunt, tusses movent & destillationes, *f. Apb. 24.* ex quibus phthisin oriri mortemque sequi præter multorum observationes, etiam sequentes hæc probant.

Ephebus quidam ætate anno 1674. postquam hinc inde curando multum se fatigasset, haustum sumsit vini refrigeratissimi, nec mora, in tussim & phthisin incidit, ac quamvis omnia adhibita, Domino suo, cui valde charus erat, nullis parcente sumptibus, spatio decem septimanarum in flore ætatis obiit.

Alius, civis & coriarius hujus loci 36. annorum è nundinis redux valdè tussit, pro catarrho id habuit, & domesticis usus medicamentis, sed cùm instaret malum, materiamque puriformem ejiceret, petiit à me consilium. Displicuit mihi statim, dissimulavi tamen, & quæsi, annon ansam dederit huic tussi? Ille se nescire asseruit, nisi quòd in illis nundinis haustum spiritûs vini frigidissimi biberit, unde quidem statim tussierit, non tamen credere se, hanc esse causam. Ego autem non dubitavi phtisim subesse, datò uxori prognosticò, ordinavi pectoralia varia, sed ille tribus vel quatuor mensibus elapsis macie confectus obiit.

OBSERVATIO CCXI.

D. CAROLI RAYGERI.

D E

*VISUS PRIVATIONE, OMNIUMQUE MEMBRORUM TREMORE,
EX TOTIUS CORPORIS REFRIGERATIONE.*

NOtabilis fuit sævities hyemis anni 1670. circa finem mensis Januarii, ubi præcedente aliquâ exundatione tum temporis insolitâ, unâ nocte ita adstrictus glacie Danubius, ut siccò quodammodò pede quis ex una in alteram ripam ire, & ubi heri remos duxit, jam equò vel carpentò vehi potuerit. Quodnam majus damnum intulit, inundatio, an inopinatum & rigidissimum frigus, dubium? verum periisse multos, imprimis qui insulam illam Danubialem è regione urbis incolunt, aquis singulis momentis crescentibus, & ingruente nocte; sed & non paucos, qui in excelioribus domus partibus, vel arboribus irruentem vim aquarum effugere conati subitanè frigore toti madidi vel extincti, vel ita destructi, ut digitis in manibus, pedibusque mutilari opus habuerint. Fortè civis hujus urbis victor, ut ligna pro opificio suo necessaria, & in loco quodam Danubio vicino jacentia, salvaret ex undis, ultra tres horas quandoque usque ad axillas in aquis mansit. Domum reversus penes fornacem fortiter calefactam decubuit, statim lassitudinem sensit omnium membrorum. Aliquot diebus elapsis in singultum incidit tres dies durantem, inde restitutus, intra anni spatium visum in sinistro, mox in dextro amisit oculo, utrisque tamen externè bene constitutis. Post triennium articulorum doloribus horrendis corripitur, quibus supervenit tremor perpetuus in hunc usque diem durans. Multa ille adhi-

adhibuit, quibus dolores ad tempus mitigavit, non sustulit. Præteritâ ætate & à me petiit consilium, dedi varia iterum pro leniendis tantùm doloribus, sed in senili laboribusque exhausto corpore plura efficere nequivi. Originem autem fuisse malum ex ista corporis refrigeratione extra dubium, cum constet non tantùm ex veterum historia, verùm etiam ex recentibus, quantum damnum soleat inferre talis corporis refrigeratio. Certè retulit mihi persona Illustris, quod ex Candia rediens naufragium passa, ita membris contracta, & quasi paralytica facta sit, ut difficulter Paduz in integrum restitui poterit.

OBSERVATIO CCXII.
D. CAROLI RAYGERI.

D E

EPILEPSIA APOPLEXIÆ SUPERVENIENTE LETHALI.

Non infrequens aliàs apud nos est apoplexiæ supervenire epilepsiam, eventu quandoque bonò, quandoque malò, ut multis exemplis probat *D. D. Spindler. in observ. suis prope diem edendis.* Hòc annò pellionis cujusdam filius 12. annorum, diu, antequam ipsum inviserem, ægrotans, unò vel alterò à me sumptò medicamentò convalescere visus, redeunte appetitu, viribus, colore faciei &c. Ita constitutus derepentè aliquando in brachiù dextri enormes incidit dolores. Jussi fumigari *ibure, agallocho, myrrha, &c.* Cessavit dolor, sed manus intumuit, curiosius palpsans tumorem, materiam subesse deprehendit. Commissus curæ chirurgi, qui legitimè tractavit, & factâ aperturâ, magna copia puris effluxit, consolidatum vulnus, motusque rediit. Hæc cum aguntur prægressò levissimò dolore, paralyti corripitur totius lateris sinistri, institui frictiones, cum linteis calidis, aquis arthriticis, unguentis appropriatis, sed sine fructu. Alterò die supervenit epilepsia gravissima, quâ sinistrum tantùm latus, quod aliàs immobile, mirum in modum convulsebatur, dextro, toto durante paroxysmo, immobili ac quasi rigido manente. Finitò paroxysmò, iterum motus rediit dextræ, mansit immobilitas sinistræ, ægrotus melius se habuit, comedit & totâ nocte dormivit. Hoc in tertium continuavit diem, semper circa horam secundam redeunte epilepsiâ planè eòdem, ut dictum, modò: Dedi

land.

laud. opiatum, & continuò suppressum malum, nec amplius rediit, usque ad finem vitæ, qui post aliquot dies secutus. Morbi enim longitudine confectus, viribusque exhaustus, placidè vix advertentibus adstantibus obiit. Credo paralyseos causam fuisse materiam, quæ in dextra per suppurationem fuit evacuata, hic autem nervis impacta hæsit, motumque impedivit; cur autem durante convulsione immobile manserit dextrum, convulsus autem fortissimè atque hinc inde jactitatus sinister latus, non video, nec satis capio.

OBSERVATIO CCXIII.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

CATARRHIS ANNO M DC LXXV. PER AUTUMNUM GRASSANTIBUS.

INter morbos hyemales & vernaes gravedines, tusses, catarrhos, raucedines numerat *Hipp. 3. aph. 20. & 23.* At insolita apud nos hoc annò aëris temperatura, insolitos etiam introduxit morbos. Nam per totum Septembrem mediumque Octobris mirum in modum catarrhis vexabantur nostri, ausim dicere nullam domum in urbe vel suburbio fuisse exemptam, quandoque in una, tres, quatuorve inventi simul catarrhosi, & si qui levabantur, alii statim in locum succedebant. Invadebant autem omnes eòdem propè modò, cum rigore & calore 24. horas sat vehementer quandoque durante, plerisque metu gravioris mali V. S. imperavi. Solutò calore, vel coryza, vel tussis, vel inflammatio in faucibus apparuit. Omnes propè coryza vexavit, quâ cessante salvi evasere & incolumes. Mortuus inde nemo, quantum scio, quanquam plurimis metum mortis injecerant, quos tantâ, ut dixi, violentiâ aggressi. Causa fuit, tota æstas pluviosa, insequens autumnus inæqualis, modò serenus, modò pluviosus instar Martii vel Aprilis, hinc etiam tales orti morbi, qui vernali aëre, potissimum apud nos, inæquali, frequentes esse solent. Nam rectè *Hipp. 3. aph. 7.* Qualem temporis statum effecerit annus, tales ferè morbos oportet expectare. Communem autem fuisse causam, vel exindè probari potest, quod non tantum hîc loci, verum & Viennæ, per totam Austriam, in *Silesia, inprimis Vratulavia, ubi tamen vix unquam aut rigor aut calor præcessit*, imò ausim dicere per totam Germaniam, ut nobis relatum, fuerint grassati.

OBSERVATIO CCXIV.
D. CAROLI RAYGERI.

DE

SERO LACTEO V. S. EXTRACTO.

Non tantum sanguis post V. S. sed & ei circumfusus humor à similitudine illius, qui lacti inest, serum vocatus, considerandus. Nam ex ejus vel quantitate, vel paucitate, vel colore, sua sumet Medicus instantium morborum aut predominantis humoris, vel, ut quidam amant loqui, admixtæ heterogeneitatis in sanguine indicia. Hinc si serum quantitate excedat, hydropem, hydrocelem, lienterias, diarrhœas, diabetem, syncopen, asthma, catarrhos, aliosque gravissimos morbos efficit, quorum catalogus variorum medicorum observationibus assertus videatur ap. *Schenck. in diss. de sero sanguin. c. 6.* Ratione coloris tot species, quot in corpore humores constituit *D. Jessenius in jud. de sang. V. S. dimiss. p. m. 18.* & cujuscunque humoris excessum notari vult colore. Rubicundiori sanguinem, pallentiori pituitam, flaviori bilem, nigricanti humorem atrum. At *D. Schenck. in pralaud. diss.* colorem habere nullum & minime esse coloratum, quin potius intrinsecè, secundum suam substantiam consideratum, unum esse inquit, vultum tantum non simul animam mutare, nec gravari peregrina videri veste, & delectari dominorum suorum coloribus, quorum comitia sequatur, munere autem suo functum polymitham iterum deponere, sicque pro vario corruptionis gradu & tinctura modò biliosum, viride & lividum, atrabilarium, modò lacteum apparere cum *Riolano* statuit. Et quidem ex viridi flavescens ut plurimum videtur, cæteris sub coloribus rarius. Lacteum observavit *Marc. Donat. l. 1. c. 4. de hist. med. mir. Barth. c. 13. de lact. Thor.* in puella, quæ ante V. S. lac biberat; cum *Ol. Wormio* autem sæpius in cachymicis & scorbuticis. Ego aliquoties etiam notavi, inprimis autem hoc anno in persona quadam illustri, sana & obesiori bis in V. S. sc. vernali & autumnali, sanguine cæteroquin optimò, & floridò existente, & licet Westphaliâ oriundus prædictus Dominus, quo in loco sat communis esse solet scorbutus, in hoc tamen optimæ constitutionis, & temperamento planè sanguineo prædito nullum præterea apparet scorbuti signum. Proinde non possum illis suffragari, qui ex isto albido colore, vel caloris nativi extinctionem, aut depravatam con-

coctionem mortemque præsentem ominantur, cum non iste modo, verum & cæteri, in quibus observare licuit, sani, boni habitus, plethorici, nullisque morbis obnoxii fuerint. Hinc potius credo, à copioso nutrimento ortum habere, nilque esse aliud, quam portionem chyli sanguini nondum penitus assimilatam, per venas ad cor refluam, ut penitentiorem mutationem experiatur, hanc autem unà cum sanguine extractam serum, ut dictum, per se coloris expers, ad omnes tamen colores recipiendos aptum, eluere, prout alia in sanguine contenta, sicque ut à bile flavum vel viridescens, ita ab hoc in sanguine redundante lacteum acquirere colorem.

OBSERVATIO CCXV.

D. CAROLI RAYGERI.

DE

SERPENTE EX HOMINE POST MORTEM PROREPENTE.

Serpentes in luporum senio confectorum renibus reperiri, & progressu temporis ita fieri virulentos, ut tandem eos interimant, sequæ duos uno in rene observasse, quorum alter pedis, alter pollicis æquarit longitudinem tradit *C. Steph. l. 7. agric.* Ex fetis equarum alii, ex capillis mulierum *Avicenna* & in primis capillis menstruatorum *J. Bapt. Porta l. 2. mag. nat.* Ex medulla hominis mortui tota propemodum credidit vetustas, & quemadmodum ex putrefacto bove apes, equò vespas, asinò scarabæos, ita in humano corpore ex confluyente fanie, quæ est circa medullam, & in unum coalescente, angues nasci vult *Plutarchus*. Hinc *Ovidius*:

Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulchro,

Mutari credunt humanas angue medullas.

Vid. *Camer.* qui uno vel altero exemplo hoc illustrat, in *hor. succ. c. 11*. At nec desunt serpentum in vivorum corporibus natorum & excretorum exempla; ut superiorum seculorum historias taceamus, notabile quod *Cass. Baub. in append. ad part. Cesar. Franc. Rouffet. ex Matth. Cornace de Anna Tromperin* refert, quæ circa festum D. Johann. Bapt. puerulum unà cum duobus serpentibus enixa.

Memorabilis quoque casus adolescentis illius Argentinensis, qui anno 1617. 8. April. circa primam pomeridianam mortuus in loco quodam

quodam clauso adjacente vivò serpente, à domesticis fuit inventus, quem totum eleganti dissertatione prosecutus *D. Melch. Sebizi*, ubi prolixè non tantum similes historias lectu dignissimas ex variis authoribus proponit, verum etiam, an, quomodo, quibus in corporis partibus serpens generari possit, agit. Hisce jungendum omnino duxi, quòd hic in vicinia ante quatuor vel quinque annos in oppido *S. Georgii* secundo abhinc lapide accidit. Sutor quidam pauperculus, extra urbem in loco quodam, qui *Neustiff* vocatur, habitans, per multos annos horribiles in corpore sensit cruciatùs, multos consuluit, multa adhibuit, sed omnia frustra, tandem cruciatuum impatiens arreptò cultro suo sutorio locum dolentem infra ventriculum stultè sibi aperturus, vulnus satis magnum inflixit, unde mortuus, habità prius facti ex impatientia pœnitentiâ. Impositum sarcophago, operculo probè tecto, contemplaturus fortè supervenit quidam vulnus & mortuum. Ecce remoto operculo, serpentem cum stupore egressum ex vulnere observat, brachii longitudine, & duorum digitorum crassum, & quatrimum superviventem. Hæc mihi civis & chirurgus ibidem honestus *Gabel Nordermann*, qui sutorè istum, non tantum vivum noverat, sæpius ab ipso, ut consilium ferret requisitus, sed & post mortem vulnus inspexit, serpentemque in manibus habuit. Ita post mortem in notitiam venit, quod vivum affixerat, & demum agnitus morbus, cum serum nimis illi fuerat mederi. Cæterum serpentes illi in renibus luporum observati à *C. Steph.* mihi in memoriam revocant binos illos vermes in rene canis inventos *Parisiis*; cum enim aliquando in cane satis magno animi causa extispicium instituissemus, occurrit ren dexter magnus naturalem figuram excedens, pinguedine undique tectus, quæ tamen pinguedo non erat, sed duplex aut triplex membrana albicans, ad tactum durior, cæterum adipem egregiè mentiens. Dissecta illa nullum apparuit parenchyma, sed insignes duo vermes. Alter duarum spithamarum longus digitò minori crassior, colore rubeus, ore exerto & hiulcò, qui omnem parenchymatis substantiam absumsisse visus. Alter minor lumbrici forma, sed eò longior, colore albicantior priori, cuti pellucida, ad eò ut intus filamenta quædam alba, quæ primò pro aliis vermibus habuimus, postea verò intestina, vel quid simile miræ longitudinis & decuplo longiora ipsò verme, fuisse credidi, conspici potuerint; cubile hic habuit extra renem, in sacculo membranoso, uno pollice lato, intus satis capaci, eâ parte, quâ ureter exire solet, progredienti, in quem

tandem iste sacculus desit. Reliquum renis deforme, pallidum, exsanguis, nullo modo renis formam vel figuram referens, carunculas intus habens duas, & præter naturam constitutas. An & hi angues fuerint, & suo tempore aliquando venenati futuri, vel an hoc lupis tantum solenne, non disputo. Notabile tantum tantæ longitudinis vermes in rene canis fuisse repertos.

OBSERVATIO CCXVI.

D. CASPARIS MARCHII.

D E

ABSCCESSUS FISTULOSI IN FEMORE MEDICAMENTO ANTIMONIALI CURATIONE.

Civis quidam Gryphiswaldensis pistor, in parte femoris internâ tumorem abscessui similem animadvertens, consilium alicujus balneatoris imploraverat, qui ipsum sudatorio imponens, sanguinis æstum insignem atque inflammationem tumoris hoc ipso excitavit, cui mederi frustra tentavit. Relicto vero isto pseudo-medico, chirurgo expertissimo curandum se committit, at vero is abscessum hunc cuniculos jam tum fecisse sentiens, frustra adhibitis remediis sibi familiaribus, difficilem futuram curationem prævidit, adeoque medicum aliquem in consilium adhiberi postulavit. Accersitus ego, foramina aliquot fistulosa, jam tum in parte istâ femoris deprehendo, & inflammationem vel adspectu horridam, quare interna remedia nonnulla, qualia Practici celeberrimi commendant, præscribo, quibus etiam sedulo æger fruitur, chirurgo interim externis appropriatis, quod suum erat, peragente, sed frustra laboravimus ambo, quin ulterius sub cute serpere malum, atque in ipso etiam pene fistulas oriri vidimus. Accidit autem, ut dum vesperâ quâdam chimica perlustro scripta, de *tincturâ seu extractione aliquâ antimonialî* mira prædicari lego, & in specie, *si mediante hoc extracto cerevisia antimonialis pararetur, omnia ulcera etiam fistulosa & pessimi moris sanari*, externè saltim vulgaribus emplastris temperatis & defensivis adhibitis. Auctum concludo, fieri per gratiam divinam posse, ut hoc medicamenti genus etiam ægro meo plurimum conducere; paratum ergo omni studio *extremum* ejusmodi, jubeo infundi *cerevisia adhuc fermentanti*, cado tamen jam tum infusæ, quam, ubi deferbuerat, claram, & in sapore ne tantillum

lum immutatam bibit æger inter cibandum, jussi tamen, ut *unâ vice non excederet mensuram dimidiam*, sive libram j. civilem. Mirum dictu, quantum inde commodum intra paucos dies experti simus, ichorosâ materiâ probè emendatâ, sedatâ inflammatione & consolidatis sensim fistulosis canaliculis, quo super effectu ipse chirurgus lætus obstupuit. Vix decem præterierant dies, ubi restitutus ferè in totum vir ille videbatur, qui ob id gaudio plenus, amico qui ipsum inviserat, gustandam præbet cerevisiam, unde tantum expertus erat fructum, cujus sapore indifferenti, immò aliquantulum suaviori, ille etiam largius de eâ biberunt, adeo ut fateretur æger, se *ultra tres aut forè quatuor libras* ejus exhaustisse, sed infelici successu: excitato enim insigni sanguinis & spirituum fervore, inflammatio in femore recruduit, ac purpureo suo colore nos die sequenti valde perterrituit. Intellectâ autem causâ, non despondi animum, sed quieto saltim animo & corpore esse jussi, ac de cerevisiâ istâ hoc & sequente die inter epulas saltem *libb* bibere, quo factò mox evanuit inflammatio, & paucos intra dies felicissimè sanatus fuit æger, sine ullo deinceps incommodo vivens.

OBSERVATIO CCXVII.
D. CASPARIS MARCHII.

DE

SCABIE ANTIMONIALI MEDICAMENTO BREVI CURATA.

Accidit etiam in primis præxeos & professorii muneris mei annis Gryphisvaldiæ, ut in pago quidam Pastor consilium meum requireret, pro *Studiofo*, liberorum suorum informatore, scabie universali malignâ & crustosâ laborante, aded ut quæ lectum sterneret ancilla, singulis vicibus squamarum deciduarum manipulum non exiguum corradere posset, unde parum à leprâ aut elephantiasi discrepare hoc malum censebatur. Ego antimonialis medicinæ vim mundificativam exploraturus, nullum prorsus aliud remedium commendo aut exhibeo, præter tincturam aliquam antimonii, quam ipse paraveram, vomitivæ facultatis, aut dejectoriæ prorsus expertem. Vix quatuordecim dies elapsi, ubi me iterum invisens Pastor, lætus narrabat, Studiosum illum hoc solo medicamine, sub benedictione divinâ plenissimè sanatum esse, & mundo nunc ubique corpore incedere.

S C H O L I O N.

HAbemus hic bina exempla de virtute mundificativa medicamentorum antimonialium, quorum istud, quod in priori observatione adhibitum, non caruit virtute emeticâ, quam, si ad XXX. aut XL. gutt. in dosi quis adscendat, luculentissimè ostendit. Speculatione curiosorum omninò dignum videtur, quo modo effectum ejusmodi edere possint hæc antimonialia medicamina. Probabile minimè videtur, id fieri posse per solam suâ consociationem cum sanguine & lymphâ vitiosis: quam enim facultatem alterativam fingere vellemus, quâ mediante exigua medicamenti quantitas massam sanguinis integram, aut totum laticis flumen corrigere, & ad pristinam bonitatem reducerè valeret? ut taceam, quod etiam ea antimonialia medicamenta, quæ fixissima sunt, atque indissolubilia, ut est antimonium diaphoreticum, & alia, virtutem correctivam ferè similem exferant, de quorum cum sanguine unione magis adhuc, nec immeritò dubitare possumus. Qui cum *Helmontio* ægitudines omnes deducunt ex Archæi vel errore vel furore, tribuent forte cum eodem autore *vim quandam astralem adeoque & influentialem* hujusmodi remediis, quâ reducere eum ab errore, vel ejus sedare furorem possint, idque ob certam quandam convenientiam cum vitæ Archæo aut singularem hujus complacentiam cum medicamine. Ast magnâ hic iterum urgemur difficultate, quandoquidem nonnulla antimonialia in dosi saltem exiguâ commodum præstant, in auctiori incommodum adferunt, uti in primo casu cerevisiæ antimonialis moderata & largior assumptio ostendit, unde sat probabiliter deducitur, non posse statui convenientiam singularem istius medicaminis cum Archæo nostro, utpote qui ob dosin auctiorem mox indignationem concipit, secundum quam pessimos effectus edit, & producta creat vitæ aut sanitati valde adversa. Respondebunt equidem *Helmontiani ex tract. Natura contrariorum nescis* §. 44. quod remedii appropriata convenientia præsupponat proportionem tam in gradu quàm quantitate: sed hæc obscuriora sunt, quorum elucidationem aggredi in præsens non præsumo, sed aliis in Illustri Collegio nostro viris Curiosis, doctioribus, & ad speculandum plus otii habentibus, istud, propositamque quæstionem, quo operandi modo hæc antimonialia medicamina salutare istos aut infalubres effectus edant, discutienda relinquo, favori interim omnium & singulorum me sedulo commendans.

[In literis ad Dn. D. Febrium, 29. Jan. ann. 1676. Berolinò Svinfurtum.]

OBSERVATIO CCXIX.
DN. ERICI MAURITII.

DE
NOVO CONTRA PODAGRAM REMEDIO, ET LA-
PIDIS LAZULI VI ELECTRICA.

AD
D. SEBASTIAN. SCHEFFERUM.

Amice pl. honorande,

Litteræ Tuæ rectè mihi traditæ sunt. Legebam tum Belgico sermone conscriptum, nuperrimè mihi ab homine amico & curioso transmissum librum, quo indicatur *reperitum tandem in India Orientali contra podagram remedium*. Cum sciam, nondum ad vos pervenisse librum, nec dubitem ejus Te argumentum libenter intellecturum; id breviter exequar. *Hermannus Buffcopius Ultrajeet.* & per X X. amplius annos, Ecclesiæ, in urbe Batavia, quæ Belgarum in India primaria est, Pastor, ad directores Societatis Indicæ Amstelodamensis Camera, literis ex ipsa Batavia X X. Jan. anni 1674. scriptis, ac per filium unicum ex India reducem exhibitis, rem certam esse ait, atque seipsum aliosque plures eò remediò convaluisse. Decubuerat ipse ante annos quatuordecim ex isto morbo, ut sæpè alias, quo antehac patrem & avum, cum justam ætatem nondum attigissent, amiserat: decubuerat autem solito vehementius; cùm adversus ingentes dolores consuetis remediis nihil proficientibus, advocat mulierem ex *Quinam* oriundam, quæ peritæ medicæ documentum in familia ipsius, curatis, præter filiam ex desperatis morbis, mancipiis aliquot, jam ante dederat. Illa rogata, an sciret adversus dolorem ipsius remedium; se verò scire, & tale quidem respondit (modo levem inustionem pati velit) ut verendum non sit, ne aliquando redeat. Ipse negare primum pati se velle hujusmodi aliquid; crescentibus tamen doloribus, haut difficulter tandem admisit. Adest ergò illa, bacillis quibusdam aromaticis, & substantiâ quadam lanuginosa instructa, eam *Indi Moxa* vocant, paratur autem peculiari & secreto artificio, à *Chinensibus* præcipuè sed & à *Japonensibus*, licet non perinde egregia, ex herba nobilissima, cujus nomen quoque ad Europæos emanare nolunt: frequentissimum ejus per multa Orientis regna commercium esse perhibet *Buffcopius*; *Moxa*

hujus particulam, pisco non majorem digitis in coniformam aptat, cujus basin cuti, eâ parte, quâ dolor præcipuè urget, applicat, mox cereum poscit, bacillisque aromaticis moxæ apicem accendit, cujus pars una in cineres resolvitur, altera se cuti applicat, quam in cineres abire vetat, quæ à cute extrahitur humiditas. Hæc operatio aliquoties, plerumque tamen ter solum repetitur, sine insigni dolore, cumque ipsi pluribus locis remedium hoc applicasset, tota operatio intra dimidiæ horæ spatium absolvebatur. Motum humorum intercutaneum, celerrimum, sensu & oculis se deprehendisse, ait, dolores verò omnes confestim cessasse, odorem interim tetrum exspirasse locum affectum perhibet, inde mox incidisse in somnum diuturnum, quo per septimanas aliquot caruerat; alterâ die experrectus præter tumorem pedum nihil mali sensit, sed & illi mox detumuerunt. Ex eo per menses XXVII. nullum podagræ indicium se animadvertisse scribit, nec deinceps inde nisi leviter admodum ægrotasse; semel omninò ante annos IV. febrem acutam (quem morbum sibi ultimum fore existimabat) in podagram vehementiorem desiisse, magno suo gaudio, utpote qui morbi illius medicinz jam certus esset. Commemoratur porrò cunctis profuisse aliis, quibus autor fuerit hoc utendi remedio, quod nunc & venditur *Ulmajelli* in ædibus *Joannis Busscopii Advocati & Scholæ Correctoris*. Mira sanè res! si fortassis eorum, qui apud Vos materialia, ut vocant, vendunt, *Moxæ* hujus aliquid è Belgio acceperit, partem ejus exiguam, meò ære redemptam, mihi rogo, transmittite.

De lapide *Lazuli orientali* observavi, vim ipsi inesse electricam, cujus beneficio, vi illâ leni frictione, quali in succino utimur, provocatâ, manui eâ parte, quâ *salvatella* est, adhæret. Habeo gemmas ejus generis orientales antiquis figuris inscriptas sex vel septem, quæ id singulæ præstant, quædam etiam tam firmiter cuti adhærent, ut à manu decem & pluribus vicibus inversâ non excutiantur. Cum alibi non perinde adhæreant, duo ista inde probari mihi videntur: 1. *Salvatellam* præ cæteris venis attrahere melancholicum humorem, veramque esse antiquorum, quod & recentibus experimentis constat, sententiam, in morbis lienis illam rectius quam alias aperiri. 2. Agere medicamenta quædam electricè, cujus eximium argumentum est, quod ita agere illa in dissecto cane vidit *Regnerus de Graef*, ut quidem ipse testis est in *tractat. de succo pancreatico*. Proximis diebus his experi-

perimentum feci lactis in sanguinem vel saltem humorem sanguini
simillimum mutandi, quod & intra horæ quadrantem successit; mul-
tum in hoc experimento ad ostendendam chyli in sanguinem muta-
tionem ponderis esse videtur. Vale & salve. Scrib. Spiræ 12. Febr. 1676.

[Dn. D. Schefferus ad Dn. D. Februm, Francofurti Svinfurtum mense
Februar. ann. 1676.]

OBSERVATIO CCXIX.

D. JOHANNIS FRIDERICI HULDENREICHII

DE

HEPATĒ INSOLITĒ MAGNITUDINIS PENDENTE
QUATUORDECIM LIBRAS CIVILES.

UXor Johannis Keppleri, textoris Vracensis, ætatis 45. annorum,
temperamenti biliosi, per aliquot mensium spatium sub dextra
axilla facta à natura quasi fontanella ulcus aluit, ex quo mate-
ria quædam alba cum flavedine permixta interdum copiose
fluebat & ruebat: Hoc cum à chirurgo (quod hujus pertusa amplius
ipsi exitum concedere nollet) imprudenter nimis meo judicio conso-
lidatum esset; paulò post dolorem circa hepatis regionem sentire cœ-
pit gravativum, cum ciborum fastidio, vomitu interdum bilioso, nec
non siti, quâ premebatur, intensâ, cum insigni tumore, quem digitis
tangere licebat, dextri hypochondrii, eâ potissimum parte, quâ hepar
ventriculum ambit.

Ego in consilium vocatus, postquam prognostico ancipitis &
exiguæ spei me præmunivissem, artis præfidia arripui, remediisque
tam internis, quàm externis curationem auspicatus sum; sed sine fru-
ctu, & exiguo cum levamine.

Nam cum symptomata indies graviora fierent, dolores non re-
mitterent, præprimis autem tumor, à topicis nec emolliiri nec discuti
posset, icterusque totum corpus subito invaderet & occuparet, medi-
camentorum usum porrò sibi salutarem fore dubitabat; proinde ab
iisdem planè abstinuit, sola aquâ confortativâ, quâ per vices ex coch-
leari utebatur, contenta.

Interim in sellâ dextrò latere versus terram declinato (à pondere
& mole tumoris istius hanc miseram retrahente, & fermè opprimente)
dies noctesque sedens, crebris & reiteratis gemitibus blandam animæ

à corpore ἀνάλυσιν à DEO exoptavit, quam etiam ab ipso impetravit.

In tumoris hujus ad aspectum & tactum protuberantis causam cum inquirere animus esset, apertionem cadaveris à marito & amicis, precibus & persuasionibus (quanquam initio omnes reclamarent,) tandem extorssi.

Cum itaque opus aggrededer, & circa parenchyma hepatis, tumoris indagandi gratiâ, occuparer, illud cum stupore & admiratione tam vastum ac mole ponderosum videns adstantibus monstro, qui perterriti vix oculis fidem habebant.

De pondere autem certior fieri volens, monebam chirurgum, ut extraheret, & totum scirrhosum repertum, pendeat *libras quatuordecim* civiles. Cæterum in mesenterio adhuc carnosa excrescentia, magnitudine caput infantis æquans, conspecta & detecta fuit.

Reliqua viscera à nativa bonitate nil defecerunt.

Sequentia in viro quodam honesto hujus urbis, cujus nomen erat *Urbanus Walcker*, notavi.

Hic ex vitio hepatis per annos duos, maximos dolores perpeffus est, nil quicquam proficientibus medicamentis. Ex hujus umbilico sæpè materia alba & serosa stillabat; qui tandem fatis concessit.

Post mortem apertò cadavere hepar induratum grande & in gibba parte ultra triginta diversæ magnitudinis ulcuscula habens, inventum est; quæ aperta & dissecta, similem, prout ex umbilico fluxerat, materiam, cum fetore tamen aliquali conjunctam, fundebant; in parte autem cava, abscessus, vesicula propria inclusus, magnitudine ovi gallinacei deprehensus est.

Lien solito minor. Renes, quoad substantiam carnosam intotum consumpti erant; relicis tantummodò involucris seu integumentis illorum.

OBSERVATIO CCXX.

D. JOHANNIS FRIDERICI HULDENREICHII.

DE

CALCULO IN VESICULA FELLIS.

Mulier quædam ætatis 61. annorum, uxor sutoris cujusdam Vracensis à multis annis de atrocissimis, quos per intervalla sentiebat in abdomine, doloribus conquesta, cum quodam die maritum comitem habens, negotiorum causâ proximum

pagum peteret, inter eundem iisdem correpta doloribus, alvi exonerandæ gratiâ, ad arborem multis virgultis circumseptam, non procul à ripa fluvii stantem, confidere coacta fuit.

Interea maritum viam prosequentem, subitò magnò clamore vocat, seque viperam per alvum rejecisse constanter affirmat; qui accurrens, factò strepitu inter virgulta, viperamque (quæ procul dubio ibidem loci delituerat, prout exitus historiæ docebit) in fluvium sese immergentem videns, mulieri postmodùm majorem fidem habuit, præsertim cum jurato omnibus rem ita se habere, affirmaret.

Cùm autem ventris tormina etiam post exclusam, uti opinabatur, viperam non remitterent, sed per intervalla iisdem, ut antea passionibus recurrerent, aliam adhuc vivam viperæ prolem in ventre domicilium habere, firmiter sibi persuasum habebat; hancque farciminis instar sæpè per intestinorum contubernium circumgyrari ajebat; quam licet interdum manibus apprehenderet, statim tamen rursus iisdem sese subduceret, & evanesceret: nec ullis rationibus, ut contrarium statueret, flecti potuit.

Affectus iste, cùm miseram (quod aliquoties vidi & observavi) invaderet, ambabus manibus ventrem comprimendo, pedibusque tremendo, tantò clamore & ejulatu ædes replebat, ut etiam extra easdem in vicinia longè exaudiri potuerit: firmiter credendo, dolorem hunc immanissimum & lincinationem intestinorum à viperâ venenò emissò excitari; fidemque adstantibus hoc ipso conciliabat majorem, dùm diceret, se sæpius vexari his tormentis, cum jejuna esset; quamprimum autem lac tepidum hauriret, vel jusculum sorbillaret, aut panis frustulum comederet, venenatam in ipsius ventre hospitantem bestiam placari, doloremque exinde mitigari; præsertim cum sedato illo munia domestica rursus obire posset.

Multi super hac re variis opinionibus distracti; quidam uteri symptomata, alii lienis affectum, nonnulli colicam biliosam accusare solebant: Reliqui, nescio quid morborum apparatus in abdomine delitescere arbitrati, singuli suo, tam Medici (à quibus passim consilia & auxilia emendicata & efflagitata fuere) quàm empirici, ut & alii in consilium adhibiti viventes judicio: non exclusis, ut sæpè fieri solet, ex hoc medicantium consortio, aniculis; quæ malum dæmoni & sagis adscribebant; aliæ, certò viperam adesse, quam sibilare & cantillare audirent, hariolabantur.

Durante verò per triginta annorum curriculum hoc atrocissimo affectu, multa (quamvis interdum etiam inepta) à multis pro exturbando hoc peregrino, uti opinio ferebat, hospite, adhibita fuere remedia: sed tot assumptorum, quibus fermè enecta, pertæsa, (cum etiam omni argentatio destitueretur præsidio ægrota) rem totam DEO & naturæ commisit; nil quicquam medicaminis porrò assumendo.

Tandem sub finem vitæ hydrope correpta fuit unde dolorem pristinum jam in totum sopitum esse, nec quicquam de viperæ motu se amplius perferentem ajebat.

Cùm autem affectum hydropicum naturalem, & interdum etiam curabilem ex fœmina quadam (à me & chirurgo per paracentesin in umbilico factam eductisque 12. circiter in hujus abdomine restagnantis laticis mensuris feliciter curata adhuc sospite) intelligeret, me rursus in consilium vocavit, ventrisque apertionem urfit.

Renui propter virium imbecillitatem, & quod umbilicus ipse, non, ut præfata mulieris aquâ plenus tumeret: itaque medicamentis hydragogis & vesicatoriis pedibus applicandis, nec non aliis, rem molendam & expediendam esse prædixi.

Utrò citroque habito sic sermone, opinionemque confirmante chirurgo, rem omnem meo arbitrio commisit.

Hinc curationem medicamentis, affectum hunc propriè respicientibus aggressus, ventrem successivè omni aquâ exoneravi, detumescentibus etiam, vesicatoriorum ope, pedibus: sed brevi ægrota gaudio, quæ jam perfectè curatam se putabat, & prædicabat.

Recrudescente enim malò abdomineque aquarum copiâ aucto, tandem exantlatis tot annis, incredibilibus dictu doloribus mortalitatem exuere coacta est.

Facto sic dolorum vehementium, & calamitatum ingentium fine, amici & cognati de certitudine hujus affectus solliciti, ut cadaver aperirem, obnixè rogârunt, quod etiam pie defuncta, adhuc in vivis, me monendo, ne intermitterem urfit; quorum precibus ne desse viderer, cùm & ipse summo desiderio causam tam diuturni & chronici affectus rescire tenerer, rem statim ministrantibus duobus chirurgis expedi vi; & cum venter aquâ plenus tumesceret, eandem per canalem ad sex mensurarum complementum eduximus.

Postmodum apertò decenter cadavere, inspectisque visceribus, omnium primò pulmones utrinque costis adhærentes totos purulentos

...nigris & cœruleis, invenimus. Hepar gran-

parebat.

(latebat anguis in herba) hoc, quem
rēta erat; in cujus superiore ductu versus
sculum reliqui minores tanquam proles
nt.

lus tam arcte & tenaciter vesiculæ bilis
eorum ope separari & detrahi potuerit.
mesenterio hoc planè ab acrimonia bilis
sa materia (causa procul dubio hydro-

ralis erat constitutio, neque in intesti-
nenta; quamvis maxima pars ad stan-
crederet.

istide fellea à me exemptò ad oculum de-
icis causam dolorum & mortis, non vi-
cet calculo) adscribendam ac imputan-

dam esse: neque ullam aliam me agnoscere posse nec velle: hoc per-
motus fundamento, quia vesicula bilis obstructa à novo isto posses-
fore bilem nec recipere, nec emittere potuit; hinc natura aliam quæ-
rendo viam hanc in mesenterii substantiam deposuit; unde ingentes
illos dolores & cruciatus subortos esse, nullus dubito.

Id quod etiam apparebat in muliere istâ adhuc vivente; quam-
primum enim (postquam dolores aliquandiu duraverant) per vomitum
se expurgaret, brevi sublevata est, dolore omni penitus remitte-
tente, donec nova bilis generatio, eadem inferens symptomata, eun-
dem quæreret exitum.

Similes ferè duas historias ex eadem causa præter immanissi-
mos dolores cancrasam etiam partibus dispositionem inferre valenti-
bus, lector benivolus, in *Armamentario chirurgico D. Johannis Scultetii*
inveniet. *Vid. Observ. 148. p. m. 102. 103.*

OBSERVATIO CCXXI.

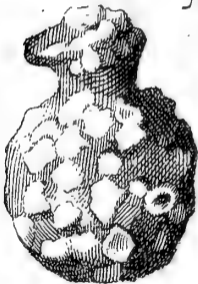
D. JOHANNIS FRIDERICI HULDENREICHII.

D E

CALCULIS INNUMERIS IN SUBSTANTIA
PULMONUM REPERTIS.

Ad Obs. CCXX.

Nº 9.

lentos & plenos tuberculis nigris & cœruleis, invenimus. Hepar grande & multis in locis durum apparebat.

Vesicula fellis autem (hic latebat anguis in herba) hoc, quem depictum vides calculo, infarcta erat; in cujus superiore ductu versus hepar supra præfiguratum calculum reliqui minores tanquam proles matris alvo exclusa quiescebant.

Etenim grandior calculus tam arcte & tenaciter vesiculæ bilis adhærebat, ut vix digitorum meorum ope separari & detrahi potuerit.

Perlustratō deinceps mesenterio hoc planè ab acrimonia bilis erosum, & ejusmodi calculosa materia (causa procul dubio hydro-
pis) refertum vidimus.

Reliquis visceribus naturalis erat constitutio, neque in intesti-
norum contubernio vipera inventa; quamvis maxima pars adstan-
tium hanc ibidem contentam crederet.

Itaque calculo hōc è cystide fellea à me exempto ad oculum de-
monstravi adstantibus & amicis causam dolorum & mortis, non vi-
peræ, sed primario huic (scilicet calculo) adscribendam ac imputan-
dam esse: neque ullam aliam me agnoscere posse nec velle: hōc per-
motus fundamento, quia vesicula bilis obstructa à novo isto posses-
sore bilem nec recipere, nec emittere potuit; hinc natura aliam quæ-
rendo viam hanc in mesenterii substantiam deposuit; unde ingentes
istos dolores & cruciatus subortos esse, nullus dubito.

Id quod etiam apparebat in muliere istâ adhuc vivente; quam-
primum enim (postquam dolores aliquandiu duraverant) per vomitum sese expurgaret, brevi sublevata est, dolore omni penitus remitte-
tente, donec nova bilis generatio, eadem inferens symptomata, eun-
dem quæreret exitum.

Similes fermè duas historias ex eadem causa præter immanissi-
mos dolores cancerosam etiam partibus dispositionem inferre valenti-
bus, lector benivolus, in *Armamentario chirurgico D. Johannis Sculteti*
inveniet. *Vid. Observ. 148. p. m. 102. 103.*

OBSERVATIO CCXXI.

D. JOHANNIS FRIDERICI HULDENREICHII.

D E

CALCULIS INNÜMERIS IN SUBSTANTIA
PULMONUM REPERTIS.

Calculos in omnibus fermè corporis humani partibus generari posse, extra controversiam est; Hinc mirari non licet, etiam in pulmonum substantia talem interdum reperiri lapidicinam, è qua tot lapilli eruuntur, ad corporis fabricam potius evertendam, quàm construendam comparati. Proinde hæc calculosa fruticatio, & calamitosa feracitas, præsertim in juvenili ætate adhuc constitutis subjectis, maximè deploranda est.

Tantum enim abest, ut illa ætatis progressu imminuatur atque evanescat; quin potius augeri videtur, viresque acquirit eundo.

Præfatis fidem conciliabit sequens Observatio. Studiosus quidam Philosophiæ, annorum viginti, nomine *Johannes Adamus Erhardtus, Johanni Adami Erhardi*, Pharmacopœi & Consulis quondam Vra-censis p. m. filius natus minor, Tubingæ in stipendio Ducali, studiis gnaviter indulgens, nullis antea divexatus morbis, tempore hyemali, de dolore stomachi conquestus, nec non inter lucubrationes sæpè tussi sicca correptus, scabieque parùm infectus, tandem patrios Lares repetit, reque matri & amicis detectâ, mox in consilium vocatus fui, & cum ab ægrotante in singula diligenter inquirerem, medicamenta quædam præscripsi, quibus affectum mitigatum iri sperabam, sed malo indies, fatiscentibus subindè viribus, ingravescente, signa haud obscura incipientis phthiseos apparuere; quibus perspectis curationem secundùm methodum medendi instruendam, eoque dirigendam esse judicavi, ut malum, si quidem in artis potestate, in prima quasi, quod dicitur, herba suffocaretur. Sub cujus curæ auspicio & initio, præter omnem spem & opinionem, patiens calculos duos intertussendum me præsentè rejiciebat, cum materia purulenta cruore nonnihil tincta.

Hiscè visis & perlustratis, pulmonum substantiam hujuscemodi calculis refertam esse, haud obscurè colligere potui.

Quapropter cum plures subinde ejusdem farinæ per intervalla dierum rejicerentur calculi, materiaque purulenta, viridem & subflavum repræsentando colorem, fœtoris haud expertem, exulcerationem pulmonum innueret, in tam ancipiti casu, alium etiam Medicum accersendum curavi.

Communicato invicem consilio dubiæque spei relicto prognostico, selectissimis & pretiosissimis contra hostem hunc pugnatum est remediis, sed frustra & incassum tentatis omnibus.

Quip.

Quippe per 18. septimanarum spatium durante affectu, concurrente sub finem morbi & vitæ etiam abdominis & pedum tumore hydropem ascitem præfagiente, omnemque medicamentorum vim penitus eludente; tandem strue istâ calculorum (prout ocularis inspectio docuit) oppressus, membrisque omnibus fessus, juvenis iste (alioquin propter pietatem, morum decentiam, indefessamque literarum culturam longiore vitâ dignus) diem suum obiit.

Apertò cadavere libras aliquot aquæ in abdomine fluctuantis emisimus, demum inspectis diligenter visceribus, præsertim pulmonibus, proh DEUM! tantum calculorum diversæ magnitudinis agmen in illis maximam quidem partem exculceratis, repertum est, ut aliquot centum eruere ex iisdem quis potuisset: Imò, vera scribo, in tanta copia apparuere, ac si manu feminantis injecti fuissent.

Hepar induratum & quasi elixatum conspiciebatur. Cæteris visceribus, quantum judicare licuit, salvis & illæsis.

Non absimilem in substantia pulmonum germinantem calculorum prolem aluit parens defuncti studiosi: idcirco ex semine morbofis hujusmodi tincturis inquinato per hæreditariam dispositionem in filium etiam hunc affectum derivatum & propagatum esse, nemo facile negatum ibit. Huc quadrare videtur illud:

Qui vires in foliis venit à radicibus humor.

Sic patrum in natos abeunt cum semine morbi.

[In literis ad Dn. D. Febrium d. 15. Febr. ann 1676.]

OBSERVATIO CCXXII.

D. ALPHONSI KOHNII.

D E

CAPITE FOETUS SEPTEM ANNIS IN UTERO RETENTO.

O Pificis cujusdam uxor, 35. jam annum agens, ante 7. annos gravida facta, totò gestationis tempore magnis & multifariis ægritudinibus & adversitatibus divexata, circa sextum & septimum mensem fœtum diversimodè & extra-ordinario modo se jactitantem & invertentem maximè contristata sæpius sensit de futuro partu anxia valdè & sollicita; accidit autem, ut tempore partus laboriosissimi post membranarum disruptionem & aquæ effluxum, secundinæ primùm extra uterum sese repræsentarint, & post quinque de-

mum

mum dies foetus corpusculum emortuum pedibus præmissis in conspe-
 ctum venerit usque ad caput, adstantes mulierculæ auxiliatrices quan-
 tum licuit leviusculò attractu præbere manus attentabant, ut caput
 quoque adhuc in utero detentum foràs prodiret; ecce horribili adspe-
 ctu protinus corpusculi truncus capite, ob collum putrilagine peni-
 tus corruptum, in matrice relicto, cum insigni & fermè intolerabili fœ-
 tore in manibus earum hæsit, quò visò attonitæ obstupere omnes. Pu-
 erpera nihilominus DEI O.M. singulari beneficio viribus non nimi-
 ùm enervata, & à gravioribus hisce casibus supervenire solitis sympto-
 matibus libera, sarcinam & reliquias hasce valdè molestas deponere
 gestiens, varia à diversis Medicis & chirurgis per 4. annos usurpavit
 remedia, tam interna, quam externa, sed parum felici, nec optatò suc-
 cessu, cum tot annorum spatiò nil nisi purulenta quædam capitis pu-
 trescentis materia cum paucissimis cranei exesi portiunculis ingenti
 fœtore excreta fuerint. Tandem paupercula patiens medicamento-
 rum pertæsa, dum nullus urgeret dolor, & actiones vitales, animales
 ac naturales (generatione exceptâ) observarentur integræ, ipsaque la-
 boribus muliebribus exercendis par esset, totum opus soli naturæ per-
 ficiendum tradidit, divinò quotidie ardentibus suspiriis imploratò
 auxiliò, quò factò intra tres subsequentes annos vis matricis expultrix
 paulatim totam cranii & capitis relictam substantiam per particulas
 modò majores, modò minores (quarum postremò paucas ante septi-
 manas excretas cum reliquis omnibus præcedentibus nuperrimè mihi
 monstravit) absque ullo alio superveniente symptomate præter titilla-
 tionem aliqualem haud admodum dolorificam feliciter extirpavit, per-
 fectæ sanitatis adhuc superstite, & ad ulteriorem conceptionem aptâ
 muliere.

[In liter. ad Dn. D. Febrium, mens. Febr. Ann. 1676, Ulma Suinfurtum.]

OBSERVATIO CCXXIII.

D. JOH. BUTZII

DE

ANATOME HYDROPICÆ.

ANte octiduum in pago *Sussen* cadaver hydropicæ septuagena-
 riæ jussu Prænobilis Domini nostri Præfecti à chirurgo,
 me præsentem, fuit apertum: illa vivens existimabat, serpentem
 aut aliud quoddam animal in se latere; sed nihil invenimus,
 præter

præter ingentem aquæ copiam tam in abdomine, quam thorace contentam, & viscera, qualia hydropici habere solent; ventriculus tamen ita fuit contractus seu coarctatus, ut magnitudo ejus magnitudinem renum non excederet, nullam ferè habuit cavitatem, & substantia ejus fuit admodum crassa, sed diu nihil comederat.

[In literis ad Dn. D. Febrium mens. Febr. Ann. 1676.]

OBSERVATIO CCXXIV.

D. JOHANN. SIGISMUNDI ELSHOLTII,

DE

MOXA SINENSI, ANTIPODAGRICA,

Hermannus Buschhofius Ultrajeſinus, Concionator veteranus in Batavia nova Indiæ Orientalis, conscripsit ibidem libellum de *podagra per Moxam curanda* idiomate Belgico, ipsumque Ill. Societati Indiæ suæ Amstelodamum Ann. 1674. cum dedicatione transmissit. Is liber ibidem anno sequenti fuit impressus, & una cum *Sinicâ illa Moxa, Bacillisque aromaticis* in scatula, ope *Exc. Viri Dn. Dieterici Conerdingii, Archiatri Brandenburg. & Brunsvic.* meritissimi, ad nos quoque nuper delatus. Ob argumenti itaque in Germania novitatem excerpere placuit primaria capita, & ad Te, *Volgnadi Excellentiss.* perscribere: quo me quasi interprete, ad notitiam illorum etiam, qui Belgicè non callent, perveniat adeò familiare dudum Orienti remedium.

Tractatus itaque is binis partibus absolvitur, quarum *prior* continet arthritidis descriptionem, & quidem.

Cap. I. Arthritidem definit, quod sit præternaturalis, internus, profundè latens, ac plerumque invisibilis & exiguus in ossium membranis sive periostiis tumor, ortus à sicco, frigido, pravæque qualitatis vapore, qui ex arteriis virtute cordis expulsiva, inter ossa & ipsorum periostia expellitur, ut plurimum in artus corporis circa articulos: ubi vapor hic impactus & conclusus subsistit, & membranas maximè sensibiles extendendo, acerbissimos dolores excitat: subsequente membri impeditò motu, atque aliis gravibus symptomatis.

Cap. II. De tumore arthritidis interno, & quo modo is invisibilis sit.

Cap. III. De causa arthritidis proxima, & semper comitante,

Rr

Cap. IV.

Cap. IV. De qualitatibus vaporis, qui arthritidis causa existit; nimirum tres ipsi qualitates *Auctor* tribuit: & quidem siccum illum esse statuit, quo ab humiditate flatulenta distinguat. 2. frigidum, quia unicam tantum esse causam podagræ proximam credit, frigiditatem scilicet: falli verò illos, qui præter podagram frigidam hanc statuunt etiam dari podagram aliam calidam, siquidem calor accedit solummodo tanquam symptoma, ob dolores ab extensione membranarum jamdum prægressos. 3. *prava qualitatis*, non tantum auctoritate *Guidonis de Cauliaco*, & *Ambrosii Parai lib. XVII. c. 2.* sed & ob insignem foetorem, qui post inundionem *Moxâ* factam, & quotiescunque ulcuscula inde excitata postmodum obligantur, exit. Delicatos enim nonnullos à foetore isthoc in deliquium animi ferè incidisse, asserit: atque hanc esse rationem, quare & *bacillos illos odoratos* adhibeant, & jejuni ad obligandum ulcera non faciliè accedant *Chirurgi Sinenses*.

Cap. V. De parte affectâ, & de sede materiæ morbificæ in arthritide. Periostium autem affirmat esse sedem primariam, ita quidem, ut inter ossa ipsa & periostium ab ossibus distendendo immanes istos producat dolores. Ligamenta quod attinet, ea ex *Galeno*, & *Paullo Barbeta lib. 1. anatom. practic. c. 5.* sensu carere, statuit.

Cap. VI. Arthritis quod sit morbus membrorum universalis, & accipiat nomèn à partibus affectis: itemque de loco, ubi materia arthritidis generetur, quod sint viscera ob defectum calidi innati, præcipuè verò hepar, lien, stomachus, non excluso capite: ibi postquam materia illa ad tempus latuit, ob copiam movetur atque per circulationem ad cor defertur. Cor irritatum, per arterias ad artus projicit: primariò verò ad ossa & periostia, dehinc porrò foras ad articulos, ipsorumque membranas.

Cap. VII. Quomodo, & per quas vias materia arthritidis ad membra feratur.

Cap. VIII. De membro seu parte expellente.

Cap. IX. De signis arthritidis.

Cap. X. De symptomatis arthritidis.

Cap. XI. De tumore molli externo, qui in arthritide frequenter se prodit. Demonstratur autem, in arthritide dari tumorem duplicem: *primus est internus & vaporosus* circa periostia, qui efficit acutissimos illos dolores, ad quos demulcendos natura mittit proximos humores:

mores: atque hinc oritur *aliter*, qui est *externus* & *serofus*, tanquam prioris effectus, & in quo dolor percipitur aut nullus aut multò remissior.

Cap. XII. De motus imbecillitate.

Cap. XIII. De nodis, & tophis.

Pars posterior illius tractatus arthritidis sanationem edocet, & quidem.

Cap. I. tractat de cura arthritidis in genere.

Cap. II. Arthritis sanatur inustione per *Moxam*.

Cap. III. Quod remedium specificum arthritidis sit *Moxa*, inter *Sinenses* & *Japenses* celeberrimum.

Cap. IV. *Moxa* est materia lanuginosa & mollicula, ex herba quadam sicca artificiosè præparata. Nomen illius herbæ auctor ignorat, itemque artificium præparationis à *Sinensibus* & *Japanis* inter arcana haberi affirmat: quamvis in maxima copia profet venalis ibi *Moxa* præparata, & in proxima regna inter merces alias evehatur. *Sinenses* vero sicut cætera simplicia, ita etiam *Moxam* accuratius & conficiunt, & servant. Utuntur autem ea pro cauterio actuali in singulis corporis partibus, exceptis oculis, contra morbos quoslibet ex humoribus & vaporibus frigidis ortum ducentibus.

Cap. V. Modus utendi talis est, ut ex portiuncula *Moxæ* digitis decerpta formetur globulus pisi minoris magnitudine, qui postea in pupam sive pyramidem acuminatur: basis verò plana imponitur loco, ubi inustio peragenda. Porrò *bacillus aromaticus*, quales quidem tædis nostris officinalibus longiores multò & tenuiores sunt, accensus cuspidi pupæ admovetur: atque ita sine noxa, ac sine dolore nimio conflagrât *Moxa*, relicta in cute non vesica, sed saltem macula spadicea aut fusca. Repeti autem ordinariò ter solet, in membris scil. teneris hæc inustio eodem in loco, nonnunquam etiam pluries, quando opus est, siquidem in cephalalgia ob cutis densitatem vel ad 25. imò ad 50. vices iterari sine noxa potest.

Cap. VI. Post sufficientem inustionem, imponitur allium tustum, & desuper pellicula allii exterior madefacta. Sequenti die, si circum circa fortè appareat vesicula, forfice aperiatur, sed escharam violenter non est removenda, donec natura separet. Imponatur autem folium *plantaginis* tostum ea ratione, ut dorsum folii asperum ad escharam vertatur: ubi verò consolidandi tandem animus est, latus folii molle admoveatur. In defectu *plantaginis* folium *brassicæ*, & in defectu etiam hu-

ius usurpetur *Empl. diapalma*, vel *basilicum* : quæ tamen emplastra etiam mox ab initio, ad retinenda saltem folia *plantaginis* vel *brassicæ* imposita, adhiberi supra debebunt.

Cap. VII. Mirabiles cauterii hujus effectus proponit.

Cap. VIII. demonstrat, hoc Cauterium præferendum esse omnibus in Europa remediis, contra podagram hætenus usurpatis.

Cap. IX. Inustionem hanc esse tolerabilem.

Cap. X. De dexteritate requisita in chirurgo, qui inustionem peragere debet.

Cap. XI. De bacillis aromaticis, eorumque utilitate.

Cap. XII. De loco, in quo urendum.

Cap. XIII. De periculo & incommodis cauterii hujus præposterè administrati.

Cap. XIV. De arthritidis tumoribus mollibus & serosis, ex accidenti natis, & ipsorum cura.

Cap. XV. De arthritidis tumoribus duris & tophaceis, ipsorumque cura.

Cap. XVI. An dentur podagræ diversæ species; & an inter ipsas sit essentialis differentia. Negat Auctor prius, adeoque omnem podagram à causa frigida deducit; è contrario asserit, quæ communiter proponuntur arthritidis differentia, esse tantummodò accidentales: nimirum à parte affecta, à crassitie vel subtilitate materię peccantis, unde arthritis vaga vel fixa, recens vel inveterata: cum vel sine notabili humorum affluxu, cum vel sine nodis: in articulis ipsis vel in spatio ipsorum medio sive internodiis, licet nonnulli agnoscere hoc medium pro sede capaci nolint, cum tamen revera sit.

Cap. XVII. Remedia ab arthritide præservantia.

Cap. XVIII. De dentium arthritide sive odontalgia, & ipsius curatione.

OBSERVATIO CCXXV.

D. JOH. SIGISMUNDI ELSHOLTII.

DE

CORDIS DISSECTI FRAGRANTIA.

Serenissimus Princeps CHRISTIANUS, Marchio Brandenburgensis, & Administrator olim Archiepiscopatus Magdeburgensis, valde senex moriebatur annò 1610. Ejus cada-
vere

vere aperto, cor dissectum spirabat odorem gratissimum, similem-
que prorsus illis emulsionibus & julepis, quibus tanquam *confectione*
Albermes, aq. cinamomi, rosarum, carbunculi & id genus aliis confor-
tantibus pro more imprægnatis, aliquot dies ante obitum roboratus &
penè non nutritus quasi fuerat æger. Infallibili sanè argumento,
quod *Medicamenta assumta* in primis viis non hæreant: sed continu-
ato usu, viribus ferè integris, & retentis [saltem ex parte] suis qualitati-
bus, in ipsum usque cor penetrare possint.

[In literis ad D. Henr. Vollgnadium Berolino Vmtislav. d. 19. Maj. An. 1676.]

OBSERVATIO CCXXVI.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII D.

D E

PRINCIPIIS RERUM IN GENERE.

Magna hodie, æquè ac olim, lis est de rerum principiis, varian-
tibus adeò hypothesibus, ut quam amplectaris nescias. Ple-
ræque non nisi recedæ sunt veterum Philosophorum opinio-
nes, quædam excultæ, quædam de novo refictæ. Aquam re-
rum omnium esse principium, *Thales* jamdudum statuit; vid. *Plutarch.*
l. 1. de placit. philos. c. 3. omnia ex omnibus, *Anaxagoræ* & *Democriti*
dictum est. Vid. *Aristot. l. 2. metaph. c. 5.* Tacemus alia, sive ex vetusto
Sapientum collegio, sive musteâ recentiorum enata sagacitate. Visum
est operæ pretium, ad excitanda, vel componenda ingenia, ut tandem
inoffenso pede in his liceat progredi, quæ nostra sit mens vel media
via, in synopsi proponere, libero cuique relicto iudicio.

Principia UNIVERSALIA, seu prima, TOTI competentia
supposito, *ἡ ἕξις*, seu positiva sunt duo: MATERIA & FORMA; illud
extrinsecum, hæc intrinsecum magis.

Principia SECUNDARIA, MATERIATA, simpliciora,
in concreto & remotiora sunt QUATUOR ELEMENTA: aër,
ignis, aqua, terra.

PROXIMIORA, & quasi in abstracto sunt PRINCIPIA
CHIMICA, vulgò nota, & quæ ceu principalia ferè sola nominatî
plerumque solent: *sab*, *sulphur* & *mercurius*, quibus ceu magis mate-
rialia phlegma & caput mortuum, seu aqua & terra jungi solent.

PROXIMA sunt PARTICULÆ, *ἢ ἀτόμα* consideratæ,

& harum *figura* & combinationes infinitæ, unde principia chimica ipsa vel in *ἀτόμω* vel in medicamentis considerari queunt.

In hisce, *materialibus* inquam principiis, præcipuè occupamur, tum aliàs communiter, tum speciàtim in chimia; FORMAM verò, & actuans principium, quod dat esse rei, vivere, augeri, nutriri, & materialia hæc vigorat, vix, nisi sub animæ, naturæ, spiritus mundi, vel qualitatum inde manantium, motus &c. titulo palpate licet, nedum cognoscere.

Non sufficit ergò unicum principium, v. g. aqua, vel sal, quod strictis nimis cancellis est includere tantas naturæ opes & *διωδύεις*; neque enim hæc vel sufficiunt, vel sine confusione ingeniorum explicant phænomena. Non item multiplicanda sunt entia præter necessitatem, sed hoc modo omnia aptè conciliari posse videntur.

Vid. Decur. II. A. 1. 66. 13. 7. 20.

OBSERVATIO CCXXVII.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII D.

D E

PRINCIPIIS CHIMICIS.

Videri poterunt levia jam dicta, nisi ultra quàm primâ fronte patent, ea speculemur. Quæ enim quæso tandem opinionum myriades emergent, & porrò naturæ arcana velabunt, si in his non solliciti erimus, ut concordia in præsuppositis theorematibus firmetur? Ut itaque ad artis formam in ideâ quasi aptemus à plerisque recepta principia chimica, *in genere* primùm de iis supponemus sequentia.

Quoad *divisionem* 1. principia chimica alia sunt *ante separationem*, seu nondum secreta, naturalia, & intrinseca, in potentiâ quasi magis, seu actu primo; alia sunt *separata*, postnata, producta, artificialia, extrinseca.

2. Alia sunt *utilia*, respectivè ita dicta, fœcunda, \ominus , \triangle , \ddagger ; alia *inutilia*, relollacea, ∇ , ∇ (in abstracto considerata)

3. Alia sunt *activa*, quæ eodem modo se habent, ut jam dicta \ominus , \triangle , \ddagger , alia *passiva*, ∇ & ∇ . Hæc radicem, fundamentum & hospitium præbent reliquis; illa verò hæc quasi informant.

4. Alia sunt *fixa*, ut ∇ ; alia *volatilia*, ut \triangle & \ddagger ; alia *media*, ut ∇ & \ominus .

5. Alia

5. *Alia liquida, alia solida; alia integra, alia immutata.* Sic sulphura liquata oleum exhibent; \ominus lia fluorem adeptam liquorem acidum, ξ ius omnis generis liquores præbet.

Quoad *affectiones generales* 1. principia chimica se invicem sustinent & ligant. 2. Alia ex aliis mutantur, indicio adhuc esse composita, mixta, non pura. 3. Variat eadem ignis. 4. A potiori tamen fit denominatio. 5. Se invicem modificant, v. g. Δ cum \ominus le combinatum variat odores &c. 6. modò sunt sepulta & implicita, Modò magis patula. 7. Magis pansa sunt in vegetabilibus & animalibus; minus in metallis; analogiâ tamen in singulis locum habente.

In *specie* jam breviter in singulis spectabimus 1. *essentiam*, 2. *affectiones*. 3. *effectus*, idque saltim in terminis latioribus.

SAL quoad *essentiam*, à chimicis strictius & propriè quasi de fixo intelligitur *ναλ' ἐξοχλὼν*, quod evaporatione remanet, neque alta petit; latius tamen hodiè prædicatur 1. de *fixo* eoque tum lixivo, seu *alcali*, quod per incinerationem prodiit, tum fluorem adeptum, seu *acido*. 2. de *volarili*, magis urinoso, tum ex animalibus, tum vegetabilibus eruto, cui hodie 3. additum fuit, *enixum*, seu medium, ex acidi & alcali combinatione enatum.

Quoad *affectiones* 1. *sal est primum sapidum*, ideoque particulæ salinæ poris linguæ se insinuant, & prout varias eidem exhibent figuras, ita etiam variat sapor. 2. *Destruitur aquâ*, saltim quoad consistentiam, ut diffusetur vel solvatur, si liberum sit & pansum, attrahitque aërem & aquam. 3. *Resistit igni*, sibi relictum, salis enim natura opposita est sulphuri, unde & 4. *acidum obtundit sulphur*, domatque & contra, cujus rei eximum exemplum præbet arcanum Γ ri. 5. *Acidum figit ξ iam*, & rarefactionem sanguinis sedat. 6. *Lixivum verò eundem lubenter amplectitur*, & secum occultat, acorem verò extinguit, eidemque contrariatur, sanguinem rarefacit. 7. \ominus est principium *coagulationis*, seu coagulandi & compingendi vim habet, unde calculi etiam à principio \ominus li non sunt deducendi, non exclusâ ∇ â.

Affectiones aliæ cum Δ e communes etiam sunt *durabilitas*, *incorruptibilitas*, *gravitas*.

Quoad *effectus* 1. \ominus est *diureticum*, 2. *aperiens*, incidit, attenuat, resolvit. 3. est *stimulans*, unde purgandi, vomendi que qualitas principaliter adscribenda \ominus li; *corrosivum* est, unde quicquid causticum est, ob \ominus acre & mordicans tale existit, v. g. ælula, cantharides &c. 4. *arceol*

putredinem. 5. in corpore *resolutum* vel *coagulatum*, non minus ac reliqua, variorum morborum est causa, quæ seorsim in *Tab. de causis morborum* è *principiis chemicis* suo loco damus.

SULPHURIS *essentia* non consistit in acido, (quod salis est) sed in particulis \odot osis, resinosis, balsamicis, rotundis, unde resinæ, olea, Δ ra inflammabilia, item spiritus (ubi cum ξ io conjunctum est) de eodem testantur.

Quoad *affectiones* 1. Δ est principium radicale colorum, explicativum Θ & ξ . 2. Est principium odorum, (seu primum odorabile) sed explicatum hoc esse debet Θ le inprimis volatili; hinc videmus, illa maximè esse odorabilia, quæ Θ le vol. oleoso seu remixto cum Δ re, ejusq; exhalationem adjuvante, abundant. Neq; obstant Θ lia volatilia \square nosa, in illis enim explicatissimum est Δ , seu constant ex Θ le lixivo fixo, & ~u volatili, unde & citius voto avolant. 3. Δ est $\Phi\lambda\sigma\gamma\iota\sigma\tau\upsilon\nu$, unde, quicquid ardet, sulphur est, & affectiones ejus sunt *inflammabilitas*, *levitas*, (nisi Θ le & ∇ á auctum & saturatum, ubi subsidet.) 4. *Metallis largitur malleabilitatem.* 5. *occultatur* Θ le, cum quo magnam habet amicitiam, destruitur verò ab igne. 6. *vinculum est principiorum reliquorum.*

Quoad *effectus*, ob balsamicam suam vim edulcat, vegetat, fecundat, præservat à putredine, à frigore item, quod in arboribus resinosis videmus.

MERCURIUS est instar Protei, & reliquorum internuncius, unde quoad *essentiam* continetur 1. sub *phlegmate*, quod ipsum præservat à putredine. 2. sub Δ re, unde olea ætherea & aromatica eodem abundant. 3. sub Θ le fixo, quod amat, & promptè cumeo conjungitur. 4. inprimis sub *spiritu*. 5. sub Θ le volatili, in quo eminenter conspicitur. 6. suo modo etiam sub *acido*; est enim evaporabile & mobile.

Quoad *affectiones* cum ad motum maximè habilis, agilis, & tenuis sit substantiæ, hinc ipsi competit *levitas* aërea, *subtilitas*, *penetratio*, sed minus durabilis & constans est, nisi alio ligetur vel obviscetur, uti ossa diutissimè servant Θ volatile, hinc etiam in liquore optimè aservatur.

Quoad *effectus* præstat *vitam*, *calorem*, *augmentum*, *nutrimentum*, *fermentationem*, *fecundationem*. Restaurat & vegetat sanguinem, movet sudores &c.

Hæc curiosæ disquisitioni aliorum exponimus, ceu ideam, cui superscrui alia possunt, quæcunque vel ingeniosâ $\epsilon\gamma\chi\epsilon\iota\sigma\mu\sigma\delta$ vel aliis experimentis pro notitiâ artificiali faciunt.

OBSERVATIO CCXXVIII.
D. LUCÆ SCHROECKII.DE
UVULA GEMINA.

U Vulam ad bene loquendum esse necessariam, ideoq; non adeo ineptè vocis plectrum audire, à plurimis Anatomicorum creditur; id quod absentia etiam ejusdem, & prava, eaque vel conata, vel à morbo inducta, constitutio evincit; ceu imprimis ab *Exc. D. Carolo Raygero* in discursu, *aglossostomographia*, *Jacobi Rolandi*, Anno tertio *Ephemeridum curiosarum German.* adjuncto, præclare illud ostenditur. Ubi adpositum exemplum gargareonis duplicis, in memoriam revocat, quæ simili in materia observare mihi bis licuit.

Primâ vice, dum annis duobus abhinc juvenis 24. annorum, curæ meæ subjectus, singularem in columella naturæ lusum exhibendo, duplicem eâ concessisse ostenderet, non quidem immediatè palato adnatam, sed ex carnosâ aliquâ rotundâ excrescentiâ, palato junctâ, tanquam è basi quadam propendentem, cæterum naturali planè situ locatam, ac figurâ & magnitudine justâ præditam.

Alterum exemplum hoc demùm annô ancilla 22. annorum præbuit, cujus palatum duæ pariter uvulæ unitæ occupant, quoad figuram nihil insoliti ostendentes, magnitudine saltem naturalem illam haud æquantes, ita ut ambarum quantitas junctâ, si cum hac conferatur, non nisi parùm eam sit superatura.

Reverà autem binas in utroque subjecto uvulas adesse, non saltem divisas, quales tum præfatus *D. Raygerus l. c. pag. 568.* tum *D. Henric. Vollgnad in Schol. ad obs. 239. Anni II. Ephem.* laudatarum, sibi occurrisse, testantur, ipsa earum conformatio docet, cum ex latiori basi in obtusè acutum mucronem singulæ terminentur. Cæterum rara hæc aberratio in istis personis nullum aliud incommodum affert, quàm quod vocem non eâ gratiâ, quâ fieri aliàs solet, edere possint, sed rauram nonnihil, & obscuram, è naribus quasi descendentem, eandem emittant.

Similem planè effectum in pluribus utriusque sexûs hominibus, quas lues venerea particulâ hac multavit, vel saltem ex parte mutilavit, in nostro nosocomio Gallico, cujus curam jam per undeviginti

annos ago medicam, observavi, ita ut omnes raucâ quadantenus voce deturpati fuerint; hinc me illorum in partes abire permoverant, qui experimentis edocti, *Gabr. Fallopio*, nullum vocis detrimentum, exesæ uvulæ supervenire, in *Observat. Anatom.* adfirmanti, contradicunt, sicque ampla *Riolano* fides sit habenda, dum *lib. 4. Enchirid. anat. cap. 11.* de gargareone agens, *quibus deest*, inquit, *vox rauca evadit.* Cujus veritatem etiam nuper à *Nobil. D. Nicol. Guil. Beckers*, observatione *Anno 4. Ephem. Germ. Obs. 66.* insertâ fuisse confirmatam, video.

OBSERVATIO CCXXIX.

D. LUCÆ SCHROECKII.

DE

LACONICI CORIARIORUM, GERM. LOHBAD DICTI, USU.

BAlneorum in arthritide usum non immeritò Practici commendant, si methodicè eorum usus administratur. Prout ipse etiam multos arthriticos à sævissimis doloribus & contracturis, *Laconici* ope, meliorem in statum, *Divinâ gratiâ* directioni meæ favente, deduxi. Inprimis verò memorare libet recens, & elapso demùm mense *Aprili* observatum exemplum virginis, 23. annos natæ, *A. C. V.*, quæ aliàs alvi naturâ tardioris, in contumacem adeò ejus obstructionem, *dysuriâ* & mensium defectu stipatam, subsequente etiam ultimò arthritide universali, incidit, ut, licet varia, eaque fortiter purgantia fuerint adhibita, diu tamen nullum levamen experiretur, jamq; mortis faucibus propinqua videretur, donec tandem cunctis referatis repagulis, istas effugeret, remanente tamen articulorum dolore, & comite ejus permolestâ voluntarii motûs impotentiâ. Quod malum, cum nullis cederet remediis, ad expugnandum illud, ægram in notissimum hîc locorum *Laconicum*, extra urbis mœnia situm, deduci imperavi, felici adeò cum successu, ut, quæ antea nec sedere, nec locò se movere præ dolore atrocissimo poterat, ideoque è lecto in rhedam, & inde in sudatorium deportari necesse habuerat, regredi ex eo, ipsasq; scalas, viginti tres gradûs altas, domum reversa, lætâ metamorphosi, ascendere valuerit, omni dolore post reiteratum balnei usum evanescente.

Istud autem, quo de loquor, Laconicum, nostratibus das Lohabad communiter adpellatur, estque locus cerdonibus, ad exsiccandos cortices abiegnos, nonnunquam & quernos, quibus ad præparanda coria bubula utuntur, inserviens, dum cortices dictos in superiori hypocaufti parte asseribus impositos, vi caloris, quem amplæ, ad latus hypocaufti positæ, fornaci inclusus ignis suscitatur, exsiccant; & sic unâ salubre multis adfectibus sudatorium parant; ad quod, tanquam ad sacram anchoram, omnis ætatis & fortis homines confluunt, malorum levamen quæsituri; quanquam sæpè sæpius, dum proprio consilio & intempestivè, non habitâ subjecti, causæ morbificæ, tempestatis &c. ratione aut cognitione, quasi universale promittat auxilium, illud ingrediuntur, spe suâ excidant, imò majori malo implicentur. Quod in hac patiente non accidit, cum, & lustrato prius convenienter corpore, & morbo, feri acris morbifici discussionem, articularumque roborationem requirente, præfidiis necessariis alterato, fuerit administratum. Siccus etenim balnei hujus calor (ut *Job. Renodæi* phrasi utar, qui *lib. 5. Institut. Pharmaceut. sect. 3. cap. 4.* Laconicum vocat locum, quo sicco calore sudor elicitur,) poros aperit, peccantem humorem proliciat, & discutit, sicque dolorem tollit, ac novum robur articulis conciliat; quam ejus virtutem non modicè adjuvant exhalantes ex abiegnis resinosis corticibus particulæ oleosæ, volatiles, quibus nempe hypocauftum impleri, vel odor testatur. Inesse enim cortici & resinæ isti virtutem calefacientem, exsiccantem & discutientem, (inprimis, si cortices isti pingues in pollinem redacti, & facculis inclusi, uti præcipere quandoque soleo, calidè locis dolentibus imponantur,) Medicis non potest ignotum esse: Unde etiam paratum è resina emplastrum ad podagræ, à frigido humore ortæ, profligationem commendari à quibusdam, memini.

[*Vratislaviensibus vocatur das Lohbad | ipsum decoctum corticum, quo coria macerata fuere, celebraturq; in quibusvis artuum doloribus.*]

[*In literis d. 1. Jul. Ann. 1676. ad Collectores Ephemerid.:*]

OBSERVATIO CCXXX.
D. LUCÆ SCHROECKII, Luc. F.

DE

RARO PASSERUM CANARIENSIVM COLORE.

Insolitas colorum varietates à multis in volatilium pennis notatas reperio; quos inter *Clar. Olaus Wormius lib. 3. Musei sui*, picam albam, passerem niveum, (cui similis aliquot ante annos hac in urbe reliquos inter passeres circumvolitans visus, nec non alium Curiofus quidam itidem hîc aluit) atque ciconiam nigram (qualem nigricantem tum Lipsiæ in eleganti horto *Laurentiano*, tum in Misniæ loco amœnissimo & verè augusto, *Augustoburgi*, obambulantem in area, conspexisse me, recordor,) describit. Hæc autem singularis, & ob raritatem, possessoribus lucrosæ variationis colorum in passeribus Canariis me jam admonent, dùm aliquot eorum hîc videre licuit, qui à solito colore luteo recedentes, ad albedinem quodammodò inclinaverunt; alii vero albis, intermixtis flavescensibus, pennis superbiunt; reperiuntur etiam candido colore vel cum cygno decertare apti. Quæ tamen nova progenies vulgarioribus aviculis Canariensibus cantu æqualis, nec ejus suavitate palmam ipsis relinquit. In illa autem coloris mutatione naturæ lusus primas tenere videtur; quantumvis etenim arte & industriâ, objiciendo scilicet res albas avicularum oculis, sobolem obtinere albam nonnulli laboraverint, voto tamen suo exciderunt. Nec omnis eòdem tempore uno in nido educata pullities tali colore insignitur, sed ut plurimum unica saltem avicula alba reliquas inter comparet, quamvis cæteræ prolem, ab eis producendam, albedine ornatam in posterum obtinendi spem aliquam largiantur. Rarius est, quòd etiam nuper colore nigerrimo, aliis simul exclusis ad nigredinem solùm inclinantibus, prædita ex ovo prodierit. Quâ ratione luteolas, vel citrinas vocare eas, Critici amplius non admittent.

OBSERVATIO CCXXXI.

D. LUCÆ SCHROECKII, Luc. F.

DE

ALOE AUGUSTANA.

Regix illius plantæ, aloës Americanæ, in Germania nostra florentis, diversa exempla *Celeberr. Dn. D. Phil. Jacob. Sachsus in observat.*

vat. 90. & 91. Anni I. *Ephemerid. curiosar.* æternæ *Literatorum* memoriarum insinuavit; quæ inter cùm Augustana nostra non fuerit memorata, nec aliàs publico scripto, quod sciam, hæcenus commendata, nec cum flore suo jamdudum deflorato oblivione omnimodè involvatur, indigitare illam volui; cum primis, quia omnium illarum descriptarum ætatem superat, ac, si non prima in Germania, saltem inter primas visa fuit, quæ florum superbâ raritate sese eidem commendarunt. Etenim floruit illa Anno M. DC. XXXIII. in rarioris rei herbariarum studiosissimi, *Nobil. atque Ampl. Dn. Johannis Stainingeri &c. Barbati illius Stainingeri*, cujus mentionem facit *Annus quintus Ephemerid. pag. 183.* filii horto elegantissimo. Numerus quidem ramorum & florum notitiam nostram effugit, insigni tamen florum congerie fuisse stipatum caulem præaltum, referunt illi, qui se vidisse eam, adhuc recordantur. Plantæ & ramorum florentium figuram depictam paries atrii ædium *Stainingerianarum* posteritati adhuc visendam hucusque exhibuit.

OBSERVATIO CCXXXII.

D. LUCÆ SCHROECKII, Luc. F.

DE

INTESTINIS FOETUS EXTRA NATURALEM LOCUM
PENDULIS.

Foetus diversos, cum visceribus extra naturalem abdominis cavitatem propendentibus natos, Medicorum solertia nobis commemorat; ceu illud *Observationes in Ephemeridum curios. German. Anno 2. obs. 88. Anno 3. observ. 103. 169. & 256. Actis medicis Hafniens. Nobiliß. D. Thoma Bartholini, part. 1. observ. 110. Historiâ Exc. D. Joh. Sigism. Elsholtii de conceptione tubaria, Celeb. D. Joh. Laurent. Bauschii scheidiasm. de atite pag. 5. præm. Magni Dan. Sennerii lib. 4. medicin. præct. part. 2. sect. 4. cap. 7. Beati nostri Philippi Hæchstetteri Decade observ. 6. casu 5. Dominic. Panaroli pentec. 2. observ. medic. 1. &c. notatæ, testantur. Quorum autoritate fretus, quod duodecim abhinc annis videre mihi datum fuit, referam; dùm nempe Fœmina primipara, hac in urbe, vivum enixa fuerat puellum, propè umbilicum in sinistro latere, rotundo tumore, & caput infantile magnitudine multum superante, deformatum; qui tamen, sacro ablutus fonte, paulò post meliori vitæ adscriptus fuit. Quare ut adpareret, quid*

intus aleret tumor iste, apertio ejus fuit concessa; ubi portionem magnam intestinorum inclusam deprehendimus, copiosâ flavescente aquâ abdominis viscera, cæterum naturaliter se habentia, nec ullâ labe deturpata, circumfluente. Innotuitq; unâ cum peritonæo, tendinosam illam musculorum abdominis partem, quæ lineam albam constituit, fuisse disruptam, sicq; per datam portam erumpentibus intestinis extensioni aptam cutis substantiam cessisse, ac tumorem istum, ob regionem umbilicalem, quam occupaverat, inter omphaloces referendum, efformasse. In cujus causam occasionalem cum inquireretur, non nisi à saltu, in terram è loco altiori circa finem gestationis facto, rupturam illam accidere potuisse, puerpera retulit; damno suo confirmans, quantis gravidæ subinde exponantur periculis, dum præter tot morborum, quibus obnoxia sunt, molestias, faciliè etiam, levissimo quandoque ab errato, noxam fœtui indelebilem imprimunt. Unde motus inprimis omnes violentos corporis esse ipsis vitandos, Prætorum non vana est admonitio. Nec solum corporis, sed animi quoque vehementiorem commotionem, quantum possibile, fugere eas oportet, fortem præcipuè imaginationem, cujus nempe à terrore reive alicujus desiderio & adspectu conceptæ effectus, luctuosa, ac nisi tragici isti casus fidem facerent, incredibilis futura, mutatio in tenello embryone, facillimè subsequi solet. Quale exemplum Anno M.DC. LXVI. 26. Julii, hæc observatum fuit; dum aurifabri nostratis, J. P. uxor gravida, aliquot jam antea liberorum mater facta, postquam vituli exenterationem in macello non sine horrore contemplata fuisset, filiolum mortuam partu admodum difficili postmodum exclusit, cujus pars dextra abdominis, non procul ab umbilico, ad spithamæ longitudinem ferè dehiscibat, lateribus divulsionis signum non præbentibus, sed callo quasi obductis: è quo hiatu intestinula propendebant. Alia, quæ in primum conspectum non incurrere, demortuo in corpusculo investigare, haud fuit concessum.

[In literis ad Collectores Ephemerid. d. 1. Julii Anno 1676.]

OBSERVATIO CCXXXIII.

D. SIMONIS SCHULTZII.

DE

SINGULARIBUS VESICULIS POST AURES MENSTRUÆ ORDINARIÆ ET IMMEDIATE PRÆCEDENTIBUS.

Matro-

MAtrona quædam XXXVIII. annos nata A. A. præconsularis filia, D. B. mercatoris Thoruniensis conjux, constitutionis tenerioris, melancholiæ hypochondriacæ certâ de causâ sæpè subdita, trium liberorum mater, è quibus tantum unus filius in vivis restat, semper ante fluxum menstruum ordinarium à naturâ sat paucum, decimo octavo ætatis anno initium sumentem, binas vesiculas post singulas aures, prævio capitis dolore, leviq; vertigine percipit, quæ sponte aperiuntur, effluente ex iis nonnihil serosi humoris citrini coloris: qui cum fluere desinit, menstrua incipiunt; sed ut dictum, in paucâ quantitate. Sunt itaque istæ vesiculæ ordinarii appropinquantis fluxus prodromi. Hæc ex ipsius matronæ ore habeo.

[In literis ad Collect. Ephemerid. d. 1. Jul. Ann. 1676.]

OBSERVATIO CCXXXIV.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.

DE

PUERPERA INCREDIBILEM VERMIUM COPIAM EVOMENTE.

HOnesta fœmina in Diocesi Corbeiensi (uti ipsa ingenuè mihi fassa est,) elapsò post partum octiduò, varia & insolita patiebatur symptomata, quæ, dùm crederet Medicus à partûs difficultate provenisse, electis ad hanc rem medicamentis compescere fideliter studuit, at frustra. Tandem aliud quasi agens emeticum sumpsit ægra, à quo per biduum vel mille erucas & vermiculos diversi coloris evomuit, omni dolore penitus cessante.

OBSERVATIO CCXXXV.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.

DE

VANO CAMPHORÆ AD EXTINGVENDAM VENEREM USU.

J.C. Scaliger exerc. CIV. sect. 8. canis leporariæ, cùm catuliret, camphoram dedit in potu, in ossa, dedit in nares, quò refrigereret, eamque quotidie collo appendit, in naturam etiam indi jubebatur. Ipsa tamen coivit, concepit, peperit. Verè testor, me idem non semel fuisse expertum. Est in vicinia juvenis vegetus & falax, cui, meò jussu,

juſſu, (ut vanitatem monſtrarem incredulis) in omni ferè potu ac cibo *camphora* per aliquot ſeptimanas à matre data eſt, ipſe tamen minimè reſeſſit ab indole ſua puellarum amantiſſima. Secus qui ſentiunt, falſà nituntur hypotheſi, quaſi *camphora* foret frigida. At ſit talis: quæ tamen inde conſequentia? Et ruta & vitex venerem ſopiunt, non ſunt tamen frigidæ temperiei.

OBSERVATIO CCXXXVI.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.

DE

UNIVERSALI CONTRACTURA, ALIISQUE MIRIS SYMPTOMATIBUS A VERMIBUS.

MEnſis nunc eſt, à quo mulier *Holfchamindensis*, ex Ducatu Guelferbyitano, puellum ferè ſeptennem mihi ſiſtebat non unò malò miſerum. Nec ambulare nec ſtare poterat, brachia veluti trunci pendebant immota, rigeant digiti, venter immenſum diſtentus, facies cadaveroſa, pedes inflati, manus ſcædiſſimâ ſcabie obductæ. Subitò mihi oriebatur ſuſpicio de *vermibus*. Pauperculæ itaque pulv. ex *mercur. dulc. C. C. crud. raſp.* &c. largior. Hoc ſolò cum lacte datò LXXII. *vermes* expulſi, quos deinde in ſcutula collectos non ſine gaudio monſtrabat, Deo mihiq̄e ſummas agens gratias pro obtentâ filioli ſanitate.

OBSERVATIO CCXXXVII.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.

DE

SINGULARI COLICÆ REMEDIO.

Eſt apud nos *Hüxaria* ad Viſurgim civis, omnibus bene notus, qui, quoties *colica* aut ejusmodi ventris tormenta eum cruciant, ſubitò pulverem *lapid. coctil.* (*gebrannter Stein*) in calida cereviſia aut ſp. vini ſumit, ſudat, ſicq̄e omnes dolores feliciter debellat. *Sciendum, ſed non imitandum.*

OBSERVATIO CCXXXVIII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULINI.

DE
PURGATIONE EX MERA IMAGINATIONE.

Superiori vere vir quidam egregius, cujus nomen, uti petiit, sup-
primo, vagos stomachi & hypochondriorum dolores non sine
magna molestia integrum sextiduum animosè sustinens, tandem
me accessit, omniq̄ voto genuinas pilulas *Francfurtenses*, quas
Beiero acceptas referunt officinæ, expetebat, feridè & unicè sibi per-
suadens, solam mali sui medelam latere in istis pilulis, quare omnia a-
lia, licèt meliora, pertinaciter damnabat remedia, nec ullis precibus
aut rationibus abduci poterat à suo voto. Mirans ego fervidum opti-
mi viri desiderium tandem promisi, me satisfacturum ejus voluntati,
dictasq̄ pilulas fideliter confecturum. Interim, ut & alii scirent,
quantùm mentis ludibrium foret imaginatio, ex micis recentis panis
cum saliva XVIII. formo pilulas, easq̄ inauratas mitto Domino pa-
tienti; ille in aurora avidè devorat omnes. Circa vesperum ad me
venit lætus sanusq̄, insignem pilularum mearum efficaciam astra su-
per ferens, meq̄ specioso mactans elogiò. Quinquies alvum insi-
gniter deposuerat & semel vomuerat. Vix fidem dabam insolita nar-
ranti. Domum itaque comitabar eundem, ut coram viderem mate-
riam rejectam, quam in patina asservaverat. Profectò stupebam ego
magnam tenacis pituitæ saburram, & nisi his oculis vidissem, nunquam
vel juranti credidissem. Vah! quid non molitur pertinax in re aliqua
opinio aut fiducia? Certè quos nec ratio, nec ars interdum curavit, te-
meritas sanavit & mera imaginatio ac superstitio, quod vel infinita
confirmant exempla.

[*In literis ad Collectores Ephemerid. d. 2. Julii A. 1676.*]

OBSERVATIO CCXXXIX.
D. HENRIGI VOLLGNADII.
RARIORA QUÆDAM NATURÆ SIVE LUXURIANTIS
SIVE LUDENTIS EXEMPLA.

Cum in antecedentibus horum Miscellaneorum Curioforum Annis
Cvaria naturæ circa productionem rerum à solitâ formâ abluden-
tis,

tis, atque in quibusdam ad monstrosam deformitatem declinantis exempla annotata sint, & hîc, factò quodam spicilegio quasdam illius sive luxuries sive lusus, sine tamen deformitate, congerere non abs re fore existimo, producendo

I.

PILOSELLAM FASCIATAM, in apposita Tabulâ *Fig. I.* depictam, quamq; exsiccatam *Nobiliss. Dn. D. David Spilenbergerus* anno præterlapsò 1675. Leutschovio mihi transmiserat, de eâ vero quod referam aliud non est, nisi caulem altitudine quasi quatuor unciis pedem unum cum dimidio superasse, latitudine unciam unam cum dimidiâ æquasse.

II.

TITHYMALUM CYPARISSIAM *Fig. II.* in naturali suâ magnitudine depictam, quâ *Dn. D. Paterfonio*, cum morbo quidem pertinacissimo conflictanti, sed nihilominus constanti Ephemeridum harum augendi studio flagranti, debeo, nuper elapso mense Majo, Eperisio transmissum.

III.

MARTAGON FASCIATUM, quod à *Dn. Georgio Vette*, Pharmacopœo Cibiniensi, non procul ab urbe eâ repertum anno elapso 1675. mihi missum est. Caulis altitudine pedes tres uncias novem, latitudine uncias duas æquare; vertex quamplurimis floribus sibi met quasi infidentibus ornatus esse visitur. (*Vid. Celeberr. Dn. D. Borrichius in Obs. 59. Vol. II. Act. Hassniens.*)

IV.

PRIMULAM VERIS FASCIATAM, idem modo dictus amicus mihi perdilectus, eodem tempore mittebat, anno 1673. prope Cibiniam inventum, & plusquam trecentis floribus superbientem, figuram ejus in naturali magnitudine *Fig. III.* exprimit.

V.

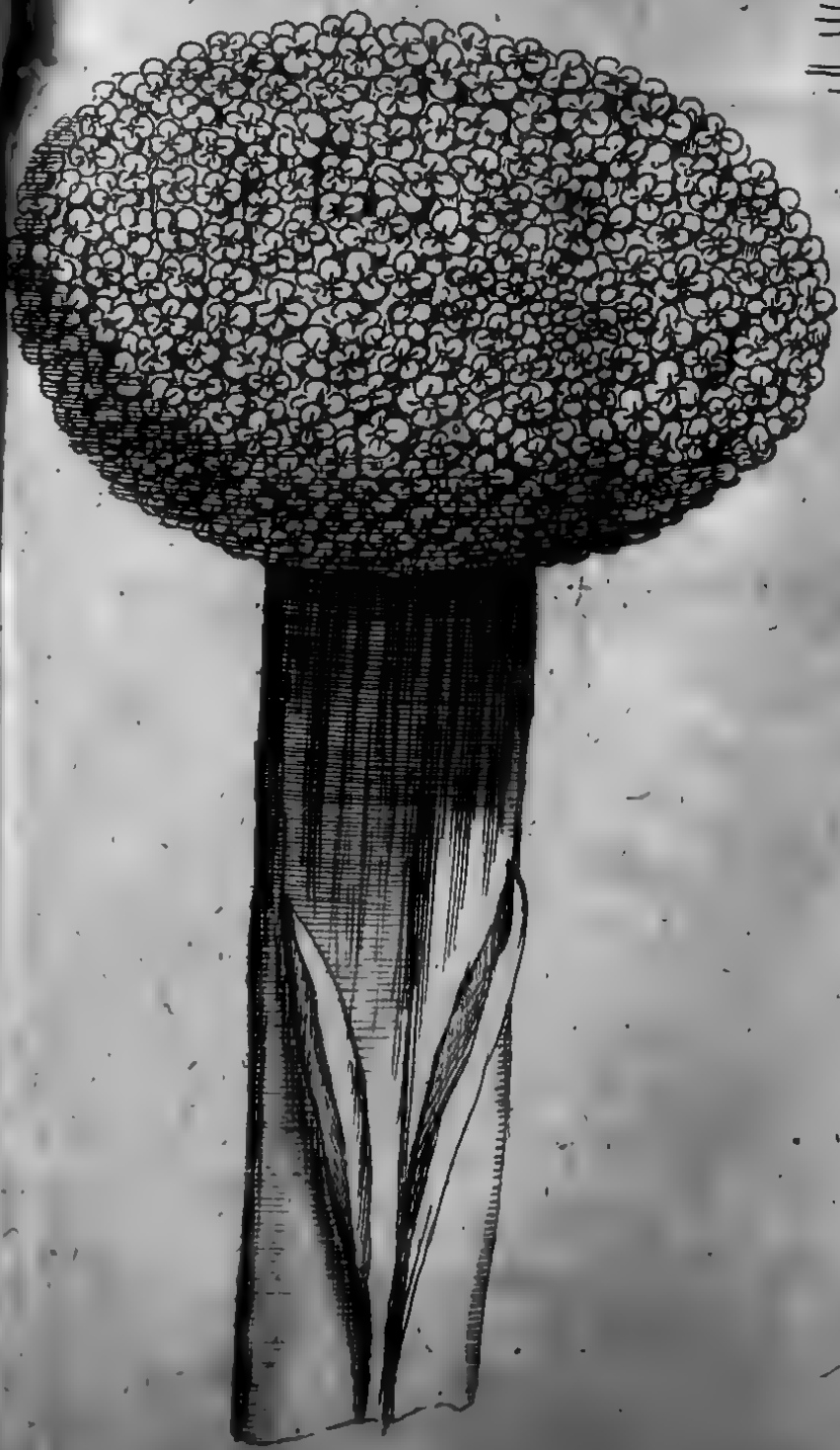
Ab eodem RANUNCULUM etiam FASCIATUM tunc obtinui, cui similem jam olim *Dn. D. Oelbafus* in *Elencho Plantar. circa nobile, Dantiæ* sponte nascentium depinxit, ut ideo schema ejus hîc prætermitti potuisset, nisi putarem libellum illum non cuivis fortasse ad manum esse. Magnitudinem ejus naturalem *Fig. IV.* repræsentat. (*Aliam Ranunculi fasciati iconem præstantus Dn. D. Borrichius in Vol. I. Act. H. sp. Obj. 63 exprimi curavit.*)

AD ANN. VI OBS.
N: w:

Fig: II.

Fig: I

Fig. III.

num esse. Magnitudinem ejus naturalem *Fig. IV.* repræsentat. (*Aliam
Funiculi fasciati iconem prelaudatus Dn. D. Berrichius in Vol. I. Actor.
Hessn. Obj. 43 exprimi curavit.*)

AD ANN. VI.
N. X.

Fig. IV.

Fig. V.

VI.

ROSAS SALIGNAS Dn. D. Wincklerus, Collega noster honore & amore sedulo prosequendus in paulo ante adducta observatione spectandas exhibuit, quales quidem anno 1648. floruisse perhibentur; hæc ejus *rosæ* (verbo sit venia) *salignæ* iconem Fig. V. dare lubet, qualem quotannis ex congerie foliolorum salicis latifoliæ generari *Clariß.* Dn. *Græffius* observasse videtur. in *Observ.* 264. p. 478. & 479. *Anni III. Ephem. Curios.* non tanquam rari quid subesse velimus, saltim ut rosæ sic dictæ salignæ inter se tanto fidelius conferri queant, pro Lectoris accuratiore judicio.

VII.

PIRÆ FLORENTIA, in Silesiâ, quod scitur, antea non visa, nisi anno 1675. & 1676. Pagus est in Namslaviensi districtu situs, *Eckersdorf*

AD. ANN. VI. OBS. N: 7.

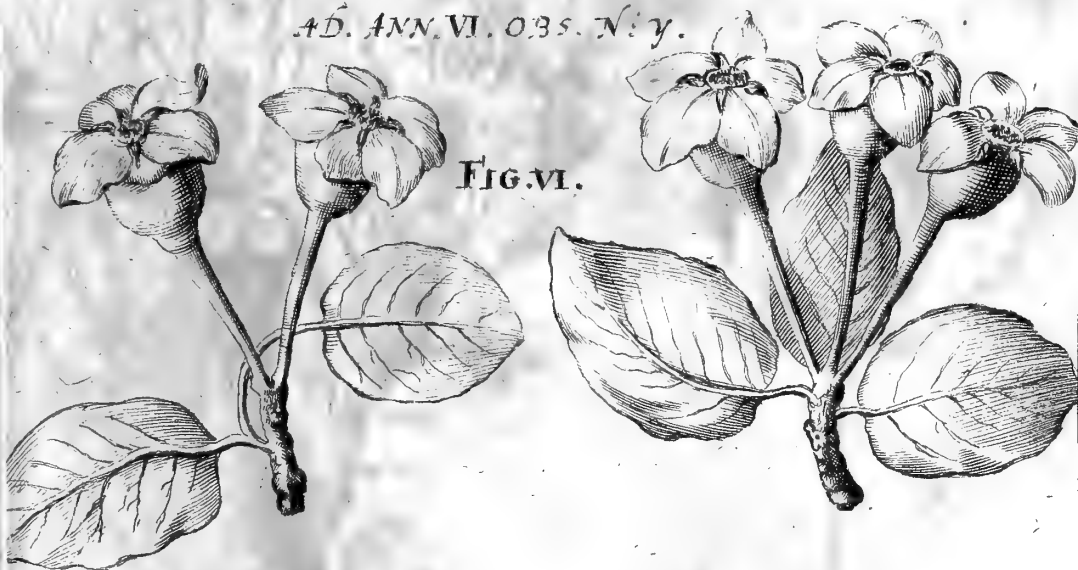

FIG. VI.

dictus, atque *Illustri & Generosiss. Domino, Domino Danieli Kottulinsky*
L. B. de Jeltsch, Domino in Eckersdorf, Pangaw & Poleko, Judici Nams-

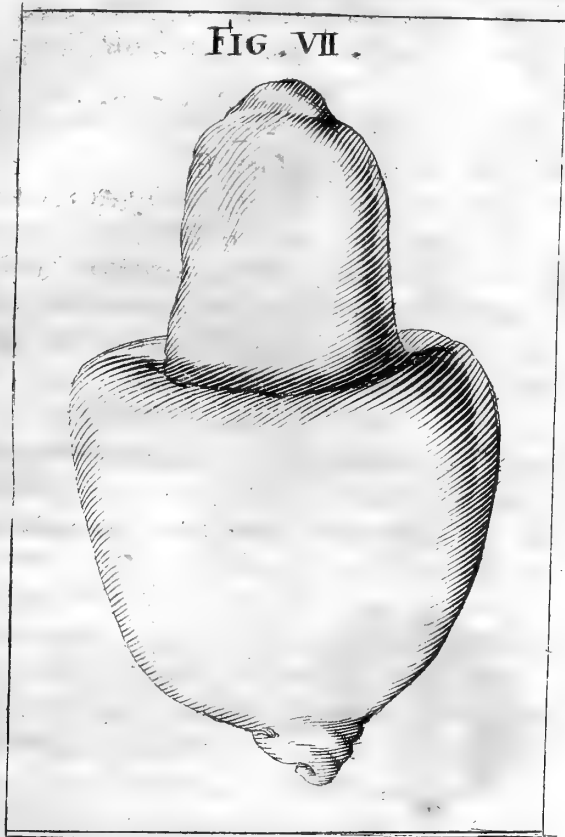
lavienſis Regii Aſſeſſori &c. &c. parens, ubi juxta viam, qua pecudes in pascua dimitti ſolent, duæ piraſtri reperiuntur, quæ ambæ circa finem Aprilis (anno 1675.) ex pirorum recens natorum vertice, h. e. mox ſub calice novos flores protruferunt, ad initium Julii durantes. Hoc anno 1676. unicæ tantum arboris pira ſimiliter quidem floruerunt, ſed non tam frequenti luxurie, uti ſuperiore anno, ſicuti nec flores ultra dimidium menſem ſervarunt. *Tali ſenſu Generoſiſſ. Dominus Baro ad Dn. Georgium Wendium, Gymnaſii noſtratiſ Magdalenæi Profefſorem, & Societatis Fructifera PLANTANTEM, propria manu non ita pridem ſcripſerat, cum eidem & præterlapſo & hoc ipſo anno, pirorum florentium aliquot exemplaria miſiſſet, quorum elegantiori hic in naturali ſua magnitudine, picturæ fideliter exprimuntur Fig. VI.* Ut paulo pleniore informatione Lectoris judicio ſubveniatur, notandum videtur, Anni ſeptuaſgimi quinti ver udum magis & frigidum, anni 76. ſudum magis ſive ſiccum & calidum extiſſe: quæ cauſa ſine dubio fuit, quod flores tunc copioſiores & durabiliores, quam nunc deprehenſi ſunt.

Si quisquam circa certitudinem hujus relationis hæreat, putetq; flores è piris emiſſos, eodemmet ipſos eſſe, qui ſolito naturæ ordine fructum præcedere, & quam primum is augeri incipit, decidere ſveverunt, hac vice vero tantum beneficio tempeſtatis (quæ in primis anno 1675. à menſe Aprili ultra Junium frequentibus imbribus maduit & ſubfrigida manſit) eos conſervari potuiſſe, fructu nihilominus incrementum capiente, ei quod reponam in præſenti quidem non habeo, niſi quod accuratiorem & certioſerem obſervationem ſecuturo, ſi Deus vitam ſervaverit, vere, tanto diligentius indagaturus ſim.

VIII.

Pirum Fig. VII. depictum, neſcio an fungi aut quamvis aliam referens formam, *Dn. D. Godofredus Schubartus, Collega & Amicus honoratiſſimus* Bregâ tranſmiſit, quod in horto urbi proximo anno 1674. natum erat, nullo ad formationem accedente artificii ingenio, eadem plane magnitudine, quam pictura monſtrat.

FIG. VII.

IX.

De literis in fagi trunco inventis *Collega noster Honorandissimus, Dn. D. Salomon Reiselius supra Obs. IV. prolixè fatis atque eruditè egit; hïc loco appendicis addimus figuras varias in mali ramo dissecto Anno 1628. in Blœmendal prope Harlemum repertas, atque ab ipsomet, nĩ fallit memoria, Dn. Reiselio exhibitas cum carmine Batavi anonymi, quod tale est:*

Buyten Haerlem (vvonder-saeken)

In het hout dees belden staeken,

Sonder hand daer in gestelt.

Wat macht vvesen, my vertelt.

Burger, vvilt gy vvcl gelooven

Dat het vvercken sin van boven,

'K bid vv, hier doch niet en spot:
In het hout soo left oock God.

i. e.

Res narro miras : en ! ad Harlemum mihi
Has exhibebat frave lignum imagines,
Quas nullus opifex, nulla finxerat manus.
Sed unde, quæris, duxerint originem ?
Tuamne, civis, hoc merebitur fidem,
Talia supernis opera fieri viribus ?
Te quæso, vanum ne putes ludibrium :
Sic magnus etiam vivit in ligno Deus.

X.

Dimissis hac vice vegetabilibus, ex animatorum classe abjectum quidem insectum, sed pulcritudine nulli cedens producere liceat, SCARABÆUM scilicet PICTUM in apposito schemate satis eleganter expressum.

Insectum hoc, quantum scitur, Silesia antehac nunquam vidit, an usquam alibi locorum inquilinum sit, cum ignarissimis me scire profiteor.

7alter Mensis Julii nuper elapsi die 10. sub vesperam, Prausnitii (oppidulo Baronatus Trachenbergensis) in ædibus Pharmacopœi, Scarabæorum hinc depictorum, alter in vicino lanionis macello captus est, uterque à dicto Pharmacopœo Dn. Jacobo Hauer sequenti statim die mihi exhibitus per aliquot dies supervixit.

Quoad formam à vulgo notis scarabæis majalibus, hi nostri differabant 1. magnitudine, quam sculptura exactè exprimit; 2. colore plane castaneo, cum vulgares illi magis rufescant; 3. insuper nitore & levitate alarum; 4. cornuum sive antennarum largitate & longitudine; 5. medii ventris lanugine spissa à belle; flavescente, colore quem isabelle vocant; 6. voce; cum enim contactum insecta hæc nequam ferrent, indignationem suam sibilo simplici, quandoque substridulo simul pro conditione corpusculi satis minaciter fortiterque expirabant.

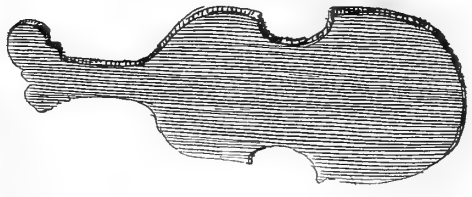
Sibi ipsis eadem insecta collata differabant; nam scarabæus ille a. notatus, mole corporis, coloris magis castanei, picturarum in alis & capite, & lanuginis colorationis elegantia, alterum b. superabat: insuper

In Haec latitudinis orbibus digitum crassis omnes istae Icones expressae sunt.

Ad Anni VI Obs. N.C.

Anno 1628.

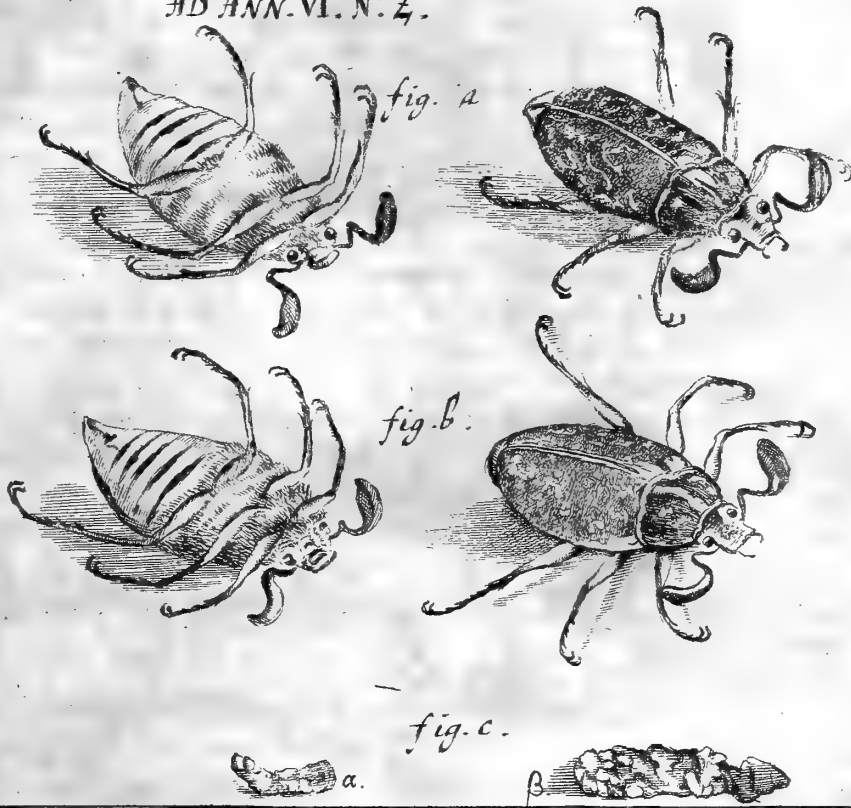
Icones in ramo Mali prope Bolemendael epertae.

per ille caudam alis non tegebat, hic eam abscondebat: ille infimo in ventre quatuor tantum lineis nigris, hic quinque insignitus videbatur; è quibus signis apparere opinor, illum marem, hunc foemellam fuisse.

Cæterum & hoc notabile videtur, quod eo tempore comparuerint infecta, quo scarabæi reliqui pridem disparuisse solent.

AD ANN. VI. N. 7.

XI.

VERMEM ex arenulis compacto in involucro & sub aquis hospitantem Fig. scarabæis annexa exhibet.

Primo intuitu massula *a.* ex arenis diversæ magnitudinis diversiq; coloris conglutinata apparet, eâ formâ, quam sculptor expressit: in eâ tamen vivi quid latitare, ii facillè deprehendunt, qui aquam hauriendo illas frequenter è fonte extrahunt. Stato tempore vermis exere, eque capsula prorumpere solet.

Nos fabuloso isto involucro fracto offendimus vermem teredini non absimilem (quoad conformatio ejus in exarefacto nimium corpufculo cognofci potuit,) *Figura b.* aliquo modo delineatum.

Quisquis is vermifit, videri potest, quod involucrum membranosum (aliis talismodi insectis commune) fabulo obducere soleat, ut se vel contra aquæ, vel, quod vero fortè similius; contra aliorum insectorum injurias præmuniat; nisi fortasse pondere fabuli depresso in fundo detineri, quam ab aquis sublevari malit.

Fons, in quo vermes isti reperiuntur, hoc peculiare etiam habet, quod in fundo, arenâ purâ strato singulis fermè diebus *officula* etiam *costarum, brachiorum, femorum tibiarumq;* tenerioris cujusdam animalculi, quæ, præter costas, ranarum ossibus perquam similes sunt, exhibet.

De hisce omnibus ut diligentior observatio instituat, & magis certæ circumstantiæ investigentur, operam diligentem dabimus.

Cæterum scire juvet, pagum, ubi dictus fons scaturit, vocari *Lobschau*, situmque esse, in extremo Oppolienfi Ducatu, quâ Poloniæ fines attingit, atque parere *Per-Illustri Domino, Domino Georgio Pückler, L. B. de Groditz, hereditario in Schedlau &c. &c.* qui tam vermifculos, quam officula prælaudato *Clariff. Dn. Georgio Wendio*, viro colligendis mineralibus perquam sedulo nec minus sagaci & felici, atque etiam de fossilibus Silesiæ scripto nuper edendo incumbenti, perquam gratiosè concessit, atque causarum investigationem simul pollicitus est.

XII.

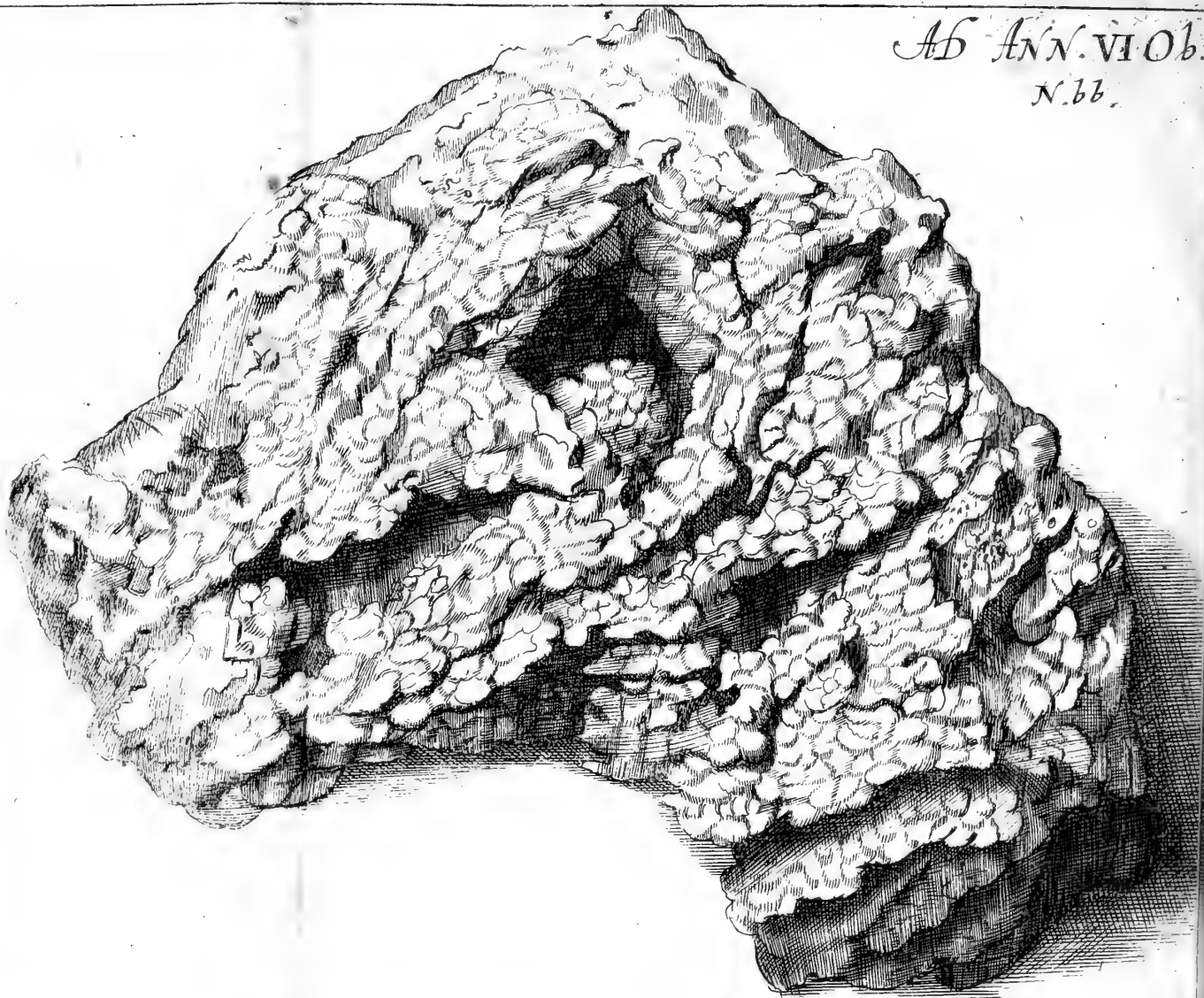
Supra laudatus *Dn. D. Patersonius*, Fautor mihi multis modis colendissimus, non ita pridem SILICIS misit iconem RAMOSI perelegantis, quantumvis à fossore nimis mutilati, in superiore *Tab. y. Fig. VIII.* æri incisam.

Delineationem intuens, mox apprehendes silicem & radice & vertice detruncatum esse, ipsumque in plures ramos divisum fuisse, sed omnes etiam mutilatos atque præfractos existere; Punctula in icone expressa foraminula denotant, quæ succo lapidescente in talem ordinem digesta sunt, ut artis aliquid mentiri videantur.

Idem alius silicis pallide rubescentis, pergratum mihi munus misit frustum, palmo latius ferme triangulare, in varios monticulos & antra profunda efformatum. Ista protuberantia mirâ elegantia exlatio-

AD ANN. VI Obs
N. bb.

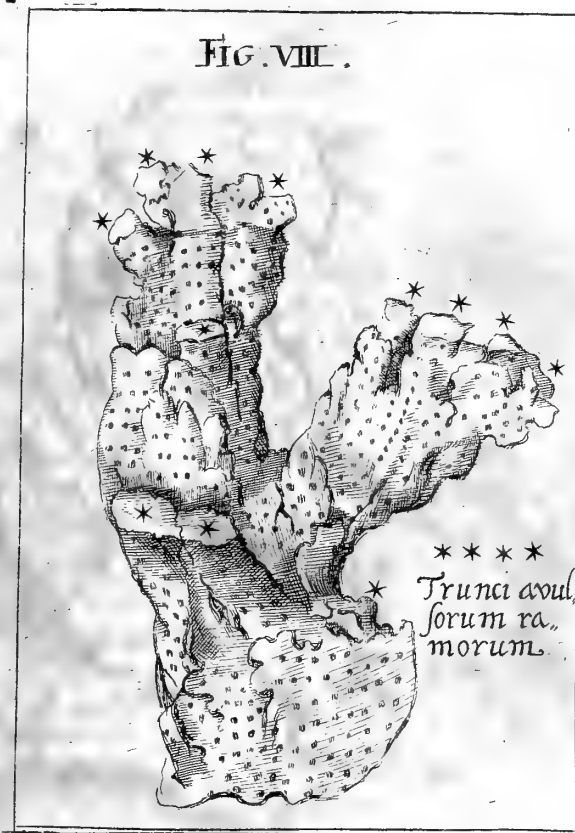

Ca
ficus spi
rias five

D

latiore basi in tenues apices assurgere éque meris granis instar ovorum piscium, aut glandulis compositas, sic ut alicubi vel uvas vel papillas efformet, & flix ammonites (ein Hogen-Riesel) /optimo jure nominari queat.

(vel Stalagmite
foliis)

Cæterum videtur hic flix ex alto radices egisse, ut succus lapidificus spissior, destillando potius guttatim concreverit, quam ut in stirias sive ramos, ut ille prior, extendi potuerit.

OBSERVATIO CCXL.
D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

DE
HALONE SOLARI.

Inter meteora emphatica rarioribus non immeritò tùm veteres tùm recentiores naturæ consulti annumerant illud phænomenum, quod,
Uu quia

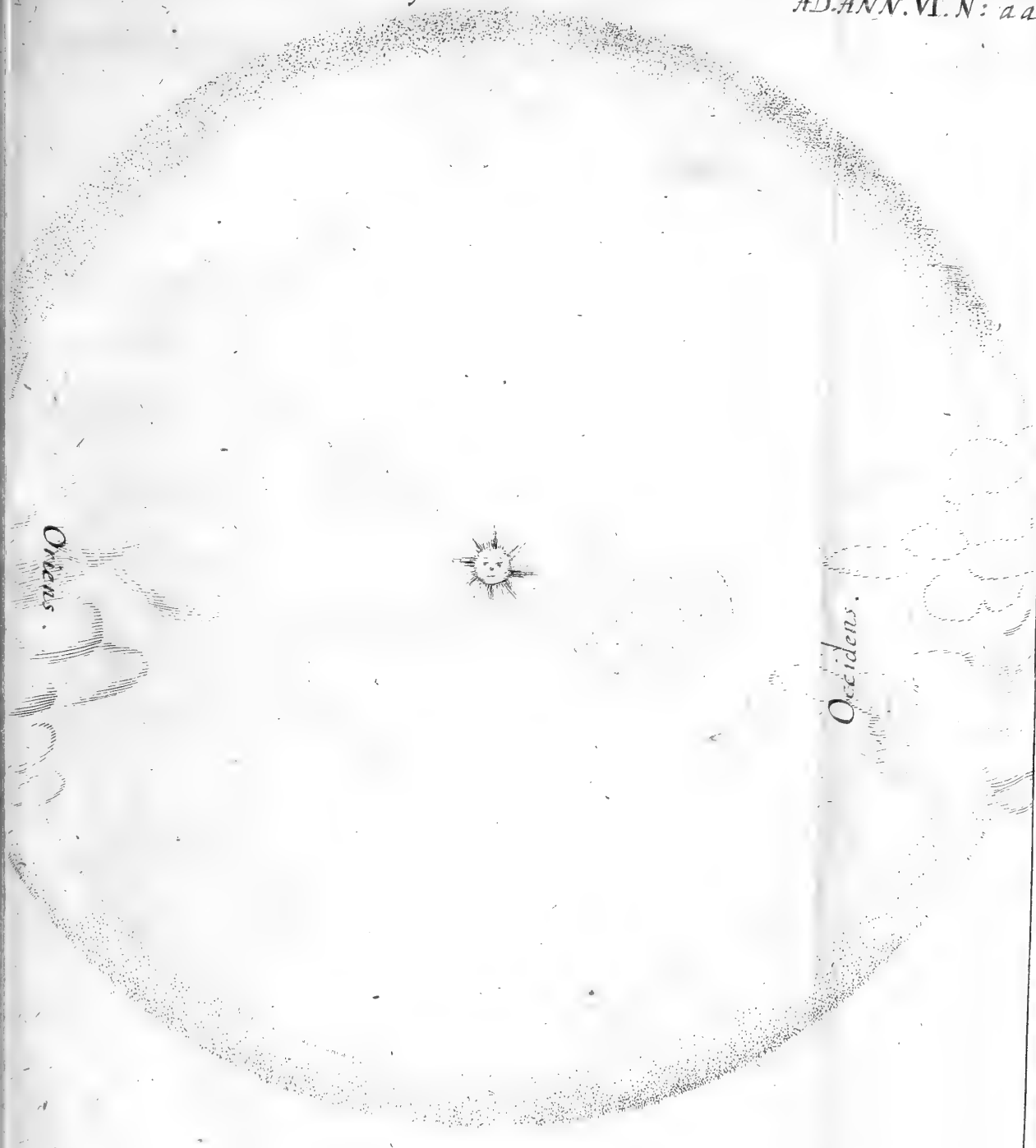
quia solem cingit, Latini *coronam, catenam & armillam solarem*; Græci *ἀλων* sive *aream* vocant. Præterquam enim quod non adeò frequenter compareat, vel hoc nomine observari meretur, quod interdiu, & quidem solem, cor illud cœli, & siderum coryphæum, afficere videatur; hincque à vulgo non sine metu, vano quamvis, sinistri ominis spectetur. De eo recepta Physicorum doctrina est, quod corona solaris formetur in nube densiusculâ continuâ & æquali, soli directè subjectâ: raro appareat, quoniam fervor solis ejusdem halitûs dissipet, nec facile eos debite coagmentari sinat, ut halo in iis appareat: candida plerumque sit: frequenter vere & autumnò conspiciatur, cum eo tempore nubes magis sint dispositæ.

An firmo omnia hæc stent talo, disquirere nunc non permittit instituti ratio: fortassis autem, si accuratius (quod hæcenus indefesum illum siderum scrutatorem, *Germania nostra Atlantem*, celeberrimum *Hevelium*, sedulò fecisse, *Mercurius* ejusdem *in Sole visus*, testatur) in posterum hoc meteorum observare non pigebit, quæ notari merentur, occurrent. Nobis, quæ circa idem, paucis septimanis abhinc elapsis, observare contigerit, hic recensuisse sufficiet.

Mensis Junii proximè præteriti die quarto, st. n. horâ X. antemeridianâ, cœlo cætera sereno, nisi quod hic illic tenuissimæ quædam nubeculæ sparsim apparerent, corona solem liquidissimum cingere visa est, cujus diameter erat 43 20, latitudo limbi unius circiter gradûs. Coloribus visebatur picta variis, instar iridis, non tamen luculentis adeò, sed offuscatis quasi ac turbidis; hique in partibus coronæ septentrioni & austro obversis densiores erant, quòque magis ortum & occasum versus vergebant, dilutiores fiebant, & tandem in candidissimas nubeculas terminabantur, ita quidem, ut circulus utrinque quasi disruptus non accuratè omnino intuenti videretur. Aer, quantum sensibus percipi potuit, tunc erat tranquillus: paulò post tamen ventus orientalis spirare incipiebat, quod, lentissimus quamvis, nubecularum motus ab ortu versus occasum indicabat. Hoc ipso, horâ XI. ante merid. elapsâ, invalescente, halo magis ac magis attenuari, sicque successivè ab ortu & occasu versus meridiem & septentrionem penitus disparere incipiebat, adeò ut horâ XII. vix exiguum quoddam ejusdem vestigium versus septentrionem restaret. Accidit tunc, ut nubes quædam, quæ jam densiores, majores, & frequentiores aderant, velo-

-Septentrio.

Ab. ANN. VI. N: aa.

Oriens.

Occidens.

Meridies.

velociusque in occiduum cœli plagam movebantur, solem tegetes, umbramque nobis offunderet: hoc ipso momento restans adhuc versus septentrionem coronæ particula in oculos fortiter satis incurrebat, nobis quasi valedictura; statim enim ac nubes solem transferat, illa omnino evanuit. Occupabant deinde aërem passim nubes magnæ ac densæ, quæ tamen hora II. pomeridianâ rursus nobis eundem serenum sistebant. Secuta est hucusque tempestas maximam partem serena ac insigniter calida, adeo ut prognosticon illud, quod *Sengverd. Instit. Phys. lib. 4. cap. 7.* nobis reliquit, vulgoque innotuit, candidum hinc referat calculum; utut *Gassendus de Meteor. cap. 6.* meras illud conjecturas, non observationes germanas; utpote quibus experientia contrarietur, esse moneat.

OBSERVATIO CCXLI.
D. GOTTFREDI SCHULTZII.

DE
MANNA ABORTUS CAUSA.

ANno proximè elapso M. DC. LXXV. mense Majo fœmina, quædam hic Vratislaviæ septimo mense gravida, ictero corripiebatur, cum appetitu prostrato, siti ingenti & alvi obstructione pertinaci. Ex consilio obstetricis assumit mannæ in jusculo carniæ solutæ unciam unam, à quâ alvus eo die aliquoties solvitur: sub noctem vero frequentes dejectiones cum torminibus ingentibus eandem defatigant, adeo ut tandem, sub lucis exortum partus doloribus correpta, paullo post puellum vivum, debilem quamvis, ederet. Natus hic, vel ipsâ teneritudine immaturitatem suam testatus, æque ac mater laborabat ictero, & totus bile tinctus erat. Illa à partu ritè purgata & medicamentis convenientibus curata, aliquot dierum spatio integræ sanitati restituebatur. Hic vero, qui primis diebus ubera matris penitus averfabatur, sub finem tertiæ septimanæ epilepsiâ corripiebatur immani, paroxysmis quotidie magis invalescentibus in tantum, ut, quartâ à nativitate hebdomade nondum exactâ, in uno eorum sanguis ex aure sinistra cum impetu, ceu venâ sectâ fieri afolet, profiliret, moxque novo, eoque ultimo, ingruente, cutis eâ parte, quâ coccygis os intrò flexum scrobiculum efformat, rumperetur, ac sanguis satis largiter inde manaret; sicque misellum anima tandem destitueret.

OBSERVATIO CCXLII.

D. DANIELIS LUDOVICI.

FOETUS CERVINI II. NOVEMBRIS CONSTITUTIO.

CUm superiori anno Coburgi à Serenissimis evocatus aliquandiu subsisterem, præcipuus quidam aulae minister, rerum naturalium haut aliàs incurius, & cui aliquando conceptionis rationem & primum apparitionis tempus secundum recentiorum nunc sententiam & observationes, præcipuè in damis atque cervis habitas, aliquando exposueram, exenterationi cervæ, uti videbatur junioris, paulo ante confossæ, secundo Novembris, st. v. fortuito superveniens, deprehensum inibi tenellum, cum secundinis suis, (ovum gallinæ majusculum æquantibus,) fœtum ad me deferri jussit; brevique sequutus habitum ac conformationem contenti intus animalculi coram intueri voluit. Discissis proin statim in præsuppositi nostri collationem secundis, profusoque hinc liquore intus albugineo, prodibat fœtus, in suo parùm inflexo cernuoque situ perfecti viri duos indicis articulos exæquans; post aliqualem pro rectilineo positu extensionem, aliquantum excedens; perfecte satis conformatus; masculus, veretro crassitie mediocris netricum acûs, longitudine verò quam pennæ anserinæ medium præterpropter emetiretur, cum testiculorum notis manifestis: caudâ pro ratione proportionis longiori, articulationibus suis distinctâ, pene de cætero crassiori.

Abdomen peritonæo undique clausum, ut nîl propenderet, umbilicalia autem vasa variorum filamentorum instar, ad hypogastrii initium exirent. Dissecta membranula illâ & quod isti in musculorum forsan rudimentum incumbibat, apparuit hepatis substantia, sed indigestior, instar floridi (quadantenus coagulati) sanguinis: sic etiam splen, at paulo nigricantior. Renes utrinque pro ratione fœtus majusculi, granum piperis mediocre æquantes, cum aliquot incisuris. Ventriculus cum binis suis appendicibus ad grani cannabini magnitudinem accedentibus, appensa (crassioris dupli modo,) ostendebat intestina. Desuper diaphragma & utrinque costæ veræ, circa sterni regionem membranosa substantia junctæ, inferius cum spuriarum quasi initiis. Hinc pulmones, pili hortorum majoris magnitudine; cor au-

tem piperis fere grano par, exangue tamen, cum venulæ circa tempora, maxillas & in ipso trunco forent conspicuæ.

Evisceratus ita foetus lateraliter carinæque sua plane referebat colubrum aut fundulum, cui interanea sua exempta. Caput majusculum, avellanam majorem excedens, maxillis in obtusum quasi rostrum utrinque protensis; linguâ (diducto ore) elegante, latitudine dorssi cultri mediocris. Oculi effossi cannabis aut cardamomi majoris granum æquantés, cum pupillâ per subtile palpebrarum tegmen admodum conspicua. Auriculæ protensæ, sed si adulatorum conferas, circumcirca obtusiores. Cerebrum à cerebello in apicem quasi quendam abeunte, intra tenellam adhuc & membranofam calvariâ fati distinctum, album ac crassum, instar spissæ mucilaginis tragacanthæ. Ungulæ & articulationes pedum perquam conspicuæ, solidiusculæ, albæ, ut ipsa quoque spina. Atque hæc distinctè nec sine jucunditate, (modò pro penitiori perlustratione qualiscunque curiositas armato oculo juvari potuisset,) interea vidimus.

Ego vero (unicâ licet observatione,) turbatus tamen hinc, venatorem ipsum cum sociis aliquot, aliud quasi agens successive perquisivi; qui cum hæsitantem me cernerent, nil novi esse dicebant, inveniri que passim sub exenterationibus ejuscemodi vesiculas, (ita manticas istas vocabant,) etiam procedente Octobri, sed minores: ceu versus hujus finem eorum quispiam fœcellam, foetu nostro paulo minorem, per accidens extraxerit. Cogitavi proin, num regionis forsan secundum tempestates differentia, vel speciei quædam disparitas subesse posset. Verum de cervis quidem id rescire hæcenus non potui; statum orgasmis tempus idem.

Quod autem aëris constitutionem attinet, nota quidem ista est; & pariter hinc declinans ætas mage fuit pluvia; September verò hinc fati serenus; ut apparitionis potius prolongatio quædam, secundum venatorum traditiones evenire debuisset. Ephemeridum usualium nullum scio vel puto discrimen; aut si quod speciatim fuisset, tantæ tamen anticipationi nondum sufficeret, siquidem si viri nunquam satis laudati observationes de fine Novembris *Exercit. 69.* & principio Decembris *Exercit. 70.* cum foetu nostro conferimus, vel mensis distantia haut difficulter prodiret: quò nec Veterani nuper relatio facile pertinget, qui seniores nonnunquam cervos orgasmo circa Augusti finem

anticipando correptos oblatam forte foemellam, (luxuriantem tamen etiam congenerum exemplo, velle posset quispiam,) inire multâ interim satisfactione dicebat.

Paulo verò fufius hæc recensere volui, non ut tot tanti Viri observationes ullatenus hinc dubiæ reddantur, sed quo ad minimum saltem, vel uno alterove exemplo, confimiles forsan alternationes, in eo abstruffissimo adhucdum negotio ulterius, aut secundum prædictas parilesve causas penitius pervestigarentur. Parcitur equidem, & meritò, hîc locorum isti tum temporis sexui, aut evisceratae jam ad aulas mittuntur. Operam tamen proximo autumno dabimus, ut quousque experientiæ convenient illæ venatorum de anticipatione, citiori frequentiori que apparitione &c. relationes, planius constet. De cætero ejuscemodi embrya, grandiores quoque abortus, infecta &c. in vitris conformibus per diu olim servavimus in Vi dephlegmatissimo solo, ~us Θ is subtilioris parte, spirituive terebinthinæ tantillo sociato.

OBSERVATIO CCXLIII.

D. DANIELIS LUDOVICI.

INQUISITIO IN MAJOREM SPIRITUS TARTARI PROVENTUM.

Communes sunt de spiritu Ψ ri usuali querelæ, quod si à destillatoribus passim hodie venalis coëmatur, nullius pene sit momenti, volatili potiorique sic suâ partem (seu per vices, inter majores impetus emissâ, seu libellorum quorundam seductione phlegmatis loco abjectâ, aliterve neglectâ,) tantum non penitus spoliatus; residuâ potius aciditate, consuetis destinationibus plerumque minus quadrante constans. Sin autem propriis manibus, secundum præscripta, (studiose licet) destilletur, adeò tamen exigua quantitate proveniat, ut si polychresta vis deforet, operæ pretia de cætero mereri vix videatur ejuscemodi foetoribus ac tædiis occupator: dum assumpti ponderis contentæque volatilitatis tantum (ingratiis etiam) periisse, sub lancis postmodum examine deprehenditur.

Nec verò pro defectûs hujus supplemento insolidum adduci vel accusari potest gas incoercibile, quod equidem inter excandescentium particularum luctam surgit, & (quamvis in spiritûs super cineres abstractione

tionem haut adeo sentiatur,) nihilominus in olei quoque rectificatio-
 bus ponit *Helmontius*, (*tr. de Flatibus*) rimam proin inter commissuras
 relinquens. Cum revera insuper etiam magis corporale quidpiam,
 negotio quoque satis considerate instituto, simul tamen erumpere sen-
 su non uno percipiatur; & enchirises quædam, ligandæ quadantenus
 aut retinendæ fugaciori huic volatilitati destinatæ doceant.

Quo ipso autem amplius haut difficulter colligitur, tantæ dissipatio-
 nis & extravagantiæ causam non semper ac solitarie consistere in arti-
 fice, instrumentis, eoque recidentibus requisitis, sed etiam in ipsius sub-
 jecti natura peculiarique dispositione: & ut cæteris paribus forsân,
 hæc est? potior, ita quoque peculiarem postulare medelam; cum reli-
 qua oppido facilius & comprehendere & pro re nata emendari queant.
 Non potest enim non dispergi plurimum, si v. g. recipiens ad medio-
 cre quoque F ri pondus sit minus exiguum; si satis aliàs capaci & u-
 suali non sex tantum aut octo, sed decem, duodecim aut plures libræ
 apponantur; plerumque vix totidem uncii liquoris postmodum,
 provenientes: si (quo lucrum sit in loco aliquid negligere,) rima vel
 epistomiolum inter commissuras pro ruptura vasis evitanda relinqua-
 tur. Observavimus pluries, grandiora quoque receptacula, qualia
 hic sunt Hassiaca, non ferre F ri ultra duas tresve libras, absque evi-
 dentiore spiritus aliàs accisæ satis hinc prodeuntis jactura. Ita si ignis
 statim & iusto sit validior, quatuorve v. g. horis cum dispendio transi-
 gatur, quod sex vel octo, (quæ 2. libris facile debentur,) securius o-
 portebat.

Optarim hic, ut enchiridio cuidam chimico ac pharmaceutico
 adjiceretur debitum præterpropter singulis processibus eorumque,
 gradibus & alternationibus tempus; ac determinatum quoque quoad
 ejus fieri poterit pondus productorum, tam immediatorum, quam è
 residuo aliterve provenientes: item additamentorum & inevitabili-
 um per diversimodas dissipationes dispendiorum. Levi id fieret ne-
 gotio, maximo vero præcipue incipientium, taxas condentium, &c.
 commodo. Sed hæc incidenter.

Ita porro apertum quidem pro spiritu nostro ignem hic non cul-
 pavèrim: nihilominus tamen ad istam F ri impetuositatem paulo fe-
 re videtur violentior: & extremus tandem arenæ gradus dictum pon-
 dus in retorta vitrea sufficientissime subigit, ut re rite peracta pro suf-
 ficien-

ficientis falis collectione particularumve quarundam minus forsan adhuc tactarum majori alcalifatione, ulteriori cap. mortui calcinatione (simul deprædatoria) non fit opus.

Adhibuimus aliquando alembicum, qui (una cum recipiente) fumos adeo enitentes cogeret, capacissimum loco retortæ: sed duplicatis sic commissuris plus perdidimus. Idemque contigit, cum alia vice globum spiritus vini partem, (quæ tartari erumpentem absorberet) continentem inter rostrum ac recipiens poneremus. Dubio procul autem parilis fuerit productiorum & varie inflexarum serpentinarum successus: siquidem applicato longo satis nec adeo declivi (per capax refrigeratorium) tubo, nobis quidem pro ratâ nihilo plus provenit; spiritibus impetuosius altum quidem facile petentibus, deorsum verò (inter subitanæ istæ successione & humidæ fuscipientis defectum) ire nolentibus; subterfugio interea, ubicunque comitante oleositate datur, præfractæ quæsito.

Retortiforme detonationibusque fulminantium aliàs non incommodum instrumentum, ingredientibus inferius exitui superius uno pluribusve rostris patens haut minus, idque de subtiliori parte potius, ingratiis dimisit: plus verò Glauberianum secundi furni operculatum; plumbo circumfluo nonnunquam eliso, alibi superimposito quoque lapide levato ut acidior tantum pars in collecto liquore prævaleret. Lutum ipsum etiam singularius quàm penetret, passim sentitur: quo vesicas postmodum, ut tamen prius probe circumcirca siccentur, quidam nec immerito forsan maluerunt.

Verum cum nec his nec aliorum prædictorumque requisitorum observatione multa potioris partis dissipatio præpediri posset, ad ipsius proin subjecti naturam, quod alterum erat, conversus cogitavi, num. (ut in sale comm. ammoniaco, nitro, calce viva &c. solemus, ita hæc quoque) additione competentis nec producta frustra pervertentis vehiculi, quod & sicciorem tartari substantiam hac in parte quasi levaret, & particulas salinas, (sub acidæ vini cum fece, volatili sale affluentissimâ coagulati exercitio isto) impetuosius proruentes fusciperet saltem, aut dilueret, major quædam harum conservatio inveniri queat? atque adeo diffusioris 1. quoad ejus fieri posset, quantitatis, 2. spiritus tartari (pro nunc) tantum usualis, & quidem 3. particularum ejus acriorum ac pungentium acidulas intermixtas, (quo bonus & efficax demum, existit

existit etiam non rectificatus spiritus) evidenter præcellentium, sique
4. sine requisitorum ejuscemodi incommodo tum liceret, etiam resi-
dui in cap. mortuo alcali specialior ratio haberetur.

His autem ita suppositis statim excludi videbatur principio, qui
cum Oli, desideratas particulas nimis supprimentis, anatico ponde-
re, (etiam sp. tartari compositi nomine) destillatur: triplo quidem co-
piofior, sed acidior melleoque propinquior: utut bonum sit aperiti-
vum ac menstruum non deses. Sic porro quoque, qui cum quarta tan-
tum parte vitrioli provenit, tartareo propinquior, diaphoreticus ac di-
ureticus: vulgari spiritûs tart. ponderi consueto dimidium superad-
dens; adhuc tamen similiter acidiusculus: oleo interim ob suppres-
sionem istam aut sulphuris metallici inviscationem utrobique parco,
minus acri & ad ordinarium proventum vix subquadruplo: capite
mort. verò (posteriore, tanquam fixationi aptiore,) vix drachmas sex
pro singulis tartari libris è fluidiori massa reliqua in laboris quasi spiri-
tûsque remissionis compensationem exhibente. Cum colcothare &
vincetoxico destillari, non tamen ad combustionem usque jussus, aliàs
eo ipso alterius potissimum ortûs ac intentionis est.

Amplius autem nec qui cum alumine (in quod aliud agentes inci-
debamus, habetur, secundum dictas conditiones huc referri vel sub-
stitui poterat: siquidem anatica hujus & tartari proportionem pene-
trantissimus & sale volatili (ultra urinæ alumini debitæ modum) afflu-
entissimus, (æque ac spiritus C. C. vel fecum vini ficcatarum, tanquam
acido vinose minus ligatarum solet,) prodit; cuidam tamen salis tar-
tari spiritui odore saporeque, quin etiam fugacitate pro communi tar-
taro proximior: capite mort. de cætero arcanum quasi duplicatum,
quoddam post elixivationem præbente.

Ad eandem vero urinositatem tendebat etiam, (vix animadverso
interea consueti ponderis augmento,) spiritus, qui admixto sale tartari
vel ex ipso tartaro tartarifato, (coagulo è tartari selecti vel depurati &
salis tart. ana, aut hujus potius duabus, illius tribus partibus collecto,)
pellitur: efficax interim, nec ut nonnemini habitus est, per quandam
hinc destructionem quasi aquosus.

E. sale tart. aceto destill. ad modum oxyfalis diaphoretici Salæ,
simplicisve saturato, (quo incidenter etiam hæc referamus,) non spiri-
tus tartareo analogus, sed acidus quispiam liquor prodibat, parcus, &

istum saltem aliquantum (cum interspersi nonnunquam olei olim absorpti punctulis redolens; utut alibi similiter pro regenerato vel artificiali tartaro æstimaretur.

Cum aceto vero non destillato processu instituto, (requiruntur autem libræ fere septem aut octo pro octo salis uncüs,) magma post sufficientem divaporationem nigricans spiritum dabat (ex aceti sc. finu,) oppido mage tartareum, acrem, urinosum, cum acidulatione tamen aliquali, & oleo foetido quasi guajacino. Unde quoque haut dissimilis (& quasi è tartari spiritu acetoque destill. mixtus foret,) habebatur, postquam modò dictum coagulum spiritûs vini duplo præterpropter dilutum, (post filtrationem tertizque partis exhalationem) destillationi per arenam satis validæ subjiceretur. Instillato sp. vitrioli manifeste ebulliebat liquor, qui cum olei simul particula, & alcali residuo in deliquium propensissimo prodierat.

Ulteriori vero inquisitione dignum videtur, quod si dicta magmatis solutio non exhaletur, sed (uti alcalia spiritu vini communi diluta solent,) subsidens phlegmatica & sale saturatior pars à superstante spirituosiore per tritorium separaretur, atque simili ratione destilletur, prolecto ad extremas guttas spiritu (satis tartareo, nec tamen cum vitriolico ebulliente,) sal in cap. mortuo relinquatur, cujus deliquium aut solutio cum oleo tartari comm. limpidiore etiam nullatenus nobis quidem misceri voluit.

Sed hæc alterius sunt ordinis aut originis, ceti adhuc longius institutum hoc nostrum petitus foret spiritus, (alias non rejiculus,) è farmentis præcipue caudicibus sive capitibus, dum vineæ nonnullibi eruderantur, destillatus. His proin omnibus, utpote destinationi ac præsuppositis minus in præsentiarum quadrantibus, suos in usus tantisper sepositis, spiritus vini tanquam analogum ejusdem liquoris genimen tartareæque volatilitatis haut inconueniens susceptivum succurrebat.

Sed nec sic voti adeò compotes fieri videbamur: quippe prius quam tartarus pro exudatione sui laticis satis undiquaque incalesceret, transisse is maximam partem in excipulum deprehendebatur; exigua hinc forsan differentia à simpliciori ista combinatione, ubi pro subsequa rectificatione spiritui tart. (etiam ab oleo nondum separato) affunditur illius portio.

Unde

Unde de stabiliiori quodammodo, sed in diaphoresin ac deoppilationes conspirante vehiculo cogitantes, pro ulteriori tentamine dimidium mellis satis grumosi, alia vero vice speciosioris hinc mannæ parile dimidium selectiori tartaro addidimus. Destillatus valide tandem per arenam non sine exæstuatione liquor, conjunctim quidem tartarum satis referebat, citius tamen anticipare videbatur exiens aquositas istius eruptionem, præstabatque spiritum paulo dilutiorem, cum alcali aliquantum à melle inverso.

In saccharum proin, vilius solummodo & nil vel parum saltem à refinatoribus passum incidimus, eo quod pariter sal quoddam essentialis foret, phlegmate superfluo minus abundaret; solitarie quoque diaphoreticum & aperitivum promeret spiritum, & quidem in eo genere haud adeo disparem; forsitan denique alcali etiam minus alteratum. Cum autem anatica primo proportio bonum quidem, similiter tamen aliquanto dilutiorem (uncias sc. decem pro tartari uncias sedecim) exhiberet, residuumque minus alcalisatum videretur; proin dimidio tantum postmodo seu uncias sedecim cum duplo tartari seu libris duabus mixtis, extremo tandem arenæ gradu, 8. vel 10. horarum spatio habuimus uncias duodecim (interdum pene tredecim,) spiritus à tartareo (usitata curatæque tamen destillationis,) sapore odoreque nostra quidem opinione vix aut non (nisi processum quis noverit,) discernendi; effectus interea (ceu plurium annorum usu privatim confirmati testari possumus,) plane ejusdem; sive per se sive in mixturâ seu tincturâ bez. similibusve compositionibus adhibeatur: seu porro (& hoc perquirentibus) potius aquosior saltem pars à saccharo mutuo hinc sumpta fuerit, seu unâ insuper de hujus analogo lane innoxioque spiritu quidpiam, ceu facile credi poterit, complicatum adscenderit: cum olei (residuis forsan scoriis, ob effervescentiam spongiosioribus & sesquilibram præterpropter ponderantibus, nimis inviscati) sex tantum drachmis; salis vero præter expectationem maximam partem, haut purè alcalini, sed ab accessorio aliquo (æque ac vegetabilium sulphurata sunt,) alterati uncias sex aut septem: dum præter singularem *Helmontii* supputationem aut modum, (quo *tr. tria prim. chim.* è sedecim uncias vix unam aquæ haberi, reliquum per destillationem in oleum mutari; *Tr. Blas* vero, totum è 16. uncias prolectum liquorem super caput mort. cohobatum residuo inibi (℥iib) sali adhuc ℥iij super-

superaddere dicitur, secundum vulgarem quidem processum è solitarii tartari crudi selectioris libris duabus seu ℥xxxij . passim alias spiritus tantum quinque cum dimidia, vix integræ sex habeantur; salis sex vel septem uncia, & olei drachmæ decem aut interdum duodecim: è depurati vero eodem pondere spiritus (gravè nihilominus adhuc olentis) uncia ut plurimum saltem quinque, olei una, salis octo: forsan quia illic quidem subtilior ac solubilior, metallica quoque ac marina adoriens pars in adhibita aqua remanet, aut oleosior insuper à copiosiori sale absorbetur; hinc autem, quia purior & à nimia arenositate sequestrata est tartareitas.

Paulo fusius ea superiorum annorum tentamina referre volumus; quo fecundioribus experimentis amplius perficiantur; aut ad minimum tantummodo vulgatissima venalis per laborantium emissarios spiritus coemptio, etiam pharmacopoliis in ea proventus parcitate haut adeo insolens fortassis aliquousque impediatur. Decedit equidem hinc quoque portio haut exigua; sed inter eam parciter pars quædam incoercibilis, reliqua vero haut in adeo excessiva quantitate, seu producta & cap. mortua singulorum inter se conferendo patet. Acuere de cætero hunc pro lubitu, sed ut plurimum non sine majori graveolentia poterit quispiam superaddito sale volatili quovis modo ex alcali tartareo collecto: vel post digestionem quandam omnium, invicem productorum, liquore postmodum per retortam cum spiritus vini parte propulso.

Affinitatis autem causa paulo diffusius adjiciamus his nonnulla, quæ circa ipsas sp. vini siccatas feces (*Beindrüsen*) per vices superioribus lustris aliud quærentes observaverimus: præsertim cum omnibus regionibus non æque frequens sit magma illud, quod post spiritus abstractionem è fecum in vesica residuo in districtibus viniferis siccatum argillæ compactioris frustra refert.

Tradidimus aliquando figulo libras decem, ut olla satis operculata moderate (seu pro locationis ratione queunt) calcinaret. Verum non ut in cap. mortuo tartari intermixtum, sed desuper plane & ad 2. digitorum crassitiem super istas expansum seu sublimatum, 24. unciarum pondere invenimus sal albissimum, urinosissimo odore nares oculosque feriens; residuo subter insipido, carboniformi aut quasi arenoso.

Cum alia vice repetere hoc placuisset, figulus negotiosior olla denuo festina repetitione furno imposita, quod quærebamus, perdidit: septem saltem uncias alcali acerrimi & in deliquium propensissimi è toto, (nam carboniforme illud plane disparuerat,) residuis. Prædictum autem sal quasi volatile, postquam ☩to (ut in confectioe terræ sol-tartari) imprægnare instituissemus, hunc procedendi modum haut adeo sustinere voluit, sed totum ferè, exigua profecto remanentia, alembicum in abstractione transit; liquore interea satis vel inter menstrua polychresto.

Spiritus vero è siccis istis fecibus per retortam in arena haut difficulter tartari more destillatur; & habentur fortè 6. vel 8. horarum spatio è libris duabus (recipiente capaciore) spiritus copiosissimo sale (ut unquam C. C.) intermixti facile uncia octodecim, olei tres: utraq; fuligineum quid potius, quam tartarum olentia. Sal cum à solo liquore vix totaliter solvatur, uncias sex vel octo spiritus vini eluatur, & separato oleo saturatus ita spiritus per phialam super sal tartari aut saltem cineres (toto ventre his repleto,) rectificetur, ut 12. vel 13. uncia, sal volatile prius prodiens successive absorbentes colligantur: gravis tamen adhuc quidpiam, etiam præ C. C. spirantes, ni repetitæ rectificationes nonnihil juerint.

OBSERVATIO CCXLIV.

D. DANIELIS LUDOVICI.

DE

EXPERIMENTIS CUM CALCE VIVA FACTIS.

Forsitan haut fuerit incommodum, si quæ aliquando sub qualicumque potiorum calcis vivæ ipsiusque saxi partium perquisitione observaverimus, breviter hic & num abstrusiori adhuc dum exastuationis negotio explicando conferre queant aliquid, recenseamus. Principio proin cum curiosorum circa rem istam facile primus *Helmontius*, in primo editis libellis 3. *libias.* & 9. *febb.* alteram excandescentiæ causæ partem in residuo concremati sulphuris sale, ipsumque saxum ob sulphur phlogiston calcinabile esse velit, aula insuper ab usti in proximo fortalio fœtore sapius offenderetur, in sulphurearum (copiam hinc non exiguam præ se ferentium) particularum

aliqualem pervestigationem delatiprehendimus vel minerarum, ustularum accensive modicum in conclavi filii sulphurati exemplo, quod nihilominus qualitas hic atque pollentia mole (conjunctim ante hujuscemodi dispersionem æstimata,) profecto major sit; ceu in odoratorum quoque nonnullorum effluviis, inque gustu similiter, florum ammoniacalium martialium nigrorum tantillo extrema faucium constrictione tantum non penitus suffocante sentimus.

Facta enim 1. pollinis saxi cum oleo tartari saturatissimo digestionem & hinc decoctione satis forti, (siquidem liquatio cum ipso sale nimium de materia lapidea absorbere, haut parum vero sulphuris subactione ipsa dissipare videbatur;) instituta cum acidis præcipitatione, non sulphur aliquod aut eo saturatius quidpiam, sed lapidosum solum magma subsedit, si prunis inspergeretur haut ardens, ut antimoniale vel lac sulphuris etiam cum lixivio calcis parata; verum sulphur aliquantum saltem olens.

Nec 2. sublimari aliquid, intenso quoque per 10. horas igne (tantum in collo retortæ) voluit, cum (alio quidem fine) libram unam (quo magis penetrari posset,) grosse pulveratam Vulcano subjiceremus; prodeunte interea quidem ab initio drachma una scrupulisve quatuor aquositate à communi haut adeo multum differentis; dum tamen è pari filicum etiam alborum pondere, postquam eadem quantitate extillasset liquor aciduli fere quidpiam præ se ferens, & nobis olim pro menstruo insipido solari commendatus, (parata verò copiâ attenuatiora quoque Saturnina haud adeo attingere visus,) sulphureitatis odoratui haut adversæ quidpiam, utut vix ponderabile illuc adscenderet.

Ita nec 3. digestionem cum Ψ dephlegmatissimo instituta, instillatoque filtraturæ Oli ~u aliquid præter nubeculam extra filtrum non colligendam, eo vero combusto demum aliquousque fere perceptibilem habuimus.

Tandem 4. nec detonatio expectata per nitri tam simplicium quam triplum, nisi coactissime & ubi circumactam prunam immediate tangeret, successit; (suborto saltem lapidis molaris attriti odore sulphureo:) dum tamen Martis limatura, stannum, lapis calam. &c. intimiori quoque vel immaturiori sulphure constantia tale quid, quodvis interim, pro suo modulo, facilius patiuntur.

Ut proin supra laudatus *Helmontius* haut incommode postmodo (*tr. tria prima chim.*) conclusisse videatur, id quod saxo calcario inter urendum decedit, cum nihil tunc ut in pruna (quam paulo ante lapidi isti contulerat,) accendatur, salis esse potius quam sulphuris: de separabiliori manifestiorique procul dubio loquutus: siquidem præter supra recensita, alia etiam quam à solo ligno apparere videtur in ustionis progressu flammæ facies, eaque ab avolantibus particulis salinis vix solitarie profecta.

Maculas instar croci cujusdam metallici ochreas aut rubiginosas calci nonnunquam intersperfas tantisper huc trahere nolumus. Speciem tamen tunc præ se ferunt reliquiarum aut scoriarum micæ interspersæ seu substantiæ sulphuris cujusdam forsitan haut expertis, aut ad semimetallicum quidpiam simul inclinantis: ceu superfuso calci vivæ aceto, (quod hydromel nobis loco vini sufficientissimum suppeditat,) postquam fundo prius quasi ammoniacaliter aliquandiu refrigerato, effervescente tandem incipit, odor exactè solutiones saturninas aceto factas referens exurgit. Sed hæc plane conjecturaliter.

Id constat, quod dum candicans calcis rec. portio urentissimo sapore linguam impetit, rubiginosa hæc seorsim exculpta aliquanto mitior cum amaritie quasi adstrictoria copulata sentiatur. Atque hæc de sulphureis referre possumus; ob olei tartari frustrationem studio præterita digestionem cum spiritu nitri composito, abstractioneque spiritus vitrioli, tanquam magis sulphureis convenientioribus.

Quod autem salinas attinet, observavimus 1. è saxo crudo, licet interspersa mica & aliis quam spathi, filicis &c. levigatorum sapor spondere queat quidpiam, vix tamen (negotio quoque per fortissimam decoctionem & filtraturæ in vap. balneo exhalationem, consimilium, marinorumque exemplo tentato,) separari posse evidentius aliquid, quod præter calcis (ut in vinis nonnullibi) vestigia candicantia, à fontana vel maximam saltem partem remansisse dici nequeat: siquidem (ceu plurimas olim alio quidem sine Serenissimi jussu hoc quoque modo tentavimus,) salsum quidpiam subamaricans quasi centrale aut feminitrosum, floccosum fere aut foliatum, plerumque tamen griseum, cum sulphureitatis cujusdam interdum nota (vix ultra 2. grana è libris 16.) similiter relinquunt, si puræ simplicesque nec extraneis nonnunquam complicatæ fuerint, v. g. (præter frequentiore materiam

illam

illam tophaceam aut calciformem,) ochreae cuidam simulacri & sulphureae; ut in strumiferis quibusdam superioris Franconiae prope vincta, citra metallorum (quae ibi innotuerint,) commercium scaturientibus: aut uliginosae amaricanti; ut in stygiis quasi nonnullis, gustui in se non adversis, jumentis tamen inde largius potatis exitalibus: ipsive salii communi; ceu non sine jucunditate in Hassiae hinc confinibus fontes salfularum venam sive tractum (cis & postmodum trans Weram fluvium,) comitantes aliterve tangentes, ejus plura grana, alicubi ultra scrupulum in supra notato pondere continere per duorum fere milliarium Germ. ductum deprehendimus, liberis utrinque reliquis. Sed haec incidenter.

De caetero si quid in ea exiguitate ac miscellae suspitione, ex ipsa etiam calce est salinum, (ut esse potest,) nitrositati cuidam videtur foretum (per diversarum observationum applicationes) propinquius.

Cum autem 2. & per gradus manifestius hic quidpiam quaeremus, & ipse lapis per perfectam ustionem facile dimidio inveniretur, levior, (etiam post aliqualem asservationem, dubio procul ab initio quoque exhaustis ac sitibundis poris ex atmosphaera aliquid in augmentum ponderis admittentem:) probe quidem gnari *Helmontiani* illius *l. c.* quod ejus generis saxo idem ac carboni eveniat; nisi ambo aperto igne cumentur, in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Instituimus nihilominus experimentum supradictum vase clauso, seu in retorta igne satis valido, exploraturi num particula saltem ejus quod in calcinatione aufugit, & idem author non sulphureum, sed salinum esse voluit, ascenderet, eaque vel pure talis, vel sulphureitati cuidam permixta, aut simul (quod *Illustri* *Boyle* in *Parisiensi* gypso observavit, nostro circa fornacis tantummodo fundum interdum liquefcere incipiente,) ex parte vaporosa.

At quid & quantum hinc exierit, paulo ante notavimus. Nec adeo evidentius quidpiam e residuo seu cap. mortuo colligere potuimus, nisi quod (in ulteriorem conjecturam aut collationem, affusa ad exiguam solum extantiam aqua seu post exiguum fridorem, nullam vero incallescenciam, filtratura (aliquid insuper praefontana fere sapiens,) instillato tartari oleo, (nam e vitrioli spiritu nil;) sedimenti quid instar nubeculae ostenderet: dum evidentiori particularum acidularum indicio, supradictum silicum residuum similiter elutriatum, aquam quasi

quasi semisipticam, & per oleum tartari pulveris albicantis quidpiam instar magisterii præcipitatum, vitrioli vero spiritu similiter nil, (apparens quidem) reddit.

Atque eadem gypsi usti ac calciformis lapidis, crustuosi dicti, (siquidem laminis lap. scissili crassioribus pavimentisque peraptis constat,) ratione stridoris citra effervescentiam, & præcipitati per alcalinum pulvisculi, cum silicibus est ratio. Ut inter prænotatam è saxo paritatem *Helmontius* denuo haut incommode dixisse videatur (*tr. varia prima chemicorum.*) lapides calcinabiles falsi naturam & calcis acrimoniam induere transmutatione in novam generationem ab igne promotam, non vero contenti extractione vel separatione.

Proin in calce ipsa rite perusta 1. sal manifestarium ostendit (præter laboriosiora alia, ipsiusque lixivii saporem,) coagulum saltem simplicissimum, quod ex hujus evaporatione in vap. balneo, (unde candidissimus *Sala* aperto forsan igne diutiusve reposito lixivio usus induci ad qualemcunq; negativam potuit,) in bullis lamellisq; suis, (nî imber exhalationem per vices cum Excellentiss. *Willisio* eximantur,) calcariæ materiæ permixtis ad drachmam semis fere è saturatori libra restat, & aquæ s. q. denuo solutum idem lixivium reddit.

Quod 2. naturam ejus (an simplex vel compositum, fixum an volatile faciliusve præ aliis alcalifatis volatilifandum sit,) una cum origine attinet: uti quoad primum *Helmontius* allegato loco 3. *litbiæf.* & 9. *febb.* duo inibi posuit alcalifata salia, gustu quoque distinguibilia, lixiviale unum, alterum acidum à sulphure concremato residuum, nec separabile à toto &c. quæ porro aspersione aquæ soluta invicem agant, accendantur, & dum se mutuo sic demoliantur, simul coagulentur &c. exemplo tartari vitr. thermarum &c. adducto: ita sane in urentissimo simulque quasi stringente calcis vivæ (recentis & integræ,) dum vero concidit pseudofaccharinis aluminis Saturnique aliquo accedente, ipsiusque lixivii (ab alcalino per stipticum ad similem dulcorem tendente) sapore attentior gustus non invenit, quod in sale tartari perfecte vel denuo cum particula calcis vivæ calcinato, in oleo tartari & liquore silicum. Gl. aliisque exquisitioribus alcalinis, simplicibus aut materiæ lapideæ, (si simplici hujus solitarioque commercio forsan supra notatus sapor imputari velit,) complicatis sentitur; conceptu autem facilius vel manifestius, licet non sine quadam collationis

latitudine existit in alcalinis fixis aut volatilibus per acetosa aliquousque infractis aut fixatis; in ipsa urinâ evaporatæque coagulo, dissolutione hepatis ant. antimonioq; diaphoret. non edulcato, in lixivio capitis mort. spiritus calcis vivæ cum sp. falis parati &c. lapidosæ quoque vel analogæ substantiæ quidpiam adsociatum habentibus.

Ut autem præter gustûs hanc æffimationem distinctius appareat illa salium dualitas, urinosum quidem aut lixiviale haut difficulter forsitan demonstraverit (1.) spiritus ac subsequum sal, quæ è lixivii saturatioris cum vitrioli spiritu moderate, (quò amaricans quasi quidpiam percipiatur,) affuso fixati coagulo, lente super fornacem parato proveniunt, si cum ana falis tart. subito misceatur, & quod igne arenæ vaporum specie brevi per phialam aut cucurbitulam conjunctim ad drachmas forte tres ex utriusque unciis duabus surgit, colligatur: capite mortuo ob prævalens sal P ri adhuc dum lixiviosissimo, affusa aqua incalcescente, prius autem calciforme aliquid intermixtum urentissimum ostendente; an quia denuo hic alcalino perfusum est? cum calx sale suo semel quovis modo exuta postliminio ad pristinum vix redeat.

(2.) Spiritus urinosissimus, quem ex ana calcis ac spiritus falis per cucurbitam curtam at capaciorem, aptato probe prius cum recipiente alembico, ad uncias quinque pro singulorum libra una colligi posse, etiam non subdito (qui tamen postmodo potest,) igne alibi notavimus: residuo finita destillatione post horas demum aliquot concidente, si elixivietur & filtratura evaporetur, unciam unam semis falis soliatifalſi simulque stiptici, (ceu solutiones lapideorum cum spiritu falis solent,) dante: fundamentum sc. liquoris nephritici quondam hic locorum usualis, & ob calcis jam sane inversas exutasque particulas (æque ac lac sulphuris) innoxii.

(3.) Parabilior adhuc calcis spiritus, qui ingestâ aluminis pulveratâ librâ supra libram unam semis grosse contusæ calcis vivæ, per capacioris colli retortam, capaci similiter recipiente, trium vel quatuor horarum spatio conjunctim, igne arenæ ad uncias sex vel septem provenit; liberioribus ita factis (post terrestriores ab acido aluminis similiter, ceu residuum ostendit, abreptas,) falinis istius particulis; licet equidem ex urinâ, inter hujus excoctionem pro præcipitatione necessariâ quædam pro rata accedant.

(4.) Spiritus vini satis inde alcalifatus, si per se prius probe dephlegmatus calci in cucurbita seu alembico ad aliqualem eminentiam affundatur, & postquam citra notabiliorem extus incalescentiam, (quæ in aperto vase vel patella post horas 3. vel 4. satis, cum haut ingrato spiritus avolantis odore, valida est,) octava præterpropter pars sponte in frigido striatim diei spatio, (sensim concidente calce) prodierit, residuum lento cinerum calore totaliter propellatur, sapore tarisati vel à cineribus abstracti spiritus instar, evidenter urinoso.

Forfan etiam (5.) coagulum nitrosum quasi murarium; aut nî copioso calcis lixivio superaddito probe saturetur, saltem mucaginosum; quod moderatâ quantitate (ita ut post exæstuationem sicca adhuc permaneat,) calci affuso nitri spiritu vel aqua forti, post debitam elixivationem & exhalationem provenit, arreptam in lucta calcis partem, æque ac croci metall. antimoniique diaph. dilutum sub evaporatione deponit, & prompte ignem etiam emporetica imbibitum concipit; sub exæstuatione tamen, æque ac ipsa saxi calcarii cum spiritu nitri instituta solutio, nil rubrum, sed albos tantum, forsan in intimioris coagulationis indicium vapores spargit.

Atque (6.) huc adduci quoque posset similis urinosus odor, qui primo percipitur, antequam ex affusa aqua (oborta exæstuatione) uncix duæ vel tres è mediocri cucurbita sponte surgant, simplici similes, saltem aliquantillum quasi stipticæ; dum perfusa spiritu vitrioli calce latex, qui per alembicum stillat odore saporeque phlegma vitrioli, è nitri spiritu vel aq. forti terreum quid seminitrosum, è vitrioli philosophico diluitori (qualis ad usus medicos tamen sufficientissimus, assumptis pro novem butyri unciis ad præcipitationem, & edulcorationem aquæ simpl. libris sex facile habetur,) primo terram quasi sigillatam, hinc urinosum, (quod concentratior statim exhibet,) sapit, cum odore quasi butyri antimonialis.

De spiritu volatili, qui sp. salis perfusa calce cum subitanea (ceu in prædictis etiam) exæstuatione surgit, supra diximus; quemadmodum quoque de aceti, dum loco aquæ s. ad elixivationem assumptum fuerit odore singulari. Hoc autem per horam & amplius moratur, antequam invicem excandescant: & diutius plerumque urina, ac citra quandam tunc tumultum: sponte post dies aliquot absorptis calcis particulis subsidentibus in utroque horum lixivio; quod hic quidem

postmodum denuo urinam sapit, uti illud pristinum fere acetum. Sed hæc incidenter.

Suffecerint autem fortassis hæcenus recensita pro partis lixivæ aliàs comprehensu facilioris qualicunque demonstratione: sive de cætero 3. ipsius saxi præ aliis huc dispositi, æque reliquis *Helmontianæ* sal-sedinis sub ustione abeuntis fuerit; sive ab igne quasi fuliginem, in spatiolis lapidis (peculiariter præ reliquis; etiam conchiliis apti) post calcinationem restitans; (quo pondus post repetitam ignitionem aliquantulum auctum ex Illustri *Boyleo* referre quis posset;) sive ab utroque: quod in ulteriora experimenta nunc quidem seponimus.

Interim tamen 4. nî penitus aut maximam partem volatile, saltem præ aliis alcalinis promptius ulteriusve volatilifatu facile haberi similiter vel è prædictis posset, cum è coagulo lixivii cum sp. vitrioli facti per sal tartari tale sensibiliter, & aliorum pariter fixatorum ac postmodo resuscitatorum more in alembicum levetur; & ex affuso calci vivæ salis spiritu urinosissimus quasi sponte surgat: ut alcalifatum hinc vini spiritum & eum, qui cum alumine colligitur, quandoquidem utrunque etiam cum sale tart. fixo procedit, haut adéo hic allegemus: quemadmodum nec tractu temporis, cum cremore chirurgorum, fatiscens tandem inter calcarii coaguli secessionem lixivium. Quod autem volatiliora quoque salia, etiam sola, vehementiorem quandoque ignem sustinere queant, sal supra vini feces sublimatum ostendit; facilius vero retinaculo competenti mixta; salis ammoniaci comm. aut è subtilioribus reproduci exemplo.

Sequuntur nunc 5. acidæ *Helmontii* particulæ, è concremato sulphure superstites, & consequenter hinc vitriolicæ naturæ aut saltem originis: siquidem vel acidorum vegetiorum calci insperforum, aut C. C. V. coralliorumque vitriolatorum *Sala* exemplo, forsitan plus tunc (seu ab ipso igne, seu acido lignorum spiritu, propriæ in saxum actione ac reactione), patiuntur, quam in simplici postmodum lixivio, haut semper tamen eas solum obnubente; ut in utralibet lucta nihilominus aliquantum fere infringi vel saltem tum, aut ab arrepta materia saxea alterari videantur; nî forsitan alterius generis aut quasi compositum quidpiam (ipsis mineralibus aliquando evidentius interspersum, aliquando intimius permixtum) hic quoque complicatum fuerit, quod cujas cujas tandem sit, oblato lixivio copulatum quasi armoniacale ali-

quidi

quid constituat, & sub copula ista lapidosam substantiam absorptam, quasi aluminiformiter, aliquandiu retineat.

Fortassis autem amplius, respectu lixiviarum istarum, (non solum in simplici, sed acidis etiam prædicto modo aliquantum imbibitæ calcis lixivio prævalentium, & inde pro sufficiente fixatione acidi vitriolici vel salini copiam haut exiguam exigentium,) pauciores quoque sunt; ceu ipsum saxi sulphur parcius est; & post communis etiam sulphuris teneriores quoque extractions salis parum apprehenditur. Non tamen proin effectæ aut desides; uti sanè *Helmontius* ipse eas inter alcalifatas refert; & supra recensitus, (tertius ex utrisque) sapor, ejusque per modicum spiritus acidi calci instillatum intensio, item (mitioris alcali remissiorisve unitiois,) vitrorum non quidem evidens quasi per salis vitriolice spiritum corrosio, aut tacita ceu per concentratiorem nitri fixi liquorem attenuatio, sed lenta solum quædam vitatio ostendere videtur.

Verum præter hæc eas inibi apertius comprobare poterit præcipitatoria unionis cum lixivis detentaque calcari materia (vel partialis saltem) dissolutio aut infractio, quotidianis quidem observationibus primo intuitu haut adeo fere consona, sub ulteriori tamen perquisitione satis sibi constans nec irregularis; ut sc. è lixivio tam communi, quam è calce (acido vitriolico, salino, acetosove aliquantum prius imbibita) elutriato; utrobique interim (hæc forsân absorpta in residuo aciditatis parte,) sapore urinoso nihilominus supereminente, per unum tamen Oli moderatè priori lixivio instillatum planè nihil, per excessivum autem, tantùm salini coaguli quidpiam (affusa aqua statim dissolubile) præcipitari; è posteriori vero non nisi post dies aliquot falsi calcarii cremoris aliquid secedere, (falso plerumque, qui prius satis vitriolicus erat, tunc superstante liquore;) per tartari autem oleum protinus (& quasi indifferenter) è priori lixivio candicantem pulverem, è posteriori vero similiter, sed salinis quibusdam particulis ut plurimum (præsertim ex imbibitione vitriolica,) plus minus comitatum, instar tartari cuiusdam vitriolati salinativè pessum dari, (alcalino in residuo liquore sapore eminente,) nihil sit insolentius: siquidem oleum hoc tartari in acidum, (urinosas calcis partes una cum lapidosa substantia intra se detinens) pro more irruere, ac per ejus abreptionem coercitorum sic copulam solvere putaverimus: in dilutioni resi-

duo liquore, resistante (vel pro parte tantum; nam abire vel etiam fortassis immutari qualitercunque aliquid, odor inter instillationem quasi clyssi tartarei surgens, isque per superinstillationem spiritûs vitrioli adhuc manifestior arguit,) calcaria urinositate; secedente vero (vel solitarie vel inter acidarum comitatum) prædicto magisteriali quasi sedimento.

Dum ex adverso vitrioli spiritus (aliàs pure alcalinorum contenta, uti in liquore silicum &c. satis separans) hic sibi similes, aut congeneres vel eò modificatas, (uti in calce per spiritum salis aut philosophicum aliquantum humectata concipere quis posset) particulas auget aut intendit, pro intimiori lixivi calcarii & quod ei, (ante evaporationem penitius) adhæret retentione, aut suppressione.

Hæc ulterius illustrari forsan quoque possent imitamentis quibusdam solutionum calciformium olim tentatis. Miscuimus enim, (gnari interea, quod volatilibus etiam, tam primogeneis, quam resuscitatis sua sit Respublica,) spiritui ammoniaci tantum spiritûs vitrioli, ut post manifestam incalescentiam oborto tertio amaricante sapore ebullitio fere cessaret: (is enim in ejuscemodi mixturis atque fixationibus videtur terminus, & coagula aliàs nimis acescunt) injectis cancri oculis tanquam solubilibus liquor inde sufficienter saturabatur, cum sapore semiurinoso fere sliptico; & insillato post residentiam debitam oleo tartari, pulvis quasi magisterialis (odore pro talium conjunctorum mere confusaneo clyssiiformi, at demum urinosissimo subsequo,) præceps ibat; per spiritum vero vitrioli præter ebullitiones nihil: interea tamen de oculis quidpiam tam indissolutum, quam sub ipsa solutione præcipitatum in fundo observabamus; ut enixis quoque nonnullis, (ceu non incommode hodiè vel distinctionis gratia vocantur) idem contingere hinc vel aliquandiu saltem, (siquidem procedente tempore totum è liquore, quasi denuo aliquali calcis vivæ imitatione secedit ac subsidet,) constet, quod spiritui vitrioli s. ejusque affinis berberum citrique succis, atque liquori, qui post præcipitationem magisteriorum ex acetoso vel destillato cum dicto spiritu factam superest, & pariter marina ostracoderma &c. injecta partim post dissolutionem retinet, partim iterum dimittit,

Idem vero cum spiritu quoque antepileptico *Hartman.* tanquam **corundem** ingredientium penitioris unitiois habito liquore contingebat;

gebat; five solutionem oculorum cancr. spectemus; nisi quod remissius eos adoriatur, (& ipse prædicta mixtura remissior, & inter destillationem amplius forsitan alteratus;) five præcipitationem per oleum tart. fat. evidentem, per spiritum vitr. vero nullam; five demum residuum magisteriale quasi, inter intactas adhuc particulas.

Nec aliter semet exhibebat suprascriptæ conformis, spiritu salis communis & ammon. eadem proportione parata mixtura, in ista præcipitationum ratione, & post tempus demum aliquod subsequã urinosis eruptione; nisi quod solutio oculorum cancr. hic foret durabilior, spontanea vero arreptorum præcipitatio forte nulla. Ipsum acetum spiritibus istis longè remissius, extinguendæ calci adhibitum, decantato hinc liquore perquam similiter urinoso, per spiritum tamen vitrioli longè tardius ostendebat quidpiam concrementi salini; dum instillato oleo tart. pulvis statim decideret, residuo acetum in vappam declinans referente.

Atque hæc de præsuppositorum *Helmontii* qualicunque perquisitione, & complicatione acidi; quod aliàs *l. c.* à toto non separabile, constituit; felicioribus vero ac diligentioribus ulterius demonstrandum hic committimus.

Nec enim 6. pro simplicitate salis solum (in calce) alcalinã adeo facere videtur vis escharotica; cum non tantum in lixivis, v. g. fraxini cinere eoque recenti, (unde quoque forsitan lapis corrosivus semel diffuens nil aut parum postmodum potest,) sed etiam in acidis concentratoribus, (oleo vitrioli, salis, butyro antim. sublimato &c.) solitariis, aut cum urinosis insuper complicatis (salis ammoniaci ejusque in vitrioli nitri spiritibus solutione &c.) imò plane indifferentibus nonnullis v. g. magnete arsen. Salæ pariter (quia ex alio capite) reperiatur: & sinapi, allium &c. non solitaria saltem, sed aceto quoque remixta vesicent. Quemadmodum amplius nec ipsa sulphuris comm. pro lacte ejus, antimonique pro quadam sulphuris specie, cum calce viva per decoctionem facta solutio. Quippe hic quidem (ut in plerisque aliis) haut pura est sulphureitas, sed super antimonium (una solutum) tantum aliquantulum & aliquandiu (citra diuturniorem asservationem) magis extraversa.

Nec impurius solummodo ejus sulphur in dilutis haut pure alcalinis, post detonationem, verum etiam purissimum (post tantum acidi

ad præcipitationem insuper instillati) nihilominus inibi durat & subsistit: ut additum nonnullibi lixivio tartari sal commune ustum; & in solitario isto, (si per tumultuariam detonationem cum nitro paratur,) aciditatem hinc incarceratam haut paucam; item affine, quod per aquas regias ammoniacales quoque diversimode provenit, prætereamus.

Quod autem commune sulphur attinet; etiam supradicta spiritus ammon. cum acido modificata mixtura, quamvis in actione sua æstuantis hic simul corrosivæ calcis vehementiæ singulariorique inibi lixivio in universum non conferenda, quidpiam tamen de digesto inibi sulphure arripit, quod instillato oleo tartari statim, (ac post momenta demum aliquot subsequa urinositatis ammoniacalis eruptione) deponit, incenso post exiccationem filtro satis perceptibile.

An spiritus vitrioli per similem instillationem evidenter nil deponens, occulat tantillum illud (uti superius,) inter urinosum hærens, ulteriorum experimentorum defectu nunc vel tædio in præsentiarum haut determinaverimus. Si vero urinam ipsam, sub unione sua calcis lixivio quadantenus affinem, etiam per supradictum solutionis modum putaverimus, licet pro salina, per alterius interventum segregata parte sulphuris cum calce factam solutionem præcipitet quidem, at magis flavum & (respectu adhibiti huc acidi) longe parcius lac exhibendo; altera tamen volatili, (vel uti in complicatione utrumque est,) diuturniori decoctione imbibere sulphuris aliquid similiter instillatione olei tartari, filtrorumque deflagratione deprehenditur; dum per vitrioli spiritum plerumque austerior tantum provenit liquor.

Sed his 7. ita quidem se habentibus quæri nunc amplius, & quidem in ea experimentorum ambiguitate vel defectu facilius, quam explicari posset, num revera præsupposita duo illa salia sub ipso calcinationis actu ac turbulento tot taliumque particularum inter se transitu (subactione vel complicatione quadam) jam mixta fuerint: uti terram foliatam tart. ammoniacum ejusque subtiliora quoque genera fortiorem quoque ignem sustinere cernimus: an vero demum, quasi seorsim servata, sub aquæ diluentis accessu & interluctam suam misceantur? Siquidem & ipsa calx linguæ sed perfunctorie saltem, (ne urens oriatur) admota, supradictum fere sapor

rem exhibere videtur: aut si tantillum eo ipso quasi restingui censeamus, aqua cui sufficiens recensque frustum immersum est, postquam prævio stridore bullulas suas ejecit, eundem circa peripheriam magis magisque induit, antequam intime (quod necessum est,) humectata vel saturata calce per oborientem exæstuationem undiquaque perfectiusque saturetur.

Interea certum est, quod sulphuris vel antimonii solutio cum ipsâ in substantia facta longe præcellat digestiones aut decocta cum istius etiam saturatissimo lixivio, (citra quoque participationis calcaris extensionem; quam alius simplici figentique nimis præcipitationi vel ex parte saltem adscribere posset;) & hinc ex antimonii v. g. Ziv . per hoc vix duæ tresve drachmæ sulphuris ita dicti, (infiltrato solutioni spiritu vitrioli, ut albensis,) habeantur, dum cum ipsius calcis libra ferè duodecim, minimumque decem proveniant: similiterque se habet cum comm. sulphure, nî lixivium saponario tartareove perquam in proventum quendam fortificetur; dum per calcis libram è sex istius uncis facile quatuor, satisque si prunis injiciantur deflagrantes exeant.

De cætero si 8. prior sub ustione unio sibi quadantenus confiterit, quod tamen nostrum nunc non faciemus; haut parum, hinc dubia fieret exæstuatio soli dissolutorum per affusam aquam, (aut æquivalens,) & invicem congreredientium salium luctæ assignata: ut (quo V. C. D. *Kergerum* etiam inclinare videmus) ipse quoque solutionis actus quasi menstrualis hîc associandus foret: ceu sane residua massa ampliata, instar magisterii cujusdam corrosi & simul præcipitati restat. Interea uti disparata sunt fermentare, incallescere, exæstuarè penitusque incendi: ita diversa quoque sunt talium exempla singula suis classibus accensenda; nota passim, ut referre supervacuum esset, præcipue cum phænomeni per causas explicatio nonnullibi existat adhucdum difficilior.

Incalescit citra probabilioris contrarietatis notam (quæ alibi forte ex acidi cum alcalibus diversorumve inter se spirituum concursu, aut sulphureorum oleosorum aut urinosorum associatione, vel metallicarum particularum combinatione, lucta, aut solutione vehementiore evidentius deduci in cap. mortuis vitriolicis vel ammoniacalibus, oleo vitrioli, solutionibus ac præcipitationibus nitrosis

aut mercurialibus &c. poterit,) simplex tartari extreme destillati cap. mortuum, salis oleum nitrosus concentratiores spiritus, etiam aqua tantum infusa: sique huc (præ C. C. philosophicè calcinato spiritu vitrioli infuccato convenientius) adduci queat ipsa (quod curiosissimus F. J. Burrbi superioribus annis annotavit) Martis limatura, sub quadrupla etiam ad assignatum pondus; siue si libræ duæ cum dimidia, ℥iv. aquæ s. probè confictæ in conservali vitro angustiori reponantur. Calor mediocris ab infernis evidenter sursum, cum odore ferrugineo quasi vergens, per octo fere horas durat, friabiliori hinc successu temporis & quasi exese, nil tamen vitriolici sapiente Marte.

Sed enim calx fere quidpiam his amplius pati videtur; quod tamen ad fermentationem hoc in genere referre forte durius; an vero ignearum particularum hic alibique in liquidis quoque sine notabili perceptione conclusarum fuga, (ceu à superiori seculo hucusque permultis Viris eruditissimis placuit,) simpliciorive lucta, aut modificata quadam nutritione, quò Excellentiss. *Conringius* olim in notis ad D. *Billichii*, Chimiatri suo tempore clarissimi, fermentationis anatomem inclinavit, aliave elementi primi congregatione, huic aliisque contingat, determinatu profecto æque adhucdum deprehenditur difficile: nec resistentes hinc inde obscuritates satis determinari posse videntur, donec etiam de penitiori ignis natura plenius atque planius constiterit aut convenerit.

De cætero si tentaminibus vel experimentis hisce causæ suæ minus appositè applicatæ fuerint, aut lixivum calcis ac salis tartari negligentius in comparatione habitum inveniatur, conjecturaliter saltem & dum *Helmontiana* hic aliquousque persequimur, ceu aliud agendo posita sunt.

OBSERVATIO CCXLV.
D. DANIELIS LUDOVICI.

DE

SALE CULINARIO ANOMALUM QUASI AMMONIACALE.

NE olea vegetabilium, præsertim è resinofioribus tanquam magis eo propendentibus destillata tractu temporis nimis incrassentur aut resinescant, notum est affundi aquæ s. quidpiam; & quo in gravioribus (cinamomi, caryophyll. rhodino &c.) subsideat, solvi inibi salis comm. particulam.

Repo-

Reposuimus ita per annos aliquot cinamomi oleum, per vices innovatum, restitutaque interdum, cum nimium consumpta fuisset aqua. Postquam vero id aliquando neglexissemus, lente concrevit sal inter spissiore[m] muriam, inferius quidem cubica sua, desuper autem stiriarum nitrosi quid, sed irregularius præ se ferentium formâ; longitudine transversum digitum alicubi facile æquantes, & ipsæ transversim sitæ.

Exemimus eas & emporctica charta gossypioque sollicitè detereso oleo siccavimus, non sine saporis atque deflagrationis nitriformis expectatione. Sed enim sub exploratione coagulum illud dentibus præ sale comm. ac nitro quasi compactius, (fere ut ammoniacum;) sapore tamen minus salsum ac sui generis, (ac si quis magisterium, quoddam plumosum penitus non edulcatum gustasset,) offendebatur. Prunis autem ingestum non incendebatur seu nitri more deflagrabat; sed quod nihilominus æque singulare videbatur, albo densoque fumo, (non tam cinamomum simpliciter, quam benzoini quasi quidpiam simul præ se ferente,) totaliter, at citra omnem strepitum levabatur, maculam saltem nigram in pruna (subter ibi extincta) relinquens.

Determinatu hic forsân adeo haut planum est, num maturatio[n]e quasi quadam aut attenuatione certarum particularum id contigerit; an potius associatione aliqua volatilitatis inter olei dulcorem dispersæ ac pungentissimæ; ut ammoniacale quid ita fere prodierit; præsertim cum sub rhodino sal antiquum obtinere, sub caryophylli autem æque urentissimo ratione saporis, persistente tamen figura cubica, eò aliquantum inclinare videatur.

I N D E X

MISCELLANEORUM CURIOSORUM ME- DICO-PHYSICORUM

ANNI SEXTI ET SEPTIMI.

A		<i>senis febre tertianâ ex-</i>	
A	BORTUS à manna usu	<i>tingti</i>	227
	<i>V. S. impeditus</i>	ANEURISMA	56
ABSC	CESSUS colli	ANGINA in morbillis igneis	76
	<i>pectaris, ab epilepsiâ</i>	<i>notha periculosa</i>	218
	<i>ibid</i>	ANNATÆ tunica suffuso	162
	<i>umbilici</i>	ANNULUS contra lippitudinem	166
AER	<i>quid?</i>	ANSER cristatus	241
	125. 126	ANSERUM vivacitas	233
AERIS	<i>ad aquam proportio</i>	ANTIMONIALIS medicamenti	
	<i>inspirati per aurem emis-</i>	<i>virtus in abscessus fistulosi</i>	
	<i>sio</i>	<i>curatione</i>	316
	121	<i>in scabie</i>	317
ALAPA	<i>lethalis</i>	<i>quâ ratione agat</i>	318
	305	ANTIMONII cerussa	137
ALOE	<i>Augustana</i>	ANTIPATHIA viri cum sexu	
	340	<i>femineo</i>	24
ALVI	<i>obstructio à causâ minima</i>	ANTIPATHIÆ exempla	294
	136	APHONIA ex amore occulto	187
AMMONITES	<i>lapis</i>	<i>ab</i> APOPLEXIA deglutitio	
	353	<i>ablata</i>	73
ANATES	<i>aurifera</i>	<i>obmutescencia</i>	71
	285	APOSTEMA vide ABSC	
ANATOME	<i>ascitici</i>	AQUA marina noctu luceo	283
	94. 230	<i>sub</i>	
	324. 328		
	<i>cadaveris Virilis</i>		
	<i>96.</i>		
	322		
	<i>epileptici</i>		
	239		
	<i>fetus cervini</i>		
	356		
	<i>nane</i>		
	222		
	<i>recens-natorum</i>		
	297		

INDEX RERUM.

sub AQUIS an homo vivere possit ?	125	BRACHIORUM dolor cum	135
quam diu	128	immobilitate	
ARGENTUM vivum diu in		BRANCÆ URSINÆ usus in	
corpore retentum	239	plicâ Polonicâ	196
ARTERIOTOMIÆ utilitas	90	è BUBONE inguinali vermes	205
ARTHRITIS quid sit ?	329		
ejus caussa, sedes &c.	330	C	
annua, vomitu & diar-		CALCULI pulmonum	326
rhœa soluta	220	tussi projecti 176. seqq.	
fixa in vagam desinens	119	ad CALCULUM medicamen-	
vaga exitiosa	ibid.	tum expertum	141
perperam curata	211	CALCULUS in orificio penis	
ARTHRITIDIS novum re-		urinam supprimens	70
medium	319. 329	ex pene exsectus	67
ARTIFICIUM humores ocu-		renum	146
lorum restituendi	163	vesica	140
ejus vestigia apud veteres	166	cum fragore exclusus	17
ASCITIS curata	92	grandior sponte ex-	
AURIS dextra occlusa	239	cretus	235
dolor inexplicabilis	117.	per scrotum excretus	304
	118	fellis	99. 322
ex AURE sinistra liquoris limpi-		cum CALCE viva facta experi-	
di profluxus copiosus	22	menta	365. seq.
AURUM animale	285	CALCIS viva liquor nephriti-	
B		cus	370
BADIANI Moscoviticum	114	spiritus urinosus ibid.	
BBALSAMINÆ fructus in		CALX viva ipsa, suo lixivio ad	
partu difficili utilitas	101	solvenda & extrahenda sulphu-	
BALSAMUM terre Catechu	26	ra aptior	377
BILIS vitia & commoda	99	CAMPHORA ad extinguen-	
BIMULUS nondum dentatus	242	dam venerem inepta	343
BRACHII dolor intolerabilis	133	CANCER in cancro	160
herpes lethalis	84	CAPITIS dolor periodicus &	
		varius	236
		CAPUT fetus septem annis	
		Z z 3	in

INDEX RERUM.

<i>in utero delitescens</i>	327	COLICÆ remedium fingulare	344
CAPRÆ <i>moschifera exuvie</i>		COLLI <i>apostema</i>	228
<i>descripta</i>	169. seqq.	COLOR <i>passerum Canariensium rarus</i>	340
CARNIS <i>vomitus</i>	63	CONCEPTIO <i>hominis ex ovario</i>	287
CARO <i>animalium agrotantium</i>		CONCEPTUS <i>falsus</i>	79
<i>noxia</i>	269	CONTAGIUM <i>podagre</i>	208
<i>verminoso hepate laborantium insalubris</i>	255	CONTRACTURA <i>universalis à vermicibus</i>	344
<i>februm malignarum & alvi profluviorum causa</i>	259.	CORDIS <i>difsecti fragrantia</i>	332
<i>ovium scabiosarum noxia</i>	262	<i>motus quomodo fiat</i>	104
<i>bouum fluxu alvino laborantium non item</i>	261	<i>parenchyma consumptum</i>	55
CASTANÆ <i>quibusdam alvum laxant</i>	24	CORNU <i>cervini figura intra lignum</i>	12
CATARRHUM <i>pectoris mentiens malignitas</i>	299	CRANII <i>fontanella in adulto</i>	240
CATARRHUS	312	<i>osseæ peculiari sutura circumdata</i>	241
<i>doloris nephritici causa</i>	98	CRURUM <i>dolor cum immobilitate</i>	138
CEREVISIA <i>antimoniata</i>	316	CUPRUM <i>ex ferro factum</i>	158
CERVINI <i>fœtus constitutio initio Novembris</i>	356	CUTIS <i>Tigris usus</i>	90
CERUSSÆ <i>antimonii usus internus in ulcerum curatione</i>	137	D	
CICONIÆ <i>vindicta</i>	230	DEGLUTITIO <i>ablata in apoplectico</i>	73
CIRCUMGYRATIO <i>membrorum omnium</i>	50	ex DENTIIUM <i>eruptione, utrum de vita longavitate quid certi presagiri queat?</i>	242
COCCUS <i>minima facie cerco-pitheci</i>	172	DOLOR <i>aurium inexplicabilis</i>	117. 118
COECITATE <i>epilepsia soluta</i>	84	<i>brachii intolerabilis</i>	133
COECORUM <i>vertigo</i>	159	<i>brachiorum & crurum cum immobilitate</i>	138
COLICA <i>cum vomitu ob hereniam</i>	79	<i>capitis periodicus & varius</i>	236

INDEX RERUM.

E

E GEL, *vermis hepatis ovilli* 249
EMPYEMA *salutariter solutum* 207
EPILEPSIA *cæcitate soluta* 84
à lapsu, curata 145
à pollicis læsione 112
à spectro 65
à V. S. sub lingua 135
transplantata in caniculam 21

EPILEPSIA *apoplexia superveniens lethalis* 311

ab EPILEPSIA *tumor pectoris in apostema conversus* 228

EPILEPSIÆ *infantium causa* 296

EQUISETUM *subterraneum* 27

EXCRESCENTIA *carnea in scapulâ sinistra* 222

in labio superiore 70

uteri ulcerosa lethalis 232

EXPERIMENTA *chimica* 55
cum calce viva facta 365
circa vini feces 364.365

F

FEBRIS *continua curatio mira* 121

tertiana in senè 189.226

post FEBREM *malignam surditas* 147

FELIS *amor erga hominem* 227

FERRI *in cuprum mutatio artificialis & naturalis* 158

FIGURÆ *in ligno inventa* 349

ex FLUORE *albo phthisis lethalis* 191

FOETOR *narium* 220

FOETUS *caput septem annis in utero delitescens* 327

cervini constitutio initio Novembris 356

intestina extra naturalem locum pendula 341

monstrosus 60

mortuus feliciter eductus 23

FOLIA *quercus in as mutata* 157

FONTANELLA *cranii in adulto* 240

ossea, peculiari suturâ circumdata 241

ex FONTE *ossicula animalculorum varia*

vermes sabuloso involucro vestiti

FRAUS *medica* 200.345

à FRIGIDÆ *potu phthisis & mors* 309

FRIGORIS *morbofi maximi curatio* 203

FRONTIS *os mobile* 242

FUNGI *herbis adnati officii* *ibid.*

FUNGORUM *miellus* 116

semen 237

FUNGOSÆ *excrecentia* *ibid.*

G

GANGRÆNA *tali cum asthma spontanea* 306

GEMELLI *in Scotiâ frequentissimi* 288.293

<i>in nostro climate vari</i> 288	HYDROPHOBIA 204
GEMELLORUM origo 293	HYDROPS post tertianam 85
GLANDULÆ , aspera arte- <i>ria, & orificio vesica adnata, nau-</i>	<i>à vulnere hepatis</i> 144
<i>sea ac mictionis cruenta caussa</i> 94	HYPOCHONDRII dextri
GRAVIDARUM nausea & <i>vomitus unde fit</i> 288	<i>sudor cœruleus</i> 93
GRAVIDITAS falsa 79	I
H	I CTERO tinea umbilico & pedu <i>plantis frustra applicata</i> 303
HÆMATITÆ vires 91	<i>V.S. in apice nasi confer-</i> <i>re dicitur</i> 392
HÆMOPTYSIS 77	IGNIS lambentis rara species 284
<i>ad HÆMOPTYSIN</i> eupori- <i>ston</i> 308	ILEI curatio singularis 153
<i>ex HÆMOPTYSI</i> phthisis 78	ex IMAGINATIONE pur- <i>gatio</i> 345
HÆMORRHAGIA enormis 62	IMAGINATIONIS vis in <i>pragnante</i> 342
<i>narium</i> 87.130	INFANTUM purpura epide- <i>mia</i> 206
HALO solaris 353	INTESTINA fetus extra na- <i>turalem locum pendula</i> 341
HEPAR insolita magnitudinis 321	ISCHURIA à calculo in orificio <i>penis</i> 70
HEPAR verminosum in ovibus <i>& juvenis</i> 249	<i>undecim dierum curata</i> 149
<i>quare potius afficiatur</i> <i>quàm ventriculus aut</i> <i>cor</i> 254	IUDÆI medici 211
exHERNIA colica cum vomitu 79	L
HERPES brachii lethalis 84	L ABI superioris excrefcentia 70
HIRUDINUM usus in cephal- <i>algia</i> 19	L LACHRYMÆ sanguinea 294
<i>in tumore lingue contu-</i> <i>macissimo</i> 20	L ACONICUM coriariorum 339
HOMINIS ex ovario conceptio 287	<i>arthriticis proficuum</i> 338
HUMORES oculorum restitu- <i>cudi artificium</i> 163	L ACTE curata podagra 90
<i>quæ vestigia apud veteres</i> 166	L ACTEUM serum V. S. extractum 313
	L ACTIS abundantia insolita 95
	<i>generatio quomodo fiat ib.</i> <i>in sanguinem mutatio me-</i> <i>chanica</i> 321
	L APIDES variarum rerum fi-

R E R U M.

<i>figurae exhibentes</i>	92	<i>defectus fecunditati inno-</i>	
LAZULI <i>vis electrica</i>	320	<i>xius</i>	92
LIEN <i>induratus & fere lapidosus</i>	180	<i>post duas septimanas ordi-</i>	
<i>sub LINGVA V. S. funesta 131. 135</i>		<i>nariè rediens</i>	219
LINGVÆ <i>semipamlysis</i>	132	à MENSTRUORUM <i>retentione</i>	
<i>tremor admirandus</i>	25	<i>sanguinis vomitus</i>	83
<i>tumor contumacissimus</i>		MERCURIUS <i>fixus</i>	55
<i>hirudinum applicatio-</i>		<i>vide ARGENTUM vivum.</i>	
<i>ne curatus</i>	20	METASTASIS <i>humoris per vias</i>	
LINI <i>oleum in hamoptysi</i>	308	<i>occultas.</i>	207
LIPPITUDINIS <i>remedium</i>	166	MICTIO <i>cruenta à causâ abditâ 94</i>	
LIQUOR <i>limpidus ex aure sinistra</i>		<i>fungorum</i>	116
<i>profluens</i>	22	<i>involuntaria</i>	122
<i>nephritico è calce viva 370</i>		<i>polyphi vivi</i>	225
LITERÆ <i>intra ipsum fagi fissæ</i>	9	<i>variorum animalculo-</i>	
<i>truncum inventa</i>		<i>rum</i>	<i>ibid.</i>
LITHONTRIPTICUM <i>expertum</i>	141	MOMORDICÆ <i>usus in partu dif-</i>	
LOHBAD	339	<i>ficili</i>	101
LUMBRICUS <i>latus</i>	142	MONSTRUM <i>biceps</i>	103
M.		<i>bicorporeum</i>	60
MACULÆ <i>nigra in febre pete-</i>		MORBILLI <i>ignei</i>	77
<i>chiali</i>	148	MORBUS <i>à spectro</i>	60
MALACIA <i>puerorum</i>	202	MORS <i>repentina</i>	55
MANIA <i>post variolas</i>	132	MORTICINIORUM <i>efus no-</i>	
MANNA <i>abortus causâ</i>	355	<i>xius</i>	253
MARTAGON <i>fasciatum</i>	346	MOTUS <i>corporis ex tremore & pal-</i>	
MAXILLÆ <i>ulcus</i>	137	<i>pitatione mixtus</i>	209
MEMBRORUM <i>omnium circum-</i>		<i>convulsivi à vermicibus 248</i>	
<i>gyratio mira</i>	50	MURIS <i>cinis</i>	123
MENSTRUÆ <i>nunquam fluentia</i>		MUSCI <i>clavati pulvis</i>	122
MENSTRUORUM <i>fluxus ultra</i>		<i>usus in plicâ Polo-</i>	
<i>consuetum natura terminum sa-</i>		<i>nicâ</i>	196
<i>lutaris</i>	16	MOXA <i>Sinensis</i>	319-329
<i>præcox</i>	91	N.	
		NARIUM <i>hemorrhagia. 87. 130</i>	
		<i>factor singularis. 220</i>	
		A a a	è NA.

è NASTURTIO <i>aquatico salis</i>	
<i>volatilis preparatio.</i>	31
NATTÆ <i>resectio & curatio.</i>	29
NAVIS <i>Drebbeliana.</i>	126
NAUSEÆ <i>causa abdita.</i>	94
NEPHRITIS. <i>vid. Liqueur Nephrit.</i>	
<i>Nephriticus dolor à catarrhis.</i>	98
ad NODOS <i>callosos remedium ex-</i>	
<i>pertum.</i>	140
NUMMULARIA <i>an ovibus no-</i>	
<i>xia.</i>	249
NUX <i>Indica cercopithecifacie.</i>	172

O.

O BSTRUCTIONIS <i>alvi cau-</i>	
<i>sa mina.</i>	136
ad obstructions <i>uteri remedium</i>	
<i>præstans.</i>	23
OCULORUM <i>humores restituen-</i>	
<i>di artificium.</i>	163
<i>Ejusdem vestigium apud Veteres.</i>	166
OLEORUM <i>vegetabilium conser-</i>	
<i>vatio.</i>	378
OLEUM <i>lini ad hæmoptysin.</i>	308
<i>mæmordica ad partum</i>	
<i>difficilem.</i>	101
OLFACTUS <i>à fœtore gravi peni-</i>	
<i>tus ablatu.</i>	17
OS <i>frontis mobile.</i>	242
Officula <i>animalculorum ex fonte</i>	
<i>quodam Silesiæ.</i>	352
OVARIUM <i>mulieb. 175. 289.</i>	
<i>ex ovario hominis conceptio.</i>	287
OCULORUM <i>excretio Kerkrin-</i>	
<i>giana dubia.</i>	291
Ovum <i>prægnans.</i>	115

P.

Π ΑΙΔΑΡΟΡΟΚΑΚΗ	139
<i>eadem post variolas</i>	223
PALPITATIO <i>ventriculi diu-</i>	
<i>turna.</i>	204
<i>totius corporis</i>	209
PANIS <i>aversatio ex consuetudine.</i>	
	223
PARACENTHESIS <i>ascitici fru-</i>	
<i>stranea.</i>	229
PARALYSIS <i>hydropi superve-</i>	
<i>niens lethalis</i>	183
<i>Paralyticus ex apoplexia mutus</i>	71
ad PARTUM <i>difficilem reme-</i>	
<i>dium.</i>	90. 101
PASSERUM <i>Canariensium color</i>	
<i>rarus</i>	340
PECTORIS <i>vulnus</i>	74
<i>tumor ab epilepsia</i>	228
PENIS <i>in abdomine delitescens</i>	
	239
PETECHIÆ <i>cū maculis nigris</i>	148
PHRENITIS <i>Aphrodisia</i>	87
PHTHISIS <i>à potu frigido</i>	309
<i>ex hæmoptysi curata</i>	78
<i>ex fluore albo lethalis</i>	141
<i>universalis</i>	185. sequ.
<i>consummata</i>	228
<i>Phthiferos curatio</i>	133
PICA <i>puerorum</i>	202
PILOSELLA <i>fasciata</i>	346
PILUS.	
<i>Pili poros habent, vitæque gau-</i>	
<i>dent</i>	191
PIRUM <i>monstruosum</i>	348
<i>Pira florentia</i>	347
PLICA <i>Polonica</i>	190
<i>Ejus-</i>	

<i>Ejusdem nominis ratio, synonyma</i>	Puerorum malacia	202
& definitio	PULMONUM calculi	326
Causa	PURGATIO ex imaginatione	345
Differentia	PURPURA epidemia infantum	206
Symptomata	194. 197	Q.
Signa diagnostica	194	QUERCUS folia in as mutata
Prognosis	195	157
Curatio	195	R.
Plica sine noxa præscindi potest	193	RAPHANUS monstuosus
quomodo præscindenda	195	marinus, ad ver-
nec V. S. nec purgationem ad-	196	mes
mittit	196	249. 263
curationem methodicam re-	196	RENUM calculi generatio
spuit	196	146
peccatione præcaueri ne-	199	RIGORIS maximi curatio
quit	199	140
ex morborum numero à qui-	200	RIVUS ferrum in as mutans
busdam frustra extermina-	201	157
tur	201	ROSÆ saligna
unguium excrescentiâ por-	202	155. 347
rentosâ quandoque solvi-	202	RUBIGINIS noxa
tur	202	252. 253
Plicæ reseræ eque clave pendentis	202	S.
mirum accrementum	202	SAGÆ combustæ cinis vulnera
PLUVIÆ sulphurea	122	magica curat
PODAGRA lacte curata	90	61
contagiosa	205	SAL ex aëre
Podagræ novissimum remedium	319. 329	28
POLYPUS vivus ex vesicâ urinariâ	224	volatile nasturtii aquatici
excretus	224	31
POMORUM Borsdorffensium pu-	153	è culinario anomalum, quasi
tridorum succo ileus curatus	153	ammoniacale
PRIMULA VÉRIS fasciata	346	378
PRINCIPIA rerum	333	Salis Tartari spiritus
chimica	334	53
PUER cum 24. digitis	156	SANGUINIS circulatio in embryo-
		ne
		298
		conquassatio differens à
		conquassatione chi-
		mica & physica
		2
		convenit ex parte cum
		œconomica
		2. 3. 4
		à dulcibus & salinis im-
		peditur
		6
		ab acidis promovetur
		6
		Vomitus
		82. 83. 150
		SCABIES maligna antimoniâ
		medicamento curata
		317
		SCARABÆI picti
		350
		Aaa 2
		SCOR-

I N D E X

SCORBUTUS <i>sapè falso pratexi- tur</i>	100	STEATOMA <i>sub mento cura- tum</i>	66
SCROFA <i>tripes</i>	154	STRAMEN <i>àvo ngj usito excre- tum</i>	64
SCROTI <i>tumor temeraria sectiōe curatus</i>	81	de SUBMERSIS, <i>satis diu sub aqua herentibus, nihilominus tamen in vitâ servatis, historia rara</i>	30
SEMEN <i>zina v. Z.</i>		<i>de iisdem judicicia 104. 108. 125. 162. 73. 270.</i>	
SERPENS <i>è corpore ejectus post mortem ex homine prorepens</i>	262 314	Succus <i>pomi Borsdorffensis putridi, remedium ilei</i>	153
SERUM <i>lactæum, V. S. extractum</i>	313	SUDOR <i>quid sit</i>	244
SILEX <i>ramosus stalagmites</i>	352 353	<i>verminosus</i>	7
SPASMI <i>curatio</i>	143	<i>naturalis & salutaris</i>	232
SPHACELUS <i>fundi uteri</i>	221	<i>ater</i>	20
SOMNUM <i>conciliantia eupori- sta</i>	234	<i>pinguis & oleaginosus</i>	234
SOLIS <i>cum cephalalgia consen- sus</i>	18	<i>sanguineus</i>	20
<i>Solaris bato</i>	353	<i>caruleus dextri hypochon- drii</i>	93
à SCEPTRO <i>morbus</i>	60	<i>crystallifatus</i>	93
<i>epilepsia</i>	65	<i>luteus</i>	113
SPICA <i>secalis mirabilis</i>	153. 154	<i>post mortem</i>	243
SPIRITUS <i>vitrioli smaragdinus</i>	54	<i>ejus causa</i>	245
<i>regeneratus quid & unde fit</i>	161	SUFFUSIO <i>tunica adnata</i>	162
Spiritus <i>Tartari proventus major</i>	358	SULPHUR <i>ex sole</i>	28
<i>è ♀ro & ♂lo aperitivus, item diaphoreticus & diureticus</i>	361	<i>putaritium pluviarum</i>	122
Spiritus <i>& sab volatile fecum vini</i>	365	SURDITAS <i>post febrem mali- gnam</i>	147
<i>vini calce vivâ alcalifatus</i>	371	SYMPTOMATICÆ <i>excretiones lethales</i>	253
STALAGMITES <i>silex</i>	353	T.	
		TALI <i>gangrena spontanea</i>	306
		TARIARI <i>spiritus destillatio lu- crosior</i>	358
		<i>compositus, ejus que usus</i>	361
		<i>è Tar-</i>	

è Tartaro & alumine spiritus	361	post VARIOLAS delirium curat	
& proprio sale, s. è ☿ ro		πυδαεθζονδνζ	146
☿ risato spir.	361	mania	132
è ☿ ri sale, aceto destillato saturato		VARIOLARUM in facie prefer-	
	361	vatio	247
aceto non destillato sa-		VENÆSECTIO abortus prefer-	
turato	362	vativum	301
è ☿ ro & melle est mannâ spiritus	363	eadem sub linguâ funesta	131. 135
& saccharo spir.	363	VENENATORUM animalium	
TERRÆ Gatechu balsamus	26	esus quomodo esse possit innocuus	260
Terra nigra comesta	203	VENTRICULI affectus pulmonium	
à TERRORÈ tumor circa lumbos	69	falso adscriptus	16
TIGRIS cutis in partu difficili	90	palpitatio diuturna	204
TITHYMALUS Cyparissias fasciatus	346	VERMES aceti pomacei	237
TREMOR lingue admirandus	25	è bubone inguinali	205
totius corporis	209	involucro sabuloso inclusi	
à refrigeratione	310	è fonte	358
TRICHOMA, qualis morbus	19	in rene canis	315
TUBARUM uteri descriptio & in		vomitu rejecti innumerè	343
uterum insertio	289	ad VERMES remedium	249
TUMOR lingue contumax, hirudinibus curatus	20	à VERMIBUS contractura univ-	
à terrore circa lumbos	169	salis	344
in scroto temeraria		convulsivi motus	248
sectione curatus	80. 81	VERMICULARIS herba usus in	
TUNICÆ adnata suffusio	162	scorbuto	49
TUSSIS continua sicca à male affe-		VERMIFORMIS sanguis cum u-	
cto ventriculo	17	rinâ excretus	88
Tussi projecta calculi	178	VERMINOSA brutorum hepato-	
ossa	177	249	
vermes	ibid.	VERTIGO cæcorum	159
V.		VESICÆ calculus 140. vide CAL-	
VARICES	58	CULUS.	
VARIOLÆ cum petechiis		VESI-	
nigris	80		

INDEX RERUM.

<p>VESICULÆ post aures menstrua <i>immediate præcedentes</i> 342</p> <p>circa VINI feces experimenta qua- <i>dam</i> 364. 365</p> <p>VITRIOLI spiritus vid. Spiritus. <i>salviride</i> 54</p> <p>VITULA biceps 103</p> <p>ULCUS maxilla 137</p> <p>UMBILICI abscessus 185</p> <p>VINGUIUM excrescentia porten- <i>tosa in plica Polonica</i> 201</p> <p>VOMITUS carnis 63 <i>cyaneus & lasureus</i> 93 <i>sanguinis</i> 82. 83. 150 <i>straminis</i> 64 <i>vermium</i> 343</p> <p>URINA cruenta & purulenta 72 <i>noctu lucens</i> 280</p> <p>URINÆ incontinentia 123 <i>ejus remedium</i> 123. & 124</p>	<p><i>suppressio undecim dierum</i> 149</p> <p><i>à calculo in orificio pe- nis</i> 70</p> <p>URINATORES 107. 127</p> <p>Urinandi subsidia 126</p> <p>UTERI prolapsus 89 <i>sphacelus</i> 221 <i>excrescentia ulcerosa cum sphacelo</i> 232 <i>cum collo consensus</i> 103</p> <p>Uterus resectus 102</p> <p>VULNUS pectoris 74</p> <p>Vulneris à sagis illati cura mira 91</p> <p>UVULA gemina 337</p> <p style="text-align: center;">Z.</p> <p>ZINÆ semen officinarum an sit genuinum 167</p>
--	--

F I N I S.

AP-

APPENDIX

A D

ANNUM SEXTUM
ET SEPTIMUM

*EPHEMERIDUM MEDI-
CO-PHYSICARUM NATURÆ-
CURIOSORUM IN GERMANIA.*

*SERIES IN APPENDICE
CONTENTORUM.*

1. D. Martini Bernhardi de Bernitz
Fasciculus II. Medicamentorum se-
cretiorum Cnöffelianorum.
2. M. S. Catoptricum in Bibliothecâ
Dn. D. Jacobi Jani inventum.

D. MARTINI BERNHARDI DE BERNITZ,
S. R. M. POLON. PERSONÆ MEDICI
ET SECRETARII,

FASCICULUS ALTER
MEDICAMENTO-
RUM SINGULARIUM

IN
VLADISLAO IV.

ET
JOHANNÆ CASIMIRO
POLON. ET SVEC. REGIBUS &c.

olim adhibitorum:

b. e.

Clariff. & Excellentiff. Dn. Doct.

ANDRÆ CNÖFFELII,
laudatiffimarum Majestatum Archiatri celeberrimi,

ut &

aliorum quorundam clariffimorum Medicorum

ARCANA ET EXPERIMENTA
SPECIFICA.

INDEX CONTENTORUM.

1. Consilium pro S.R. Maj.
2. Fasciculus Medicamentorum comprehendens

I. Digestiva.	XV. Hepatica.
II. Cathartica.	XVI. Hydropica.
III. Diuretica.	XVII. Splenetica.
IV. Diaphoretica.	XVIII. Hæmorrhoidalia.
V. Bezoardica & Alexipharmaca.	XIX. Antinephritica.
VI. Anodyna & Mitigativa.	XX. Venerea.
VII. Cephalica, Apoplectica & Epileptica.	XXI. Uterina.
VIII. Ophthalmica.	XXII. Antiarthritica.
IX. Otica.	XXIII. Febrilia.
X. Odontalgica.	XXIV. Vulneraria.
XI. Pectoralia.	XXV. Medicamenta secretiora ex Spermate ranarum.
XII. Cordialia.	XXVI. Cosmetica.
XIII. Stomachica.	XXVII. Liquor Alcahesticus Helmontii & Cnöffelii.
XIV. Dysenterica.	

Ad Benevolum Lectorem.

D Ost nuper, in Anno videlicet Quarto & Quinto Ephemeridum Germanicarum ACADEMIÆ NATURÆ - CURIOSORUM emissum vulga-

tumque FASCICULUM PRIMUM, modò hic ex promisso exhibetur Fasciculus alter Medicamentorum singularium, quem *multorum Cornu Copiæ* non immeritò dixeris *Arcanorum*, quæ tam communi quam specificæ, si non omnium certè potissimorum morborum medelæ dicata sunt. Horum pleraque ut Magnum illum in Medica republica Virum Clarissimum & Excellentissimum Dn. D. ANDREAM CNOEFFELIUM, p.m. Serenissimorum

VLADISLAI IV. & JOHAN-
NIS CASIMIRI Poloniæ & Sue-
ciæ Regg. Archiatrum bene meritissi-
mum pro *Authore* agnoscunt, sic *Eun-
dem* usu & successu felicissimo per
universam Europam summopere
commendatum fecerunt. Crocifeli Encomium vide
apud Lamelov. de Calc.
rerum p. 673.

Iisdem medicamentis non paucis
ipfemet etiam in praxi meâ utens, plu-
rimis ægrotantibus ex voto, ferè dixe-
rim, semper profui, ideoque ipsa huc
usque mihi soli servavi, & servarem
in posterum, nisi declinante jam æta-
te, proximum tam pretioso, quia ad sa-
nitatem summè necessario, thesauro
privare, summum nefas ducerem, &
Christianus ego sic in charitatem illi
debitam enormiter impingerem.

Huic meo de proximi mei salute
bene merendi studio multorum sti-
mulum addiderunt preces amicorum
continuò me admonentium, ut tam
hæc-

hæcce aliundè collecta quam propria
mea arcana communi bono in lucem
prodire permetterem.

Itaque more Sacerdotum vel Ægyptiorum, qui (teste *Herodoto*) sua
Observata & Experimenta Medica
Memphis in Vulcani & Isis sacratio,
aut etiam in viis publicis; vel Græcorum,
qui sua Pergami in Templorum
Apollinis & Æsculapii adytis affigebant,
& ego Collectaneorum meorum
partem iterum S. R. Imp. Naturæ-
Curiosorum Ephemeridum Anno VI^{to}
appendere volui, exhibentem præter
laudatissimi illius Dn. D. C. NOEFFELII,
Amici & Collegæ mei, dum viveret,
sincerissimi ac fidelissimi medicamenta
hactenus nemini cognita, nonnulla
alia aliorum quorundam Medicorum
Aulicorum in Poloniâ, candidè
mihi communicata & demonstrata,
omnia prout ab Authore quæque suo
vel

vel in schedulis consignata accepi, vel ex libris ipsorum manuscriptis excerpti, quicquam enim in iisdem addendo ad dendum corrigere, certis de causis me abstinui.

Hunc itaque meum REMEDIORUM FASCICULUM TIBI, B. L. eo minus ingratum fore confido, quanto magis amicè lubenter & fideliter eum in Tuum & reliqui proximi commodum offero, sic tamen ut integrum Tibi sit eligere quod placuerit, prætermittere quod non ad eum Tuum visum fuerit: dummodo plurima Tibi accepta esse videro, TERTIUM adhuc FASCICULUM, & in eo *alia Curiosa*, TE sperare jubeo.

VALE!

D. AN-

D. ANDREÆ CNOEFFELII,

Sereniss. Reg. Polon. Archiatri,

CONSILIUM

Sive

PROGNOSIS ET CURATIO

Affectuum SUÆ MAJ.^{ti} VLA-

DISLAO IV^{to} Familiarium,

*Pro declinando cum Dominis Collegis novarum
subinde disceptationum fastidio,*

Semel pro semper sub ingressum sui Servitii
scripto exhibita

ANNO M DC XLIX.

C. B. D.

AD consilium de syndrome morbosa S. R. Maj^{ti}, à 15. annis jam quasi habituali factâ & à Serenissimo propter continuas peregrinationes neglectâ, & sic derelictâ, deque curâ in presenti periclitandâ, postliminiò ego, cum Domino Collega, accedens, quasi post vulneratam causam remedium facturum, ad paucas septimanas, pro fide mea in S. Maj^{ti} nihil supra naturæ vires spondeo; sed ne propendentia hæc mala, in illa fistularum, spongiosarumque exulcerationum ut plurimum incurabilium pericula cum tempore eant, vel matrimonii ratione, robur partium relaxatarum & exsolutarum reparandum intendo, munitus Dictaturâ Hippocratis: *Quæ longò tempore afflicta sunt corpora, sensim & longò tempore rescire oportet; protestando, ne plus, quam suffecerint vires, quæ solæ sunt medica-*

* A

trices

trices, à nobis earum ministris medentibus exigatur. Præsens enim virium inventarium & parcum curationis nostræ beneficium exhibet, quos effectus post se reliquerit effusissima & inordinata ani hæmorrhagia, anno 35. ad 36. finem impetuose ruens, quæ nectaris vivifici syrrhoen (quæ est spiritus, sanguinis & caloris naturalis communio) solutis repagulis, solvendo omnium actionum vitalium & naturalium promptuarium & liberalem arcam, cor, hepar, & compaginem venosam & arteriosam exhaustit immodicè. Cum natura certè omnem hujus sui thesauri profusionem, tanto magis, tam impetuosam & deletariam, horreat, eique nihil esse possit *ὁ πῶς οὖτον* præter copulam sanguinis & spiritus, quem ducendo vivimus.

Causam hujus profusionis cruentæ *αεγνυσμένην*, nescio, quo DEI vel amanuensis naturæ supplicio, è labe hæreditaria & quasi congeniali acerrimi & terebrantis fermenti, sive salis anastomotici universo sanguini, & officinis sanguificantibus ita congenitam, ut non tamen fixa & in mortem durabilis sit, esse puto, eâ de causa, quod tres *ad unum omnes Regia Familia Serenissimos Fratres*, quos ego novi, hæc cruentatione laborasse, & tamen tandem cum tempore sua maturitatis, etiamsi non penitus liberatos, tamen maximè alleviatis *fideli observatione cognoverim*. Quam causam insimul esse puto, cur sanguis per se & quatenus sanguis, nondum sit factus corrosivus; aliàs immutabilis in vitam sic permaneret; sed quod cognata & prona in talis acrimoniæ genituram, viscerum confermentatione, nutritioni destinati, & sanguificandi liquores dulces, & non paucæ illarum partes immutentur in hostilia & exosa delicatissimo sanguini fermenta, & quasi novæ quædam superfæturæ superaddantur, sanguinem suâ paroxysmi periodò, nempe novâ subinde ebullientis hujus & confusi fermenti occasione, in spumas dilatando, prout in omni fermentatione fieri solet; & suâ sic ebullitione in corpore & venis aliàs exhaustis plethoram mentiente, unâ cum suo vehiculo acri ad infima hæc & ignobilia per naturæ impatientis organon disturbato, longâ annorum familiaritate hospitando in his partibus, & furente impetu venarum januas perrumpendo.

Huic virulentiaæ suas vires addunt ingesta; siquidem hæ coctionum officinæ, hæreditariâ, annis tamen mitescente labe, pronæ in talein acetosam acrimoniam, moræ antiquæ ollæ acetosæ, cui quicquid infundis, acescit, quæcunque è dulcium vel meracioris vini potu; vel cupediarum, vel aromatum (quæ omnia malè fermentata & digesta in spiri-

spiritus & salia acerrima resolvuntur) voluptuario, aut reliquorum calidiorum & acriorum proportionem caloris nativi excessivè superantium frequentiori usu excipiunt, quia congenialia, degenerare ea magis faciunt in hanc acrimoniam, nutrimenti zizaniam, sanguinis incendium, venarum terebram. Unde tandem secundæ nostræ positionis, & illorum symptomatum ibi recensitorum, effectus; nempe tumoris, doloris, incalcescentiæ, pruritus, tenesmi, & ex illo insolentiori, relaxatio & elongatio per continuos hos stimulos protrusi intestini, aperitiones venarum hæmorrhoidalium enascuntur, quibus facilè succedit, pro sanguinis, per fermenti insolentioris vel remissioris occasionem, majori vel minori tumultu, insolentior vel benignior hæmorrhagia. Ea verò, quod jam ab aliquot annis, maxima ex parte evanida, parca & ferè nulla sit hucusque, nec per vitam perennet, id causæ esse puto; quod potestates seminales morbosæ per traducem in liberos translata, in parentibus aliquando illum gradum suæ exaltationis & nequitæ morbosæ non sint assecutæ, ut fixum suæ pertinaciæ & in vitam durabilem characterismum signare queant, potius veluti horarii fructus, maturitatis tempora non expectantes in successoribus filiis per optimum ætatis & naturæ vigorem, quasi excusso jugo devictæ & interemptæ mitescant, & Medico spem curationis haud pœnitendæ faciant: vel sanguinis profusione usque in virium & vasorum deliquium depauperati, quod non defuerit quidem hætenus causa ad hunc tumultum arma & ignem conferens, sed vim natura priscam negaverit hætenus. Absque hoc si esset, utique sanguine sic & sedato, & composito non perseverarent tertiæ & quartæ positionis nostræ, nempe in hunc usque diem recidivantia levi occasione symptomata: *Aurium pruritus, stillicidium* ex earum & intestini recti venulis; acrimonix erodentis & prurientis hucusque sanguini cohabitantis satis fido argumento. Quæ acrimonix in aures, & maximè in anum proscriptæ, ejusdem semper importuni incolæ vellicando pruriunt membranas & vicinas musculosas intestini partes, ad frequentem, & vehementiorem, sed frustratum semper dejiciendi conatum, & hæc stimuli frequentia, affluentis simul feri actu humectantis, ut & balneorum actu humidorum irrigatione motuque insolenti & indecenti ab Anno 43. non tantum laxatum & sequax intestinum rectum elongari cœpit, sed violentiâ illâ excessivâ, à membrana mesenterii, à qua intestina suspensa tenentur, nonnihil avulsum & extrorsum delatum hucusque propendet, nec suâ sponte amplius facilè

in locum naturalem remeat. Nam etsi muscoli, partibus genitalibus communes, intestino appositi sint, anum leniter retrahentes paulatim, tamen soli non sufficiunt, eoque minus, quando per prædictas insolentias jam relaxati procidunt quasi resoluti. Cujus relaxationis & resolutionis commune malum (siquidem communes sibi & subsidiariæ sunt musculosæ genitalium & intestini recti partes ut & sphincteris) compatiuntur genitalia, & unâ cum aliis occasionibus idè quasi resoluta & imbellia, & alia fiunt positionis nostræ sextæ indigitata symptomata.

Inter quæ & reliqua omnia, equidem suspicor causam quandam corrosivam ad intimiora sanguinis penetralia habitualement ferè, unò eodemque sero, sive lixivio acri, similiter graveolente tam per venas hæmorrhoidales, quam aurium terebrante, eoque confidentius, quò minus per tot medentur tentatas curas, ne recrudesceret hoc malum per annos, in hunc usque diem quicquam fuit expeditum. Nam etsi non nesciam aurium illas foetentes & prurientes stillas sæpenumerò degenerante aurium stercore (habent enim illæ & quælibet partes sua privata & peculiaria stercorea è domestica sua digestionè) in foetidum liquamen, digestiva facultate auris errante, excerni: attamen digestionè auris stercorearia per convenientia medicamenta semel & solidè rectificata, postmodum rarò aut nunquam recruduisse in tam foetidas & acres sordes, observatione certâ constat; quæ idè in contrarium suspicionem bene fundatam facit illius pertinacioris miasmatis è sanguine, quod famosis decoctis & aliis generosioribus medicamentis (sanguine in hunc diem impuro, ut ex fructibus apparet, subsistente) malum hoc per annos alleviatum quidem, sed in hunc diem nunquam totaliter sublatum fuerit; quæ omnia simul & semel hæmorrhoidalis stillicidii unâ cum aliis occasionibus causæ sufficientissimæ, ex quæ constantes in mortem esse possunt, præsertim sibi invicem indissolubili tot annorum connubio sic nuptæ firmiter.

Unde prognosis mea (faxit DEUS sit falsa) enascitur sub fronte consilii mei prolata. Nempe corpus & robur hujus sanitatis esse neutrum, cachecticum, exsolutum, ut meritò huic valetudini à divina misericordia apprecari debeamus, ut hæc, incremento ætatis, decremento virium, partes relaxatæ (quibus sinum aliquem fistulosum etiamsi non amplum, ob stillicidium illud constans, in cannis exilium venarum subesse metuo) in illam soliditatem cogi & muniri possint; ne, quod in
his

his partibus tali occasione fieri non insolens est, majores, latiores, erosiones & cavernæ fistulosæ, unâ cum spongiis ex impuro semine & sanguine hæmorrhoidali adnascentibus, in loca hæc impervia, & ideò male medicabilia, annorum decursu, tandem putrilaginem gangrænosam & lethalia pericula inducant.

Prognosis hanc meam excipit curatio, quæ cum malo ultra 15. annos inveterato debeat, chronica etiam, & per tempora repetenda & continuanda necessariò erit, nos præservativam paucò harum septimanarum spacio intendimus, eamque ob inveterati mali pertinaciam omnes medicinas deludentem, annuatim bis vel ter, si possibile erit, repetendam.

Et siquidem negari non potest univèrsùm horum affectuum effluviùm è sanguinis vehiculo sive latice (*ὀχνηματι τῆς τροφῆς*) in salinum lixivium caussis supra dictis confermentato, & quasi habituato, promanare, naturæque metastasi, hujus lixivii partes aciores sequestratas & proscriptas bina hæc & auris & hæmorrhoidalium venarum emunctoria elegisse, & ex antiquo familiaria & ferè quotidiana sibi fecisse, malâ eaque cum *δυσφορίᾳ* potiùs, & periculo ægri conjunctâ crisi; ideoque sui vel minorationem vel omnimodam ablationem significare & indicare. Quapropter quibus modis & mediis harum indicationum cura expedienda sit tuto & jucundè (siquidem in affectu hoc inveterato cito id præstare impossibile est) sincerè inquirendum & decernendum est.

Meam mentem salvo cujuscunque judicio, pro conscientia sine affectu hîc explicare debeo scriptotenus. Urget enim *Serenissimi Regis, Dni nostri Clementissimi* obsequium & necessitas, tot medicinis apud externos exercitati, antiquum nihilominus obtinente morbo, circa quem nostræ curationis solo hoc sine fit Consultatio.

Indolui certè sæpè mecum, quoties infausta molimina & medicationes factas vidi morbis & caussis morbificis intimius in ipso sanguinis thoro hospitantibus, per illa *δραστικά* præsertim pharmaca, quæ alvum & intestina turbando, naturæ constitutivos & bonos liquores, vitæ furto insectidum, variegatum & cadaverosum liquamen æquè in sanis ac ægris indifferenter solvunt, & tale quid in corpore non inveniunt, sed faciunt & abradunt, nullâ ægri, vel saltem perfidâ & momentaneâ alleviatione, quamvis lenitiva illa *ἐμμορρωτικά* præsertim balsamica, eaque specifica, quibus ipse utor, quotiescunque ignava

est alvus, & specificè purgandum est, è civitate & administratione medicâ, hac meâ cautelâ minimè proscrip̃ta esse velim: cum tamen aliores medicaminum potestates, non purgantes, sed mundantes sanguinem desiderent hi penitiores in universo corporis & sanguinis habitu affectus, eò modò, quò maculæ linteo nec lacerato nec destructo, sed mundato & integro illo per saponem eluuntur; vel illo modo, quò lues venerea, mundantibus sanguinem per sua cohobia repetitis, tandem sanguinis suoque vehiculo eluitur, quo nomine cæteris nihil proficientibus, nec attentis, generoso suo specifico mundativo *Dominum Berigardum* plus profecisse constat, quam cæteros omnes cauterisantes, phlebotomantes, purgantes, urentes, secantes, curando eò minori ægri damno & periculo, quo majori, non tantùm generosa actria, stimulantia, aperientia cathartica irritando intestina, venas hæmorrhoidales aperiendo, earum fluxum promovendo, *sed & leviora, laxativa* (monente Platero p. 717.) nonnunquam intempestivè adhibita, subdolè talia damna augent, idèò, quod cum saltem alvum laxando movere credantur, cum etiam abstergente vi aliqua & adversa naturam ad excretionem sollicitent, nec tanta in illis sit humiditas, vel aliqua unctuositas, ut sic alvum vehementius laxando, solvere possint, superpurgationes, ut in cassia & manna exhibitione sæpè fieri solet, nonnunquam pariunt.

Dubium hic mihi moveri video. Ergò, siquidem penitius illa integris viribus non pertingunt brevi quatuor horarum spacio, quibus alvum laxant, & sic se penitus expediunt PURGANTIA, TURBANTIA; Itaque sanguinis vitium & crimen, sanguine piandum est.

Homicidis hæc lex, etiam ante legem Decalogi, statim post diluvium, ob summam sanguinis & vitæ reverentiam scripta est, non Medicis. Dominus DEUS enim creavit non phlebotomiam, sed medicinam; & sapiens non abhorrebit ab eâ; ab illâ verò natura ipsa, ut supra scriptum, horret, in corpore inprimis & aliàs exhausto, exsanguis & exsucco.

Innocens quippe semper sanguis (nisi in gangræna & lepra morbis incurabilibus) est, & quatenus sanguis per se nunquam peccat, ideoque sui ablationem non indicat; quin potius necessarius æquè ac humor in oculo crystallinus, constitutivus & primarius integritatis vitalis liquor & vitæ sedes est; sed aliena & peregrina fermenta ipsius vehiculum vivum seu partem coësentialem, individuum ab ipso,

nisi

nisi per morbum & mortem ; laticem nempe sanguinis contaminantia parva quantitate, tales acores & acrimonias de sua indole, & earum postea effectus fabricant, cum teste scripturâ & experienciâ quotidiana parum fermenti totam massam fermentare possit, quorum fermentorum vis & potestas in natura & tam generandis, quam curandis morbis fundata, ad seculum usque fratris Basilii Valentini & Paracelsi stetit neglecta : Olfecisse illam videtur *Hippocrates* suo tempore ; qui non calidum, neque frigidum (quæ potius effectus & producta symptomata non-causæ sunt) sed **ACRE, AMARUM, & SALSUM** & alia **INNUMERA** (videlicet fermenta incognita) morborum causas, easque non phlebotomandas aut purgandas, sed **COMMODERANDAS & CONCOQUENDAS** dicit *sect. 1. de prisca medicina pag. mibi 22. & Claudius Theodatus, insignis Helvetiæ Medicus, lib. 3. Panthei sui hygiastici cap. 2. pag. 11. Neque demum sanguinis vitium, venæ sectionem indicat. Si enim intemperies sit facta, alteratione in contrarium curabitur, si putredo, quatenus talis, non curatur venæ sectione, sed suis idoneis remediis, putredinis causam & generationem tollentibus.*

Specioso, ideoque Græco, verbo plethoras, quod nimietatem sanguinis denotat, prætexunt phlebotomi, sanguinem nimium esse profundendum, ne ipsius moles retenta, spiritum vitalem opprimens, apoplexiam, vel subitanam vitæ præfocationem, vel alia similia, non sine metu periculi inducat, maximè cum *Sua Majestas* habeat hepar justo majus, & idè copiosorem justo sanguinem generans. Insuper siquidem hæreditariâ familiaritate natura erraret nimis, & sanguinem hospitis suo per incompetentes scalas nempe ignobilia hæmorrhoidum loca præcipitaret, per phlebotomiam revulsoriam eundem amicè revocandum & postliminè invitandum esse in pristinum hospitium.

Bona hæc essent, si, prout satis speciosa sunt, æque satis fida essent. Quam speciosè mentiatur nimietatem sanguinis sive plethoram dictam & medicis sic imponat illius ebullitio, è diversis fermentis exterius sanguini advenientibus, pluribus causis occasionalibus externis (etiamsi per aliquot interstitium sedata quiescat) denuò in spumam & rarefactionem majus quærentem spatium irritata, non tantum ex supra dictis patebit, sed & è scripto meo nuper publicæ censuræ, & securitati valetudinis Regiæ dato, à nemine quidem refutato, sed oppresso. Ne longus sim, consultationem hanc non commentarium scribens, peto me dextrè intel-

intelligi exemplo ollæ non plethoricæ, sed ad dimidium cum cerevisia nondum fermentata repletæ. Injice particulam fermenti, quæ antea semivacua erat, plethorica jam facta supereminet; Venam ipsi seca, laterem lavabis; aufer vel non da fermentum, non erit plethorica amplius, & parum illud, quod habet cerevisiæ nondum fermentatæ suis terminis facile detinebit.

Et quomodo *Sua Maj^{tas}* potest esse plethorica, quæ à juvene ferè continuo stillicidio hæmorrhoidali in tantum laboravit, ut tot annis inopiam illius sanguinis tandem etiam uxoratæ Sux Majestati, per sedulam prophylaxin, DEI extraordinariâ benedictione, intra servitiorum nostrorum sexennium, cohibendo illius diluvium, hucusque vix reparare potuerimus? Cui accedit fluxus denuo modernus excessivus ab octo his mensibus præteritis, ferè 16. septimanis indies continuans, non sine notabili & præsentissima virium vitæque depauperatione. Certius itaque est, hanc depauperationem realem magis esse cum vitæ furto conjunctam, quàm illam imaginariam plenitudinem oppressuram tandem spiritum vitalem superius prætextam.

Venæ sectionibus itaque semper prætexta illa plethora sive nimietas sanguinis cum nimis magno *Sua Maj^{tas}* hepate petit principium, id est, in quæstione adhuc est, *An sit?* Ridiculus forem, qui retinendi illius nectaris vivifici SANGUINIS ergo, & in favorem meum, qui ab ejus perditione semper sum alienissimus, mihi prætexerem Serenissimum habere è contrario hepar nimis parvum. Pari enim fiduciâ id asserere possem hoc argumento: Quis nostrum hepar *Sua Maj^{tas}* vidit, an nimis magnum pro phlebotomis, an verò nimis parvum pro me, sanguinis abstemio, sit. Blasphemus forem in DEUM æquissimum conditorem, & ejus amanuentem naturam, quæ, nisi ideis erroneis, sub plasmate deviaverit in monstrum, nihil facit nimis, nihil minus, nec in quanto aut quali abundat, nec deficit, nisi, ut dictum, errans in monstris.

Revulsionem speciosè prætextam quidem, sed è nugis Galeni loquaciter delirantis natam, non tantum irritam, sed & damnosam, & frequentius repetitam periculosam, æstimo. Certè curiosè & officiosissimè prætexta cautela venæ sectionis revulsoriæ his annis non neglecta; sed ad minimum annuatim quater celebrata, & à Sua Majestate, me toties contradicente, fideliter fuit admissa. At certè non satis bene in hunc diem liberat suam fidem, quam de commoderando tandem &

continendo sanguine luxuriante & exorbitante toties magnis promissis fecit. Ex post facto irritam se esse, satis in contrarium docet.

Et quomodo sanguini ad peremptoriam medicæ revulsiois citationem, dicam & locum scribere possumus, qui privilegio speciali vitalitatis in circulum & seipsum rediens, cum spiritu suo hospite nullius loci & temporis leges respicit, neque locum standi ullum in universo corporis foro agnoscit?

Revulsio insuper quam damnosa sit in viris æquè ac mulieribus, gravidis præsertim, unâ eademque ratione constabit sequenti: Non est negandum ex hac aliquando momentaneam fieri alleviationem symptomaticam, dum scilicet natura studiosa sui thesauri conservatrix, hanc meram sanguinis & virium extractionem exhorrescens, & hanc ruinam sibi procuratam præsentens atque formidans, non rarò præfatorum symptomatum mitigationem tremula molitur; sed pacatio ista momentanea vires è causa radicali permanente resumens, persolvenda est crudelioribus subsequenter symptomatibus. Nam etsi vena cubiti tota posset evacuari (quod impossibile) tamen mox iterum totus cruor, in se & circulum rediens, æquaretur per totum venarum contextum. Unde vanitas revulsiois & derivationis famosæ cuivis liquido apparebit.

Quàm damnosa sit in fluxu verè hæmorrhoidali excrementitio, citra necessitatem facta, inde liquet. Quò natura vergit, eò ducere convenit sequacem medicum. At natura sub fluxu solito hæmorrhoidali excrementitio, studio sanguinem hæmorrhoidalem excrementi loco, è consortio venarum vitali proscripsit & damnavit, rectè agens, & cum tolerantia ægri. Depletæ ergò per phlebotomum superiores venæ, vacui impatientes; in momento, undecunque, qualemcunque etiam excrementitium jam, & mortuum cruorem ad se revocant, & proscriptum semel cadaver in totum retrahunt, bonoque & vitali denuò confundunt. Prout & menstruum suo tempore & ordine digesto in exitum dicatum, & sic cadaveratum eodem modo in venas inanitas, fugâ vacui allicitur. Quæ communio sit vivis cum mortuis, vel in rejectamentum semel & plenè à natura provida destinatis, ille referet, qui excrementa denuò delibando, ventriculo refectionem & gratiam se facturum ineptè sibi pollicebitur. E tam frequenti ergò confusione heterogeneorum cum homogeneis, excrementorum cum vitalibus suis, quid boni sperandum tandem, illi norunt, qui tales sordes purum

putum sanguinem inquinare, eundem turbatum & contaminatum, in viris pro indole deturpati nutrimenti nil nisi malum corporis habitum; in mulieribus præsertim gravidis & lactantibus, nutriendæ soluboli infectum & deleterium nutrimentum minitari, & sic vivacitatè præjudicare sat fido ratiocinantur argumento.

Quæ omnia æquis rationibus deducta, cum futilitatem, damna & pericula futura ex insolentiori abusu talium magnorum & generosorum subsidiorum nobis non tantum minitentur in futurum; sed & impræsentiarum, pro sperata melioratione deteriorationem, nec minima reparationis incommoda & remoras faciant; talium usus liberalior, extra urgentem necessitatem, restringendus esse videtur ad mitiora; & sanguini mundando, non simul & semel cum fermento morbifico eijciendo, specificaquæ dote per naturam destinata; nec ideò ad quasvis animo obrepentes indicationes virium vitæque exsolutiones, per electiva illa purgantia & phlebotomias, sæpius ac par est repetitas, sensim sensimque cum tempore cumulentur; suspecto & inviso epilogsimo Hippocratis ad Democritum: *Omne solutivum deprædari de viribus & substantia corporis nostri.* Sitque eodem Hippocrate Dictatore, (*in fragm. d. purgat. remed.*) *seca calamitas à pharmaco purgatorio hominem interiisse.* Ne, quod Deus avertat, in eosdem nostros errores, eadem tandem, sed infelix plangat rænia, quam in memoriam facti, & præmaturum obitum SERENISSIMI PRINCIPIS FERDINANDI, HISPANIARUM REGIS FRATRIS in Belgio versu sacravit Janus Walhornius D. Regis Hispaniarum Consiliarius;

Quid multis fidis Medicis, Dux optime? multum est,

Si fidas uni: cætera turba nocet.

Nonne vides toto vacuari corpore venas,

Hic secat, hic urit; crescit ab arte malum:

Induperatorem medicorum turba peremit;

An medicos medicam credis habere manum?

Pauca dabo tumulo: Jacet hîc, Dux optimus; in quem

Nil potuit Mars, dum corpore sanguis erat.

Quod Mars non potuit, Medici potuere secandos:

Sic Mavors ipso fit minor Hippocrate.

Spero nemo bonus pio huic zelo indignabitur, si, (quod solemniter protestor me dicere de vitiis, parcere personis) pro scientia & conscientia mea, de sanguine & inquilina huic vita Suae Maj^{est}is liberius & fidelius dixerim, scripserim.

APPENDIX

CONSULTATIONIS
GENERALIS

Pro speciali & moderna Affectione

MAJESTATIS REGIÆ.

Explicatis sic affectionibus Sux Majestati familiaribus, nempe solito hæmorrhoidali eoque sæpe excessivo fluxu, pruritu & stimulo intestini recti, cutis univærsæ, aurium; siquidem uno ore Dominorum collegarum in confesso est, propter hæreditariam hanc affectionem hæmorrhoidalem totum quasi hominem esse morbosum. Necessarium itaque videtur, totum hominem immutandum & quasi renovandum à spurcitie illa salsa, sanguinem in tales tantasque ebullitiones, & quasi profluvium ruptis venarum aggeribus, in tales pruritus scabiosos univærsi corporis, aurium, intestini recti, & stimulos ejiciendi & excernendi continuos irritante. Quod per modum insensibilis restaurationis & mundationis per vices pro singula nova ebullitione me clandestinâ & piâ quasi fraude, Serenissimi impatientiam præveniendo, integro quinquennio fecisse nuper in apotheca confessus sum, prout & est res facti. Ita certè ille modus hæcenus (DEUS novit cujus impedimento) ab anno cum dimidio posthabitus, morbo & causæ huic morbificæ licentiam & tandem insolentiam fecit; quam tantopere habituatam, vix eodem temporis spatio in pristinam æqualitatem & continentiam, quàm sic connivendo excessit, lentè & cum securitate Sux Majestatis reducendam, postea verò obtentam DEI gratiâ sanctè in posterum & sic sanitatem custodiendam esse existimo.

Quâ methodò & quibus mediis DEI benedictione inprimis hic finis obtinendus sit, siquidem nostra medicorum consilia (charta ideò consignata, ut certa & immutabilia in uno eodemque hoc casu sint & maneat) singula ab invicem cùm discrepent? Quam sanitatis & valetudinis curandæ securitatem nunc & in posterum è tali tantaque discrepantia Sua Majestas habebit? Dicam pro captu

meo & fide in Suam Majestatem, salvo meliori cujuscunque judicio, pace & veniâ singulorum.

Cùm, prout in bello, ita in curanda valetudine, verba non spectanda sint (medicina enim est ars, quæ facere, non dicere docet,) necesse est, ut Sua Majestas & omnes benevoli Sux Majestatis in id summo rigore incumbant; ut ne in posterum sanitas pluribus plurium medicorum, iisque diversis & verbosis consiliis detineatur dubia & anceps negligatur. Sed post consilium cujuscunque singulum, Medico per illud suam promittenti curationem, Sua Majestas seriò demandet, ut viam illam, quam semel elegit in consilio, ambulet. (2) ut tempus, quod sibi medicaturus eliget pro cura, & modum curationis illius inturbare non permittat, ne medicus habeat, quod excuset, sed faciendâ faciat. Secius si fiet, inter consultationes multas multorum medicorum aliter fieri non potest, quam quod dictum & factum est, multitudo medicorum perdidit Imperatorem. Quo nomine Sux Majestati fideliter hoc svaderem, ut nec mihi, nec ulli suorum medicorum amplius credat, in quacunque etiam morbi specie peroranti aut discurrenti; sed in posterum medicos suos singulos mutos esse velit, & solùm factores tales, qui, ne verbum mussitantes curatione reali positivâ diversorum morborum reales in aliis prius præstent curationes, de quibus realiter & feliciter præstitis Sua Majestas nunc & in posterum assecurata esse possit (quod tamen DEUS avertat) cui medicorum, & in quibus affectibus tutò & cordatè citra ambitum talium consiliorum & disceptationum vitam & sanitatem concedere possit.

Siquidem autem in hac familiari Sux Majestatis affectione duabus vicibus fidem meam intra duodecennii decursum, per DEI imprimis singularem benedictionem probasse me eousque puto, quo, me non audito, illa Sux Majestati facta est dubia; itaque pro illa reparanda lubens meritoque hanc curationis provinciam ad duos menses, quos suffecturos puto, pro insultu hoc hæmorrhoidali Clarissimo Domino Doctore Daviffonio trado, & illam, quam communibus votis apprecamur Sux Majestati felicitatem curationis fundatam in reali & prædicta demonstratione pro securitate Sux Majestatis futura, nec modò, nec in posterum invidéo, reputando pro honore & felicitate mea; meum Evergeten (per quemcunque etiam fiat) constanter bene
valere

valere & feliciter agere. Qua libertate concessâ, siquidem ea, nil nisi sanitatem & securitatem Sux Majestatis intendit, peto, ut, si res aliter, ac in votis esset, cederet, ut eandem & ego, & reliqui *Domini Collega*, quibus *injuncta esset curatio, secundum tempus, modum, & media curationis habeamus mutuam & communem, ne in proposito bono, quibuscunque etiam artibus, impediamur in posterum, imò hanc libertatem jure merito pro peculiari mea medendi ratione exigo.*

Quibus præsuppositis cum unica & sufficiens causa sit, sal illud corrosivum, plumosum, pruriens incola universi sanguinis, ex quo generatur postmodum frequens cutis pruritus, scabies vaga, cum pustulis hinc inde emergentibus, pruritus auris & ani, & in illis extremitatibus venarum hæmorrhoidalium, & inde natus perpetuus excernendi, sed sæpè irritus, stimulus. Ego verò sanguinis & virium, vitæque diminutione curare non didicerim, sed medicamentis, quæ Dominus DEUS creavit, & suis morbis destinavit; illum, qui adhuc superest, & quem in thesaurum vitæ reverenter adhuc custodit natura, ejus observantissimus minister, ego medicus studebo integrum conservare, & solummodò liberare ab importuno illo hospite & hoste suo peregrè adveniente fermento falso corrosivo; patrante effectus modò dictos & Sux Majestati familiares, è quibus ultimò illa apertio venarum hæmorrhoidalium, & excessiva illa sanguinis, virium, vitæque profusio. Consistet itaque mea curatio in totali sanguinis universi immutatione & renovatione, per unicum internum medicamentum eradicans sanguinis illius fermenta falsa, acria, unò verbò, vitæ æruginem & zizania. Quibus liberatus non amplius ita ferociens, sed pacificus suis cancellis & officio debito se continebit. Illâ tamen lege, prædicta sanguinis depuratio instituenda, ut siquidem ferè biennio neglecta fuit, sub singula exaltatione sanguinis in novam ebullitionem paroxysmantis, quòcunque tempore ea contingat, ad paucos dies ea repetatur eo usque, donec ea sanguinis & constans contingat continentia, quæ annuatim in posterum vernali & autumnali renovatione ad dies non multos facienda, contenta esse possit.

Hæc methodus medendi mea correctior ad Galenicorum regulas minimè quadrans (cum illa non currat neque curet; qua gentiliter itum hætenus, sed qua fideliter eundum fuit) illud meum arcanum est, nunquam & nemini, nisi meliora discere recusantibus, per me absconditum; invisum equidem multis; sed orando, laborando, divinâ gra-

tiâ, vigiliis, laboribus, itineribus, molestiis, persecutionibus tandem impetratum; nullius monarchiæ studio, sed solum juvandi proximum ergò quæsitum, de quo dator hujus luminis DEUS in conscientia solus est testis; maximè cum tot annis præceos meæ medicæ non tantum abominabilis illa paganorum medendi methodus per tot & tanta martyria, à quibus benigna mater natura abhorret, sed & suspecta tandem fieri cœpit, cum per illam tot miseros ægros derelictos incurabilitatis subterfugio & excusatione frivolâ à medicis vexatos, tandem proscriptos & ablegatos ad balnea sulphurata, fontes acidos, salubres, vel prognosi vel diætæ tandem mancipatos viderim, & sæpè mecum ingemuerim; satius fuisse & non recepisse curandos ægros tali methodo, quæ tantum catalogum incurabilium morborum suæ incertitudini prætexit, quam tandem miseros & deceptos ægros gementes abdicasse ad talia subterfugia Christianâ charitate indignissima.

Qui itaque hoc arcanum vult, orando, laborando, quærat & inveniet; quærens enim inveniet, & pulsanti aperietur, sed fideliter, & non nisi apud DEUM, illò, quem mandavit, modò:
per laborem & sudorem.

*Cui Datori soli sit Gratia, &
Potestas & Gloria ineffabilis!*

FASCICULUS ALTER MEDICAMENTORUM SINGULARIUM.

TITULUS I. DIGESTIVA.

Pulvis Puniceus simplex.

*Ex. acidi Ferri ʒij. ʒij. Ferri vitriolati ʒj. sandali rub. ʒiſſ.
ſpir. Oli, seu ol. Aris, per camp. fact. gr. xv.*

Pulverifatis vitreoque vaſi inditis, paulatim ſpir. Oli, seu ol. Aris af-
funde, & cum pennâ anſerinâ continuo miſcendo, ſuper cineribus
calidis exſicca, & in pulverem tenuiſſimum, punicei coloris, tere-
eumque in vitro puro ad uſum neceſſarium reſerva.

VIREs & DOSIS. In omni obſturbatione, ſcil. hepatis, lienis,
meſenterii, renum aliorumque viſcerum, maxime in affectu hypochon-
driaco, medicina eſt ſalutaris ac tuta. Eſt & hic pulvis digeſtivum quaſi
uniſverſale, quod catharticis præmitti ſolet, & in ſuper excitamentum ap-
petitus excellens. Not. Phthiſici, hæmoptoici & catarrhoſi, ſaliſi & acri-
bus fluxionibus ad pectus delabentibus, abſtineant tamen ab ejus uſu.

DOSIS ordinaria, à ʒj. ad ij. Exhibetur ut plurimum jeſuno ſto-
macho in brodio carnis ſeu brancæ uſinæ vel alio conveniente liquo-
re, ſæpius doſin reiterando.

Pulvis Digeſtivus ordinarius.

S. R. M. Vladisl. I V^{to}.

à Dn. D. Cnöffelio præſcriptus.

*Ex. acidi Ferri albiſſimi ʒſſ. Ferri Oxi ʒij. Ois eſſentialis, (acetofella)
Oli coagulati, à ʒj. Ræ sandali rub. q. ſ.*

Miſce in mortario vitreo, poſtea adde

ſacch. citrat. ʒij. eſſent. citri ex cort. citri rec. extract. gr. v.

Miſce iterum & divide in 10. partes æquales, ad 10. chartas.

Eadem habet hic pulvis virtutes cum ſuperiore Puniceo ſimplici in
morbis nempe chronicis, arthriticis & tartareis contumacibus & dige-
ſtione egentibus. Uſum hujus pulveris S. R. Maj. aliquando ad 14. dies
continuavit.

TIT.

TITULUS II.

CATHARTICA.

Pulvis Puniceus compositus.

Rx. *acidi Fri* ℥ij. *pulv. grisei* ℥℔. ℥ij. ḡ. viij.
sandali rubr. pulv. ℥iij. ḡ. xij. ~ *Œli. qris* ℥iv.

Misceantur diligenter in mortario lapideo seu vitreo. Pulvis gratissimi coloris & saporis, ad usum servetur in vasculo vitreo bene munito. Purgat leniter per inferiora. Usus ejus est post adhibitum pulv. Puniceum simplicem in febribus intermittentibus & diuturnis, aliisque morbis tartareis & chronicis. **DOsis** in junioribus ℥j. mediæ verò ætatis & constitutionis ℥℔, robustioris naturæ à ℥ij. ad ℥j. In brodio carniū, decocto hordei, passulato, vel alio (pro cujuscunque beneplacito) liquore, quatuor vel quinque horis ante prandium, & jejuno stomacho.

Not. Aliquando admiscetur una vel altera guttula *balsami Peruviani*, seu *o anisi* vel *carui*, sic suam absque ullis torminibus tutissime absolvit operationem.

Pulv. Hellebori Styriaci D.D. Cn.

Rx. *florum hellebori nigri veri & Styr. in felici aspectu (scil. Dna cum*
4 existente ac crescente) ante ortum Œis collectorum,
sacch. albissimi pulv. āa. ℥j. *Œis essentialis acetosella* ḡ. xxiv.
essent. citri ex cort. rec. extract. ḡ. xij.

Misceantur. Fiat Pulvis subtilissimus, cujus dosis est ℥j. ad ℥ij. Solvit leniter omnes humores melancholicos, ideò in epilepsia, apoplexia, vertigine, aliisque morbis capitis, item in hypochondriacâ & hysteriâ passione, quartanâ, scabie &c. medicina est gratissima.

Pulvis Solutivus de tribus, Officinæ Regiæ.

Rx. *rad. gialap. pulv.* ℥j. *resina scammon.* ℥iv. *Fri Œi* ḡ. vj.
essent. cinamomi saccharata ℥ij. ḡ. vj.

Fiat omnium pulvis, cujus ℥i℔. mane exhibeatur in jusculo.

Ad omnes ferè humores excrementitios evacuandos, catharticum præstans, quod recenter paratum, multò efficacius in operatione, quàm si diutius asservetur. Quod sitaque unicam quis tantum desideraret dosin, sequens esse possit:

Rx. rad.

Rz. rad. gialap. ℥j. resina scammon. ḡ. iij.
 ꝛri Olati ḡ. iiij. essent. cinam. saccb. ḡ. ij.
 Cui D. D. Cnöffelius aliquando adjiciebat
 acidi ꝛri ℥ss. M. F. Pulvis.

Pro potiuncula hanc observabat formulam.

Rz. pulveris precedent. de tribus ℥j. acidi ꝛri ḡ. xv.
 fir. violar. seu flor. Persicor. ℥vj.
 aq. fumarie ℥iib. cinam. cord. s. v. ℥j.
 Misce, F. Potio pro unâ vice.

Sirupus helleboratus D. D. C.

Rz. rad. polypodis, cicbor. ā ℥ij. ꝛri albissimi ℥j.
 Coquantur in aq. fumar. ℥bvj. ad remanentiam ℥ibss.
 Dum adhuc calet, adde fol. sene s. s. ℥iv.
 rad. helleb. nigr. preparat. ℥ij. ☉☉ ꝛri per deliqu. ℥ij.
 Stent per 24. horas, postea peractâ unicâ lenissimâ ebullitione, in co-
 latura post expressionem factam, adde
 succi liquiritia (in aq. fumar. dissol.) ℥j.
 sacchari albissimi ℥xxx. M. Fiat sirupus, ut artis est.
 In omnibus morbis, maximè capitis, ubi purgatione opus erat, fru-
 ctuosè à Dn. Cnöffelio sirupus hic adhibebatur, familiaris ipsi erat & in
 arthritide & affectione hypochondriaca. Dos. ab unciâ unâ ad uncias
 tres, in aquis vel vehiculis aliis convenientibus, vel per se sumptus.

Passulæ laxativæ

pro S. R. Maj. Vladislao IV^{to}.
 à Cl. D. D. Cnöffelio ordinatæ.

Rz. fol. sene s. s. ℥ij. tamarind. conf. fl. Persic. cicbor. bormag. ā. ℥j.
 sem. cartbami, grossè contusè, rad. polypod. querc. ā. ℥v.
 acidi ꝛri ℥ij. infunde per noctem in aq. fontane s. q. s.
 Manè coquantur ad remanentiam ℥ibss. Decoctioni, per albumen
 ovi prius clarificatæ, adjiciantur
 saccb. albissimi ℥xxxij. Misc.
 Redigantur coquendo in sirupi consistentiam, cui, dum adhuc fer-
 vet, immergantur
 passul. minor. opt. prius purgat. ℥ij.

*C

(Vel,

(Vel, si placet zibeb. major. exemptis prius acinis, seu prun. Damasc. vel Hungar.) stent per 24. horas, in loco quieto, factave unâ vel alterâ ebullitione, passulæ denuò, cum infuso sirupo, ad debitam consistentiam decoquantur. In fine addantur.

aq. cinamomi, succi citri rec. expressi à. ʒij.

Fiantque passulæ laxativæ, usui asservandæ pro S. R. Maj. DOSIS à ʒij. ad ʒʒ. & j.

Extractum hellebori solutivum

sive

Solutivum helleboratum Cnöffelianum.

Rx. *extract. hellebori veri (per V fact.)* ʒiʒ. *conf. alkermes* ʒij.

(Not. Pro scæminis, loco conf. alker. adde

extr. macis, & caryophyl. à. q. s. pro aromatizat.)

phlegmatis Oli volat. nostri ʒxxiv.

(Et si major & notabilior debet esse operatio, sufficient *phlegmatis* ʒxij.)

Stent in vitro, collo oblongo & hermeticè clauso, per mensem in digestionem, postea filtrentur per chartam; Essentia filtrata ad usum servetur.

Est cephalicum insigne, & in curanda epilepsia medicamentum à Cl. Dn. Cnöffelio sæpè expertum.

Hic quoque annexerè placet Ejusdem

Elixir proprietatis purgans solidum.

Rx. *aloes opt. pulv.* ʒviiij. *myrrha, croci (opt. pulv.)* à. ʒiv.

mixtura confusa (ex V & phlegm. Oli, ternis cohobiis ex ʒ.

unitis) ʒlvj. *Æris opt. & generosi* ʒij. Misc.

Macerentur per tres menses in vase vitreo, optimè clauso, in loco calido, sæpius materiam movendo: absolutis hisce mensibus post sufficientem extractionem & circulationem, instituaturn colatura per linteum, & quidem fortissimâ expressione, menstruum tandem ad justam extracti solidi consistentiam, in leni calore abstrahatur, & seorsim asservetur. In fine adde

extr. daura ʒj. *essent. macis & cinamomi* à. q. pl.

F. Massa pro pilulis. DOS. à ʒj. ad ij.

Elixir proprietatis purgans liquidum

Cnöffelianum.

Rx. *aloes hepat. opt.* ʒiv. *myrrha Alexandr. croci Or. vel Ungar.* à. ʒij.

extr.

extr. daura (id est, veratri nigri) è foliis parat. ℥j.

℥ alcoholisati, pblegm. Oli. cum suo ~ u volat. impragnat. ā. ℥xiv.

(vel in duplo scil. ℥lvj.) ~ Atris opt. per campan. fact. ℥ib.

Aloë & myrrha terantur accuratè, crocus scindatur in minutissima frustula, mixta deinde omnia digerantur & circulentur in vitro hermetice clauso per sex menses, & F. more consueto *elixir proprietatis balsamicum & purgans*: cujus usus est in febribus intermittentibus malignis, morbis contagiosis & ipsa peste: item in affectionibus hypochondriacis, morbis uterinis, colicâ, passione iliaca, cruditate ventriculi, constipatione alvi, aliisque affectibus medicamentum ab auctore sæpius probatum. D OS. à gutt. x. ad gutt. xv. & xx. in vino, cerevisia, jusculo carnis vel alio vehiculo conveniente.

Elixir proprietatis purgans aliud

Officinæ Regiæ Warssav.

℞. aloës succotrina ℥ib. myrrha select. rub. ℥b. croci Or. ℥iij.

rhabarb. el. ℥xij. vini Hispan. lbij. mixtura simpl. de tribus ℥ij.

Pulverisatis & incisis mistisque adfundatur vinum Hispanicum & mixtura simplex. Stent in digestionem per sex septimanas, postea colentur per linteum subtile, tinctus & imprægnatus liquor servetur usui.

In febribus malignis & contagiosis atque in ipsâ peste nihil est tutius: hypochondriacis & uterinis valdè convenit, & in morbis chronicis, maxime in icteritiâ flava, medicamentum est magnarum virium, insuper ventriculi affectibus subvenit, à putredine defendit, & leniendi alvum possidet virtutem.

D OS IS ℥b. plus minusve in vino vel aquâ aliâ adpropriata. Datur & in actu curationis, tempore pestis ad ℥j. & ℥iv.

Pilulæ balsamicæ universales.

℞. extract. rad. belleb. nigr. (per ℥ fact.) ℞. de trib. Ruffi ā. ℥b.

Cogantur cum essent. nostræ proprietatis s. q. in massam mollioris consistentiæ.

Admirandæ sunt istarum pilularum virtutes & nunquam satis laudari possunt. Omnes enim humores, maxime crassos & tartareos purgant, caput, stomachum & alia viscera roborant, & commodissimè exhibentur in affectione hypochondriacâ, obstructione lienis, mesenterii & c. & maximæ æstimationis erant apud p. m. Cl Dn. D. Gnöffelium.

DOSIS pilularum est à ℥j. ad ʒβ. & ℥ij. pro unâ vice. Sumi possunt manè ac vespèri, post cœnam parciolem & ante cœnam. Si quis actionem earum acuatè cupit in robustioribus maximè, ubi pilulæ Cnœffelianæ aliquando tardescunt, addantur cuilibet dosi grana aliquot tartari vitriolati, formula potest esse talis:

℞. ℞. *balsam. ℥j. jalap. subtil. pulveris.*
 ℥ri ℥ri ā. ḡ. vj. cum ol. cort. aurant. ꝑ. citri rec. q. l.
 formentur pilulæ minores deaurandæ.

Aliquando placuit & hæc formula:

℞. *extract. bellebori (è foliis ejusdem herba in Styria parat.)*
 ℞. de tribus ā. ḡ. xv. resina jalappa ḡ. iij. ℥ri ℥ri ḡ. vij.
 M. Formentur pilulæ minores.

Item.

Pro maniacis & epilepticis.

℞. *extr. belleb. ex radicibus parat. ℥j. ℥ri ℥ri ḡ. viij.*
 F. Pilulæ deargentatæ.

Pro quartanariis, arthriticis, scabiosis, & lue venerea infectis.

℞. ℞. *balsam. universal. ℥j. cœniotomi nostri, ḡ. ij. (usquè ad v.)*
 M. & cum guttâ unâ vel alterâ sirupi nostri helleborati, benè subigendo, fiat massula, ex qua iterum formentur pil. tres vel quatuor majores, argento obductæ.

(Not. Ad occurrendam Medicinam, à Clar. Dn. D. Cnœffelio ex omni genere medicamentorum specificorum (beneficio mellaginis) concinnabantur pilulæ alterantes.)

Emplastrum purgans admirabile.

℞. *semin. cataput. colocynth. ā. ʒj. rad. & fol. belleb. nigr. esula,*
suct. rithymal. cucumer. asin. agrestis, rad. sambuc. rec. ebuli ā. ʒvj.
aloës hepatic. scammon. ā. ʒβ. cerebintbin. ʒiij.
 mell. despumat. q. l. M. F. l. a. emplastrum, ꝑ. cataplasma.

Emplastrum hoc miræ virtutis quondam S. Reg. Majestati Vladislao I V. à Palatino Pomerelliæ Illustr. Dn. de Dabnhofest communicatum, cujus descriptionem annis superioribus à Dn. Johanne Heckero pharmacopœo regio tanquam aliquid singulare & ego accepi.

Primo

Primo solvit potenter alvum umbilico impositum, enecat vermes eosque simul cum excrementis expellit; regioni superiori stomachi applicatum vomitum ciet; renibus & lumbis, urinam promovet; mammis mulierum, menstrua sollicitat; & abdomini partum faciliat, expellit & ipsum foetum mortuum, si diutius geratur.

TITULUS III.

DIURETICA.

Pulvis diureticus ordinarius.

- Rx.** \odot lis ¶ ri *crystall. anodynæ mineralis* \bar{a} . ʒ iiij. M. F. pulvis.
 Dos. \bar{a} ʒ ß. ad ʒ ij. & ʒ j. in aq. petroselini, ter in die repetenda.
vel **Rx.** ¶ ri \odot eraci, seu \odot ¶ sati ʒ vj. oculorum \odot preparat. ʒ ij.
 M. F. pulv. Dosis & usus idem qui supra.
Item **Rx.** ¶ ri albiss. pulv. ʒ iiij. ¶ ri \odot lati ʒ ij.
 spir. \odot li cum nitro coagul. \bar{g} . xxxv. M. F. Pulvis.

Exhibeatur eodem modo.

Pulvis diureticus pro S. R. Maj.

in ardore urinæ.

- Rx.** \odot ¶ riati *crystall.* ʒ j. *facob. cant.*
succi glycyrrh. inspissat. & pulv. \bar{a} . ʒ ß. M. F. Pulvis subtilissimus.
Post **Rx.** pulv. diuret. jam præscripti ʒ ij. extr. granorum quietis \bar{g} . j.
 M. F. pulvis, bis in die sumendus.
Item **Rx.** ¶ ri fix. diaph. (spiritu salis aliquoties imbuti & iterum exsiccati,) oculor. \odot . (cum \odot ¶ ri per deliqu. \bar{a} . p. æ q. in lapidæ duritiem coagul.) \bar{a} . ʒ iiij.
magist. petroselini rec. facti q. l. protincturâ. M. F. pulvis.
 Dos. ʒ j. ad ʒ ij. in aqua appropriata, bis vel ter in die.

Arcanum Tartari Cl. Dn. D. Cnoëffellii
& Helmontii.

- Rx.** \odot lis ¶ ri albissimæ ʒ ß.
 ¶ ri bis per cineres rectific. \forall opt. \bar{a} . q. l. (pro infusione
 \odot ¶ ri, ad eminentiam sc. iv. diguorum.)

Digerantur aliquamdiu in loco calido, post abstrahæ spirit. ad siccitatem usque: affunde novum spir. tartari & spir. vini, & iterum destilla. Idque toties repetatur, (scil. sexies vel septies) & ultimo quidem per phiolam altam, donec \ominus ¶ ri in lateribus vitri instar crystalli seu camphoræ appareat, quod in vitro puro & cera vel subere benè clauso, ad usum internum reservetur. Si quis hoc arcanum augmentare velit, is adjiciat arcano ¶ ri V opt. rectificatum, & alcoholisatum, ad eminentiam duor. vel trium digitorum, & in vase optimè perlutato miscantur & digerantur, tam diu, donec cuncta benè unita sint, & de materia seu arcano ¶ ri nihil amplius appareat.

Hac finita dissolutione, vitrum repone in locum frigidum, & rursus crystallentur; & sic augebitur arcanum ¶ ri in infinitum.

In morbis quibuscunque deploratissimis, & ex obstructione ortis, maximè in febribus intermittentibus, est medicamentum non satis laudandum. *Dosis* g . v. ad ʒ β. & ʒ j. in jusculo carnis coctæ, vino, seu alio vehiculo idoneo.

[Sunt & qui beneficio hujus arcani ex auro & reliquis metallis & mineralibus extrahi volunt animam.]

Exemplum in Sole.

Fiat *amalgama* ex auri parte una & *mercurii purgati* p. vj. Hinc *cum duplo sulphuris opt. pulv.* ad ignem lentum calcinentur tam diu, donec mercurius cum sulphure sine liquefactione exhalarint, & calx auri, coloris calendulæ, spongiolæ quasi substantiæ, sub tegula remanserit. Ex qua tandem mediante hoc sale, intra mensem Ra extrahitur rubicundissima, corpore remanente albo.

Helmontium alias hujus arcani authorem & inventorem esse, multi affirmant.]

(*Diuretica plura videantur infra in medicamentis antinephriticis.*)

TITULUS IV.

DIAPHORETICA.

Antimonium diaphoreticum solare.

℞ . ¶ ris ʒ j. acuetur cum O lis *ci ʒ j.

Menstruo jam parato & prius siterato injice auri fini & laminati ʒ j. stent in leni cinerum calore, donec absorbeatur aurum. In hac solutione

tione

tione solis imbuantur & intingantur linteamina pura, ut nihil de eâ remaneat, & postquam libero aëre benè exiccata fuerint, comburenda sunt in crucibulo puro tamdiu, donec in pulverem redigi possint; caute tamen hic procedendum, ne crucibulum excandescat, & aurum cum sale ammoniaco avolet. Jam

Rx. calcis hujus auri e. g. ʒj. ʒii subtil. pulv. ʒij. ① albiss.
& simili modo in pulverem subtilissimum prius redacti ʒviiij.

Misceantur in mortario lapideo quam optimè, postea immittitur pulvis, sensim & per intervalla, in crucibulum prius candefactum, & statim cum impetu incipiet ardere, haud secus, quam pulvis sclopetarius madidus. Detonatione peractâ calcinatio continuetur adhuc per spatium quadrantis horæ, materiam interim filo ferreo continuè agitando; tandem tota massa hinc residua & adhuc ignita, per partes injicitur in ollam novam vitreatam & aquâ purâ calidâ impletam, finitur per ʒ & ʝ quiescere, & ubi materia subsederit, inclinando ollam, removetur aqua nitrosa: qui labor, affusâ tepidâ aquâ, sæpius repetendus est, donec nullus fædæ sapor ~~plus~~ percipiatur; pulvis purpureus tandem & elegans, in filtro chartaceo relictus, studiosè exsiccetur & asservetur, tanquam sudoriferum & alexipharmacum insigne, & in peste febribusque malignis præstans. Corruptioni resistit, sanguinem mundificat, scabiem & luem veneream curat, & in quibuscunque cordis infirmitatibus, variisque viscerum morbis prodest; auxiliatur iis sudorem pellendo. Dos. à ʒβ. ad ʒ. xv. & ʒj. in convenientibus aquis seu conservis, reiteratis vicibus, omnibus, omni tempore & hora, secundum necessitatem morbi, id postulantis.

USUS MECHANICUS. Pulvis aureus simplex absque antimonio, & superius in crucibulo calcinatus, curiosum adhuc alium habet usum, nempe quod omne argentum sola affriccione deaurare solet, quod secretum causa curiositatis olim, à Serenissima Ludovica Maria p.m. Regina Pol. sæpè fuit tentatum & probatum.

Ex pulvere aureo p. j. & pulvere split. p. xx.

invicem commixtis fit & ille summe purpureus & Regius color, in igne semper constans & durabilis. (Germ. das GoldPurpur) quem, in ornando & pingendo auro, aurifabri adhibere solent. Secretum in Gallia jam multis notum. Sed melius succedit hoc, si loco pulveris hujus aurei, crocus solis Cnöffelianus pulveri split admisceatur, quod & ipsemet vidi.

Amplius

Bezoar-

Bezoarticum minerale per detonationem.

Rx. butyri $\text{\textcircled{ii}}$ rec. q. v. affunde guttatim ∇ font. simplicis & pure q. l. infusum præcipitabitur in pulverem album, mercurium vitæ dictum, qui studio exsiccandus est.

Jam **Rx.** $\text{\textcircled{ii}}$ alb. & pur. q. v. ex. gr. partes iv.

Cui & in $\text{\textcircled{lo}}$, super Δ em liquato, sæpius & reiteratis vicibus injiciatur

$\text{\textcircled{iii}}$ albi, vitæ dicti & superius reservati p. j.

Fluant simul per horæ quadrantis spatium, vel diutius. Massam refrigeratam, ex crucibulo separatam, & prius pulverisatam, aquâ simplici affusâ, repetitis vicibus ablue, & ab omni nitrosâ faldedine edulcora, pulvis tandem bezoarticus albus & lactescens, in filtro papyraceo relictus, bene exsiccetur, & in vitro bene clauso, studiosè asservetur, qui nihil aliud est, quam mercurius vitæ correctus, & longe differt à bezoartico minerali, consueto modo parato.

VIRES conveniunt cum cerussa antimoniali, ex $\text{\textcircled{lo}}$ paratâ.

DOSIS est à $\text{\textcircled{g}}$. v. ad $\text{\textcircled{ss}}$. & $\text{\textcircled{g}}$. xv. in bolo parato ex conserva aliqua, vel cum aliis pulveribus, superbibendo, vinum, jusculum, vel aliquid aliud conveniens.

Pulvis diaphoreticus diurnus.

Rx. flor. $\text{\textcircled{A}}$ ris, $\text{\textcircled{ii}}$ fix. diaphoret. $\text{\textcircled{a}}$. $\text{\textcircled{xxij}}$.
baccar. lauri pulveris. $\text{\textcircled{zvj}}$. M. F. pulvis, signetur ut supra.

Pulvis diaphoreticus nocturnus.

Rx. pulv. diaphoret. diurn. $\text{\textcircled{ss}}$. extract. nostr. sedativi $\text{\textcircled{g}}$. ij.
M. F. pulvis, dividatur in ij. part. æquales ad ij. chartas.

Signetur ut supra.

Diaphoreticum hæc in forma pulveris magnarum est virium, sanguinem enim mundificat, luem veneream & scabiem curat, & in febribus malignis & morbis contagiosis est medicina ad expellendum intro hospitantem hostem per sudores mirificè adjuvans.

TITULUS V.

BEZOARDICA

E T

ALEXIPHARMACA.

Bezo-

Viperarum confectio Dn. D. Cn.

R. viperarum, vel serpent. nostrorum in locis montanis captorum q. v.
 Abscissis capite & caudâ, detra&isque exuviis & interaneis exemptis,
 reliqua cum vino albo myrrhisato, à cruore optimè abluuntur, pin-
 guedo seorsim in vitro asservatur, corda, hepata & lingua etiam seor-
 sim, reliqua, prius sale absinthii, rutæ (& ammoniaco purgato,) adpersa
 ad solem, vel in alium locum calidum ad arendum suspenduntur.

Hoc peracto, serpentum seu viperarum truncos scinde in minuta
 frustula, & ad perfumandum super cribrum ponito, suffimento sub-
 tus ita excitato:

R. baccarum juniperi ℥iij. succini vulgar. ℥iij.
 Perfumata & benè prius exsiccata, simul cum spina dorsi redigantur in
 pulverem subtilissimum, qui pulvis, in vitro puro inclusus, in loco sicco
 postea asservandus est. Signetur pulvis viperarum simplex.

Corda, hepata ac lingua simili modo in alcohol redacta, vel in \mathcal{V}
 juniperinum imposita asserventur in futurum usum, pro theriaca no-
 stra Regia.

Vires hujus pulveris. Contra omnia venena, in primis sui gener-
 is. Sunt & qui affirmant, semel sumptum aliquot annos alexiterii
 officium præstare, fides sit penes authorem. Communiter in pleuri-
 tide maligna, tabe, hydrope, pfora, scabie & lue venerea commenda-
 tur. Maritale officium & in seniculis promovet.

DOSES à \mathcal{B} . ad \mathcal{J} . & \mathcal{z} . per se vel cum aliis medicamentis
 idoneis.

Magisterium viperarum.

R. viperarum seu serpent. nostr. & in locis sanis montosis & non
 putridis degentium q. v.
 Eosque capitibus & caudis detruncatis, exemptisque interaneis, cum
 cordibus, hepatibus, ac ipsa spina, (cultro prius contracta,) in \mathcal{D}
 l. q. immerge. Stent ita per tres dies, postea ad perfumandum & ex-
 siccandum, cribro puro imponito, subtus suffimento, in hunc finem
 excitato, ex

bacc. juniperi p. iij. lauri p. j.
 ubi & circa finem adjicitur
 succini ℥j. asse dulcis ℥B. storacis ℥iij.
 *D Serpentes

Serpentes ita perfumatos, in ollâ novâ vitreatâ, adhuc super fornacem, vel & in sole exsiccantur, ut in pulverem redigi possint. Jam.

Rx. *hujus pulveris* q. v. ~ Θ *is ammoniaci* s. q. ad supereminentiam scil. ij. vel iij. digitorum;

In solutum, decantatum, & prius filtratum, seu colatum, infunditur

$\circ\circ$ ♀ *ex* Θ *fact.* q. s. præcipitatione peractâ, ablutio & edulcoratio cum aqua simplici, seu scorzoneræ instituitur. Pulvis tandem in chartâ emporeticâ relictus exsiccatur & ad usum reservatur.

VIRES & DOSIS conveniunt, cum viperatum pulvere, superius simplici modo parato.

Pulvis viperinus compositus.

Rx. *off. viperarum in subtiliss. pulv. redact.* ʒvii. ʒj. ḡ. viij. *pulv. viperini simplicis, oculorum* Θ cum decocto seu *essentia viperarum imbutorum* ā. ʒv. ʒj.

essent. n. citri ʒj. ḡ. viij. *ambra moschat.* ʒß. ḡ. iv. F. pulvis. Cujus DOSIS à ʒj. ad ʒß. & urgenti necessitate ad ʒj. in aqua aliqua alexipharmaca.

Ex pulvere viperino præscripto, beneficio *essent. viperinae & tragacantha alba* q. s. fiunt globuli in forma terræ sigillatæ Turcicæ, qui figura serpentis vel proprio suo titulo assignandi sunt.

Bezoarticum viperinum.

Rx. *pulv. viperin. ex sola spina seu ossibus nostro more per se absque* Δ *prep. unicornu mineralis,*

¶a sigillata Melitensis, oculorum Θ ā. partes æqu.

Misce F. pulvis, qui cum essentia viperina seu solo decocto viperarum s. q. sæpius inebriandus, & iterum per se exsiccandus est. Jam

Rx. *pulv. hujus viperini composit.* ʒiij. Θ *ii diaphoretici fixi* ʒij. *essent. mosch. ambarisat.* ʒß.

Et cum *mucilage tragac.* (per decoct. viperarum fact.) s. q. fiat massa, ex qua postea formentur globuli in forma terræ sigillatæ, vel pro lubitu.

Pulvis viperinus alexipharmacus ex solis cordibus & hepatibus.

Rx. *pulv. viperini nost. ex cord. & hepatibus solis parat.* ʒij.

facchari

sacchari albissimi pulver. ʒvij. *essent. moschi ambarisat.* ʒj ḡ. iv.
 Fiat omnium pulvis in vitro custodiendus. Qui cum decocto viperino, seu ejus essentia f. q. in massam cogatur tenacem, ex qua postea formentur trochisci delicatissimi.

Not. Inter formandum inungantur digiti cum *ol. citri & angelica.*

Diaphoreticum compositum Dn. D. Cn.

℞. ʒii *fixi diaphoretici* ʒij. *bezoart. mineralis* ʒiv.
corall. rubr. preparator. ʒj. *pulv. viperin. ex cord. & hepat.*
croci nostri solaris ā. ʒj.

Misceantur, fiatque ex his omnibus, in mortario vitreo pulvis subtilissimus, cui adhuc admisceatur

essent. citri ex cort. exter. rec. extr. ḡ. xv.
 servetur pro usu in vitro bene clauso.

De alexipharmacis secretioribus Dn. D. Cn.

Pulvis alexiterius.

℞. *bezoart. mineral. pulv. viperini nost. fl. Aris* ā. ʒj.
 Misceantur probè in mortario vitreo & F. pulvis subtilissimus.
 Vel ℞. ʒii *diaphoretici fixi, pulv. viperini nostra prep.*
rad. contrayerva ā. p. æquales.

Misceantur probè & F. pulv. subtilissimus. Signetur *pulvis alexiterius de tribus*, ex minerali, animali & vegetabili scil. compositus.

Pulveres hi duo sunt præstantissima remedia, adversus omne venenum, cujuscunque sit generis, etiam ab animalibus immissum.

DOSIS à ḡ. xv. ad ʒj. & ʒiʒ. in aq. bezoartica nostra.

Pulvis bezoarticus.

℞. ʒii *diaphoretici fixi* ʒʒ. *bezoartici mineralis*
flor. Aris ā. ʒij. M. F. pulvis.
 Est bezoarticum præstantissimum, & in morbis catarrhosis & pectoris atque in ipsa phthisi, remedium exoptatum. DOS. ʒj.

In pleuritide pro Illust. Dn. Dönnhoff.

℞. *fl. Aris, ʒii diaphoret. fixi* ā. ḡ. x.
bezoart. mineral. ḡ. v. M. F. pulvis.

Cyperus bezoarticus.

℞. *rad. contrayerv. pulv. corall. rubr. prep. ā. ʒʒ.*
 M. F. pulvis subtilis.

Lapis bezaar factitius.

℞. *terra sigillat. bezoart. (nostr. preparat.) ʒj. ʒviii.*
unicornu fossil. C. C. bezoart. s. bezaart. cervini ā. ʒʒ. ʒiv.
ʒii diaphoretici fixi, rad. contrayerva subtil. pulv. ā. ʒviii.

M. F. pulvis subtilissimus & cum *magisterio fol. ruta rec. parat. q. s.* pro tingenda massa & *mucilage tmgacantha alba* in *aq. bezoart. sol.*
 F. massa, ex qua postea formentur lapides ovalis figuræ, qui, ubi bene exsiccati fuerint causa curiositatis, in tornatili rota poliri possunt. Negotium si rectè instituat, hic lapis arte conflatus, adeò similis erit illi orientali in superficie externa (nempe colore & splendore) ut vix unus ab altero dignosci possit.

VIRTUTES hujus lapidis cum lapidibus bezoar. anim. or. & occ. conveniunt, & vicem illorum præstat.

DOSES à ʒʒ. ad ʒ. xv. & ʒj. Confer & hic *anim. appendicis Cl. Dn. D. Zwelf. ad dispensat. Aug. p. 65.*

Lapis serpens, sive Magnes venenorum.

Hic occasio se offert, aliquid insinuandi de magnete venenorum, & lapide quodam, quem Lusitani *Piedra della Cobra* vocant, cujus & meminit adm. R. Pat. *Arbanasius Kircherus*, S. J. in libello suo de *triplici in natura rerum magnete, scil. I. I. c. V.* in *China sua illustrata pag. 83.* Item R. P. *Michael Boymus* in sua *Flora Sinenfi*; & adhuc alii. Qui lapis à natura sibi insitum magnetismum habet, ut à venenoso animali prius inflictio vulnere appositus, protinus tenacissimè sanguisugæ ad instar adhæreat, hæreatque tam diu donec omni veneno, quod serpens, aut quodvis venenosum animal diffuderat, exucto, ac jam veluti satur suapte sponte decidat, saturæ hircinis instar. Experimentum hujus sumpsit & dictus R. Pat. *Kircherus* in vulnere à viperâ venenosa cani inflictio, ubi hic lapis vulnere adeò tenaciter adhæsit, ut vix amplius distrahi potuerit, manebatque tam diu affixus vulnere, donec exucto omni veneno sponte sua decideret, quo peracto canis brevi post pristinae sanitati restitutus est.

Quomodo verò similis lapis, è colubris nostris, (qui vicem præstet alterius, quo nos caremus,) imitandus sit? nobis hic docendum relinquitur. Ideò

R. pulv. viper. simpl. (more nostro, & ☉ existente in ♄ parat.) ℥ij.
 bufonum, (eodem tempore parat.)
 cancrorum (simili modo ☉ exist. in ♄ par.) ā. ℥℞.
 ꝑ Lemnia cum decoct. rad. scorzon. &
 contrayerv. insuccat. unicornu fossil. ā. ℥ij.

Omnibus diligenter mixtis, (in mortario vitreo seu lapideo, adde mucilaginis seu gelatinæ viperarum ex earum spoliis per decoct. ligni colubrini & rad. contrayervæ extractæ, tantum quantum pro incorporatione massæ sufficit. Ex qua postea lapides seu trochisci lenticularis figuræ seu formæ, crassitie pennæ anserinæ effingito, magnitudo illorum talis esse potest.

Talis fuit ille lapis serpentinus, ex China à Patribus Soc. J. allatus, quem ad S. Reg. Majest. per me olim dono misit Rev. Pat. *Athanasius Kircherus*, Soc. Jesu, amicus & patronus meus singularis, vir aliàs toti orbi notus.

Not. Pulvis bufonum fit, ex animalibus integris, sine transfixione in libero aëre, & ardore solis prius quam citissimè exsiccat, aliàs enim foetent & difficulter teruntur.

Modus pulverisandi cancos, fit ex hoc eodem processu, quem *Clar. Zwelferus*, in præparatione pulveris viperini simplicis docet. Vid. *Animadv. in Pharm. Aug. p. 213.*

Electuarium de ovo Cnöffeliani.

R. croci or. sive Ungar. opt. pulv. ℥ij.
 rad. dictamni alb. tormentilla ā. ℥j.
 contrayervæ, angelica, pimpinella, zedoaria, gran. juniperi,
 flor. Aris, Oii diaphoret. fixi ā. ℥ij.
 somalliorum præp. myrrb. el. ā. ℥℞.

*D 3

Omnia

Omnia prius in pulverem subtilissimum redacta, misce in mortario lapideo, bene subigendo, & cum *rob baccar. sambuci* inspissati & rec. facti s. q. Fiat massa, consistentiæ solidæ & crassæ, ex quatan dem efformantur magdaleones, formæ & magnitudinis ovi anserini, quæ & auri foliis tandem obduci & ornari possunt.

Ejus VIRES conveniunt cum elect. de ovo Maximiliani Imperatoris, sed longè efficaciores sunt.

usus ejus ordinarius est, ad præcautionem & curationem pestis, morborumque pestilentium.

DOSIS præservando est ʒß. pro curando à ʒß. ad ʒij. in adultioribus maximè. UTENDI MODUS per se in forma pil. sive dissolut. in aq. cardui benedict. scordii, aceto bezoartico, vino, vel alio liquore idoneo.

Electuarium præservativum & curativum.

Pro S. Reg. Maj. in castris sub Sborovvia ordinatum,
& compositum à Dn. D. Cnöffelio.

R. flor. Δ ris, corall. rub. præp.
ʒiij fixi diaphoret. bezoart. mineral. ā. ʒß.
rad. scorzonera, contrayerva, torment. (opt. prius pulv.) ā. ʒij.
bals. Δ ris nostr. descr. ʒiß.

M. F. cum melle virgineo & rob baccarum sambuci s. q. & Oli ʒij.

Electuarium molle, ad fictile capax (propter fermentationem.)

Adversus venena & morbos contagiosos, est hoc electuar. tutissimum præsidium.

DOS. pro præservando, magnitudine fabæ minoris, pro curando ʒß. in aceto bezoartico, & quidem tempore curationis, ter in die, cum expectato sudore.

Acetum bezoarticum ad præscriptum electuarium.

R. aceti bezoartici ord. (ex angel. scil. parat.) ʒiij.

aceti rutacei, rubi idæi, rosar. ā ʒij.

bals. Δ ris. nostræ descript. ʒij. M. dentur ad vitrum.

NB. Spongiolæ particula huic aceto immersa, illigatur strophio-
lo, aliquoties in die pro olfaciando.

**Theriaca Magni Ducis Hetruriæ communicata quon-
dam Serenissimo Regi CASIMIRO, & in castris
Glinianensibus à sua Majestate anno 1649.
mense Julio nobis commendata.**

Rx. *theriaca Andromachi* ~~mitbridat.~~ *Damoc.* ā ʒj.
rad. anthora pulv. ʒʒ. *lapis bezoar animal. or.* ʒʒ.
conf. alkerm. ʒiv. *conserv. flor. ros. cichor. borrag.* ā ʒʒ.

Misceantur in mortario lapideo, & cum *sir. compos. è toto citri* q. s.
F. electuarium.

Contra morbos castrenses & epidemios & in ipsa peste est medi-
camentum efficax. Quicumque enim in peste in accessu nempe mor-
bi hanc medicinam usurpaverit eamque retinuerit & sudaverit, evadet,
quod ipsemet Anno 1653. tempore pestis in multis observavi.

Theriaca de tribus Cnöffeliana.

(scil. è triplici regno, animali, minerali & vegetabili.)

*Contra morbum epidemicum anno 1649. Warsavia grassantem, cu-
jus curatio indicabat alexipharmaca, sedativa & digestiva.*

Rx. *bezoartici nostri animalis* ʒij.
sulphuris essentificati ex immaturo minemli alcabest ʒʒ.
sedativ. digestivi nostr. vegetab. ʒij. ʒj.

Excipiantur melle virgineo in solidam theriacæ substantiam, tot in-
gredientia aromatum & exoticorum planè repudiantem. Hæc the-
riaca de tribus, tribus dosibus per 24. horas in quintum diem usque
exhibeatur.

Primo mane hora septima (superbibito aceto bezoart. vel vino)
exhibita, post octavam auditam, vel paulo serius, stragulis benè coo-
pertus & calefacto hypocausto æger effusissimè sudet, usque ad horam
nonam, optimè detergitur, mutatis indusiis. Hora audita sequen-
te decima, reficitur. Audita prandii undecima hora, cibum æger
capit. Hora quarta pomeridiana alteram dosin assumit æger, & ite-
rum sudat. Et sic tertiam dosin inter decimam & undecimam noctis.
Plura vide in exerc. suis exercitatione quinta.

Theriaca Regia D. D. A. Cnöff.

2 Ser. JOHANNI CASIMIRO Pol. & Svec. Regi
ab Authore dicata.

℞. *pulv. viperarum (ex solis cordibus & hepaticibus linguisque
viperarum collect.)* ~~℥iij.~~
bezoartici Olaris, martialis ā *ʒiʒ.* & *ʒj.*
sulphuris educti per sublimat.
ex immaturo minerali alcahest *ʒiij.* *ʒij.*

Hæc quidem quatuor in numero, tria verò ingredientia à natura
& proprietate pro basi hujus theriacæ, excipe in consistentiam solidam
cum elect. de ovo (mixtæ compositionis)

rob baccarum sambuc. juniper. mellis alb. virgin. ā ʒiv.
Omnia benè (absque fixato alcahest) in mortario vitreo seu lapideo
subigendo, rediguntur in theriacam nigro puniceam, grati saporis.

Cui si placet (1.) præservationis ergò adjiciuntur aliquot guttu-
læ balsami Δ ris nostr. (ex oleo papaveris parat,) sub lingua tenendæ.
(2) Curationis ergò aliquot grana ad saporem gratum fixati alcahest.
(3) vel nocturnæ dosi, sedativum nostrum commune & cum succo
citri correctum & extractum, vel generale meum sedativum pro rei
exigentia & ægri complacentia & tolerantia, toties quoties hac varia-
tionis opus esse videbitur, addi & subigendo bene pro singulâ dosi
commisceri poterunt.

Theriaca theriacarum Cnöffeliana.

℞. *diakibur nost. ʒj.* (i. e. flor. Δ ris,)
pulv. fix. è ʒrio, ʒii fixi, bezoart. animal. (sc. pulv. viper. simp.) ā ʒʒ.
mellis virginei ʒj. ʒij. ʒij. rob sambuci ʒʒ. ʒij. g. viij.

Fiat omnibus sic exacte mixtis *theriaca nondum completa.*

Huic mixturæ D. D. C. aliquando admiscere solebat

Δ ri Olati *crystall. & prius in subtil. pulv. redacti ʒiij.*
sedativi sui correcti ʒj. ʒij.

Misceantur exacte fiatque electuarium mediæ consistentiæ. Signetur
THERIACA THERIACARUM COMPLETA.

Datur in omnibus affectibus, in quibus malignitas dominatur, maxi-
mè contagiosis & pestilentibus; utiliter præbetur in febrium intermit-
tentium rigoribus ante accessum.

Tin-

Tinctura bezoartica.

In officina Regia olim à D. Doct. Matth. Littavv. introducta.

Rx. *mixtura simplicis* ℥viiij. *spirit. terra sigill.* ℥j.
rad. contrayerva, *anthona* ā. ℥ij. ℥ij.
scorzonera ℥℞. ℥j. ℥j. *angelica Turcic.* ℥vj.

Mixta stent in loco calido, vitro bene obturato, per oſidium, adde
essent. citri ē *cert. ext. rec. extr.* ℥ij.
extr. croci. ℥ij. *conf. alkerm.* ℥x.

Et post repetitam digestionem, per horas aliquot tinctura bezoartica,
 absque ulteriore abstractione per chartam emporeticam filtretur & in
 vitro optimè clauso servetur usui.

VIRES. Febribus malignis, pestiferis & contagiosis potenter resi-
 stit, earumque insultus reprimat, & à centro ad circumferentiam exter-
 nam expellit. DOSIS est à ℥j. ad ℥j. in liquoribus aliis bezoarticis,
 alexipharmacis & sudoriferis, pro sudore eliciendo. Inde & Cl.
 D. D. Cnöffelius in febribus epidemicis malignis, sequens adhibuit
 expulſivum, & semper cum exoptato successu.

Rx. *aq. scorzonera, fumaria* ā ℥℞. *ſir. ex roto citro* ℥j
tinct. bezoartic. ℥ij. *pulv. pannonici rub.* ℥j.
conf. hyacinthi ℥℞. M. F. potio sudorifera.

Emplastrum magneticum D. D. C.

Rx. *succini optimè pulverisati* ℥℞.
bufonis ficcati & *in alcool pulverisati* ℥j.

Misce & in cucurbitam vitream missis tantum spiritus vini affunde, ut
 supernatet, ad transversum digitum, in balneo leni calore sensim sub-
 duc hunc spiritum vini, usque ad consistentiam magmatis, ter affuso
 semper novo. Cujus quantitas præsens commiscetur & optimè
 subigitur cum emplastro de meliloto, in consistentiam emplastri bene
 solidi.

Hoc pari modo, prout *meum Tractivum* in singulo emundorio
 sine mora applicatum erit præcipuum, in anginis illis spuriiis, circum-
 circa collum gestatum, prout & è malignitate tumentibus tonsillis &
 aliis ex ea emergentibus suspectæ notæ signaculis: ita meum empla-
 strum magneticum hoc habet peculiare, si, quod frequentissime è
 ferociente sanguinis ebullitione fit, nares hæmorrhagiam pluant im-

medicabilem, sub illius lateris, cujus narium foramen sanguine stillat, alâ gestetur: vel sub utraque, si utrumque cruentetur, mirabili & sensibili tractu, hunc fluxum subito cohibet.

TITULUS VI.
ANODYNA
ET
MITIGATIVA.

Extractum sedativum ordinarium citratum

Dn. D. A. Cn.

Rx. opii Thebaici, in frustula concisi & in patella ferrea, per lenissimam exhalationem prius correcti ℥ij.
succu citri acidi ℥xxiv. cinamom. pulv. caryophyll. pulv. ā. ℥℔.

Stent per mensem in leni digestionem, peracta illa, extractio per linteum exprimatur, & ad mellaginis consistentiam lenta evaporatione redigatur. Sign. ut supra. *Inde fit sequens*

Extractum sedativum pro viris.

Rx. extract. sedativi ordinarii, (precedentis) ℥j. ℥ij.
magisterii butyracei corallor. perlarum ā. ḡ. xv.
croci or. subtil. pulv. ℥ij. ambra ℥ij. moschi ḡ. v.
ol. caryophyllorum vel anbos
cinamomi ā. ḡ. v. Misceantur invicem.

Massula servetur in vitro bene clauso. Sign. ut supra.

Pro mulieribus.

Rx. extract. nost. ord. citrati ℥j. ℥ij. croci pulv. ℥ij.
magist. corallorum butyracei ℥℔. castorei opt. pulver. ℥j.
o*o*i succini ℥℔. Misceantur opt. Sign. extr. sedativum
pro mulieribus.

Not. Placuit Cl. Dn. D. Cnöffelio aliquando & laudanum illud liquidum Helmontianum, quod pro menstruo (loco succi citri) recipit succum cydoniorum, in fermentationem, per flores cerevisiæ promotum. Beneficio istius menstrui ex opio & croco, extrahitur tinctura, faturè atrorubescens, quæ colata & cum oleo, seu essent. citri, aromatizata,

tifata, in MB. ad medietatem abstrahitur, residuum usui asservatur, pro laudano opiato liquido, in affectibus hysteris arcanum certum.

DOSIS à gutt. iij. ad v. vij. & plures.

Sunt, qui in conciliando laudano Helmontiano liquido pro menstruo sibi eligunt Ram Θ is F ri. Pro correctione adjiciunt & crocum, castoreum, caryophyllos, cinamomum, lign. aloes, spec. diambræ cum moscho & similia plura adhuc.

Extractum granorum quietis officinæ Regiæ.

\mathcal{R} . *extract. opii Thebaici, nost. m. p. ʒij.*

hyoscyami, simili modo per succum citri debito tempore parati, croci or. ā. ʒj. M. diligenter & serva in vasculo puro & vitreo.

Dolores omnes lenit atque tollit, somnum inducit, fluxiones omnes sanguinis sistit, vomitus compescit, febrium paroxysmis frenum injicit, & in delirio, phrenitide, epilepsia, suffocatione uteri, & doloribus arthriticis, remedium est extremum.

Sedativum magnum Archei.

\mathcal{R} . F is O li *philos. edulcorati ʒB.*

extract. croci ʒB. angelica ʒj. rad. contrayerva

F is nostri O ris ā. ʒB. *essent. ambra (pro fœm. extr. castorei) magist. perlarum butyr. ceruss. Dialu fix. per detonat. ex lo fact. vel loco hujus ʒii fixi diaphor. ā. ʒB. conf. alkermes ʒB.*

O cinam. coriandri ā. gtt. ij. *caryophyl. gtt. j.*

nuc. mosch. express. ʒB. ʒ. ij.

Misceantur exacte in patella argentea seu porcellanea aut vitreo vase, fiatque mixtura nobilissima.

Confortat, & ab omni veneno assumpto & ab ipsa peste defendit, si statim sumitur, desuperque sudores proliciuntur. Curat & affectiones capitis, febres ardentes, dysenteriam, diarrhœam & omnes fluxus ventris; vomitum compescit, dolores colicos & quoscunque corporis mitigat & lenit. Insuper sudores movet, & somnum inducit.

DOSIS est à ʒ. j. ad iij. vel v. per se in forma pilularum, vel dissolvitur in vino vel aqua aliqua appropriata, aut in sirupo aliquo seu jusculo. Duabus vel tribus horis post cœnam, ubi etiam casus & occasio vel dolor urget, omni tempore dari potest, dummodo patiens desuper se in lecto ad somnum vel sudorem componat.

Sulphur vitrioli philosophicum Dn.D.Cn.

Rx. Oli Hung. phil. ut scis calcinari ℥ij. ☉ *ci ℥ij.
Trita ac simul benè subacta, immittantur in aludelem & supposito
alembico cœco, & juncturis bene lutatis vulgari chemicorum more, in
arena instituatur sublimatio: Quod elevatum erit, tritum prius, re-
miscetur capiti mortuo, & iterum sublimentur, qui labor & ter vel qua-
ter repetendus. Flores tandem ab omni acrimonia, cum aquâ purâ
edulcorentur. Jam floribus trina sublimatione ita paratis, & in vitrea
concha lento calore prius exsiccatis affundatur \forall q. s. & cum eo ex-
trahatur Ra quoties & quamdiu licebit, extractiones omnes commi-
scentur, & \forall per destillationem iterum separetur, Δ tandem Oli phi-
losophicum, in fundo vasis relictum, affervetur pro sedativo Archei &
corculo nostro benedicto suo loco descripto.

Spiritus sedativus simplex.

Rx. fl. lilior. convallium rec. decerptor. q. s.

\forall opt. cum fl. lilior. convall. ℞. pblegmatis Oli ā. ℥xl.

Factâ digestionem horis 24. destillentur per \times cum ex cineribus, quod
primò exit, seorsim excipiatur. Aquæ egressæ & spirituosæ adde iterum
pblegmatis Oli tantundem, & flor. recent. lil. convallium q. s.
prægressâ digestionem & macerationem per dies tres, denuo per \times cum
vitreum, igne \therefore , & destillentur, labor hic & tertia & quarta vice semper
cum æquali parte pblegmat. Oli & flor. lilior. convall. q. s. instituatur.
Quæ sic unita, aqua spirituosæ, in vitro arctè clauso affervetur.

VIREs anti-epilepticæ sunt; efficaciter & servit melancholicis,
hystericis & utero præfocatis; externè & in podagra, chiragra, & simili
articulorum dolore, summa cum utilitate adhibetur, insuper & virtutes
ejus anodynæ sunt, & in omnibus vigiliis diuturnis ac quibuscunque
doloribus usus ejus esse potest. DOSIS à cochl. semis ad cochl. unum,
per se, vel quod melius, in grato aliquo vehiculo.

Spiritus sedativus compositus.

Rx. \sim us sedativi præcedentis simplicis ℥ij. visci querc. ℥B.

rad. paon. (certo tempore coll.) ℥j. sem. paon. cort. mandrag. ā. ℥iij.

Mixta destillentur per \oslash am vitream ex \therefore . Signetur ut supra.

Medicamentum est cephalicum in genere, antapoplecticum &
epilepticum in specie. DOS. à ℥j. ad ℥ij. & iij.

*Ex lib. manuscripto laborum chemicorum Dn. D. Cn.
in peculiari schedula.*

Essentia seu tinctura granorum quietis ordinaria,
olim in officinam Regiam à D. D. C. introducta.

Rx. *extr. ordin. granorum quietis* ḡ. xxiv.
~ *nost. sedativi simpl.* ℥vj. *conf. alkermes* ziiij.

Digerantur in vitro benè clauso lenissimo calore, per octiduum, essentia per chartam filtratæ, adde

~ *rosar.* ℥vj. *coriandri veri odor.* gtt. iv. *rosar. stil. ver.* gtt. vj.
essent. mosch. ambrat. zj. & post reiteratam digestionem, essentia usui servetur.

DOSIS à ℥j. ad ℥ij. in vehiculo grato & conveniente. Vicem præstat laudani opiat.

Pomum somniferum pro S. Reg. Maj.

Rx. *opii Theb. resina ladani, styracis calamit.* ā. ziiij.
ligni aloes pulv. rad. irocos pulv. ā. ℥℞. zij.
nuc. mosch. croci ā. zj. Misceantur exactè, in fine adde
moschi or. ℥℞. *ambra* ℥j. *rosar. stil. ver.* gtt. vj.

Fiant s. a. duo poma, quæ manibus teneantur & tractentur, ex una in aliam, donec incallescant, & eorum halitus ad nares perveniat, post sunt & ipsis naribus ad odorandum admoveri.

Spongia somnifera.

Rx. *opii in spir. sedativo solur.* ℥ij. *essent. nucist.*
succ. datur. nost. rec. express. & absque igne clarif. ā. ℥ij.
croci ℥℞. *rosar. ver. stil. in s. q.* *¶ sari dissol.* gtt. vj.

F. Mixtura. Cum hac mixtura postea irrorentur, & imbuantur spongiolæ cynosbati & denuò totaliter exsiccantur, qui labor bis vel ter repetendus. Spongiæ ita paratæ, postea in scatula aliqua pura usui reponantur. Cum ea uti volueris, immergatur vel solum irroretur prius spongia cum aq. rosarum & naribus admoveatur.

Spongiola cynosbati est ille fungulus villosus, & muscidus ex flavo rubescens, qui rosis sylvestribus adnascitur. *Germ. Schlafapffel.*

Not. Simili processu & spongiolæ cynosbati insuccari & denuò exsiccati possunt, cum spermate ranarum (mense Martio rec. coll.) in quo tamen prius aliquid ex Olo & alumine sit dissolutum. In hæmorrhagia ex quacunque parte corporis, subito sanguinem sistunt.

TITULUS VII.
C E P H A L I C A.

CAPUT I.
A P O P L E C T I C A.

Pulvis apoplecticus Regius,
 aliàs

Cephalicum Dn. D. Podchocinski,

Rx. *magisterii antepileptici M. Prævotii,*
rad. peonia pulver. corall. rub. preparator. ā. ʒij.
magist. succini, bezoardici lunaris, ciñnab. ā. ʒij.
ol. in destill. aq. apoplectice collecti gt. vj. sacchari ad p. o.

M. in mortario vitreo, adde pro conciliandâ gratiâ
fol. auri, argenti ā. n. iv.

Pulvis commixtus reservetur usui, sign. ut supra.

VIRES attribuuntur cephalicæ & analepticæ insignes, inde & in omnibus morbis capitis, dosis ejus est à ʒj. ad ʒij. in aqu. cephalicâ apoplectica, seu flor. lavendulæ.

[Magisterium antepilepticum Clariss.]

Prævotii tali modo componitur.

Rx. *masura eboris, cornu cervi, ungula alcis,*
cran. humani non sepulti, sed suspensi ā q. v.

Injiciantur cucurbitæ, superaffundatur, pro insuendo solum, spic. nitri q. s. stent per dies tres, postea adde ʒj. q. s. pro dissolutione & denuò digestio instituat, per dies 14. & ultra, solutionem tandem, prius filtratam, vel colatam, præcipita cum spiritu Oli, (melius cum solutione salis, per liquor. tilix & salem appropriatum facta) vel solutiones filtratas ad siccitatem exhalare permittite; Magisterium in fundo relictum ablue & edulcora tam diu, donec ab omni acetositate & acrimonia sit liberum, tandem exsicceetur.

VIRES ex titulo comprehenduntur. DOS. à ʒβ. ad iβ.]

Essentia cephalica composita.

Rx. *rad. peonia, certo tempore collect. ʒij.*
summitat. beton, melissa, lavendula,
basiliconis, ruta, origani ā. m. j.

confect. anacard. iberiaca Androm. ā. ʒj.

visci quercini, ligni aloës ā. ʒʒ.

Pulverifata & grosso modo incisa, cum reliquis opt. commixta, infundantur cum

✓ *juniperini ℥iʒ. sambucini ℥ʒ.*

Et in vitro bene clauso stent per octiduum in digestionem colaturæ per chartam emporeticam institutæ, adde

spir. Oli roridi compositi, seu spir. sedativi simplicis ℥ʒ.

rasura cranii humani, magist. cornu alcis n. m. preparat. ā. ʒi.

ess. nuc. mosch. ʒiʒ. coriandri ʒij. citri ʒij.

Mixta digerantur denuò in vitro circulatorio, hermeticè clauso, per duos vel tres menses; circulatione peracta, illud quod subtile est, à crasso sedimento per inclinationem separatur, & essentia cephalica ita simpliciter & absque destillatione parata, adseruetur ad usum necessarium.

✓ **VERES**, cephalicum, epilepticum & apoplecticum medicamentum est insigne. **DOS.** à cochl. j. ad cochl. ij.

Aq. magnanimitatis, in Officina Regia.

Rx. *formicarum, acidum redolentiam, in olla terrea, melle intus inuncta, captarum. M. vj.*

spir. vini anthosati ℥iv. lil. conval. simpl. ℥ʒ.

Mixta, vase prius bene perlutato, stent per dies octo in acervo magno formicarum, postea destillentur p. MB. Hoc facto

Rx. *Spiritus hujus destillati & à phlegmate separati ℥iij.*

confect. anacardin. ℥ʒ. specier. cephalic. ʒiij.

Et post peractam & reiteratam digestionem 7. dierum denuò destillentur in MB prius leni igne, in fine verò fortiori. Aqua spirituosissima abstracta, adhuc aromatizetur

ol. cinamomi, coriandri ā. gt. xv. & essent. ambra q. v. M.

Cerebrum & omnes ejus functiones mirè corroborat, & ab aliis morbis frigidis capitis præservat, insuper in venerem armat, & articulis ex paralyfi debilitatis subvenit. **DOS.** cochl. j. ad ij. Inde paretur &

Arcanum cephalicum.

Rx. *spir. formicarum compos. seu aq. magnanimit. preced. ʒiij.*

flor. & bacc. sambuci ā. ʒʒ. Oli antepileptici compositi ʒj.

conf.

conf. anacardin. alkermes ā. ʒj.

spec. diambra, diamofchi dulcis ā. ʒ. xxv.

Digerantur in phiola, hermeticè sigillata, per 14. dies, postea filtrentur per chartam, & asserventur in vitro benè clauso: sign. ut supra.

In affectibus capitis excellens est remedium, inde datur cum summo commodo in apoplexia, epilepsia, paralyfi, lethargo, item in syncope & palpitatione cordis. dos. cochl. ʒ. ad cochl. j.

Mistura cephalica Dn. D. Cnöff.

℞. Spir. ʒri sassafrazi, & prius supra ☉ rectificati ʒiij.

sedativi simpl. ʒj. formicarum sive aqu. magnanimitatis ʒij.

elixir. proprietat. purg. liquid. n. d. ad pl.

ʒir. antepileptici nostri ʒj.

Mista digerantur adhuc per ♂ & ♀ post serventur ad usum.

VIREs. Medetur apoplexiæ & aliis capitis affectibus, maximè melancholiæ hypochondriacæ. Ejus effectum & in delirio & mania vidi cum stupore.

DOSIS à ʒʒ. ad gt. xv. & ʒj. jejunio stomacho & tribus horis ante cibum cum aq. lil. convall. pæoniæ, vino, vel alio vehiculo idoneo; datur & in ipso paroxysmo & reiteratis vicibus, præmissis tamen universalibus & practicantium regulis & methodo observatis.

Tinctura cephalica ambrata.

℞. Specierum diambra ʒʒ. ligni aloës subtil. raspat.

granor. carpobalsami ā. ʒij. ambræ ʒj. mosch. ʒʒ.

ʒacch. canar. ʒj. elixir. Matthioli, aq. carfunculi ā. ʒij.

ʒpir. ardent. rosar. aq. ʒpir. cinamomi comp. ā. ʒj.

Benè mista, & in phiola vitrea hermeticè inclusa, stent in digestionem, in MB seu vaporoso tam diu, donec omnia benè sint dissoluta & extracta. Post filtrentur, & tinctura ambrata summè odorifera ad usum servetur.

VIREs. Cephalicum & cordiale est summum, convenit iis, qui temperamenti sunt frigidioris.

DOS. à gt. iij, ad vij. xv. in vino vel alio vehiculo.

Species cephalicæ pro suffitu Serenissimæ R. Cæcilæ Renatæ &c. p. m.

℞. olibani ʒiij. succini albi & cirrini ā. ʒj.

masli.

maslicis ℥ij. *storacis calamita* ℥℞. *gum. benzoï* ℥℞.
caryophyll. ℥j. *flor. rosar. rub. lavendula.* ā. p. j.

Misceantur; Fiatque ex omnibus pulvis grossus, cui adhuc admiscebis
ivæ arthetica ℥j. Sign. Fluß- und Haupt-Nauch/ der Königin Cæcilix.

Suffitus alius cephalicus S. R. M. VLADISLAI IV^{ti}.

℞. *ase dulcis seu benzoës* ℥j. *olibani* ℥vj.
styr. calamita, *gum. anima,* *succini pulv.* ā. ℥ij.
caryophyllorum ℥ij. *scobis lign. seu rad. juniperi* ℥℞.
xyloaloes ℥ij. *flor. rosar. rub.* p. iij. *lavendula* p. ij.

Incidentur & contundantur crassiusculè, & fiat in perforata pulvis
 grossus. Sign. Königl. Flußrauch.

Pulvis sternutatorius cephalicus in officina Regia.

℞. *pulv. nicotiana* ℥viiij. *flor. lil. convall.*
fol. majorana ā. ℥iv. *spec. diambra* ℥j.
mosch. ℥℞. ḡ. iv. *zibeth* ℥℞. *ambra* ℥j.
 ☉ *ligni rhodii, vel rosar. ver. stil.* si habere potes ℥℞.

Fiat s. a. pulvis subtilissimus.

Balsamum apoplecticum Collegii Romani R. P. S. J.

Hujus descriptionem, simul cum pyxidula, hoc balsamo impleta,
 mihi Romæ, jam in procinctu itineris, ex singulari affectione & gratia,
 offerebat Rev. Pat. *Athanasius Kircherus*, Soc. Jesu, patronus & amicus
 meus singularis; vir aliàs insignis, & ferè toti orbi notus.

Est autem balsami compositio talis:

℞. ☉ *nuc. mosch. express.* ℥j. *balsami Indici veri* ℥℞.
ambra gryseæ ℥ij. *mosch. di Levante* ℥j.
 ☉ *stil. salvia c. lil. convall. parat.* gtt. xxj. *maslicis* gtt. xv.
caryophyllorum ḡ. xij. *succini rec.* ḡ. vj. *cinnamomi* ℥℞. ḡ. ij.
gummi tacamahacæ q. s. M. Fiat balsamus.

Schedulam Italica lingua impressam, in qua virtutes hujus balsami de-
 scribuntur, hic annexere placuit.

C.

R.

VIRTU, ET VSO DEL
BALSAMO APOLECTICO

cioè della Goccia.

Questo balsamo con ragione vien detto della goccia, perche à questo male principalmente è destinato; Essendo che hà un' incredibile facultà di corroborare il cerebro, di eccitare gli spiriti animali sopiti, e di recreare gli spiriti vitali, è ancora atto à giouare all' altre affettioni della testa; perche libera dal parocismo quei, che patiscono mal cadudo, conferma quei, che patiscano di vertigine, dissipa gl' humori freddi, e consuma tutti i catarri, come anco rimedia a' dolori de' denti; libera dalla sincope, ò suenimento, difende il cuore dall' aere maligno, e pestifero, essendo applicato alle narici, o in qualsuoglia modo alle tempie, & alla nuca, & in caso di maggior necessità si potrà vngere con esso il palato. Di più applicato all' vmbilico à modo di empiastro sottile, gioua alla colica molestissima. Dalle Donne però non si può così opportunamente adoperare per la suauità dell' odore.

Balsamum apoplecticum Cl.Dn.D.Cn.

Rx. *bals. lavendula, rutba* ā. ʒB.
succini ʒj. *apoplectici Crollii* ʒj. ʒj.

M. Fiat balsamum in aurata pyxidula asservandum.

VIREs sunt antiapoplecticæ, & antiepilepticæ, aliisque debilitatibus cerebri conuenit; naribus temporibus, item futuræ coronali, inungitur, tam in actu præseruationis quam curationis.

Species pro pileolis S.Reg.Maj.Vladislai I V.

Rx. *fol. majoran. rosmarin. meliss. citr.* ā. miß.
flor. rosar. odor. m. iij. lavendul. arantior. ā. m. j.
stachad. Ar. nard. celt. ā. p. ij.
sem. coriandr. nigell. gran. carpobals. ā. ʒij.
cubeb. ʒiv. rad. cyper. rot. ʒj.
cinamom. nuc. moschat. ā. ʒB. *caryophyll.* ʒj.
lign. rhod. subtil. rasp. aloes, saffr. ā. ʒij.
styrac. calam. ʒiB. *gumm. benzoë* ʒiij. *succin.* ʒB. ʒij.

Incidentur & contundantur gr. m. circa finem adhuc adjice crassiusculè incisa.

fl. cyan. paralyf. calend. cheiri, balauft. ā. p. j.
moscb. ambr. ā. ʒj.

M.F. pulvis grossus, odore & colore gratus, & ad roborandum caput & materiam humidam & pituitosam exsiccandam efficacissimus. Pulvis seu species postea includantur serico rubro pro pileolo nocturno.
Ex præscriptione Cl. D.D. Krafft, S. R. Maj. Archiatri.

CAPUT II.

ANTIPARALYTICA.

Paralysis ὀπὸρλιζον.

℞. *ʒ camphorati ʒiij. formicarum composit. lumbricorum,*
aqu. apoplectica ā. ʒij. essent. trium piper. ʒj. ʒij.
sem. eruca ʒʒ. aluminis plumosi, euphorbii ā. ʒj.

Misceantur in vitro bene clauso, & post peractam sufficientem digestionem filtrentur per chartam, quibus adhuc admisceri possunt

essent. cephal. odoris. ʒʒ.

Partes affectæ prius pannis calentibus quotidie fricentur, sed leniter, postea illinantur cum præscripta tincturâ; Usus saltem ab extra est.

Spiritus formicarum officinæ Regiæ.

℞. *herb. urtica Rom. rec. mj. betonica cum florib. chamadryos ver.*
chamæpyt. salvia, rorismarini, majorana ā. mʒ.
flor. lavendule, sambuci, primula veris ā. mj.
basil. cum extr. foliolis, stechad. arab. ā. p. ij.
rad. rhodiæ rasp. conf. anacard. ā. ʒj.

adde *ʒri crudi ʒʒ.* Incidantur & infundantur in *ʒ opt. lb. viij.*
 ad x. postea destillentur, in spiritu elicito & à phlegmate prius separato suffoca *formicarum viventium, cum ovis & ramusculis adhaerentibus m. iij.*
 adde *aluminis crudi ʒj.* stent & macerentur per 24. horas, postea per phialam longi colli elicitor l. a. spiritus, in vitro bene obturato ad usum asservandus.

Cum hac aquâ spirituosa membra affecta illinantur & fricentur: Licet ejusdem etiam cochl. j. cum aqua lavendulæ vel alterius convenientis ʒiij. exhibere.

Paralyticorum membrorum *Ἀπώρεσιν*.

Generoso Dn. Butlero, & Magnifico Dn. Luberto Erbenio,
anno 1647. ex præscript. Clar. D. D. A. Cnöff. Arch.

Regii notabiliter profuere

FOMENTATIO, qua Magn. Dominus Erbenius primo fomentatus bis in die, quæ

Rx. flor. chamomill. herb. hypericon. salv.
serpill. origan. absinth. a. m. ij.
herb. urtic. min. m. vj. malv. min. m. iv.
rad. gramin. albae ā. ℥ij.
sem. eruc. ℥℞. lini ℥j. Oli crudi lb. v.

Crassè contusa dentur ad chartam, sign. Rrãuter zum behen.

INUNCTIO. Postea à scapula ad cubitum usque brachium
ejus calide inunctum est linimento, quod

Rx. pinguedin. vulpis, taxi, ungu. dialth.
ol. castorei, ruta, chamomill. ā. ℥j.
juniperi still. terebinth. β. ā. ℥iij. spic.
On. plumos. cera ā. ℥ij. cantbarid. euphorb. ā. ℥j.
V q. s. M. F. linimentum, sign. Cãlblein zum schmieren.

Emplastrum pro custodia & loci, & unguenti,
circumpositum & constanter per annum gestatum, quod

Rx. empl. diachyl. oxycroc. melilot. ā. ℥j.
G. ammoniaci ℥℞. galban. (in \ddagger dissoluti) ℥iij.
diatr. piper. euphorb. alumin. plumos. ā. ℥ij.
Omnia optimè pulverisata M. ad ignem & F. emplastrum.

Spiritus balsamicus pro sartore quodam.

Rx. bacc. laur. juniper. castorei, euphorb. ā. ℥ij.
caryophyll. macis ā. ℥iij. masticis,
myrrha, storac. liquid. ā. ℥℞.
succin. alb. gumm. elem. galban. ā. ℥iij.

Contusa & pulverisata infunde in spiritus vini lb. iij. stent in digestione per triduum, deinde destilletur per XX. ex arena.

Indies semel noctu cubitum eundo, postquam calido linteamine juncturam carpi, cubiti & scapulæ optimè fricaverit, calefacta loca inun-

inungat, calefacto supra ignem hoc liquore, postea calidè supponat emplastrum antea descriptum.

Not. Septimanatim duobus diebus, nempe ♀ & ꝯni curet circa vesperam sibi parari balneum è decocto urticæ ardentis & formicis, sacco inclusis, postea inunctionem & applicationem emplastri, aliquot mensibus, donec melius habeat, continuet.

Interdum & membrum stupidum & resolutum, urticis viridibus & ardentibus, leniter percuti patiatur.

Topicum ad membra resoluta & demortua,
ex communicatione Cl. Dn. Doctoris Kepleri pro uxore
Domini Doct. Cnöffelii, paralytica.

Quamvis Cl. Dn. D. Cn. p. m. ultra centenos hominum, in simili morbo curaverit, nunquam tamen in uxore sua, suam adhibere voluit curam, semper alios medicos suos amicos vocans; ideo in contractura ex paralyti, quâ consors ejus per aliquot septimanas laborabat, Dn. D. Kepleri consilio usus est, cujus arcanum topicum erat hoc:

Rx. *marcasita* ꝯca pulv. ꝯss. indatur ꝯꝯco, superaffundantur vini optimi mens. vj. i. e. ꝯxij. Stent in digestionem per dies 30. tandem vino colato adde *rad. cardopatia* ꝯ. iij. & de novo circulentur; post exprimantur fortiter & destillentur per ꝯam, vel quod melius filtrentur per chartam solùm; Hoc peracto, destilla relictam marcasitam cum leontopodio per ꝯam; destillatum misce cum superiore filtrata infusione, & denuò ad dimidium usque instituatur destillatio. Ex fœcibus priùs optimè calcinatis extrahe ꝯem cum vino ꝯto, hoc conjunge etiam destillato, ubi adhuc tandem admiscebis

sevi cervini seu medulla crurum boum ꝯvj.
axungia ursi ꝯij. *viperarum* ꝯij.

Misceantur supra ignem. Cum hac mixtura inungantur membra resoluta, ad dies 30. & quidem bis in die calidè. Confert omnibus membris demortuis, obstructis & induratis, ut & nervis resolutis.

Ex manuscriptis Cnöffelianis.

CAPUT III.

EPILEPTICA.

Pulvis epilepticus ordinarius officinæ Regiæ.

- Rx.** *cranii humani strangulati, & cum ▽ epil. f. Δ in alcool redact.*
comallior. rub. preparat. visci quercin. cert. t. collect.
C. C. antepileptici ā. p. xq. sacch. albi pulv. ad pondus omnium.
M. F. pulv. **DOSIS** à ℥℥. pro infante, ad ℥j. & ℥j.

**Pulvis alius epilepticus officinæ Regiæ
 de secundina mulieris.**

- Rx.** *secundina mulieris (primipara filium enixa) torrefacta,*
cranii masculi anterioris, (violenter mortui & non humati)
massati ā. ℥℥. unicornu fossilis albissimi,
C. C. ex apicibus super. mass. & in alcohol redacti ā. ℥j.
coralliorum rubrorum c. aq. epilept. præp. ocul. ☉ ā. ℥℥.
granorum & rad. paonia, decrescens. D. collectorum,
rad. doronici, visci quercini ā. ℥iij.
succini subtiliss. pulv. nuc. moschat. ā. ℥℥.
ambra ℥j. Fiat omnium pulvis subtilissimus.

Remedium in epilepsia & aliis cerebri affectibus est efficax. **DOSIS** est ℥j. ad ℥℥. & ℥iij. In aq. flor. tilia, seu liquore arboris tilia mense Martio ex cort. extracto. Secundinae præparationem, *Hartmannus in praxi chim. Beckerus in microcosm. med. lib. 1. cap. 8. & alii describunt.*

Pulvis antepilepticus S. R. Maj. Vladislai IV.

- Rx.** *magister. De ℥i℥. ḡ. ij. cranii humani, succini pulv. ā. ℥j. ḡ. iv.*
comall. rubr. præp. sacch. alb. pulv. ā. ℥v. ℥j.
M. F. pulvis. **DOSIS** à ℥i℥. ad ℥j. in aq. pæonia.

Magisterium lunæ S. R. Maj.

- Rx.** *De finiss. in tenues bracteolas extensa, laminata & in orbem*
conflexa ℥j. ☽tis ℥iij.

Stent in leni digestionem; solutum quod est, filtretur per chartam, & superinfunde ~ Ori q. f. Sic in momento præcipitabitur in alcohol, nivis instar candidissimum. Pulvis ad fundum præcipitatus, affusâ aquâ dulci ablui, & ab omni acredine liberari & tandem exsiccare debet. Ingrati quidem saporis est, sed majoris virtutis in epilepsia aliisque morbis capitis. Hujus magisterii beneficio Ser. Rex Vladislaus IV^{us} in juventute à comitalis morbi insultibus feliciter curatus est.

Pulvis antepilepticus puerorum

D.D. Pauli Podchocinski.

Rx. *C. C. raspati, & cum decoct. sem. cina & corallina sapissimè insuccati, rhabarbari, sacchari mercurisati ā. p. æq. q. v.*

Fiat omnium pulvis subtilissimus, qui in expellendis vermibus & lumbricis insignis est, si drachma una in lacte adhibeatur. Jam,

Rx. *pulv. præscript. ℥ij. ossis triquetri raspati & in subtilem pulverem redact. ℥j.*

Misce, F. pulvis. In epilepsia infantium sympathica ex vermibus orta. De quibus & *Forestus lib. 10. obs. 65. Martin. Rulandus cent. 8. curat. 13. & plures alii.*

Pulvis antepilepticus Dn. D. Cnöffelii.

Rx. *cinnab. ℥ii, cranii humani ā. ḡ. v. magister. corallior. ℥℞. ligni aloes, visci quercini ā. ḡ. iv. pulv. nost. Oris ōti ḡ. ij. sedativi nostri compositi citrati, pro viris ḡ. j. Misce.*

F. pulvis, pro una dosi, & tales doses n. iij. dentur in tribus chartis.

Antepilepticum solare.

Rx *cornu alcis absque Δe præp. ℥j. cranii humani absque Δe pulveris. off. cordis cervi sine Δe in pulverem subtilem redacti, corallior. rub. prepar. rasura eboris ā. ℥℞.*

Mixta inebrientur Ra antepileptica, & per se lentè iterum exsiccentur; istaque operatio bis vel ter repetatur, species ita imbutæ, in pulverem simul terantur subtilissimum, instar alcool, cui tandem adde

pulv. solaris, seu panacea Cnöffeliana ℥ij. ℥j. ḡ. xiv. ambræ q. pl.

Et cum gelatina cranii humani, seu cornu cervi q. l. F. Massa, quæ & tinct. seu magist. rec. granor. nostr. chermes in gratum & rubicundum colorem adhuc tingi potest.

Ex massa formentur trochisci parvi in forma terræ sigillatæ, ponderantes ℥j. vel ℥℞. ad ℥ij. Quod ipsorum dosis est, & facile, tempore necessitatis, talis unus trochiscus, in liquore aliquo idoneo & epileptico dissolvi potest.

Antepilepticum lunare.

Rx. *cranii humani sine Δe pulv. ℥℞. unicornu fossilis, marini, succini albi, oculorum cancri ā. ℥ij. corallior. albor. ℥j.*

Mixta impastentur in mortario lapideo cum sedativo nostro comp. q. l. & de-

& denuò lente & per se exsiccentur, & in pulverem subtilissimum redigantur.

Addi etiam potest seorsim (quod nos aliquando omittimus propter saporem ingratum & adstringentem,)

magisterii luna S. R. Vlad. 3j. plus minusve pro ætatis ratione. Misceantur benè. Pulvis ita concinnatus asservetur in vitro puro, vel cum gelatinâ cranii humani, alcis seu C. C. q. s. formentur orbiculi magni vel parvi, qui proprio signo, titulo, & caractere ponderis, notandi sunt.

Hoc medicamentum singulare est antepilepticum & apoplecticum, datur & in aliis cerebri affectibus, maximè maniacis, & delirantibus, in febribus venenosis & malignis. Dos. à ℥℥. ad ℥j. & ʒ℥. in liquore entis tiliæ vel alio vehiculo idoneo.

Præparatio cranii humani, cornu alcis, cervi, unicornu, eboris & similibum.

HOrum omnium vulgaris præparatio, hucusque (ante *Clarissim. Dn. D. Zwelferum*) commendata, fermè ab omnibus medicis rejicitur, propter sal volatile, quo animales partes gaudent, quod in illa præparatione consumitur & in auras evanescit, relicta terra damnata. Inde *Helmontius lib. de lithiasi cap. 3. tb. 29.* scribit: Ossa animalium combusta nullum sal fixum retinent, sed tantum terram insipidam. Notabilis ergò stupiditatis est, ebur, & cornu cervinum calcinari in morborum præsidia, quia mercari jubent pulverem viribus orbatum: adeoque & crumenæ & spei ægrotorum imponunt, occasionem benè agendi prætereunt, ac seiplos ridiculos faciunt.

℞. *cranii humani, (vel cornu cervi, seu aliud os five cornu alicujus animalis,) in minutissimam rasuram, beneficio lima raspati, q. v.*

Contundatur in mortario lapideo, cum aqua aliqua appropriata & destillata ad pultis formam; quæ pasta chartæ albæ superextensa & inclusa, iterum exsiccentur & pulverifetur, & hoc bis, ter, vel pluries repetatur, donec rasura in pulverem subtilissimum redigi queat.

Not. cranium humanum hic expetitur non humati, sed violenta morte interempti hominis, at sani, & si haberi potest suspensi, soli expositum & constellatum, hac etiam cautione, ut potius anteriorem, quam posteriorem ejus partem; & masculinum maribus, foemini-

num

num fœmellis exhibeantur. Clariss. Dn. D. Cnöffelius, solo officulo triangulari seu triquetro fuit contentus, quod in craniis, (sed non in omnibus) circa principium futuræ lambdoidis invenitur.

Magisterium cinnabaris antimonii.

Rx. cinnabaris ℥ii opt. purificari & pulveris. ℥iv.
 ~ Oli opt. & dephlegmat. ℥vj.

Mixta immittantur in vitreæ, & post peractam digestionem unius mensis in lenissimo calore, affusus spiritus denuò abstrahatur. Tandem cinnabrium in fundo vitri relictum, aqua flor. silia sæpius lotum, & bene exsiccatum, ad usum servetur.

Not. Hoc negotium, circa abstractionem ~ Oli, si sola evaporatione instituat, & cinnabaris interea, spatula lignea, continuò agitetur, magisterium evadet longè rubicundioris & pulchrioris coloris, ex quo cum menstruo nostro specifico, tandem extrahi potest tinctura pulcherrima.

Vires nobiles sunt in epilepsia, apoplexia, vertigine, aliisque morbis capitis; Prodest & in lue venerea aliis medicamentis specificis adjunctum. Dos. à ḡ. v. ad vij. & ℥β. in aquâ appropriatâ. Inde & componitur

Cephalicum Cnöffelianum.

Rx. magist. cinnab. ℥ii precedentis, bezoardici mineralis solaris ḡ. v. amb. gry. ḡ. iij. moscb. ḡ. j. M. F. pulvis.

VIREs titulus indicat. Medicinam hanc quidam medicus in Germania pro panacea habuit, à quo etiam Author accepit.

Pulvis purpureus Dn. D. Cnöffelii secretus

sive

Arcanum ALEMETH.

in

Epilepsia, quartana, hydrope, podagra & lue venerea.

Rx. pulv. nostr. fix. à ḡ. j. ad ij. cœnioromii. nost. ḡ. ij. ad iv. bezoardici ḡial. Olaris à ḡ. vj. ad viij.

Misceantur opt. in mortario lapideo seu vitreo in pulverem purpureum, ultimam proportionem observando, pro una dosi, & tales doses n. iv. in quatuor dentur chartis; vel cum

Mellaginis abstracta anthosata q. s. formentur pilulæ minores, argento obducendæ.

Emulsio antepileptica Dn. D. Cnöffelii.

℞. *granor. paonia excort.* ℥b.
tilia, nucleor. cerasor. nigror. excortic. ā. ℥ij.
sem. papaveris albi, & nigri ā. ℥ib.
liquoris tilia, vernali tempore coll. ℥iv.
aq. flor. tilia, paonia ā. ℥ij. fiat emulsio, adde
gelatina cornu alcis, seu cervi, &, si haberi potest,
cranii humani ℥b. *manus Christi perlat.* ℥j.
sedativi citrati pro viris ḡ. j. ad ḡ. ij.
nostri epileptici comp. q. s. spir. cerasor. nigror. ℥ij.

Omnia optimè mixta, dividantur in duas partes æquales. Una pars exhibeatur sub noctem, vel in ipso paroxysmo, & paulò post, recollectis sensibus; alteram partem post mediam noctem, vel circa diluculum; post exhibitum medicamentum, per tres horas, nihil aliud adhibendum est.

Primum ENS seu liquor tiliæ,

cujus sæpiùs in manuscriptis Cnöffelianis fit mentio.

Est illa aqua seu succus mercurialis è tilia vulnerata, mense Februarii, ex caudice seu trunco, prope terram collectus. Modus colligendi eandem habet rationem cum succo betulæ, cujus & nos explicationem fecimus sub *cap. de medicamentis antinephriticis secretioribus Dn. D. Cnöffelii.* usus hujus singularis est ad morbum comitiale. Quod *Cl. Job. Tilemannus, in libello suo de materia medica,* affirmat, qui solo hoc liquore epilepticum integrè restituit.

DOSIS ℥iij. ad iv. Singulis diebus ter, sc. mane, meridie & vesperi.

Liquor colligitur, ut jam dictum, mense Februario, apud nos & mense Martio, accrescente lunâ, cum radicem tiliæ per transversum secueris; extillans liquor in vasculo vitreato supposito collectus, in modum succi betulæ, purificetur, & postea per se, vel adjectis floribus tiliæ, fermentetur, aut destilletur, prout medico, qui illius usum desiderat, videbitur.

Beneficio hujus paratur & hydromel; item potus saccharatus, cujus modum (cum aliis liquoribus) extense docet *Angelus Sala in Saccharologia & Hydreleologia.*

Si talibus arboribus (inquit *Clar. Job. Tilemannus in libello de materia medica p. 307.*) solutio auri vel argenti implantata fuerit, nullis acidulis succus earum cedit, præsertim si quintâ essentiâ Oli participant.

Idem

Modum implantandi arboribus proprietates medicinales & específicas, docet Rev. Pat. *Athan. Kircherus in arte magnetica lib. 3. part. 3. cap. 1. & Phil. Guibertus in suo medico officioso cap. 9. de fruct. laxativis.*

Succorum conservatio fit 1. beneficio olei olivarum, pharmacopœorum communi more, si vas vitreum angustioris colli, cum succo prius depurato, ad orificium usque implebis, cui superaddas oleum de been, vel loco ejus olivarum, idque ad crassitudinem unius digiti supernatet. Vel 2. per modum *Angeli Sala*, quem tradidit in scripto vel tractat. cujus titulus *de variis tum Chemicorum tum Galenistarum erroribus.* Succum, exempli gratia, betulæ, tiliæ vel cujusvis alius plantæ expressum, aliquandiu bullire, probè despumari, ac ad quartam partem humiditatis superflue leniter exhalari finito; deinde percolato & in vas vitreum infundito, addens unicuique libræ uncias duas cum dimidiâ spiritus vini, sine phlegmate; vas interim ritè obturato, & ad solem, aut alium in locum calidum per aliquot dies ponito, & succus reddetur purissimus, quem per inclinationem decantabis in aliud vas, quantum fieri poterit sine turbatione, relictis in fundo prioris vitri fecibus ibidem adhærentibus. Sic depuratus succus asservatur in annos citra corruptionis periculum.

Per modum *Helmontii*, in tract. *dispensat. modern. §. 21.* Succum reorum prælo expressi, solo odore cujusdam ignis sulphurei, manent deinceps absque saccharo vel alio additamento incorrupti, cujus favore acquirunt balsamicum aliquid, haustus æthereos sibi incorruptos transferunt ad magnam entelecheian.

Quinam sit iste processus, ex eo percipe, quomodo ellychnii sulphurati suffitu vinum conservatur. Modum vero, quo vitrum angustioris orificii sulphurari possit, *Dn. D. Cnöffelius* annotavit hoc sensu, quem ex ejusdem MSto Germanico huc transfero: Ego lagenâ vitreâ inversâ sili sulphurati ardentis fumum excepi, idque sponte sua extingui passus sum, mox sine morâ succum (tiliæ, betulæ, berberorum vel citri) in illam infudi & orificium ejus arctè deligavi.

Aqua antepileptica.

℞. liquoris tiliæ lb. iv. phlegmatici Oli, vini

vini opt. & generosi, Hungar. seu Hispanici ā. ℥. ij.
 Quibus successivè immergantur

flor. rec. tilia, lil. convall. primula veris, pœonia,
anthos, cheiri, lavendula ā. ℥. iij

salvia, summitat. basilic.

rad. doronici ā. ℥. ij. *pœonia rec. cinnamomi* ā. ℥. ij.

nuc. moschata, macis, cardamom. carpobalsami ā. ℥. ij.
cubebæ. sem. coriandri ā. ℥. ij.

Omnia debitò tempore collecta & infusa destillentur tandem in baln. vaporoso, ad siccitatem ferè specierum; aqua prolecta servetur usui, in vitro arctè clauso, cui & si ita placuerit, *sirupi sequentis epileptici* q. s. pro conciliandâ gratiâ saporis addi potest.

Efficaciter valet in epilepticis, apoplecticis, vertiginosis, aliisque debilitatibus capitis. Epilepticos paroxysmos absumit & abrumpit, ac morbo isto percussos suscitatur. In præservatione detur ejus dimidiî cochlearis mensura, maximè circa mutationes lunæ. In curatione verò & in ipso insultu cochlearis integri mensura, quo tempore & in faciem ex alicujus ore vel ex manu inspergitur.

Sirupus epilepticus puerorum.

℞. *flor. tilia odor. rec. collect.* ℥. ij.

liquoris tilia in cellâ reservati & prius optimè calefacti ℥. vj.

Stent in vase vitreo seu terreo vitreato atque bene clauso per viginti quatuor horas; expressione factâ, infusio rursus calefiat; absque tamen ebullitione, ac reassumtis totidem novis floribus, infusio reiteretur; & post sufficientem macerationem iterum exprimatur; idque tertia vice fiat. Jam

℞. *bujus infusionis prius colat.* ℥. ij. *sacchari albissimi* ℥. ij.

ac sola dissolutione ejusdem, fiat sirupus clarus, qui in epilepsia, vertigine, hemicrania, cephalæa aliisque morbis capitis efficax est; ab ℥. ij. ad ℥. ij. per se vel in vehiculis convenientibus propinandus, maximè verò in liquore arboris tilia, tali processu:

Cura epilepsia per acidulas vegetabiles.

℞. *liquoris arboris tilia purificati* ℥. ij.

sirupi epileptici puerorum ℥. ij.

~ Oli volatilis, seu viridis aris q. s. ad gratum saporem.
 Misceantur optimè, Julapium tali modo concinnatum, vitris clausis, ne quid

ne quid exspiret, in cellâ vel alio loco frigido asservatur: & ubi imbecillitas capitis illius usum exegerit, quotidie duodecim unciaë propinentur, ita ut manè jejuno stomacho, & tribus horis ante prandium, caliculus unum, quatuor uncias ~~in~~ continentem ebibat; tribus post prandium horis, itidem tot uncias; jejunando usq; ad cœnam; & tribus elapsis horis post cœnam, reliquas quatuor uncias, tamdiu continuando donec juverit. Interim æger, circa solstitia & æquinoctia uno vel altero medicamento solutivo specifico, (ex consilio docti medici) purgetur, quod facile fieri potest cum sirupo nostro helleborato, suo loco descripto.

Spiritus antepilepticus compositus.

℞. ~ Oli volatilis, virid. aris ā. p. æquales. Misc.
 VIRES cephalicæ sunt & antepilepticæ insignes.
 DOSIS à ℞. ad ℥j. in aquâ appropriatâ.

Spiritus vitrioli compositus, antepilepticus.

℞. phlegmatis Oli, seu ~ Oli roridi q. v. scil. ℥xviiij.
 capitis mortui Oli rubri ℥j. cranii humani ℥iiij.
 visci quercin. ℥℔. rad. peonia ℥j.
 cinnab. ℥ii ℥iiij. sem. peonia tantundem.
 Mixta destillentur per retortulam. DOS. à ℞. ad ℥j.

Spiritus vitrioli antepilepticus comp. Dn. D. Cn.

Dn. Mart. Metzkeri M. Doct. communicatus.

℞. Oli opt. dephlegmat. & calc. q. v. adde
 V tantum, quantum phlegmatis Olum in calcinatione perdidit,
 denuò ad quamvis lb. prædicti spiritus adde
 cranii humani, visci quercini, sem. peonia, ungula alcis ā. ℥j.
 Species prius contusæ & cum spiritu opt. agitata, post sufficientem
 digestionem, destillentur per Sam, donec oleum prodeat. Jam

℞. hujus destillati oosi ℥vj. V alcoholisati salviati ℥iiij. Misc.
 Vel ℞. ooi destillati ℥℔. V. ℥iiij. Misc. DOS. in adult.
 gutt. x. ad xv. & ad ℥j. pro infante gutt. v.

Spiritus vitrioli volatilis Dn. D. Cn.

℞. phlegmatis Oli q. v. in hoc solve
 Oli purificat. tantum, quantum in se suscipere vult.
 Destillentur per phialam longi colli, capitello huic negotio apto

instruatam, primo quidem lento cinerum igne, & ascendit ~ Oli volatilis virescens, in epilepsia, vertigine & capitis affectibus præstans, insuper ad arcendam apoplexiam & paralyfin medicamentum est desideratissimum. Datur cum vino vel aquis destillatis appropriatis, à ℥℔. ad ℥j. plus minusve pro dispositione ægroti & morbi conditione.

Spiritus viridis æris comp. D.D.C.

℞. *viridis æris* ℔iij. *Æris vivi* ℔j. *arena pura* ℔iv.

Mixta & prius pulverisata (excepta arena) indantur ☉ vitreæ, & destillantur ex ☉, primo quidem lento & justo observato ignis regimine, postea fortiori. Et prodibit spiritus acidulo dulcis, gustui gratissimus.

VIREs. Cephalicus & pectoralis est, appetitum & excitat, & in asthma est remedium sæpè probatum. Dos. à ℥℔. ad ℥j. cum aquis destillatis, sirupis, conservis, jusculis vel aliis vehiculis idoneis.

Corallia, margaritæ, & oculi ☉ phlegmate Oli soluta, præcipitat in magisteria butyracea. Elixir proprietatis cum ☉ paratum eodem ritè acidulatur. Ope etiam hujus fit curiosum spectaculum;

℞. *corall. rubr. gr. mod. contusorum vel C. C. mspati* q. v.

Spiritus virid. æris comp. q. ℔.

Stent in digestionem in cucurbitâ vitreâ & amplâ, quod solutum est, effundatur, & aliud menstruum affundatur. Solutiones conjunge & ad siccitatem lento calore totaliter exhalare permittite; sic in fundo relinquitur coagulum, in alio vitro mundo & spatioso affusâ aquâ destillatâ dissolvendum, & in locum tepidum reponendum; ibi, postquam humiditas absorpta fuerit, assurgit in speciem arbusculi coralloidis sive C. C. (quoad solutio ex hoc vel illo facta est) & quasi crescere videtur, intuentibus delectabile spectaculum.

Ros vitrioli sive spiritus vitrioli humidus.

Quandoquidem hujus phlegmatis Oli sæpè & multoties hic fit mentio, plurimis etiam compositionibus & præparationibus medicamentorum *Clar. Dn. D. A. Cnöffelii, p. m.* admiscetur, ac ab eodem in præcipuis curationibus panacæ instar, adhibitum est, opus erit copiosorem ejus facere mentionem, jungendo illam laudem & virtutem, quâ hoc medicamentum est donatum, & quæ ab aliis medicis illi adscribitur.

Antiquis ut & plerisque nostræ ætatis Chemicis, prima ista Oli substantia incognita (*inquit Angel. Sala in tract. 1. de vitriolo c. 1.*) ideoque

ab iis inutilis ad instar phlegmatis, rejecta fuit. Quasi verò DEUS & natura (quæ se in omnibus Divinæ providentiæ partibus efficaciter exerit) frustra aliquid facerent. Hermetici dicunt, esse quandam quasi hujus mundi margaritam: quam si agnovisset Galenus, procul dubio dimidiam suorum medicamentorum partem, quæ magno studio, multo labore, longis ac indefessis peregrinationibus, in Ægyptum, Palæstinam, Alexandriam, Romam, Cyprum, Lemnumque susceptis, deseruisset, & soli huic medicamento fidem ac fiduciam collocasset. Et sanè (scribit *Claudius Deodat. in Pantheo Hygiastico l. r. c. 10.*) si tota medicina non aliud ex toto Olo haberet remedium, quam solum hoc phlegma, tamen id (licet solo nomine omnibus vilescat) inter cætera medicamenta ut gemma fulgeret, è cujus radiis plurima medicamenta scintillare possent. Atque hic est ros ille benedictus, quem Dominus DEUS, tot virtutibus & dotibus locupletatum, humano generi pro sui Sanctissimi Nominis gloria est liberaliter elargitus. Experientia constat, (ex eodem *Aubore*) hoc vitrioli phlegmate lichenas, impetigines, nomas, & erysipelata tolli, ulcera maligna repurgari, putrida mundificari, carcinomata eo colluta, ut & ulcera cacoethæ ejus usu purgari, ac faciliorem medelam suscipere; Insuper ejus usu cutim poliri, & à quacunque scabie repurgari, ut in cuprifabris, fabrisve ærariis, nulla unquam scabie laborantibus videre est. Aphthis item eximiè prodest, & oris ex putredine natis exulcerationibus, quales post longas febres emergunt, vel scorbutum illum insolentem comitantur: unde utiliter eo os colluitur aqua aliqua conveniente, plantaginis, prunellæ, aut centumnodii remixto; sic partes stringit, putredinem & serpentia oris ulcera coercet ac per sanat; laxis gingivis firmitudinem præstat, mucum & tartarum circa eorum radices hærentem abstergit, eademque loca purificat, gratum ori saporem inducit, linguæ fastidia tollit, quæ in ardentem pennam excurrere potuissent. Datur & hic liquor commodissime febrientibus aquâ cichorii, endiviæ, acetosæ, nymphææ, lactucæ, fragariæ, aut aliâ convenienti mixtum, lautâ sanè ac largâ dosi. Est enim remedium securissimum, quod purgato prius corpore, utpotè alterando febres fugat, quascunque viscerum obstructions aperit, ac penetrat, oris amaritudinem tollit, & aufert, cibi fastidium adimit, appetentiam instaurat, prasinam bilem, ejusque ferociam domat, & quosvis fellis insolentes motus molestos, periculique subinde plenos compescit, ac exustis internis calore partibus solamina præbet.

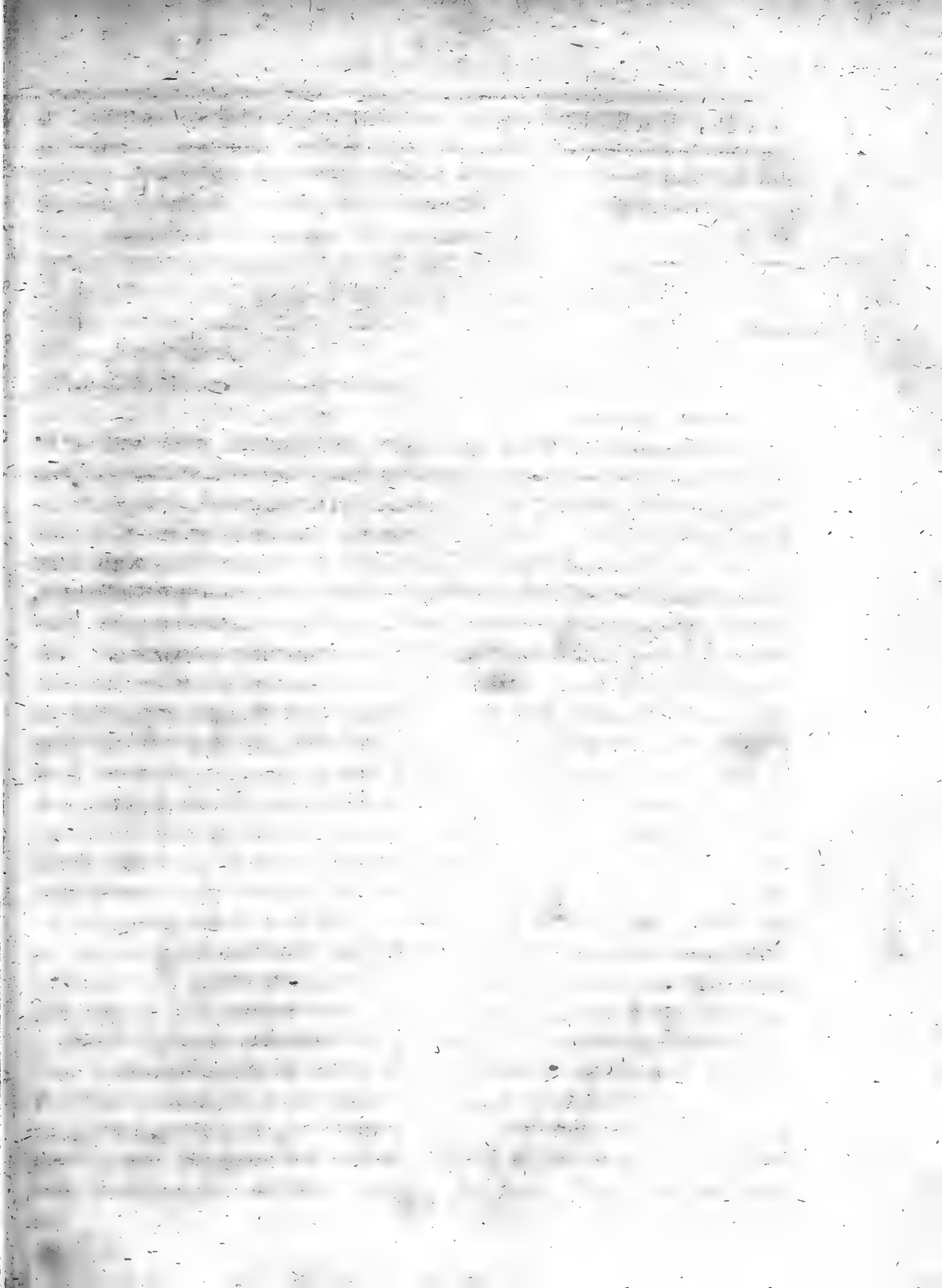
In epilepsia morbove comitiali cum aqua vel spiritu ceraforum nigrorum, aut cum stillatio pæoniæ, aut florum tilia, lilii convallii, aut rorismarini vel dentariæ liquore saluberrimè porrigitur, præsertim si ex consensu ventriculi & nervorum sexti paris ei implantatorum conspiratione morbus originem traxerit, aut exinde dependeat.

In dyspepsia & bradypepsia ventriculi vino permixtum, utiliter exhibetur: In renum ac vesicæ obstructionibus, & urinæ suppressione, cum aq. saxifragiæ, ononidis & linariæ: at in hydrope cum aqua lumbricorum terrestrium & modico sirupi cinamomi, salubriter porrigitur: ut & in affectibus uterinis, cum aq. panacis Heraclei, Artemisiæ, melissæ &c.

Præter alias quamplurimas, quas in se hoc phlegma continet utilitates, longævitati maximè idoneas, vim quoque habet mundificandi, aperiendi, obstructiones referandi, ac viscera purificandi, & ab infarctibus liberandi. Humidum præterea radicale conservat, firmatque omnes ac singulas partes, nutritioni dicatas, sanguinis adustionibus, jecorisque exæstuationibus medetur, phlogoles reprimit, cerebri meatus aperit, internas putredines arcet, sudores movet, præsertim si cum aqua cardui benedicti aut pimpinellæ porrigitur. Februm pestiferarum malignitatem pessundat, ac in ipsa peste sudaturo cum aq. Stapediana porrectum, veneni vires frangit, eaque tam in chimia quam medicina præstat opificia: Phlegma hoc etsi infirmus sit spiritu, at continuato usu, & id ipsum præstat, quod spiritus, licet paulò tardius; Phlegma enim aquositate sua spiritus acrimoniam nonnihil retundit, ac ejus subtilitatem suo quodam pondere deprimat; ita ut agilitatis perfectio in phlegmate multo sit remissior, at verò etiam scrupulosis (tametsi nullus hic sit metus, nec ullius emergentis mali inexpectati formido) securior visa. Hæ sunt virtutes hujus nobilissimi medicamenti, pro quorum thesauro Domino Deo nostro Jesu Christo sit immortalis laus, honor, gloria, & gratiarum actio sempiterna.

Modus destillandi hoc phlegma sive rorem ☉ facili est, & omnibus pharmacopoliis notus, & describitur ab *Angelo Sala*, *Schrödero*, *Rolfincio*, aliisque quamplurimis medicis, præcipuè verò à *Pamcelso* (qui summum dicit arcanum pro caduco in ☉ esse & non in oleo, sed volatilitate) ideò hic ejus processum recensere supersedeo. Id tamen sciat B. L. quod ex una specie vitrioli, major copia roris seu phlegmatis, cum suo spiritu volatili elicitur, quam ex alia;

cui

TABULA LABORUM RORIS VITRIOLI DIVERSIS TEMRIBUS ET MODIS, VARIISQUE INSTRUMENTIS DESTILLATI.

Destillationis		Species vitrioli crudi.	Pondus ℔li.	Vasa destillatoria.	Fornaces & gradus ignis.	Spatium temporis destillationis.	Quantitas phlegmatis extracti.	Destillationis		Species vitrioli crudi.	Pondus ℔li.	Vasa destillatoria.	Fornaces & gradus ignis.	Spatium temporis destillationis.	Quantitas phlegmatis extracti.
Añus	Dies							Añus	Dies						
1638	15. Febr.	Ex vitriolo Bohemico	libr. 5.	in retortâ terreâ	igne aperto in fornace probatoriâ	sex horis	℔biß.	1655	18. Mart.	Ex vitriolo Svetico Dantisci empto	libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12.	1. in ollâ terr. 2. in ollâ terr. 3. in cucurbitis ferreis 4. in cucurbitâ ferreâ	1. in fornace 2. calcinator. 3. ex arenâ 4. ex arenâ	hor. 24. hor. 24. hor. 24. hor. 24.	unc. 40. unc. 40. unc. 50. unc. 50.
1638	15. Mart.	Ex vitriolo Bohemico	libr. 6.	per alembic. lapideum.	in fornace acediz dictâ	sex horis	℔biß.	1655	12. April	Ex vitriolo Goslariensi	libr. 12.	in cucurbitâ ferreâ	fornace ventolâ	hor. 18½	unc. 60.
1654	13. Julii	Ex vitriolo Silesiaco	libr. 12. libr. 12.	per ollas terreas duplicatas.	in fornace calcinatoriâ tectâ	hor. 12. hor. 10.	unc. 38. unc. 30.	1655	10. Maji	Ex vitriolo Goslariensi	libr. 12. ibr. 12.	ex ollâ ferr. ex ollâ ferr.	in furno ventoso.	hor. 18½ hor. 18½	unc. 63. unc. 63.
1654	21. Sept.	Ex vitriolo Hungarico in Poloniâ	libr. 12.	per ollas duplicatas Casimirianas.	in fornace dissolutoriâ tectâ,	hor. 24.	unc. 41.	1655	25. Maji	Ex vitriolo Goslariensi	libr. 12.	ex cucurbitâ vitreâ.	in arenâ	hor. 24.	unc. 40.
1654	6. Nov.	Ex vitriolo Hungarico	libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12.	in sex cucurbitis ferreis.	in fornace ventosâ longâ	hor. 24. hor. 24. hor. 24. hor. 24. hor. 24. hor. 24.	unc. 30. unc. 30. unc. 30. unc. 30. unc. 30. unc. 30.	1655	7. Junii	Ex vitriolo Goslariensi	libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12.	in sex cucurbitis ferreis.	in fornace ventosâ novâ & nondum exsiccatâ	hor. 28.	unc. 63. unc. 60. unc. 60. unc. 54. unc. 52. unc. 54.
1655	16. Mart.	Ex vitriolo Hungarico à Judæo Cr. empto.	libr. 12. libr. 12. libr. 12. libr. 12.	in quinque cucurbitis ferreis.	in fornace ventosâ longâ.	hor. 24. hor. 24. hor. 24. hor. 22. hor. 24.	unc. 44. unc. 34. unc. 44. unc. 34. unc. 34.	1657	16. Julii	Ex vitriolo Hungarico	libr. 12. libr. 12. libr. 12.	Ex vitreâ. ex ferreâ, ex ferreâ, cucurbitâ.	in fornace ventosâ.	hor. 26.	unc. 52. unc. 60. unc. 52.

cui & multum ad hoc negotium adjuvare solent vasa destillatoria, in quibus ratione materiæ maxima est diversitas, & multo major quantitas extrahitur ex ollis seu matracciis ferreis, si vitriolum inde destilletur, quam ex vasis terreis, lapideis, vitreis, seu vitreatis; quod ipse sæpius observavi, & *Cl. Dn. D. And. Cnöffelius*, in manuscripto suo laborum chemicorum sibi curiosè & diligenter annotavit; placuit ergò hîc annectere tabulam, ex quâ uno intuitu quasi oculis opponuntur labores circa hoc phlegma, quo diversis temporibus, ex diversæ speciei vitriolo, variisque vasis, à sæpè citato authore elaboratum fuit; & semper plus ex uno, quam ex alio extractum est.

[*Hic inseratur Tabula.*]

Crediderim vero, quod *Autor noster* tempore praxis suæ hujus phlegmatis vitrioli plus consumserit, quam fortasse omnes reliqui medici in Polonia spatio integri seculi; quod *ipsius observationes & curationes* contestari possent, si aliquando à consanguineis proderentur & typis excuderentur. Id vero ut fiat, sicut cordicitus opto, sic imprimis laudati toties *magni nostri Andrea Cnöffelii* Germano ex fratre filium, *D. Andream Cnöffelium* Reg. Maj. Polon. Secretarium, medicum aulicum, & consulem *Marienburgensem*, amicum meum singularem, hisce peramanter invitatum volo, rogans ut hæc & alia patruelis sui MSS^{ta}, hæctenus quasi sepulta, posteritati, pro hoc beneficio sine dubio perpetim gratæ, communicare velit.

Spiritus vitrioli roridus per cohobia.

P*Aracelsus* in solo vitrioli phlegmate destillatione ad ficcitatem usque peractâ non contentus ulterius progrediebatur colcothari nempe rubeo reddendo suum phlegma, idque toties cohobando, h. e. novies aut decies reaffundendo ac destillando, dum spiritus omnes humidi & ficci evocarentur ab ipso colcothare, unde longè potentius & efficacius reddebatur remedium. Qui ergò spiritum istum desiderat, is procedat in hunc modum.

R. *vitriol. opt. Hungar.* ℞. v. destill. ex phialâ vitreâ s. terreâ per **XX**. Liqueor s. phlegma colligatur & cohobetur super caput mortuum, destillando usque ad nonum alembicum; quæ phrasis *Theophrasti* in sensu disjuncto ita accipienda est, ut prior destillatio super caput mortuum per octo cohobia repetatur, atque sic per nonum alembicum labor absolvatur.

Not. Hoc phlegma, quod post quartam cohobationem colligitur, est ille spiritus vitrioli roridus communis à Cl. Dn. D. *Rolfincio in chimia in arte form. red. l. 3. c. 7.* descriptus, cephalicum & antepilepticum insigne, cujus dos. à ℥j. ad ℥ij. in aqua liliorum convall. s. qu. & ab ipso tingitur ligno paranambuci vel torna solis in colorem rubicundissimum.

Colcothar vero post nonam cohobationem cum suo phlegmate & spiritu prorsus imbuto indatur retortæ Waldenburgicæ & recipiente admoto atque gradibus ignis observatis in furno reverberii destillentur spiritus omnes humidi & sicci, qui tanquam thesaurus in vitro asservandi sunt.

Paracelsus imbibito hoc modo colcothari, (*per nonum sc. alembic.*) *℥i* rectificati admiscebat tantum, quantum pro imbibitione suffiebat, ut instar pastæ fieret; commixta post peractam digestionem per unum atque alterum diem, omnia dicto modo in recipiente nudo & simplici igne gradatim adaucto destillabat: tandem theriacalis aquæ camphoratæ quartâ parte adjunctâ denuo destillabat. Medicamentum inde in epilepsia admirandæ virtutis, & longè potentius ac efficacius quam phlegma antecedens, tam ad excitandum durante paroxysmo, quam ad præcavendum ac curandum morbum. Dos. ℥ß. in liquore aliquo congruo. Hic spiritus *℞i* compositus, si rectè paratus est, solvit folia auri injecta, à chemicis *spiritus vitrioli aurificatus Paracelsi dictus.*

Spiritus vitrioli roridus per cohobia,

à Dn. D. Andrea Cnöffelio,

anno 1638. d. 15. Febr. & seqq. elaboratus.

HAc ipsâ die Dn. D. *Berchemus* de suo vitriolo depurato ℔. v. in meo laboratorio destillationi destinavit. Phlegmatis leni igne inde proleci ℔iß, quaterno cohobio abstracta est.

Die 16. 17. 18. 19. dicti mensis, qua ultima celebrabatur cohobatio proliciebantur tres octavæ ℔ræ, hæ die 22. capiti mortuo affusæ, 3iß. destillatione reddiderunt.

Die 15. Martii, *℞i* ℔. vj. in cucurbita terrea cum alembico vitreo in anemium missæ circiter ℔iß. phlegmatis reddebant.

D. 16. cap. mortuum suo phlegmate iterum nutritum, reddebat in destillatione ℔ij. 3iv.

Die 17. in secundo cohobio accipi ℔j.

D. 18. in tertio cohobio accepi ℥℥. cum ℥ij. (i. ℥x.)

D. 19. in quarto cohobio accepi ℥vj.

D. 20. in quinto cohobio accepi ℥iiiss.

D. 21. in sexto cohobio accepi ℥iiss.

D. 30. in septimo cohobio accepi ℥ij.

D. 31. in octavo cohobio accepi ℥i℥. quem liquorem iterum capiti mortuo affudi.

NB. *Paracelsus* voluit novem destillationes, quibus peractis omne phlegma à capite mortuo absorbetur, ut sic decimâ destillatione meri spiritus prodeant, & hoc ipse vult per nonum alembicum.

In isto labore hoc peculiare adverti, quod in quavis destillatione ☉ ☽ volatile in XXco sublimatur; & idem cum phlegmate elutum colcothari cum manifestâ semper ebullitione redditur.

D. 8. Aprilis, sex illas vitrioli libras, quas 15. Martii destillaveram, & postmodum septies cohobando, suo phlegmate nutriveram, mane destillare cœpi, per totam noctem urgendo opus, atque sic porro die 9. & 10. usque ad meridiem undecimæ, (toto eo tempore vapores commissuram vasorum penetrantes molichum gratissimè redolebant,) quando ignem extingui passus sum, & postmodum duodecimâ receptaculum removi; in eo spiritus densioris ac fortis ex brunno flavescens uncias sex cum semisse reperi. Puto me plus potuisse acquirere, nisi animadvertissem vas seu urceum in fundo rupisse, adeoque non parum materiæ per rimas penitus rubras excidisse.

Notandum ergo in posterum, ut diligentius caveatur, ne in cohobationibus urceus in vehementi illa ebullitione rumpatur, (pedetentim itaque phlegma affundendum est, haut largiter aut confertim,) quin &, ut pro destillando cohobato colcothare recens urceus adhibeatur, eique tegula latior, pro defensione vasis ab ignis nimis vehementer feriente flammâ, substernatur. Colcothar residuum ex supra dictis sex libris materiæ destillationi destinatæ, pendebat jam libram unam cum unâ quartâ.

Mixtura antepileptica in forma solida.

℞. extract. opii inspiss. granor. pœonia inspiss.
 radic. mandragor. ā. ℥℥. pœon. visc. querc. ā. ℥ij.
 semin. papav. alb. & nigr. ā. ℥vj.
 mag. cran. bum. resol. vel loco hujus gelatina, corall. rubr. butyr. ā. ℥j.

Misc. probè in mortario vitreo, sign. ut supra. DOSIS ℥℞. ad ḡ. xv. & ℥j.

Mixtura antepileptica in formâ liquidâ.

℞. *Spiritus sedativ. nostr. simpl.* ℥iv.
aq. flor. tilia c. propr. liquore dest. pæon. ex toto, sc. c. rad. & flor.
cerasor. nigr. papav. errat. ā. ℥ij. rad. pæon. pulveris. ℥vj.
visc. quercin. subcil. pulv. semin. papav. alb. & nigr. ā. ℥℞.
cortic. mandragor. cran. bum. raspat. ā. ℥iij. cinnab. ḡii ℥j. ℥j.
camphor. (quæ aliquando omittebatur) ℥ij. Pulveris. &
 cum liquoribus optimè prius commixta & agitata stent per quadraginta dies in leni digestionè, postea colentur per linteum rarum.

Antepilepticum est excellentissimum. DOSIS est à ℥j. ad ℥j. & aliquando ℥ij. & maximè circa paroxysmum. Sumitur etiam vel quotidie, sed imprimis circa novilunium & reliquas lunæ quadraturas, præmissa purgatione cum pilulis nostris antepilepticis helleboratis.

Species pro extr. sedativo generali,

aliàs

Specificum antepilepticum Cnösselianum.

℞. *sandal. rub. opt. pulv. opii nostri citrati ā. ℥iij.*
rad. solani, cort. mandragora,
gran. pæon. excort. ā. (prius pulv.) ℥℞.
sem. papav. albi & nigri ā. ℥vj. cranii humani pulv.
corallior. rub. opt. preparat. seu magist. butyr. visci quercini,
rad. pæonia constell. ā. ℥ij.

Misceantur & fiat pulvis subtilissimus, cui adhuc adde,

panacea Oarîs ḡ. xx. fixati ℥j. (pro unica dosi & aliquando ḡ. iij.)
 denuo misceantur in mortario lapideo. Est singulare remedium in omnibus affectibus capitis, præsertim in epilepsia, apoplexia, paraphrenitide, mania, vertigine, & memoria deperdita, aliisque morbis quamplurimis. DOSIS à ℥℞. ad ℥j. in aq. appropriata. *Inde fit*

Mixtura antepileptica ordinaria.

℞. *specificum antepilepticum tali modo concinnatum, cui admiscebis*
sedativi, (tit. convall. scil. cum pblegmate vitrioli superius descripti) ℥xl.

Factâ circulatione per spatium unius mensis, subtile à spisso decantatum,

tatum, affervetur in vitro benè clauso, tandem & ultima bina ingredientia: scil. *panacea* \odot *aris* cum *fixato* jungi possunt.

Non solum in epilepsia & apoplexia, sed & in omni inquietudine, perturbatione mentis, vigiliis & doloribus, atque turbationibus capitis, maximè in febribus calidis & malignis, cum deliriis, hanc medicinam cum exoptato successu Clariss. Author adhibere solebat.

DOSIS ʒj. ad ʒij. in emulsionibus consuetis.

Mixtura topica sive localis interna,

&

Extractum sedativum generale Cl. Dn. D. Cnöffelii,

prout anno 1654. d. 3. Mart. ʒ. fuit concinnatum.

Ex diar. MS. laborum chemicor. auctoris.

1. Anno 1654. d. 3. Martii ʒ, infudi localem mixturam, pro futuro usu, & processu nuperrime DE I gratia invento, totam absque defectu, (exceptis cran. human. & corall. alio, ut in sequentibus patebit, modo tractandis) cum

℥ bis destillato, sed tamen propter certas causas per destillationem in alcool non rectificato; hujus ℥ pro una mixtura specierum omnium prædictarū, pro prima extractione erant ʒxl.

2. Pro secunda & ulteriore infusione extrahendarum specierum prædictarum, iterum affudi ejusdem ℥ ʒxl. stetit ab octava hujus, usque in 12. diem Martii in infusione, & sic quinque diebus; filtravi extractam Ræ, & cum præcedenti commiscui.

3. Pro tertia & ulteriore infusione harum specierum, denuo affudi ℥ non adeò rectificati (die 12. Martii) ʒxl. stetit usque ad extractionem Ræ ad diem 19. Martii 4.

4. Pro quarta & ulteriore infusione specierum, die 20. Martii, ʒ, iterum affudi ℥ non adeò rectificati, ʒxl. & iterum stetit ad extractionem Ræ, usque ad diem 27. ʒ.

5. Pro quinta infusione specierum, die 27. ʒ denuo affudi ℥ non adeò rectificati ʒxxx. stetit usque ad extractionem ad diem 6.

6. Pro sexta infusione specierum, die 4. Aprilis denuo affudi ℥ non adeò rectificati ʒxxx. stetit usque ad sufficientem extractionem, diem nempe 14. Aprilis.

7. Pro septima infusione specierum, die 15. Aprilis denuo affudi

*H 3

℥ non

✓ non aded rectificati ꝑxxx. Stetit usque ad sufficientem extractio-
nem, diem nempe 5. Junii.

Spiritus omnes tincti, per cucurbitam in MB. abstraxi, & in pa-
tella mea argentea tandem evaporando, ad consistentiam & spissitu-
dinem mellis redegi.

Not. ✓ iterum abstractus, ad alios usus, & pro spiritu sedativo
simplici astervandus est.

Extracto sedativo ita parato, admisceantur adhuc

magist. corall. butyrac. gelatine cranii humani seu magisterii ā. ꝑj.
Fiatque massa optimæ consistentiæ. Sign. Extr. sedativum generale.

Remedium excellens & singulare est, non solum in epilepsia sed
& in mania, delirio, & aliis adhuc infirmitatibus cerebri, in quibus
cum emolumento exhibetur.

DOSIS ꝑss. ad ꝑj. per se in forma pilularum, vel cum liquore
quodam solutum, in, ante, & post insultum.

Mixtura alia topica sive localis interna,

alias

Sedativum generale per extracta dictum.

℞. *extract. sandali rub. inspissati, opii citrati inspiss.*
granor. paonia inspiss. rad. mandragora ā. ꝑss.
papaveris alb. & nigr. (per express. & digest.) ā. ꝑvj.
visc. querc. inspiss. rad. paonia inspiss.
magist. cranii humani butyrac. (vel ejus loco gelatine)
coralliorum butyrac. ā. ꝑij. aq. cinamomi ā. ꝑvj.
pblegm. Oli seu ~ sedativi simpl. ꝑxx.
sir. entis tilia, seu paonia ꝑvj.

M.F. Mixtura in duabus lagenis, una cum camphora, o^oo sive ~ cam-
phorato, absque sirupo, altera sine camphora.

Pomum epilepticum.

℞. *rad. paonia constellat. visci quercini suo tempore coll.*
granorum paonia certo temp. coll. ungula alius vera,
cranii humani raspata, (triquetri) coralliorum rubr. ā. ꝑij.
lap. smaragd. ꝑvj. Ol. cypr. succini pulveris. ā. ꝑj.

Omnia prius separatim pulverifata commisceantur in mortario terreo
vitreato, & cum gummi cerasorum nigrorum in aq. paonia seu liquo-
re ar-

re arboris tiliæ dissoluti q. s. fiat massa tenax, ex qua postea formentur duo poma manibus tenenda, ante accessum paroxysmi.

Ex hac massa fiunt & amuleta, in forma cordis, item globuli seu corallia variis formis, quæ collo appensa & circa manus alligata, præsidium sunt optimum ad præsertionem ab epilepsia.

Nota 1. Pro fœminis adjiciatur & castoreum.

2. Cum speciebus & possunt repleti sacculi ex sindone rubrâ, qui & collo suspendendi ad regionem cordis.

3. Radix proniæ colligenda est mense Aprili, sole existente in γ & Da in γ mane ante exortum solis, quam & per se collo suspensam epilepsiam arcere ipsemet Galenus autumat *lib. 6. simpl.* in puerulo ab epilepsia infestato, qui gestata hac radice, inculpate agebat, ipsâ verò decedente, protinus convulsionibus novis corripiebatur, ac demum ejusdem beneficio rursus sanitati fuit restitutus.

4. Viscum quercinum, ut & coryli nec non pyri arboris, item tiliæ & sambuci, (quæ omnia hanc mirificam virtutem habent repellendi epilepsiam, collo solum subnexa) colligitur. Hæc decrescente inter duo Mariæ festa, hoc est à die 15. Aug. usque ad 8. Sept. Volunt autem illud quod terram non attigerit, nobiliorque habetur illa pars, quæ quercui propior resecta est. Testes sunt: *Matthioli. Commentar. in lib. 3. Dioscor. Levin. Lemnius lib. 2. occult. Philosoph. c. 3. Lonicerus in herb. cap. de visco.* Unde & *Jodocus Harbicus* de eo sic canit:

*Quod legis è quercu, morbum curare caducum
viribus occultis, creditur esse potens.*

5. Grana proniæ colligenda quoque sunt in plenilunio, suspenduntur & à nostris mulierculis, de collo & circa manus, pro arcenda epilepsia; (Sunt qui & loco illorum sibi *pisum Americanum coccineum*, alias abrus, eligunt); quæ & teste *Camerario* cum aliis authorib⁹ perhibentur utiliter adhiberi, in dentitionibus, febribus & spasms puerorum; Perelegantia sunt, rotunda & nigra macula insignita, quæ corallia plane æmulantur, non modò corallinos globulos, nativi coloris elegantiam provocant, sed etiam vincunt. Inde & propter elegantiam & duritiem è collo & brachiis gestantur. Quod nonnullas virgines nobiles interjectis parvis unionibus facere, observatur. Hispani pharmacopolæ iis loco granorum hordei ad pondera utuntur.

6. Ungula alcis & apud multos in magna est existimatione, insigni enim pollet adversus epilepsiam facultate, hystericæ item pas-

sioni & cordis affectibus opitulatur; sed non omnes unguulas hanc virtutem possidere scribunt, sed pro ætate, sexu, tempore, & ipsius jam unguis ratione, plurimum variare. Fœminæ unguulam hac facultate nequaquam pollere, verum maris solum, nec pulli, sed adulti, idque eo tempore, quo in venerem ferri incipit hoc animal, nempe inter festum Assumptionis Mariæ & Nativitatis ejusdem, majorem virtutem & unguulis posterioribus quam anterioribus adscribunt, & horum quidam pedi dextro, alii sinistro: alii omnes hac vi pollere, non sine ratione asserunt: sunt & qui velint, has unguulas ab animali adhuc vivente dicto tempore præscindendas esse. Ut quis ab his morbis hujus unguis beneficio præservetur, anulum ex eo confectum in annulari sinistrae manus aut particulam collo suspensam gestet, ut cordis regionem tangat. Testes sunt *Andr. Baccius de Alce. Schenckius Obs. med. l. 1. Job. Agricola lib. 2. med. herbar. Gesner. lib. de quadruped. cap. de Alce. Apollonius Menabenus. Aldrovandus de quadruped. Pedemont. in lib. de secret. Severinus Gabelius de Alce. Petrus Monavius, & Job. Daniel Mylius lib. antid. c. 6. Unzerus de epilepsia lib. 2. & plurimi alii.*

7. Cranium humanum. Cranium hinc eligitur hominis suspensi solis & lunæ radiis expositi, & non humati: *Crollius* vult, ut pars anterior & non posterior, & fœminæ fœmineum, ac mari masculinum accommodetur, inprimis ossiculum illud triangulare & triquetrum, quod in nonnullis (alii in epilepticis, alii in strangulatis) tantum reperiri asserunt.

8. Corallium rubrum. Quod corallium rubrum, ad collum portatum, ex occulta quadam proprietate multis abundet virtutibus, quod & præsidium sit, ad prælervationem ab epilepsiâ, testatur *Hugo Senensis in tract. de epilepsia. Sylvius in sua Practica. Nicol. Piso de med. morb. Anton. Mizaldus in cent. ex Arnaldo Villanov. & Claudius Deodatus, Panth. Hygiast. lib. 1. p. 116.* qui ita scribit: Corallium à sano gestatum homine elegantius multò rubet, & si jam à morituro, aut periculosè laboranti gestetur, pallefcit, livescit, variisque maculis fœdatur. Corallium est celebre amuletum, contra manes, dæmoniacas illusiones, insomnia falsa, terriculamenta, fascinationes, incubos, incantationes, venena, epilepsiam, fulgura, fulmina, marinasque tempestates, & quævis pericula. Pisis in Italiâ, frutex elegans corallii cranio humano innatum, conspicitur, qui præ aliis epilepsiæ remedium esse potest, modo tales frequentius invenirentur.

9. Vitriolum, ad poma epileptica componenda, eligitur hic sapphirinum, quod \odot e in Ω existente, tempore non pluvioso, sed sereno, frustulatim, radiis solis, horis 360. exponitur, donec albefcat. Vitriolum ita concinnatum, est ille pulvis sympatheticus, de quo *Papinius in dissert. Digbaui, & alii*. Cum hoc \odot lo Cyprio sapphirino adhuc crudo, experiri aliqui volunt, an æger ex morbo aliquo periculoso evasurus sit, si nempe guttula una atque altera sanguinis infirmi, ex basilica prius extracti, (sive è naribus per se stillantis) super hunc lapidem instilletur, mutatio illius coloris, salutarem sive lethalem monstrabit eventum. Ex relatione Illustr. & Excell. Principis & Domini, *Dn. Lubomirsky, Marefchalli Curix.*

10. Smaragdum, vel à collo pendulum vel annulo gestatum, amuletum esse generosum, prodesse & comitiali morbo, omnes, qui ejus mentionem fecerunt, affirmant. *Cl. Ol. Wormius in museo c. 18.* ejus vires extendit. Contra epilepsiam puerorum collo suspensus, aut digito gestatus, eam impedit, ita ut aut morbum tollat, aut frangatur. *Coxæ* mulieris alligatus partum accelerat, ventri appositus eum retinet, ori inditus hæmorrhagiam sistit, & plures aliæ adhuc vires smaragdo à dicto Authore attribuuntur. Pro nostra compositione pomorum epileptic. loco illius Orientalis, substituitur & Europæus, qui in Cypro, Britannia, aliisque locis invenitur.

11. Succinum, ultimum hic ingrediens, ad conficienda poma epileptica est succinum seu chrysolectrum, cujus genera, etsi plurima numerantur, attamen non nisi duo officinis in usum veniunt, album scil. & flavum seu citrinum. Ex succino albo in Borussia conficiuntur pentacula, cordis formam habentia, item spherulæ & monilia, circa collum & brachia, contra capitis frigidos affectus, & catarrhos, ubi præpediunt, ne destillationes in guttur ferantur, inprimis verò defendit ab epilepsia & peste, collo ejus frustum periapti vice appensum, prius tamen septem planetariis pulsibus confectum, de quibus *Helmontius de magn. vuln. curat. mibi fol. 480.* Globuli ex succino, & ad oculorum destillationes, miro successu auxiliari dicuntur, annexi occipitio, Pila (inquit *Sennertus in med. pract. lib. 1. part. 1. cap. 2.*) è succino, si manibus gestetur & versetur, & incalecat, ac subinde naribus admoveatur, sine offensione excrementitios humores in capite absunit, idque roborat. Ex succino albo crassiusculè pulverisato, sacculus interpassatus, & essentia piperis longi, cum \forall extractâ, madefactus calide

lidè applicatus futuræ coronali, est specificum in doloribus capitis frigidis, quales sæpè vexare solent mulierculas. Authores sunt *Hartman. in pract. chym. de dolore capitis*, & *Clar. Job. Ferd. Hertod. à T. in suo aureo libello, tartaromastix Moraviæ intitulato, part. 1. p. 37.*

Corallia rubra factitia contra epilepsiam.

Quoniam amuletorum hîc fit mentio, non abs re erit inferre unam & alteram coralliorum fictorum descriptionem, diversisque coloribus, quorum usus non solum ornandi causa est, sed & in eundem finem, nempe contra morbum comitiale, aliosque morbos capitis, instituitur. Ideo

Rasura cranii humani, violenta morte interempti etiam per reiteratam impastationem, cum Oli volat. q. s. in pulverem subtilissimum redacta,

fragmentor. coralliorum rub. cum succo arboris tiliæ seu pæoniæ subtil. præparatorum ā. lbj.

rad. pæoniæ constellata, visci quern. pulveris. ā. ℥iij.

succini utriusque pulv. ℥ib. lap. carpien. semilunar. supra eorum oculos reperibilem, quando haberi possunt

cinnabrii antimonii & nativi ā. q. s. ad inducendum colorem nativum.

Omnia ac singula prius separatim pulverisata, & postea probè commixta cum albumine ovorum, vel mucilagine tragacanthæ (per succi tiliæ factâ) q. s. redigantur in massam rubicundissimam, ex qua postea, coralliorum formâ, globuli, vel tabulæ perforatæ formentur, qui tandem benè exsiccati & politi, filo (ex nervis pedis sinistri alcis) connectuntur, & collo appenduntur: possunt & inservire pro brachialibus, aut coronis precariis, vel pro pomis lusoriis, manibus ante paroxysmum tractandis.

Ex eâdem massâ & amuleta fingi possunt, cordis formâ. Sunt &, qui solum ex puris coralliorum fragmentis (prius in subtilissimum alcohol redactis) cum albumine ovorum, & cinnabrio ℥ii seu nativò, q. s. ad naturæ æmulationem, globulos efformant.

Coralliorum imitationis modum docent *Job. Bapt. Porta. Anselm. Boëtius de Boot lib. 2. de lap. & gemm. c. 115.* Item *R. P. Athan. Kircher. in mundo subteraneo lib. 12. part. 3.* & præ aliis satis curiosè *Cl. Job. Ludov. Gans, Med. Emne. in histor. Coralliorum. c. 10.*

Et nobis adhuc restant modi varii ad imitanda illa arbuscula corallii rubri, nempe ad externam formam & colorem, & ita accurati, ut à veris & naturalibus vix discerni possint, quorum descriptio in alio loco suo tempore communicabitur.

Corallia contra epilepsiam nigri coloris.

Rx. *ungularum alcis in subtiliss. scobem redact.* ℞. ij.

lixivii cinerum fraxini, per aquam tilie seu paonia fact. q. s.

Mixta stent in digestionem per 14. dies, postea coquantur tam diu, donec materiae liquefiant & in pulvis crassioris formam abeant. Separato pulmento adde

cranii alcis & cornu alcis in olla nova & clausa ad nigredinem, vel tam diu, donec pulverisari possint, tostorum ā. ℞j.

vel, quod melius erit, cranium & cornu alcis limâ in subtilissimam scobem redacta in mortario lapideo, cum *aq. paonia* seu *tilie* q. s. in massam satis crassam impastata, super chartam deinceps claudendam extensa, iterum exsiccentur, & pulveriscentur; labore eo bis vel ter repetito, donec in subtilissimum pulverem redigi queant; quibus adhuc adjicitur

<i>gum. ladani,</i>	} Pro foem- nis loco ho- rum admi- sceantur	<i>gum. animæ,</i>
<i>benzoin. ā. ℞ij.</i>		<i>galbani,</i>
<i>animæ,</i>		<i>myrrb. rub.</i>
<i>storaici ā. ℞ij.</i>		<i>succini ā. ℞ij.</i>
<i>mosch. & ambr. ad pl.</i>		<i>castorei & campb. ad pl.</i>

& cum *mucilagine tragacantha*, per *aquam paonia* vel *tilie* factâ fiat massa tenax, ex qua figurentur corallia, quæ benè exsiccata adhuc torno adhibito, poliri possunt. Globuli tandem perforati, filo trajecto, (ex nervis alcis, sinistri pedis scil.) collo & brachiis, loco coralliorum & margaritarum naturalium, inservire possunt. Ex massa formentur & in typo argenteo, amuleta cordis formâ, collo appendenda; vel poma magna, circa paroxysmum manibus tenenda, prout curiosis placebit. Tempus efformandi globulos instituitur ☉ existente in ♋. Dâ verò decrescente. Non solum epilepticis, sed & lunaticis inserviunt.

Amuletum cœlestinum,

contra vertiginem, melancholiam & ipsam epilepsiam.

Rx. *cornu alcis raspat. & in subtil. pulv. redacti,*
cranii humani raspat. & in pulv. subtil. prep. (per reiteratam
impastat. scil. cum aqua n. epileptica) ā. ℞ij.

*stercoris pavonis, succini albi subtil. pulveris.
lapidis lazuli, armeni, ā. subtil. præp. q. s. ad inducendum
colorem caelestinum.*

F. cum gum. tragacantha (per aquam præoniæ prius dissoluto) q. s. pasta, unde formentur placentulæ rotundæ, vel cordis formæ, vel corallia perforata, quæ in umbra prius bene exsiccata à tornario poliri possunt, ac monilium & armillarum loco gestari debent. Vel ipsa pasta includatur capsulæ argenteæ perforatæ vel zendalo rubro, & suspendatur, ut jam dictum, de collo ad regionem cordis, ut stomachum tamen contingat. Virtutes horum titulus indicat.

CORCULUM BENEDICTUM CNOEFFELIANUM.

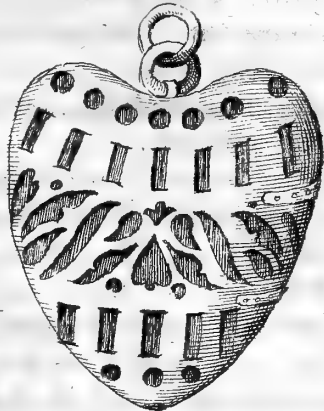
Sæpè à nobis præmemoratus p. m. Dn. D. *Andreas Cnöffelius*, Archiater quondam SS. RR. MMaj. Joannis Casimiri & Vladislai IV^{ti}. Regum Polon. & Svec. aliam adhuc extraordinariam possidebat medicinam, lapidem nempe factitium, in forma cordis efformatum, hunc pro corculo suo benedicto habebat, (sic ei indiderat nomen) illud in capsula aurea perforata, formaque cordis elaborata, semper collo appensum secum portabat, rem pro magno & glorioso arcano, & thesauro singulari habens.

Uusus hujus corculi benedicti erat in epilepsia, mania, delirio aliiisque morbis capitis; item pe&oris aliarumque partium; maximè in morbis acutis, malignis inquietudinibus, & in illis morbis, ubi aliquando tot symptomata, ac symptomata symptomatum fuerunt, ut vix morbus ipse dignosci potuerit.

Modum verò sequentem, *Cl. Dn. D. Cnöffelius* in administratione illius servavit. Hoc corculum perforatum, seu capsulam auream, multis foraminulis elaboratam, cum incluso lapide, immisit in liquorem aliquem, scil. destillatam aquam, decoctum hordei, vel aliquando etiam in simplicem aquam fontanam, ordinariè verò eligebat sibi emulsionem aliquam ex seminibus idoneis, vel amygdalis seu aliis nucleis, & similibus rebus extractam, quando eam habere potuit: ibidem reliquit spatium, quo oratio Dominica recitari posset præter propter, pro constitutione morbi, & symptomatum, nonnunquam iteratis vicibus ter vel quater; liquorem itaque sic medicinâ infectum, infirmis suis postea (ut ego ipse sæpius observavi,) maximè delirantibus,

in febribus acutis, item etiam foeminis hysteris, pro compescendo utero propinavit, vidi & hoc, quod sumto isto potu, paulo post infirmi quiescere & ad somnum inclinare soliti sint, expergefacci, se melius habuerint, & Dominus Cnöffelius sic medicamenta sua specifica, sibi que familiaria & morbo resistentia adhibendi opportunitatem obtinuerit.

FORMA CAPSULÆ AUREÆ PECTORIS
Sive
CORCULI BENEDICTI CNOÏFELIANI.

Capfulam verò auream seu corculum benedictum, cui hic lapis inclusus occultabatur, post dictam infusionem strophilo abstergebat, id interdum propria lingua lingens, antequam è collo regioni cordis, iterum appenderet. Observavi etiam ipsum illam infusionem seu potum non facile administrasse, nisi in summa necessitate.

Tandem ex quibus *corculum hoc benedictum Cnöffelianum* fuerit compositum, ne videar invidus, libenter exponam. Dico itaque compositionem hujus lapidis in nullo recedere à lapide Butleriano, seu Drief Helmontii, & illum eandem cum hoc medicinam fuisse, cujus explicationem & descriptionem Dn. D. Cnöffelius (in reditu suo ex Gal-

lia per Belgium) ab ipfomet *Dn. Helmontio* accepit, ex libro manufcripto ejus, per me excerpto, quæ talis erat:

℞. \ominus is philosophici ʒiiiiſſ. sulphuris philosophici ʒj. usnea
cranii humani ḡ. iiij.

Misc. ad mentem Helmontii tali pacto: Sali marino fuſo, à fece extracto, ante omnimodam condensationem commisceatur subtripulum *entis veneris*; tigillum cooperiatur; dum autem refrixerint, contundatur in pulverem, cui adjungenda usnea; pulverem commixtum tandem, cum ichthyocollâ solutâ in trochiscos super lapidem compingi oportet, sic compos eris tui desiderii.

Hic vero notandum, pulverem prius cum grano uno atque altero medullæ panis siliginei recentis & mollioris impastandum, postea cum ichthyocolla imbuendum & miscendum, sic tandem desideratum lapidem efformandum, quem exsiccare tandem oportet inclusum charta, in loco umbroso & temperato.

Alioquin absque pane, negotium non benè succedit, quod compendium *Helmontius* silendo transivit.

Paratur & *Drief Helmontii* modò in Germania à multis curiosis doctisque viris, an verò promissis hoc remedium respondeat viribus, mihi adhuc experiri non licuit.

Quæritur & hic, *ens Veneris Helmontii* quid sit? & quomodo ita dicatur? quomodo præparetur? quo fine? quos usus præstet? quid habeat? Hic solum aliquid de ejus usu & virtute; qui plura desiderat, inspiciat *Helmontii tract. de lithiasi*, & quidem integrum caput octavum, ubi fusius materiam hanc tractat. Hujus fixati, quod *Helmontius* pag. 347. (in quarto edit. noviss.) commendat, sit & mentio à *Job. Pharam. Rbumelio*, in *Antidotario suo chym.* p. 151. sed non satis sequestrati. *Clariff. Dominus D. Andr. Cnöffelius* in præparatione atque sublimatione illius sequentem hanc observabat proportionem & modum:

℞. vitrioli scil. phil. prius calcinati, p. ij. \ominus *ci part. j.

Terantur primò singula, post misceantur exactè & chimico more sublimentur; labor iterum iterumque repetendus, scil. quater vel quinquies, semper admixto proprio capite mortuo, ubi in singula elevatione copia florum minuitur. Vide plura superius in præparatione medicamentorum sedativorum, ubi explanatius & dilucidius sulphuris philosophici fit mentio.

Sal marinum philosophicum est sal illud, ex capite mortuo salis marini, post destillationem spir. extract.

De *usnea cranii hominis* videatur citatus *Helmontius de vuln- rum curatione* §. 41. usque ad §. 62.

TITULUS VIII.

OPHTHALMICA.

Vinum medicatum polychrestum,

primario quidem & principaliter directum ad vitia oculorum, sive ad visus obscuritatem ex humoribus frigidis causatam: secundario autem ad oppilationes venarum & omnis generis venena,

S. R. Maj. SIGISMUNDI III^{ti}. Pol. & Succ. Regis.

Rx. herb. & flor. euphrasia m. x. rorismarini m. v.
 betonica m. iv. borryos, salvia ā. m. iij.
 chelidonii, verbenæ maris m. iβ. cardui benedicti m. ij.
 flor. calendula m. j. stachad. Arab. sem. fenic. fileris montan. ā. m. ij.
 corr. citri m. iv. ligni sassafras concisi ℥x.
 rad. zedoaria ℥j. diptami albi, ireos flor. ā. ℥ij. cardamomi ℥j.

Conscindantur herbæ paululum exsiccatae, demptis stipitibus, & cum reliquis ingredientibus crassiusculè contusis misceantur, & in tres partes æquales divisæ, sacculisque oblongis immisæ, ac in vini Rhenani recentis, seu musti vasculo, quod Amam vocant, immergantur, mace- renturque per tres vel quatuor septimanas, ut hoc pacto vinum illud cum herbis effervescat, & vis illarum extrahatur, cumque vini substan- tiâ uniatur. Postea sacculi extrahantur e vase, ut feces ad fundum resi- deant, & vinum clarescat, atque ad usum accommodari possit.

NOTES & VIRES. VINUM HOC MEDICATUM licet propter sua ingredientia præstantissima variis polleat viribus, tum ob herbas ophthalmicas, præcipuè euphrasiam quæ basis hujus compositionis est, valet mirificè ad omnes affectiones oculorum, ex frigidâ & hu- midâ causâ ortas: utpote ad incipientes cataractas seu suffusiones, lip- pitudines, aliasque visus debilitates, tam avertendas, quam profligan- das, eò quod cerebrum debile roborat, & defluxiones ejus frigidas ex- siccat; imagines, culices, muscas, aliaque corpuscula oculis obversan-

tia dispellit, oculosque caligantes emendat, spiritus vivos reficit, roborat & auget.

Secundariò autem propter alia ingredientia cephalica, stomachica, hepatica, cordialia & alexiterica compositioni huic inserta, hepatis oppilationes aperit, icteritiam sanat, pectoris & pulmonum vitii succurrit, asthma & orthopnœæ medetur; paralyfin, epilepsiam, vertiginem, colicam, & alios morbos ex frigida causa extirpat: uteri superfluitates ac intemperiem frigidam & humidam tollit. Venenis ac præcipuè lui pestiferæ præstantissimum est remedium, tam præservativum, quàm curativum.

Quod si autem vinum illud medicatum ad solam visivam potentiam roborandam, & organa ejus conservanda, dirigi debeat, tunc sequens compositio seu recepta accipiatur, quæ ut simplicior, ita etiam gratior erit palato:

Rx. *fol. & flor. euphrasie, betonica, salvia, chelidonii* ā. m. ij.
rorismarini / m. ij. *sem. feniculi* ℥iv. *fler. mont.* ℥j.
ligni *sassafras* *conciſi* ℥iij.

Incidantur herbæ remotis stiptibus, & misceantur, sacculoque oblongo, ex tela munda, aut sindone alba immittantur, & sic musto seu vino recenti Rhenano immersæ, macerentur per tres aut quatuor septimanas, ut vis herbarum eo melius extrahatur, & cum substantia vini uniatur.

Hanc descriptionem, S. R. Maj. VLADISLAUS IV. ad examinandum, Collegio suo Medico obtulit, quam adhuc à Parente suo p. m. Ser. Pol. & Suec. Rege, SIGISMUNDO III. recommendatam habuit.

Aqua ophthalmica D. D. C.

Rx. *aq. still. spermatis manarum* ℥xvj. *phlegmatis Oli* ℥viij.
spermatis ceti ℥ij. *essent. rosarum* gtt. aliquot.

Ra cosmet. myrrhisat. pro pauca lactescentia q. s. misceantur.
 Hanc compositionem in duplo Cl. Dn. D. Cnöffelius Anno 1656. d. 29. Julii sibi præparavit, pro futurâ ægrorum & sufficiente provisione.
 VIRES sunt in amblyopia, amaurosi & suffusione.

Aqua ophthalmica alia D. D. C.

qua curatus fuit Dn. Præcopius, Theol. in xenodochio ap. S. Elisabetham Dantischi, & Thomas Sarabanda, obcecatus è cataracta.

Rx. mucag.

*Rx. macag. aquat. ℞l. per XX ℥iij. crude, trancolat.
pblegmatis Oli ā. ℥ij. aq. nivis seu glaciei mens. Mare. collecta ℥iij.*
quibus adde, ad singulam liquoris ℥ss. *Spermatis ceti ℥j.*

Misceantur probe, stent in loco temperato per aliquot dies, postea fil-
trentur per linteum purum. Patiens de hac mixtura instillet decies,
seu vigesies, pluribus & paucioribus pro commoditate vicibus, in
dorso decumbens, usque ad meliorationem & totalem recuperatio-
nem visus.

Collyrium Cl. Dn. D. Joan. Felveri.

*Rx. pblegmatis Oli & aluminis ā. p. æqual. scil. ā. ℥iij.
croci metallorum, sacchari hni ā. ℥iij.
rutia preparata quàm subtilissimè ℥j.*

Stent per mensem in digestionem, postea filtrentur; cum extremi-
tate subtilis penicilli, hac mixturâ imbuti, oculus subtiliter abstergatur,
vel ad cantum externum una & altera guttula instilletur.

Aqua ocularis externa.

*Rx. succi ex amput. palmitibus vitis, Spermatis ranar. reservati ā. ℥iij.
pblegmatis Oli ℥ij. Quibus immergantur suo tempore
flor. calendula, cyani, cicbor. rosar.
herb. chelidonia, euphrasia, faniculi ā. q. s. Stent per dies ali-*

quot in digestionem, post adhuc adde *cancrorum contuser. n. vij.*

hepata mustela piscis, prius in clibano in liquorem reducta n. xxx.
Mixta destillentur in B. vaporoso ad siccitatem fermè totalem florum
& herbarum. Liquor stillatus servetur in vitro bene clauso.

Magnarum virtutum est, ad omnem visus infirmitatem, inflama-
tiones & oculorum ruborem nempe aufert, sordes detergit, lachry-
mas exsiccat, ulcera sanat, suffusionem & cataractam curat & impe-
dit, insuper ad claritatem oculis augendam & robur tunicis concilian-
dum, est aqua efficacissima.

Errhinum Cnöffelianum, in suffusione oculorum.

*Rx. flor. lilior. convall. in alcool redact. ℥ij. rad. ireos flor. ℥j.
caniotomii nostr. pro conditione morbi q. s.
essent. ros. seu ol. Rhod. gtt. iij.*

Misceatur in mortario lapideo & F. pulv. subtilissimus, in scatula munda
seu pyxidula asservandus,

TITULUS IX.
O T I C A.

In surditate symptomatica.

I.

Clarissimus Dominus D. *Gablowitzki*, Ser. piè defuncti Episcopi, Caroli Ferdinandi, Princ. Pol. & Suec. Medicus ordinarius, in symptomatica surditate, cum dolore Sac. Reg. Maj. Anno 1648. mense Januario, auri sinistra superveniente, commendabat *colocynthidia pomum, cum calefacto oleo amygdalarum amararum bene impregnatum, post fortissimè expressum.* De expresso hoc oleo colocynthinato cum bombace excepto, ponatur in aurem bis vel ter indies.

2. Ex consilio autem D. D. *Cnöffelii* observavi, auditum S. Reg. Maj. brevi post restitutum fuisse, ~ ¶ ri *sassafrato*, leviter tepefacto, & bombace excepto, atque in aurem posito, suppositis statim lintheaminibus probè calefactis ad extra per dimidiam horam.

3. Anno 1649. rediit dolor, cum surditate, strepitu & fluxu excrementoso, ubi *Cl. Cnöffelius* denuò præscriptum remedium repetiit, sed absque levamine, inde & *balsamum* hoc adhibuit, quod

Rx. ~ *uc* ¶ ri *rectificatiss.* & *sassafrati*,
elixir. propriet. sine ~ ¶ ris ā . ℥ ℞. *ol. hypericonis, succini* ā . ℥ ℞.
simili dicto modo fuit adhibitum, & S. R. Majestas ex reiterato usu per tres dies iterum convaluit.

4. Juvenis studiosus à septennio aure dextra difficulter, & aliquando vix audit. Cura ejus sic fuit instituta. Primo purgatus fuit pilulis anethinis, post scarificationes factæ sunt circa scapulas & cucurbitula admota. Postea usus est hoc topico, quod

Rx. ~ *formicarum*, ¶ ri *rectif. sassafrati* ā . ℥ ℞.
extr. castorei ℥ j. ℞ *succini, seu spiritus* gtt . x. M.

Mixturam cum bombace exceptam intrudat in aurem, & illibi per diem & noctem servet, applicato semper pressius lintheamine intensè calefacto, pro imposta medicina in actum transpirationis intimioris promovenda.

Arcanum in surditate

Clarissimo Dn. D. Luberto Erbenio à quodam mercatore Gedaniensi communicatum, huc annectere etiam placuit.

Rx. rnpba-

R. *raphanum unum vel plures* pro pl. Præscinde capitulum vel taleolum, excavato infunde *aq. majorum*. quantum capiet, taleoloque præciso, iterum tege foramen superius ipsius raphani, defodendo illum intra terram, per dies tres vel plures, exempto raphano, *aq. majorum*. tot diebus detenta, effundatur & servetur pro usu. Hujus nempe liquoris cochlear indices bis, mane scil. & vesperi, vel sæpius immittatur in aures.

TITULUS X. ODONTALGICA.

Pulvis ad dentifricia moschatus

Sereniss. CÆCILIA RENATÆ, p.m. Reginae Polon.

R. *oriza finiss.* ℥iij. *pumicis calc.* & aliquoties in lacte extincti, *coralliorum rub. tritorum, lapid. silicum calcinat.*

& n. m. in pulv. redact. ā. ℥j.

rad. ireos pulv. ℥j. ℥ij. *aluminis usti, salis comm.* ā. ℥j.

mosch. ambr. ā. ḡ. vj. *ol. rosar. ver. stil. gutt.* iij. *fol. auri* n. 4.

Fiat omnium pulvis, non admodum subtilis. Mucosos dentes à for-
dibus purgat, & omnem tartarum corrosivum abstergit, dentes quo-
que dealbat, & vacillantes firmos reddit.

Pulv. ad dentifricia alius Ser. Reginae.

Ex ord. Dn. D. Teuberi, Medici Ord. Ser. Reginae.

R. *lap. pumicis pulv.* ℥℞. *corall. rub. & alb.* ā. ℥iij℞.

aluminis ℥℞. *rad. ireos flor.* ℥j.

Fiat pulvis non admodum subtilis. Cui adde

ambra & moschi or. ā. ḡ. v. *ol. rosar. stil. ver. ex floribus* gutt. iij.

Misceantur probè, pulvis in scatula munda servetur ad usum. Ad den-
tes purgandos & dealbandos remedium excellens est. Cujus quoti-
dianus usus adhuc in Polonia apud multas matronas observatur.

Not. Ex pulvere præscripto, cum mucilagine tragacanthæ (per
aq. salv. factâ) fit massa tenacissimæ consistentiæ, ex qua formantur
styli dentifricii in umbra lente exsiccandi. Omnem nigredinem &
colorem vitiosum abstergunt, & dentes de novo albos & politos red-
dunt, si quotidie his fricentur.

Tinctura perbella Ser. Reginae CÆCILIAE
ad gingivas tumentes & sanguinolentas.

℞. aq. fol. salvia, quercin. ā. ℥vj. pblegmat. Oli, Onis ā. ℥iiij.
gummi lacc. (in bacillis) pulver. ℥vj. aluminis ℥i℔.

Mixta stent in digestionem per diem & noctem, postea filtrantur per chartam. Tinctura rubini instar servetur usui. VIRES titulus indicat.

Tinctura odontalgica D. D. C.

℞. rad. pyretbri, lign. sassafras ā. ℥i℔.
sem. hyoscyami, caryophyll. massa pil. de tribus ā. ℥j.

Incisa & contusa infundantur, in ℞. n. sedativo simpl. ℥vj.

Stent per dies tres in digestionem vel diutius, filtratæ Ræ adde
extracti sedativi liquidi citrati, seu tinct. granorum quietis ad plac.

Dentibus dolentibus summopere medetur, si dimidium cochlear hujus Ræ in ore per dimidium quadrantem horæ contineatur, postea iterum expuatur, &, si opus est, secunda & tertia vice usus reiteretur. Idem præstat & seq.

Balsamum odontalgicum.

℞. ol. sil. caryophyllor. camphor. buxi ā. ℥j.

nuc. moscb. express. q. s. pro consistentia balsami,

adde extr. opii ℥i℔. fuliginis splendens q. s. pro tingendo in nigredinem.

Fiat balsamum. Cannem dolorem dentium (gossypio exceptum & cavernis impositum) ex quacunque causa ortum, tollit.

Balsamum aliud odontalgicum.

℞. ol. caryophyllor. ℥ij. in quo dissolve camphor. ḡ. xxiv.

adde ol. nucis moschat. express. q. s. pro consistentia, tandem admiscentur extr. granor. quietis ḡ. xv. fuliginis splendens q. s. pro tingendo.

M. F. Balsamum. Odontalgiam subito aufert, quod ipse sæpius expertus.

Balsamum puerorum dentientium.

℞. butyri mafalis non salici ℥iv. pinguedinis gallin. anatis ā. ℥℔.

succi expressi cancorum fluviatil. sedi majoris ā. ℥iiij.

Coquantur in diplomate ad consumptionem humiditatis, in fine adde sanguinis extracti ex cristis galli ℥v. & post unam & alteram reiteratam ebullitionem exprimantur, ubi adhuc admiscere poteris

sacchari

sacchari canti q. s. pro dulcedine. M. F. linimentum pro gingivis infantium.

Massularum aliquot genera in odontalgia.

^{1.}
℞. *opii correcti, fuliginis splendens* ā. ℥j.
sem. hyescyami, camphor. ā. ℥℞.
cum *ol. nuc. moschat. expressi* q. s. Fiat massa pro dentibus dolentibus.

^{2.}
Vel ℞. *gum. tacamahaca, laudani opiat* ā. ḡ. iij.
camphor. ḡ. ij. cum *ol. caryophyllor.* q. s. Fiat massula.

^{3.}
Item ℞. *Oliusti* ℥j. *opii correcti* ℥ij. *scort. mandrag.* ꝑ. *philosophor.* ā. ℥℞. *pulv.*
mass. pil. Russi q. s. pro consistentia. Fiat massa.

^{4.}
℞. *extr. granor. quietis* ℥j. *Ol. anod.* ℥℞.
camphor. ḡ. vj. (in *ol. caryophyll.* q. s. dissol.)
ꝑ. *nuc. mosch.* ℥℞. *pulv. caryophyll.* q. s. M.
F. Massa duriuscula, cavernis dentium imponenda.

Granum piperis in *V* maceratum & accensum, subitò dolores dentium sistit, si cavernis imponitur.

Linimentum ad gingivas tumentes & putridas

Cl. Dn. D. And. Cnöffelii.

℞. *sang. draconis myrrh. mastice* ā. ℥℞.
croci ℥ss, *aluminis* ā. ℥j. *mellis rosati* q. s.

M. F. linimentum pro dentibus vacillantibus. Adde
ol. jasmini guttas aliquot.

TITULUS XL PECTORALIA.

Medicamentum antihecticum

Clariss. Dn. D. Andr. Cnöffelii Archiatri Regii.

℞. *sulphuris citrini opt. pulv. ol. lini recent.* ā. ℥iij.

Mixta coquantur in vase magno & amplo cupreo, super ignem quidem lenissimum, spatula lignea, subinde agitando donec inspissescere incipiant, tunc removeatur ahenum ab igne, & impone vasi grandiusculo,

diusculo, aqua frigida impleto, tùm materia ascendet, & condensabitur instar hepatis, tota spongiosa, quam prius refrigeratam, & exemptam in tabula lignea, conscinde in frustula minima; & indatur retortæ Waldenburgicæ fortissimæ, lutoque benè munitæ. Pòst imponatur illa furno reverberii & adaptato recipiente, iustoque observato ignis regimine, instituaturn destillatio. Primo exhibit, per 5. horas phlegma, postea liquor lacteus, qui etiam ad 6. vel 7. horas continuabit; Quo tempore per 15. horas, cautè procedendum erit, & igne quidem discretissimo, (si recipientem conservare nec incassum laborare velis, quod amicè te moneo) donec nubeculæ albæ progredi incipiant, ubi ignem jam, adjectis aliquibus carbonibus, gradatim augere potes, & exhibit oleum rubicundissimum, in quò gradu ignis tunc temporis calor continuo conservandus est, usque ad totalem humiditatis radicalis expulsionem, & quousque nebulæ egredientes non amplius conspiciuntur, ubi extrema tandem ignis violentia continuetur, ut retorta candeat, sic adhuc prodibit oleum crassum, instar butyri, in minima tamen quantitate.

In hac ultima destillatione videbis (maximè noctu) fornacem totam, cœrulei coloris, tanquam tota sulphure accenso arderet, totque domus implebitur odore sulphureo, & omnia fermè vasa metallica, maximè argentea & cuprea, & omnia ferramenta inde in tota domo insipientur, diversisque coloribus atque arugine imbuentur, adeò subtilis est iste spiritus, ut omnia vasa & parietes fornacum, etiam munitissima penetrare soleat. Quo viso, ignis amoveatur, ut omnia refrigerent.

Abolutâ destillatione, liquor lacteus separetur ab oleo, quod in durissimam & spissam materiam sese coagulare solet, quæ tamen facile super ignem iterum liquefcit; Hujus

ol. coagulati accipiatur p. ij. colcotharis Oli p. j.
& supra ignem in patella magna, spatula lignea probè misceantur; Quæ materia copulata, & refrigerata atque in frustula parva prius fracta denuo ex arena, per retortam vitream, destillanda est, ac iterum, spatio 24. horarum exhibit phlegma cum oleo, tandem & igne adaucto & compresso, cum spiritibus oleum simul crassum, instar gelatinæ, quod totum expellendum & à phlegmate iterum separandum est.

Tandem accipe

olei hujus à phlegmate separati (e. g.) ℥iv anisi ℥ij.
Mixta in phiala, hermeticè clausa stent per mensem, in lenissima & philosophica digestionem, & tandiu, donec optimè uniantur. Sic habebis

bebis Ram veram hecticam rubini instar, quæ ad curandam phtisin, & ad omnes morbos pulmonum & pectoris, summum est arcanum, quale melius in mundo inveniri vix potest, pro quo

Nomen DOMINI in æternum sit benedictum.

Not. In peste tam præservationis, quàm curationis causa est medicamentum Divinum; Simul antepilepticum & antilunaticum, & quod jecori & pulmonibus prodesse posse, ipsa signatura hujus balsami ostendit. Dosis à gt. iij. ad vij. & ℞. in vehiculis adpropriatis.

NB. Melius succedit labor, si aliquid salis tri sulphuri crudo permisceatur, & post, dicto modo, cum oleo lini coquatur.

Meminit & hujus medicamenti oleosi Cl. D. Job. Agricola in suo de sulphure tract. p. 397. & Job. Poppius in Hodegetico. Qui tincturam sulphuris in salutem corporis humani efficacem vocat, quæ totum corpus, ut antimonium aurum, mundare, splendores gemmarum (ex sua experientia turcoidem) flaccescentes erigere, & exaltare scribit. Et Paracelsus similia recitat; sed quomodo languentibus pretiosis gemmis medicinam adhibere, emortuumque vigorem & splendorem restituere valeat (inquit Cl. Relsincius dissertatione chim. de sulphure c. 17.) non liquet. Clariss. Agricola se multa effecisse ait cum oleo rubro in colica, calculo, paralyfi & contractura membrorum, item in expellendis lumbricis, & ulceribus antiquis foetidis. Hoc quidem certum est, quod liquor lacteus, in prima destillatione superius ab oleo separatus, & interim asservatus, (qui alias internè nullum usum habet) singulare est remedium externum, in scabie, psora, lepra & alopecia leprosa. Convenit & virginibus in facie pustulosis, & illis, qui morphea, gutta rosacea & hydrophobia laborant, per se, vel cum aliis admixtis liquoribus adhibitus.

Pilulæ ad defluxiones nocturnas.

℞. succi glycyrrb. inspiss. storacis calamita,
benzoes in granis, thuris albi ā. ℞j
extr. granorum quietis ꝑ. iv. enula campan. ꝑ. viij.

M. cum elixir. proprietate. bals. q. l. formentur pilulæ, magnit. ad pl.

Dos. ꝑ. exhib. ituro cubitum.

Sirupus pectoralis solutivus Cl. Dn. D. Cablowitski.

℞. rad. glycyrrb. ℞i℞. polypod. ℞j. farfar. belen.
petroselin. iussilag. fœnicul. ā. ℞℞.

herb.

herb. capill. ♀ m. j. botryos, scabios. salv. cacblear. veron. ā. m. l̄.
flor. malv. arbor. beder. terr. violar. mart. genist. a. p. ij.
sem. anis. fenic. ā. ℥j. urtic. nasturt. aquat. ā. ℥ij.
squill. prap. ℥vj. passalar. major. exacivatar. ℥ij.
da&ylor. pingu. ā cuticula interna purgatorum n. xx.
caricar. n. xxv. jujubar. sebest. ā. n. x.

Incisa & crassiusculè contusa coquantur in *aq. hordei* lb̄. x. ad consumptionem tertiz partis ; In expressione adhuc calida infund. per hor. 24. *fabarum antiquarum* & *grosso modo contusar.* & *furfuris triticei* à *farina benè excussi* (melius *pulv. grossi md. ireos*) ā ℥j. F. lenta una atque altera ebullitio & colatura sine expressione ; in qua infund.

fol. senn. el. ℥v. agar. alb. sem. carb. excort. ā. ℥j.
fol. byssop. ℥℞. cinam. ℥vj. mac. ℥ij. zingib. ⊖ ♀ri ā. ℥j.

Macerentur per 2. dies continuos, in balneo tepido, deinde F. omnium levis ebullitio, colatura & expressio. Cui adde

sacch. albi lb̄iv. Clarificentur albumine ovorum, (melius ante infusionem purgantium) & coquantur igne lento ad sirupi consistentiam.

Sirupus violarum compositus

S. R. Maj^{is} JOHANNIS CASIMIRI

ex præscriptione Cl. Dn. D. Cnöffelii.

Rx. aqu. pectoralis asthmat. officina regie,
tussilaginis, veronica ā. ℥iv. papaveris albi ℥iij.

Quibus aquis, ferventissimis prius factis, immergantur

flor. violar. mart. rec. à petiolis viridib. excerpt. lb̄j.

Facta maceratione per noctem, in vase stanneo coopercolato, ne quid exipiret, fiat expressio, colatz infusioni denuo immergantur

flor. viol. mart. rec. ℥iv. ad vj. & post repetitam macerationem

aliquot horarum spatio, uti antea exprimatur, tandem adde

sacchari albi canarii pulv. lb̄ij. Ac sola dissolutione sacchari, in stannea seu argentea patina, supra aquam ferventem fiat sirupus, per linteum adhuc colandus, seu solum per purum setaceum. Sign. sic. violarum S. R. Maj^{is}. Tum iterum accipe

sirup. violar. jamparati ℥ij. papaver. comp. D. D. Langii,
pblegmat. ⊕. per infusionem radic. ireos correcti ā. ℥℞.
ess. anis ℥iv. F. Lambitivum pro S. R. M.

In catarrho cum tussi, dolore & inflammatione gutturis, & difficultate anhelitus, de quo Regia Majestas lambendo aliquoties in die sumpsit, sub noctem vero iturus cubitum cochlear unum, profuit & in aliis personis.

Curatio Φ θίσεως.

QUAMVIS phthisis morbus sit periculosus, & à multis incurabilis habeatur, tamen plures sanitati restitutos, per medicamenta nempe Cnöffeliana, sæpius vidi, & simili processu ipse curavi.

Primo in morbo nondum confirmato, & absque excretionem sanguinolenta, adhibuit Cl. Cnöffelius, pilulas suas balsamicas, ex aloe, myrrha & croco, cum balsamo Δ ris anisato, seu elix. propriet. helleborino efformatas; DOSIS erat $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. ante somnum. Post per octiduum, & quidem ter in die, scil. mane, à meridie & vesperi has rotulas sulphuratas: quæ

Rx. *specierum diaireos, diatrag. frig. \bar{a} . $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. \mathfrak{O} ii fix. diaph. $\mathfrak{z}\mathfrak{vj}$.
flor. Δ ris $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. sacch. albi in aq. tussilag. q. s. dissolut. $\mathfrak{z}\mathfrak{vj}$.
 \odot anisi gtt. xij. F. tabulæ ad scatulam mundam.
DOS. n. 6. 7. & 8.*

Vel **Rx.** *\mathfrak{O} ii fix. diaphor. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. flor. Δ ris $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
specier. diatrag. frig. diaireos, succini albi preparat. \bar{a} . $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$.
extr. helenii $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. bals. Δ ris anisat. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
sacch. in aq. fæniculi s. anisi q. s. dissol. $\mathfrak{z}\mathfrak{iv}$. F. l. a. rotulæ, Confer Herbo.*

Sequenti septimana, loco rotularum præscripsit

Pulverem diakibrick/chybor,

qui talis est:

Rx. *rad. farfar. ireos \bar{a} . $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. glycyrrh. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. enul. campan. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$.
fol. hyssopi, capill. \mathfrak{O} ris \bar{a} . $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. sem. anisi, fæniculi \bar{a} . $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$.
flor. Δ ris $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. sacchari canarii albi \mathfrak{ss} .*

M. Fiat Pulvis subtilissimus. DOS. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. ad ij.

usus hujus pulveris sit mane & vesperi, tribus vel quatuor horis ante cibum, superbibendo bonum haustum ptisanæ. Pro nocte autem & ante somnum adhibuit

Emulsionem sequentem.

Rx. *sem. melon. cucumer. \bar{a} . $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. papaveris albi $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
nucl. Persicor. excort. n. vj. ∇ veronica s. tussilaginis, fragor. \bar{a} . $\mathfrak{z}\mathfrak{iiij}$.*

*L

F. Emul-

F. Emulsio. Adde *sacch. cant. alb.* ℥vj. & aliquando
magist. perlar. butyr. ℥ij. *essent. rosar. ver seu spir. fragor.* ℥j.
 Dimidium hujus emulsionis frigidissimè exhibuit, eundo cubitum,
 alterum dimidium sequenti nocte, tertia & quarta die interdixit.

Postea loco emulsionis sequens ordinavit

Decoctum antipthificum.

Rx. *rad. farfar. polypodii, glycyrrh. levistici* ā. ℥j.
herb. pulmonaria, salvia, verbene, scabiosa,
flor. hepatica nobil. ā. m. j. *sebest. jujubar* ā. ℥ij.
sem. anisi ℥vij. *caricarum n. x.* ▽ *fontana pura* ℔iv.

Incisa & contusa crassiusculè coquantur in præscripta mensurâ aqu.
 simpl. usque ad 3. partis consumptionem. Decoctum colatum & pu-
 rificatum dulcoretur cum melle clarificato, q. s.

DOSIS ℥iv. ad ℥vj. & ℥vij. mane & circa noctem, per octi-
 duum; finito tempore, omnia de novo, in modum præscriptum ite-
 rum incipienda sunt, usque ad meliorationem.

Post absolutam curationem, patiens adhuc per unum atque alte-
 rum mensem cerevisiam bibit medicatam per species sequentes:

Rx. *rad. tussilaginis, polypodii, irid.* ā. ℥iij. *enula, caryophyllat.* ā. ℥iv.
herb. pulmonaria, veronica, scabiosa, salvia,
hepat. nobil. ā. m. iij. *byssopi* m. iv.
flor. hepat. nobil. m. iij. *rasur. ligni juniperi* ℥xvj.

Incidentur & contundantur grosso modo, indanturque sacco oblongo.
Sign. species pro dolio cerevisiæ.

Pulvis pleuriticus Dn. D. Cn.

Rx. *rasur. dent. verris aprugni, mandibul. lucii præp.* ā. ℥ß.
florum Aris ḡ. v. *ŏii fix. nost. diaphor.*
rad. bardana pulv. ā. ḡ. xv. **M. Fiat pulvis.**

Curat pleuritidem & illico omnes lateris dolores, non sine adstan-
 tium stupore.

Sumitur in haustu aqu. bardanæ, cardui Mariæ, seu cardui be-
 nedicti. **DOSIS** præscripta, & bis in die reiteranda.

Pulvis alius in pleuritide Dn. D. Cn.

Rx. *rad. Bardan. maj. pulv.* ℥j. *florum Aris, papav. errat pulv.* ā. ℥ß.
ŏii fixi diaphoret. ḡ. xv. **Fiat Pulvis.**

Ejusdem

Ejusdem ferè efficaciz cum superiore. Modus utendi est in aceto bezoardico, seu aq. appropriata, bis in die sumendus.

Not. Pleuriticum internum; & singulare arcanum, Cl. Dn. Doct. Cnöffelio à Rev. Patre Manbreck, Soc. Jesu, anno 1655. mense Julio communicatum, est *radix bardanae sive lappa majoris*, vere, crescente luna collecta; in autumno verò, decrecente luna, quæ in umbra (non ad ☉em, nec ad ignem) exsiccata, & pulverisata detur ad cochlear j. vel ʒij. in vitro vini generosi: melius in propria plantæ aqua.

In plurimis aliis feliciter successit antea hæc curatio, uti postea maximè in meo auriga Petro anno 1654. d. 14. Maji, & postmodum in me ipso, eadem pleurâ furente & acutissimè pungente in utroque latere excruciat, cum screatu sanguinis grumosi, per biduum, viriumque insigni debilitate; exterius verò lintheamina duplicata mucagine aquaticâ (non destillatâ, sed n.m. per se servatâ) imbuta, locis dolentibus & spinæ dorsii applicavi, singulis binis aut trinis horis renovando imbitionem lintheorum, & continuo biduo ea applicando. *Huc usque Dn. D. Cnöffelius.*

Pulvis pleuriticus à Dn. D. Cnöffelio anno 1654.

Excell. Dn. Subcamerario præscriptus.

℞. *sanguinis birci secundum Helmont. prepar.* ʒ℞.
mandibularum lucii piscis absque igne in subtil. pulv. redact. ʒij.
 ʒii diaphor. ʒ℞. *rad. papav. errat.* ʒj. *bardana* ʒ℞. ʒ. xv.

Fiat ex omnibus pulvis subtilissimus.

In pleuritide tam verâ & legitimâ, quam spurâ & nothâ ab authore præscribatur.

DOSIS à ʒj. ad ʒij. & ʒj. in aqua idonea destill.

Hoc pulvere in simili morbo curatus est olim *Excell. Dn. Dietericus de Döbnhoff &c. &c.* absque omni sectione venarum.

Licet autem hujus exempli observatio, & in aliis multis simili morbo afflictis, Cl. D. nostro auctori successerit, tamen non semper fidendum est, sed consentientibus omnibus, in isto morbo sanguineo, & maximè ubi extravasatio sanguinis id indicat, statim & ab initio venæ sectio è basilica ejusdem lateris (præmissa tamen clystere) instituenda est: repeti etiam debet sanguinis missio singulis diebus, donec dolor & febris multò mitiores evaserint, imò & aliquando in pleuritide peracuta bis in die, etiam si in principio fuit neglecta, post septimum

num & nonum diem ; cum vero morbus mitior fit, tunc temporis à phlebotomia abstinendum, quia anacatharsis supprimitur, & æger in vitæ discrimen conjicitur. Adeoque alias necessaria est venæ sectio, (*inquit River. prax. l. 2. c. 2.*) ut senibus, pueris, gravidis mulieribus, puerperis, & menstruas purgationes patientibus, in hoc affectu ad illam accedere liceat. Caute tamen, & cum consilio Medici prudentis.

TITULUS XII. CORDIALIA.

Balsamum radicale margaritarum.

Rx. margaritas orientales, splendidasque, has cum aceto terebinthina solves, solutas, separato per evaporationem menstruo, aquâ fontis destillatâ dulcorabis, donec sapor ablatus fuerit. Abeant deinde in cella vinaria in oleum vel liquorem, super vitrum vel marmor collocatæ. Tum accipe *Vi. opt.* q. l. qui guttatim in liquorem hujus magisterii instillatus, ipsum in talcum quasi mirabiliter convertit ; id vero coagulum per *Œ*am pelles & in oleum vertetur.

Hoc ex margaritis quidem elaboratum, in virtute verò est verum talci oleum, quod à chemicis celebratur ; hinc nitor margaritis restituitur, hinc mulierum facies albescunt, splendescuntque.

Cordiale est nobilissimum aurum potabile in operatione quam proximè accedens. Nam epilepsiam depellit, cardiacas passiones vincit, sanguinem rectificat, in confortatione cerebri, memoriæ & cordis, conducit.

Fœtum in utero, humorem vitæ, & naturam internam in omnibus membris fortificat, putredines arcet, senectutis incommoda retardat, optimum arcanum, tutissimumque cuivis familiariter utenti. *Dos.* à *ʒ*β. ad *ʒ*j. & *ʒ*ij. in aq. cordiali.

Crocus solis & panacea solaris Dn. D. A. C.

HÆc medicina, sive pulvis aureus & panacea *Œ*aris dicta, olim inter secretissima arcanorum scrinia ab authore more solito reservabatur, paucis tamen amicis, & non nisi duabus vel tribus personis, tandem concessit, in quorum catalogo & ego hujus arcani particeps eram : quod & adhuc certis de causis, pro me assererem, nisi jam res in aliorum scriptis ex parte esset annotata ; & quidem

quidem à Clariss. Dno Joanne Ferdinando Hertodio à Todtenfeld, Phil. & Med. D. &c. in aureo & curioso suo tract. tartaro-mastige Moravia part. 2. pag. 252. Ideò & hic genuinam & veram ejus præparationem, hucusque mihi reservatam diutius non reticebo, sed tandem & fasciculo huic includere non gravabor, tali processu, prout ab ipso Domino Cnöffelio p.m. fuit elaboratus & à me etiam postea repetitus.

Primò paratur secundum Zwelfferum vel ad mentem nostri authoris, tali proportione,

Crocus sive sulphur solis.

℞. *Di purissimi* ℥iij. *aluminis albi* ℥ij. *salis gemmae* ℥j. ℥ij. *auri finissimi, per Cūm purgati & subtilissimè prius foliati* ℥i. (i. e. liber unus.)

Pulverisata salia misceantur prius exactè, in porphyrite, adjiciendo sensim & per vices auri folia, & affurget odor urinolus. Postea immitantur ollæ vitreatæ & novæ, satis magnæ ac capaci, quibus super affundatur aq. simplex ad super eminentiam quatuor vel sex digitorum: Coquantur igne prius moderato, post fortiori, ad spissitudinem pulmenti crassioris, sic aurum totaliter solvetur, & antequam materia in instituta coctione totaliter siccescere incipiat, denuò affundatur aqua simplex, quantum pro dissolutione salium sufficiens erit, & post unam atque alteram repetitam ebullitionem, solutio solis, dum adhuc calet, filtretur, & beneficio olei ☿ri (per deliq; facti) statim præcipitetur: ad quod opus perficiendum, copia satis magna olei ☿ri requiritur. Hoc peracto pulvis aureus præcipitatus, cinerei coloris, ab aqua salsa, per chartam emporeticam & filtrum iterum separandus, & affusâ aquâ sæpiùs ab omni acrimoniâ & salino sapore edulcorandus est: Pulvis relictus tandem supra fornacem lenissimo calore, vel sponte, sua exsiccetetur, & adhuc per spatium semiquadrantis, vel unius & alterius orationis Dominicæ, in crucibulo puro calcinetur: Et erit crocus solis pulcherrimus, purpureo-violacei coloris, qui postea medicamentis aliis maximè cordialibus, & sudoriferis admisceri, vel ita per se in vino vel aq. cinamomi adhiberi potest.

Not. Cave ne diutius in igne permaneat, quam superius annui, aliàs color desideratus amittitur, quod mihi ipsimet contigit, experto crede Ruperto.

Crocum solis & ad alios labores & extractiones applicare pote-

ris: si nempe oleum aromaticum aliquod, scilicet cinamomi, caryophyllorum, citri, zinziberis, angelicæ, juniperi, ligni saffras, vel quodcunque horum dictorum placuerit croco Solari, ad supereminentiam duorum digitorum superaffundatur, & in leni calore, & vase vitreo benè clauso digestio instituat, apparebit Ra auri, medicamentum balsamicum, adversus multifarias infirmitates, præstantissimum.

DOSIS à gutt. iij. ad vij. cum aliis medicamentis & vehiculis cordialibus & morbi appropriatis.

Si etiam super solutionem auri, superius edoctam, & ad pulvis formam redactam, affundatur Ψ opt. & rectificatiss. cinamomifatus s. q. atque in arena, lento calore fiat digestio, Ra auri elicitur elegans, & citrini coloris, salibus in fundo remanentibus, quæ destillatione à spiritu superfluo ultra medietatem iterum separanda est. In fundo vitri Ra auri potabilis manebit, miscibilis cum aquis cordialibus. Cavendum tamen, ne ad siccitatem destilletur.

DOSIS hujus medicamenti pretiosissimi à ḡ. vij. ad x. in vino, aq. cinamomi, seu alia aq. cordiali. In morbis omnibus desperatis. Jam componitur.

Pulvis solaris, seu panacea solaris Cnöffeliana.

Rx. *croci solaris nostri, superius elaborati, & ab omni acrimonia falsa prius liberati atque benè edulcorati q. v.*

Huic croco nondum calcinato, & dulci adjungebat Cl. Author
Sulphur antimonii fixatum,

seu

Cinabrium ḡii, (per reiteratam actionem opt. purgatum) ana.
& in vitro Hermetice clauso, seu ovo philosophico, observatoque ignis regimine, more Philosophorum, mixturam per mensem, & diutius stare permittit, donec sensim per omnium, quos videre licebit, colorum graduum, ignis examine in pulverem transferit rubicundum, in igne fixum, & in arcanum, (ad multos morbos debellandum, & ad sanitatem conservandam, atque vitam in multos annos prolongandam) efficacissimum. Medicinam dico (*verba sunt ex ipsius Clariss. Authoris manuscripto excerpta*) quæ corporis nostri sordes & vitæ zizaniam eradicabit, tempore digesto, & non purgando sed mundificando, salvis manentibus vitæ nostræ liquoribus substantialibus, eo modo,

modo, quo metallurgos, confusum aurum heterogeneis scoriis, non projicere foras videmus, sed mundantis $\text{\textcircled{D}}$ ii potestate, vi coctionis, ceu externo medio, seorsim regulum auri, seorsim verò scorias tam solares quam martiales colligere. Quid, si sanitas nostra purissimi & sequestrati $\text{\textcircled{M}}$ i solaris, morbus verò earundem scoriarum, cum sua causa morbifica, icon sit? an non par curandiratio obtinebit?

Huc usque Dn. D. Cnöffelius.

Pulverem hunc compositum, seu panaceam solarem Author in parvulo eburneo ovulo, seu pyxide continuo secum portans, omnibus suis medicamentis aliquando adjecit, & quidem in minima dosi, scil. à $\text{\textcircled{g}}$.j. ad $\text{\textcircled{g}}$.iij. & v.

Astrum duplicatum Dn. D. P. P.

Ra $\text{\textcircled{D}}$ ii, coralliorum $\text{\textcircled{a}}$. p. $\text{\textcircled{x}}$ qu. ($\text{\textcircled{z}}$ iß.)
Mixa stent in digestionem per 24. horas, quibus adhuc adde
essent. ambræ moschat. $\text{\textcircled{z}}$ iß. Misc. Dosis à gtt. v. ad vij. & xv. in
aquâ appropriatâ.

Tinctura antimonii.

Ra. $\text{\textcircled{D}}$ i purif. part. ij. $\text{\textcircled{F}}$ ri crudi pulv. part. j.
Mixa detonentur in mortario, chimico more.
Jam *Ra*. $\text{\textcircled{D}}$ ii pulv. & mixtura prescripta $\text{\textcircled{a}}$. part. $\text{\textcircled{x}}$ qual.
Misce, & iterum in crucibulo igne fortissimo liquefiant, instar aquæ.
Materiam fluidam funde in conum fusorium, sebo prius illitum, idque movendo & percutiendo ad terram, ut $\text{\textcircled{M}}$ us fundum petat, quem postea à scoriis separabis & interim seorsim asservabis. Jam accipe
scoriarum hujus $\text{\textcircled{M}}$ i $\text{\textcircled{D}}$ ii, $\text{\textcircled{O}}$ *ci $\text{\textcircled{a}}$. part. $\text{\textcircled{x}}$ qu. q. v.
Misceantur exactè, & sublimentur per cucurbitam ex $\text{\textcircled{z}}$.a, materiam elevatam optimè edulcora cum $\text{\textcircled{V}}$ a simplici calidâ; & iterum exsiccata, quos flores $\text{\textcircled{D}}$ ii, si per se adhibere desideras, adhuc secunda & tertia vice cum admixto capite mortuo sublimare potes. Purgant blandè, aliquando & vomitum movent, sed rarè & absque molestia. DOSIS
à $\text{\textcircled{g}}$.iij. ad $\text{\textcircled{g}}$. & 7. Porro fume

florum $\text{\textcircled{A}}$ ris $\text{\textcircled{D}}$ ii, jam paratorum, $\text{\textcircled{z}}$ ij. vel iv. vel q. v.
~ $\text{\textcircled{O}}$ li $\text{\textcircled{F}}$ ri, ad trium digitorum supereminentiam, q. f.
& post sufficientem digestionem, in $\text{\textcircled{z}}$.a, extrahatur *Ra* repetitis vicibus, ~um nempe affundendo, & post sufficientem extractionem iterum separando, donec omnis *Ra* extracta sit.

Extractiones omnes conjunge, & spiritus superfluos iterum leni destillatione abstrahe ad remanentiam scil. liquoris crassioris, sanguinis rubicundi instar.

Ex hoc liquore crasso, seu massa in fundo vitri relicta, tandem beneficio Ψ summè rectificati, reiteratâ affusione, Ram extrahe elegantissimam, quæ postea à superfluitate Ψ iterum abstrahenda est.

Est medicina magnarum virium in multis quam gravissimis morbis, maximè chronicis & diuturnis. DOSIS gutt. v. vij. viij. ad x. & plures, in liquore idoneo.

Panacea solaris duplicata Dn. D. Cn.

\mathcal{R} . *croci nostri* \odot aris \mathfrak{z} ℔. cui superfunde *astri duplicati* \mathfrak{z} j. Mixta in phiala bene clausa stent tamdiu in digestionem, donec materia exsiccet, cui denuò tantundem astri admisceatur, & iterum exsiccentur. Tandem panacea in fundo vitri relicta, in mortario vitreo pulverifanda, & in pyxide eburnea asservanda est; in omnibus ferè morbis chronicis est medicina nobilissima, habet nimirum in se vim diaphoreticam, ac aperiendi, sanguinem mundificandi & viscera corroborandi, ac proinde in quartana, ac febribus aliis intermittentibus atque malignis, item in affectione hypochondriaca, scabie, lue venerea, multisque infirmitatibus habetur tanquam panacea & nobilissima & pretiosa. DOSIS à \mathfrak{g} . iij. ad v. & vij. cum coralliis, seu ocul. \mathfrak{G} . præparatis, ordinariè verò, cum mellagine anthosata, vel confectioe alkermes in forma pilularum.

Panacea alia, ex cinnabrio antimonii.

\mathcal{R} . *cinnabaris* \mathfrak{z} ii, per reiterat. \mathfrak{m} at. *rectificati*, butyri \mathfrak{z} ii, semel à sua propria cinnabari *rectificati* \mathfrak{a} . \mathfrak{z} ii℔. auri *finissimi soluti* \mathfrak{z} ii℔. Ψ i *rectificatissimi* \mathfrak{z} ii℔.

Misceantur exactè per horam, donec abeant in coagulum rubicundissimum; digerantur calore leni, in vitro opt. clauso, per mensem, donec perfectè uniantur, interim singulis tamen diebus materia bis vel ter agitanda est. Hoc factò spiritus & omnis humiditas, lenissimo calore abstrahatur; materia relicta, & ex vitro fracto collecta, atque in mortario vitreo prius pulverifata, denuò imponitur cucurbitæ vitreæ & humili. Huic pulveri porro affundatur.

— \odot li *rectificati* q. s. ad supereminentiam 2. vel 3. digitorum. Et post reiteratam lenissimam digestionem, unius vel alterius scil. septimanæ,

manz, in arena, spiritus affusi ad siccitatem usque iterum abstrahantur.

Tandem materia in fundo vitri restans pulverifetur, & in phiala vitrea, hermetice clausa, igni philosophico admoveatur, tamdiu, donec per gradus ignis, ultimo abierit in massam lapideam, rubicundissimam, & habebis medicinam in multis morbis magnarum virium, ideoque in quibuslibet affectibus, maxime chronicis, dari potest; mundificat namque corpus hominis, & in apoplexia, epilepsia, mania aliisque morbis capitis, item in paralyfi, febribus intermittentibus, etiam contagiosis & pestiferis, lepra, scabie, lue venerea, &c. medicina est non satis laudanda, adeoque ipsi auro potabili æquiparanda.

DOSIS ḡ. iij. ad v. & vij. cum mellagine, conf. Alkerm. seu extracto aliquo, idoneo, in forma pilul. vel cum admixtis aliis, pulveribus specificis seu convenientibus.

Arcanum tartari solare.

Vid. supra inter medicamenta diuretica, arcanum ꝑi Cnöffelii & Helmontii.

Pulvis cordialis aureus.

Rz. *magisterii butyracei corallior. perlarum* ā. ʒij.
ossis cordis cervi (per aqu. cordial. n. m. facti) ʒiv.
auri ʒij. *granor. ihermes* ℥v.
sacchari canarii, cum essent. cord. nost. bis vel ter inebriat.

Et in mortario vitreo, fiat pulvis aureus, cui adhuc adde
elaosacchari rosati veri ℥v. *Misce, ut exactè uniantur.*

VIRES indicat titulus; DOSIS à ℥j. ad ℥ij. in vino, aqua ci-
 namomi, vel alia aqua cordiali.

Pulvis pretiosus alexipharmacus & cordialis S.R.Maj.

à Cl. Dn. D. Paulo Podchozinski anno 1648.

præscriptus & compositus.

Rz. *C. C. philosoph. calcin. fossil. alb.* ā. ʒij.
terra ☉ *aris Siles. (axungia solis Schwenckfeldi)* ʒij. ℥j.

His omnibus probe mixtis admisce
essent. cort. ext. citri recenter facta q. s. ut fiat pasta, quæ
 denuò per se exsiccet, & in pulverem tenuissimum redigatur. Adde
lap. bezoardici or. (seu lachryma cervi) ʒj.
croci Austriaci ℥ij. *magister. auri* ℥j.
essent. ambr. moschat. (vel loco hujus) *ambr. & mosch.* ā. ℥℞.

*M

Fiatque

Fiatque in mortario vitreo pulvis omnium subtilissimus. DOSIS à ℞. ad ℥j. in vino vel aqua cordiali.

Magisterium auri, sive aurum alcoholifatum.

℞. *melis seu sirupi rosacei, crassi ac densi, vel, quod adhuc melius, gummi Arabici, in aq. simplici dissoluti magnitudinis faba minoris, auri purgat. finissimi & foliati, fol. n. vj.*

Et in scutella aliqua Hollandica, seu porcellana ab omni unctuositate prius benè purgata, digito tamdiu misceto, & conterito, donec folia auri abeant in pulverem subtilissimum, hoc facto denuò vj. vel x. folia admisceantur, & rursus probè cum digito conterantur & in pulverem delicatum reducantur, qui labor terendo cum novis foliis tamdiu reiterandus, donec totus liber auri, vel ad centum folia auri, & plura, ita in pulverem inpalpabilem redacta sint, qui labor facile perficitur, & aliquando intra unam vel alteram horam. Interim tamen inter molendum, una atque altera guttula aquæ simplicis semper inspergenda & immiscenda est, alias substantia gummosa (quæ semper debet esse liquida) exsiccescit & negotium non succedit.

Aurum alcoholifatum tandem, aqua calida pura reiteratis vicibus, & tamdiu lavandum erit, donec probè omne gummi Arabicum, seu mel, iterum extractum & ablatum fuerit. Exsiccatum aurum & in scutella vitrea, super cineres calidos positum, tamdiu sinendum erit, donec optimè calefiat, & colorem suum naturalem recipiat.

VIREs magisterii auri magnæ sunt, in morbis deploratis, quod experientia quotidiana, optima rerum magistra, sæpè monstrat. Confirmatur & à multis, aurum in pulverem minutum seu scobem redactum, magna præstare posse in medicina, inde & crudum aurum in folia redactum, medicamentis suis olim veneranda antiquitas admiscere solebat. Sed quid præstare possunt x. aut xx. aurifolia, cum ducenta aut trecenta aliquando vix dimidium scrupulum constituent, & tertia pars grani extendi potest in filum 134. pedum longitudine? Uncia una etiam in eam subtilitatem duci & extendi potest, ut decem terræ possit tegere jugera. Author est *Cardanus lib. de rerum varietate*, & *Cl. Rolfincius in Dissert. chim. de auro*, melius ergo ex opinione aliorum, in scobe seu pulvere, ubi scrupulus dimidius, vel integer propinatur & à latente stomachi fermento & acido subigitur, & aëtuatur, vitiosos humores nam emendat, cor tuetur, innatam ejus symmetriam præservat, melancholiam corrigit & ad lætitiâ sollicitat.

Plura

Plura hic confer è *Cl. Zwelff. in mantiffa Spagyrica part. 1. c. 1. pag 317. D. Francisc. Wendlerus & Zach. à Puteo* volunt auri folia in gallinarum ventriculis absumta fuiffe; si in gallinis tanta vis est, cur denegetur homini? inest etiam huic fermentum acidum.

Præterea magisterium nostrum auri, sive aurum alcoholisatum extra usum medicum aliam adhuc habet utilitatem; nempe ad literas & figuras aureas, cum eo in papyro seu pergameno effingendas, inservit & pictoribus, ad ornandas imagines. Paravi hoc olim Romæ in apotheca Collegii Romani, in præf. Rev. Pat. *Arbanasi Kircheri*, amici mei magni & extraordinarii, qui inde & illud mundo suo subterraneo inclusit, sed modum adhibendi in literis elevatis, antiquo more non satis expressit.

Unicornu artificiale.

R. unicornu fossilis, **Râ** bezoartica insuccati,
C. C. bezoartici, propria essent. impregnati,
 terra Lemnia alb. seu Melitensis, cum decocto viperarum
 aliquoties inebriat. ā. ℥ij. ℥ij. ℥ij. ḡ. viij.
 corallior. rub. preparator. & cum balsamo radicali margari-
 tarum impregnatorum ℥ij. ℥v. ℥ij. ḡ. ij.
 off. ex corde cervi cum ▽ bezoartica more n. in magister. redact.
 oculator. ☉. preparator. ā. ℥ij. ℥vj. ℥ij. ḡ. iv.
 ḡij fixi diaphoret. ℥℥. ℥iij. ℥℥. ḡ. vi.
 essent. citri cort. ext. recent. absque igne parat.
 ambra mosch. ā. ad plac. (quia addi & omitti possunt.)

Pulverifata & in subtilissimum alcohol redacta commisceantur exactè, & quidem in mortario lapideo, pistilloque ligneo. Postea in eodem mortario, cum

gelatina **C. C.** & mucilag. tragacant. per aquas bezoart. fact. ā. q. s.
 Fiat massa tenax & fortis, ex qua tandem, in typo aliquo, seu forma ex ligno seu gypso, factâ, efformetur cornu, magnitudinis ad placitum, prout illud unicornu animale & naturale solet esse.

Primo hoc annotandum est, quod loco medullæ, pro sustentatione, stylus infigitur, ex ligno duro ac forti (scil. juniperi, fraxini, ligni sancti, sandali citrini, vel aliquo simili, potest & esse argenteus, bene deauratus,) alias enim cornu hoc artificiale facile frangitur, & tractari se manibus non permittit.

Secundo: Exsiccatio debet fieri lentè, per se, absque ☉ & fornace,

ce, & in ipsa capsula seu forma, in qua hoc cornu efformatum & expressum fuit, ubi tamen superior pars formæ demitur; postquam superior bene exsiccata fuerit, cornu stylo ligneo invertendum est, in alteram partem, ut ibidem exsiccetur.

Ornamenta & flores, atq; literæ in eo impressæ auri foliis deaurari possunt ad placitum. Res certè curiosa, & magno Principe dignissima.

Nam multo majoris virtutis & efficacix est hoc cornu, quam illud naturale, quod caro pretio emptum hucusque in multorum Magnorum Principum cimeliarchis conspicitur, ac contra omnia venena, tanquam thesaurus, & certissimum remedium decantatur.

DOSIS à ℥℔. ad ℥j. ℥ij. & ad ℥j. usque.

Essentia moschi ambrata officinæ Regiæ

VLADISLAI IV.

℞. *conf. alkerm.* ℥j. *spec. diambra, diamoschi dulc.* ā. ℥℔.
ligni aloës ℥j. *moschi opt.* ℥j. *ambra* ℥℔.
 ~ *ardent. rosarum, extr. Norimbergensis* ā. ℥ij.
 √ *cinamomifati* ℥j. *caryophyllati* ℥℔.

Benè mista & in vitrea phiala hermeticè clausa stent in digestionem per mensem, & quidem caloris lenissimi. Defusus liquor postea fitretur, & usui servetur. VIRES. Cordiale & cephalicum est. DOSIS gutt. v. vij. ad ℥℔. & ℥j.

Not. Remanentia in filtro chartaceo, odoris adhuc plena aliis usibus externis inservire, & suffimentis admisceri potest.

Essentia moschi & ambræ D. D. C.

℞. *moschi* ℥℔. *ambra* ℥j. *conf. alkerm.* ℥ij.
 ~ *rosar. fragrant. liliorum convall.* ā ℥℔.
 ∇ *carbunculi, elix. Mattheoli* ā. ℥j.

Mixta circulentur per oëtiduum vel diutius in vitro clauso & optimè perlutato, essentia postea per chartam filtrata, odoris suavissimi, in vitro benè munito, servatur ad usum.

Confortat & reficit cor, cerebrum, & spiritus animales & vitales, aliisque affectibus convenit.

DOSIS à gutt. iij. ad vj. & ℥℔. In vino generoso, aq. cinamomi, vel alio conveniente liquore.

Ambra moschata in forma sicca.

℞. *ambra grysea opt.* ℥℔. *moschi orient.* ℥℔. ḡ. v. *sacchar.*

sacchar. canarii albi & subtilissimè pulv. ℥j. ʒij.

Terantur & misceantur opt. in mortario vitreo cum

☉ citri ex rec. exter. corticibus absque igne extr.

rosar. sil. ver. ā. gtt. v. cinamomi gtt. ij. caryophyll. gtt. j.

Misceantur iterum. Fiatque essentia nobilissima in forma solida, quæ in vino vel in aliis liquoribus dissolvi atque medicamentis aliis admisceri potest.

Tinctura coralliorum Cnöffeliana.

℞. ~ Oli, cum suo pblegmate adhuc impragnati, vel loco hujus,

~ aceti opt. depblegmatis ℥ix.

☿ cri crudi pulv. ℥jβ. ☉ pur. & pulv. ʒijj.

Misceantur & destillentur ex ☿; à per ☉am, calore lenissimo. Menstruum hoc, ita prius concinnatum, affunde

coralliis rubris grosso modo contusis, ad eminentiam trium digitorum. Mixta, & in vitro bene clausa, stent in leni digestionem per dies aliquot, donec corallia dissolvantur; quod solutum separetur, novumque menstruum adfundatur, & post sufficientem solutionem, rursus defundatur, idque tertia vice repetatur, vel tamdiu, donec corallia omnino soluta sint. His peractis, solutiones omnes junctæ, in MB destillentur, & abstrahantur, ad siccitatem usque; Corallia sic in fundo vitri, pulveris ex flavedine rubescentis instar, interim asserventur sub titulo coralliorum Ræ sicca. Jam

℞. V rectificati part. ij. ~ Oli part. j.

Destillentur per matracium ex cineribus, & quidem reiteratis scilicet tribus vel quatuor vicibus, & habebis aquam temperatam & menstruum, cum quo tandem Ræ extrahere potes, progrediendo hac ratione; Ad

pulveris coralliorum superius asservati ʒijj.

adde *hujus aqu. temperata ℥vj.* In lenta digestionem stent per mensem, vel diutius donec omnis Ræ ex coralliis extracta est, quæ Ræ tandem à copia spiritus vini (scilicet tertia parte) per abstractionem in MB liberanda, & ad usum suum asservanda est, miscibilis cum omni liquore.

VIRE & DOTES incredibiles recensentur à Boëtio de Boodt in gemmarum & lapid. hist. l. 2. c. 154. corpus redigit in temperiem cœlesti quantum vi, & propterea omnes partium affectus evellit radicitus, propter analogiam, quam habet cum spiritibus vitalibus, & innato calido,

quod auget, roboratque, ut faciliè contrarios morbos superare possit.
 Dos. à gtt. v. usque ad x. & xv. in vehiculis convenientibus.

Tinctura coralliorum sicca.

R. *coralliorum in porphirite preparat.* ℥iv. vel q. pl.
Re nost. coralliorum q. s. pro insuccatione.

Misceantur in concha vitrea seu porcellana ampla, & quidem lente & caute; mistura postea bene & exquisitè unita, exsiccetur leni calore totaliter, qui labor cum nova insuccatione & exsiccatione ter vel quater reiterandus est. Corallia tandem propria Ra imprægnata & in mortario vitreo in alcool redacta, serventur usui in vasculo vitreo & puro.

Dos. à ḡ. v. ad ḡβ & ḡ. xv. cum aliis solidis & liquidis vehiculis idoneis. VIRES cum Ra coralliorum præcedente convenient.

Panacea essentificata.

R. *pulv. nostr. Oiris, seu panacea solaris* ℥ij. cui superaffundatur
Re coralliorum ℥β. & in phiala seu alembico parvo, suo capitulo applicato, stent in digestionem per aliquot dies, donec materia iterum totaliter exsiccetur: denuo affundatur Ra corallior. & uti antea lenissimo calore iterum exsiccetur, qui labor & tertia vice reiterandus est. Pulvis tandem solaris Ra coralliorum ita imprægnatus, in mortario vitreo reducatur in magisterium subtilissimum. Vel

R. *panacea essentificata* part. iij. (ziii.) *coralliorum rub. preparator.*
axungie solaris Siles. simili modo prius cum Ra
corallior. inebriat. ā. part. vj. (scil. 3vj.)
ambra moschata ḡ. xxx. Misceantur omnia exactè, fiatque cum gelatina cornu cervi s. q. massa justæ consistentiæ, ex qua orbiculos ad placitum efformare poteris. Dos, ḡ. v. ad xv. in vino seu aquis cordialibus.

Aurum transparens Dn. D. Cn.

R. *auri puri* ℥ laminati q. v.
 Solve aurum in menstruo nostro, (quod componitur ex Dio, Olo albo & Do ā. p. æqual, in Oā, injiciendo nempe per cochlearia mixturam, & sic destillando secundum Glauberum.) Solutionem inde Oæ bene lutatæ, & destilla quantum vult transire, quod seorsim affervetur. Reliquum quod in fundo retortæ remanet, edulcoretur; super illud bene edulcoratum residuum iterum affundatur menstruum, & per chartam,
 post

post sufficientem digestionem filtratur, filtratum denuo destilletur per retortam, & siccum corpus sublimabitur in parietibus retortæ instar rubini. Sapienti satis.

Coralliorum insuccatio singularis.

Rx. coralliorum rub. pptor. sive in subtiliss. alcool. redact. q. v. Hos imbuetur vel quater cum decocto rubro granorum chermes, per succum citri & aq. rosar. facto, vel loco hujus cum essentia seu *Ra granorum chermes, per balsam. embryon. Augustanor. facta,* & denuo per se exsiccantur, ut in pulverem redigi queant, in fine adde *essent. cordial. n. ad pl.*

Est summum cordiale & roborativum maximè pro sceminiis gravidis. Dos. à ℥ss. ad ℥j. & ʒss. In defectu hujus præparationis *Cl. Du. D. Cnöffelio* sequens placuit formula.

Rx. corall. rub. opt. preparat. ℥j. magist. corall. butyracei. ℥ss. essent. ros. saccharat. ʒss. magist. granor. cherm. ꝑ. vij. Misceantur, fiatque pulvis roseus.

Tinctura granorum chermes.

Rx. granorum chermes recent. vel loco illorum
cocci nostri Polonici q. vis.
succu citri recenter expressi q. suff.

Grana prius pistillo ligneo in mortario lapideo, grosso modocontusa, imbuantur quam optimè cum succo citri, ut superemineat, ad quantitatem palmæ; stent in digestionem caloris lenissimi per tres dies, vel diutius, donec in substantiam pulmenti liquidioris abeant, postea affundatur.

Spiritus rosarum ardens, in tanta quantitate, ut materia tres quatuorve digitos supernatet,

& vase opt. clauso fiat de novo digestio, tam diu donec spiritus rosarum omnem *Ram* rubini instar ex baccis extraxerit, quæ postea à scæcibus per filtram chartaceam aufertur, & absque ulteriori abstractione ad usum servatur.

VIRES. Cardiaca est, spiritus vitales reficit, foetum debilem in gravidis corroborat, atque confirmat, ac mirifica vi languentes vires, maximè in febribus calidis recreat ac reficit. Dos. à ℥ss. ad ℥j.

Tinctura cordialis.

Rx. ∇ cordialis Saxon. rubi idai, borag. bugloss. ā. ʒss.
è toto citro ʒiv. conf. florum tunica, rosar. rub. ʒlar. ā. ʒij.

Mixta

Mixta stent in vitro puro per unam atque alteram horam, postea exprimantur, & per chartam filtrentur, postea add.

ſir. rubi idai, granatorum ā. ʒi.
 ~ *ʒis per campan, facti ſ. q. ad gratum ſaporem,*
 cui adhuc admisceatur

▽ *è typhis cervor. recent. ʒst. cinamomi cordialis ā. ʒi.*
 Filtrentur per chartam emporeticam. Sign. Ra cordialis pro S. R. Maj. ex præscript, Dn. D. Cnöff.

Per intervalla ſumenda, in debilitate virium, compressione cordis, & incalſcentia interna, ex morbo podagrico.

Effentia corallina.

Rx. magiſter. ſolubil. corallior. rub. ʒʒ. ʒiv.

▽ *cinamomi cordial. ʒ ſpirituose ʒiij. ʒiv.*
 Miſceantur benè, & poſt diſſolut, magiſterii addantur

Re corallior. noſt. ʒij. ʒij. granor. kermes ʒiv.
 Miſceantur benè, fiatque effentia corallata compoſ. nobiliſſima.

VIREs. Ventriculū & jecur roborat, ſanguinem purificat, omnem ſanguinis fluxum, maxime mulierum corrigit, cor & ſpiritus vitales confortat, obſtructions viſcerum adimit, ac proinde peſti febribusque malignis adverſatur. DOS. à ʒʒ. ad ʒj. & ʒj.

Miſtura cordialis calida.

Rx. elixir vite Matthioli ʒiij. ~ lil. convall.

▽ *cinamomi cord. ā. ʒj. conf. alkermes ʒv.*
ſpec. diamoſch. dulc. diamb. ā. ʒiij.

Digerantur leni igne per 24. horas, bene clauſo vaſe; Liquori filtrato addantur *Re corallior. ʒv. granor. chermes ʒv.*
 Miſta ſerventur ad uſum. Sign. ut ſupra.

Ad omnem corporis imbecillitatem à cauſa frigida ortam, medicina efficax eſt, commendatur & ad cerebri affectus frigidos, ideò in apoplexia, paralyſi, & comitiali morbo, & in ipſo paroxyſmo, valde conducit; datur & in animi deliquio, & cordis palpitatione ſummo cum emolumento. DOSIS à gutt. x. xv. ad xx. per ſe, vel cum aliquo alio vehiculo liquido & idoneo.

Miſtura cordialis temperata.

Rx. aq. cordial. temperat. Hercul. Sax. ʒiij. citrata compoſita,
meliffa c. v. cinamomi cum flor. cord. abſque vino deſtill. ā. ʒj.
extract.

extract. Norimbergens. dist. Augustanorum ꝑvj.
essent. citri liquid. (ex rec. cort.) ꝑij. seu Ra granor. cbermes,
per ~ rosar. vel bacc. rubi idai fact. ꝑij.
fir. rub. idai, corallior. granat. ā, q. s. Misce.

In febribus malignis & pestilentialibus commendatur, spiritus vitales reficit, atque syncopi & cordis palpitationi auxiliatur. DOSIS cochlear unum, per intervalla aliquoties in die.

Elæosaccharum cordiale compos.

Rx. ꝑo nuc. moschat. still. cinamomi ā. gtt. viij.
caryophyllor. gtt. iv. super extr. Norimb. collect. gtt. iij.
elæosacch. citri ex rec. & ext. cort. n. m. ext. ꝑj. ꝑ. iv.
moschi opt. ꝑ. ij. sacchar. Canarii q. s.

Misceantur probè, in mortario vitreo, & in vitro puro, ac duplici vesica munito, servantur ad usum. Beneficio hujus, in momento claretum & vinum odoriferum parari potest, si nempe hujus elæosacchari ꝑj. in scyphum vini, trium vel 4. unciarum injicitur. Inde fit

Essentia cordialis odorifera.

Rx. elæosacchari antea præscripti q. v. V ꝑsati, cinamomisati
ad supereminentiam 4. vel 6. digitorum.

Stent in vasculo vitreo, quam optime clauso, per 24. horas in digestionem, ut exactè uniantur. VIRES ex titulo comprehenduntur. DOSIS à gtt. iij. ad ꝑß. plus minusve, pro morbi indigentia & liquoris quantitate.

Essentia alia cordialis odorifera D.D.B.

Rx. ꝑo cinamomi veri ꝑj. caryophyllor. nuc. moschat. still. ā. ꝑß,
rosar. ver. gtt. vj. super aquâ Damascenâ collecti gtt. viij.
vel quantum in una destillatione haberi potest,
*V ꝑsati, rosati, & cum aliquot granis ꝑis *ci volat.*
impregnat. ꝑiix.

Diger. in vase opt. clauso per aliquot dies, postea adde
essent. moschi ambrata ad pl. ex. gr. gutt. viij. ad xvj.
 DOSIS gutt. iij. ad vj. in vino vel aq. cinamomi. Admiscetur & aliis medicamentis cordialibus.

Epithema Cnöffelianum calidum.

Rx. extr. sive aq. Norimberg. secund. Pb. Augusti. parat. ꝑiij.
 *N aq. car-

*aq. carbunculi, Imperat. Caroli, embryon. ā. ʒi.
cinamomi ʒvj. rosar. ʒij. Misce. Dentur ad vitrum.*

Epithema aliud frigidum.

*Rx. ▽ cord. frig. ʒij. melisse, Imp. Caroli, rosar. ā. ʒi.
succu citri rec. expr. ʒvj. aceti rosacei, rubi idai ā. ʒʒ.
pulpa cort. ext. rec. citri ʒiv. conf. alkerim. ʒij.*

M. pro epithemate. Sign. Eufferliches Pulß- und Herß- Wasser.

Epithema cordiale nostrum temperatum.

*Rx. extr. seu ▽ Norimberg. ʒij. ▽ carbunculi ʒʒ. rosar. odor. ʒvj.
aceti rubi idai, rosarum ā. ʒij. M. pro epithemate.*

Balsamum cordiale odoriferum.

*Rx. ung. rub. pomat. Ser. Regina Cecilia ʒʒ.
o nus. mosch. express. ex cort. citri rec. s. igne extr. ā. ʒi.
flor. aurant. Rom. ʒij. still. cinamomi gutt. iv. caryophyll. gutt. ij.
mosch. ambr. ā. ʒ. iv. M. F. balsamum.*

TITULUS XIII.

STOMACHICA.

Pulvis pepticus post pastum,

S. Reg. Majest. VLADISLAI IV^{ti}.

*Rx. sem. coriandri prep. anisi, fœniculi ā. ʒʒ. cinamomi acuti ʒi.
macis ʒij. ʒij. sandali albi pulv. corall. rub. subtil. prep. ā. ʒij.
panis albi biscotti saccharati ʒij.
sacchari Canarii albissimi ʒʒ. ʒij.*

Species prius separatim pulverisatæ, commisceantur in mortario lapideo, cui tandem admisceatur

iua arthetica, ambræ moschat. ad placitum. M. F. pulvis.

Ventriculum roborat, facultatem concoctricem debilitatam confortat, digestionem promovet, & flatus dissipat. DOSIS ʒi. post assumptum cibum, cum frustulis panis tosti vino Malvatico prius madefactis.

Mistura stomachalis.

Rx. elixir. proprietat. nost. acidul. de tribus ā. ʒvj.

elix.

elix. Matthioli, mistura de tribus ā. ℥℞ *extr. calam. aromar.* ℥j.
essent. mentha odor. nost. macis a. ℥j. *cinamomi* ℥℞.

Mista digerantur clauso vase, per 24. horas, postea colentur. Sign. ut supra. Dosis ā ℥℞. ad ℥j. in vino, seu aqua stomachali, vel in alio liquore competenti.

Pasta Regia stomachalis.

℞. *succolade, vel quod melius, fruct. cacao* / *decort.*
amygd. dulc. excort. pistach. decort. ā ℥j.
nuct. avellanar. rub. decort. ℥℞.

Contunduntur minutissimè, in mortario lapideo, ad pultis formam, admiscendo paulatim, & per intervalla

Re confect. alkermes (per ∇ *cinamom. spirituos. p. j. & rosar. fragr. p. ij. fact.*) q. l.

Puls cogatur per setaceum crassum, postea adde

sacchari Canarii subtil. pulv. ℥viiij. *farina tritic.* ℥ij.
marmelad. simpl. seu cond. cydon. cort. citri confit. aurant. cond.
nuc. Indic. cond. (per setaceum simili modo traject.) ā. ℥℞.
pulv. cinamomi ℥j. *caryophyllor.* ℥℞. ℥ij.
macis, galang. cardamom.

sem. anis, coriandri ā. ℥iiij. *zinziberis pulv.* ℥℞.

Misceantur bene in mortario lapideo, ut fiat pasta, ex qua formentur tandem orbiculi, magnitud. ad pl. qui foliis mali aurei, seu papyro, impositi, prope fornacem optimè exsiccandi, & in sicco loco, scatulâ inclusi asservandi sunt. In superficie variis figuris, cum exsculptis formis ligneis, seu stanneis insigniri possunt, prius non nihil, ol. nucist. madefactis. Insignes habent virtutes, in roborando stomacho, & multis aliis affectibus ventriculi, à causâ frigidâ natis. Dosis ā ℥j. ad ℥ij. Gratissimi sunt odoris & saporis.

Succolada Regia.

℞. *succolad. Ind. in pulverem subtilissimum redact.* & *opt. cribrat.* ℥iv.
sacchari Canarii similiter opt. pulveris. ℥ij.
amygdal. dulc. excort. & in mortario lapideo opt. contus.
& in massulam redact. n. xij.
albuminis ovorum in spumam crassissimam & densam prius
concussorum n. ij.

Omnibus mixtis, & in mortario lapideo, pistilloque ligneo, probè agi-

tatis fiat pasta, satis tractabilis, ubi & hoc advertendum, ne spuma ovorum tota, & uno impetu statim admisceatur, sed per intervalla, & cochleatim, donec tandem omnis spuma albuminis ovorum massæ admixta sit. Adde, si placet, pro magnatibus

mosch. & ambr. ad plac. ex gr. mosch. ℥℥. ambr. ʒj.

incorporentur, more consueto, prius saccharo.

His peractis, ex massula tandem formentur quadratula seu tabellæ planæ, magnitudinis pollicis transversi, quæ papyro superpositæ in fornacula ferrea, seu quod idem est, sub vase cupreo pistorio, (in einer Sorten Pfannen) coquuntur, sic magis elevantur, & triplo fiunt majores.

VIREs ventriculo frigido conveniunt, dantur & seniculis debilitatis, ad roborandum vitæ balsamum. DOSIS n. 6. 12. & 24. superbibendo bonum haustum vini Malvatici seu Moschatellini.

Not. Moschus & ambra etiam omitti possunt.

Qui & pulverem viperinum admiscere vult, non errabit.

Parabantur olim pro Reg. Majestate, inde & nomen contraxerunt.

Essentia stomachalis.

℞. fol. menth. m. iij. specier. Imperatoris ʒiij.

sem. anisi, fœniculi ā. ʒ℥. V rectificati ℔iij.

Macerentur per octiduum, postea destillentur in NB. Liquori destillato & spirituofo adde

extr. calami aromatici, zedoaria,

℞ still. nucist. menth. cinam. ā. ʒj. caryophyll. anisi ā. ʒ℥.

sacch. Canarii alb. & cum aceto esurino preparati pro excipiendis oleis q. s. ʒiij. Fri volat. ʒiij.

Stent in digestionē, donec perfectè uniantur. Essentia per linteum subtile colata, servetur in vitro benè claudendo.

VIREs. In ventriculi & hypochondriorum atque intestinorum infirmitatibus, à causa frigida, conducit. DOSIS ʒj. ad ʒij. in vino vel alio liquore convenienti.

Elixir absinthiacum comp.

℞. extr. absinthii liquidi nostr. descript. ʒiij. Sp. Oli.

spir. ʒiij. Sassafras. ʒj. ʒj. Oli Tric ʒ℥. ʒij. (vulgaris ʒiij.)

Ra sandal. c. V stomach. extr. ʒvi.

Mixta stent per diem & noct. in digestionē, postea filtrentur & usui serven-

serventur. Dos. gtt. x. ad xv. & xx. in vino seu alio liquore appropriato.

Elixir vitæ stomachicum.

Rz. rad. calami aromatici ℥j. galang. ℥vj. cinamomi ℥iij. ℥ij.
nuc. moschat. ℥j. caryophyllor. macis, cardamom. ā. ℥vj.
cort. flav. arantior. citri ā. ℥j. sem. anisi, carvi, coriandri ā. ℥℥. ℥ij.
℥ ex frumento ℥xij.

Facta maceratione per dies tres, destillentur ex B.V. liquori egresso, denuo immergantur

Spec. diamoscb. dulc. diamb. ā. ℥j. sandali rub. pulv. ℥℥. ℥ij.

Stent per aliquot dies in loco saltem frigidus, postea filtrentur, & cum syr. ordinar. & simpl. q. s. dulcoretur.

Elixir præstans, in affectibus frigidis stomachi. Tandem assevertur in lagenula vitrea bene clausa.

Dos. à cochl. dimid. ad cochl. unum & duo.

Elixir vitæ stomachale ordinarium officinæ Regiæ.

Rz. *Spec. stomachal. ℥xxxv. ℥ opt. & rect. ℔. xxvij.*

Destill. suo more in B. vap., liquori stillato adde

sirupi ord. simpl. sacchari canarii (in aq. cinam. q. s. dissol.) ā. ℔. iiij.

Misc. & fiat elixir stomach. ordinarium.

Aq. stomachalis alia ordinaria.

Rz. *℥i stomachalis ℔j. aq. calami aromatici compos. zedoaria ā. ℔℔.
sacchari canarii ℔℔. dissoluti in aq. rosarum. ℥iv. cinamomi ℥ij.*

M. & filtretur per chartam emporeticam, & si placet tingantur per infusionem scilicet cum

fol. heder. terrestris in colorem smaragdinum. Vel cum

corticibus aurantior. croco seu cnico hortensi in colorem aureum.

Vel cum ligno sandalino raspato in rubrum colorem; seu cum torna solis in purpureum, qui color & conciliatur cum cocco nostro Polon. confectione alkermes, seu caryophyllis aromaticis. Viridissimus & pulcherrimus color etiam obtinetur per succum seu sirupum flor. violar. martialium, cum grano uno atque altero salis ꝑi.

℥i stomachalis fit per destill. ex ℥i ordinarii, ex frumento fact. ℔. viij.

& *spec. stomach. Imperatoris* ℥viij. Virtutes hujus aquæ titulus indicat.

Aq. vitæ calami aromatici.

℞. *calami aromatici minutiss. incisi* ℔ij. *sem. anisi & fœniculi* ā. ℔j.
rad. glycyrrh. ireos, granor. paradisi ā. ℥ij.
℥i ex frumento parati stoff. n. xxx.

Et post sufficientem macerationem, destillentur per vesicam. Adde
siropi ordinarii simpl. q. s. Sign. ut supra.

Aq. zedoariæ officinæ Regiæ.

℞. *rad. zedoaria* ℔℔. *sem. anisi* ℔ij. *fœniculi* ℔j.
ordinarii xxij. stoff.

Maceratione facta, in vase bene clauso, aliquot dierum spatio, destillatio instituat, in vesica cuprea, per XXum, prima aqua (ad 14. stoff, scil.) seorsim excipiat. Huic destillato adde

sacch. clarificati ℔vj. vel q. s. pro dulcoratione, Sign. ut supra.
 In doloribus ventriculi, ex causa frigida, atque suffocatione uteri, est remedium familiare.

Unguentum seu balsamum stomachicum

Sereniss^{mæ}. CÆCILIAE RENATÆ p. m. Regiæ Pol. & Suec.

℞. ☉ *nuc. moschat. express.* ℥i℔. *stil. menth. mastice, nardin.* ā. ℥j.
caryophyll. calami aromatici ā. ℥ij. *macis, carvi* ā. ℥iv.
balsami Indici Peruviani ℥℔. *mastice* ℥vj. *cera alb. virgin.* q. s.

Misceantur, fiatque balsamum nobile stomachicum & fragrans, quod externa sui inunctione, mirabiliter stomachum roborat. Sumitur & intra corpus, cum ovo sorbili.

[Not. Pro Rege VLADISLAVO IV. commiscebatur cum

☉ *formicarum* atque *mosch. & zibeth.* q. s.
 Pro balsamo locali, ante ædum matrimonialem.]

Emplastrum stomachale

Ser. Cæcilie Renatæ p. m. Polon. & Suec. Regiæ.

℞. *mastice* ℥iij. *macabaca* ℥j. ℥j.
laudani, storacis calam. resin. ā. ℥iij.
 ☉ *mastice & cydon.* ā. ℥j. *cereb.* ℥iij.

His invicem lenissimo calore mixtis, adde

cera virgin. ℥viij. *gall. moschat.* ℥iij.

caryophyllorum, nuc. moschat. cinamomi, cardamom. ā. ʒij.
lign. aloes, cubeb. ā. ʒi. ʒj.

agitentur & impastentur optimè, atque ultimò cum parum refrixerint, adde *balsami Indici Peruviani q. s.* Fiatque s. art. emplastrum, ad corroborandum stomachum efficacissimum.

Empl. stomachicum aliud officinale.

Rx. tacamahat. lbj. massicis, resina storacis calamit. ā. ʒvj.
cerebinth. q. s. pro dissolut. specierum. Adde
cera citrina ʒvj. balsami Indici de Peru q. s.

M. Fiat empl. s. artem.

In usu extendatur super alutam, & applicetur regioni ventriculi. Mirificè concoctionem promovet, dolores sistit, & ipsum stomachum corroborat.

TITULUS XIV.

DYSENTERICA.

Pulvis dysentericus Castrensis Cl. Dn. D. C.

Rx. terra coct. vulgar. ex libano, & cum spermate ranar. rec. aliquoties impragnata & iterum exsiccata & pulverisata,
rad. tormentill. opt. pulv. nuc moschat. a. part. æqual. q. pl.

M. Fiat pulvis subtilissimus. Sign. pulvis dysentericus sine opio.
Jam.

Rx. hujus pulv. dysenterici simpl. ʒiʒ. massicis pulv. ʒʒ.
sedativ. nostri simpl. ʒ. j. M. F. pulvis, pro dosi.

in aq. appropriata antepastum sumendus, reiteratis vicibus, in omnibus profluviiis alvi.

Specificum dysentericum Dn. D. L. & C.

Rx. boli, seu terra sigill. albæ Hungar. (vel incarnata)
cornu fossilis, scul. cancri, corall. rub. prepar. ā. q. v.

Mixta & opt. pulverisata irrorentur sæpius cum decoctō rad. tormentill. & serpentar. per aquam seu liquorem crud. sperm. ranar. factō, & iterum exsiccentur & pulverisentur, scil. sexies vel septies, qui labor & postea bis vel ter cum *Râ baccarum myrtillo.* absque fir. & sacchar. fact.) instituendus est.

Pulveris hujus tandem junge unciz cuilibet

nuc. mosch. opt. pulv. rad. tormentill. pulv. a. ʒij. sedativi simpl. ʒ. vj.

Et

7 cibrat.

Et cum *gelatina cornu cervi*, per *aq. sperm. ranar.* fact. q. l. Fiat pasta, ex quâ tandem formentur orbiculi ℥j. ponderantes, vel etiam in triplo majori forma, quæ tamen proprio caractere ponderis, & titulo, beneficio typi alicujus ferrei, (huic negotio prius parati) assignandi sunt.

DOSIS ℥j. in vehiculo aliquo, in quo injectus, statim dissolvitur. Omnia profluvia ventris, seu alvi, item menstruorum, hæmorrhoidum & narium sistit. Iter facientibus & militibus medicina commoda.

Tinctura myrtillorum.

Rx. ▽ *spermatis ranarum* ℥j. *juglandium immatur.*
tormentill. è *succo bacc. myrill.* ā. ℥iv.
magisterii aluminis in forma liquida A. Sale ℥B. ℥ij.
galred. simpl. baccar. myrillor. (n. m. absque igne, ex p. j.
succi & p. ij. sacch. pulveris. fact.) ℥viij.
bacc. myrill. lentè exsiccatæ. ℥iv. (prius tamen parum contus.)

Mixta stent per noctem in loco temperato, postea filtrentur per chartam, post adde

sirupi è succo baccar. earundem &
florum papaveris ℥lat. pro grato sapore q. l.
essent. aromat. nucisf. odor. ℥ij.

Misceantur & Ra rubicundissima in loco frigido asservetur, in dysenteria epidemica, aliisque fluxibus ventris periculosioribus eximium est remedium. **DOSIS** est à cochl. j. ad iij. & iv. per se.

Bolus in dysenteria,

pro S.R. Maj. JOH. CASIM. & c. sub Zborrovvic in Castris.

Rx. *cons. rosarum antiq.* ℥iB. *iberiac. pulv. Pannon.* ā. ℥j.
laudani opiat ḡ. j. M. F. bolus.

Semel Regia Majestas hunc bolum sumpsit, & statim melius habuit.

Electuarium dysentericum.

Rx. *succi acat. sive prunor. silv. inspissati* ℥B. ℥iij.
cons. rosar. antiq. flor. papav. ermat. cond. cydon. ā. ℥iv.
mellis ad spissitudinem cocti ℥B. *rad. tormentill. subtil. pulveris.*
glandium immatur. subtil. pulv. nuc. moschat. ā. ℥iij.
 cum *myva cydoniata* q. l. F. l. a. elect. medix consistentix.

In dysenteria, diarrhœa, lienteria, aliisque fluxibus desperatis potenter adstringendo, remedium est infallibile. DOSIS à ʒj. ad ʒij. superbibendo haustum aq. spermatis ranar. destill.

Formula pro bolo.

℞. elect. dysent. ʒj. laudani opiatī ḡ. j. Misce.

Electuarium aliud dysenter. castrense.

℞. baccar. myrtillor. in clibano lentè exsiccatōr. ʒiʒ.
panis dulciarii aromatizati Thoruniensis,
rad. tormentill. pulv. ā. ʒʒ. ʒij.
nuc. moschat. pulverif. ther. Andromachi antiq. ā ʒij.
cum elix. Matthioli q. f. F. elect. spissum ac densum.

In morbis desperatis, utpote profluv. ventris, est secretum excellens, Anno 1649. dum ad castra iremus, sæpe probatum. DOSIS à ʒj. ad ij. seu magnitudinis nucis juglandis. Præmissis tamen iis, quæ præmittenda sunt.

Clar. & sæpè nominatus Dn. D. Cr. in curanda dysenteria hanc etiam observabat regulam. Cum in ea ferè semper aliquid venenati subesse existimaret, eam non tam purgantibus, quàm bezoarticis curabat. Inde & statim electuariis & pulveribus suis, theriacam, rad. contrayervæ, tormentill. pulv. bezoart. Pannonicum & similia cum correcto sedativo admiscebat.

In dysenteria etiam & aliis profluviis intestini recti, si purgatione opus est, nullum præstantius pharmacum rhabarbaro excogitari potest, quoniam fluxum sistit, partem roborat, & ulcus sua adstrictione & moderata siccitate curat.

Cum solo rhabarbaro, & pulvere rad. tormentill. quinquies vel sexies sumpto, atque reiteratis enematis domesticis, curata fuit anno 1673. Serenissima Regina Eleonora, Dna, Dna mea Clementissima.

TITULUS XV.

H E P A T I C A.

Aperitivum Martiale.

℞. croci ꝑtis aperitivi, (ex solo Olo ꝑtis, per calcinationem lenem, ad rubedinem usque, parat) ʒvj. ḡ. iv.
Ois essentialis acetosell. ʒiv. ḡ. xv.

*O

sacchari

sacchari Canarii alb. pulv. ℥xvj. ʒo still. ver. rosar. gtt. iv.
 Misce, fiat pulvis, colore, odore & sapore gratus. VIRES sunt hepaticæ & splenicæ. DOSIS à ℥j. ad ℥iſ. & ℥ij. in jusculo carnis.

Pulvis hepaticus Dn. D. Cn.

℞. *Œis essentialis acetosell. ʒß.*
sacchari rosati simpl. (per aquam rosar. simpl. & fragmat. scil. prapant.) citrati ā. ʒß. ʒij.
essent. citri ex cort. recent. extract. s. q. magist. sandal. rub. (seu Ræ) ℥ij.

Misce, fiat pulvis gratissimus, incarnati coloris!

VIRES, DOSIS & USUS eadem cum præcedente pulvere sunt. Ex hoc pulvere cum aq. fontana fit & potus gratissimus, pro iis, qui pulveres fastidiunt.

Alia compos. pro S.R. Maj. ex præscript. D. D. Cn.

℞. *cornillior. rub. prepar. ʒiij. Œis essent. acetosell. ʒj.*
~ Oli coagul. ʒ. xij. Ræ sandal. (seu pulv. sandal.) q. s.
 Fiat pulvis. DOSIS est ℥ß. ad ℥iſ. & ℥ij. Exhibetur ut plurimum jejuno stomacho, & 3. horis ante prandium in brodio, vino Rhenano, vel alio liquore.

Liquor hepaticus.

℞. *cremoris ʒri alb. ʒij.*
~ Oli non dephlegmas. sed solum per chartam filtrat. ʒviij.
confect. alhermes ʒij.

Stent in calore ʒ. x, donec omnia sint soluta. Filtrato liquori adde *Ram corall. nost. ʒviij. sandal. (per ~ rosar. extr.) q. s. essent. rosar. gtt. xvj.* Mistâ omnia servantur usui.

VIRES titulus indicat. DOSIS à ℥ß. ad gtt. xv. & ℥j. in jusculo, vino vel alio liquore, horis matutinis.

Elect. hepaticum Dn. D. Cn.

℞. *confect. rosarum ʒlat. flor. tunic. acetosell. condit. pulp. citri, rad. cichor. cort. citri ā. ʒß.*
pulv. nost. hepat. ʒvj. ~ Oli coagul. ʒß.
essent. citri ex recent. cort. nostro m. extract. ad placitum.

Confert in intemperie calida hepatis, & in febribus calidis & continuis

nuis pro corroboratione & refrigeratione virium insigniter. DOSIS
magnitudine juglandis parvæ, per intervalla in die.

TITULUS XVI. HYDROPICA.

Hydropis curandæ methodus Cl. Dn D. Andr. Cn.

Primo exhibuit purgantia sua specifica, & universalia, & quidem
reiteratis vicibus, in forma pilularum, quæ erant
extractum bellebori nigri ℥j. cum ꝑio suo fixo corallino.
Peractis illis ordinavit tabulas sequentes:

R. bezoart. mineralis, aperitivi nost. ꝑiati ā. ℥B.
ōii fixi diaphor. ꝑri ꝑiati ā. ℥iiij.

M. pro pulvere, & cum sacch. albiss. Canar. ℥viB.
in aqu. melisse, cinamomi cordial. & rosar. ā. q. l. dissolut.

Fiant tabulæ more consueto, de quibus patiens sumsit, ter in die, scil.
manè, à meridie & circa noctem, & semper tribus horis ante vel post
cibum. DOSIS erat ℥iB. vel ℥ij. per octiduum. Hinc accessit ad sequentia.

Vinum Martiale compositum.

R. limatur. ꝑis ℥B. ad ℥vj. cort. fraxini,
ligni tamarisci ā. ℥iiij. juniperi ℥j. sassifr. ℥ij.
rad. bellebori nigri ℥iiij. polypodii ℥iB. caryophyllat.
ꝑri albissimi ā. ℥B. sem. caribami ℥ij. ~ Ois gtt. xij.

Species incisæ & grosso modo contusæ, includantur sacco, immer-
gendo in vini opt. Ungar. lbvj. & post sufficientem macerationem, in
vase terreo satis capaci, vinum ꝑiale compos. affervetur in loco fri-
gido. DOSIS ℥ij. ad ℥iiij. in aurora, per duos dies, tertio sumantur

Trochisci Martiales.

R. ꝑri ꝑiati ℥B. flor. ꝑris ℥viiij. ōii fixi diaph. ℥ij.
bezoart. mineral. ꝑialis, corall. rub. prepar. ā. ℥iB.
sacchari Canarii alb. ℥ivB. F. cum ▽ meliss. citrat. q. l.
& essent. citri, ex rec. cort. extr. ℥B.

Rotulæ in forma & magnitud. man. Chr. DOSIS n. 6. ad 7. bis in
die, scil. mane & vesperi, per tres vel quatuor dies, sexto vel septimo ite-
rum sumitur vinum ꝑiale, & sic alternatim continuando, per tempus
aliquod.

aliquod. Et ne semper purgetur æger & vires labascant, adhibeatur sequens

Mixtura hydropica.

℞. elix. proprietatis, ~ ꝑri, per lign. sassafras correcti ^{aa} ʒʒ.
 mixtura de tribus ʒiiij. extr. liquidi absinthii ʒj. ⁴
 Mixta stent in digestionem per ☿ & ♀, postea adde
 essent. cort. citri rec. q. pl. DOSIS à ʒj. ad ʒj. in vino seu
 aq. baccar. & florum sambuci ʒiiij. Summè prodest.

Pulvis anti-hydropicus.

℞. cremor ꝑri ꝑriati ʒj. Elis fraxini ꝑati,
 ꝑri ꝑlati ā. ʒ. viij. bezoart. mineral. ꝑriati ʒ. viij.
 corall. rub. præp. ʒ. xvj. ess. citri ex cort. rec. extr. ad pl.
 Misce in mortario lapideo, detur ad chartam pro dosi, & tales doses
 n. 14. ad 14. chartas. Sign. pulv. anti-hydropicus, intermediis die-
 bus fumendus.

Cataplasma ad tumores œdematosos & duros & molles, maximè in hydrope.

℞. fimi vaccini ℥ij. columbin. ʒvj. gallinac. ʒiiij. opilli ʒij.
 berb. hyoscyam. solani, chamomill. c. toto ā. m. iv.
 cap. papav. cum semine & stipit. gr. contus. m. iij.
 lichargyr. pulveris. ℥ij. myrrh. rubr. pulv. ʒij.
 camphor ʒʒ. sec. vin. ℥ij.
 vel loco sec. vin. accipe mucilag. sem. lini q. s. His insimul mixtis,
 F. cataplasma.

Applicetur abdomini calidè & renovetur singulis 24. horis. Accidit sic, ut intercutaneum illud lixivium excitet aliquando pustulas rubentes & dispersas, magna spe juvaminis. Non adèò ingratum cataplasma habet odorem, quia myrrha & camphora foetorem stercoreum reprimat & occultat.

Ex applicatione hujus cataplasmatum, & usu vini medicati ꝑ. (superius descripti,) intra 24. horas, 16. quartæ aquarum intercutanearum, per urinam ejectæ sunt, in quodam nobili Polono, & intra 9. dies postea totum corpus detumefactum, & æger integre convaluit.

Cataplasma aliud, ad tumores hydropicos.

℞. baccar. juniper. p. iv. lauri p. i.

pul-

pulverisata excipiantur cum *mellis* q. s. in consistentiam *cataplasmaticis*.
us us. Applicetur per omnem ambitum abdominis, calide, singulis 24. horis renovetur.

Beneficio hujus cataplasmaticis, curabat quidam rusticus in Prussia suum consanguineum, qui integro anno cum dimidio è nimio Vi usu hydropticus erat factus, ubi ex illius continuato usu, tumor sensim & sensim detumuit, & singulis diebus melius se habere cœpit.

In tumore abdominis *Cancros vivos in formam cataplasmaticis contusos*, & tumenti abdomini superpostos, tumorem è vestigio sustulisse, cum admiratione omnium, observavit *Cl. Dominus Doct. Christianus von Paulitz. S.R.M. p.m. Joannis Casimiri Archiater, & amicus atque Collega meus fidelissimus.*

Cataplasma insigne ad tumores œdematofos.

Cl. Dn. D. M. Littav.

Rx. *stercoris columbini in aceto macerati* ℥ij. *caprini* ℥iv.
Œis comminutim triti ℥ij. *Œis vivi* ℥j. *Œi*, ℥ß.
pulv. rad. enul. ebuli, bacc. lauræ contus.
summitat. anethi, storcbamomill. ā. ℥vj.
sem. nasturtii ℥ij. *cum sq. flor. sambuci & vini ā.* q. s.

Coquantur ad pultis solidioris formam, ne manibus adhæreat, cui immisce

cerebinth. opt. ℥iß. *mellis* ℥ij. *succi ebuli* ℥ij.
rad. irid. nostr. ℥iß. *Fiat cataplasma hydropticum.*

In hydrope ascite desperato.

ſvasit anno 1666. Legatus Cæsareus, Illust. & Excell. Dn. Baro de Isola, Magn. Dominæ Pirre de la Cava, sirupum de spina cervina è fermentatione factum, qui sub singula intumescencia insolentiore ad duo cochlearia sumptus, mirificè tumorem consumpsit, in abdomine, in pedibus verò non ita, ideò & sequens cataplasma communicabat.

Rx. *ſimi columbini* q. v. *Fiat cum partibus tribus Œti cerevisiæ & parte una Œti vini cataplasma, ad consistentiam pultis subactum, in linteo duplicato induendum.*

Hoc cataplasma à calce per suras utriusque pedis extensum ad genua usque, & singulo biduo renovatum est. Interea & sequentes rotulæ quotidie bis sumtæ, ex consilio Cl. Dn. D. Cnæssellii, quæ

Rx. *acidi* ♀i ℥vj. *Œii fixi, flor.* ♀is ā. ℥iij.
pulv. aperitivi nostr. ex Œte, bezoarici ♂ā ℥ij. *sacch. alb* ℥vij.
spir. rosar. aq. cinamomi acut. ā. ℥iij. *flor. eichorii*
lumbricorum ā. pro dissol. *sacch. q. l.*
ol. lign. rhod. gtt. ij. Fiant s. art. rotulæ.

DOS. n. 7. manè & vesperi, tribus horis, ante & post cibum, sicque tumor subsedit, atque Domina illa integrè restituta fuit.

Gangrænæ topicum Cl. Dn. D.C. in Illustri. ^{mo} Domino de Ostrorog, Pocillatore Regni.

In hydrope, intensissimo rubore & ardore cum tumore duro gangrænâ utriusque pedis, à spondylo ad inguen minitante, topicum, seu vinum balsamicum, quotidie bis terve applicatum, tale erat:

Rx. *herb. solani, hyosc. c. tot.* ā. mij. *flor. sambuc. mj.*
sem. fœni græci, lini, psyllii ā. ℥iij. *mucaginis aquatica*
non destillata, sed solum transcolata, vel in defectu hujus
aq. sperm. ranar. stillat. lbj. Coquantur ad ebullitionem lenem

& seminum mucaginem usque. Colatura Sign. vinum balsamicum, seu topicum gangrænæ.

Topicum sive locale ad genitalia.

Isthoc cum duplicato linteo tepidè 24. horarum spatio, ter, quater, quinquies, aut sæpius, prout morbus exigit, applicatum tantopere profuit, ut ferè singulis horis ardor, rubor & tumor remissionis manifestum indicium videntibus facerent. Ejus præparatio talis erat:

Rx. *magmatis residui, præcedentis vini balsamici,* ℥viii.
sperm. ranar. non destill. ℥iv. *facta per expressionem*
mucagini add.

myrrb. in aq. flor. nymph. dissol. ℥ib.
camphor. (in ol. amygd. dulc. ℥ib. dissol.) ℥j.

Mixturæ lactescenti add. *pulv. topici* q. l. probè iterum misc. ut fiat justæ consistentiæ & optimi odoris mixtura mucaginosa.

Pulvis topicus.

Rx. *libargyrii pulv.* ℥ij. *massicis, myrrb.* ā. ℥j.

cerussperm. ceti ā. ℥ij. *sperviola Crollii (Theoph.)* ℥iij. M.F. Pulvis.

Aliàs & hoc vinum balsamicum locale pedibus cum notabili successu applicatum est,

Rx. myrrb.

R. myrrb. ℥j. aloes, masticis ā. ℥ij. spermatis ceti ℥iij.
vini opt. Ungar. cum sem. lini, feni graeci & rad. alb. ā. q. s. cocti ℔iij.
sperm. ranarum non destill. ℥xl. bulliant prius cum vino species, postea
colato, & frige facto decocto, admiscebis tandem mucaginem.

Not. Mucago ex seminibus & rad. althææ, separatim extrahi debet,
postea sperma ranar. admiscetur.

Ulcerum erodentium topicum in scroto & gangræna.

R. balsami sulphuris compos. leu simpl. ℥ij. spermatis ceti ℥ij.
camphora ℥j. M. F. balsamum, cui aliquando
ol. hyperici, ad iubitum admiscebatur.

Gangrænae topicum

Illustris. mo Principi van Eggenberg præscriptum.

R. herb. verbasci, solani, hyosiyami. m. v. flor. sambuci m. iij. rosar. m. j.
sem. lini, feni graeci, psyll. ā. ℥℞. aq. sperm. ranar. non destill. ℔viiij.

Coquantur forti ebullitione, inque mucilagine expressa solv.
camph. per amygdal. excort. l. a. subacta ℥ij.

Jam **R.** bujus mixtura camphorat. aq. sperm. ranar. non destill. ā. ℔iij.
myrrb. in aq. nymph. sol. ℥ij. pulveris topici. q. s. Misceantur.

Topicum hoc singulo bihorio applicetur calidè, lintheamina semel
applicata nunquam removendo, sed identidem humectando cum
spongiâ medicamine calente imbutâ.

TITULUS XVII.

S P L E N E T I C A.

Pulvis aperitivus spleneticus.

R. cremoris ♀i albiss. ℥j. croci 3tis aperitivi ℥℞.
3ii diaphor. fixi ℥j. 3i. 3. xvj. essent. citri rec. extr. ex cort. 3. xvj.
M. Fiat pulvis subtilissimus.

Vires habet aperiendi, dissolvendi, & incidendi, viscerum infarctus
dos. 3ij. ad drachmam unam, mane & post meridiem, per 14. dies.

Pulvis cachecticus simpl. Dn. D. Cnöff.

R. limatur. chalybis puriss. probè lota iterumque siccata ℔j.

Hanc imbue cum lixivio 3lis absinthii, per ✕. facti q. s. & iterum
siccetur.

ficcetur, qui labor tamdiu repetendus; donec omnis limatura, in ferrugineam substantiam sit redacta, ut pulverisari, cribrari & in tenuissimum pollinem reduci queat. Pulvis ita paratus, vel prius benè edulcoratus, servetur usui, sign. ut supra. Inde postea fit

Pulvis cachecticus compositus.

R. *pulveris cachectici simpl.* ℥iv. *caryophyll. cinamomi* ā. ℥B. *maicis* ℥ij. *sacch. albissimi* ℥j. Fiat omnium pulvis.

In curanda cachexia hic pulvis Dn. D. Cnöffelio erat familiaris, omnem pallorem in morbo virgineo tollit, menstrua inordinata corrigit, retenta promovet, & in reseratione viscerum obstructorum remedium commodum est. Dos. à ℥j. ad ℥ij. & ℥j. Anno 1648. mense Oct. Clár. Cnöffelius pulverem hunc cachecticum sibi paravit. (loco lixivii absinthii) cum succo purificato acetosellæ, in quo prius aliquid cremoris ꝑi dissolutum erat.

Pulvis chalybeatus simplex Dn. D. C.

R. *limatur. chalybis (ab omni pulvere & peregrina impuritat. prius per sapissimas ablutiones purgata)* ℥iij.

Quæ vitro amplo largo ac forti immissa, humectetur lente & guttatim, cum

spir. Ais per campan. fact. ℥ij. Cessante ebullitione iterum exciccetur, idque bis vel ter repetatur, donec omnis limatura chalybis in rubiginem quasi convertatur, quæ tandem adhuc in olla nova vitreata, lenissimo calore, in pulverem crocei coloris calcinanda. Vi-res conveniunt cum pulvere cachectico præcedenti. Inde præparatur

Pulv. chalybeatus compositus.

R. *pulveris chalybeat. simpl.* ℥B. ℥ij. *acidi* ꝑi ℥ij. q. *sandali rub. pulv.* ℥iij. *essent. nost. citri.* ℥v. *Misceantur in mortario vitreo. Dos. ℥j. ad ℥j.*

Alia compositio

pro Illustriss. Dn. Cancellarissa, Osolinska.
à Cl. Dn. D. C. anno 1648. præscripta.

R. *pulv. chalybeat. simpl. cremoris* ꝑi ā. ℥iij. *magist. butyrac. solub. corallior. ocul. cancri* ā. ℥B. *essent. citri nost. q. l. pro odore. M. In referendis ob-*
structio-

structionibus viscerum & curanda cachexia optimum est remedium.
 DOSIS ℥ij. singulis diebus in liquore conveniente seu jusculo pulli
 sumendi.

Tartarus martiatus D. D. B. & C.

℞. Oli *Tris* (per ~ Oli seu *Tris parati*) ℥ss.
 Solvatur in succ. depurat. acetosella s. q. adde
 cremoris *Tris albiss.* ℥iij. *Re sandali* q. s.
 Tartarus ita impastatus lenissimo calore exsiccandus, pulverisandus,
 & in vitro puro asservandus est.

In obstructionibus viscerum, & vasorum sanguifluorum, aliis
 remediis prævalet, menstrua retenta promovet, aliisque morbis hepa-
 tis, & lienis conducit.

DOSIS à ℥j. ad ℥j. in vehiculo appropriato.

Tinctura Martis D. D. C.

℞. *massa superioris chalybea.* (in preparatione scil. pulv. chalyb.
simplicis) ℥ ter cum ~ *Tris imbut.* antequam tota-
 liter exsic. & nimis compacta fiat ℥iij.
 ~ *sedativi nost. simpl.* q. s. ad supereminentiam 4. digitorum.
 Digerantur per mensem in loco calido. Ra tandem extracta, à relicto
 separanda, filtranda, & ad oleitatem quasi per destillationem super-
 fluis spiritus abstrahendus est.

VIRES aperiendi & incidendi habet, ideò in reseratione hypo-
 chondriorum obstructorum, cachexia, melancholia, mensium suppres-
 sionibus, item affectionibus uterinis summopere commendatur.
 DOSIS à ℥j. ad ℥ij. & ℥j. in jusculo, vino, vel alio liquore appropria-
 to & destillato, mane ac vesperi, cum jejunio 3. vel 4. horarum.

Essentia Martis vitriolata.

℞. Oli *Tris*, arte per ~ Oli parati, arcani *Tris* à. p. æqual. q. v.
 Pulverisata misceantur invicem quam opt. in mortario vitreo seu la-
 pideo. Pulvis commixtus, & supra vitream tabulam expansus, ponat-
 ur per octiduum, & diutius, in locum humidum & frigidum, qui brevi
 post efflorescens, in liquorem rubescentem crassiosumque mutatur,
 jucundi aspectus: Ex quo postea beneficio *ψ* opt. & rectificati, Ra
 extrahitur, sanguinis instar, rubicundissima, quæ per chartam filtrata,
 & in vitro bene clauso, ad usum necessarium reservanda est.

VIRES sunt insignes in obstructionibus hypochondriorum, mesenterii, pancreatis, mensiumque suppressionibus, morboque virgineo & cachexia. DOSIS à ℥j. ad ʒj. plus minusve pro lubitu Medici ac morbi natura, in jusculo vel vino.

Essentia Martis composita.

℞. essent. *Scis precedent.* ʒ℞. *Ra nostr. corallior.* ʒij.
essent. *mosch.* *ambrat.* ℥iv.

(*Not. pro fœminis omittenda est essent. odorif. & in locum hujus essent. castorei substituenda.*) *Misce.*

In melancholia, epilepsia uteri, aliisque morbis chronicis hujus essentia virtutes sunt admirabiles. DOSIS à ℥j. ad ʒ℞. & ultra, in vino vel aliquo liquore conducibili & appropriato.

Tinctura Tartari.

℞. *cremoris* ♀ri *albiss.* ℥ *opt. pulveris.*
♁ ♀ri *per deliquium fact.* ā. ℥℞.

Misceantur ac leni calore in vitreo vase iterum coagulentur. Ex hac massa, quæ prius super porphyrite laviganda est, extrahitur Ra rubicundissima, beneficio aquæ temperat. q. s. quod tinctum est, auferatur, & nova ▽ temperata affundatur, digestionem levi peracta, iterum quod tinctum defundatur, liquores tincti, per chartam emporeticam filtrentur, & abstrahantur ad tertiam partem usque: reliqua Ra ♀ri asservetur in usum necessarium.

Præstans est in melancholia & affectione hypochondriaca, arthritide, calculo, & retentione urinæ; omnes enim crassos & ♀reos humores expellit, & in morbis chronicis & diuturnis febribus intermittentibus utilissima est medicina, in vino vel aqua destillata appropriata. DOSIS est à ℥j. ad ʒ℞. & ℥ij.

Hanc Rametiam Clar. Dn. D. Cnöffel. extrahebat cum phlegmate Oli non solum pro usu interno, sed & externo, ad membra podagrica & dolentia illinenda, topicum ab auctore sæpius adhibitum & probatum.

Mistura splenetica.

℞. *Ra* ♀ri ʒi℞. *mistur. de tribus nost.* ʒvj.
~ *cochlear.* ʒiv. *conf. alkerm.* ʒj.

Digerantur clauso vase per 24. horas. Colatura per chartam filtrata servetur usui. DOSIS à ℥℞. ad ℥j. & ℥ij. in liquore competente.

Mistura

Mistura splenetica alia D. D. C.

℞. ~ ♀ri, per lignum *sassafras* correct. ℥ ℞. mixtur. de tribus ℥iij.
~ cochlear. ♀ris ā ℥ij. essent. meliss. citri ā. ℥iv.

Mista omnia filtrentur, & in vitro cerâ optimè obturato servantur ad usum. Arcanum est in hydropè. DOS. à ℥℞. ad ℥j. in liquore idoneo.

Alia mistura splenetica D. D. C.

pro Illustr. Dn. Subcamerario Regni Dn. Rilski.

℞. ~ ♀ri *sassafr.* ℥℞. ☉lis ℥℞. ♀ris ℥j.
fraxini. cochlear. ā ℥iij. conf. *alkerm.* ℥ij. *Ra sandal.* q. s.

Misce omnia exactè, digestionè per diem & noctem præmissa: Mistura per chartam filtrata servetur usui. Melancholicis, hypochondriacis, scorbuticis & arthriticis mirificè subvenit. DOSIS à ℥℞. ad ℥j. in vino vel aliis medicamentis & liquoribus destillatis.

Spiritus Tartari compositus.

℞. ~ ♀ri (per infus. ligni *sassafras* correcti) ℥j.
Ra Aris aperit. nost. desc. ℥℞. conf. *alkerm.* ℥j.

Mista stent per noctem (vitro bene clauso) in digestionè, postea filtrentur, & ad usum servantur.

VIREs sunt incidendi, attenuandi, resolvendi. Hinc in arthritide, melancholiâ hypochondriacâ, scorbuto, hydropè, aliisque lienis & mesenterii morbis & obstructionibus, convenit, sudorem & urinam promovet, & ab omni tartarea obstructione liberat.

DOSIS à gtt. x. ad xv. & ℥j.

Balsamum splenicum externum Dn. D. C.

℞. ☉☉ ♀ri destill. (℥ super lign. *sassafras* rectificat.)
balsami ♀ris, per ☉☉ *juniperi* fact. ā. ℥ij.

☉☉ *cappar. express.* (cum rad. *anchusa* tinēt.) ℥℞. cum
cerato sandalino q. s. Fiat balsam. consistentiæ consuet. cui

adhuc admisceantur ☉☉ ligni *sassafr.* gtt. xvj. Duritiem & tumorem splenis à flatuosis humoribus & tartareis impuritatibus resolvit, si regio splenis bis in die inungatur.

TITULUS XVIII.

HÆMORRHOIDALIA.

Etsi fluxus hæmorrhoidum multoties salutaris esse, & à multis gravissimis morbis hominem liberare & præservare soleat, ob eamque utilitatem non cohiberi debeat; aliter tamen se res habet, ubi fluxus iste nimiam frequentiam & copiam peccat. Quò malo cum S. Reg. Maj. JOH. CASIMERUS, ob copiam & acrimoniam feculenti sanguinis non raro, & aliquando sex vel septem septimanis, omni die vexata fuerit, fluxum vulgaria Medicorum remedia spernente; nihilominus tandem adhibitis Cl. Dn. D. Cnöffelii medicamentis S. M. sapius curata fuit, qualia sunt sequentia:

Emulsio coralliata Cl.D.D.C.

in fluxu immedico hæmorrhoidum, pro S. R. Maj.

- Rx.** decocti bordei, ∇ spermatis ranar. destill. à ℥ij.
sem. melonum & cucumer. à ℥ij. amygdal. dulc. excort. n. viij.
F. l. artis emulsio simplex. Adde manus Christi coralliat. ℥B.
corall. rub. cum sperniola insuccator. ℥ij.
ocul. D. prepar. ℥j. M. F. Emulsio coralliata.

Hanc emulsionem S. Reg. Maj. per 10. dies continuavit, & ex solo usu hujus medicamenti convaluit.

Emulsio styptica S. R. Maj.

in fluxu magno hæmorrhoidum, & menstruorum, cum metu dysenteriz, ex præscriptione Cl. Dn. D. And. Cnöffelii.

- Rx.** decoct. bordei cum rad. serpentar. s. q. parati,
 ∇ still. spermatis ranarum à ℥ij.
sem. papaveris albi & nigri à ℥ij. gland. immatur. n. ij.
amygd. dulc. excort. n. vj. **F.** Emulsio. Cui adhuc adde
gelatine C. C. ℥B. miv. cydoniate ℥vj. magist. corall. butyr. ℥j.
cornu mineral. fossil. ḡ. xv. extr. nost. sedativi ḡ. j. Misce.

Semel hanc emulsionem S. R. Majestas eundo cubitum bibit, unde fluxus uterque cessavit, ut Medico amplius auxilio non indiguerit.

Oleum

Oleum hæmorrhoidale.

Rx. rad. scrophularia ℥ij. chelidon. ℥j. herb. linaria c. floribus m.ij.
 fol. hyoscyami, flor. verbasci ā. m. j. spong. cynorrhod. n. iv.
 scarabeorum pilular. n. xij.
 ☉ spermatis ranar. ℥i℥. lini in ☉ albificati ℥℥.

Factā maceratione adde succi cancerorum ℥ij. Bulliant lento igne, ad consumptionem humiditatis, fiatque fortis expressio, insolentur adhuc per aliquot dies. Mirum in modum lenit pertinacem tumidum hæmorrhoidum dolorem, si calidè applicetur.

Unguentum hæmorrhoidale D. D. C.

Rx. ☉ sperm. ranarum, hyoscyami, in quo rad. scrophularia sint coctæ,
 lini, (in quo prius scarabæi & procellones bullierint) ā. ℥vj.

Quibus infundantur usneæ in ossibus humanis collectæ,
 vel loco hujus musci in tegulis domorum invent. ℥i℥. ⊕ ℥ij.

Insolentur per mensem, in vitro benè clauso, postea coquantur per mediam horam, oleum fortissima expressione separatum, interim asservetur. Jam.

Rx. aceti anodynii (ex $\frac{1}{2}$ flor. hyoscyami & verbasci, per infus. more consueto confecti) ℥i℥.

lithargyrii opt. pulverisati ℥i℥.

Stent in vase terreo vitreato, per octiduum, quotidie bis vel ter, spatulâ lignea agitando. Hoc facto

Rx. hujus infusionis lithargyrii q. s.

& cum olei superius asservati ā. p. æqu.

Fiat unguentum, sub continua agitatione, nempe, donec ambo concrecant, in butyrum quasi viridissimum.

Ad hujus unguenti jam parati ℥ij. adde axung. ursi ℥j.

pulv. sperniol. nost. ℥ij. opii ℥.ij. Misceantur pro S. R. Maj.

in doloribus & tumoribus hæmorrhoidum.

Unguentum hæmorrhoidale aliud S. R. Maj.

à Cl. Dn. D. Cnöffelio præscriptum.

Rx. butyri hæmorrhoid. præced. absque axungia ursi & opio parati ℥ij.
 rebis. suilla seu porci ℥vj. croci ℥i℥. nost. Ægyptici,
 sacch. hni, sperm. ranar. nost. coagul. ā. ℥ij. M. F. Unguentum.

Memini etiam S. R. Maj. à gravissimo hæmorrhoidum fluxu quondam in Italia curatam fuisse, beneficio fructul. spongiæ in atramento (ex Clo & galla parato) intinctæ, & in orificium consuetum intrusæ. Pro interno remedio præscripta fuit & infusio ligni lentisci, de qua ter in die bibit, scil. mane, à meridie & vesperi, aliquando & in prandio, loco potus ordinarii. Ex relatione ipsius Reg. Majestatis, Domini mei tunc temporis clementissimi.

Mirabile remedium est illud, de quo *Francisc. Osw. Grembs M. Doct.* (in lib. 2. c. 1. §. 5. n. 74. *Arbor. scil. integr. & ruinesæ*) scribit, quod sudor morientium intra linteolum collectus, & hæmorrhoidibus applicatus, fluxum sistat, quod remedium Archeum timidum reddit, qui ex natura sua mortem timet, ut propterea à furore remittat.

Pulvis externus hæmorrhoidalis niger.

R. *sperniola simpl. nost. (ex oculis nigris præp.) cornu fossilis* ā. ℥℞. ℥ij.
onis crudi, *Oli ad rubed. calc.* ā. ℥ij.
gallar. immaturar. pulverif. ℥vj. M. F. Pulvis.

Ufus ejus externus est, non solum in fluxu nimio hæmorrhoidum, sed & in quavis hæmorrhagia, maximè vulnerum, si gossypio exceptus, osculis venarum stillantium imponatur.

Pulvis alius hæmorrhoidalis ruber.

R. *cornu mineral. fossilis, & labiis adhaerentis,*
lacc. rub. globulos. pictorum,
musci crustacei ossium human. ā. ℥℞. *aluminis crudi,*
sperniola sicca nost. ex ipsis ranis cum propr. sperm. parat. ā. ℥ij.

M. F. Pulvis. Eandem habet virtutem & usum cum præcedenti, nempe externum, etiam in desperatissimis hæmorrhagiis, cæteris remediis nihil juvantibus.

Pulvis hæmorrhoidalis internus, pro Illust. Principe Razivvil.

R. *corall. rub. præpar. unicornu mineralis seu fossilis,*
sperniol. sicca simpl. n. descript. ā. ℥ij.
sedativi nost. citrati simpl. ℥. iij. *essent. rosar. ver. odorif.* gtt. vj.

Misceantur in mortario lapideo, post dividantur in 6. æquales partes ad 6.

ad 6. chartas, In emulsione specifica seu aq. sperm. ranarum sumendas. Omnem hæmorrhagiam sistunt.

Amuleta in fluxu hæmorrhoidum.

Omnia illa amuleta quæ in hæmorrhagia narium & fluxu nimio menstruorum recensita sunt, & collo appenduntur, atque manibus tractantur, & hic locum habent.

Præ aliis à proprietate valet cingulum ex linteo urticæ crudo, (seu loco hujus cannabino) spermate ranarum insuccato. Item cingulum ex herb. bursæ pastoris recent. collecta. Muliercula in Russia, ad hoc negotium muscum terrestrem clavatum C. B. (quem & ibi plariam vocant) sibi eligunt. *Hartmannus in prax. chim.* vult cingulum ex foliis hellebori nigri conquassatis recentibus, nudo corpori circumdatum, quo ipsemet feliciter usus est. Pelle leonis, si ei infideatur, hæmorrhoidum dolores efficaciter leniri, author est *Jonston. de quadruped. hist. nat. p. 117.* Laudatur etiam.

Annulus stellatus Helmontii.

Quem Clariss. Dn. D. *Christianus à Paulitz. S. R. Maj. p. m. Medicus,* amicus & collega meus charissimus, ab Illustriss. Principe van Eggenberg dono acceperat, & S. R. Maj. Joh. Casimiro p. m. (me præsentem) iterum obtulit, quæ R. Maj. annulum, exterius auro, absque igne ornari jussit, & per multos annos digito manus sinistrae gestavit. Annulus stellatus describitur *ab Helm. in libro de Lithiast cap. 2. & in tract. super verba, in herbis, verbis & lapidibus magna est virtus.*

Quod cæteris nihil juvantibus (inquit Author) si gestetur annulus, subito & in ipso spatio orationis Dominicæ omnes hæmorrhoides, tam cæcas, quam apertas, & illarum dolores, uti etiam matricis affectus sistere solet. Meminit & hujus annuli *Unzerus de epilepsia lib. 2. c. 13.*

Hæmorrhoides sunt (ut multi volunt) nonnullis hæreditariæ, præsertim apud Judæos, qui graviter iis infestantur; & si hoc, fortasse non malè ad maledictionem divinam referunt, quippe qui clamaverunt, sanguis ejus super nos & filios nostros. Quod probare videtur *Psalmes,* dicens, quod percusserit DEUS eos in posterioribus dorsi, opprobriumque illis dederit sempiternum.

TITULUS XIX.

ANTINEPHRITICA.

Specificum Antinephriticum,

seu
Medicamentum crystallinum

S. Reg. Maj. VLADISLAVO IV. &c. usibus dicatum
à Cl. & Excell. Dn. D. Andrea Cnöffelio.

Rx. *magister. crystal. montan. lithonriptici* ā. ʒj.

☉ri ☉lari crystallisati ʒʒ.

☉pir. ☉li coagulati & fixi, sandal. rub. pulv. ā. ʒj.

Misc. probè subigendo in mortario vitreo in alcool. Sign. *medicamentum crystallinum pro S. R. Maj. Vlad. IV.* Summum & arcanum in frangendo, atterendo, radicitusque expellendo calculo, cujuscunque speciei, & loco, idèd & in arthritide, aliisque morbis ☉reis sumitur, omnem enim impuritatem limosam, per urinam expellit, & gonorrhœam curat. Dos. à ʒj. ad ʒiʒ. & ʒij. in brodio, vino, vel alio liquore destillato, bis, ter vel quater in septimana.

Magisterium crystallorum montan.

Rx. *crystallorum pellucidarum* lbj. ☉pir. ☉li non dephlegmat. lbj.

Crystallus igniatur, extinguiturque in ☉pir. ☉li, qui labor decies repetendus est, tandem super porphyritem redigatur in subtilissimum alcool. Sign. ut supra. VIRES hujus magisterii sunt ad calculum totius corporis atterendum. Prodest & podagricis, & aliis quamplurimis morbis. *Petrus dissert. 40. Nosologia sue*: Crystallus est medicina calculi, qua non præstantior alia. Et *Paracelsus in annos. ad cap. 1. tract. 3. lib. 1. de tart.* In lapillo duro (scil. resolvendo) non est præstantior medicina crystallo, felix ille qui possit præparare.

Spiritus ☉li, post præparationem crystallorum relictus, filtretur per chartam & reservetur interim, signeturque spiritus ☉li crystallifatus. VIRES censetur habere diureticas. Dos. gtt. vij. ad x. in jusculo carnis, decocto petroselinî, aquis destillatis specificis, vel alio vehiculo idoneo.

Tartarus vitriolatus crystallifatus.

Rz. *Spir. Oli crystallifati*, part. j. *salis Fri liquidæ*, part. ij.

Affunde guttatim spir. Oli, super liquorem salis Fri tamdiu, donec strepitus cesset, idque in vitro capaci; sic fiet coagulum, sedatâ ebullitione, & evaporatâ humiditate, & quidem lento calore ad siccitatem, residuum servetur pro specifico antinephritico, vel per se ad alios usus.

Est insigne digestivum, quod in omnibus obstructionibus viscerum exhibetur. dos. à ℥ss. ad ℥j. in conveniente liquore.

Magisterium lithontripticon.

Rz. *Spir. Olis opt. rectificati* ℔j. Solvantur in illo

lap. Judaic. lyncis, spongia, aquila ā. ℥ss.

oculor. cancri ℥vj. Infundantur lapides (prius contriti &

pulverisati) spiritu Olis, stent per aliquod tempus in digestionem, donec plane sint soluti. Solutiones claræ & flavescentes decantentur, & filtrentur, & cum spiritu Oli crystallifato, guttatim instillato præcipitentur in butyrum dulce. Pulvis præcipitatus exsicceetur & asserveetur in vitro puro.

Not. Præcipitatus pulvis & cum spiritu ardente baccarum juniperi circulari potest, quo iterum abstracto remanebit in fundo vitri coagulum, instar butyri, est medicina dissolubilis in omni liquore.

VIRES habet lithontripticas. dos. à ℥ss. ad ℥j. & ℥iij. per se vel cum diuretico aliquo alio, præcipue verò dicatur componendo specifico nostro antinephritico, ad quod etiam requiritur.

Spiritus vitrioli coagulatus.

Fiat prius sal fixum nitri, cum frequentissima sulphuris in crucibulo ignito injectione, ut scis. Secundo à sale hoc fixo in MB. identidem abstrahe spiritum Oli rectificatum, eo usque quo sal hoc nitri fixum, nihil amplius receperit.

Pilulæ in calculo renum & vesicæ.

Rz. *magisterii nostri lithontriptici*, ℥ii *diaphoret. resol.* ā. ℥iij.

salis succini, ℥ss. ḡ. v. *extr. nostri sedativi* ḡ. iij.

succi glycyrrh. inspiss. ḡ. xij.

Misceantur & fiat massa, ex quâ formentur pil. n. 21, pro tribus vicibus, pro qualibet dosi n. 7.

Sumuntur circa ρ superbibendo bonum haustum aciduli vegetabilis.

Aqua antinephritica.

R. *fragorum rec. mensur. Pol. n. iv. (4. stoff.) baccarum alkekengi lb̄iſſ.*
rad. raphani radula concisa lb̄ij. sem. dauci vulg. lb̄ſſ.
succi betul. mens. Martio coll. lb̄xxiv.

Mixta per B. V. s. art. destillentur. Liqueor prolectus inde fervetur ad usum destinatum attenuando, incidendo, & detergendo urinam movet, renes, ureteres & vesicam ab omni saburra ☿ rea liberat, calculum frangit, & educit, ejusque efficientes antecedentes omnes tollit causas. Dosis aquæ hujus ℥j. ad ℥iij. per se vel cum syr. dialthææ vel alio idoneo.

Sorbetta anti-nephritica.

R. *sorbetta (seu scerbett Turc.) inspissat. ℥viiij. liquoris betul.*
clarificat. mens. j. (lb̄ij.)
essent. citri ex cort. rec. extr. ad placitum. M. & fiat potus gratus.

In defectu sorbet. Turc. (quæ ab Armenis Leopoli, ac Varsaviæ, tempore comitiorum facilè venalis invenitur) fiat,

Limonada antinephritica. S. R. M.

R. *liquoris betula fermentati ac clarific. lb̄j. succi expressi*
acidi citri tantum, quantum tria poma citria in se
continent. Post in alio vitro

R. *succi seu liquoris betula lb̄j. sacch. albissimi ℥viiij. Misce*
tandiu, donec saccharum penitus sit dissolutum.

Misc. liquorem superiorem acidum, cum liquore saccharato invicem, sæpiuscule transvasando; postea limonada tali modo parata, subtilissimo colo trajiciatur, & ad usum asservetur. Si placet, limonada tandem cum essent. citri, ex corticibus rec. extr. s. q. aromatizari potest, quod unum erit cum sorbet, seu scerbett. Turc. in Italia, Hispania aliisque regionibus calidis vilioris conditionis homines aquæ fontanæ tantum permiscunt, succi citri seu limonum, quantum pro grata aciditate sufficit, qua portione absque saccharo non solum æstivo tempore, verum etiam in febribus ardentibus, pro extinguenda siti sæpius utuntur; beneficio salis & nivis etiam congelari solet, qui potus glaciatus, vel glacie infrigidatus, minimè approbatur, rationes inquit B. L. in tract. curioso ac utili Cl. Dn. D. Bartholini de usu nivis.

Conciliatur & sorbettum seu limonada apud nos hiemali tempore (ubi scil. poma citria & limones non semper recent. haberi possunt,)

possunt,) beneficio pulveris acidi & grati, cujus descriptionem exposuit *R. P. Ferrarius in lib. 3. c. 34. de malorum aurcorum cultura.* qui talis est:

Pulvis acidus ex succo limonum.

Rz. *limones minusculi*, in frustula circulatim secantur, & filo tenui transuuntur, ita, ne inter se contingant. Deinde in cistella componuntur; & in caldaria cella, furno imposita, diebus decem pluribusve habentur, donec leni calore perarescant. Tum aridæ medullæ cultro continguntur, ut solvantur in pulverem. Collectus hic in lapidea pila ligneo pistillo minutissime conteritur & seponitur in usum: nempe ut aquæ potio jucunde mordax, utque dulcacida compositio, quam sorbettum vocitant, concinnetur.

Primum ens betulæ & liquor seu succus betulæ quid sit, & quomodo colligatur.

Liquor seu primum ens betulæ nihil aliud est, quam ille succus mercurialis, qui mense Martio, acrescente luna, sub cortice vulneratæ betulæ colligitur, ingentem enim dat copiam liquoris, seu succi aquosi limpidissimi, in Russia atque Livonia, ubi in magnis doliis singulis annis colligitur; soli prius exponitur, & post peractam fermentationem, repositus, per totum ferè annum, postea conservatur pro potu ipsis gratissimo. Ferunt Tartaros circa mensem Martium, hunc tantum liquorem potare, seque hoc potu ab omni morbo præservare. Hic annectere sequentia ex *Cl. Helmontio de lithiasi c. p.* operæ pretium esse duxi: Olim observavi (inquit Helmont.) principibus Germaniæ fuisse vernaculum, quod contra lithiasin quotannis in Majo biberent quotidie haustum liquoris è cortice vulneratæ betulæ. Quem liquorem præservabant à corruptione aëris, illi affundendo oleum olivarum. Vulnerata arbor Germanis ein Birckenbaum / nostratibus vero Beerkenboom dicitur. Vulneratur enim cortex betulæ, propè terram in trunco, mense Martio, circa tempus, quo solet vulnerata vitex plorare novellum liquorem, è terra haustum. Sed is liquor betulæ est totus aqueus, ac penè insipidus. Sin autem ramus aliquis, spissitudinis trium digitorum, ad semidiametrum vulneretur, inditaque lana repleatur, statim flet liquorem non ingratum, at subacidulum, qui etiam in ipso lithiasis tormento solatur affictos, tribus quatuorve cochlearibus assumptus. Meracior ergo est, qui supernè à ramis, quam qui infernè à trunco fluit. Aquosus autem planè, qui propè ter-

ram effluit. Hucusque circa modum colligendi citatus Author, plura adhuc de betula & ejus liquore atque virtute & usu, ibidem.

Huic postea jungo illa, quæ Cl. Dn. D. Andr. Cnöffelius circa usum & virtutem, in observationibus suis, sibi annotaverat, hoc sensu: Certo quidem constat experimentum hoc ex tractatu *Helmontii de lithiasi*, sed & experientia propria idem confirmat, primo in casu, quem Illustriss. Palatino Pomeraniæ, *Domino Dænhoff* contigisse memini, cui primo balneum, deinde internus usus acidularum vegetabilium è succo betulæ, comminutis & ejectis tam calculis, quam saburrâ mucaginosa, quasi cruenta, cæteris nihil proficientibus, notabiliter profuit: secundo in affectu Illustriss. Dn. Palatini *Weiberi* Marienburgensis, qui, uti mihi fassus est, à pluribus annis, quam primum leviori saltem frigori se exposuisset, molestam urinæ nigræ excretionem passus est. Ex eo vero, quo familiariter mulsum tenue ex succo betulæ, loco aquæ simplicis, præparatum bibit, jam raro, & non nisi occasione magnâ irritante, talis comparet urina.

Itaque quotannis succum in magna quantitate comparare decrevi, ut postea cum saccharo & pomo citri, limonadam, seu acidulas vegetabiles in ætate parem. *Hus usque Cnöffelius*. Vide & *Diatr. de lithiasi Gualt. Charleton. c. 3.* à quo & succus betulæ cum sem. dauci fermentatus, pro Illust. Cancell. Regni p.m. præscriptus fuit.

Meminit & hujus liquoris betulæ Clar. Dn. D. *Simon Schultzius*, (in tertio Anno *Miscellaneorum curiosorum obs. 155.* de calculi remediis) & adhuc alii plurimi.

Electuarium contra calculum Dn. D. Cn.

pro Generoso Dn. Colonello Geiretzki.

℞ sanguinis birci, secund. *Helmont.* præpar. ℥iij.
magist. nostr. lithonriptici butyr. ℥vj.
conf. petroselini, hedera terrest. ā. ℥iβ.
elaosacch. citri ex recent. extim. cort. extr. ℥j.
fir. malva compos. n. præp. q. s. M. F. electuarium.

Usus. Manè à lecto surgenti, sumitur quantitas nucis castanæ, per aliquod tempus.

Essentia lithonriptica & antiarthritica.

℞. ~ juniperi, hedera terrest. vel quod melius ~
nostr. lithonriptici ā. ℥β.

extr.

extr. md. saxifrag. bacc. juniperi ā. ʒij.
fol. bedera terrest. alkekeng. ā. ʒj. ̄is ʒri ʒj. ʒj.
 ☉ *juniperi ʒj. carui, anisi ā. ʒj.*

Commixta digerantur in vitro optimè clauso tamdiu, donec perfectè uniantur, postea filtretur per chartam emporeticam essentia, usuique asservetur. In omni calculorum genere, D os. cochl. semis ad j. & ij.

Nota. Lachryma vitis viniferæ mense Martio collecta in calculo renum & vesicæ est remedium sæpè probatum. D os. ʒij. bis in die.

Mistura lithontriprica & antiarthritica.

℞. *Ra ʒri ʒij. (per ~ scil. lib. fact.) ~ ʒri sassafrați ʒij.*
extr. lithonript. ʒj. essent. cort. rec. citri q. v.

Stent per ♂ & ♀ in digestionem, postea filtrentur per chartam. D os. à ʒß. ad ʒj. & ʒj. in liquore appropriato destillato seu vino Rhenano.

Tinctura Tartari.

℞. *cremoris ʒri albißimi, & ʒri in furno figuli opt. calcinati ā. ʒij.*
 ☉ *ʒri per deliquium facti ʒß.*

Mixta stent in loco calido tamdiu, donec leni exhalatione humiditatis, totum iterum ad pristinam siccitatem redactum sit. Ex relicta massa prius in pulverem redacta, extrahatur beneficio \forall lithontriplici opt. ardentis, & quidem repetita affusione, Ra rubicundissima; spiritus tincti, & prius filtrati, in MB. iterum ad justam Ræ consistentiam abstrahantur. VIRES habet aperiendi, incidendi & resolvendi crassos tartareos humores. Hinc in obstructionibus hypochondriorum, arthritide, calculo & morbis aliis diuturnis & chronicis, insignes habet virtutes. Datur à ʒj. ad ʒij. & ʒj. in jusculo vel vino, seu alio liquore, inde & à sæpè nominato D. D. M. L. pro Regia Maj. fuit præscripta. Maximè in colica nephritica, sub hac formula:

℞. *Ra ʒri ʒij. ~ carminativi, lithonript. ā. ʒß. ʒij.*
elæosacch. citri ex cort. extim. & recent. extr. q. v.

M. Fiat mistura, pro S. R. Maj. D os. cochl. ʒ ad cochl. unum, sed parvum.

Spiritus vini lithontripcticus

Officinæ Regiæ Warfaviensis, tempore VLADISLAI IV.

℞. *fol. bedera terrest. m. iv. sem. dauci m. ij.*
md. petroselini, naphani maj. ā. ʒiß.

fruct. cynosbati m.ij. nucl. Persic. contus. m.j. ~ avenacei lbvij.
 Stent in infusione per octiduum, postea destillentur in MB. seu V. ~ us
 in prima destillatione prole&us, tingatur cum fol. hederæ terrestris q. f.
 in colorem viridissimum. Vel

Rz. *hujus spiritus lbj. sirupi violacei ℥iij. Olio vel ʒi ʒri gtt. ali-*
 quot. Et erit simili modo V lithontripticus viridissimus.

Emulsio nephritica D. D. B.

Rz. *sem. 4. frig. maj. excortic. non rancid. ā. ʒij. papav. ʒj.*
nucleor. persicor. purgat. cemsor. amygdalar. amar. decort. ā. ʒiij.
decoct. bordei cum sem. dauci preparat. ʒiv.
aq. petroselinii, liquor. betule still. ā. ʒj. Fiat emulsio. Adde
sir. seu julap. è succo betula, de albæa Fernellii ā. ʒiij.
oculor. Si preparat. ʒj. spir. fragor. gtt. aliquot. M. Sig.

Milch auf die Nacht auf 2. mahl.

Infusio ligni nephritici.

Rz. *ligni nephritici veri ℥ in particulas parvas prius concisi ʒiv.*
liquoris betula purificati (seu vini Rbenani.) ʒxxxij.
 Macerentur simul & tamdiu, donec liquor infusus colorem cœruleum
 dilutiorem contraxerit. Adde sacchari citrati ad placitum in difficultate
 urinæ, & dolore nephritico, mirabiles experiuntur effectus ex hac in-
 fusione ii, qui assidue eâ utuntur.

DOSIS ʒiv. manè tribus horis ante prandium, per 14. dies.
 Sunt, qui potum ordinarium atque vinum ea diluunt.

Hanc infusionem. (quæ gratissimi est saporis) per aquam fonta-
 nam seu acidulas Egrenses, sibi ipsamet parare solita est Regia Majest.
 p. m. VLADISLAUS IV. Dominus meus clementissimus.

Ludum Cnöffelianum Com.

Secreti præparatio Paracelsi & Helmontii.

Nemo miretur, me oleum ludi Cl. Cnöffelii, cum illo, quod ab
 Helmontio lib. de lub. c. 3. §. 28. & ante illum à Paracelso lib. de
 morb. ʒreis, edit. Germ. c. 20. p. m. 314. & tract. 2. c. 1. p. 485. descri-
 bitur, sub uno titulo, & una præparatione, hic comprehen-
 dere, cum tamen Medici insignes & quamplurimi Paracelsi & Hel-
 montii ludum ex solo & uno subiecto, extrahi velint. Sed incidit in
 mentem, quod Author noster quandoque *mibi* & Cl. Dn. D. Paulitio

p. m. narravit ; cum nobis lapidem quendam pallidi coloris , magnitudine pollicis & formæ tabulatæ monstraret , dicens , *hic est verum ludum Helmontianum , mihi ex Brabantia transmissum.* Sed non solum hic lapis talem habet virtutem , calculos in corpore humano comminuendi , sunt & plures lapides saxifragi , qui eandem habent facultatem . Et uti Helmontio concessum erat , eligere sibi saxifragum , in territorio Antwerpiano , quem Paracelsus fortè nunquam vidit , neque in illis terris fuit , sic & mihi potestas permessa est hoc faciendi , & eligere saxifragum , qui in Prussia & mea villa , non procul ad ripam fluminis Nagot invenitur . Hic solum agitur de præparatione , quæ primò , beneficio liquoris alicujus alkahestini instituitur , prout in ludo meo composito fieri solet , & cum Helmontiana una est . *Hæc erant verba Domini Authoris nostri.* Jam sequitur ergò ejus compositio .

R. *lapid. lyncis , (aliàs ludum nostr. vocatum,) Judaici , spongia, cancerorum & ætitis ʒ. q. pl.*

Pulverisatis & opt. contritis, & in alcool quasi redactis affunde

~ \ominus *is nostr. ad supereminentiam trium digitorum,*

Stent in digestionem tamdiu , donec videris spiritum assumisse , quod potuit , tunc modica inclinatione , quod clarum est , effunde ; affunde novum spiritum , donec vel totum , vel magnam partem solveris . **Celerius expeditur extractio , si ista prius fuerint calcinata , quod aliàs omititur .** **Solutiones seu extractiones in vitrea concha coagula , si liquorem vis perdere , sin minus destilla , & abstrahe ~ \ominus is , ad siccitatem usque .** **Coagulum contritum , exactissimeque levigatum , solve deliquio , in cella , vel alio loco humido ; coagula denuò & solve , idque dum nolit amplius cogi & siccescere .** **Oleum hoc per deliquium paratum hermeticè claudatur in ovo philosophico , & observato ignis regimine , stet tamdiu in digestionem , donec abeat in formam pinguedinis instar liquefcentis .** **DOSIS hujus olei ludi est gutta una usque ad vj . & x . ex vino albo præbita .** **Frangit & atterit omnem calculum totius corporis , hinc convenit & podagricis .** **Plura de virtute hujus quære in Helmontio de lithiasi .**

Præsentissimum hoc remedium à Paracelso primo inventum , (*lib. de morb. Tartar. c. 20. tom. 1. pag. 314. & tom. 2. de Tart. fol. 485. Germ. edit.*) & ab Helmontio *lib. de lithias. c. 3. item in Libavii Syntag. arcan. chim. tom. I. l. 3. c. 24. Untzero de lith. & Cunrado Kunrad. in medulla destillatoria p. 148. descriptum , vocavit Cl. D. D. A. Cn. öff. Oleum lithon-*

Lithontripticon, quod in S. R. Maj. Subcamerario, Illust. Dn. Theodoro à Döhhhoff expertus est, in dolore renum & inguinum & hærente urina, quam mox copiosissimè cum uno & altero tophulo ejecit, sub hac formula:

Rx. \odot *i* hujus lithontriptici \mathfrak{z} ℔. ~ Δ ria $\&$ melissa \bar{a} . \mathfrak{z} j.

∇ a nostr. arthritic. intern. in forma julapii seu acidularum absque syr. violaceo \mathfrak{l} . q.

DOSIS hujus mixturæ \mathfrak{z} ij. primis diebus, mane & à meridie in jusculo carnis seu cerevisia calida sumendæ, usque dum dolores remiserint, reliquis diebus tribus vel quatuor, sumitur saltem mane, & semel in die.

Liquor lithontripticus.

In defectu hujus medicamenti antea præscripti, Cl. Dn. D. A. Cn. aliquando & sequentem substituit liquorem.

Rx. ocul. \odot , lap. judæici, lyncis, spongiæ, ætit. \bar{a} . q. v. \mathfrak{l} .c. \mathfrak{z} j.

Pulverifatis affunde ~ Oli philosophici \mathfrak{z} ℔.

Stent in digestionem ad totalem quasi dissolutionem. Solutioni filtratæ postea addantur ~ Oli rectificati ord. \mathfrak{z} ij. Misce.

DOSIS gutt. ix. usque ad x. in brodio vel vehiculo convenienti.

Arcanum sanguinis hirci contra calculum.

Aliud adhuc medicamentum specificum contra calculum possidebat p. m. Cl. D. A. C. ex sanguine nempe hircino prius præparato, quod

Rx. sanguinis hirci, secundum Helmont. præparati, magist. lithontriptici nostr. descript. \bar{a} . \mathfrak{z} ℔.

sacchari albisim. pulv. \mathfrak{z} j. essent. citri ex cort. extim. rec. extr. ad pl.

M. F. pulvis. **DOS.** \mathfrak{z} ij. ad \mathfrak{z} j.

Sanguinis hircini & capræ passim apud Authores fit mentio, de quo vid. *Henr. Petrai Nosolog. Dissert. 40.* Meminit & hujus *Vidus Vidius l. 10. c. 20.* *Job. Arculanus, Heurnius, Sanctorius l. 15. c. 4.* *Rondeletius in Consil. Craton. Consil. 150.* *Lelius à fonte, in Consult. 84.* *Casalpinus l. 3. c. 29.* *Præf. Forest. in schol. ad Observ. 25. lib. 24.* *Mich. Paschalius lib. 1. meth. cur. 47.* *Renodani lib. 3. c. 3. 15.* *Borellus Cent. 2. Observ. 88.* *R. P. Athan. Kircherus, lib. 3. de magnet.* *Kyperus in Instit. Phys. lib. 5. c. 2. §. 7.* & alii quamplurimi: præsertim verò ille magnus Medicus *Helmontius*, qui & in pleuritide hoc remedium commendat. Et *Oswaldus Gabelkofer in lib.*

lib. Medic. Württemberg. medicamentum quoque egregium ex sanguine hircino contra calculum renum conficere docet. *Scaliger Exerc. 344. num. 8.* ait: Hircinum sanguinem frangere in renibus ac vesica lapidem, tam verum est, quam solem meridie lucere: quamplurimos enim ejus vi comminuimus. Verum hoc ita simpliciter fieri nequit, nisi hircus seu capra lithontripticis herbis prius fuerit pastus.

Præparationem sanguinis hirci inveniet B.L. apud *Helmont. in tr. Pleura Furens § 32.* item apud *Zwelfer. in animadv. in Pharm. Aug. p. 419.*

Lapis nephriticus factitius internus.

Rx. *magisterii crystall. montan. n. descr. lithontript. nostri ā. ʒβ.*
ocul. ʒ. cum infus. lign. nephrit. prepar. ʒj.
magist. petroselini adhuc humidi & recenter facti ad tingendum
colore viridi q. s. Misceantur, & cum mucilagine
tragacanthæ per infusionem ligni nephritici facti q. s. Fiat massa, ex
quâ postea formentur lapides signati instar terræ sigillatæ, vel alterius
cujusdam formæ.

Hic lapis omnem calculum in corpore humano atterit, & cum urinâ expellit.

DOSIS à ʒj. ad ʒij. vel ʒj. in liquore convenienti prius dissolutus, vel in pulverem redactus.

Lapis nephriticus factitius externus.

Rx. *vitri hni, ex minii part. ij. & slicum fluviatilium pul-*
veris. part. j. parati, Oxi purificati ā. ʒiv.
 Uniuntur fusione in F bulo, materia adhuc liquida effundatur supra tabulam cupream, calefactam, à lateribus argillâ munitam; & sic habebis lapidem vitri instar splendentem, qui lumbis & regioni renum applicatus, eundem cum lapide nephritico naturali præstabit effectum: de quo Auctores inspiciendi. Omnem enim intemperiem calidam renum emendat, & in gonorrhœa virulentâ auxilium est rarum: quod etiam tabula ex O ro solo fusa aliquando præstare solet. Sunt qui vitrum hni pulverisatum & sacculo inclusum regioni lumborum applicant, sicque eundem sentiunt effectum.

TITULUS XX.

CAPUT I.

VENEREA.

Species confortantes.

- ℞. *spec. diasatyron. simpl. diatrion pipereow* ā. ʒiij.
diamoscb. dulcis, diambra ā. ʒj. *litbonriptic.* ʒij.
boleti cervini, priapi cervi, carnis stinci marini ā. ʒj.
semin. urtica, eruca, lingua avis ā. ʒij.
cardamomi, cubeborum, macis,
cassia lignea cinamomifata, caryophyllata ā. ʒj.
 ☉ *macis* ℞. *cinamomi gtt. v. M. fiatque pulvis subtilissimus.*

In confortandā & stimulantā venere est pulvis præstans. DOSIS ℞j. ad ℞ij. plus minusve, prout Medico videbitur, in aquæ cinamomi cordiali q. s. horâ unâ ante somnum.

Trochisci confortantes S. Reg. Majest.

ex præscriptione Dn. D. Matth. Littau.

- ℞. *magisterii butyracei perlarum, carnis stinci marini,*
priapi cervini debito tempore, (dum videlicet in coitu est)
excisi & subtiliter pulveris. ā. ʒj.
ambre grysee ℞ij. *macis* ʒij.
pulveris viperini, succolade Indica ā. ʒvj.
sacchari albisimi ʒij. *cum glutine venatri cervini* q. s. &
confect. alkermes ʒij. *Fiat massa, adde*
 ☉ *cinamomi gtt. iij. caryophyll. gtt. ij.*
nuc. mosch. expressi ℞. *essentia moschi* ʒ. xij.

Impastentur optimè, tandem fiant trochisci.

Ad restaurandam totam naturam, senibus & iis conducunt, qui officium maritalis præstare non possunt. DOSIS à ℞j. ad ℞ij. sub ingressum lecti, in haustu vini malvatici optimi.

Trochisci viperini confortantes Dn. D. C.

pro S. R. M. VLADISLAVO IV.

- ℞. *ambre grysee cum semine alceæ odorifera in pulv. subt. redacta* ʒij.
moschi orientalis veri optimi ℞j. *magist. perlarum butyracei* ℞ij.
pulveris

pulveris viperini nostri simplicis, succolada Indica subtil. pulv. ā. ℥j. sacchari Canar. pulveris. ℥ij. Ex omnibus exactè mixtis, additis confect. alkermes & gelatina priapi cervini ā. q. l.

F. Pasta mollis, ex quâ fermentur trochisci minores scrupulum dimidium ponderantes, qui chartæ inclusi lentè exsiccandi sunt. Sign. rotulæ pro S. Regia Majestate.

DO SIS n. iv. usque ad vj. & viij. horâ unâ vel alterâ post cœnam, superbibendo bonum haustum vini generosi seu aquæ cinamomi cordialis.

Pasta Regia confortans.

R amygdal. dulc. excortic. ℥iv.

pinearum mundat. non rancidarum, pistaciorum decorticat. ā. ℥i℥.

Contundantur probè & minutissimè in mortario lapideo ad pultis formam addendo per intervalla,

aqua cinamomi cordialis q. l. quibus postea admisceantur succolada Indica subtil. pulveris. ℥iij. sacchari albissimi pulv. ℥xx. rad. satyrionis condit. ℥ij. cortic. aurantium condit. zingib. Indica. condit. ā. ℥j. nucis Indica condita ℥vj. spec. confortantium ℥iij. cinamomi pulverisati ℥i℥. caryophyllorum pulverisat. ℥℥. macis ℥vj. ambra ℥i℥.

Misceantur in mortario lapideo & fiat massa tenax, ex quâ fermentur orbiculi ad placitum, qui postea charactere ponderis ex unâ parte, ex alterâ verò signo consueto aquilæ albæ insigniri possunt: tandem exsiccantur in sartagine occlusâ vel super fornace, vel in alio loco calido, & asserventur in scatulâ ligneâ siccâ.

Pasta alia pro placentulis in extincta virilitate

R. amygdal. dulc. excortic. pinearum mundatar.

pistaciorum non rancidorum decortic. ā. ℥iv.

pulpa capi assati, perdicis assata ā. ℥i℥.

dactylorum, nvarum Damascenarum enucleat. ā. ℥j.

cerebell. passerum in aquinoctio verno captorum & aquâ cinamomi ablutorum n. xxx. renum cuniculorum juvenum n. iv.

rad. eryngii condita, satyrii condita ā. ℥j. cinamomi acuti ℥ij.

castia caryophyllata, pulveris viperini ā. ℥℥. ℥ij.

carnis stinci marini ℥v. ambra grysea ℥ij.

moschi electi ℥ij. sacchari albissimi ℥i℥.

*R 2

Omnia

Omnia optimè miscendo redigantur in massam tenacem, ex quâ postea formentur panes dulciarii, qui sensim exsiccandi & auri foliis obducendi sunt.

Ad virilem fortitudinem instaurandam, maximè si impotentia à maleficio aut incantatione aut pharmaco aliquo originem duxit.
DOSIS à ʒij. ad ʒʒ. ante ingressum lecti.

Ex communicatione Dn. Sebastiani Engeletti, Serenissimi Principis Caroli Ferdinandi pharmacopœi.

Morsuli confortantes D. D. C.

℞. amygdal. dulc. excortic. pistaciorum excortic. pinearum mundatarum non rancidar. ā. ʒʒ.
priapi cervi raspati, tauri raspati ā. ʒj. seminis urtica ʒʒ.
carnis stinci marini ʒij. bormacis ʒj. gallia moschata ʒʒ.
sacchari albissimi ʒiv. F. cum aquæ cinamomi cordialis
q. s. Confectio in morsulis.

Electuarium diasatyriionis Dn. D. C.

℞. electuarii diasatyriion simpl. officina Regia ʒʒ.
pinearum recent. non rancidar. pistaciorum excorticat. ā. ʒʒ.
rad. eryngii condit. ~~ʒʒ.~~ semin. fraxini, eruca ā. ʒj.
spec. diatrion piper. ʒij. carnis stinci marini ʒʒ.
extracti glycyrrh. bormacia ā. ʒ. xv.
olei cinamomi gtt. iij. caryophyll. gtt. ij.
elaeosacchari citri ex recentibus corticibus sine igne parati ʒij.

Ex omnibus prius contusis & concisis more consveto cum sirupo zinziberis conditi q. s. F. electuarium mediæ consistentiæ. DOSIS à ʒj. ad ʒij. & ʒiij. sub ingressum lecti : superbibatur vitrum vini moschateLLINI seu Alicantini.

Essentia Regia composita

℞. confect. alkermes ʒʒ. ambra ʒn. m. preparat. ʒij.
ess. perlarum, trium pipereow per elixir Matthioli facta ā. ʒj. ʒij.
zibethi non sophisticati ʒj. moschi ʒʒ.
olei cinamomi gtt. viij. caryophyllorum gtt. iv. macis ʒj.
spir. formicarum compositi per spiritum ardentem facti,
elixir. Matthioli ā. ʒiv.

Misceantur probè & in vitro angusti orificii, quod optimè clauditur; stent

N. M. condit.

7/10/10

stent per octiduum in digestionem, in loco tamen non nimis calido, postea filtrentur, & ad usum in vitro bene munito seruentur.

Cordiale, cephalicum & venereum est insigne. Dosis gr. vij. ad xv. & ultra, in vino generoso Hispan. seu moschatellino vel ▽ cinamomi.

C A P U T I I.

Consilium Cnöffelianum

de roboranda & confortanda virilitate in imminutâ potentia circa actum matrimonialem, pro quodam magno Principe.

Serenissimus & Potentissimus quidam Princeps circa alterum & novum matrimonium, & quidem ante adventum charissimæ sponzæ suæ, conquestus est aliquomodo de impotentia quadam in ejaculando semine, quam contraxerat ab immoderato congressu venereo statim post finitum morbum podagricum celebrato: non quidem quod totus actus ille ablatu esset, sed saltim imminutus, siquidem rem perficere potuit, nisi quod aliquando membrum in ipso coitu non satis diu permaneret rigidum, adeoque semen cum impetu ejaculare non potuerit. Fessus præterea est se eo tempore, quo dolores podagrici in declinationem vergunt, vehementiores stimulos sentire, quam alias. Summoperè autem & immodicè rei veneræ deditus erat, etiam jam declinante vigore ætatis.

Consilium autem à medicis suis exegit, tum in gratiam venturæ sponzæ, tum quoque liberorum, quos seriò expetebat, sibi que certò ex hoc conjugio promittebat, procreandorum causâ. Sequens itaque Medici consilium præscriperunt, dicente illud & proponente Clarissimo Dn. D. Cnöffelio.

Primo instituebatur bona victus ratio, huic debilitati commoda, quæ etiam literis consignata pharmacopœo exhibita fuit, tali sensu:

1. Nocte cibetur Serenissimus Princeps spermaticâ gelatinâ ex perdicibus, coturnicibus, caponibus, testibus gallorum cum radicibus satyrionis majoris ex brodio incoct.
2. Ovis tribus vel quatuor sorbilibus, quæ omni tempore & jejunii occasione varianda sunt, de quibus omnibus culinæ præfectus à pharmacopœo sufficientem informationem capiet.
3. In singulo ovo exhibeatur *ambra grysea vera* ℞j. ita ut pro unâ nocte *drachmam unam* capiat. Superbibat haustum vini boni & generosi, nempe moschatellini, malvatici seu Hispanici, idque fiat per triduum, si necessitas urgebit; sed ne quid nimis!

Deinde externè pro roboratione sphincteris applicetur & intrudatur quantum potest penitissimè sequens balsamum, quod

Rx. olei nucistæ ʒj. ʒj. ziberbi ʒj. croci martis n. prap. q. s. pro excipiendo balsamo. Misceantur probè.

Applicetur cum bombace quotidie semel sub ipso tempore & necessitate reponendi intestini. Quo tempore etiam simul regio tauri & perinæ, calefactis prius digitis, inungatur sequenti UNGUENTO, quod

Rx. olei nucistæ expressi ʒʒ. lauri ʒj. pulv. rad. pyrethri, cubebarum ā. ʒiv. rad. aronis, aluminis plumosi ā. ʒʒ. olei castorei stillatit. (Jacobi de Manlii) ʒiʒ. caryophyll. stillat. ʒʒ. ziberbi ʒj. moschi ʒʒ. Misce & fiat unguentum.

Cum hoc unguento etiam testiculi circumcirca inungantur; vel solo zibetho, oleo nucistæ excepto, sed parçè tamen & semel per diem, cubitum iturus fricet.

Reliquo quadriduo, noctu sub ingressum lecti capiat emulsionem sequentem.

Rx. nucl. pinearum excortic. pistaciorum mundat. amygdal. dulc. ā. ʒij. testicul. satyr. maj. n. vj. caponis n. ij. aqua melissa citrata, petroselini ā. ʒiij.

Fiat emulsio, adde sirupi cinamomi, juleb. rosacei nostri ā. ʒj. confect. alkermes magisterii perlarum butyracei ʒʒ. ad ʒij.

M. singulo mane sumat rotulas citro-tartareo-coralinas n. vj.

Interim de moderatione circa ipsum actum matrimoniale Princeps admonitus fuit, ne in illo excederet; & si possibile, post primum peractum somnum: secundum Hippocratem, qui victus rationem instituens omnino vult, ut labores sequatur cibus, cibum somnus, somnum coitus.

Balsamum VLADISLAVIANUM.

Rx. olei nucis moschata expressi, unguenti stomachalis Ser. Regine Ceciliae ā. ʒʒ. axungia galli Indici ʒij. rad. aronis pulveris. pyrethri ā. ʒʒ. spec. diacrium piper. ʒij. aluminis plumosi ʒij. olei formicarum per oleum spica vel bacc. lauri facti, eruca seu sinapi ā. ʒij. stillatit. caryophyll. ʒj. moschi ʒij. ziberbi ʒiʒ. M. F.

Balsamum. usus & vires cum præcedente balsamo conveniunt.

TITULUS XXI.
UTERINA.

CAPUT I.
ANTHYSTERICA.

Essentia uterina Dn. D. Cnöffelii.

R. galbani, castorei, opii correcti n. m. ā. ℥ij.
spir. sambuci, ℥, utriusque rectificati ā. ℥xij.

Misceantur probè, & in vitro benè clauso, stent in digestionè, supra fornacem per osiduum, & diutius; extractio prius benè transcolata in usum servetur.

Essentia uterina alia.

Sedativum uterinum Cnöffelianum dictum.

R. theriacæ opt. ℥ij. extr. castorei ℥j. croci ℥ij. spir. nostr. sedativi ℔ij.
Fiat infusio, & post digestionem aliquot dierum, Ra extracta, & per chartam emporet. filtrata (absque ulteriore destillatione) usui asservetur. Cui & adhuc admisceri possunt

in Vi *Prisat.* s. q. prius dissolut. ol. fil. menba carui ā. ℥ij.

Misce. DOSIS ā ℥j. ad ℥ij. & ℥j. in aqua aliqua hysterica, scil. mellissæ, matricariæ, artemissæ, seu vino: datur & per se cum expectato sudore, ante, & in ipso paroxysmo hysterico. Medicamentum est in qualicumque suffocatione matricis præstans. Præservationis causa sumitur, & singulis mensibus, & circa illud tempus, quo purgationes menstruorum instant.

Mixtura uterina officinæ Cnöffelianæ, Budissini,

Dn. D. Nitzschio olim familiaris.

R. extr. liquidi galbani, cum spir. sambuci fact.
castorei cum spir. sambuc. extr.
opii, simili modo cum spir. sambuci parat. ā. part. æqual.

Mixta digerantur invicem, postea filtrentur & pro usu necessario serventur. VIREStit. indicat. DOSIS est hujus mixturæ ℔℔. ad ℥j. & ℥℔ in haustu aquæ hirundinum, per tres dies.

Proportio hujus mixturæ fit, ut ad unciam unam specierum, sumantur uncia dux spiritus sambuci.

Mixtu-

Mixture hysterica alia Dn. D. C.

Rx. *mixture antepileptica nostr. in forma liquida, essent. nostr. uterina. ā. ℥℔.*
agu. meliss. c. v. ℥ij. Misce. DOSIS cochlear semis; exhibitum aliquoties remediis aliis multis frustra factis, semper profuit, inde hæc mixtura à Clar. Cnöff. in communi usu habebatur.

Pilulæ hystericæ Dn. D. Cn.

Rx. *extracti castorei, sedativi nostr. pro mulieribus ā. ḡ. j.*
 M. Formentur pil. n. ij. auri folio obducendæ.
 Una capiatur cubitum eunti, superbibendo scyphum trium unciarum emulsionis nostræ; & si mulier non dormiat & paroxysmus revertatur, altera etiam pilula post mediam noctem danda erit. Loco pilularum propinavit & infusionem corculi sui benedicti, per emulsionem institutam.

Emulsio hysterica Dn. D. Cn.

Rx. *sem. papaveris albi ℥℔. pæonia, tilia ā. ℥j.*
nucleor. cerasor. nigror. ℥iv.
aq. artemisia, nymphaea, flor. sambuci, liquor. tilie ā. ℥i℔.
 Fiat emulsio, cui adhuc admisceatur *man. Christi perlar. ℥j.*
sedativi magni Archei, q. videbitur (quod ipsemet author emulsioni, prius in officina paratæ adjiciebat)
spir. melissæ gtt. xxiv. Misce.

Aqua hysterica compos. perlata.

Rx. *aq. meliss. citrat. artemisia, epilept. Lang. ā. ℥j.*
birund. compos. flor. Cheiri, cinamomi ā. ℥℔.
spir. sedativi nostr. compos. ℥i℔. melissæ ℥ij.
conf. manus Christi perlat. ℥j. magister. perlar. butyrac. ℥ij.
corallor. butyr. ℥j. M. Fiat aqua. Datur hysterics mulierculis, in paroxysmo & extra eum à cochleari uno ad duo, singulis binis horis, agitando tamen semper prius optimè vitrum.

Ex præscriptione Cl. Dn. D. Andr. Cnöffelii pro Magnifica Domina Bussicrowva.

Pomum uterinum Cnöffelianum.

Rx. *castorei opt. rec. ℥i℔. gum. galbani ℥iij. assa foetide ℥ij.*
cera q. s. Misce & F. s. a. pomum, quod ol. succini seu ruta in ungen-

ungendum, auri foliis obducendum, & capsulæ argenteæ, seu lignæ includendum est.

In ascensione & strangulatione uteri, naribus ad motum, subito uterum sistit, contra vero svaveolentia utero admovenda, ut moschi aut zibethi grana aliquot, cotone involuta, ut gratum odorem utero inspicient, ipsumque retrahant.

Uteri affectus, maximè strangulatio, suffocatio & furor fiunt ex productis à vitiata digestionem, scilicet ex semine corrupto, quæ archæum uterinum furibundum reddunt, ut is vel inflammationem uterî pariat; vel in animum sæviat, mentemque perturbet.

Itaque Helmontiano modo hunc affectum si quis curare cupit, illi opus absolvendum erit per remedium sedativum archæi, si vero causam occasionalem abstuleris, & hujus acrimoniam sedaveris, tum forsân uterus de furore remittet. Modum procedendi vide in *Franc. Oswald. Grembs tract. medico theoretico-pract. lib. 2. cap. 1. de Defectibus organ. hum. generationis.*

TITULI XXI.

CAPUT II.

In mensium defectu & retentione.

Menstrua retenta multorum morborum causæ sunt, quemadmodum ipsorum purgatio naturalis à multis malis fœminas præservare solet; qua de causa vitio citò occurrendum, ne natura assveta desvescat ab excretionem. *Primo.* Ex multorum consilio venæ sectio instituitur, & quidem statim à principio, & commodissimè, tribus vel quatuor diebus, ante tempus consuetæ evacuationis, ut materia ad motum concitetur. Vena quæ aperienda, in talo eligitur; sectio & aliquando in robustioribus, & in plethora repetenda est, una die nempe ex uno pede, postidiè verò ex altero, in quantitate, prout Medico videbitur, & natura seu constitutio personæ & morbi permittit. Ubi & hoc observare licebit, quod in junioribus luna crescente, in adultioribus autem fœminis luna decrescente, menstrua promovenda sunt; unde versus:

Luna vetus vetulas, juvenes nova luna repurgat.

Sed hoc experientia non semper respondet.

Post ad medicamenta lenientia, præparantia & evacuantia devenien-

veniendum est. Tandem ad medicamenta, menses moventia, tam interna, quam externa, deveniendum, è quorum numero præcipua & quasi propria sunt; 1. cremor ♀ri ♂. 2. ♀rus tartarifatus. 3. Tartarus martiatus. 4. Crocus martis aperitivus. 5. Tartarus Ⓞlatus 6. Pulv. cachecticus simpl. & compos. 7. Pulv. chalybeatus simpl. & compos. 8. Diaphoret. antimoniale ex o ♂. fact. 9. Bezoart. minerale ♂. 10. R. ♀. simpl. & compos. 11. Essentia ♂tis Ⓞlata simpl. & compos. 12. Spir. ♀ri aperitivus. 13. Spir. aperitivus acidular. Penoti. 14. Spir. de tribus, & plura adhuc alia, quæ Cl. Dn. D. A. Cn. in continuo usu erant.

Vinum chalybeatum.

℞. *limatura chalyb.* ℥iv. *rad. arist. O, pimpinella, diſtamni albi* ā. ℥℞. *fol. roris marin. majorana puleg. meliff.* ā. ℥℞. *ſpica Indica* ℥℞. *flor. cheiri, calendula, calcatrippa* ā. p. ij. *cort. aurant.* ℥ij. *caſſia lignea* ℥℞. *caryophyll.* ℥j. ℥j. *ſpir.* Ⓞ gtt. aliquot.

Species incisæ & groſſo modo contuſæ includantur ſacculo, ex ſindone rubrâ, cui ſuperfundatur *vini opt.* q. ſ. pro extrahione ad ſupereminentiam ſcil. 4. vel 6. digitorum, addendo poſt *ſaccharum* pro lubitu.
DOS ℥ij. per dies ſeptem, & antequam menses fluere ſolent.

Nodus sive ſacculus alius, pro vino medicato.

℞. *berb. ſabina* ℥vj. *artemis. rub. puleg. meliff.* a. p. iſſ. *rad. aſari, rub. tinct. lil. alb.* ā. ℥ij. *gramin. petroſelin.* ā. ℥j. *ſena elect.* ℥j. *croc. or. mac.* ā. ℥℞. *borac. ven. cinam. el.* ā. ℥℞.

Incidentur, & contundantur groſſo modo, includantur nodulo; pro vino medicato.

Electuarium martiale.

℞. *conf. meliſſa, pulegii, flor. anthos* ā. ℥j. *cheiri, cyani, calendula, calcatrippa* ā. ℥℞. *cond. rad. pimpinella, cort. aurant.* ā. ℥℞. *magiſt. ſorum* ♂tis ℥℞. ℥ij. ſ. v. *crystallor. ♀ri ♂tiati* ℥j. ℥ij. ℥ij.

Cum *ſir. de artemiſia & cinamomo* ā. q. ſ. F. elect. molliuſcul.

DOS ℥ij. per octiduum poſt egreſſum è balneo & antequam menses alias fluere ſolent.

Cryſtallorum ♀ri chalybeatorum præparatio.

℞. *cremoris ♀ri albiſſ.* ℥viiij. ſolvatur prius in aquâ, ſende-

seu decocto clarificato sabina q. s.

vel in alio decocto idoneo, post adde $\text{\textcircled{O}}$ li $\text{\textcircled{A}}$ ris, seu chalybis dulcis cum spir. $\text{\textcircled{O}}$ li fact. $\text{\textcircled{3}}$ j.

Et post totalem dissolutionem, liquorem per chartam filtra, filtratum ad medietatem evapora, ac in frigido loco ad crystallisandum repone,

Egregium est aperitivum, ad menstrua retenta provocanda.
DOSIS à $\text{\textcircled{3}}$ j. ad $\text{\textcircled{9}}$ ss. & $\text{\textcircled{3}}$ ij.

In brodio carnis seu pulli, vel in alio liquore destillato & convenienti.

Simili processu fit saccharum chalybeatum.

Electuarium aliud chalybeatum.

$\text{\textcircled{R}}$. rasura chalybis subtil. $\text{\textcircled{3}}$ j. cinamomi opt. pulv. $\text{\textcircled{3}}$ ij.
caryophyllorum $\text{\textcircled{3}}$ j.

conf. flor. anebos, pulp. pasul. min. ā. $\text{\textcircled{3}}$ j. $\text{\textcircled{3}}$ j.

Et cum sir. meliss. & cinamomi simpl. ā. q. s. F. Elect. chalybeatum.
dos. $\text{\textcircled{3}}$ j. ad $\text{\textcircled{3}}$ ij. superbibendo haustum vini opt. malvatici.

1. Pulvis ad promovenda menstrua.

$\text{\textcircled{R}}$. cremoris $\text{\textcircled{F}}$ ri $\text{\textcircled{A}}$ riati $\text{\textcircled{3}}$ j. succini albi pulv. chalyb. simpl. c. $\text{\textcircled{A}}$ ris nost. m. parat. ā. $\text{\textcircled{9}}$ ss. sacchari citrati $\text{\textcircled{g}}$. xij.

M. F. pulvis, pro dosi, & tales doses n. 20. in tot chartis. Pro Magnif. Domina Rutska,

2. Alia compositio Cl. Dn. D. Cn.

$\text{\textcircled{R}}$. cremoris $\text{\textcircled{F}}$ ri $\text{\textcircled{3}}$ j. croci $\text{\textcircled{A}}$ ris n. aperitivi $\text{\textcircled{9}}$ ss. $\text{\textcircled{F}}$ ri $\text{\textcircled{O}}$ lati $\text{\textcircled{g}}$. viij. ol. cinamomi gtt. j. elosacch. citrati ex rec. cort. $\text{\textcircled{g}}$. iij.

M. F. pulvis pro dosi, & tales doses n. 14. pro Damoisella Kriska

Item $\text{\textcircled{R}}$. rasur. chalybis subtiliss. preparat. $\text{\textcircled{9}}$ ss. conf. rosar. meliss. ā. $\text{\textcircled{3}}$ j. elosacch. citri ex rec. cort. $\text{\textcircled{g}}$. vj. M. F. bolus, decies sumendus.

Pulvis chalybeatus Cl. Dn. D. F.

$\text{\textcircled{R}}$. chalybis subtiliss. limati $\text{\textcircled{3}}$ ij. corallior. rub. $\text{\textcircled{3}}$ j. rad. rubie $\text{\textcircled{3}}$ ss.

fol. lauri $\text{\textcircled{3}}$ ss. sabina, rorismarini, specier. arom. rosat. ā. $\text{\textcircled{3}}$ j.

borracis $\text{\textcircled{3}}$ j. macis $\text{\textcircled{3}}$ ss. croci $\text{\textcircled{9}}$ ss. sacchari Canarii alb.

duplum omnium M. F. pulvis.

Efficacissimus est in suppressione menstruorum & partus promotione.

dos. ʒj. cum vino albo dulci, repetitis vicibus, & ante tempus illud, quo menses in ægra fluere consueverunt.

Pilulæ ad promovenda menstrua Dn. D. Kr.

R̄. troch. de myrrb. ʒiʒ. extr. sabinae ʒj. castorei ʒʒ. borraçis Venet. cinamomi pulv. ā. ʒij. ol. cinam. gtt. ij. cum syr. de artem. q. s. Formentur pil. ad placitum. Dos. ʒj.

Vel **R̄.** extr. sabinae, borraçis Venet. ā. ʒ. xv. salis succini volat. ʒʒ. ol. sabinae gtt. ij. cinamomi gtt. j. M. F. pilulæ pro una dosi, & tales doses n. 4. in 4. chartis separatim.

Rotulæ martiales Dn. D. C.

R̄. pulv. cachectici, ʒ fixi diaph. ā. ʒʒ. bezoartici ʒʒ. succini albiss. preparat. ʒij. sacch. Canar. alb. ʒiv. cum aq. artemissa & melissa ā. q. s. ol. carvi gtt. v. F. rotulæ. Dos. n. 6. ad 7. mane & in ingressu lecti, per octiduum, & antequam menses prorumpant, etiam iis fluere incipientibus: si non benè procedant.

Tabulæ martiales Dn. D. P.

R̄. cremoris ʒri ʒʒ. croci ʒʒ. bezoart. miner. ʒʒ. succini alb. preparat. ʒij. sacch. albiss. ʒvʒ. cum aqua conveniente q. s.

Fiant tabulæ, seu rotulæ, irrorentur ol. anisi gtt. v.

Dos. n. 6. 7. ad 8. bis in die, per 14. dies ante tempus consuetum, ut supra dictum.

Trochisci de borraçe Offic.

R̄. borraçis Venet. ʒʒ. salis succini volat. extr. sabinae ā. ʒviii. croci ʒʒ. aperitivi ʒiv. ol. cinamomi gtt. iv. sacch. alb. subtiliss. pulv. ad pondus omnium. Cum mucilag. mag. per aq. conv. fact. q. s. F. trochisci.

Dos. ʒiv. plus minusve. Menstrua potenter movent.

Essentia florum Dn. D. M.

R̄. fol. pulegii, rorismarini, flor. cheiri. cyani, calcatrippæ, calendulae ā. mj. anther. seu staminum lil. albor. ʒij. ʒj. cassia lignea ʒij. croci Hungar. ʒivʒ. Incisa & contusa, grosso modo, irrorentur ol. ʒri per deliq. fact. gtt. aliquot, adde spir. secundina ʒiv. ʒviii.

Dige-

Digerantur per aliquot dies, in vitro bene munito, ad totalem ferme extractionem specierum. Post filtrentur, & ad usum serventur.

VIREs essentia; Menstrua retenta promovet, & partum atque secundinas faciliat.

DOS. cochl. j. ij. & iij. per se, vel cum aq. cinamom

TITULI XXI.

CAPUT III.

IN FLUXU MENSIIUM NIMIO.

Julapium Cnöffelianum gratissimum in fluxu immodico menstruorum.

Rx. aq. spermatis ranar. destill. ℥xl. miva cydoniata aurea ℥iv. fr. spermatis ranar. corallior. ā. ℥ij.

spir. melissa citrata ℥iv. Aris per campan fact. q. s. adde sedativi nostri q. s. pro morbi indigentia. In omni sanguinis profusio, scil. menstruorum, lochiorum, hæmorrhoidum, est remedium excellens, maxime pro feminis delicatioribus.

DOSIS ℥iij. per plures dies, & donec malum cessat, datur & bis in die, scil. manè & vesperi cum corallior. rubr. præp. ℥j. Pro potu ordinario laudatur & à multis

Decoctum ligni lentisci.

Rx. scob. ligni lentisci ℥iij. cort. aurantior. adhuc subviridium ℥vj. aqu. fontan. ℔vj. coqu. ad duarum partium consumptionem; colaturæ adde

fr. coralliorum, mastichini, miva cydoniata aurea ā. ℥i℔. Misce Validius redditur, si in aqua aliqua specifica destillata fiat. Lignum lentiscinum etiam infundi poterit vino rubro & austero, quo maxime viscera corroborantur.

Electuarium ad fluxum menstruorum.

Rx. conferv. rosar. antiq. flor. tunic. condit. fr. cynorrhod. ā. ℥j. cydonior. cort. virid. aurantior. flor. aurant. cond. ā. ℥℔. corallior. rub. c. sperniol. præp. ℥ij. sedativi nost. ḡ. v. confect. alkerm. s. m. ḡ. a. ℥v. cum sirup. corallior. s. q. F. electuarium. VIREs extitulo de-

prehenduntur. Dos. ʒij. mane & vesperi sumitur, & per intervalla aliquoties in die, magnitudinis castaneæ dimidiæ.

Pulvis corallatus offic. Regiæ.

R. *coralliorum rub. propria. Râ insuccator.*
cort. ovorum cum liqu. sperm. ranar. præp. ā. ʒß.
cornu fossilis ʒij. pulv. spermiole n. simpl. ʒiij. ḡ. liij.
essent. rosar. seu elæosacch. rosar. ʒß. M. fiat pulvis.

Fluxum sanguinis menstruum, etiam post partum laboriosum, nimium sistit. Dos. ʒj. in ▽ appropriata; præscribatur à Cl. D. D. C. sub hac formula.

R. *pulv. præscripti ʒj. croci ʒtis astringenti,*
boli insuccati Cl. Zwelff. seu specifici nostr. dysenterici ā ḡ. xv.
usnea humana ʒß. (ex ossibus scil.) sedativi nostr. ḡ. j.

M. Fiat pulv. pro una DoSI. Sign. pulvis specificus in fluxu nimio mensium.

Topicum externum vitriolatum D. D. M. L.

R. *vitrioli Hungarici ad albed. phil. calcinati q. v.*
spermatis ranar. in cella seu alio loco frigido, (beneficio alum. &
nitri) asservati, pro incorporatione ad pulpæ formam q. l.

Hæc mixtura, linteis cannabinis inclusis & imbutis, dorso & lumbis, circum circa, usque ad umbilicum frigidè applicetur. Omnem fluxum sanguinis, partium inferiorum miraculosè & incantamenti instar cohibet: Et est certissimum experimentum, in contumacissimo affectu, reliquis nihil juvantibus, & ubi periculum vitæ imminet,

Laudatur quoque

Cataplasma ex gypso.

R. *gypsi pulverisati lbj. pulv. nigr. ex oculis nigris sperm. ranar.*
rad. consolide pulv. sanguinis draconis pulv. balaustiorum ā. ʒj.
albuminis ovorum, (in quo aliquid gummi Arabici & cerasor.
dissolutum sit) pro incorporatione cataplasmatæ, q. l. M. optime.

In extrema necessitate, ubi de periculo vitæ agitur, hoc emplastrum seu cataplasma, in linteo extensum, & regioni pubis, & lumborum impositum,

fitum, fluxum nimium sistit mensium. Est remedium extremum.

Mensium fluxus immodicus in S. R. P. L.

curatus à D. D. A. C.

Ser. Reginam L. M. tunc temporis viduam, à fluxu uteri cruento factis feliciter liberavit D. D. C. duabus emulsionibus cum mag. butyr. coralliorum sub noctem exhibitis: De die vero adhibito croco & tis adstr. cum coralliis, & topico ex fimo porcino.

Emulsio.

Rx. sem. 4. frig. maj. ā. ʒj. papaveris albi ʒ℥.
decocti bordei ʒij. ▽ sperm. ranar. ʒj℥. F. emulsio; adde
man. Christi perlat. ʒ℥. magist. corallior. rubr. butyracei ʒj.
rosar. gutt. aliquot, misceantur probè. Sign. Nacht - Milch
vor Jhr. Majest. die Königin.

Pulvis corallatus ꝑ.

Rx. coralliorum rub. præp. magist. corall. rub. butyracei ā. ʒ℥. ʒ. v.
croci ʒtis adstr. ʒ℥. ess. citri sic. ex rec. cort. ext. fact. ʒ. iij.
M. F. pulvis. Sign. Corallen Pulver alle Tage des Monats
nüchtern in vehiculo consueto zunehmen.

Pessarium.

Rx. fimi porcini, pulv. sperniol. simpl. ex nigris oculis parati, &
propria mucagine insuccat. ā. q. s.

▽ aluminis & Oli per aqu. sperm. ranar. fact. q. s.

Fiat massa, ex qua cum sindone rubra fiant pessaria, competentis magnitudinis, immittantur utero ad reprimendos & adstringendos menses valdè profluentes, si nempe venæ cervicis uteri apertæ sint.

Not. Sunt qui loco fimi porcini asininum sibi eligunt, & tam extra, quam intus exhibent.

Lotio tiliarum in aqua frigida, aut decocto adstringente, & hic conducit.

De reliquo omnia illa remedia, quæ alias in hæmorrhagia nimia hæmorrhoidum præscribuntur, & hic (in excessu magno mensium) locum habent, præcipuè illa, quæ ex occultâ & specificâ qualitate fluxui sanguineo resistere solent. Aliquando & ad narcotica devenire licet, in cujus finem commendantur illæ pilulæ, quæ in *Miscellaneous Medico - Physicis*

facis Natura Curiosorum, Ann. secundi observ. LIII. à nobis describuntur, quorum delineationem per unam & alteram formulam hic repeto.

Rx. usnea microcosmi pulv. eboræ fossilis, seu corallior. rub. præp. à ʒi.

opii nostri correcti, gr. j. cum syr. idoneo

F. pilulæ foliato auro obductæ, quæ secundo semper die (in emulsione aliqua appropriata, ex seminibus scil. 4. frig. maj. cum aq. spermat. ranar. rec. parat.) à cubitum eunte sumuntur.

Aliquando & hæc formula placuit.

Rx. usnea cranii humani, vel in aliis ossibus humanis collecta ʒi. corallior. rub. insuccatorum, pulv. sperniolæ à ʒß.

sedativi nostri ʒ. j. misceantur & cum

syr. sperm. ranar. seu miva cydoniata formentur pilulæ. Usus cum superioribus convenit.

Cubilia & culcitæ herbacæ.

Rx. herb. bursa pastoris, artemisia rub. polygoni utriusque, lysimachia, folior. quercus, musci quercini, prunor sylvestr. à. q. f.

Ex istis herbis & foliis, quæ ubique locorum facillè haberi possunt, parantur cubilia & culcitæ, in quibus infirma noctu jacere & quiescere potest.

Amuleta.

INter alia remedia, hic à viris doctis adducuntur & amuleta quæ collo appensa seu manibus tractata ac cutim corporis attingentia, omnem hæmorrhagiam corporis humani sistere creduntur.

Hic verò loquor de amuletis Physicis, Medicis, licitis & naturalibus, quæ occulta sua proprietate, divinitus in prima sui creatione indita, semper eodem modo agunt in corpora, quibus applicantur, sive suâ sympathiâ, sive antipathiâ. Magicis & superstitiosis periaptis, quæ & nos improbamus, & detestamur, hic nullus debet esse locus.

Præ aliis commendatur à multis medicis bufo transfossus, sole in leone existente exsiccatus, & sindoni alligatus, ac regioni cordis applicatus, vel brachio ejusdem lateris. Et hoc erat Cl. D. D. A. C. p. m. amuletum, ex quo & suum parabat *empl. magneticum*, cujus conciliatio suo loco inter medicamenta antipestifera describitur. A nonnullis celebratur & glomus ex musco arboreo, ligni quercini seu pruni sylve-

sylvestris, sub axillis gestatus. Præstantissimum amuletum fit ex pulv. bufonum, fuccino, usnea humanâ & sperniolâ (ex oculis nigris parat.) cum mucilagine tragacanthæ per aq. sperm. ranar. factâ, quod omnem hæmorrhagiam immedicabilem subito quasi cohibere solet; Ejus accuratorem descriptionem, inveniet B. L. in *Ephem. Naturæ Curiosor. German. anni secundi obs. 53. p. 101*, ubi & armillæ, corallia, poma & tabulæ in eundem usum pro fœminis describuntur.

Appendices.

Circa usum topicorum, superius recitatorum, sequentia etiam sunt observanda.

Primo. Si cruor peccat vitio alieno, vel ob qualitatem vel quantitatem aut materiæ alienæ permixtionem, tunc temporis aliquantis per fluor finendus est, quia conducit & à multis morbis mulieres liberat gravioribus. Si verò vires dejiciat, tunc cohibere oportet, prius quidem per revulsiones & derivationes: postea medicamentis tam internis quam externis, & quidem incrassantibus & astringentibus, & quæ ex specificâ qualitate fluxum sistunt, & à nobis proposita sunt, ubi & tempore curationis, viscerum corroborati, & viribus prospiciendum erit.

Secundo, ne remedia topica nimis astringentia, & refrigerantia adhibeantur, priusquam revulsiones sufficienter celebratæ fuerint, ne postea tumores in vtero, aut graviora symptomata concitentur, idque consentientibus aliis medicis insinuare debui. Revulsiones autem instituuntur per sectiones venarum in partibus superioribus cum impetu, & quidem reiteratis vicibus, & digito per vices foramini admotum; tamen cum discretione, & præstat missionem sanguinis partiri, & bis vel ter repetere, quam copiosiore sanguinis extractione, vires dejicere. Quod si fluxus adhuc perseveret, & vires sectionem venarum non permittant, ejus loco cucurbitulæ dorso & regioni hepatis sunt applicandæ. Quæ & mammis, sua su *Hipp. 4. aph. 50.* applicari possunt; quod tamen *Galenus in Comm.* non in ipsis mammis, sed infra ipsas institui vult; si etiam difficultas aliqua spirandi superveniret, cucurbitulæ statim à mammis removendæ sunt. Plura alia, quæ in hac curatione observatu digna sunt, ab Authoribus recensentur, nobis solum hic materiam medicam tractare libuit.

TITULUS XXII.
ANTIARTHRITICA.

CAPUT I.

Medicamentorum antipodagricorum Cnöffeliorum secretiores præparationes
 & applicationes.

CLarisf. D. D. *Andrea Cnöffelii*, Archiatri Regii, Amici inter omnes alios optimi & maximi curatio arthritidis in solâ F ri resolutione, & balsami naturalis conservatione, atque partis affectæ corroboratione consistebat, de quâ ipsemet in consilio, Serenisf. Regi Vladislao IV. Polon. Regi exhibitio, *curandi*, scribit, *hæc ratio consistit nec in plebotomia, nec scarificatione, nec cauteriis nec alterantibus, nec purgantibus, nec diaphoreticis, sive sudoriferis, sed in solâ resolutione tartari per specificum & unicum omnium salium solvendorum arcanum, ita ut mechanico illo arthritico malleus & omnia tartarum cudentia instrumenta subtrahantur, fabrefactusque tartarus cum confortatione membrorum resolvatur: quo soluto facta & natura ipsa viam invenient, qua illum ejiciant.*

Qualem felicitatem & singularem successum per istam methodum curandi podagram, & hujusdem morbi species Cl. Dn. D. *Cnöffelius* nactus fuerit, fermè toti Europæ est notum; factumque hinc est, ut à Rege Vladislao Quarto ex Germania vocatus & Archiatri munere ornatus sit. Ipso postmodum spartâ eâ fungente, non tantum Rex, verum etiam alii Principes & Senatorii Ordinis Magnates, exoptatam & sane quam mirandam medicamentorum *illius* experti sunt efficaciam; utut inficias ire nolim, in quibusdam ipsam paulo remissius se exeruisse, & vel maximè annis uno vel altero obitui viri laudatissimi proximis.

Purgationibus quantumvis Cl. Dn. D. *Cnöffelius* medicamenta sua opus non habere existimaret, quippe (sic sæpius dicere solebat) sibi tantum non arrogans, ut vellet præscribere naturæ, quando ea purgare, quando sudare, quando mingere, quando vomere aut alia talia agere deberet, qui potius permittat, ut illa roborata tales vias sibi eligat, quæ quâ maximè expeditæ esse possint: Nihilominus tamè ipse purgantia hic non omnimodè averfatus est, nec idèò methodum medendi ordinariam prorsum contempsit, quin immo in principio curationis, & in ipso
 accessu

accessu morbi, ubi notabilis adeò effervescentia non erat, aut alias etiam, circa æquinoctia vel maximè, purgationes, sed leniores instituit, pilulas suas universales exhibens, quarum compositio talis erat:

℞. *extr. bellebor. nigr. mass. pilul. de trib. ā.* ℞℞.

℥ *nostr. fix. seu arcani corallini ḡ. ij.* Misc. & cum bals. peruvian. q. s. fiant pilulæ.

Peractâ sic purgatione curationem medicamentis specificis & inprimis *illo suo* incepit.

Quoniam verò circa eorundem usum plenior requiritur declaratio, ut sciatur quid in accessu, quid in statu, quidvè in declinatione morbi sit faciendum, h. e. quomodo & quamdiu & in qua dosi medicamenta sint adhibenda, ea omnia melius intelligi non possunt, quam ex ipsius Authoris informatione, ideò ejusdem *consilium* in gratiam Illustrissimi cujusdam Domini conscriptum, atque *vindicias aqua sua* hic inserere placuit, quibus B. L. *epistolam de podagrâ curatâ*, ab Illustr. Dn. Christophoro Arcissevio *Amstelodami in 12. editam* addat.

Obiter quasi hîc tantum retulisse juvat, i. quod *Cl. D. D. Cnœffel.* medicamento illius sui specifici usum in magni & inveterati morbi curatione singulis sine intermissione diebus continuari jusserit, plerumq; unius anni spatio (immo tam pertinaces etiam arthritides aliquando se invenisse dicebat, quæ biennio demum vincerentur;) in minus inveterato triginta duarum septimanarum, seu octo mensium, requisiverit: pro morbis recentibus sedecim tantum circiter septimanas, aut aliquando solummodo novem poposcerit.

II. Quod circa diætæ præscriptionem non adeò scrupulosus fuerit, sed ægrotis tempore curationis ferè omnia, quæ pro victu ordinario mensæ apponi consueverunt, permiserit, hoc tantum monendo, ut nimis in cibo & potu, quin & reliquis rebus nonnaturalibus, excessus viteatur; aliam, inquam, nullam custodiam imperavit ægris suis, sed permisit, ut deambularent, equitarent, iter facerent, & qualibus quisque vellet laboribus fungeretur.

Quoad *preparationem* denique *medicina antiarthriticæ internæ* B. L. sciât Dn. D. *Cnœfellium*, medicamentum istud in summis secretis habuisse, nec aliis medicis & Collegis suis, etiam in consiliis secretis pro S. R. Maj. habitis, inmo ipsimet Regi (oblatâ licet notabili summâ) unquam communicare voluisse. Ego ipsi in laboratorio ejus assistendo, hanc habui felicitatem, ut impetrarim & obtinuerim hoc arcanum,

*Confer. Ramo
Calc. zæcum p*

tamen juramento ante tali obstrictus, ne vivente illo ulli aperirem; id & præstiti; ideoque Cl. D. D. *Cnæffellius* postea etiam nemini, suam medicinam pro Regia Majestate, in absentia confidere voluit, quam mihi. Atque nunc obligatione hac, post mortem ejus solutus, libentissimè hic adjicerem illius compositionem, sed propter certas causas, mihi solum notas, & personas aliquas invidas, qui adhuc post mortem ejus personam, & ipsius medicinam rodere non cessant tacere adhuc cogor. Comunicavi tamen & hanc medicinam D. D. Henrico Vollgnadio, Medico & Practico Vratislaviensi, amico meo plurimum ac singulariter dilecto, at sub silentii fide ad certum tempus sanctè servandâ. Quisquis ergo illâ in simili morbo indigerit, à præfato Dn. D. Vollgnadio medicinam, & ipsum usurpandi modum pro desiderato solatio petere poterit.

(Not. Invenio in multorum Clariss. Virorum scriptis varia medicamenta antipodagrica, medicine Cnæffelliane antisaribritica interna adscripta, sed toto calo errant illi, qui similia pro Cnæffelliana, ab amanuensis forte ipsius acceperunt. Nam vivente illo, nemo (quod jam dictum) ad hoc arcanum penetrare potuit, præter filium ejus proprium & me.)

TITULUS XXII.

CAPUT II.

CONSILIUM

Pro Illustris. & Celsis. Domino Generali Posnaniensi Comite de Lesno.

Vir Juvenis quidem, sed dispositione à parentibus, avis, & atavis ad arthritidem hæreditariâ, nuper dolorem primum podagricum in pollice pedis expertus, de morbi vehementioribus & frequentioribus insultibus sibi consilium & medicamentum prophylacticum petiit, quod sequentibus literis his contuli.

Illustrissime & Celsissime Domine Generalis,
Dn. Dn. Gratosissime.

Illustrissimæ V. Celsitudini obsequia mea & ex illis sanitatem constantem à Divinâ gratiâ humillimè comprecatus, gratias ago & habeo devo-

devorissimas pro transmissio triginta ducatorum honorario ; & transmittitur è fide data medicinas internas , aqua bibendam nempe , & externas , locis dolentibus illinendum liquorem tartareum topicum ; quarum usus esse potest sequens.

Siquidem tres sunt arthritidis , five podagræ gradus , **MALUS** , **PEJOR** , **PESSIMUS** , à magnitudine & frequentia dolorum sic distincti , ut & ab ætate ; Triplex quoque & cuique conveniens medicamentorum usus est.

MALUS status podagræ est infantia , sub quâ , dolore nempe tolerabiliori , bibitur *aqua mea* , benè ante usum commovendo , commixta , illâ , qua constat dosi vel mensurâ , nempe caliculi boni vinarii , manè hora 6. vel septima , jejuno post haustum hunc ventriculo ad 4. vel 5. horas , ad usque prandium , citra custodiam . Alter caliculus præcedenti vespere paratus & ad lectum positus commodè bibitur post mediam noctem , horâ 1. 2. 3. 4. , quâ circiter fuerit horâ expergestus Illustriss. Dn. Generalis , statim superdormiendo iterum . Si verò à somno non expergestus Illustriss. turbandus ideò non erit , sed illius caliculi usum differat post prandium sequentis diei , ad horam 4. vel 5. pomeridianam , cœnando post septimam vel octavam , quamvis ille haustus è minori cum utilitate & fructu bibatur post meridiem , quo majori energiâ , vacua viscera & ab omnibus ingestis (expedita jam post mediam noctem omnimoda concoctione) liberata , soli huic Medicinæ & ipsius potestati , commodum præbent hospitium .

Hoc medicamento uti pergat indies ad 2. vel 3. septimanas , nonnunquam etiam , si malum & dolores pertinacius obstiterint , ad mensem ad omnimodam usque alleviationem ~~##~~ doloris , vel cujuscunque etiam in articulis molestiæ .

PEJOR status , five adolescentia arthritidis , sub dolore minus tolerabili trinum hujus aquæ usum , tres (nempe per 24. horarum circuitum) mensuras five caliculos exigit , cum jejuniò quatuor horarum , absque custodia tamen alia .

PESSIMUS status . Sub consistente ætate , dolore nempe intolerabili , quatuor vicibus , 24. horarum circuitu , caliculum solitum exigit . Nempe , primus caliculus haurietur horâ 6. vel 7. matutina ; secundus horâ quartâ pomeridianâ ; tertius horâ 9. vel 10. nocturnâ , antequam obdormiverit . Quartus post mediam noctem , horis supra indigitatis , dosi & modo itidem supra significatis . Ubi istud notandum , quo

usque est gradus sive status arthritici doloris majoris, vel minoris, eoque intendi & remitti debere frequentiore usum medicamentorum nostrorum, quorum normam & legem ipsa ægri tolerantia & alleviatio sensuali fide, an sæpius & frequentius, an parcius bibendum sit, monstrabit. Remissiores dolores, remittere etiam de medicina jubent, quorum alleviatio vel recrudescencia etiam continuandæ vel intermittendæ medicinæ tempus & terminum ponent.

Purgationes, sive turbationes & colliquationes potius liquorum naturalium, & venæ sectiones è consortio meorum medicamentorum exesse volo. Nolo enim per virium & vitæ latrocinia mederi. Si alvus, prout sub dolore fieri solet, constipatur, nec bene respondet, ad obsequium redigatur enemate domestico, citrà solutiva parato, & non nisi constipationis necessitate repetito.

Tempus inchoandæ medicinæ, ut & continuandæ, sub exaltatione morbificæ causæ, doloris, & morbi necessitas, propter quam, DEUS medicinam & Medicum creavit, præsens & urgens determinabit. Et hæc de usu interiorum.

EXTERNÆ sive TOPICÆ sunt illi liquores ꝑ ei in minoribus lagenulis 4. transmissi. Itaque exteriùs ubicunq; fuerit dolor, RUBOR, CALOR, statim liquor cum pulvere benè commovendo commixtus, benè infundatur in cochlear vel patellulam argenteam aut ferream, ea quantitate, qua circiter opus erit pro uno illitu loci dolentis, & supra lenem carbonum candentium vel elychnii calorem ita teneatur, usque dum illam aquam in cochleari vel minimum fumare observaverint, (diutius enim nisi cum jactura energiæ suæ detineri non debet!) & sic incaluit plus satis hic liquor. Hoc ipso sic tepesacto, & cum pluma, vel quod melius est spongiolæ particula excepto liquore, quò sæpius eò melius irrigatur partis dolentis omnis ambitus, ut & ipsa pars dolens, & sua sponte sic madefacta siccari postea permittitur. Pro intendentibus & remittentibus doloribus, indies ille illitus, aquæ hujus 2. 3. 4. 5. 6. 10. 20. pluribus, paucioribusve vicibus fieri debet, & cum spongia illa guttatim instillando vel madefaciendo, vel cum pluma intincta illinendo pro commoditate & tolerantia ægri. In hac administratione supponitur pelvis vel patina lata, non profunda, vel argentea, vel quod melius terrea vitreata infra locum sive partem irrigandam, ut deciduus ille liquor in patina excipi, in lagenulas reafundi, & ad posteriores usus reservari possit.

Facta hæc sic diligenti & frequenti irrigatione, locus dolens irrigatus sua sponte siccare permittitur, postea involvitur lintheaminibus tepelactis optimè, sed citra ligaturam, ut sine molestia ægri mox usu exigente denuo lintheamina explicari possint, pro defendendis locis irrigatis, & lintheaminibus lectisternii, quæ aliàs à subtilioribus spiritibus tartareis eroduntur. Sedatis sic doloribus, & mox prout fit, succedente partis tumore, pars tumefacta indies (citra ulteriorem irrigationem, nisi tumori huic comites adhuc aliqui dolores) cum magna spongia vino myrrhisato, calido, calidè & bene madefieri & elui debet bis, mane & noctu, hora una vel altera præcedente somnum, eo usque quo pars penitus dedoluerit, & detumuerit, tunc ab usu hujus vini topici abstinendum, & reliquum naturæ temporis, & labori committendum est. Non inutile erit, partibus inferioribus pedum, septimanatim bis, facere pediluvium, hoc est, vino myrrhisato, pro balsamandis & solidandis illis partibus afflictis. Die nempe martis & sabbathi noctu antequam se cubitum componet Illustrissimus Dominus Generalis. DEUM veneror, velit suis mediis clementissime benedicere, quo Illustrissimus Generalis, boni Regni publico, prudentiâ & ætate

Iliacos æquare senes & vincere possit.

Ita apprecatur volitanti calamo

Illustrissimæ suæ Celsitudinis

humillimus Servus

ANDREAS CNOEFFELIUS.

TITULUS XXII.

CAPUT III.

VINDICIÆ

Sive

Responsio ad Objectiones, quibus imperiti quidam opinatores, Illustrisf. Comiti Oldenburgensi persuadere conantur, criminando, ægros à continuo aquæ mææ usu præsentissima incurrere pericula.

HAut opus erat, Illustrissime Comes, defensorias hæc ad Te exarare: namque sinistra illa judicia ab hominibus nullam profectò

fectò aquæ nostræ notitiam habentibus, solumque sensu bruto, gustu, odoratu, tactu, doctis, proficiscuntur: præterea universo orbi, maximè verò hisce regionibus notissimum est, solo hoc rite usurpato secretiore medicamento miseros, ab aliis derelictos ægrotantes, à morbis, quos vocant incurabiles, facilius, citius, tutius & jucundius; quàm quibuscunque putidis, quæ teste experientiâ nec ipsi eorundem magistri haurire appetunt, ægrique non nisi coacti summâ cum abominatione & horrore assumere queunt, decoctis curatos esse.

Nullus autem dubito, quin plurimi imperitorum nominis simplicitate offensi sint: à præcipuo enim elementorum medicinam hanc aquam vocavi, ex proëresi à vehiculo, quo illa obvelatur, nomine desumpto. Sanctè tamen testor, non aquam, non dulce, non acidum, hujus medicamenti basin existere, sed sulphur quoddam plusquam solare, insipidum, nobilissimarum, ac vix credendarum virium, huic aquæ commixtum, corpus humanum usu continuato mundificans, sine purgatione, clystere, venæsectione, aliaque omni detestanda in hominis sanitatem grassante tyrannide: Hanc enim illa fugit, & potius modestè, placidè & blandè tractari amat.

De grato hujusmodi mundificante sulphure sapientissimi olim artifices multa scripserunt, nec non egregia cum eodem specimina ediderunt. Inter alios, (quod, ut major huic scripto meo accedat autoritas, adducere lubet,) centum abhinc annis mentionem ejusdem fecit celeberrimus Germanæ nostræ patriæ Medicus, *Theophrastus Paracelsus*, qui hoc ipso coram & ante oculos imperitorum, (teste inscriptione, quo lapidem ejus sepulchralem posteri in perpetuam rei memoriam honorare dignati sunt,) eos morbos curavit, quos purgationes optimæ, sirupi & decoctiones aliæ intactos penitus relinquunt; dum in libris de peste ab ejusdem discipulo, nob. & doctisf. *Adamo Bodenslein* anno 1568. editis, sub finem capituli quinti scribit: *qui sulphuris notitiam nullam habet, nec de medicinâ nec de natura arcanis quicquam differere novit. Quis enim medicus, qui elementum ignis in arcanitate suâ non possidet, peritis & experti medici nomen nec meretur, nec affectet, sed nugatoris & marsupiorum purgatoris. Omne autem Δ est invisibilis, qui morbos consumit, sicut ignis ligna. Ideoque Elementum ignis in quibuscunque morbis maximum est arcanum. Sed hæc de proprietate medicamenti hujus, quod ∇ non est, ut imperiti autumant, sed Δ philosophicum, dixisse sufficiat.*

Omne Δ vi mitigante & anodyna præditum est, adeo ut nonnulla metallorum ac mineralium Δ a, prout à naturâ fuerunt exaltata, soporifera sint, quorum ope omnes dolores, omnia incommoda, quibus propter morbum æger affligitur, placantur & sedantur, & quidem cum *εὐφορσίᾳ* ægroti: eo ipso tamen nullus adhuc morbus curatur, aut radicatus extirpatur; sed saltem, ut dictum, symptomata minuuntur & mitigantur. Sulphur enim hoc morbos tollit blandè *coquendo & maturando* crudum, viscidum, impurum ac diu retentum excrementum, morborum matrem ac fomitem: quæ concoctio placidè ac temporis tractu peragitur, sicut omnia definito tempore maturantur. Hanc concoctionem & maturationem veteres magni fecerunt, optimè cognoverunt, & multa de eâdem scripserunt, quæ tamen à recentioribus oblivioni traduntur ac posthabentur: ut in eâ natura tam in fanis, quam ægris quovis tempore præprimis occupata sit, inque mundi finem occupata erit.

Coctionem hanc excipit *secretio* malè à bono, quâ natura occultas impuritates in apicum producit, ac visibiles reddit: æque ac in carne crudâ evenire videmus, quæ quamvis optimè lota sit, ita ut spuma nulla vel immundities in eâ animadvertatur: nihilominus, quamprimum hæc ollæ indita coquitur, magnam impuritatum copiam protrudit, adeo ut spumam antea non animadvertsam, (siquidem optimè mundata erat,) subinde cochleari tollere oporteat. Idem & in aliarum rerum coctione accidit, velut in officinis ærariis & furnis fusoriis, nec non chemicorum laboratoriiis, ubi quotidie scorix & impuritates non pilulis aut apoze-matis purgantibus; sed igne, coctione & maturatione separantur, videre est.

Reliquæ Δ is hujus, non aquæ, virtutes licet tanti ponderis non sint, ut quidem modò laudata coctio, ex hâc tamen originem suam trahunt. (1.) Prima illarum est *resolutio*, quâ tenax, crassum, rudeque emol-litur, tractabile, fluidum, &, ut à naturâ commode evacuari possit, aptum redditur. (2.) Hanc excipit *abstersio*, quâ quod fluidum est, à naturâ (& sale subtili volatili omnia penetrante hoc in sulphure contento) eluitur, abstergitur & avellitur, nec non locus, cui diu istæ fordes adhæserunt, mundatur. (3.) Cui deinde succedit *reseratio vasorum obstru-ctorum*, & commodior ægroti valetudo, dum spiritus vitalis hâc ante impeditus rursus liberè canales, vasa & ductus naturales emundatos ad loca & labores destinatos transire, omnia benè exequi, fomentare,

maturare, calefacere, & concoquere potest. (4) Quam denique vitima sequitur operatio : totalis nempe dissipatio & extirpatio restantium adhuc, & facilius nunc, quàm in principio separabilium impuritatibus, & unà cum hâc optima patientis valetudo, robur ac sanitas.

Quisquis igitur tale mitigans, ac sale ejusmodi mercuriali subtili penetrante, seu spiritu balsamico, qui in sale consistit, prægnans sulphur nactus est, summas Deo agat gratias, sibi que gratuletur ac gaudeat : non enim sulphur hoc solum Creatorem suum, dum ægris plurimis restituit sanitatem, celebrat ; sed & possessorem suum Medicum, qui artificiosè illum administrare novit, nobilitat, nec ærumnosam ac egenam vitam degere sinit. Hæcque purificatio similis est illi, quâ aurifabri per sulphur antimonii aurum quoad vires & colorem exaltant, & solummodo excrementa & scorias abjiciunt, purum vero sibi servant.

Objectiones quod attinet, etsi nullam mereantur responsionem, siquidem ab ejuscemodi hominibus, ut eorum prodit simplicitas, qui nullam hujus medicinæ cognitionem habent, proficiscuntur, tamen in gratiam tuam Illustriss. Comes, eas diluere lubet.

I. Primò dicunt, *medicinam hanc esse acrem, & vasa venasque ledere*: unde quæso hoc ipsis innotuit ? sulphur hoc, quod sanctè affirmo, sanat potius, omnique sapore destituitur, aut magis ad dulcem inclinatur. Brutus est intellectus ille, qui ex solo, nec quidem medicinæ, sed solum ejus involucri aut vehiculi, aquæ scilicet, quæ acida est, sapore judicat. Sæpius autem dixi, medicinam absq; acido etiam in haustu vini vel cerevisiæ pro lubitu cujusvis sumi posse. Aqua vero hæc acida eodem modo accusatur, quo *Momus* venerem pulcherrimam vituperabat, cum diceret, ipsam quidem pulchram satis esse, culcitram vero, cui infideret, esse deformem. Quod si aqua hæc acida tam parcâ dosi, mensurâ scilicet unius aut alterius caliculi vitrei sumpta, membra vitalia corodit ; utique omnes illi medici pessimè egerunt hactenus, qui ægris suis, quos curare nesciverunt, atque ideò dereliquerunt, ad acidulas amandatis, hanc bibendi easdem methodum præscripserunt, quâ hodiernum utuntur, ut subinde numerum augentes, non caliculum unum aut alterum ; sed decem, viginti quotidie, immodò integros congios haurirent ; tanto majori cum periculo, quanto crudiori ac planè sylvestri acido à commixtis mineralibus ac excrementis metallicis acidulæ præditæ sunt ; quod tamen ab artifice per distillationem corrigitur
ac de

ac depuratur, immò per certas encheireses in suavem dulcedinem convertitur. Destillatoriâ enim arte dulcia ac redinem nanciscuntur, & vicissim acria dulcescunt: notumque est ipsis etiam pharmaceuticæ artis tyronibus, quod *mnunculus*, qui aliàs vesicas excitat, uritque, destillatus dulcedinem, omni acredine carentem aquam præbeat, nec non acidissimus citri succus aquam inspidam reddat, aciditatemque suam amittat.

Cæterum idem aqua hæc nostra fatum cum Medici clarissimi, *Helmontii*, medicamentis experitur, qui *tract. de febribus cap. 17.* hunc in modum queritur: *Gauderem sanè, inquit, hæc propalare, sed me absterruerunt eventus, malo meo experti; etenim circa finem elapsi seculi inceperam per stigma sulphuris & vitrioli mederi: dicebam etiam quam essent insperata illa ignotaque remedia.*

Primum enim medentes chirothecam suam præfatis remediis ostendebant corrosam ac resolutam, ut agras terrent, ne suus stomachus idem toleraret. At cum postmodum, non obstante medentum detrectationis fisco, cernerent à me sanatos, bonè valere, à servis fugitivis meis jusserant destillari quædam, qua viderant & didicerant, nec sanè inviderem, nisi adulterata venundarentur omnia. Hæc celeberrimus Helmontius: quibus ego addo, opinionem hanc ex merâ oriri ignorantia; liquidem experientia abundè testatur, quod acida ejusmodi parçe sumta, vires suas in viscera viva ita exserere nequeant, quemadmodum in cadavera demortua, aut res vitâ carentes, telam lineam, vel corium. Quo vero, Illustriss. Comes, rei hujus ipse periculum facere possis, mitto in valculo vitreo spiritus vitrioli communis nonnihil, cujus guttas quatuor diversis manus vivæ partibus infilles; alias quatuor chirothecæ locis diversis adspergas, videbis triduo elapso chirothecam perforatam, cutim vero vivam sine omni nævo aut damno integram ac illæsam.

2. Deinde objiciunt, *medicinam banc non posse penetrare.* Hic suimet obliviscuntur homunciones isti: paulò ante dicebant, eandem corrodere ventriculum & reliqua viscera corporis, quos permeet; jam vero penetrare nequit. Quomodo corrodere & perforare potest, si illâc penetrare nequit, ubi ex mente ipsorum lædere debet? Hanc vero medicinam in referando præcipuis annumerandam esse, non quidem propter aquam, aut vehiculum, sed propter seipsam, ratione salis sui volatilis, experientia testatur eorum, qui in obstructio-

nibus vehementissimis mesenterii, lienis, renum &c. continuo medicamento hoc utentes die 8. 9. 10. sentiunt, urinam longè expeditius, vehementius & frequentius excerni, quàm antea: quâ de re ægri experti melius differere poterunt, quàm illi, qui nullum ejusmodi unquam experimentum viderunt. Inde etiam ope ejusmodi medicamenti spatio septimanarum sex omnes febres quartanæ; intra decendium vero tertianæ, quæ nulla aliàs æque benè referantia medicamenta aut medicos reperire potuerunt; sed ægros per menses quinque, sex, novem, decem & amplius habuerunt; & tandem à medicis penitus relictae sunt, facilissimè curantur.

Silenzio hic præteribo, quàm efficax medicina hæc in referendis obstructionibus sit, & quomodo melancholiam & maniam incurabilem cum stupore perfanet: nemo enim hisce præter illos, qui hujusmodi homines ab aliis medicis derelictos feliciter curatos viderunt, ipsosque ægros sanatos, facilè fidem dabit.

3. Tertia objectio, *nihil illam educere*, ex modo dictis facile dilui potest. Dum enim tantum obstructiones expedit, & materiam infarctam eluit, sane non medicamentum; sed natura, postquam causâ morbi fixa ope medicamenti soluta est, evacuat. Possem idem demonstrare de acidulis, quæ, cum usu continuo causam morificam excoxerunt, & fluidam reddiderunt, naturæ (antehac impeditæ) evacuationem committunt, quippe cui & viæ & media ad evacuandum, sive per urinam sive per alvum, sudorem aut aliter, abundè & suppetunt, & optimè cognita sunt: Hâc ratione quod medicamentum hoc non evacuet, libentè concedo. E contrario vero, quod nil pravi aut noxii in corpore relinquat, testabuntur omnes illi ægri, qui potum hunc diebus decem aut quatuordecim continuarunt: præter enim ordinariam illam naturæ beneficio motam alvi solutionem, duas aut tres alias adhuc ciet, ita ut spatio dierum quatuordecim, minimùm quatuordecim dejectiones efficiat, longe majori cum naturæ comodo, quàm venenata purgantia, quæ unico trihorio, (quo coctio aut maturatio, in morbis præsertim firmiter infixis absolvi nequit) plus boni, quàm mali, & quidem magnâ ac solitâ sibi violentiâ evacuant: quam tyrannidem in naturam toties, ast frustra, exercere neutiquam nostrum est.

Hæc quantopere inter se differant, quivis æger, qui utrumque medicamenti genus expertus est, edicere poterit, præprimis vero Tu, Illustriss. Comes, qui utrâque curandi methodo tentatâ tot annorum decur-

decursu propriâ experientiâ edoctus optimè sententiam feres, utrum reverâ medicamenti vires & operationem talem senseris, qualem scripto hoc ego deprædico. Et sanè unica hæc unius ægri experientia & certitudo omnibus discursibus & fundamento penitus carentibus opinionibus præconceptis longè anteferenda est.

Quod verò aquam hanc primis diebus non quis ferre potest, non frigiditati, (summum enim ignem in se concludit) sed ægro impu-
tari debet. Certè si in acidum aut biliosum ventriculum incidat, pri-
mis tribus diebus plures quam aliàs dabit turbas; sed & huic malo fa-
cilè mederi possumus, paucique talismodi dantur ventriculi *ὄζώδες*, in
quibus fermentationem & ebullitionem hanc tractu temporis sedare
non possit.

4. Quarta objectio, *renes sanari non posse*, explicatione indiget.
Verum utique est, renum fibras nerveas aut tendinosas, æque ac in re-
liquo toto corpore, semel læsas in integrum restitui non posse: substan-
tiam vero carneam, quæ sanguinem fundit ac suppuratur, sanari, aut
(si partes tendinosæ læsæ sint) in massam informem consolidari posse,
non minus certum est, æque ac in quovis alio parenchymate, corde
excepto, utpote meris partibus tendinosis constante, propter quod ejus-
dem vulnera ferè semper lethalia sunt: fando namque percepimus, in
Prussiâ vulnus ventriculi sanatum esse; vulnera parenchymatis hepatis,
substantiæ pulmonum, etiam icu bombardarum inflicta, quotidie, nisi
imperitè tractentur, in bello sanantur: exsecto calculo, si ritè curentur,
etiam vesicæ vulnera consolidantur. Erat inter ministros Regiæ nostræ
senex quidam oculista, Carre nomine, cui paucis abhinc annis binis
diversis vicibus calculus è vesica, (quæ tamen tantâ carne ac renes præ-
dita non est,) exsectus, & vulnus optimè sanatum est; ipseque hodiernum
vivit. Verum & hoc est, quod renes non frequenter sanantur, & à
medicis imperitis (de peritis mihi sermo non est) qui arcana & enchei-
reses non callent, penitus deferuntur. Non idèò ab imperitiâ ad im-
possibilitatem argumentari licet, quandoquidem non solum Medicor-
um expertissimorum observationes & curationes, quarum integra
habemus volumina, æque renum affectorum curationes ac personarum
nomina nobis exhibent, & quotidie ostendunt, verum etiam omnes illi
Medici practici tam veteres, quàm recentiores, si res foret impossibilis,
frustraneam & ineptam navassent operam, dum tot medicamenta com-
mendarunt, tantaque volumina conscripserunt, de renibus & vesicâ læ-

sis curandis. Et quamvis hæ curationes difficulter ac tardè, nec cuivis medico succedant, attamen exinde non omnimoda rei impossibilitas præsumenda est, cum, ut diximus, tot exempla contrarium testentur. Immo unicum aut duo hujusmodi experimenta omnibus opinationibus, quæ non certis ac solidis rationibus; sed nudis persuassionibus nituntur, longè sunt præferenda.

TITULI XXII.

CAPUT IV.

T O P I C A,

sive

REMEDIA EXTERNA ANTIPODAGRICA
ad doloris lenitionem ac tumoris ablationem.

1. Liquor tartareus D. D. Cn.

Rx. *sedativi nostri liquidi absque opio* ℥iv. ~ *¶ri rectific.* ℥j. ad ij.
pulv. nost. rub. ℥j. Misc. & usui necessario servetur in vitro.

VIRES. Externè in doloribus podagricis sedandis multum præstat hic liquor, pluribus enim eum profuisse ipsemet oculis meis sæpius vidi. **MODUS UTENDI;** in mixturâ istâ calefactâ linteola madefiant, & parti dolenti applicentur.

2. Topicum externum VLADISLAVIANUM.

Rx. *aqu. laboris nostri, spir. laboris nostri, V laboris nostri* ā. ℥xij.
mucagin. aquatic. crud. per saccum clarificata & beneficio

Onis conservate ℥xl.

aloës hepat. ℥ij. *myrrh. finiss.* ℥ij.

Misc. stent in loco calido, ad omnimodam ingredientium solutionem:

Mixtura hæc admirabilis est & insignis; Externè enim applicata, omnes dolores incantamenti instar reprimit & sistit, top hosque resolvit & remedium est cæteris nihil juvantibus quasi extremum, in S. Maj. VLADISLAVO IV. p. m. à Cnösselio sæpe expertum.

Modum applicandi quæte superius in annexo consilio pro Illustriss. & Celliss. Dn. Generali Posnaniensi Comite de Leszno &c.

Nota: Post usum hujus topici, ubi dolor & tumor magnus locusque rubebat, pulverem sequentem adhibuit:

Pulvis

Pulvis pro asperſione S. Reg. Maj.

℞. *litbargyrii aurei pulveris*. ℥iv. *md. ir. Flor. pulveris*. ℥ij.
moſcb. ḡ. iv. zibeth ℥℞. Misc. F. pulv. ſubtiliſſ. Sign. ut ſupra.

3. Topicum D.D.C.

pro Sereniſſ. Electore Brandenburgico,

&

Illuſtriſſ. Dn. Ulrico Doberſchinski,

Ejuſdem Sereniſſ. Elect. Conſiliario.

℞. *Re. noſtr. topica* ℥xvi. ~ *labor. noſtr.* ℥viiij.
mixtur. balsamic. (ex *myrrba* & *aloes* ā. ℥ij.) q. ſ.
mucagin. aquaticæ ℥xl. Misc. bene aliquandiu concutiendo.

Sign. ut ſupra. MODUS UTENDI & VIRTUTES cum topico VLADISLAVIANO conveniunt.

4. Mixtura Eggenbergica balsamica

à Cl. Dn. D. Cnöffelio ſic dicta.

Nomen contraxerat quondam hæc mixtura ab Illuſtr. Principe Eggenbergico, cui ſæpiſſimè in doloribus podagricis fuit adhibita, cum ſingulari emolumento. Iſta talis erat:

℞. *agu. labor. noſtri* ℥xxiv. ~ *mercurial. noſtr.* ℥xij.
mucaginis aquat. *aluminet.* ℥l.
aloes opt. myrrb. rubr. ſubtil. pulveris. ā. ℥iiij.

Misc. probè ſubigendo pro mixtura lacteo flavefcente; Modum applicandi vide poſtea in topico 8. Arciſſewiano.

5. Mixtura balsamica

pro Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Principe ac Domino,

Dn. W. Leziński Epifcopo Varmiendi.

℞. *mucag. aquat. non* ℞i. ℥xx. *balsam. ſ. topici Eggenberg. præc.* ℥v.
phlegmat. Ol. ℥viiij. ~ *noſtri odoriferi* ℥ij.

Misc. diligenter, ut exactè uniantur; Sign. ut ſupra.

Circumligata mixtura circa carpum, genu & pedem, ac ter vel quater ſpatio 24. horarum renovatâ, omnes dolores mitigat.

6. Mixtura

pro Illuſtriſſ. & Excell. Dn. Dn. Georgio Oſſolinio,

Cancellario magno Regni,

℞. *ſer-*

Rz. *spermat. ranar. reserv. phlegmat. ℥l. ā. ℥iv. alumin. ℥ij.*
MP. de trib. (ex aloe, myrrha & croco) ℥ij. ℥ij. campora ℥i.
 Misc. omnia exactè. Sign. Mixtura in doloribus podagricis ex causa calida bis vel quater in die adhibenda, linteis sc. eâ calidâ imbutis.

7. Topicum balsamicum

pro Illustrisf. Comite in Oldenburg.

Rz. *mucagin. aquatic. nr. m. aluminata ℥XLviii.*
aloes, myrrha pulverisat. ā. ℥ij.
 coquantur ad dissolutionem specierum, deinde add.
phlegmat. ℥l. ℥XLviii. mucagin. aquat. adhuc recent. ℥xxiv.
labor. nostr. ℥xx. balsam. Eggenberg. ℥viii.
rosar. fragrant. q. s. essent. lign. rhod. g. xx.
 Misceantur exactè, sign. ut supra.

8. Liquor externus tartari

pro Illustrisf. Dn. Generali, Dn. Christophoro Arcisevski.

Rz. *phlegmat. compos. ℥iv. liquor. ♀i nostr. compos. ℥iij.*
de trib. nr. ♀ri rectific. ā. ℥i℔. pulv. rubr. anodyn. ℥j.
 Misceantur opt. pro una lagenulâ, & tales commisceantur num. vj.
 Sign. Liquor externus Tartari.

usus hujus topici talis erat, qui & in aliis topicis Cnöffelianis, hîc descriptis, observandus est.

Lagenula prius commovebatur fortiter, donec ab excitato pulvere turbidè rubesceret liquor; Tum effundebatur ejus liquoris, bene jam cum pulvere commixti, nonnihil in cochlear argenteum, & super prunas candentes collocabatur in cochleare, ut paululum incallescere, & inspissaretur; quam primum fumare incipiebat liquor; amovebatur cochlear ab igne, & eo liquore locus affectus, tumens, seu inflammatus, affatim illinebatur pluma aliqua. Locus illitus tamdiu non tegebatur, donec liquor illitus dispareret, & per se siccaretur, tum demum applicabantur desuper linteamina calida.

Repetebatur ista illinitio, quinquies, 6. 7. 8. 9. 10. & etiam vices de die, tamdiu, donec aut dolor vinceretur & cessaret, aut pustulæ parvæ in loco illito apparerent, ulteriorem illinitionem ob mordacitatem liquoris non permittentes.

Tum eo die cessabatur, & locus illitus spongiâ vino calido imbutâ

butâ detergebatur, & lentè purgabatur. Quod si postero die pustulæ illæ disparerent, & dolor adhuc permaneret, eadem illinitio repetebatur, donec omnis dolor & afflictio periret.

Si quis medii anni spatio notabilem profectum (ex usu tam interno quàm externo medicamentorum Cnöffel.) non sentiret, sed æquè ut solebat infirmaretur, eum pro desperato, & à Deo ad has pœnas condemnato habendum esse dicebat. Plura circa hanc materiam & de medicamentis Cnöffelianis quære in epistolâ de podagrâ curatâ, & ab ipso Generoso Dn. Christ. Arcisewski conscriptâ.

9. Topicum castrense

pro Illustr. Comite de Ostrorog Pocillatore Regni.

IN castris, crudo & castrensi more, absque extractione sequentem, (pro topico ordinario) hanc constituimus compositionem:

Rx. *aq. mucaginis absque igne pamt.* ℥iv. √ *℥sati camphorati* ℥ij.
- *liquoris nostri sedativi* q. s. *gummi gutta* ℥ij. ad iv.

Misceantur benè. Sign. ut supra.

10. Topicum extraordinarium anno 1649.

Lublinski paratum.

Rx. *Oli vulg. Ungarici* ℔ij. *Onis* ℔ij. *Ona puerorum* ℔iiij.
Destillantur ex ∴â per cucurbitam. Postea

Rx. *hujus liquoris egressi* ℥vj. *liquoris ℥ri nostr. compos.*
- *℥ri rectific.â.* ℥ij. *pulv. mei rubr. topici* ℥ij.

Misceantur. Sign. ut supra.

11. Topicum Dn. D. Podchocimski

pro Generoso Dn. Comorovvski.

Rx. *calcis viva* p. iij. *℥ri crudi* p. j. Pulverisata inde *Onx.* Adde
℥i vini q. s. Destillantur, & exhibit *aq. viridis.*

Ex relicto capite mortuo adhuc prius calcinato extrahatur sal. Jama.

Rx. *hujus liquoris destill.* ℥vj. *℥is ex* *℥o extracti* ℥ij.
phlegmatis *Oli* ℥ij. *Misce.*

Ad dolorem sedandum & materiam arthritidis resolvendam hoc topicum miræ virtutis est, si linteola duplicata in liquore mediocriter calefacta & demersa membro dolenti applicentur. Et hoc topicum quondam S. R. Maj. à Dn. D. Podchocimski fuit applicatum.

12. Topicum ordinarium

S. Reg. Majest. JOANNIS CASIMIRI.

℞. *spermatis ranar. destill. phlegmatis Oli, (vel loco hujus ℥i) ā. ℞j.*
myrrha rub. pulveris. ℥ij. - Misce.

13. Aqua antipodagrica cœrulea

S. Reg. Majest. VLADISLAI QUARTI.

℞. *lixivii calcis viva per Vam spermatis ranarum & omnium*
florum extract. ℞ij. Olio ❄iaci ℥℞.

Misceantur continuo in vase cupreo, & saphiri acquirant colorem, postea filtrantur per chartam. Eoque liquore prius calefacto, pars dolens illinatur, vel cum in eo intinctis pannis applicetur.

14. Aqua antipodagrica viridis.

℞. *∇a mortua aurifabrorum (qua usi fuerunt aurifabri in se-*
parationibus, Germ. Fallwasser.) phlegmatis Oli ā. ℞℞.
∇a sperm. ranar. ℞j. gumm. gutt. opt. pulp. ℥℞. camphora ℥ij.

Misceantur & fiat aqua antipodagrica, ex qua foveantur partes dolentes calidè, cum linteis eâ imbutis. *Not.* Cautè tamen adhibenda est, propter vim adstringendi & repellendi.

15. Aqua antipodagrica externa Cl. Dn. D. Krafft's.

℞. *cancrorum fluviat. in lapideo mortario contusor. n. 30.*
liquor. limacum rub. in locis apricis & vinetis degentium ℞i℞.
lumbric. terr. purgat. ℞j. sperm. ranar. crud. in cella asserv. ℞iv.

Omnibus invicem benè mixtis adhuc adde

stercoris bubuli recent. ℞i℞. lentium palust. ℞℞.

Macerentur in loco calido, per 24. horas, postea destillentur in *V*. ut artis est, liquori egresso postea admisce, in æquali pondere & mensura, phlegma *Oli*, per se abstracti, & servetur ad usum. *Jam*

℞. *aq. antipodagrice præscript. ℞ij.*

lapidis salutis (contra podagram) ℥j.

camphoræ diss. ℥℞. croci ℥j. opii, pro dispositione Medici.

Misceantur, & in leni calore unius vel alterius diei intervallo digerantur, mixtura tandem per chartam prius filtrata, in usum futurum reparatur. Exterius, calidiuscule membris affectis, dolentibus & tumentibus, in petiis applicata, & eousque, donec tumor & dolor cessent, eximie virtutis est.

Liquoris limacum conciliatio talis est.

℞. *limacum ex testis exempt. q. v.* ☉ *olis communis q. l.*
 Fiat in olla nova perforata, vel in sacco raro S. S. S. subtus verò applicetur aliud vas terreum, ad excipiendum liquorem, qui tandem tempore in cella, seu alio loco humido frigidoque repositus ex sacco, seu vasculo perforato stillare solet. Liquor collectus & mucaginosus, absque ulteriore destillatione, pro aq. antipodagrica Cl. Dn. D. Kraffts, superius descripta asservetur. Vel cum aq. spermatis ranar. & phlegmate ☉ li. ā. p. æqual. solum mixta, in doloribus podagricis, inflammationibus, & ad ambusta multum confert.

Liquorem mucilaginosum anodynum, ex cochleis rec. exemptis, bacc. sambuci exsiccatis & sale usuali ā. p. æqual. inveniet B. L. in anatomia sambuci Cl. Dn. Martini Blochviti, qui & vicem hujus præstare potest.

Lapis salutis Dn. D. Kraffts.

℞. ☉ *Ungar. lbj. anodynus mineralis,* ☉ **cis ā. lbj. || ♀ ri,*
aluminis crudi ā. ℥iv. ☉ *olis gemme ℥ij.*
 pulveriscentur singula seorsim, ponanturque in olla-nova vitreata satis capaci, quibus postea affunde ad supereminentiam spithamæ.
 † *li flor. sambuci, virid. aris tincti,*
aq. sapphira, per - □ am puerorum fact. ā. q. l.
 Mixta coquantur leniter, (spatulâ ligneâ frequentius agitando) donec spissescere incipiant, ubi circa finem adhuc adjicitur

sacch. hui crystallisati & in pulverem redacti ℥j. ☉ li 3℔.
 Misceantur benè & in lapideam substantiam materia convertitur, quæ ad suos usus reservanda est. Rem si rectè institues, lapis hic viridiusculi erit coloris, lapidis turcoidis instar, alias si diutius in igne permanferit, rubei erit coloris. Valet in omni dolore arthritico, maxime contra chiragram, gonagram, & podagram: dissolvitur in aq. antipodagrica, ejusdem Authoris, seu in aq. sperm. ranar. aq. omnium florum, vel alia aqua anodyna; filtratus liquor prius calefactus, linteis duplicatis adhibetur. Insuper virtutes hujus lapidis sunt, in omni inflammatione, scabie, morphea, ulceribus, putridis & fœtidis, gingivis exulceratis cancro, & in aliis adhuc multis infirmitatibus, si in aq. simplici vel appropriata solutus, debite applicetur.

Cataplasma ad dolores & tumores podagr.

S. Reg. Maj. VLADISLAI IV.

℞. medulla panis tritici ℥j.

Temperetur lacte vaccino recenter multo pro consistentiâ pulvis prope ignem, absque tamen ebullitione; adde

farina avena, florum chamomilla pulv.

capit. papaveris pulv. pulv. florum omnium ā. ℥j.

vitellor. ovar. n. ij. croci ℥ij. ☉ septem florum ℥i℔.

Fiat cataplasma, quod linteolis illitum tepidè articulis dolentibus applicandum est bis, ter & sæpius in die.

Cataplasma anodynum Dn. D. Cnöffelii.

℞. medulla panis albi, cum liquore reservato

Sperma Santalum
mucaginis aquaticæ, in formam pulvis liquidioris redact. ℥i℔.

pulv. folior. nicotiana nostr. nymphae ā. ℥ij.

flor. chamomille, rad. ulmaria ā. ℥j. myrrha rub. el.

7^{aa} Oli calcin. (ad albed. usque) ℥vj. medulla cassia rec. extr. ℥j.

croci ℥j. ℥j. Misce, fiat cataplasma, cui adhuc adde

☉ spermatis ninar. parum.

Applicandum calidè, linteis raris exceptum, ac pro necessitate reitrandum.

Emplastrum antipodagricum anodynum nigrum

officinæ Regiæ VLADISLAI IV.

℞. ☉ sperm. ninar. lumbric. anodyn. Mysf. (ex 7 flor.) ā. ℥j.

adipis asserini, medulla crurum vituli ā. ℥℔.

libargyrii ℥i℔. cerussa Venet. ℥ij.

Coquantur ad debitam emplastri consistentiâ. Adde sequentia, in alio vase prius liquefacta, & colata: utpote

cera odorata flava ℥j. picis nigra specul. sevi badini ā. ℥i℔.

His exactè mixtis & parum refrigeratis, adde

℞. de tribus (ex myrrb. aloë & croco) mastice, thuris ā. ℥j.

pulv. sernicle (ex oculis nigris per sapisimam insuccationem, cum prop. mucag. parat.) ℥iij.

camphora in ☉ ovar. solut. ℥j. sacchari hni ℥vj.

Fiat omnibus exactè inter se mixtis, empl. nigr. anodynum & nobile, in doloribus arthriticis magnum solatium.

usus ejus præstantissimus est in ulceribus malignis corro-
dentibus, cancris, & aliis similibus hñinis, maximè tibiæ, quæ ob
maximam materieî impuriore, & salinæ acrioris copiam, sanari non
potuerunt.

Hujus emplastri inventor fuit Cl. Dn. D. Cnöffelius, cujus de-
scriptionem ex dispensatorio secreto, ab ipso pharmacopœo Regio,
Dn. Joh. Hecker, excerpfi.

Not. Si forsan consistentia emplastri non arrideret, adjectione
ceræ & o o sperm. ranarum corrigi potest.

Emplastrum attractivum Cl. Dn. D. Cn.

AD nodos dissolvendos, & quod omnem materiam ꝑ eam & coa-
gulatam, ex tophis inde apertis extrahit; Inveni & ejus composi-
tionem in *Praxi chm. Hartmanni p. 336.* idè illud supersedeo; qui verè
notitiam ejus præparationis desiderat, adeat dictum Authorem.

Vinum balsamicum pro S. Reg. Maj.

UBi dolor & tumor planè evanuerat, ad articulos roborandos &
confirmandos, lotionem partium adhuc debiliùm instituit, vino
suo balsamico sic concinnato.

℞. myrrb. rub. ʒvj. mastice ʒij.
flor. lavend. m. j. vini Hungarici ℔iv.

Coquantur omnia leniter bulliendo, postea colentur pro usu exterioris
applicationis in S. Reg. Majestate.

Vinum balsamicum aliud correctius post dolores finitos, & tumores adhuc relictos.

℞. herb. solani & urtica minoris ā. mij.
flor. lavend. sambuci & chamomille m. j. sem. lini ʒ℔.

Coquantur in vini adstringentis ℔v. In expressa mucagine in-
coque leniter bulliendo

libargyri ʒij. myrrba ʒ℔. mastice, spermat. ceti ā. ʒij.

Misce omnia prius in paucò vino soluta & colata. Hoc vinum balsa-
micum, præ aliis, Ser. Reg. Maj. valdè conducebat, inde & ejus usum
habuit familiarem, quem semper post finitum paroxysmum repetiit.

cum \sim hni atbereo essentificati, dant antidotum lysipyreton *Quercetani.*

Specificum febrile,
quod hic Warfaviæ in officina Regia in usu erat,
ex ordinatione Cl. Dn. D. Cnöff.

Rz. $\text{Sii subtiliff. pulv.}$ Sij. Di purificati, $\text{\textcircled{S}}$ $\text{*ci \text{a}.}$ Sß.
Pulverisata misceantur exacte, & cum \square a puerorum q. s. humectentur, ut manibus subigi possint. Hoc facto indantur $\text{\textcircled{S}}$, collo spatioso; lutoque obductæ (quæ in catinum arenarium, tribus digitis à fundo intercedente \therefore ; a superius usque ad materiam imponitur) & recipiente permagno & largo prius applicato, destillentur lenissimo calore, donec omne phlegma extillarit, & nebula quædam, cum summo impetu, in vas recipiens prorumpere inceperit, qui faciliè vas recipiens destrueret solet; ideò cautè hic procedendum, postea calores ignis de gradu ad gradum urgeantur, quousque tota radicalis humiditas expulsa, & flores Sii compositi in collo $\text{\textcircled{S}}$ apparere incipiant, qui tandem & extrema violentia ignis expellendi sunt. Flores inde colligendi, eximendi, & semper admixto proprio colcothare, de novo, ter vel quater in $\text{\textcircled{S}}$ torio iterum elevandi sunt. Sublimatum collectum, postea in vitro puro, ac leni calore per tres dies acquiescat, ut color exaltetur. Tandem floribus ita paratis, (prius tamen aquâ pluviali destillatâ bene edulcoratis) $\text{\textcircled{V}}$ opt. rectif. affundatur, atque in pelicano seu phiala per 6. septimanas in cineribus calidis circulentur; tandem $\text{\textcircled{V}}$ iterum abstrahendus, & pulvis in fundo phialæ relictus, adhuc $\text{\textcircled{V}}$ a $\text{\textcircled{S}}$ atâ aliqua abluendus, & ad usum reservandus est.

Inservit præcipuè ad febres omnes intermittentes, maximè in quartana, ubi hic pulvis specificum est singulare.

usus ejus etiam est in hydrope, aliisque affectibus. **DOSIS** à g. iij. ad v. cum mellagine in forma pilularum toties repetenda, donec malum cesset.

Spiritus egressus cum suo phlegmate, $\text{\textcircled{V}}$ abstracto adjungendus. Topicum externum in doloribus podagricis & chiragricis excellentissimum. Ex $\text{\textcircled{S}}$ extrahitur, more chimico consueto, sal febrile de tribus, cujus dosis Sj. ad 3ß. & Sij. cum $\text{\textcircled{S}}$ o $\text{\textcircled{S}}$ lato q. s. in jusculo carnis, $\text{\textcircled{V}}$ centaur. vel cum extracti rad. gentianæ Sj. in forma pilularum, sumitur, paulò ante paroxysmum; & si post primam adhibitionem effectus

fectus non successerit, ter vel quater dosis sequentibus diebus reiteranda erit, semper cum expectato sudore. Descriptionem hujus specifici antifebrilis, sub silentii fide, accepi olim à pharmacopœo itinerario Regio, Dn. Joh. Georg. Hahn, qui & hoc pro nostro Dn. D. Cnöffelio bis vel ter elaboravit.

Febrim tertianam curandi methodus

Cl. Dn. D. Andreæ Cnöffelii.

OMnem febrim intermittentem, dicebat *Cl. Cnöffelium*, fieri ex obstructione, ex eâ ortâ deinde putrefactione, & ex hac ebullitione, paroxysmaum; idè in principio curationis febrium putridarum, sequentem per 6. vel 7. dies adhibuit pulverem, qui

℞. cremoris ꝑri ʒiʒ. ad ʒij. ʒis centaur. ʒlat. ʒʒ.

ꝑri ʒlat. ʒ. vij. ʒli coagul. ʒ. ij.

Misc. Fiatque pulvis ad chartam pro dosi, & tales doses n. 6. vel 7. in totidem chartis, ex quibus quotidie una tribus horis ante prandium in jusculo pulli seu carnis sumitur. In tertiana rarò pulveres omnes consumuntur, quia statim vires tertianæ infringere solent. Finitis & consumptis pulveribus adhuc semel vel bis, aliquando exhibuit Pulverem Punicum compositum, cujus dosis erat ʒj. etiã in brodio carnis. Aliquando etiã ante insultum paroxysmi sequens pulvis in aq. centaurii seu fumarizæ propinabatur.

℞. oculor. ʒ prepar. com. rubr. prepar. ā. ʒj.

ʒii diapheret. fix. ʒ. xv. fiati nostri ʒ. ij. Misc.

Et post sumptum pulverem, sudori operam det patiens, aliquando & ad usum medicam. specific. antea descriptorum recurrebat. Purgationes quidem aliquando instituit, sed sectionem venarum nunquam.

Pulvis febrilis Cl. Dn. D. Cablovvitski,

Seren. Caroli Ferdinandi Principis Pol. & Sueciæ p.m. Medici.

℞. ʒis centaurii min. absinthii ā. ʒj. cremoris ꝑri ʒij.

C. C. philos. calc. ʒiʒ. ʒli rect. ʒʒ. sandali rub. pulv. ʒj.

Spiritum ʒli affunde guttatim, pulverem miscendo (spatulâ ligneâ in vase vitreo, deinde lento igne mixturam exicca. Dosis ʒʒ. ad ʒj. tribus vel quatuor horis ante paroxysmi invasionem, in aq. centaur. vel alia specifica. Eadem dosis reiteranda, si prima vel secunda vice non satisfecerit. (Ex communicatione Dn. Sebastiani Englerts pharmacopœi Principis.)

Pulvis febrilis Lithuanicus Dn. Georgii Juchs,
Ser. Regis JOAN. CASIMIRI Chirurgi.

℞. *aluminis crudi, nuc. moschat. ā. ʒj.*
olibani ʒj. piperis nigri ʒ. v. usque ad vij.
caryophyllorum ʒ. iij. usque ad vj. M. F. Pulvis subtilissimus;

Præmissis præmittendis datur ʒb. ad ʒj. in aq. centaur. & aceti bezoar-
tici seu simplicis ā. ʒiʒ. tribus repetitis vicibus, semper ante paroxy-
smum; Febrem tollit cum admiratione. Ex singulari communica-
tione dicti chirurgi.

Pulvis antifebrilis specificus D. D. Pauli Podchozimski.

℞. *ʒii diaphor. magist. matr. perl. per se sola tritura parat. ā. ʒ. xv.*
dulcedinic aluminis ʒ. iij. opii ʒ. ʒ. ad ʒ. j. M. F. Pulvis.

Facta evacuatione & missione sanguinis, datur in aq. febrili, ante
ipsum accessum, hora una scil. ante invasionem horroris.

Pilulæ febriles Dn. D. A. Cnöffelii.

℞. *extr. centaur. min. gentiana, ʒii diaphor. resol. ā. ʒb.*
ʒis centaurii ʒlat. ʒ. vij. ʒri ʒlati ʒ. iv.

F. fixi

cum *ʒr. cardni benedicti q. s.* Formentur pilulæ deauratæ contra
omnis generis febres, tertianas, quartanas scil. exhibendæ ante paro-
xyismi invasionem, cum vestigia horroris sese ostendunt, expectando
sudorem.

Antifebrile cujusdam eremitæ in majori Polonia.

Quod aliquando empirici, mulierculæ & aliæ plebejæ personæ
simplicissimo & unico aliquo remedio homines à multis & gra-
vissimis morbis liberare & curare soleant, sequens historia exemplo suo
confirmat. Quidam eremita, cognomine *Stützel* ex majori Polo-
nia, fama ubique nostris in terris notus & celebris, omnibus charus,
inprimis Magnatibus, ob specialem suam medicinam, quam in formâ
pulveris possidebat, multosque & varios morbos eâ mirabiliter cura-
vit. Hic enim feliciter calculum, hydropem, quartanam & varia ge-
nera febrium curabat, beneficio solum hujus pulveris, quem pana-
ceam suam vocabat: Unde non solum minoris conditionis personæ,
sed & Nobiles & Principes, ad eum, tanquam ad sacram anchoram
confugiebant. Commendabatur etiam ipsius persona (tanquam
sancta) Serenissimo Regi JOANNI CASIMIRO p. m. (meo tunc

Domino Clementissimo) Is ex instinctu multorum ipsum & videre & alloqui cupiebat; Vocatus itaque eremita, suam medicinam, in habita audientia ad astra, summis laudibus extulit, & cum ejus virtutibus, charta inscriptis, partem hujus pulveris, (ad quadraginta circiter doses) Regi porrexit. Serenissimus quidem elementer hoc accipiens, usum tamen hujus pulveris recusabat, nisi ille prius secretum aperiret, ex quibus ingredientibus medicina constaret: Ad quod eremita non tam libenter, quam reverenter consensit, ore tenus & in scriptis Regi explicando totum, quod tale erat:

R. *Ori fixi mineralis* ℥j. *zinziberis cinamomi* ā ʒij.

M. F. pulvis subtilissimus. **DOS.** ʒʒ. ad ʒj. In vino vel aq. simplici. Hæc tota fuit compositio illius magni secreti. Utrum vero hæc medicina, vel sola gratia DEI, hoc fecerit (ob sanctam innocentem vitam, quam hic eremita agebat,) B. L. judicandum relinquo.

Certum est, illum ea curasse, quæ alii Medici præstantissimi aliquando præstare non potuerunt.

Regia Majestas etiam, insciis suis Medicis, pulverem hunc aliquoties sumpsit, nec non eremite huic viaticum bonum propriis manibus porrexit: Qui alias pecuniam accipere recusabat, solum pro porrectis aliquibus victualibus, pro sustentatione vitæ suæ, (nempe pane, caseo, piscibus) contentus, gratis homines curabat.

Nitrum rub. essentificatum.

R. *Ori purif. (lap. prunelle)* ℥ʒ. *ʒiv. succi berberum* ℥iiʒ. *Misc.*
liquor Facta maceratione ad totalem usque Ori dissolutionem, ~~colatura~~ *colatura* filtretur, per linteum rarum, ac post lenem exhalationem humiditatis superflue, reponatur in locum frigidum, ad crystallisandum. Crystallis exemptis, residuum denuo coquatur, ad cuticulam usque, & iterum crystallifetur, quod tamdiu continuandum, donec omne nitrum cum succo berberum in crystallos redactum sit. Nitrum ita insuccatum, (ad majorem efficaciam) cum recent. succo berberum q. s. denud solvi, & dicto modo in crystallos converti potest. Aut nitrum semel ita imbutum, bis vel ter iterum infundatur, cum rec. succo berberum, ac sola coctione & evaporatione humiditatis convertetur in substantiam salinam & siccam.

In febribus ardentibus & putridis & quibuscunque calidis, maxime in febre illâ Ungaricâ dictâ, usus ejus tam internus, quam externus est.

nus efficax est. **DOS.** à ℞ij. ad ʒj. simili processu ac methodo, cum aliis & diversis succis, (utpote citri, granatorum, rubi idæi, fragorum, cerasorum, mororum, bacc. myrtilorum, acetosellæ, endiviæ, cardui benedicti, petroselini, scordii. Item florum rosarum, florum viol. martialium, aquilegiæ, & similibus) ☉rum in succari, & diversis virtutibus imbui ac efficacius reddi potest; de quibus *Clar. Zwelff. in mantissa Spagy. part. 2. c. 12.* inspiciendus est.

Not. Quod de succis plantarum dictum, similiter & cum decoctis specierum efficitur. Item cum solutionibus mineralium, metallorum, & animalium partibus; Nam ☉rum est salinæ substantiæ, in quibuscunque liquoribus resolubile, & in igne liquabile, cui varix figuræ & virtutes inde imprimi possunt. Nos ex ☉ro puro & saccharo, cum Ris florum, propria aqua extractis, paravimus crystallos ☉tri compos. in virtute, sapore & colore gratissimos.

Sal febrile compositum.

℞. *olis ☉ri crystall. s. anod. mineralis, centaurii, absinthii, cardui benedicti, aluminis, *ci* ā. partes æquales q. v. Solvantur in *aq. cardui benedicti* q. s. solutio filtretur & per evaporationem iterum in sal crystallinum reducat.

Jam ℞. *hujus* *olis compositi* ℞. xv. *olis essentialis ☉ri* ℞. vii. *☉ri Glaci* ℞. v. ad viij. Misceantur in mortario lapideo, seu vitreato, in pulverem subtilissimum. Detur ad chartam.

Est arcanum febrile summum, maximè in febribus intermittentibus, scil. tertiana, quartana aliisque febribus putridis, datur & in aliis morbis diuturnis & chronicis ex obstruct. ortis, ut & in ictericia & hydrope.

DOSIS singulis diebus, matutinis horis, & stomacho jejuno per aliquot dies, in aquâ appropriatâ seu jusculo carnis.

Ex communicatione cujusdam amici, qui beneficio hujus medicamenti, in curandis, & extirpandis variis morbis miracula quasi præstitit. Vocabatur ab authore ☉lavendulæ compositum (sed malè) propter odorem & colorem lavendulæ, quem ipsi cum guttulâ unâ & alterâ tincturæ lunæ & elæosaccharo lavendulæ conciliaverat.

Not. Purgationes in adhibendis specificis febrilibus nunquam negligendæ sunt, nam absque illis minera febrilis vix exterminari potest.

est, ideò in febribus intermittentibus & putridis valde necessariæ sunt, quod *Petrus Monavius in epist. 248.* confirmat.

Si in febribus putridis, intermittentibus, quibuscunque apparente aliqua, etiamsi non perfecta, in urinis coctione, ægro ipso die paroxysmi medicamentum purgans dederis, ita ut effectum suum, ante paroxysmi invasionem, compleat, (horis scil. 4. aut 5. antequam paroxysmum adventurum putas) videbis febrim post illum, non amplius reverti, sed prorsus tolli, incantamenti instar, probavi in pluribus sæpius, & semper eventus respondit.

Quartanæ febris curandæ methodus Cl. D. D. Lu- berti Erbenii, D. D. And. Cnöffelio communicata.

1. Primo exhibet vomitorium ex infusione croci metallorum paratum, in dosi, pro exigentia morbi & personæ.
2. Secundo pedes ponit in aquam calentem, maximè sub paroxysmo usque ad genua, & superdormire ægrum permittit.
3. Postea per tres dies adhibet pulverem specificum febrilem, qui talis est:

℞. cor leparis bene exsiccatum, & opt. pulv. in tres part. æq. divisum,
Partem pro una dosi, jejuno stomacho, in vino exhibet, & si possibile ante ipsum paroxysmum; & sic reliquas duas doses sequentibus adhibet.

4. Singulis intercedentibus diebus bis sudores promovere solet, vino sulphurato, per infusionem parato; quod fit ex

♁is crudi, sed crystallini & optime pulverisati ℥iv.
vini opt. generos. Hungarici ℔ij.

quæ mixta, & per aliquot dies infusa, adhuc ad tertix partis consumptionem usque incoquantur. Vini tandem, quod à relicto pulvere auferitur (aciduli saporis,) manè bonum haustum præbet, & sudorem provocat. Post meridiem horâ quartâ alterum scyphum, etiam cum expectato sudore; sic 5. 6. vel 7. dies continuando. Quo interstitio se perfectè absolvere curam quartanæ cujusvis asserebat.

Ex libro manuscripto Cl. Dn. D. Cnöffelii.

Spiritus de tribus D. D. A. Cnöffelii.

IN eam superius tubulatam, apto operculo instructam, & candefactam, tertia pars cochlearis de materia sequente injiciatur, claudendo semper arctissime tubulum suo operculo: Recipiens vero, qui capacissimus

cissimus applicetur, aquæ vulgaris cochlearia quatuor vel quinque contineat.

Rx. *Si* quintupla parte *Ori* in pulverem album fixati, postea edulcorati benè; vel loco illius

 Sialis opt. pulver. Aris crudi pulv. ā. ℥ij.

Ori puri benè siccati ℥iv. è pulverifatis & probè mixtis, in *Œam* sic per particulas injectis, evibratur cum fulmine ~, cum floribus incarnatis mixtim circulandus per ostidium, postea filtrandus pro usu supra dicto, servatis pro alio usu floribus.

VIRES ac virtutes conveniunt cum clyſſo seu *Œstimmi* sulphurea, *Cl. D. Schræderi*, ad attenuandam crassam tartareamq; mucilaginem, ubicunque locorum in corpore humano delitescens, quam postea & per emunctoria convenientia expurgat, per alvum scilicet, per urinam, per sudorem, per salivationem, inde & utilissimum medicamentum in obstruct. hepatis, lienis, mesenterii, uteri, & in affectu hypochondriaco, arthritico, colico, & similibus.

DOSIS ā *℥j* ad *℥℥*. in jusculo vel aqua specifica; miscetur & cum aq. fontana & sirupo conveniente ad gratam aciditatem, pro julo, reiteratis vicibus usurpando.

In curatione febrium pestilentialium pro sudore sequentem D. D. C. præscripsit potiunculam.

Rx. ~ de tribus *℥j.* (ad *℥ij.*) mixtura de tribus *Andernaci ℥j.* (ad *℥ij.*)
flor. Aris ℥j. aq. fumaria *℥ij.* sir. acetos. citri *℥j.*
M. & F. Potiuncula pro una dosi. Quæ supplebat dosin unam theriacæ *Cnœffelianæ*, loco ejusdem tot vicibus per viginti quatuor horas, prout de ea in exercitatione sua (*de curat. febr. pestilent.*) scripsit, repetenda & tot diebus continuanda.

Elixir febrile Cnœffelianum.

Rx. elixir. propriæ. ~ terr. sigill. ā. *℥ij.* *M. S. de tribus,*
extr. absinth. liqu. ā. ℥iv. centaur. solidi, angelica solidi. ā. ℥ij. ℥j. ḡ. iv.
M. & stent in vitro bene clauso per 24. horas in digestionem, postea filtrentur. Sign. ut supra.

VIRES. Omnis generis febres curat, maximè intermittentes, tormina ventris atque uteri sedat; insuper stomachicum, splenicum & hepaticum est singulare. Tempore pestis est præservativum & cura-

tivum præsentaneum, ab authore sæpè probatum, aliàs ingrati saporis & odoris.

DOSIS à ʒj. ad ʒij. & ʒiij. cum convenienti vehiculo, bis vel ter in die repetendum.

Liquor febrilis Cl. D. D. P.

℞. aqu. fumarie ʒiij. centaur. minoris, cardui benedicti, fragorum, acetosella ā. ʒij. rosarum ʒj. fir. ex succo citri, ex toto citro compos. Cl. D. D. Oehl. ā. ʒj. granator. ʒʒ. conf. alkermes ʒj. ~ Aris q. s. ad grat. sap.

M. filtrentur per linteum. Confert in febribus intermittentibus & putridis. Ardorem enim febrilem potenter extinguit, & per sudores expellit; insuper corroborat, & urinam promovet. DOSIS ab ʒj. ad ʒij. & ʒiij. in ipso paroxysmo jam declinante, & aliàs aliquoties in die.

Liquor nitratus D. D. L.

℞. ∇ font. pane correct. ʒviii. scorzonera, carduibenedicti ā. ʒiv. rubi idai è fruct. ʒij. rosar. alb. ʒj. succi citri acidi rec. expr. ʒij. rotul. de succo ribium ʒj. manus Christi s. perlis, fir. fruct. rubi idai ā. ʒij. anodyn. mineralis crystal. ʒij. ad ʒiv. vel q. pl.

(in copiâ enim sumptum stomachum debilitat & potum facit ingratum.) M. F. potus gratissimus. Nos utimur in omni æstuante febre, ac maligno morbo, non solum calorem febrilem coërcet, & sitim extinguit, sed & potus seu liquor est diaphoreticus, bezoarticus & diureticus acceptissimus. DOSIS per se ab ʒj. ad ʒiij. singulis horis.

Liquor contra prunellam.

℞. ∇ Corum ʒvj. sedi majoris, sperm. ranar. rosarum ā. ʒij. phlegmatis Oli ʒiv. fir. rubi idai, violar. ā. ʒiʒ. diamoron, (ex fruct. nigr. c. sacch. præp.) ʒj. ~ Oli seu Aris cum Oro coagulati q. s. ad g. s.

M. & F. collutio oris.

Contra inflammationem, siccitatem, asperitatem, ac fissuras linguæ ac faucium, in febribus ardentibus & malignis, quod symptoma à Germanis vulgo die Brâune dici solet. Post gargarisationem illinatur lingua, cum butyro rec. aq. spermatis ranar. loto. Extrahendus est etiam quamprimum sanguis ex venis sub lingua: & mirum sine dubio videbis effectum.

Tinctura florum prunellæ.

℞. flor. prunella rec. coll. ℥j. aquilogia, violar. rec. coll. ā. ℥℞.

(Not. Eorum, quæ recenter haberi non possunt, substituitur conserva in duplo.)

aq. prunella ℥viii. spermatis ranar.

cancror. compos. c. sedo maj. Nat. ā. ℥iv. rosarum ℥ij.
phlegm. Oli non acidi, sed solum primæ abstractionis ℥xvii

Stent per horas aliquot, donec liquor omnem colorem ex floribus extraxerit. Liquori filtrato adde

sr. flor. prunella, malva rosea ā. ℥i℞. rubi idai ℥j.

~ Oli cum Oro coagulati, pro acore q. s.

Misceantur probè in vase vitreo.

In prunella & angina, atque inflammatione faucium, à vaporibus calidis, in febribus pestilentialibus, diaclysis est insignium virium.

Tinctura externa florum malvæ.

℞. aq. prunella, plantaginis, salvia ā. ℥viii.

rosar. violar. martial. ā. ℥ij. Quibus calidè immergantur

flor. malvæ roseæ atro purpurascensium miiij. rosarum m̄j.

Stent per spatium unius horæ in quiete, & mox extrahitur R̄a purpurea pulcherrima, quæ per chartam filtranda est. Post adde

sr. rubi idai, ex rosis siccis ā. ℥i℞. rob berberum ℥j.

~ Oli pro acore q. s. Misceantur opt. & F. gargarisma.

In inflammatione, & tumore gutturis, faucium, & tonsillarum, frequentis usus nobis est.

Mucilago pro asperitate linguæ & faucium.

℞. sem. cydoniorum, psyllii ā. ℥j. gum. tragacantha ℥j.

extrahatur mucilago, cum aq. G compos. & spermatis ranar. ā. q. s. expressæ mucagini adde sr. violar. & rubi idai ā. q. s. vel ad pl.

Misceantur benè. Sign. Schleim zur trucknen Zunge in der Bräune und giftigen hitzigen Fiebern. Sunt qui aliquid Ori, & guttam unam vel alteram ʒi 4. sem. frigid. admiscere solent.

Lingua singulis diebus scalpro absterfiorio mundificanda est, & si venæ sub lingua turgeant, aperiuntur.

Aqua cancrorum.

℞. G fluviatil. rec. G contusor. n. 30. sempervivi majoris mvj.
florum

flor. prunell. mij. ¶ seu liqu. transcolati sperm. ranar. ℥iij. rosarum phlegmatis ℞i ā. ℥℞. Mixta destillentur in B. V. seu M. ¶ a proleſta poſtea tingatur linteolis torna ſolis, ex ſucco mororum factis, ad colorem purpuſcentem q. ſ.

In prunella & angina, ubi gutturis & faucium maxima eſt inflammatio, multum valet, etiam in ulceribus palati, ex lue ꝑea ortis, eſt valde efficax. Porrigitur tepidè, pro collutione oris, ſingulis horis uſque ad ſanitatẽ perfectam. Inflammationi etiam externæ, ex quacunque cauſa originem ducenti & ambuſtis multum confert.

Oleum febrifugum.

℞. ☉ hypericonis noſtr. deſcr. ℥viiij. ruta, abſintii, lumbricor. terreſtr. viperarum ā. ℥iv.

Quibus menſe Julio (☉ exiſtente in ſigno ♄ ſeu ♀) immergantur
*buſonum viv. n. ij. aranear. vivenc. maj. n. 100.
ſcorpionum n. 150. iberiaca opt. ℥j.*

Mixta inſolentur per duos menſes, in lagenã vitrea probè clauſa; poſt oleum coletur; cui ultimo adde

axung. ſerpentis ℥℞. ☉ ruta, citri, juniperi ℞i. ā. ℥viiij.
fiatque oleum febrifugum & alexipharmacum.

In omnibus febribus, tam intermittentibus, quàm malignis, & peſtentialibus, pulſibus, ſpinæ dorſi & regioni cordis inunctum; præſtans eſt & in venenatorum animalium morſibus & puncturis. Inſuper inſervit etiam emplaſtro febrifugo parando.

Cataplaſma febrile.

℞. nucleor. vel digitor. capitis allii, à pellic. mundatorum n. iij. ☉is p. j. croci ℞j. Miſceantur omnia in vaſe ligneo, cum piſtillo etiam ligneo, affuſo ſubinde ꝑo, ut pulticulæ conſiſtentiam acquirant; Mixture in linteolo extenſa, paroxyſmi tempore, cum calor febrilis jam corpus occupat, ſiniſtro annulari toti applicetur, ſinatur novem diebus, iisque præteritis eadem hora, qua erat applicitum auſeratur, & in aquam profluentem projiciatur. Sunt qui hoc cataplaſma die illo, in quo patiens à febre liber eſt, applicare ſolent, & per 24. horas ſolum in digito geri, & hoc ter vel quater reiterari volunt; veſicula excitata, quæ valde moleſta, tegitur cum empl. ſperm. ranarum. Cum hoc cataplaſmate, (quod abhinc viginti annis circiter à quodam amico, ex ſingulari gratia, & ſub ſecreta fide accepi) à febre

febre tertiana liberavit & sanavit Illustris. Ensiser Regni Dn. Dn. Franc. Biliuski &c. cum charissima sua conjugē, plus quam centum personas, ex amicis nempe, famulis, & subditis suis propriis: cujus descriptionis processum, Tibi quoque B.L. commendatum esse volui.

Sunt & plura alia, quæ ad cohibendum febrilem paroxysmum, non solum à plebe, sed & à Medicis insignioribus, carpis applicantur, ratione quidem arteriarum, quæ ad carpos decurrunt, & per quas vires topicorum cordi communicantur, ideò non semper contemnenda sunt.

Platerus corticem interiorem ramorum nucis, in aceto maceratum, carpis applicat, & se feliciter hoc remedio usum testatur.

Emplastrum febrifugum.

Rx. terebinthina Cypr. ℥i℥. storacis liquidi ℥℥.

Quibus in patella cuprea liquefactis, admiscebis

aranearum maj. vivar. & in locis mundis captarum n. xx.

Contundantur & misceantur in tigillo vitreato terreo, seu in dicta patella cuprea, pistilloque ligneo, tamdiu, donec aranearum non amplius conspiciantur, & mixtura quasi cinerei coloris apparet. Mixturæ parum calefactæ adde

pulv. bufonum, pyrii vulg. ex capitibus serpent. parat. ā. ℥j.

⊖ **ci ℥℥. ℥ij. communis, centaur. min. ā. ℥℥.*

camphora ℥ij. fuliginis ex camino q.s. pro tingendo, & cum

⊙ *febrifuga nestr. q.s. F. massa ad consistentiam empl. nigerr.*

Uusus. Ex hac massa formentur duo emplastra rotunda; magnitudinis dimidii imperialis, quæ auri seu argentifoliis obducta, pulsibus manuum utriusque carpi imponantur, hora una vel altera ante accessum paroxysmi, ubi ita reliquantur per novem dies, tunc eadem hora iterum removeantur, & in flumina projiciantur. Certum est, quod hoc emplastrum omnes febres intermittentes, præsertim autem tertianam notham & spuriam, sæpius sine adhibitione alicujus medicamenti cohibere solet, etiam ipsas febres pestilenciales. Interim tamen methodica cura non negligenda est, quæ causam occasionalem remove-re, recidivam præcavere, & ab aliis symptomatibus (quæ aliquando febres inale curatas sequuntur) defendere solet.

Poma & pocula febrilia.

Rx. salis nitri pur. (lap. prunella) ℥viii. absinthii, cardui benedicti,

*Z

centum-

centaurii, ruta ā. ℥j. Nitrum prius liquetur in crucibulo, igne quidem leni: cui post per vices reliqua salia injiciantur. Salia ita liquata, & in unum chaos coacta, effundantur in ventrem detruncatæ phialæ vitreæ parvæ (magnitudinis pilæ luforiæ) circum circa luto optime munitæ, ut sic pilæ seu pomi formam referant, quæ refrigerata è vitro contracto eximantur & ad usum necessarium servantur.

Poma dicto modo fusa, tractentur manibus, in calore febrili, cum enim temperant.

In eundem finem & simili processu fiunt ex sulphure, item ex solo puro nitro, poma pulcherrima splendentia & quasi polita.

Poculum pulcherrimum febrile.

Curiosum ex ☉ purificato fustum, externè & in superficie emblematis ornatum poculum, dono à me olim accepit Illustrissimus Dominus N. Kafanovius, Mareschallus curiæ, quod poculum febricitantibus, in ardore & calore febrili ad extinguendam sitim solatium est magnum, si ex illo bibant.

TITULUS XXIV.

VULNERARIA.

Oleum anodynum refrigerans.

Rx. *ol. spermatis mar. lumbricorum, ex succo cancer. ā. ℞℞. medulla crurum boum ℥iv. His mixtis immergantur fol. hyoscyami, solani, sempervivi ā. ℥i℞. flor. nymphae, verbasci, sambuci, rosar. ā. ℥ij.*

Digerantur aliquandiu, postea coquantur leniter, & ad humiditatis exhalationem; colentur: post exprimantur fortiter. Omnes dolores calidos mitigat; In febribus ardentibus, spina dorsi eò inungenda est. Ex hoc oleo fit

Unguentum refrigerans.

Rx. *olei anodynii antea prescripti ℥iv. cera alba ℥j.*

quibus invicem liquatis sub continua agitatione adde

aq. rosar. odor. ℥vj. in qua prius dissol. sit anodynii mineralis ℥ij. spermatis ceti rec. ℥vj. camphora ℥ij.

Fiat l.a. unguentum refrigerans, quod potenter sistit omnes inflammationes; Efficacissimum est ad combustiones, dolores podagricos, & ulcera dolorifica maximè antiqua.

cera. ℥j. *terebinthina Venet.* ℥iv. *ol. lauri* ℥i℞.
 in quibus dissolutum sit (scil. in tereb. seu oleo) *gummi elemi* ℥x.
 post immisceantur & pedetentim, sub continua agitatione,
gum. purgat. *i, *epopanis*, *galbani* ā. ℥ij.
 soluta prius in *phlegmate Oli*, ad *pulvis formā*. q. s. tandem add.
aristoloch. Ode, & *longa* ā. ℥iij. *masticis* & *olibani* ā. ℥ij.
myrrha ℥j. *campbora dissoluta*, (in *bals. de Peru*
ad pulcicula formam q. s. ℥℞. Fiat, omnibus exactè mixtis
 & copulatis, (cum pistillo, ex ligno fraxineo) emplastrum universale
 omnibus vulneribus, antiquis & recentibus conducibile, quod bre-
 vissimo tempore conglutinat, sanat, & ab omnibus symptomatibus
 defendit, & quidem absque alio remedio balsamico adhibito.

Empl. vesicatorium Cnöffelianum.

℞. *axung. ursi, leporis* ā. ℥℞. *cera citrina* ℥i℞.
cantbarid pulv. ℥℞. *cinab. praparat.* ℥j. *euphorbii* ℥ij.
campbora ℥ij. Fiat massa emplastri,
 cujus ℥j. vel ℥i℞. & ℥ij. extenditur super alutam, ad loca à Medico
 monstrata.

Empl. ad fracturas ossium

Illustriss. Domini Adergast, præfecti stabuli S. R. M.

℞. *ol. olivarum* mij. *lithargyri pulv.* ℥j.
 Coquantur ad consistentiam cerati. Adde in alia patella prius liquefacta,
cera ℥iv. *resina* ℥iij. Quibus omnibus exactè mixtis
 superinspergantur sequentes pulveres, utpote.
rad. consolid. maj. pulv. boli Armene subtil. pulv. ā. ℥viiij.
farina fabarum ℥ij. *mumie Egyptiaca, tragacantha* ā. ℥j.
 Misceantur omnia exactè, fiatque emplastrum justæ consistentiæ.

VIREs hujus emplastri sunt insignes, ad fracturas ossium sanan-
 das; Eorum enim coalitum promovet, callum, quo semel aggluti-
 nantur, auget, insuper fovet calorem partis nativum, genus nervosum
 roborat, & humorum fluxiones sistit, partibus vero prius reductis, &
 ligaturis, ferulisque idoneis probè adjunctis. Commendatur in her-
 niis quoque sanandis, & in doloribus podagricis placandis; quem-
 admodum Ser. Majestas, JOH. CASIMIRUS, p. m. Rex Pol. hujus
 emplastri auxilio sæpius restitutus est.

Pulvis pro cataplasmate ad fracturas
& luxationes ossium. (Germ. Dörband)

Rx. rad. consolide majoris ℥iij. ulmaria, farina fabarum volatilis ā. ℥j.
boli Armene, ▽ Oli dulcis, flor. osteocolle ā. ℥B. ℥ij.
sacchari hni Div. pulv. simplicis ex spermate ranarum ℥B.

M. fiat pulvis subtilissimus.

Usus hujus pulveris: *Rx.* pulveris prescripti ℥ij. vel iij.
albuminis ovi in spumam agitatione redacti q. s. ad incorpo-
randum, & fiat cum stupa tto madida cataplasma
frigide applicandum membro luxato.

In sanandis ossium fracturis ejusdem virtutis est cum emplastro supe-
rius descripto: omnes namque fluxiones ad partem affectam impedit,
& ne humores affluxi corrumpantur, cavet. Necesse est, ut hoc cata-
plasma per septem vel octo dies cum adhibita ligaturâ in parte affecta
relinquatur, donec ægrotus persentiat se melius habere. Plura vide apud
autores, qui chirurgiam tractant.

TITULUS XXV.

MEDICAMENTA SECRE-
TIORA EX SPERMATE
RANARUM

D. D. A. C.

Sperma ranarum (Germ. Froschleich) à *Panacelo* spermium, sper-
ma aquaticum, & gluten aquaticum, à Cl. *Cnæffelio* in observa-
tionibus mucago aquatica dictum, est illa mucilago instar albu-
minis ovi, quæ ineunte vere hinc inde circa lacus, paludes & sta-
gna invenitur, unde postea beneficio solis viva animalia, seu ranæ, gene-
rantur, quamque medici & chirurgi hujus seculi in summo pretio habent.

Colligitur à pharmacopolis brevi ante novilunium vel in ipso no-
vilunio, quo tempore collecta, teste *Hartmanno in not. ad Croll* ad annos
triginta durare potest, e contra ea, quæ in plenilunio colligitur, facile pu-
tredinem concipit & maximè foetet.

Conservatur autem beneficio aluminis istud sperma, in doliolo
è ligno querno recenter fabrefacto, quem modum Cl. *Dn. D. Cnæffelius*
cum *D. D. Zwelfero* observavit in hac proportione, nempe ad liquoris

Sperm. ran. per succ. clarificati ℥xl. adjecit *aluminis usti* ℥j. tantum, aliquando ℥ij. & sic sine ulteriore destillatione in loco frigido positum hoc sperma ranarum in virtute & efficaciam conservatur, citra periculum corruptionis per totum annum, ac diutius. Virtutes à *Cl. Hartmanno* in *l. c.* enumerantur.

Sperniolum siccum ordinarium D. D. A. C.

R. *Sperm. ranar.* ☒e Martio & in ipso novil. coll. q. v.

(*Not.* in nostro climate vix ante ☒em Aprilem sese prodit) ponatur in sacco: quæ sponte defluit ▽ interim seorsim asservanda.

Jam **R.** *oculorum uigrorum in sacco relictorum*, q. v.

in patella cupreâ supra ignem spatulâ ligneâ continuo movendo, donec in pulverem subtilissimum redigi queant; vel quod melius, in calore ☉is, vel post fornacem sponte exiccetur.

Pulvis ex oculis *sperm. ranar.* tali modo paratus imprægnetur sæpius cum proprio spermate superius per sacco transcolato & denuo exiccetur; pulvis tandem asservandus.

Alius modus.

R. *Sperm. ran. jussu tempore, i. e. circa novil. collecti*, q. v. immitatur in cucurb. vitream ac appposito **XX**co cæco, benè munito, leni carbonum igne in cineribus digeratur & continuò detineatur, donec omne hoc sperma prius in liquidam & postea in crassiores substantiam abeat. Continuata digestionem materia coagulatur, & fit instar pinguedinis & tandem totaliter exiccari incipit, ut faciliè in pulverem redigi possit. Pulvis demum ita laboriosè confectus aliis medicamentis admiscetur, de quibus postea & suo loco.

Citius absolvitur negotium, si liquor prius per destillationem abstrahatur usq; ad siccitatem, materia in fundo vitri relicta pulverifetur, & postea irroretur sæpius, cum liquore suo recenti & sponte resoluta, atque iterum iterumque exiccetur.

Sperniolum siccum ordinarium ex ranis D. D. A. C.

R. *ranar. aquaticar.* in aquis puris & circa fontes ☒e Martio & Aprili captarum & adhuc viventium numero **xxxx** vel **q. v.** immittantur cucurb. vitr. appositoq; capitello, in **MB.** igne lento destillatio instituitur, liquor egressus interim ad suos usus reponendus est. Destillatio adhuc continuanda est, donec ranæ totaliter exiccatae sint, ut faciliè in pulverem teri possint, qui tandem ita paratus cum proprio spermate (per sacco

faccum recenter transcolato) sæpius imprægnandus & rursum exiccandus est.

VIREs magnæ sunt in quacunque hæmorrhagia & effervescentia sanguinis; datur à ℥j. ad ij. in propria aquâ destillatâ; externè inspergitur vulneribus.

Sperniolum siccum compositum D. D. A. C.

℞. *Spermat. ceti* ℥iv. *thuris mastich. ā.* ℥ij *croc.* ℥ss. terantur singula in pulverem, postea misceantur, & cum spermate ranar. (in sacco resoluto) irrigentur pulveres ter, quater & sæpius, & dein sponte exiccantur. Quo factò hic labor etiam toties cum spermate juniperino & flore cœli instituendus est, tandem add. *camphor.* ℥iij. misc. fiatque pulvis in vitro puro asservandus.

VIREs sunt æquales cum sperniola Crollii; in hæmorrhagia sc. narium, gutturis, uteri, hæmorrhoidum, sanguinem quippe frigiditate & virtute specificâ coagulat. Dos. à ℥ss. ad ḡ. xv.

Exterius idem pulvis inflammationes omnes mitigat, dolores podagricos lenit, (cum vino calidè applicatus) insuper omnia ulcera antiqua, inflammata, dolorifica, & cancræsa curat.

Not. *Pro externo usu in vulneribus crocus omitti potest.*

Sperniolum mucaginosum compositum.

I.

℞. *Spermat. ranar. sponte resoluti & beneficio aluminis seu Di asservati,* ℥xlviij. *myrrhæ commun. aloës soccot. ā.* ℥ij. Mixta asserventur in lagenis vitreis bene clausis locoque frigido, pro nostro topico externo.

II.

℞. *Spermat. cet. mastich. ā.* ℥ss. *myrrh. camphor. ā.* ℥ss. *phlegmat. Oli, Spermat. ranar. transcolat. ā.* q. s. Misc. & sign. *mixtura nostra localis externa.*

III.

Sperniolum pro Illustris. Principe van Eggenberg in Styriâ, compositum.

℞. *Spermat. ranar. servat. & colati* ℥vj. *ceti* ℥ss. *juniper. ℥ss. califolii,* quantum haberi potest, *myrrhæ et.*

thuris,

thuris, mastich. ā. ℥j. croc. pulv. ℥℥. camphor. ℥iij.
 Misc. & in vitro bene clauso insolentur ad omnimodam resolutionem.

In chirurgia ejus usus est insignis, ideo ad sananda ulcera antiqua, fetida, chironæa, cancrofa & maligna præsertim ad cancrum mammillarum & faciei remedium est magni solatii. Applicetur cum plumaceolis seu floccis mollioribus circa semen cardui benedicti collectis & in hac mixtura intinctis, superposito etiam emplastro spermatis ranarum; tollit etiam omnes dolores & inflammationes partium externarum, ideo in doloribus podagricis cum linteis (sc. eo imbutis) singulari cum successu applicatur.

Non dissimilis mixtura sequens, à *Paracelso*, in libro von offenen Schæden p. 434. (*operum latin Tom. III. Sect. 2. tr. de Apostem. &c. cap. 5. p. 42.*) descripta, quæ *R. sperm. ceti, sperm. van. sperm. juniper. cælisfolii ā. p. æqv.* Fiat destillatio in sole; ad erysipelatis exulcerati curam ab auto-recommendatur.

(Hic adjungo etiam ex ipsius *D. D. Cnæffellii M. S.* quæ de mucagine juniperina sibi annotaverat, quid sit, & ubi colligatur.

Gelatina sive gluten hoc juniperinum (teste experientiâ rusticorum in Styriâ) nunquam toto anno magis reperitur, quam mense Majo, imprimis horam unam aut duas post imbres nimbosvè, ubi circa nodos seu juncturas stolonum annuorum juniperi instar candidæ, interdum flavescens gelatinæ ex internodiis exudat, quemadmodum synovia ex articulis hominis, ibique concreta adhærescit, non tamen ita firmiter, quin vento vehementiore concussa decidat, aut à solis radiis liquata defluat, quod ipsemet hisce vidi oculis. Quod si contingat, ut gelatinâ hanc nec venti nec imbres nec solis radii lædant, in fungos concedit, qui vitro inclusi solique expositi in limpidum liquorem resolvuntur. Liquor iste virtute eâ præditus est, ut membris paralyticis applicatus (juncturis quotidie bis inunctis) omnem contracturam perfectè sanet: quod certè summum arcanum est, ipsa etiam signaturâ præbente argumentum. Quare etiam ab arthritide confectos articulos eundem liquorem restaurare & corroborare necesse est. Experimentum dictis faciet fidem. *Huc usque Cnæffellius*, qui in allegato M. S. Germanico, quid sit & ubi inveniatur cælisfolium, quod & flos cæli dicitur, sequenti sensu hæcce annotaverat:

Cælisfos seu cælisfolium, nonnunquam in æstate aut autumno in ripis maris Balthici, quandoque etiam in viis, instar gelatinæ coagulatum

latum invenitur, sed frequentius matutino tempore ante ortum solis; nam quamprimum solis illud radii attingunt, in aquam mox resolvitur, ideoque ultra horam post exortum solem non durat, nec uspiam totâ die reperiri potest. Vulgus hominum vocat istam gelatinam das Sterngeschos oder Sternpußen / quasi dicas, stellarum jaculum seu stellarum purgamentum. *Tantum ille.* Ipsemet ego in juventute mea peregrinando & postmodum hinc inde iter faciendo, gelatinam istam multoties in viis & juxta eas vidi, sed semper ante solis ortum, uti laudatus modo Autor noster annotaverat. Ruricolæ eâ utuntur ad comæ productionem.

Observationi Cnöffelianæ subjungo & hoc de COELI FLORE, quod in *Job. Ernesti, M. D. tractatu de oleis p. 500.* legi; hic flos, inquit, mense Majo circa Pentecosten temporeque nocturno instar mucoris narium in prata incidit, idque trepidanter & quasi in circulo; hæc aqua lentè destillata (alias enim nimis cito ascendit) est corrosivum dulce; omnes dolores cum admiratione sedat, ulcera quotcunque rebellia curat & sanationi obedientia reddit, cû emplastris ad puncturas mixta: in cancro & fistulis est valde admirabilis, cum pannis laneis applicata, vermemque interficit.

Helvetus quidam ex eo fecit pulverem album, & cum ejus granis duobus vel tribus sistebat omnes dolores internos intensissimos, eoque ut exterius in ulceribus, ita etiam intra corpus summâ felicitate utebatur.

Paracelsus hujus cœlifolii etiam meminit aliquoties & ab illo NOSTOCH & CEREFOLIUM nuncupatur; videlicet *Tr. de vita longa l. 4. c. 2. & 8. (Tom. II. p. 65. & 67. edit. Lat. noviss. Genev.)* item *de signat. rer. natur. l. 9 p. 920. (Tom. II. p. 115.)* porro *l. 2. Berthou. c. 7. (Tom. III. sect. II. p. 32.)* & *Tr. von offenen Blattern c. 5. (Tom. III. sect. II. p. 42. b.)* denique loco jam supra citato.

Nostoch in *Lexico chimico Jonstonii* est jaculum alicujus stellæ, vel potius ejus repurgatione dejectum quid in terram. Invenitur potissimum Junio, Julio & Augusto super latos campos vel in pratis instar fungi magni vel spongiæ, foraminosum quid & leve, tendens in fulvum & ravam colorem, & ut coagulatum jus tactum contremiscit.

Petrus Borellus Obs. 41. C. III. Histor. rarior. Medico-Physicar. Vidi, inquit, nostoch sive florem cœli, speciem musci, terræ friabili & monticulolæ incumbentem, tanquam gluten post pluvias à quibusdam Chemicis

micis decantatum, illum enim pro universi spiritu capiunt & ex eo spiritum dulcem, sed maximis præditum viribus aurumque solventem educunt.

Emplastrum spermatis ranarum D. D. C.

Rx. *Œi sperm. ranar. lumbricor. cancror. ā. ℥viiij. ceruss. pulverisat. ℥i℥.* Coquantur igne leni in sartagine amplâ, spatulâ continuè agitando ad consistentiam emplastri mollioris, cui ab igne remoto & parum refrigerato adde

cera alba, (seorsim liquef.) ℥iij.

pulv. mastich. thuris opt. ā. ℥℥. ran. cum propr. sperm. in succ. ℥j.

camphor. in oleo ovor. dissol. ℥iij. Misc. accuratè,

fiatque empl. debitæ consistentiæ, quod multum conducit in inflammationibus & doloribus coercendis, & ad ulcera contumacia fluida & antiqua in tibiis curanda; insuper salutare topicum externum est in omni fluxu sanguineo, ac speciatim hæmorrhoidum, menstruorumque dorso solum applicatum.

TITULUS XXVI.

COSMETICA.

Magisterium talci.

Rx. *talci Veneti & albi, striis brevioribus q. s.* Suspendatur in parte interiore campanæ vitreæ, subtus in crucibulo accendatur sulphur, prius igne dissolutum (ut in præparatione spiritus sulphuris chimico more fieri solet) & vapor seu fumus, spiritibus sulphuris prægnans, penetrando talcum reddet friabile candidumque: postea contundatur in mortario candente pistillo ferreo, sitidem prius calefacto, tamdiu donec nullum amplius splendorem scintillantem prodat. Pulvis tum trajiciatur per linteum rarum, ut subtilis & impalpabilis instar alcohol evadat, qui in scatulâ mundâ & sicca pro usu ad servandus est.

Qui laborem majorem in se suscipere vult, talcum prius per vaporem aquæ dulcis mollius reddere potest, prout in calcinatione philosophicâ cum corau cervino, ebore & aliis animalium ossibus fieri solet, qui labor tertio die aliquando absolvitur; tandem & per aliquot dies cum elevato fumo ex sulphure accenso maceretur, ut modo docuimus, & sic talcum fiet ita friabile, ut digitis conteri possit.

Not. cum talco Muscovitico res non succedit, sed solo Veneto.
 Hic modus reducendi talcum in alcool, commodus nec vulgaris est: retinet enim suam lubricitatem & mollitiem, ita ut, cum cutis eo teritur, butyri instar evanescat, redditque cutim elegantem, subtilem ac formosam. Plurimi laborarunt, ut hunc pulverem ex talco parare possent, sed nullus unquam cum tanto effectu paravit, quantum quidem hoc nostro modo paratus est. Aliqui enim talcum subtilissimâ terebant, alii in cute balenæ, alii in solâ papyro, sed tardissimè ubique successit, & valde parum obtentum. Qui vero talcum igni reverberatorio in fornace calcariâ vel lateraria commiserunt, & in calcem reducere voluerunt, longè minorem sunt consecuti effectum; talco enim humidum suum radicale per illam calcinationem omne fuit absumptum, & nihil acceperunt, præter calcem vulgarem sine viribus. Idem etiam accidit præparationi olei hujus talci, cujus ubique in libris fit mentio; quod quidem parare sæpius vidi, & ipse etiam elaboravi; sed nihil aliud obtinui, præter liquorem salinum, qui nihil aliud præstat, quam vulgare illud oleum F ri ex sale per deliquium factum.

Pulvis cosmeticus compositus.

R. *magist. talci præced. marcasita, spermatis ceti albissimi* ã . z . ij .
M. in mortario vitreo seu vitreato & fiat pulvis subtilissimus.
 usus. Pulvis lanugine seu gossipio exceptus, adhibeatur cuti vesperi, dum itur cubitum: sequenti die facies linteo puro & sicco iterum abstergatur.

Pulvis alius cosmeticus.

R. *spermatis ceti albissimi, magisterii talci* ã . z . ij .
sacchari hni albissimi z . B . *M. F.* Pulvis.
 Eandem habet virtutem & usum cum pulvere cosmetico superiori.

Rosetta Italarum.

R. *magisterii concharum margaritiferaarum & splendensium (matr. perlarum)* *magist. marcasita* ã . z . B .
lacca Indica purpurea vel Florentina finissima, vel quod melius, magisterii carmasini, quod Galli & Itali carmein & carmion vocant q . s .
 Usus hujus pulveris est notus.

Linteum ceratum pro larvis seu masquis, ut vocant.

ANte omnia linteum Hollandicum subtile & crudum extendatur in quadrato : postmodum cum liquore recenti spermatis ranarum, (per saccum densum tamen prius absque igne transcolati) humectetur sæpius linteum & denuò sponte exsiccetur, scilicet sexies vel septies: postea in patinâ vel patellâ purâ super aquam bullientem dissolvatur

*cera alba ℥ss. unguent. pomati, seu adipis ex pedibus
agninis excolti ℥j. dissolutis adhuc adde
spermatis ceti ℥ij. camphora ḡ. vij.*

miscantur insimul quam optimè.

Cum hâc mixturâ inungitur postea linteum (superius cum spermate ranarum jam paratum) & quidem penicillo magno & molli ex unâ parte solùm. Quibus peractis, linteum ceratum cum alio panno crudo & puro terendo poliatur.

Ex hoc linteo postea fiunt masque pro fœminis contra varias injurias aëris nocentes faciei.

Hanc etiâ habet virtutem, quod faciem ardentem & rubentem refrigeret, atque cutim mollem, delicatam & albam reddat, & ab omni immunditie præservet. Fuit quondam secretum Sereniss. LUDOVICÆ MARIÆ, p. m. Poloniæ & Sveciæ Reginæ.

Ex singulari amicitia & communcatione Magnifici Dn. N. Nol-le, Cubicularii ejusdem Reginæ.

Bezetta rubra seu torna folis bezedina.

Descriptiones hujus sunt perquam multæ, nos potiores hic recensimus, & primò modum illum, quem olim in aulâ Serenissimæ Mariæ Ludovicæ p. m. Regiæ Poloniæ & Sveciæ virgo quædam nobilis adhibuit : qui sequens est:

*℞. baccarum spinachie bacciferae recenter collectarum lib. j.
succu acidu citri seu limonum rec. express. lib. ℥.*

factaque maceratione per aliquot horas, in loco frigido, succus rubicundus per colaturam & expressionem separetur ; cui denuò immergantur recentes spinachie baccæ, & iterum fiat expressio. Post in liquore colato & per resistantiam purificato immergantur bis vel ter linteamina Armeniaca seu Turcica, ex gossypio confecta, & iterum sponte exsiccentur, inque scatulâ purâ ad usum servantur. Pannis hic tinctus,

tinctus, & dicto modo tincturâ rubicundissimâ & eleganti imprægnatus fœminis pallidis servire solet ad inducendum vivaciorem colorem genis palleſcentibus. Modus adhibendi est notus. Liquori alicui deſtillato seu ſimplici impoſitus, colorem communicat purpureum elegantiffimum.

Vidi etiam bezetta rubicundiffima ſolo ſucco baccarum ſolani Americani infecta & parata. Sed hic cautè agant tragematopolæ, qui ſaccharata, & ſimilia ex ſaccharo comestibilia, his pannis tingere ſolent, ne talia ſibi linreamina tincta eligant, quæ ſucco aliquo nocivo imbuta ſunt, & inde ſanitatem deſtruant.

In Hiſpaniâ & Gallia paratur bezetta beneficio Ræ ſeu ſucci granorum chermes vel cocci infectoriæ. In Italia cum Râ rubrâ, exlanâ è panno ſcarlato detonſâ, ſeu filis ſericis, carmaſini coloris, cum decocto aluminis extracta; vel cum ipſâ laccâ finiſſimâ Florentina, & ſucco acido granatorum ſeu citri.

In Belgio ſunt contenti cum decocto verzino, cum aceto & alumine parato, quo faciem pallidam ornant. Germanæ & Polonæ fœminæ ex filis ſericis aquæ ſimplici calidæ impoſitis cum pauco alumine colorem extrahunt pulcherrimum, quo ſimili modo genas & labia tingunt in colorem vivacem & rubentem.

Plura his ſimilia qui deſiderat, is inſpiciat *Alexandrum Pedemontanum & Weckerum de ſecretis. Job. Bapt. Porta magiam naturalem lib. IX. cap. 17.* & alios plures, qui hanc materiam fuſius tractant.

Charta di Spania.

Huc pertinet & charta *Hiſpanica purpurea ſeu cosmetica*, cujus beneficio & genarum roſeus ſeu eleganter incarnatus color conciliatur, qui uſus modò ferè in totâ Europâ fœminis curioſis eſt notus. Hæc charta itidem paratur cum Râ ſeu magiſterio cochinnæ ſeu cocci infectoriæ, per ſuccum acidum limonum & parum aluminis extracto. Nos curioſitatis cauſſâ quondam citra ullam difficultatem rem inſtituimus in hunc modum:

R. *laccæ Hiſpanicæ pulch. & finiſſimæ in granis vel loco hujus Florentinæ optimæ ex floccis ſcarlati paratæ, & non ex ſcobe ligni factæ, ut modò in Italia plerumque fieri ſolet, q.v.* Hanc laccam diſſolve ſuper lapidem, vel in mortario lapideo, cum ſucco acido citri & granatorum q. ſ. Mixturam liquidæ conſiſtentix

ita paratam extende cum penicillo in papyro purâ, cum aciditate citri itidem prius insuccatâ, & postquam mixtura benè exsiccata fuerit, de-
nuo aliam illine, & ad exsiccandum repone, quod tertiâ etiam ac quartâ vice inamo sæpius iteretur, sicque charta parata erit.

Qui vero colorem rubeum papyro inductum, Hispanico more occultare vult, (quod tamen superfluum existimo & nullius utilitatis est) is purpuram nostram in aquâ salis ammoniaci dissolutam, quæ etiam suo loco à nobis describetur, adhibeat.

Tincturam hanc, inquit *Cl. Wormius Musei cap. X. lib. 4. ex cnici floribus, spumâ maris & arenâ in Hispaniâ confici dicunt*; Ego eam ex ligno Brasiliano aut sandalo rubro extractam chartis his illini arbitraretur, ut exsiccati & hâc formâ circumferri queat. Hoc fuce quando utuntur, digitum saliva madefaciunt, & chartæ affricant, qui tantum abradit R \mathfrak{z} , q. s. reliquum in usus servatur.

Unam chartam seu folium pro ducato emere quendam vidi, hic verò ejus præparatio gratis communicatur.

Aqua cosmetica composita D. D. C. pro Principissa d. Eggenberg.

R \mathfrak{z} . ∇ *florum fabarum, nymphae, lil. alborum* à. \mathfrak{z} ij.
rad. sigilli Salom. sperm. ranar. a. \mathfrak{z} ij. *rosar. albar. parum* sc. \mathfrak{z} ij.
R \mathfrak{e} *cosmetica* q. s. pro lactescentiâ, *magisterii marcasta* \mathfrak{z} iv
sacchari hni crystallini \mathfrak{z} i. *camphora* \mathfrak{z} ij.
 \odot \odot *per deliquium facti* gtt. xxiv. M. F. aqua.

Not. Tinctura cosmetica rubra à Principissâ non admiscebatur prius, quàm eâ uti vellet, tali proportione:

R \mathfrak{z} . ∇ *cosmetica cochl. j. mixtura cosmetica* gtt. ij. vel iij.
Faciem rubram refrigerat, & albedinem gratissimam conciliat, cutim etiam tenerimam & subtilem reddit.

Tinctura cosmetica alba.

R \mathfrak{z} . *balsami albi & clari Aegyptiaci* q. v. ∇ *optimè rectificati* q. s.
 \odot \odot *veri stillatitii rosarum* gtt. aliquot. M. & in vitro benè clauso (quod chimici phialam vocant) sufficiente digestionem peractâ, R \mathfrak{e} alba effunditur, novus spiritus affunditur, ad totalem dissolutionem balsami usque: conjuncti postea colentur per linteum subtile & purum. Usus esto talis:

R \mathfrak{z} . ∇ *sigilli Salom. flor. fabar. lil. albor. saponaria* à. \mathfrak{z} ij.

R \mathfrak{e}

Re cosmetica alba præcedentis pro lactescentiâ q. s. essentia odorifera rosarum gtt. j. M. & fiat lac virginis.
 Mixturâ istâ facies manè & vesperi abluatur; cutim abstergit & albiorem atque delicatiorẽ reddit.

Tinctura cosmetica rubra.

Rx. myrrha rubra electa, asa dulcis, styracis calamita ã. ʒj. V opt. rectif. lib. ~ rosarum ardentis opt. rectif. ʒʒ.
 Stent in vitro benè clauso, tamdiu in digestionẽ, donec spiritus rubicundissimè tingatur, postea filtretur per chartam, in vitro puro servetur ad usum.

Asthmaticis prodest, uti & catarrhosis & aliis morbis pectoris. **DOSIS** gtt. x. ad xx. in aquâ veronicæ, tussilaginis vel violarum. usus externus est cosmeticus, ad manuum & faciei lavacra, & cum Râ cosmetica albâ superius descriptâ convenit. In aqua florum fabarum, liliorum alborum seu spermatis ranarum infusa lactescentem reddit liquorem, inde & lac virginum dicitur, quod strophiole puro prius infusum, manibus & faciei adhibitum, cutim reddit nitidam.

Sequens vero præstantius reperi:

Rx. ∇a nostra ʒialis communis (vid. Mercur. cosmet.) part. j. fontana limpida part. vj. ~ rosarum fragrantis gtt. aliquot. (aquam rosarum, quoniam destillata est, nunquam commisceo) Misceantur & cum tincturâ cosmeticâ rubrâ præcedente præcipitentur, ut liquor fiat lacteus, cui in mortario vitreo mundo admiscui tantillum pulveris cosmetici posterioris supra descripti, ut fieret

Linimentum cosmeticum.

Rx. ∇a ʒialis nostra p. j commun. fluviat. non destillata p. vj. mixtura rubra cosmetica pro lacte virginis q. s. Jam. Rx. pulveris cosmetici superioris secunda descriptionis ʒʒ. mixtura hujus ʒialis lactescentis q. s. Fiat linimentum.
 Cum hâc mixturâ illine faciem ab omni immunditie prius lotam & purgatam, albedinem conciliat gratissimam & amabilem, sed caute adhibendum est, ne oculos & dentes contingat, & raro.

Illiniri quoque potest linimentum hoc lineo panno, decies prius mucagine recenti imprægnato, (uti feci Regiomonti) ex quo deinde chirothecæ ac larvæ confici possunt nocturno tempore applicandæ.
 Ex manuscriptis Clariss. Dn. D. Cnöffelii,

Balsamum cosmeticum.

Rx. unguenti pomati ℥℞. O° i jasmīni Romani recentis ℥j.
 O° is F° ri deliquat. ℥ij. spermatis ceti ℥v.
 magister marcastica ℥ij. F. balsamum.

Balsamum aliud cosmeticum.

Rx. spermatis ceti ℥℞. O° i F° ri per deliquium facti q. s.
 misceantur optimè in mortario vitreo, deinde adde
 O° i jasmīni ℥ij. succi acidi citri ℥ij.
 magister marcastica, sacchari hni ā ℥j. M. F. balsamum.
 Asperitatem cutis lenit, glabram, subtilem & albicantem econtra
 reddit.

Unguentum rubrum pomatum Ser. Reginae CÆCILIAE,
 pro tingendis labiis atque medendis fissuris.

Rx. unguenti pomati albi odoriferi rec. facti ℥ij. radicū anebusa q. s.
 Bulliant simul lenissimo calore, in vase clauso tamdiu, donec omnis
 rubedo ex radicibus extracta sit: colato unguento adde
 O° i caryophyll. gtt. iij. cinamomi gtt. iv.
 citri ex corticibus recent. sine Δ e extracti ℥℞.
 moschi, ambræ ā. ḡ. ij. F. l. a. unguentum rubrum.

Unguentum cosmeticum.

Rx. album. ovor. recent. n. ij. benè conquassari & in spumam redacti,
 succi seu aciditatis citri recenter extracti tantundem;
 Mixta coquantur in ollula novâ vitreatâ lento carbonum igne tam-
 diu, donec tandem abeant in consistentiam pomatæ albiſſimæ: mate-
 ria interim inter coquendum spatula lignea continuo agitanda est,
 & ubi refrixerit, adhuc addi possunt
 spermatis ceti ℥℞. O° i jasmīni ℥j. M. F. linimentum.
 Utendi modus est iste, ut cubitum itura faciem eo illinat, mane verò
 eandem linteo puro iterum detergat.

Linimentum defensivum, cujus beneficio à vesti-
 giis variolarum plures immunes manserunt.

Rx. frustum lardi veteris. Hoc accende super patinam flore lactis
 plenam, pinguedinem destillantem & lacti supernatantem cochleari
 argenteo collige & cum penicillo in eadem intincto, variolas jam ma-
 turas, & antequam aroscere incipiant, inungito. Sic facies immunis
 erit

erit ab omnibus variolarum vestigiis, quod non solum in aliis multis personis, sed & in ipsâ Serenissimâ Reginâ probatum est. Medicamentum quidem videtur esse simplex, sed est magnæ virtutis & utilitatis.

Sapo cosmeticus S. R.

R. *saponis albi Italici, non fetidi lbj.*
 concindatur aut radatur subtiliter, adde
biacca Hispanica ℥iij. rad. ireos Florent. subtil. pulveris. ℥i℞.
magist. marscapite, spermatis ceti ā ℥vj. ☉ ☿ ex ☉ extracti. ℥vj
 contundantur & misceantur in mortario lapideo cum
 ▽ *rosarum odorifera q. s.*
 donec omnia per minima commixta sint, in fine adhuc adde
 ☉ *ligni Rhodii, vel rosarum veri ℔j.*
 Formentur more solito globuli, magnitudinis ad placitum.

Sapo cosmeticus alius S.R.E.

R. *amygdalarum dulcium excortic. & ad pulvis formam cum*
 ▽ *aliquâ odorif. q. s. redactarum ℥viij.*
vitell. ovorum recent. n. ij. ▽ odorifera rosarum ℥iij.
 Coq. in patellâ aliquâ argenteâ vel cupreâ, ad consistentiam crassam
 instar pastæ, in vase non adhærescentem, continuò itaque pistillo
 ligneo agitanda est; Deinde adde
saponis Veneti subtiliter rasi, & cum ▽ rosarum odorifera
aliquoties loti & perfumati lbj.
 contundantur in mortario lapideo quàm optimè, semper admiscendo
 aliquid ☉ *☿ per deliquium facti e. gr. ℥℞.*
 tandem inspergantur sequentes pulveres: scilicet
magisterii marscapite ℥i℞. pulv. rad. ireos ℥j.
amylî, biacca Hispanica ā. ℥ij.
M. donec omnia per minima commixta sint, tandem adhuc adde
 ☉ *jasmini Romani ℥j. rosarum veri ℔℞.*
moschi optimi ad libitum.

TITULUS XXVII.

LIQUOR ALKAHESTICUS

Cl. Helmontii & Cnoëffellii.

Quid hoc nomen *Alkabest*, *Althæst*, & *Alcabest* denotet, & quâ-
lis medicina sit, nullibi clarè explicatur.

Clariss. D.D. *Guern. Rolfincius* cum nonnullis vult, quod
alkahest, quasi *alkali est* indigitandum sit, & medicamentum
esse, ad liquida chimica opera perficienda, si consideretur perfecta ejus
præparatio; ad solida, si inchoatio.

Ex *Polemanni* scriptis liquet, liquorem esse igneum volatilem,
quò facilè Δ ra metallorum & mineralium sequestrantur.

Job. Glauberus hic producit \ominus artis philosophorum, & \ominus mira-
bile, universalis \ominus is titulo, quod trium regnorum climata pervadit, &
eorum summa sit medicina.

Innuit ex \ominus e culinario, Mo , alumine, aliisque rebus parari posse,
de quibus omnibus extensius tractat *Clar. Rolfincius*, in *chim. in arit*
form. redact. lib. 5. sect. 1.

Modus procedendi circa fixationem, à dicto *D. Cnoëffelio & Hel-*
montio, triplici via instituitur, ratione triplicis

Objecti, in quod alkahest agere debet. Inde triplex etiam resul-
tat alkahest: 1. minerale. 2. vegetabile. 3. & animale.

Sed remotis aliis circumstantiis, accedo tandem ad ipsius secre-
tissimi liquoris præparationem, & primo

Pro resolutione mineralium.

Rx. \ddagger ci mineral. (ex minera immatura \ddagger ii
per se more consueto Q ii) s. q.

Pasce hanc aciditatem cum \ominus e \ddagger ri, quousque desinat ebullire, perge
in additione \ominus is \ddagger ri, donec liquor plane fiat lixivialis, post adde

\ominus is \ast ci, quoad odor ascendat planè \square lis, destilla lento calore humi-
ditatem, ad siccitatem usque, destillationem repetè, liquorem à fecibus
cohobando, & semper \ominus is \ddagger ri novi adjiciendo parum, donec liquor
plane fiat igneus, & erit liquor alkahesticus, ad usus sequentes paratus.

Pro-

Pro resolutione vegetabilium.

Rz. \dagger *vegetabilis, (ex lachrymis vitium) propriis foliis fermentat.*
& per se parat. q. v.

Pasce hanc aciditatem cum \ominus e \ddagger ri, & procede omnimodè ut ante factum cum minerali menstruo.

Pro resolutione animalium.

Rz. \dagger *animalis, (id est seri lactis acidum) q. v.*

Pasce hanc aciditatem cum \ominus e \ddagger i, & idem præparandi fervetur ordo, ut supra de mineralium menstruo dictum.

Hæc sunt tria menstrua particularia, universalialia cuncta magisteria, cum tribus his menstruis fieri possunt, in rerum natura, quia per ea in prima essentia sua tria principia resolvi possunt, ex quibus post circulationem fit \ominus volatile seu essentiale, quod summum est magisterium.

De subjecto mirabili hujus liquoris, vide sis *Helmontium tr. potest. med. §. 3;* ubi ea vocat, *ex electro opaco, cujus nomen gemma rose, nondum aperta;* i. e. \ddagger immaturum; *sapor austerus & terrestris;* elicitur namq; \dagger ope ignis ex \ddagger o; qualitate liquor iste est *ignis-aqua, nomen prorsus simplex, singulare indeclinabile, inseparabile, immutabile & immortale,* i. e. ALKAHEST, plura vide apud dictum *Helmontium.*

usus hujus menstrui in extractione rerum instituitur hoc modo, e gr. in vegetabilibus.

Rz. *res extrahendas, ut radices, herbas. &c. e. g. fol. melissa, basilici, absinthii, seu alius generis plantæ q. v.*

Hujus prius in mortario lapideo contusa pars j. liquoris alcahestici vegetabilis part. ij. M. stent in vitro hermetice clauso, ad digerendum, per octiduum, seu diutius, & quidem calore lenissimo, tinctum quod est auferatur, & liquor novus affundatur, digerendo & extrahendo tamdiu, donec omnis essentia plantæ extracta sit, & ne quid impuri & crassi eò misceatur, extractiones omnes per chartam filtrentur, & cum \forall opt. rectificati & alcoolifati s. q. misceantur bene, in phiala, hermetice clausa, Hic sine mora \forall in se recipit Ram, & omne hoc, quod in liquore alcahestico est extracti, iterum extrahit, & ambo à se invicem separantur, ita ut \forall cum imbibito extracto seorsim, & liquor alcahest similiter seorsim, & quidem purus, omnique extracto privatus in vitro stet,

quod & *Cl. D. D. Rolfincius*, de suo ex O -parato liquore alkahestico refert. Tandem Ψ essentia plantæ imprægnatus, & à liquore alkahestico separatus in leni digestionè exhalet ad justam essentiaë consistentiam.

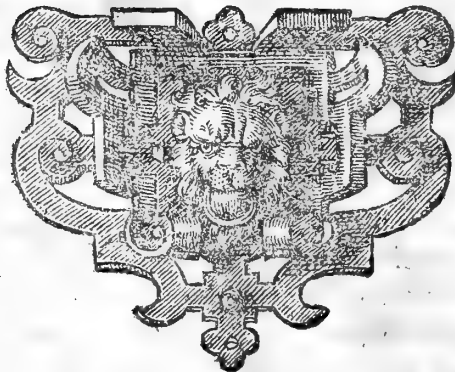
Hoc peracto, utrumque tam essentiam, quam liquorem alkahesticum ad usum serva:

Essentiam tanquam medicinam, ad extirpandos morbos: liquorem verò alkahest, pro extrahendis rebus aliis plurimis, in quibus iterum inservire poterit.

Sic proceditur quoq; in extractione Rrarum & Δ rum metallicorum: ubi hoc annotandum, quod temporis hic requiritur plus, & aliquando tres vel quatuor menses, antequam extractio perficitur.

Nota. Parata dicto modo essentia, alkahest innatans instar rubini, separari atq; in ovo philosophico & hermeticè clauso ulterius circulata, in lapidem, sive S essentialè mutari potest, quod virtutibus sui concreti seu individui instructum erit.

F I N I S.

INDEX

FASCICULI SECUNDI

MEDICAMENTORUM

SINGULARIUM.

A.	
A CETUM <i>bezoardicum</i>	30
ACIDULÆ <i>vegetabiles</i>	52
ALEXIPHARMACA	24
ALKAHEST <i>Helmontii & Cnöffelii</i>	194
ad ALOPECIAM <i>leprosam unguentum</i>	170
AMBRA <i>moschata sicca</i>	92
<i>Ambra essentia</i>	<i>ibid.</i>
AMULETUM <i>Celestinum</i>	67
<i>in fluxu nimio hæmorrhoidum</i> <i>vid. hæmorrhoidalia.</i>	
<i>in fluxu nimio mensium</i> <i>vid. Menses sistencia.</i>	
ANNULUS <i>stellatus Helmontii. vid. hæmorrhoidalia.</i>	
ANODYNA	34
ANTEPILEPTICA	
ANTIARTHRITICA	146
ANTIDOTUS <i>lyspyretus</i>	166
ANTIFEBRILE <i>Eremita</i>	169
ANTIHECTICUM <i>Cn.</i>	77
ANTIMONIUM <i>diaphoreticum. solare</i>	22
<i>Antimonii sulphur fixatum</i>	86
<i>Tinctura</i>	87
ANTIPARALYTICA	
APERITIVUM <i>marziale</i>	105
APOPLECTICA	38
AQUA <i>antepileptica antinephritica antipodagrica cerulea viridis</i> <i>ibid.</i>	51 122 162
<i>Cancrorum</i>	175
<i>Cosmetica composita</i>	190
<i>hysterica perlata</i>	136
<i>magnanimitatis</i>	39
<i>ophthalmica</i>	72-73
<i>stomachalis</i>	101
<i>vita calami aromati.</i>	102
<i>Zedoaria, off. Reg.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aque antinephritica vindicia</i>	151
ARCANUM <i>Alemeth cephalicum.</i>	49 39
<i>*Cc</i>	<i>san-</i>

INDEX FASCICULI II.

<i>sanguinis birci</i>	128		
<i>in surditate</i>	74		C.
Tartari Cn.	21		
<i>solare</i>	89	CÆLI FLOS, CÆLIFOLIUM	184
ASTRUM <i>duplicatum</i>	87	CATAPLASMA <i>anodynum</i>	164
AURUM <i>vid. Sol.</i>		<i>antipodagricū ib.</i>	
<i>alcoholisatum</i>	90	<i>febrile</i>	176
<i>transparens Cn.</i>	94	<i>ex gypso vid. Men-</i>	
Auri <i>magisterium</i>	90	<i>ses sistentia.</i>	
		<i>ad tumores œde-</i>	
		<i>matosos</i>	108.109
B.		CATHARTICA	16
BALSAMUM <i>apoplecticum Cn. vid.</i>		CEPHALICA	38
<i>Apoplectica.</i>		Cephalicum <i>D. Podchocinsky</i>	<i>ibid.</i>
<i>Collegii Romani. ib.</i>		<i>Cnöffelianum</i>	49
<i>cordiale odorif.</i>	98	CHARTA <i>di Spagna, Cosmetica</i>	189
<i>cosmeticum.</i>	192	CHERMES <i>Tinctura</i>	95
<i>odontalgicum</i>	76	CINNABARIS <i>antimonii magi-</i>	
<i>puerorum dentienti-</i>		<i>sterium</i>	49
<i>um</i>	<i>ibid.</i>	COLLYRIUM <i>D. Felveri</i>	73
<i>radicale margarita-</i>		CONFECTIO <i>viperarum Cn.</i>	25
<i>rum</i>	84	CONSILIUM <i>antipodagricum</i>	148
<i>Samaritanum</i>	179	<i>de confortandâ viri-</i>	
<i>Saturni</i>	<i>ibid.</i>	<i>litate</i>	133
<i>spleneticum vid. sple-</i>		CORALLIA <i>fœlticia rubra</i>	<i>Et ni-</i>
<i>netica</i>		<i>gra</i>	66. 67
<i>stomachicum</i>	102	Coralliorum <i>insuccatio singularis</i>	95
<i>Vladislavianum</i>	134	<i>tinctura Cn.</i>	93
BETULÆ <i>primæ ens, liquor sive</i>		<i>sicca</i>	94
<i>succus</i>	123	Corallina <i>essentia</i>	96
BEZETTA <i>rubra</i>	188	CORCULUM <i>benedictum Cn.</i>	68
BEZOARDICA	24	CORDIALIA	84
<i>minerals</i>	<i>ibid.</i>	CORNU <i>cervi preparatio singula-</i>	
<i>viperinum</i>	26	<i>ris vid. Epileptica.</i>	
BOLUS <i>in dysenteria</i>	104		
BUTYRUM <i>Saturni</i>	179		

COSME-

MEDICAMENTORUM SINGULARIUM.

COSMETICA 186
 CRANII *humani preparatio singularis* vid. *Epileptica.*
 CROCUS *solis Cn.* 84. 85
 CRYSTALLI *montana magisterium* vid. *Nephritica.*
Tartari chalybeati.
 vid. *Menses moventia.*
 CUBILIA & CULCITRÆ *herbac.*
 vid. *Menses sistentia.*
 CYPERUS BEZOARTICUS 28

D.

DECOCTUM *antiphthysicum* 82
ligni lentisci. vid.
menses sistentia.
 DIAPHORETICA 22
Diaphoreticum compositum 27
 DIGESTIVA 15
 DIURETICA 21
 Dörband 181
 DYSENTERICA 103

E.

EBORIS *preparatio singularis.* vid.
Epileptica.
 ELÆOSACCHARUM *cordiale* 97
 ELECTUARIUM *chalybeatū* vid.
menses moventia.
contra calculū 124
diaphatyrionis Cn.
 132
dysentericū 104. 105
ad fluxum menstru-

orum. vid. *menses sistentia.*

hepaticum Cn. 106
martiale. vid. *Menses moventia.*

ex Ovo Cn. 29
preservativum & curativum Cn. 30

ELIXIR *absinthiacum compositum* 100
febrile Cn. 173
proprietas purgans Cn 18
Offic. R. gia 19
vite stomachicum 101

EMPLASTRUM *antipodagricum,*
anodynum nigrum 164
attractivum 165
febrifugum 177
ad fracturas ossium 180
magneticū Cn. 33
purgans 20
Samaritanum 179
stomachale 102. 103
vesicatoriū Cn. 180

EMULSIO *antepileptica. Cn.* 50
antiphthysica 81
coralliata. vid. *Hæmorrhoid.*

ad fluxum mensum nimium.
 vid. *menses sistentia.*

hysterica Cn. 136
nephritica D. B. 126
stiptica. vid. *Hæmorrhoid.*

ENS *primum betula* 123
tilia 50

EPATICA 105

INDEX FASCICULI II.

EPILEPTICA

EPITHEMA Cnöffelianū calidū 97
 frigidū 98
 tēperatū ib.

ERRHINUM Cn. 73

ESSENTIA ambra 92

antiartbritica 124

cephalica composita 38

confortans Regia cōp. 132

corallina 96

cordialis odorifera 97

florum vid. Menses mo-
 ventia.

granorum quietis Cn 37

lichontripica 124

martis composita vid.

Splenetica.

⊙lata. ibid.

moschi 92

moschi ambrata ibid.

stomachalis 100

uterina Cn. 135

EXTRACTUM granorum quie-

tis 35

bellebori solutivū 18

sedativū citratū 34

generale 61

pro viris 34

pro mulie-

ribꝫ ibid.

F.

FEBRILIA 166

FEBRIM tertianam curandi meth.

168

quartanam curandi meth.

172

FORMICARUM spiritus vid. Pa-
 ralytica.

G.

GANGRÆNÆ topicum Cn. 110

GLUTEN juniperinum 184

GRANORUM quietis essentia Cn.

37

extractum 35

tinctura ib.

H.

HÆMORRHOIDALIA.

HEPATICÆ 105

HYDROPICA 107

HYDROPEM curandi methodus

ibid.

I.

INFUSIO ligni nephritici 126

JULAPIUM Cn. in nimio mensum

fluxu vid. Menses sistentia.

JUNIPERINUM gluten, gelatina

vel mucago 184

L.

LAPIS Bezaar facilius 28

nephriticus fact. internus 129

externꝫ ib.

salutis D. Kr. 163

serpentinus 28

LIGNI

MEDICAMENTORUM SINGULARIUM.

LIGNI nephritici infuso	126	calci	186
lentisci decoctum vid. men-		viperarum	25
ses sistentia.		MAGNES venenorum	28
LIMACUM liquor	163	MARGARITARUM balsamum	84
LIMONATA antinephritica	122	MARTIALE aperitivum	105
LINIMENTUM cosmeticum	191	trochisci	107
defensivum à ve-		vinum	ibid.
stigiis variola-		MASSULÆ odontalgica	77
rum	192	MEDICAMENTUM crystallinum	
ad gingivas tu-		vid. nephritica.	
mentes Cn.	77	MENSES moventia	
LINTEUM ceratū pro Masquis	188	sistentia.	
LIQUOR Alkabesticus Helm. & Cn.		METHODUS curanda hydropis Cn.	
	194		107
betule 123. colligendi mo-		curandi quartanā	172
du8 ibid.		tertianam	168
febrilis	173	MITIGATIVA	34
hepaticus	106	MIXTURA antepileptica liquida	60
LIQUOR limacum	163	solida	59
libontripticus	128	antiarthritica	125
nitratu8	173	antiarthritica extern.	
contra prunellam ibid.			159
tartareus Cn.	158	cephalica Cn.	40
externus	160	cordialis calida	96
LUDUM Cnöffelianum	126	temperata ibid.	
		hydropica	108
M.		hysterica	136
MAGISTERIUM antepilepticum		libontriptica	125
Pravotii	38	splenetica vid. inter	
auri	90	splenetica	
cinnabaris antim.		stomachalis	98
	49	topica	61. 62
crystalli montana		uterina	135. 136
vid. nephritica.		MORSULI confortantes	132
libontripticum 121		MOSCHI essentia	92
		ambra8 ibid.	

INDEX FASCICULI II.

<p>MUCILAGO <i>in asperitate lingua</i> <i>& faucium</i> 175</p> <p>MYRTILLORUM <i>tinctura</i> 104</p> <p style="text-align: center;">N.</p> <p>NEPHRITICA</p> <p>NITRUM <i>rubrum essentificatum</i> 170</p> <p>NODULUS <i>in mensum suppressione. vid. menses moventia.</i></p> <p>NOSTOCH <i>Paracelsi</i> 185</p> <p style="text-align: center;">O.</p> <p>ODONTALGICA 75</p> <p>OLEUM <i>anodynum refrigerans</i> 178 <i>febrifugum</i> 176 <i>hamorrhoidale vid. hamorrhoidalia.</i></p> <p>OPHTHALMICA 71</p> <p>OTICA 74</p> <p style="text-align: center;">P.</p> <p>PANACEA <i>essentificata</i> 94 <i>solaris Cn.</i> 84-86 <i>duplicata</i> 88 <i>alia ex Cinnab. & ii ibid.</i></p> <p>ad PARALYSIN <i>euporiston vid. antiparalytica.</i></p> <p>PASSULÆ <i>laxative Cn.</i> 17</p> <p>PASTA <i>pro placentalis in extincta virilitate</i> 131 <i>Regia confortans</i> 130 <i>stomachalis</i> 99</p>	<p>PECTORALIA 77</p> <p>PESSARIUM <i>vid. Menses sistentia.</i></p> <p>PTHISEOS <i>curatio</i> 81</p> <p>PILEOLUS <i>cephalicus vid. Apoplectica.</i></p> <p>PILULÆ <i>balsamica universales</i> 19 <i>in calculo</i> 121 <i>ad defluxiones</i> 79 <i>emmenagoga vid. menses moventia.</i> <i>febriles Cn.</i> 169 <i>hysterica Cn.</i> 136</p> <p>PLEURITICA 82</p> <p>POCULUM <i>febrile</i> 177</p> <p>POMUM <i>epilepticum</i> 62 <i>febrile</i> 177 <i>somniferum</i> 37 <i>uterinum Cn.</i> 136</p> <p>PRÆPARATIO <i>Cranii humani, Cornu Cervi, Alcis, Unicornu, & boris &c. vid. Epileptica.</i></p> <p>PULVIS <i>acidus ex succo limonum</i> 123 <i>pro adspersione articulo- rum arthriticorum</i> 159 <i>alexipharmacus pretiosus & cordialis</i> 89 <i>alexiterius Cn.</i> 27 <i>antihydroticus</i> 108 <i>aperitivus (pleneticus)</i> 111 <i>apoplecticus Regius</i> 38 <i>bizoardicus</i> 27 <i>cachecticus compositus</i> 112 <i>simplex</i> 111 <i>pro cataplasmate ad fracturas</i></p>
---	--

MEDICAMENTORUM SINGULARIUM.

Eturas & luxationes osium 181
chalybeatus simplex & compositus 112. vid. *etiam menses moventia.*
corollatus, martialis. vid. *menses sistentia.*
cordialis aureus 89
cosmeticus compositus 187
dentifricius 75
diakibrik seu chybor 81
diaphoreticus diurnus & nocturnus 24
digestivus ordinarius 15
diureticus ordinarius 21
dysentericus castrensis 103
emmenagogus vid. *menses moventia.*
epilepticus vid. *Epileptica.*
febrilis 168. 169
hemorrhoidalis externus & internus vid. *hemorrhoidalia.*
bellebori styriaci Cn. 16
hepaticus Cn. 106
pepticus 98
pleuriticus Cn. 82. 83
punicus simpl. & comp. 15. 16
purpureus secretus 49
de secundinâ mulieris vid. *epileptica.*
solaris Cn. 86
solutivus de tribus 16
sternutatorius cephalicus vid. *apoplectica.*

topicus 110
viperinus alexipharmacus
ex solis cordibus & hepaticibus 26
viperinus compositus. *ibid.*

Q.

QUARTANAM curandi methodus
Erbenii 172

R.

Ex RANARUM spermate medicamenta secretigra 181
 ROS vitrioli 54
 ROSETTA Italorum 187
 ROTULÆ martiales vid. *menses moventia.*

S.

SAL febrile compositum 171
 SANGVINIS hirco arcanum 128
 SAPO cosmeticus 193
 SATURNI butyrum 179
 ad SCABIEM unguentum *ibid.*
 SEDATIVUM generale 61
aliud per extracta 62
magnum Archei 35
uterinum Cn. 135
 SOLARIS panacea 84. 86
duplicata 88
alia ex cinnabari & iij
ibid.
 SOLIS

INDEX FASCICULI II.

<p>SOLIS <i>crocus</i> 84.85 <i>sulphur</i> 85 SOLUTIVUM <i>belleboratum</i> Cn. 118 SORBETTA <i>antinephritica</i> 122 SPECIES <i>cephalica pro suffitu</i> 40 <i>confortantes</i> 130 <i>pro cucuphâ</i> vid. apo- <i>plect.</i> <i>pro extracto sedativo ge- nerali</i> 60 SPECIFICUM <i>antepilepticum</i> Cn. 60 <i>antinephriticum</i>, vid. <i>nephritica</i>. <i>dysentericum</i> 103 <i>febrile</i> 167 ex SPERMATE RANARUM <i>me- dicamenta singularia</i> 181 SPERNIOLUM <i>mucaginosum</i> 183 <i>siccum compositum</i> <i>ibid.</i> <i>ordinarium</i> 182 <i>ex ranis</i> <i>ibid.</i> SPIRITUS <i>antepilepticus comp.</i> 53 <i>balsamicus</i> vid. apo- <i>plect.</i> <i>formicar.</i> vid. <i>ibid.</i> <i>sedativus simplex</i> 5 <i>compositus</i> 36 SPIRITUS <i>tartari compositus</i> vid. <i>splenetica</i>, <i>de eribus</i> Cn. 172 <i>vini lithontripicus</i> 125 <i>viridis aris comp.</i> 54</p>	<p><i>vitrioli coagulatus</i> 121 <i>compositus</i> 53 <i>humidus</i> 54 <i>toridus per co- hobia</i> 57.58 <i>volatilis</i> 53 SPLENETICA 111 SPONGIA <i>somnifera</i> 37 STOMACHICA 98 SUCCOLADA <i>Regia</i> 99 SUCCUM <i>betulae colligendi modus</i> 123 SUFFITUS <i>cephalicus</i>, vid. Apo- <i>plectica.</i> SULPHUR <i>antimonii fixatum</i> 86 <i>solis</i> 85 <i>vitrioli philosophicum</i>, 36 SYRUPUS <i>epilepticus puerorum</i>, 52 <i>belleboratus</i> Cn. 17 <i>pectoralis solutivus</i> 79 <i>violarum compositus</i> 80</p> <p style="text-align: center;">T.</p> <p>TABULÆ <i>martiales</i> vid. <i>menses</i> <i>moventia.</i> TALCI <i>magisterium</i> 186 TARTARI <i>arcavum</i> Cn. 21 <i>solare</i> 89 <i>crystalli chalybeati</i> vid. <i>menses moventia.</i> <i>sbrisus</i></p>
--	---

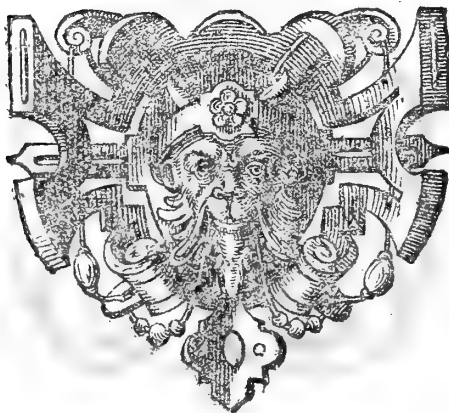
MEDICAMENTORUM SINGULARIUM.

<i>Spiritus compositus vid.</i>		<i>ad membra resoluta.</i>	
<i>splenetica.</i>		<i>vid. paralytica.</i>	
<i>tinctura</i>	125	<i>vitriolatum vid. men-</i>	
<i>alia vid. splenetica.</i>		<i>ses fistentia.</i>	
<i>Tartarus martiatus vid. ibid.</i>		TORNA solis bezedina	188
<i>vitriolatus crystallifatus</i>	121	TROCHISCI de borraee vid. men-	
Theriaca Magni Ducis Hetruria		<i>ses moventia.</i>	
	31	<i>martiales</i>	107
<i>Regia Cn.</i>	32	<i>venerem confortan-</i>	
<i>theriacarum Cn.</i>	32	<i>tes</i>	130
<i>de tribus Cn.</i>	31	<i>Viperini confortan-</i>	
TILLÆ liquor seu primum Ens	50	<i>tes</i>	130
TINCTURA antimonii	87		
<i>bezoartica. D. Littaw.</i>			
	33		
<i>cephalica ambrata</i>	40	à VARIOLARUM vestigiis præ-	
<i>cordialis</i>	95	<i>servans linimentum</i>	192
<i>cosmetica alba</i>	190	VENEREA	130
<i>rubra</i>	191	VINDICIÆ aqua antiarthritica	
<i>coralliorum Cn. 93.94</i>		<i>Cnöffeliana</i>	157
<i>florum prunella</i>	175	VINUM balsamicum	165
<i>florum malva exeer-</i>		<i>martiale compositum</i>	107
<i>na</i>	ibid.	<i>medicatum polychrestum</i>	71
<i>granorum chermes</i>	95	VIPERARUM confectio Cn.	25
<i>quietis</i>	37	<i>magisterium ibid.</i>	
<i>martis vid. splenetica.</i>		<i>pulvis alexiphar-</i>	
<i>myrtillorum</i>	104	<i>macus ex solis</i>	
<i>odontalgica Cn.</i>	76	<i>cordibus & he-</i>	
<i>tartari 125. vid. sple-</i>		<i>patibus</i>	26
<i>netica.</i>		<i>pulvis compositus</i>	26
TOPICUM antipodagricum	158	VIPERINUM bezoardicum	ibid.
<i>gangrena</i>	110.111	VIRIDIS ÆRIS spiritus comp.	54
<i>ad genitalia.</i>	ibid.	* Dd	VIRI-

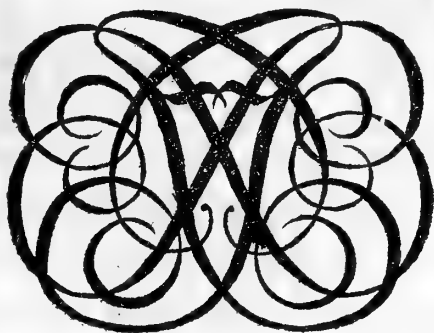
INDEX FASCIC. II. MEDICAMENT. SINGULAR.

VITRIOLI <i>spiritus antepilepticus</i>		<i>hamorrhoidale. vid. hamorrhoidalia.</i>	
	53	<i>refrigerans</i>	178
<i>coagulus</i>	121	<i>rubrum pomatum</i>	192
<i>humidus</i>	54	<i>stomachicum</i>	102
<i>torridus per cobobiam</i>	57.58	UNICORNU <i>artificiale</i>	91
<i>volatilis</i>	53	<i>preparatio vid. epileptica.</i>	
UNGUENTUM <i>auratum</i>	179	UTERINA	135
<i>cosmeticum</i>	192	VULNERARIA	178

FINIS.

MS. CATOPTRICUM
IN
JACOBI JANI,
MED. DOCTORIS ET RE.
GLÆ MAJESTATIS DANIÆ,
ARCHIATRI, B. M.
BIBLIOTHECA
repertum.

FRANCOFURTI *ad* MOENUM & LIPSIAE

Sumptibus JOHANNIS FRITZSCHII.

Anno 1 6 7 6.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
RESEARCH REPORT NO. 100

BY
J. H. GOLDSTEIN AND
R. F. W. WILSON

RECEIVED AT THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY ON FEBRUARY 10, 1954

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
RESEARCH REPORT NO. 100
BY
J. H. GOLDSTEIN AND
R. F. W. WILSON

RECEIVED AT THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY ON FEBRUARY 10, 1954

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
RESEARCH REPORT NO. 100
BY
J. H. GOLDSTEIN AND
R. F. W. WILSON

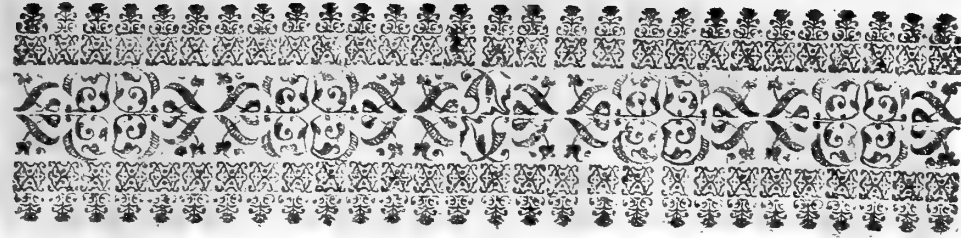
B. L.

Um MS. Catoptricum hinc exhibitum, Nobil. & Consultiss. Dn. CHRISTIANO ERNDELIO, Dresdensi, J. U. D. & Mathematico, Ephemericum Collectores debeant, gratitudinis testandæ ergò Viri ingenium felicissimum & circa Opticæ inprimis culturam occupatissima studia meritis prosequerentur laudibus, nisi vererentur, ne, quæ summa Ejus est modestia, in publico laudari ægrè ferat. Quare in Tuam tantùm, *Honorande Lector*, gratiam paucis saltim & quasi obiter subinnuisse juvet, laudatum Virum diversissima & rarissimæ inventionis quidem perficere instrumenta, sed in eo potissimam mereri laudem, quod per paucis fortasse huc usq; noto, certè à nemine pro palato artificio minutissima vitrorum Opticorum segmenta elaborare suapte ingenio didicerit, ut nullum penitissimè vestigium sui politura liquidissima reliquisse deprehendatur. Ne ex aurâ captitari videantur encomia, sufficiat dixisse, vitra ab Erndelio elaborata Illustriss. Domino Tito Livio Buratino, cujus Celebratissimum

35) 0 (35)

num Nomen ignorare non potest, qui Magni He-
velii in scriptis hospes non est, non reprobata fuisse,
uti id haut obscuris indiciis è literis Magnif. & Nobil-
lissimi Dn. D. Bernhardi de Bernitz, S. Reg. Majest.
Polon. Person. Medici & Secretarii, ad D. Vollgna-
dium probari posset: quin & ipsemet laudatissimus
Dn. de Bernitz simile judicium repetiit occasione
vitri à D. Erndelio elaborati atq; Cracoviam mit-
tendi, quando talibus qua sensum verbis ad Voll-
gnadium scripsit: *Vitrum ex hyperbole elaboratum*
Illustrissimo Dn. Buratino D. Erndelii nomine tradi
curabo: politura vitrorum suorum est optima, pura & ac-
curata; optârim ut lenticulam more suo elaboratam pro
Camera obscura confectione impetrare possim. De cæ-
tero quantum præfatus Dn. D. Erndelius in excolen-
dâ Opticâ præstet, Ipse brevi, dubio procul, de vero &
genuino visus organo, Tractatu abundè compro-
batum dabit. Vale!

AD

CATOPTRICAM ANACAMPTICAM

SEU

ANACLASTICAM

ALTERAM OPTICES PARTEM

DE

MIXTIONE REFLEXIONIS ET REFRACTIONIS

SEU DE

MULTITUDINE IMAGINUM IN UNO SPECULO FORMATARUM ADDITAMENTUM

I.

DE IMAGINE SIMPLICI.

O Mne radiosum, si ad superficiem quandam politi corporis feratur, sui imaginem exhibere potest, clarè satis.

Et de hâc re nulla est controversia, quia in sensûs incurrit. Sed quomodo id fiat, Optici, & qui Catoptrica hætenus tradiderunt; nec satis perspexisse, nec rectè tradidisse videntur.

Pleriq; Recentiorum, inter quos *D. Rhodius Opt. lib. 2. cap. 1.* loquuntur; Lucem & id, quod vi lucis radiat speciem scil. radiosam, in densi corporis superficiem illapsam reperi in plagam oppositam. Quod enunciatur sic explicat *Rhodius: Quando nimirum radiis lucis & coloris in diaphano incidentibus occurrit densum, impediens transitum ipsorum in directum, tum radii illi redeunt per reflexionem in partem unde venerant; non secus atq; pila ad parietem projecta, denegato ulteriore transitu resilit, in quantum durat vis impellentis. Quia enim in primo libro motum tribuimus luci, quidni etiam pulsus, seu speciem quandam, ipsi tribueremus? Non ergo secus atq; in motu physico violentiore consipientium corporum durior*

A

tum

rum, vi movente non omni abolita in conflictu, motus ille superare laborans terminum illum, cum non possit in directum, & occursum alterius corporis, in oppositum tendit. Solet pari ratione lux superficie quâdam sui in corporum densiorum superficies vi quâdam movente sui fontis agitata incidere; eaq; fortiore urgente in conflictu illo quasi resiliere in partem oppositam, quem repercussum dicimus.

Verum ut repercussionem illam & reflexionem radiorum, & specierum radiosarum non negamus, ita representationis specularis doctrinam hisce terminis, & hac ratione explicari commodè, dubitamus.

Quam rem Viracutissimus Keplerus vidisse, & agnovisse videtur, unde in his pronunciatis admodum cautus est: cum cap. 1. prop. 18. paral. in Vitell. non ad modum aliorum, sed cautius sic loquitur: *Lux in superficiem illapsa repercutitur in plagam oppositam unde advenit. Ubi nudam superficiem allegat, non densitatem aliquam. Et postea: quod est in motu physico durities confligentium, quæ consistit in permanentia superficierum: hoc est in luce nuda superficies seu terminatio vel figuratio corporum.*

Sed cum idem Keplerus pergat, causam exponere, cur in luce ejusq; motu accidat repercussio; communi utitur loquendi modo: ita ut nec ipsam rem satis assecutum esse inde colligere liceat. Dicit: *Motus violentiam causam esse repercussionis, quod sic explicat: Cum vis movens non omnis à conflictu aboleri possit, superabit motus terminum suæ lineæ, superficiem scil. At non potest in directum, obstitit enim hic superficies superficiei. Relinquitur igitur ut in oppositum.*

Nos Catoptricam & representationis illius specierum, quæ fit per specula, rationem, nec per repercussionem in densi corporis superficie factam, nec per vim moventis radii repulsam, quam existentia superficiei parit; nec obliquentiam superficiei: vel terminationem etiam radiorum allapsorum & postea iterum diffusionem in partem oppositam, rectè demonstrari seqq. probamus. Hisq; ut opinamur firmis satis rationibus, seu demonstrationibus ad oculum.

Rem autem hanc dum aggredimur, quam nemo hætenus tentavit: multa erunt exponenda, quæ non tam ex simplici refractione; sed ex mixturâ reflexionis & refractionis contingunt. Unde & hanc doctrinam imperfectè traditam, plenius explicandam assumemus: Ex quo doctrinæ optices supplementum accedet, & multa incognita hætenus in lucem clariorem & sensuum judicium collocabuntur.

Propositio 1.

Corpus politum instar speculi seu speculum planum, nullam habens profunditatem diaphanam seu perspicuam, unius rei unam & simplicem exhibet imaginem.

Corpora talia polita sint lignea, lapidea seu metallica, ut ferrea, aurea, stannea, plumbea, argentea vel ex pluribus composita, uti illa, quæ ex stanno & cupro, & paucis antimonio debita proportione mixtis, vel ex aurichalco cum incrustatione reguli martis & metallo, quod *Zinck* appellant, conflantur. Patet autem veritas ipsa experientia, quia quodcumque admotum objectum, sive recte, sive oblique simplex & unicum videbitur in tali speculo, reliqua infra demonstrabimus. De tali ergo speculo *prop. 29. lib. V. Vitell. & 23. lib. II. Optices* intelligendæ: Secus si fiat, res erit falsa, ut jam docebimus. Demonstratio ibi videatur, hic enim nobis non est propositum ab aliis recte tradita repetere.

Propositio 2.

Corpus politum speculari, seu speculum planum diaphanum insignem profunditatem obtinens, unicam saltem refert imaginem.

Verificatur per experientiam, quia aquam profundam inspicientes simplicem solummodo vident rerum imaginem: & habetur ratio; quia una saltem illa quæ adversa superficies format imaginem illustrissimam; averfa autem nequit formare, vel quia non plana, unde species informes & debiliter radiant, vel quia obscuras exhibet, quæ disparent in respectu illustriorum.

Propositio 3.

Corpus politum speculari seu speculum planum diaphanum, mediocrem obtinens profunditatem, unicam etiam exhibere potest imaginem, si debito modo collocetur.

Tale speculum sit vitreum aliquod diaphanum, profunditatem mediocrem obtinens, vel unius digiti transversa vel plurium. Collocandum autem ita speculum, ut radii incidentes sint obliquissimi. Nam sic illi soli in unica illa superficie reflexi ad oculum devenient, & imaginem exhibebunt simplicem.

Hæc de imagine simplici, sequitur de varia & multiplici per refractionem & reflexionem simul generata. Sed quia specula vitrea, de quibus nobis sermo erit, stanno & Mercurio vel alio quodam corpore

pore inducuntur (nam alias imagines non exhibent rectè) de hujus ratione quædam dicenda.

Propositio 4.

Specula vitrea ex diaphano corpore polito elaborata, supposito Mercurio & stanno, vel simili aliquo corpore, demum claras exhibent imagines.

Ratio hujus propositionis rectè ex opacitate vel potius denegata transparentia deducitur. Nam si quodcumq; politum perspicuum ita disponatur, ut nihil actu transpareat; tunc imago excepta & reflexa visibilis evadet; secus si fiat, minimè. Opacitas quidem ad reflexionis actum nihil facit per se, cum illa fiat vi luminis & specierum per lumen radiantium & corporis politi virtute reflexio fiat ordinata benè; Interim de imaginum reflexione nihil judicare poterit oculus, nisi sentiat imaginem reflexam. Ut ergò sentiat imago reflexa in speculo illo vitreo polito transparentia illi adimenda. Nam si quid post speculum constitutum radiet radio recto, illudq; diaphanum transeat, licet nonnihil refractè, oblitterabitur quasi species reflexa debilior, ob radiantis fortioris (quod luci primæ quasi comparatur) imaginem ocululo impressam. Unde necesse erit opacitate inducta prohibere ne diaphanum illud politum corpus transeant species aliæ visibiles.

Inducunt autem opacitatem tenebræ. Unde nocturnò tempore in tali polito vitro imagines, quas fundunt objecta illuminata, rectè cernuntur; Quia cum omnia tenebris sint involuta, nihil radiosum vitrum transiens reflexas species vitare potest. Simili ratione interdum vitra talia tenebricoso loco obversa exhibent imagines. Aptissimè autem infertur illa opacitas & vitrum usui huic accommodat, Mercurius, stannum, plumbum & similia.

Propositio 5.

Vitra polita transparentia ita quoq; collocari possunt, ut interdum sole splendente in aëre illuminato, nullo subducto Mercurio & simili corpore, vivas tamen oculis exhibeant imagines.

Fit hoc si res representatæ in speculo obliquè inspiciantur. Nam tali pacto saltem reflexæ imagines oculos feriunt & directè radiantem, propter obliquitatem speculi ad illas, excluduntur. Prohibetur ergò illarum transparentia & sic oculi immunes ab illorum pictura remanent.

Deducitur hinc, rectiùs aptitudinem specularis corporis ad species representandas per prohibitam vel denegatam transparentiam aliorum

visibilem describi, quam per opacitatem: Cum in aëre lucido vel radiis solaribus illuminato opacitas adsit nulla; & tamen dictâ ratione species in ejusmodi vitris appareant; ob hanc solummodò causam, quia excluduntur radiantia illa; quibus visis emoritur imago reflexa, exclusis ex oculo, optimè apparet.

Propositio 6.

Similia vitra polita nullo Mercurio obscurata, objecta lumine multo radiantia ita clarè reflectunt ad oculum, ut alia objecta colorata illuminata post speculum posita planè dispareant.

Confirmatur hoc experientia. Nam si fenestræ excipiantur ejusmodi vitro, imago illarum occupabit visum & absorbebit omnes illas species radio recto radiantes per vitrum, ita ut planè non appareant.

Sequitur inde insigniter illuminata & multo lumine radiantia, fortiùs radiare, licèt reflexa sint; quam alia colorata directè radiantia: quod contra doctrinam opticam.

II.

De MIXTURA REFLEXIONIS ET REFRACTIONIS ET DE MULTITUDINE IMAGINUM.

Propositio 7.

Omne speculum vitreum planum pellucidum profunditatem habens diaphanam, Mercurio & stanno subducto, duplicem reddit imaginem.

De planis hîc loquimur speculis ceu simplicioribus, ex vitro seu materiâ pellucidâ compositis. Est hæc propositio notabilis, licèt paucis notâ, & verificatur per experientiam; Capienda autem ea per objecta illustria & maximè illuminata; qualia sunt fenestræ, lampades vel faculæ ardentes & similia. Nam quatuorvis & in reliquis objectis paulò debiliùs, ob pauciorè irradiationem luminis, idem contingat, uti id ipsum plumbum, quibus vitrei fenestrarum orbes continentur, ostendit; & quilibet attentus observator animadvertere potest: tamen in lucidis vel multâ luce radiantibus observatis est evidentior & oculis manifestior. Deinde & hoc attendendum, ut imagines obliquè incidant & sic reflectantur; sic enim manifestè apparebit imago duplex in speculo. Perpendiculariter autem incidens, licèt & ipsa duplex sit; tamen quia simili ratione reflectuntur, fit ut utraq; concurrat & sic gemina pro una percipiatur imago; vel cum radius perpendicularis

non refringatur, necesse est & hâc ratione utramq; concurrere in uno loco & pro unâ haberi. Qui ergo cupit veritatem propositionis indagare, is statuat alicubi speculum, & in eo contempletur imaginem fenestræ obliquè incidentis (vel etiam rectè, si speculator sit exercitatus) videbit imaginem duplicem, unam illustriorem, alteram obscuriorem cum cæteris accidentibus. Similiter si tali speculo hyalino flamma obliquè repræsentetur; tum imago apparens erit duplex satis clarè (licet & multiplex sit sed obscurius, ut in sequentibus docebimus) illaq; duplicitas ita manifesta erit, ut nemo de rei veritate dubitare possit amplius. Cum primum hoc spectaculum se nobis offerret, quod factum in Aulâ Illustris, Elect. Saxon. Lichtenburg. ubi in fenestris vitreis, speculi instar utrinq; politis, nocturnò tempore accensa cerea geminas imagines referebant, diu hæsimus attoniti, & novitate rei moti, nullos non adivimus opticos, frustra rationes inibi quærentes. Donec tandem re diligentius considerata, & pluribus institutis observationibus in vitreis & metallicis speculis, certitudo & ratio rei elucesceret. Nam quod vitrea facere vidimus, id metallica non præstabant; unde rationem facile subolfacere licuit, refractionem & diaphanitatem speculi vitrei causam hujus apparentiæ constituere. Hæc res si cognita fuisset *Bapt. Porta*, alias adhuc rationes invenire potuisset, quibus imaginofum speculum construeret. Nam plura specula sibi invicem superposita multiplicare imagines; item speculum unum plana non habens parallela duplicare imagines, uti *Mag. Nat. lib. 17. cap. I.* habet, non est mirum. Simplex autem speculum unicam planam parallelam insuper, habens superficiem duplices reddere imagines res mirabilior & *Bapt. Porta* incognita.

Propositio 8.

Vitrum speculari nullo folio (qui mos loquendi obtinuit) vel Mercurio vel stanno, vel opacitatem inferente alio supposito; duplices reddit imagines.

Tale est vitrum utrinq; politum, quod postica parte averfa opacum respiciens locum imagines exhibet; & quidem duplices æquè ac prius, quod experientia confirmat, & ratio in sequenti manifestabit.

Propositio 9.

Imaginum duarum, vitreis speculis exhibitarum, una est clarior, altera paulo obscurior.

Veritas per experientiam patescit.

Propositio 10.

Superficierum politarum duplicitas duplicitatem parit imaginum; unde cum in speculo vitreo duæ sint superficies, ad quas species radiosa devenire potest, duæ etiam harum causæ erunt imaginum.

Propositio 11.

Imago, quæ perpendiculariter opposito nobis vitro apparet clara, formatur non a superficie speculi vitrei anteriore seu adversa, sed posteriore seu averfa.

Hujus propositionis assertio insigne est paradoxon, i. quia in speculo metallico locum non habet, cujus anterior polita superficies reddit imagines, 2. deinde quia non capit ratio, quomodo reflexio accidere possit radorum à superficie, quæ non obversa, sed averfa est, 3. planè probabile illam anteriorem reflectere; quia maximè resistit & excipit species, unde & in oppositam reflectat. Verùm nihil obstantibus hisce, verissimum tamen est, imaginem, quam intuemur in speculis vitreis, sive nostra fuerit sive aliena, ab averfa speculi parte formari & exhiberi; idq; ob sequentes evidentiâs.

Quia vitrum specularè planum, unâ saltem superficie anteriori politum, optimè imagines non exhibet benè formatas, sed informes & confusas quasiq; nullas; quale quid accidere esset impossibile, si adversa vitri polita superficies redderet & reflecteret imagines.

Hæc res diu nota fuit & probatione non eget, unde & speculorum elaboratores Venetiis duplicatò labore utramq; superficiem elaborare coguntur; quo labore, si finis optatus adesset, lubenter superfederent.

Secus se res habet posito alio polito planò corpore metallicò, lapideo, ligneo vel quocunq; alio, quod profunditatem perlucidam non habet; imago apparebit debitò modò benè formata, secundum *prop. 1.* quia propter opacitatem corporis altera superficies, quæcunq; illa sit & quocunq; modo formata nec speciem referre, nec priorem turbare potest. Colligitur ergò inde adversam superficiem speculorum vitreorum politorum non reddere illam, quæ in oculos maximè incurrit imaginem. Secundo, Imago in speculo vitreo perpendiculariter visa, æmulatur non figuram superficiæ anterioris sed posterioris. Talis enim est, qualem exhibere solet averfa superficies. Unde infallibiliter concludimus, non adversam, sed averfam superficiem formare imaginem in speculo visam. Quod ut clariùs fiat, assumatur speculum

lum anteriore superficie planum, altera posteriore gibbum, imago apparens inibi talis erit, qualem exhibet speculum cavum. Unde certò constat, non anteriorem esse superficiem, quæ talem refert picturam. Similiter si superficies postica sit cava imago apparebit ac si in speculo orbiculari repræsentaretur. Quodsi autem postica superficies in planam mutetur, tunc statim imago apparebit talis, qualem exhibent plana.

Porrò si dicta vitra invertantur & superficies plana fiat posterior, tunc illustris illa imago talis erit, qualem reddit planum speculum. Ex quibus omnibus convincitur iterum speciem visam in speculo concavo vitreo sobolem esse superficiem posterioris non anterioris.

Propositio 12.

Imago, quam aversa superficies speculi exhibet, non formatur ab illa superficie tanquam aversa, sed tanquam adversa.

Res sanè mirabilis, interim vera & experientia comprobata. Nam speculum plano convexum non reddit imaginem convexorum more; sed cavorum, inversa scilicet extra centrum, recta sed ingentia intra centrum; sic plano-cavum, reddit imaginem ritu convexorum. Suboriri hic potest dubium non contemnendum; Annon superficies aëris, plumbi, vel Mercurii immediatè contingens speculum hoc vitreum, exhibeat & reflectat imagines. Nam cum alterius corporis superficies ambientis superficiem convexam, sit cava: & è contrario, cavam convexa, imagines autem se habeant simili modo, videtur probabile non ipsius vitri superficiem aversam formare imagines has, sed aëris post vitrum siti, vel Mercurii, vel plumbi, stanni &c.

Verùm ut hinc veritatem indagarem, vitris ejusmodi, certis superficiebus expolitis, applicuimus alia corpora opaca, seu minimè polita, vel complanatos poros habentia immediatè, ita ut nullus intercedere possit aër: observaturi, num, quia aëris planities sic interrupta & fermè exclusa à speculo, imago quoq; dispareret vel hiulca & interrupta ad modum aëris se offerret. Sed hauserunt oculi imaginem priorem eadem facie & formâ; quam propterea non ab aëre ejusq; superficie speculum contingente, hic enim vi corporis opaci applicati exclusus nec ab opaco corpore, hoc enim non fuit politum; sed ab ipsa superficie aversa speculi non tanquam aversa, sed tanquam adversa repræsentari conclusi.

Quâ ratione autem hoc contingat, intellectus vix capere potest; interim licet ignoretur causa, res tamen non erit neganda, monente *Scaligero*, qui sic fatur: *si de re constet, & opinio adversetur rei, quærenda ratio, non res ignoranda.* Inquirant ergo Viri docti, quæ tam mirabilis repræsentationis imaginum causa sit: Et discant alii, traditam hæcenus doctrinæ causam, hujus reflexionis non esse omnibus numeris planam, absolutam & perfectam. Falsum enim erit pronunciatum hoc, speciem radiosam in densi corporis superficiem illapsam reperi. Demonstratum enim est oculariter, speciem radiosam densi corporis superficiem transgressam esse, imò ipsum corpus densum superâsse, & penetrâsse; sed post absolutam penetrationem aliquid pati, & speciem suam exhibere spectandam mediante superficie averfa, tanquam esset adversa. Falsum similiter erit & hoc, quod tradit *Rhodius*, radiis lucis & coloris in diaphano incidentibus si occurrat densum impediens transitum; radios redire per reflexionem in partem unde venerunt, non secus ac pila ad parietem projecta resilit. Nam radius lucidus & coloratus superat densum speculi corpus, & fertur per illud usque ad ejus profunditatem, quæ emensa nihil habet obstaculi, nihil quod cogat ad reflexionem, nihil quod restringat & ulteriorem motum prohibeat, & tamen is ipse quasi reflexus & repercussus imaginem suam exhibet in parte oppositâ. Nulla prætereâ superficierum resistentia, secundum *Keplerum*, hic locum invenit. Nam vis movens in luce superavit primam superficiem, superavit densitatem corporis vitrei, in quibus, si quid patiendum fuisset, perpeffa esset: sed absoluto omni labore, ubi jam iterum liberum aërem ingredi posset, patitur, & imaginis suæ vestigium relinquit, quæ in oppositò locò fit aspectabilis.

Propositio 13.

Imagines à speculo plano vitreo exhibita, licet sint duplices, tamen non semper tales apparent: sed videntur simplices interdum.

Hoc contingit, si objecta perpendiculariter incidant in speculum & sic reperiuntur. Nam talium una saltem videtur imago. Interim ex necessitate speculi, & propter duplicitem superficierum politarum, duas quoque reddi imagines necesse est. Sed quia in perpendiculari incidentia coincidit utraq; imago, tam illa quam anterior, quam illa, quam posterior format superficies, una occultat aliam & oculus utramque pro unâ agnoscit.

Propositio 14.

In vitro speculo plano, ut appareat imago gemina, vel etiam multiplex facit & plani diversitas & refraçtio.

Quamvis repræsentationis specularis imaginum causa sola sit polita superficies gemina in diaphano subjecto; tamen ut videatur quoq; illa duplex imago, alia adjungenda ratio. Hæc videtur esse gemina; plani duplicis diversitas & postea refraçtio. Diversitas plani utriusq; eo modo duplicat imagines, quo duo specula metallica polita sibi invicem incumbentia, ita ut quâdam parte postposita promineat; Demonstratio autem est facilis. Nam sit speculum vitreum utriusq; planum, e. g. f. h. in cujus superficiem adversam, e. f. species a, incidet in b. & reflectitur in d. hic videnda eadem species a. penetrans diaphanum speculi corpus erit in c. & radiabit in d. Constitutus ergo in d. oculus, videbit objecti a. imaginem reflectionis in b. factam, & etiam in c. duplicem scilicet. Sed quia refraçtio in hoc negotio abesse nequit, & hæc duplicitem speciei confert; facit enim, ut imagines separentur, & distincta loca occupent: unde accedens oculus duplicitem percipiens, menti hoc phænomenon ingerit: quæ peculiari speculatione causam rimatur & rem divinam admiratur.

Quid autem possit refraçtio in mutando loco imaginis, tertia pars Optices docet, quæ omnia hic non repetimus, sed præsupponimus. Ergo quando species radiosa incidit in speculum vitreum politum: tum ejus imago prima repræsentatur in superficie adversa polita: postea eadem species penetrans diaphanum corpus speculi fertur ad posticam & aversam superficiem. Sed cum corpus vitri sit densius aëre, fit refraçtio, & motu latissimo, si valde obliqua sit incidentia ad perpendicularem; Hinc necesse est speciem radiosam, dum alteram occupat superficiem speculi, loco suo motam esse, & sic speciem fieri duplicem, primam quam superficies anterior parit, alteram quam posterior, distinctè autem visibilem, quia in diversis locis fit figuratio imaginis. Deinde probat & hoc refractionem accidere radiis, & hac perpeffa demum in postica formari imagines; quia una imago semper grandior apparet alterâ.

Propositio 15.

Imaginum, quas speculum vitreum folio subducto exhibet duplices, illa est vividior & clarior, quam format superficies aversa seu postica.

Probatur experientiâ, nam si quis in tactur imagines fenestræ in spe-

speculo tali; duplices deprehendet; alteram & quidem priorem, quam antica format superficies esse dilutiorem; alteram & quidem posteriorem, quam postica fingit esse vividior, clariorem & magis perceptibilem. Ratio est opacitas major, quæ in profundo hæret; nam in superficie anteriori lux affluens & reflexa etiam diluit imaginem.

Falsum ergò est, quod habet *Rhodium Opt. lib. 3. cap. 2. prop. 14.* Imaginem per refractionem & reflexionem genitam esse debiliorem. Nam experientia planè contrarium evincit; quâ constat, illam, quæ in averfa speculi formatur parte esse vividior & clariorem seu fortiorem.

Propositio 16.

Imago ab averfa superficie formata, qualis illa est, qua illustrior apparet; minor est illa, quam adversa parit.

Probatur experientia hoc pacto, si eadem imago excipiatur à pluribus speculis juxta se invicem positis. Nam plano-convexi imago recta, quæ ab antica formatur, & metallici illa unica, æquales erunt vitrei speculi imagini obscuriori, qualem refert adversa superficies; sed illustrior & clarior paulò erit minor. Ratio est ipsa refraçtio, qua propter medium densius fit coitio radiorum ad perpendicularem, unde angustati radii præbent picturam paulò minorem.

Propositio 17.

Imago clara in speculo vitreo, utrinq; polito, sed nullo subducto Mercurio obscurato, formatur à plano polito anteriori non posteriori.

In vitris specularibus ejusmodi, si * intueantur imagines, apparent quidem geminæ, sed illustrior erit illa, quam format superficies anterior speculi; cujus rei ratio; quia hic major obscuritas, cum longius absit à visibilibus post speculum positis illustrioribus, imaginum perceptiones impredientibus secundum prop. 4. *obscurantur

Propositio 18.

Imago in vitro speculari non obscurato, illustrior apparens, major est, altera dilutiore.

Contraria hic accidunt prop. 16. & est consequentia antecedentis. Nam quia anterior superficies has claras format, hæ erunt ex necessitate majores obscurioribus; quia refractione minime angustata.

Propositio 19.

Solis imago in speculo vitreo plano, solo, obliquè visa, duplex apparet satis manifestè, & figura grandi satis.

Patitur hic Solid quod reliqua visibilia & radiosa reflexa. Nam cum duplex talium speculorum sit superficies polita, quolibet illarum peculiarem parit imaginem oculis perceptibilem; quam si quis propter visus debilitatem intueri nequit, assumat vitrum viride politum vel cœruleum, quo mediante imaginem Solis in speculo facile oculis usurpabit.

Propositio 20.

Imaginum Solis duarum in speculo plano visarum una est paulò major, sed obscurior, altera minor, sed illustrior.

Consequitur ex prioribus & confirmatur *dioptrica*. Ratio autem est, quòd majuscula formetur ab anteriori superficie speculi unde & obscurior & grandior, quia nihil patitur. Minor autem & illustrior ob refractionem ad perpendicularem & coitionem radiorum talis est, & quia ibi major opacitas. Errat ergò Rhodius *Opt. lib. 3. cap. 2. prop. 14.* dum putat imaginem illarum, quæ geminæ videntur propter mixturam refractionis & reflexionis, illam, quæ per refractionem & reflexionem fit, debiliorem esse. Nam manifestè apparet fortior.

Propositio 21.

Speculum aquæ immersum triplicem exhibere potest imaginem.

Nam speculum hoc Solis imaginem duplicat per se; deinde ipsa aquæ superficies tertiam addit speciem.

Decipiuntur ergò, qui sic aspicientes Solem, vel planetam Mercurium illi adjungi, vel canicularem conjunctam esse autumant. Qui si solummodò hoc observarent, unam illam imaginem ad motum aquæ mobilem esse, & semper *imposita* Solis eodem & eodem speculo æquè distare, facile errorem deprehenderent.

Propositio 22.

Lucidum corpus & flammans in plano speculo vitreo, duplicem refert imaginem vividam.

Res est notabilis, mira, & cujus occasione, primùm in hæc speculationes catoptricas penetravimus, scilicet hyberno tempore cereus accensus in vitro speculari fenestris inserto, exhibuit imaginem aperte duplicem, quam rem cum miraremur per longum tempus, tandem adhibitis speculis, illius rationem cognovimus. Nam metallica specula nihil tale exhibebant, sed vitrea plana omnia, duplicabant species manifestè. Unde non obscure licuit colligere phænomeni causam esse duplicitatem superficierum politarum speculi; ut autem res hæc oculis

lis possit usurpari, cereus obliquè erit speculo opponendus; nam si e species duplex apparebit. Causa autem rei à refractione & positâ superficie alterâ deducenda.

Propositio 23.

Imagines flammæ vel ignis duplicatæ in speculo visæ, eò longius à se invicem recedunt ad latus, quo speculum obliquius est ad objecta.

Patet per experientiam. Nam obliquissimè positus cereus imagines præbet à se longè invicem recedentes, quæ eò magis sibi invicem appropinquant, quo objectum lucidum ad perpendicularem accedit propius. Quod si exquisitè perpendiculum obtinuerit, utraq; imago planè conjungitur & pro unâ habetur. Ratione rei à refractione deprecanda & superius est tacta.

Licebit & hâc ratione perpendicularem lineam ad speculum exquisitè satis invenire.

Propositio 24.

Imaginum harum duplicium in speculo visarum, una antrorsum spectat, altera retrorsum abire videtur, & quidem distantia valdè magna: & quo lucidum à speculo remotius, eò distantia hæc specierum major.

Probatur experientia.

Propositio 25.

Imago propior speculo formatur à superficie anteriori polita speculi, remotior à speculo formatur à posteriori.

Probatur ex superioribus.

Propositio 26.

Imago formata à superficie adversa speculi, est illustrior illa, quam averfa parit.

Est contraria prop. 15. & probatur experientia, quia anterior imago illustrior est posteriori.

Causa autem videtur objecti luciditas, quæ tantâ opacitate non indiget ad sui repræsentationem, unde statim ad anteriorem superficiem delata reflectitur cum splendore insigni; quia oculos feriens facit posteriorem obscurius oculis pingere.

Propositio 27.

Imago posterior, quam peperit averfa superficies, & distinxit refractione mobilis & pro loci oculi vel objecti lucidi mutatione, modo dextrum, modo sinistrum tenet latus.

Habet experientia, & causa ex legibus refractionum deducenda.

Propositio 28.

Objecti lucidi, ut cerei accensi, imago in speculo vitreo plano, quod Mercurius opacum reddidit, quintuplex apparet, uni oculo.

x/ Res est notabilis & in sensus incurrens. Nam cereo accenso, & obliquè posito speculum flammæ lucidæ imaginem quintuplicem exhibet, & quidem, ut omnis videtur error, uni etiam oculo. Causa ex varia refractione & reflectione deducenda est, quam nos ita se habere putamus. Unam præbet superficies anterior irrefractam vi fortis lucidi, secundam superficies posterior refractam & reflexam vi fortis lucidi, tertiam species prima in anteriori facie speculi recepta & per se radians non vi fortis in superficiem averfam, quartam producit species posterior vi suâ radians in anteriorem speculi superficiem & inibi refractam, quintam species tertia è postica in anticam superficiem regrediens pingit.

Sit v. g. objectum lucidum *A*, speculum duas habens superficies anteriorem *b. c.* posteriorem *d. e.* Dico imaginem ex *A*, in superficiem speculi *b. c.* allapsam reflexam in *f.* videri ab oculo *l.* Secundò radium *a. f.* refringi ad *g.* & ex superficie *d. e.* reflecti & videri ab oculo *l.* tertio imago in *f.* recepta radiabit quoq; in *b.* & videbitur ab *l.* sic quartò regrediens *g.* videbitur in *i.* & quintò remeans *b.* videbitur ~~in~~ iterum in *k.* sic itaq; quintuplex producitur unius rei imago in superficie duplici, refractione quaterna & reflexione quintuplici. Hæc res adeò incredibilis fuit *Schroventero Mathem. Prof. Altorf.* ut licet illam ab autore *Gallo Prof. Parisiensi, Anonymo Viro acutissimo & solertissimo* descriptam & notatam videret in *deliciis suis Physico-Mathematicis lib. 6. prop. 6.* tamen quasi negaret. Quæ pertinacia ex causæ, quæ sanè hætenus occulta fuit & profectò abstrusa satis est, ignorantia nata fuit. Uterq; autem tam *Gallus* quàm *Germanus* errabundus est in assignanda causa. Nam *Gallus*, dum refert rationem ad triplicem reflexionem in speculi plano medio & profundo, quod sic trium imaginum rationes exhibeat: Cum tamen quatuor & quinque sint imagines. 2. cum in medio vitri, ubi nulla superficies, imago formetur, res iterum dubia & probanda. *Schroventerus* autem *Germanus* errorem committit longè gravissimum, cum verè plana specula unicam saltem exhibere imaginem dicit: multipliciter autem imaginum ex inæquali superficie provenire judicat. Nam refutatur

tatur is infallibili experientiâ, quâ constat, omnia specula plana, imò planissima, vitrea, nullo omninò cujuscunq; bonitatis is sit excepto, duplices manifestè imò quintuplices reddere imagines.

Propositio 29.

Tres imagines posteriores semper sunt obscuriores prioribus duobus, & obscuritate ita decrescunt, ut tertia sit obscurior secundâ, quartâ tertiâ, & quinta quartâ, quinta ergò omnium est obscurissima.

Patet experientia.

Propositio 30.

Imaginum quintuplicium secunda semper posterior est, huic succedit vel potius accedit ad spectatorem prima: sequitur tertia, hanc quarta, quam tandem quinta, debilissima licet videatur, proxima.

Propositio 31.

Hac est perpetua mobilitas imaginum, ut lucidissima sit quasi basis, circa quam secunda posteriori parte, & tres aliae anteriori parte moventur, hæc lege, ut secundâ dextrum tenente, tertia quarta & quinta sinistram obtineant; & vice versa, secundâ sinistrum primæ occupante, tertia quarta & quinta dextram teneant.

Experientiâ comprobatur & ex refractionum legibus deducitur ratio.

Hæc de multiplicatione imaginum in speculo: sequitur earundem multifaria generatio vi refractionis & reflectionis simul facta.

In vitro globoso seu rotundo, diaphano seu nullo stanno vel Mercurio opaco reddito, quales sunt, cucurbitæ, Phiolæ &c. vel globi vitrei intus vacui.

Propositio 32.

Objecti lucidi imago visa in globo vitreo vacuo diaphano quadruplex est.

Veritas demonstratur experientia. Nam assumatur ejusmodi globus vitreus internè cavus, seu vitrum quodcunq; globosum, ut Phiola seu cucurbita vitrea; in tali vitreo corpore objecti lucidi, ut cereorum accensorum seu fenestrarum multâ luce radiantium imagines quatuor distinctæ apparebunt. Nam quia quatuor sunt superficies talium vitrorum globosorum ex natura & hypothesi quælibet illarum unam generabit imaginem, secundùm prop. 8. Prima fiet à superficie extrorsum spectante gibba, secunda ab opposita cava introrsum spe-

ctan-

stante seu orbiculo averſa; tertiam pariet cava antrorſum ſpectans, quartam convexa retrorſum.

Propoſitio 33.

Idem præſtant, & alia objecta illuminata, ſed non ita clarè, unde non niſi exercitatorum oculos feriunt.

Quia ratio univerſalis eſt, non habetur dubium, quodlibet objectum idem præſtare poſſe; ſed quia talia vitra opacitatem non admittunt, ex hypotheſi, non niſi illuſtriſſimorum objectorum imagines luculentè depictæ oculos movere poſſunt.

Propoſitio 34.

Imaginum harum quadruplicium dua anteriores ſunt erecta; poſterior autem inverſa.

Res eſt clara, cujus ratio ex ſuperioribus petenda & ex opticis. Nam imago prior à ſuperficie gibbâ ſeu convexâ formata erecta eſt, ſecundùm leges opticas, ſecunda & ipſa eſt erecta. Nam licet formetur à cava introrſum ſpectante, tamen ea reddit imagines non ut averſa ſuperficies ab objecto; ſed ut adverſa ſeu tanquam convexa ex prop. 12. Poſteriorum imaginum utraq; eſt inverſa, quia formatur à ſuperficie cava ſeu tanquam in ſpeculo cavo. Nam prima objectum ſpectans revera cava eſt, ſecunda licet ſit convexa, tamen inſtar cavæ reflectit imagines. Ex prop. 12.

Propoſitio 35.

Quo vitrea illa ſpherica ſunt profundiora ſeu craſſiora vel ex majori copia materiae constantia, eo imagines longius à ſe invicem diſtant.

Nam ſuperficies, quæ exhibent imagines, longius à ſe invicem recedunt: unde & imagines longius à ſe diſtare & diſtinctius videri neceſſe eſt.

Propoſitio 36.

Quadruplicant & alia vaſa vitrea, ex planis lateribus compoſita; ſed quia illis deſt plani æquabilitas & politura, & imagines in illis exhibitæ grandiores & diſtorta erunt.

Propoſitio 37.

Facile erit ſex duplicem oct-duplicem efficere imaginem unius objecti.

Fit pluribus vitris diaphanis compoſitis ita ut un^{um} ſtatuantur poſt alteram, Nam ſic quodlibet propter geminatam ſuperficiem duplicem dabit imaginem.

III. DE SPECULIS PLANO-CONVEXIS.

Propositio 38.

Specula vitrea plano-convexa duplicem reddunt imaginem.

Cum enim duas habeant superficies, & ad utramque species deveniat propter diaphaneitatem vitri, necesse est duplicem reddi imaginem.

Dicimus autem specula plano-convexa, quæ anteriori parte polita plana sunt, posteriori autem convexæ lentis formam obtinent.

Propositio 39.

Imaginum duarum in speculo plano-convexo, opacitatem ex Mercurio vel plumbo obtinente, prior, quam format plana superficies nisi speculator sit exercitatus, obscurior est & disparet, altera est illustrior & oculos notabiliter ferit.

Probatur experientia, & est ratio, quia terminatio radiantis speciei in postica facta vim obtinet majorem, quam eadem adhuc in motu existens, seu priorem superficiem penetrans.

Propositio 40.

Eadem prior imago & recta est & in toto conformis illi, quam planum parit speculum.

Res plana est.

Propositio 41.

Imaginum in speculo plano-convexo exhibitarum posterior imitatur naturam imaginis exhibitæ in cavo speculo.

Res mira, sed certa est, & quam pauci affecuti sunt.

Hujusque rei ignorantia causa fuit, ut inutiles sumtus impenderentur in specula concava, de quarum virtutibus * nulla admiranda deprædicantur. Visamque nobis est Venetiis ejusmodi speculum satis grande, quod ex vitro erat elaboratum, anteriori parte cavum, magnis procul dubio impensis, de quo frustra expectavimus id, quod nobis pollicebamur, & aliàs cava præstare posse exploratum habuimus. Unde artificem, vel qui expensas fecit, deceptum arbitramur, cujus rebus consultum fuisset, si, neglectâ cavitate in parte anteriori, convexitatem induxisset posteriori.

Accidit autem illa repræsentatio inversa quasi; quod imago à superficie posteriori formata & spectata, ac si esset anterior, necessariò

inversa se habeat, cum superficies convexa sic oculis opposita fiat quasi cava, & vice versa, cava fiat quasi convexa.

Propositio 42.

Imago in plano-convexo à convexâ superficie formata, si objectum sit constitutum prope speculum & intra centrum superficiei, est recta quidem; sed longè maxima, & eò major, quo centro vicinius sit objectum, in quo unum punctum tantum quantum totum speculum, eadem quoq; ultra speculum videtur.

Manifestatur experientia & fit hic idem, quod in cavo simplici metallico. Immane autem hic videre, faciem hominis in giganteam mutari, & minimos nævos ita manifestari, ut pudorem inferant, qui negligebantur propter disparentiam.

Propositio 43.

Imago rei extra centrum constituta minor est & inversa apparet, & cis speculum; tantoq; magis recedit à speculo in anteriora, quo magis appropinquat objectum; & accedit ad speculi anticam faciem; quo plus removetur objectum.

Phænomena hæc demonstrantur in opticis, nec hic aliquid addere licet, cum ratio utrobique sit eadem.

Propositio 44.

Speculis plano-convexis licebit ad radios solis accendere ignem.

Scilicet quod cavis metallicis factitatum hætenus, hoc idem licet expedire hisce convexis, quæ si ex vitro fingenda, paratu faciliora & constantiora, cum rubiginem non contrahant; nec polituram tam facile amittant. Reiq; veritas facile exploratur experientia.

Corollarium.

Idem præstabit, & multò perfectius quidem, speculum, cui posteriori parti impressa sit figura parabolica; excepto illo impedimento, quod radiis reflexis accedit, eosq; in uno puncto exactissime concurrere prohibet, ex refractione quam superficies anterior obliquè radiantibus conciliat. Quale tamen per exiguum, & in sensus vix incurrit.

Propositio 45.

Eodem speculo plano-convexo tres lucidi vel multum illuminari splendens corporis exhibentur imagines.

Probatur experientia, & est ratio, quia licet duæ tantum sint super-

superficies, poterit tamen refractio geminare unam imaginem, ita ut tres exsurgant.

Experimenta capiuntur vel cum flamma, vel si immittantur fenestraz vitreaz illuminataz & coruscantes multo lumine, vel alia polita & splendentia corpora opponantur.

Propositio 46.

Trium imaginum una post speculum apparet recta, dua ante speculum inversa, quarum remotior a speculo est major & illustrior, vicinior minor & obscurior.

Ratio est, quod prior recta a superficie planâ formetur: unde imitatur modum præsentationis ejus, quæ fit in speculis planis. Duæ inversæ fiunt a superficie convexâ, cujus facies anterior objectum respiciens quasi cava est, unde instar cavi speculi invertit imagines & minuit. Harum inversarum major remotior est illustrior, quia nihil patitur: Minor vicinior est, quia ex refractione exsurgit, unde abbreviatur ejus non spectata in anteriori recessus, & imminuitur splendor & claritas.

IV.

DE P⁴SECULIS CONVEXO-PLANIS.

Propositio 47.

Speculum vitreum seu vitrum speculari convexo-planum duplices reddit imagines.

Tale speculum seu vitrum speculari fit, si invertatur prius, ita ut superficies convexa antrorsum spectet & objecta respiciat; plana aversa sit & retrò spectet. Duplices autem imagines exhibet; propter dupliciter superficiem, ut supra dictum.

Propositio 48.

Imaginum harum illustrior imitatur naturam superficiem convexam, & est recta, sed quantum incurvata retrorsum, & minor.

Ratio pendet a naturâ convexorum speculorum: incurvatur autem secundum normam superficiem convexam; quæ eandem imminuit imaginem congregando radios ad centrum.

Propositio 49.

Imago altera in convexo-plano formata non imitatur naturam planorum. Res mirabilis & magnæ indaginis, quæ primùm visa nos valdè turbavit ob novitatem rei & insolitam contra communia fundamenta, apparentiam.

Propositio 50.

Imago altera in convexo-plano formata imitatur naturam cavorum speculorum, & objecto propinquo existente, fit imago recta sed ingens & valde amplificata; objecto ex remotiori loco radiante, imago est inversa & minor.

Stupendum est hoc phænomenon, cujus ratio obscura fatis, res tamen manifesta & in sensus incurrens. Nos in hisce tenebris intellectus humani aliter judicare non possumus, quam in planâ quidem superficie fieri & exhiberi imagines, formari autem à convexâ & quidem ea norma & forma quam habet, dum respicit planam; qualis non convexa sed cava quasi videtur. Vel, quod probabilius, propter refractionem in convexâ lente vel superficie factam decussari radios & sic inverti, ut plana superficies exhibeat quidem, sed imaginem inversam propter refractionem.

Quod autem non sola globosa seu lenticularis superficies imaginem formet & simul exhibeat; sed & planum aliquid præstet exhibendæ: hoc fundamento probamus.

Quia imago ipsa licet minor sit illâ, quam plana format superficies; est tamen & major illâ, quam cava, eo circulo, quo speculum est convexum, exhiberet. Quod speculator facile experietur, si vitrum idem speculari convertat, & videat jam imaginem inversam in plano-convexo, jam imaginem conversam in convexo-plano. Nam manifestè apparebit, hanc illâ esse multò majorem; Unde concludimus, formari quidem seu inverti imagines à superficie convexâ, non autem exhiberi in illa, quatenus cava; cum leges circuli non servet, sed multum & valde excedat. Hæc doctrina in sequentibus magis illustrabitur.

V.

DE SPECULIS PLANO-CAVIS.

Propositio 51.

D*uplicat imagines speculari vitrum plano-cavum.*

Planum-cavum vitrum politum est, quod unam superficiem & quidem anteriorem objectum respicientem habet planam, alteram aversam cavam; hoc duplicat species seu imaginem propter duplicitatem superficiem.

Propositio 52.

Imaginum illa, quam plana anterior format superficies, recta est; & clara; imitatur illas; quas speculum planum aliud simplex format.

Nihil

Nihil novi, & ratio ex opticis petenda.

Propositio 53.

Imaginum in plano-cavo vitreo visarum, altera convexi speculi simplicis naturam imitatur, & est recta parva, recurva.

Patet experientiâ, & habetur ratio ex superioribus; cum enim superficies averfa speculi vitrei convexa, reddat imagines instar cavæ, cava instar convexarum; inde colligendum & hic cavam superficiem averfam instar convexi repræsentare imagines rectas, parvas & retrorsum inflexas.

VI.

DE SPECULIS CAVO-PLANIS.

Propositio 54.

Speculum cavo-planum vitreum duplices quoq; exhibet imagines.

Tale speculum fit, si invertatur prius, & duplicat imagines ad instar omnium vitreorum.

Propositio 55.

Vitrum specularè cavo-planum unam imaginem ex objecto ultra centrum remoto invertit & antrorsum statuit, illamq; inflectit pronam versus objectum.

Proprium hoc est cavorum speculorū, invertere imagines, cujus ratio in opticis habetur, inflectitur eadē ad modum cavi plani cujus soboles.

Propositio 56.

Idem speculum imaginem, quam objectum propinquum intra centrum constitutum fundit, rectam exhibet, sed grandem & post speculum constitutam. Manifesta est ex naturâ cavorum.

Propositio 57.

Altera imago in cavo-plano visa non imitatur naturam planæ superficiei; sed convexæ.

Res æquè admiranda ac illa, quæ *prop. 49.* & *50.* docetur, dum hic idem contingat. Scilicet non vi planæ superficiei efformatur imago altera; sed planè alia, scilicet instar convexi majoris. Ratio rei, fateor ingenuè, me latet; nec quæ ibi ad *prop. 50.* dicta sunt, mihi ipsi satisfaciunt. Puto tamen causam, quòd in plano nulla exhibeatur imago, facere refractionem specierum in superficie tam cavâ quàm convexâ factam. Et cum sic planum exhibeat nihil, concavum postica parte, qua convexum æmulatur, reddere imagines instar convexorum.

Pro-

Propositio 58.

Imago hæc post speculum constituta major est, quam admittit convexitas, quæ cum cavitate coincidit.

Res notabilis & vera. Alias certum, cavum ejusdem circuli cum convexo majores reddere imagines in eadem distantia, convexum minores: sed hic planè contrarium contingit, quia imago ceu in convexa representata, multò major est illa quam parit eadem superficies ceu cava spectata, quæ notabiliter major. Et hinc deduxi *prop. 50.* planam superficiem aliquid posse in hisce formandis imaginibus. Sed annon quid aliud subsit, quod ego nondum capio, judicet benevolus lector, & veritatem studiose inquirat; quam indagare multitudo aliorum arcanorum, quæ nos aliorum semper rapiunt, & studiū, praxiseq; Medica prohibet.

VII.

DE SPECULIS UTRINQUE CAVIS.

Propositio 59.

AB utraq; parte concavum speculum duplices reddit imagines.

Ejusmodi speculari vitrum exhibet lens utrinq; cava & geminat speciem instar omnium vitrorum.

Propositio 60.

Utrinq; cavum vitrum speculari, unam imaginem cavi instar inverit, alteram convexi instar rectam statuit.

Ratio ex cavorum naturâ & convexorum petenda, neq; hic quicquam restat dubii. Verùm ubinam recta formetur imago, an in superficie posteriori cava, quæ antrorsum spectata convexa est; an autem in cavæ anterioris convexitate, quam obvertit posticæ parti, dubium est. Prius volunt *prop. 7. 8. & 10.* Posterius probabile reddunt *prop. 49. 50. & 57.* Decisionem dabit *prop. 62.*

Propositio 61.

Anterior imago multo minor posteriore.

Ratio quia anterior nihil patitur; posterior ex fractis formatur radiis & angustatis.

Propositio 62.

Posterior imago ita parva est, ut exilitate vix æquet illam quam duplo minor cavitate convexitas parit.

Res est certa, quam demonstrabit experientia, si excipiat eadem imago in æquali distantia, tam ab utrinq; cavo; quam à convexo, quod de duplo minori sit circulo quam ipsum est cavum. Licebit hinc firmiter colligere non anteriorem superficiem cavam, quâ parte est

aversa

aversa formare imaginem, sed posteriorem quâ parte est adversa, pro expositione *prop. prioris 60.* Nam si prior superficies daret imaginem, necesse esset illam multò majorem existere; sed quia plus duplo minor, fit manifestum, ipsam imaginem refractionem passam, in posteriori cavâ, quâ parte convexum videtur & objectum respicit, exhiberi.

In secundâ

VIII.

DE SPECULIS UTRINQUE CONVEXIS.

Propositio 63.

UTrinq₃ convexum speculum geminat imagines.

Tale est, quod ex lente crystallinâ vel vitreâ utrinq₃ convexâ conficitur, & propter duplicitatem superficiæ accidit duplicatio imaginum.

Propositio 64.

Duarum imaginum ab utrinq₃ convexo formatarum, anterior est inversa, ceterum simulacrum in cavo speculo visum, posterior recta ceterum species in convexo deprehensa.

Ratio, quia prior à superficie posteriori convexâ, quæ tanquam adversa spectata, concavæ naturam imitatur, figuratur; & propterea omnia illa phænomena imitatur, quæ cavum speculum parit. Posterior autem convexi speculi naturam imitata, recta est.

Propositio 65.

Magnitudines imaginum imitantur naturam formamq₃ circuli, ita ut si anterior superficies minoris sit circuli quam posterior, recta imago appareat minor, inversa major, pro magnitudine circulorum plus minus: & si anterior superficies sit major posteriori (quod fit lente inversa) recta quoq₃ imago videatur major, inversa minor.

Res est planâ.

Propositio 66.

Imagines imitantur naturam & formam superficialium ambo convexarum tam anterioris quam posterioris.

Ideoq₃ hæc propositio est adjuncta, ne quis existimet unam convexam superficiem & rectam & inversam generare imaginem, sicuti quis autumare possit persuasus speculo convexo-plano. Nam assumptâ crystallino seu speculari vitro inæqualis segmenti ab unâ parte majoris, ab alterâ parte minoris; Majus segmentum obversum objecto, imaginem dabit inversam minimam, minus majorem, quod concordat cum superficiebus posticis non anticis.

xitas

xitas utramq; exhiberet imaginem rectam & inverſam; tum neceſſe eſſet majoris ſegmenti inverſam imaginem eſſe majorem, minoris minorem, ex naturâ ſpeculorum cavorum & convexorum; quod contra experientiam pugnat. Vera ergò eſt expoſitio prop. 63.

Propoſitio 67.

Imago inverſa multò minor eſt quàm magnitudo circuli ſuperficii averſe ſeu poſticæ poſtulat.

Ratio quia.

[*Hæc Propoſitio in M. S. digito deleta erat: nihilominus ſequabatur Propoſitio 68.*]

IX.

DE SPECULIS CONVEEXO-CAVIS.

Propoſitio 68.

Speculum convexo-cavum duplices rectè intuentibus exhibet imagines.

Tale ſpeculum eſt globus vitreus, qui propter duplicitatem ſuperficii unam convexam extrorſum ſpectantem & alteram cavam, quæ interna reſpicit, duplicem format imaginem.

Propoſitio 69.

Speculum convexo-cavum duas imagines reddit rectas minores paululum incurvas, inſtar convexorum ſpeculorum.

Ratio prioris imaginis eſt manifeſta; poſterioris autem jam ſuprà dicta, ſcilicet ſuperficii interna cava, quæ externum ſpectans, convexa quaſi, unde & convexorum naturam imitatur.

Propoſitio 70.

Imaginum in convexo-cavo viſarum prior, quæ à convexa ſuperficie formatur, eſt illuſtrior in vitris non admodum puris diaphanis.

Cauſa eſt refractionis carentia, inquinamenti omnis abſentia; quæ duæ actiones poſtერიorem nonnihil obſcurant.

X.

DE CAVO-CONVEXXIS SPECULIS.

Propoſitio 71.

Speculum vitreum cavo-convexum duas habet imagines.

Tale ſpeculum eſt vitrum recurvum intus cavum, extra convexum, hoc ob duplicitatem ſuperficii & diaphaneitatem geminat imagines.

Propoſitio 72.

Imagines in cavo-convexo viſæ ambo inverſæ ſunt, & illarum prior illuſtrior & clarior.

Invertit ſcilicet cavum, & quia convexum cavum eſſe videtur, eâ parte, quæ cavum reſpicit, propterea & ipſum cavorum imitatur naturam. Claritas ex cauſis propoſitione præcedente allatis deducitur. Id manifeſtiſſimè obſervatur in Meniſco.

F I N I S.

ERRATA POTIORA

In ANNI VI. & VII. OBSERVATIONIBUS.

P Ag. 8. l. 18. *leg* repit. p. 9. l. 10. & 11. *leg.* omnium oculos & omnia.
 p. 15. l. 31. *leg.* prisma. p. 16. l. 21. *leg.* afflicta. p. 27. l. 8. *leg.* observaverat.
 p. 30. l. 13. *leg.* CITRA. p. 51. l. 23. *leg.* consequenter. p. 54. l. 32. *leg.* in a-
 lembicum mercurius currens, vitriolo &c. p. 60. lin. 6. *dele* bicipitem
 l. 23. loco D. *leg.* L. p. 62. l. 22. *leg.* sanguinis. p. 68. l. 18. conamur. l. 31.
 excernenda. p. 78. l. 1. cum vero sapius rediret. p. 92. l. 4. NUNQUAM.
 p. 93. l. 15. memoria) observavi, p. 96. l. 8. Supra p. 97. l. 10. Squalebat.
 p. 99. l. 31. regio. p. 106. l. 15. terrore. l. 32. spirituumque l. 37. calor.
 p. 108. l. 15. *dele* & p. 114. l. 34. Moschi p. 117. l. 16. redeunte. l. 20. fluere
 copiose, successit &c. p. 120. l. 17. aloephang. p. 129. l. 16. motus l. 22.
dele comma. p. 132. l. 8. agglosso-stomagraphia. p. 136. l. *ult.* palmos
 p. 139. l. 19. exedere. p. 140. l. *ult.* expulit. p. 148. inter lin. 21. & 22. infere
 D. GOTTOFREDI CHRISTIANI WINCLERI. p. 149. l. 32. quem
 p. 151. l. 1. Rhafis. p. 170. l. 8. luteus l. 31. interiorem p. 171. l. 3. inferiori
 l. 21. notatus, est ejus &c. p. 172. l. 6. REPRÆSENTANTE. p. 181. l. *ult.*
 ascitem delapsi &c. p. 189. l. 12. consequeretur. p. 190. l. 29. post pa-
 renth. add. familiaris; p. 202. l. 21. Duglossum. p. 207. l. 20. *leg.* lib. 2. l. 34.
 indocta. p. 224. l. 12. fluxu. p. 227. l. 30. *dele* lecto p. 234. l. 30. notum
 p. 239. l. 28. adde MONORCHITE, PENE IN ABDOMINE DELI-
 TESCENTE p. 244. l. 33. deficientis p. 246. l. 17. turgeat p. 257. l. 29.
 coctionis p. 266. l. 32. Freitagius p. 267. l. 34. specificè p. 274. l. *ult.*
 Angl.) utrum &c. p. 275. l. 5. spiritus p. 278. l. 30. Helveticarum. p. 288.
 l. 11. eveniant. p. 301. l. 33. sive p. 346. l. 14. depictum, quem. p. 350. l. 21.
post comma adde alter, l. 22. depictorum, alter &c. p. 353. l. 3. *post parenth.*
adde vel Stalagmites potius p. 361. l. 35. simplicius p. 363. l. 15. uncias,
 p. 379. l. 13. edulcatum. l. 14. Prunis.

In Appendice.

P Ag. 15. lin. 26. *leg.* (ã 3j. p. 16. l. 33. Quodsi. p. 17. l. 31. 3xij. p. 23. l. 17.
 amplius. p. 26. l. 13. 3vij. l. 17. urgente. p. 29. l. 29 3ij. p. 31. l. 2. castris
 p. 33. l. 4. 3ij. l. 18. 3iB. p. 35. l. 32. appropriata. p. 38. l. 10. cinnab. ð i p.
 51. l. 3. si de p. 53. l. 4. uncias p. 62. l. 14. 3 l. 21. *post parenth leg.* a. 3vj.
 l. 24. 3vj. p. 63. l. 28. perhibentur. p. 66. l. 12. cum ~ Oli p. 68. l. 33. spa-
 tium

tium. p. 72. l. 15. *dele salvia* l. 16. *post roris marini adde salvia* a. p. 77. l. 12. pulv. cort. l. 23. Θ B. p. 79. l. 33. *pro 3j. leg. 3j.* l. 35. 3ib. p. 81. l. 25. seu chyb. p. 82. l. 20. *adde salvia* l. 23. contundantur. p. 83. l. 21. redact. p. 86. l. 31. debellandos. p. 89. l. 24. vino, aqua p. 99. l. 7. cacao decort. l. 16. condit. p. 100. l. 34. *post 3ij. add. spir. Oli.* p. 103. l. ult. sedativi citrat. simpl. p. 106. l. 7. *post parenth. adde sacchari.* p. 108. l. 4. a. 3B. p. 109. l. 32. linteo. p. 112. l. 27. *pro gr. v. leg. q. v.* p. 112. l. 34. Sorbettum. p. 129. l. 12. magist. petrosel. p. 130. l. 13. 3ij. p. 132. l. 13. 3ib. l. 17. 3 B. l. 19. N. M. cond. *ibid. pro 3j. leg. 3j.* l. 20. 3ij. l. 29. ambræ solutæ n. m. l. 30. 3ij. l. 34. l. 10. 3B. l. 22. conf. alkermes 3ij. p. 149. l. 19. *deletam* l. 26. *dele &* p. 152. l. 30. Quivis l. 31. periti. p. 154. l. 35. quanto p. 155. l. 5. dulcem. p. 156. l. 25. libenter. p. 163. l. 16. Θ Fri. p. 164. l. 12. *dele comma ultimum.* l. 16. *post parenth. a. 3vj.* p. 165. l. 18. concinnato. p. 169. l. 16. 3ii fixi diaph. p. 172. l. 24. *pro colatura leg. liquor.* p. 173. l. 29. M. S. de tribus. p. 174. l. 16. è fruct. 3ij. p. 177. l. 24. hâc.

In M. S. Catoptrico.

Lit. A. l. 25. parietem. lit. A. 3. col. 2. l. 20. Bapt. lit. A. 4. col. 1. l. 19. exhibet. lit. B. 1. col. 2. l. 13. radiabit. l. 29. alteram. lit. B. 3. col. 2. l. 7. vitetur. l. 8. reflexione. lin. 21. videbitur iterum in K. lit. B. 4. col. 2. l. 34. unum. l. 35. alterum. Lit. C. 2. col. 1. l. 18. SPECULIS. col. 2. l. 6. tamen. lit. C. 3. col. 1. l. 28. prop. 49. & 50. l. 32. exhibeatur. #

INDEX TABULARUM ÆNEARUM ANNI VI. & VII.

Tabula A inferatur	pag 103	Tabul. N	} inferatur	
B	1	O	}	pag. 171
C	350	R	}	
D	18	S	}	337
E	60	T	}	15
F	29	U	}	290
G		W	}	346
H	241	X	}	346
I		A a	}	354
K	154	B b	}	353
L	155			

Monendus est Bibliopegus, ut Icones M, P, Q, incuriâ chalcographi in unam tabulam incisas, dividat, & unam quamque earum seorsim folio chartæ mundæ agglutinet, sicque M p. 155. P. pag. 286. Q. pag. 325. inferat.

Der Buchbinder muß die Figuren M, P, Q, von einander schneiden/ und/ jede besonders auff ein weiß Blat Papier geleimet/ an gehörigen Ort einlegen.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

100 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL. 773-936-3700

